ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲ

ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ

[redacted]

[redacted]

24
394 0364 - 7440

SUBMITTED: [redacted]
PRINTED: [redacted]
REQUEST NO.: [redacted]
SENT VIA: [redacted]
EXTERNAL NO. [redacted]

Book

A
a¯bi¯ Yu¯ni¯warasit?i¯ Pat?ia¯la¯

[redacted]

IJ.

ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲ ਕ੍ਰਿਤ

ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਸੰਪਾਦਿਕਾ

ਡਾ. ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ

[redacted]

Wīra Siṅgha Bala, fl. 1812-1851.
Gurakīrata prakāsha / Wīra Siṅgha Bala krita ; sampādikā Gurabacana Kaura. -- Paṭiālā : Pabalīkeshana Biūro, Pañjābī Yūnīwarasiṭī, 1986.
vi, 270, [1] p., [2] leaves of plates : ill. ; 22 cm.
Pan
In Panjabi.
Verse work on the lives of Sikh gurus.
Bibliography: p. [271]
Rs32.00

Ea 3/10/87 13 vps PAN

ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ

GURKIRAT PARKASH (*Punjabi*)

by

VIR SINGH BAL

edited by

DR. GURBACHAN KAUR
M. A., Ph. D.
Lecturer, Baring Union Christian College
BATALA

1986
ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ : 1100
ਮੁੱਲ : 32-00

ਸਰਦਾਰ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਰਜਿਸਟ੍ਰਾਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ
ਮੈ/ਸ. ਯੈੱਸਮੈਨ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, ਪਟਿਆਲਾ ਦੁਆਰਾ ਮੁਦ੍ਰਿਤ

ਦੋ ਸ਼ਬਦ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਚੋਂ ਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿੱਤ ਦੀ ਬਹੁਪੱਖੀ ਉੱਨਤੀ ੀਤੀ ਜਾਏ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਲੋਂ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਜਨਾਵਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਪੁਰਾਣੇ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਖਰੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਦਿਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਪਾਦਿਤ ਹੋਈਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪੁਨਰ-ਸੰਪਾਦਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਛਪਵਾਉਣ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਇਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਈ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਵੀ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲ ਦੀ 'ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਨਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਰੂਪ ਹੈ। ਕਵੀ ਬਲ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁਖ ਕਵੀ ਸੀ। ਸ ਨੇ ਪਟਿਆਲਾ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਪਰਸਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਬ੍ਰਜ ਦੋਹਾਂ ਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ। 'ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ' ਅਤੇ 'ਬਾਰ੍ਹਾਮਾਹ' ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਚਨਾਵਾਂ ਹਨ ਅਤੇ 'ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ' ਅਤੇ 'ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਬ੍ਰਜ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਖੀਆਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਦਾ ਹੈ। 'ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ' ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਪਰਾਕ੍ਰਮ ਉਤੇ ਰਧਾ-ਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ 'ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਵਿਚ ਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਗਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਵੀ ਨੇ 'ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ' ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬ੍ਰਿੱਤਾਂਤ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਪਰੰਤ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਪਹਿਲੇ ਨੌਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਉਪਕਾਰਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਬਾਰੇ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਸੰਗ-ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੁਝ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਚਨਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਹਾਨ ਧਾਰਮਿਕ ਨਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਬੜੀ ਰੁਚੀ ਨਾਲ ਚਿਤਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੁਣ ਤਕ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਪ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਿੱਖ-ਸਾਹਿੱਤ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਰਖਣ ਲੇ ਪਾਠਕ ਇਸ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਣ।

ਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
ਟਿਆਲਾ

ਸ. ਸ. ਜੌਹਲ
ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ

[illegible]

ਭੂਮਿਕਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿੱਤ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੇਸ਼ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਕੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ-ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ । ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਜੋ ਜੈਕਟ ਬਣਾਈ ਗਈ, ਉਸ ਵਿਚ 'ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ।

ਇਹ ਪੁਸਤਕ 'ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦਾ ਸੰਪਾਦਿਤ ਰੂਪ ਹੈ । 'ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਜੋ ਬਖਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਸਭਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਤਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਪਿਛਾ ਪਵਾਰ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜਦਾ ਹੈ । ਕਵੀ ਠਿਆਲੇ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਸੀ । ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਿਹਾ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਟਿਆਲਾ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ । ਇਸ ਦੀਆਂ ਛੇ ਚਨਾਵਾਂ ਹੁਣ ਉਪਲਬਧ ਹਨ— 'ਕਿੱਸਾ ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ', 'ਬਾਰ੍ਹਾਮਾਹਾ', 'ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ', 'ਗੁਰ-ਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼,' 'ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਵੈਰਾਗ ਸ਼ਤਕ' ਤੇ 'ਸੁਧਾ ਸਿੰਧ ਰਾਮਾਇਣ' । ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕਵੀ ਦਾ ਰਚਨਾ-ਕਾਲ 1812 ਤੋਂ 1851 ਤਕ ਪਸਰਿਆ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਬ੍ਰਜ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੋਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਾਵਿ ਸਿਰਜਨਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਮਰਥ ਸੀ ।

ਸੰਪਾਦਨ ਅਧੀਨ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਦਸ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਖਿਪਤ ਜੀਵਨ-ਚਰਿਤ ਗੁਰੂ-ਕਾਲ-ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਇਕ ਹੁਲਾਸ ਵਿਚ ਵਰਣਿਤ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਛੇਵਾਂ ਹੁਲਾਸ ਅਧਿਕ ਵਿਸਤਰਿਤ ਹਨ । ਛੇਵਾਂ ਹੁਲਾਸ (593 ਪਦ) ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਹੈ । ਦਸਵੇਂ ਹੁਲਾਸ ਵਿਚ ਕੇਵਲ 45 ਪਦਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਚਰਿਤ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਵੀ ਨੇ 'ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ' ਨਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬ੍ਰਿੱਤਾਂਤ ਪੂਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਥੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਿਸਤਾਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਬਾਰੇ ਚਰਿਤਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਗੁਰੂ-ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ । ਇਹ ਵਾਰਤਕ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਦੋਹਾਂ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹਨ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਗੁਰੂ ਚਰਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਆਦਿ ਰਚਨਾਵਾਂ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਦੇ ਉਜਲੇ ਨਮੂਨੇ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਪੂਰਣ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਖਿਪਤ ਚਰਿਤਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਹੋਈ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਇਹ ਚਰਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਕਾਵਿ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਰੂਪ ਹਨ । ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਭਲਾ ਕ੍ਰਿਤ 'ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਲਘੂ ਚਰਿਤ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀਆਂ ਮੁਢਲੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ । ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ

ਛਿੱਬਰ ਰਚਿਤ 'ਬੰਸਾਵਲੀਨਾਮਾ ਦਸਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦਾ', ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਕ੍ਰਿਤ 'ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਇਸੇ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਹਨ। 'ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ' ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਸਤਰਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਖੀ ਅਤੇ ਪਰਚੀ ਸਾਹਿੱਤ ਵਿਚ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ਸਿੱਖ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਚਰਿਤ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਆਧੁਨਿਕ ਯੁਗ ਵਿਚ ਇਹ ਚਰਿਤ ਪਰੰਪਰਾ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਤਕ ਵਿਆਪਕ ਹੈ।

ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੂਰਵਰਤੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਯਥਾਸੰਭਵ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਕਵੀ ਦਾ ਵਸਤੂ-ਵਰਣਨ, ਯੁੱਧ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਦਿ ਪੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬੜੇ ਸਜੀਵ ਹਨ। ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੀ ਛੰਦ-ਯੋਜਨਾ, ਅਲੰਕਾਰ-ਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਵਸਤੂ-ਸੰਯੋਜਨ ਬੜੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਭਾਵੇਂ ਬ੍ਰਜ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਭ ਥਾਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਖੰਡੀ ਛੰਦ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸ਼ੁੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਹਨ, ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਅਤੇ ਵਿਆਕਰਣ ਉਤੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਏ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਵੀ ਖੁਦ ਪੰਜਾਬੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮਾਤ ਬੋਲੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਘੜ ਆਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ-ਨਿਸ਼ਠ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਬ੍ਰਜ ਵਿਚ ਲਿਖਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਿਆ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਵੀ ਆਪਣਾ ਇਹਸਾਸ ਜਤਾਂਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਚਰਿਤ-ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਲਘੂ-ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਵਿ ਜਗਤ ਦੀ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸੰਪਾਦਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਡਾ. ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਸੰਪੰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਛਾਪਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗ ਰਾਇ ਡਾ. ਧਰਮਪਾਲ ਸਿੰਗਲ, ਚਿਅਰਮੈਨ ਗੁਰੂ ਰਵੀਦਾਸ ਚਿਅਰ, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਦਿਲੋਂ ਰਿਣੀ ਹਾਂ।

ਮੈਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਪਾਠਕ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਗੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿੱਤ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ

ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ
ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਮੁੱਖੀ

ਵਿਸ਼ੈ-ਸੂਚੀ

ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

1.

ਕਵੀ ਪਰਿਚਯ

ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲ ਦੀ ਲਿਖੀ ਸੰਪਾਦਨ ਅਧੀਨ ਰਚਨਾ 'ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਬ੍ਰਜ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਕਵੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਧਰਮ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਵੀਰ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸੁਘੜਤਾ ਨਾਲ ਚਿੱਤਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸੰਬੰਧੀ, ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਜੇ ਤਕ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਲ ਘਟ ਹੀ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤਿਤ੍ਵ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਕਵੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਖ਼ੁਦ ਕੋਈ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਵਰਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਬਾਹਰਲੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਜਾਂ ਤੱਥ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿੱਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਉਚੇਚੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਨੇ ਸ਼ੁੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਦੋ ਰਚਨਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਇਕੋ ਇਕ ਸਾਧਨ ਬਾਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੈ ਕਵੀ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਮਿਲਦੇ ਕੁਝ ਸੰਕੇਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੁਝ ਤੱਥ ਉਗੜਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਸੰਕੇਤ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ :

(1) **ਕਿੱਸਾ ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ :** (ਸੈਂਟ੍ਰਲ ਪਬਲਿਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਨੰ. 550 ਅਨੁਸਾਰ) :

ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਾਤਸਾਹ ਨੂੰ ਹਥ ਜੋੜ ਮੈਂ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ ਭਾਈ।
ਠਾਰਾਂ ਕਥੀ ਸੈ ਸਾਲ ਉਣਤਰੈ ਮੈਂ, ਲਿਖੀ ਆਣ ਤਿਰਾਨਵੇਂ ਸਾਲ ਭਾਈ।
ਅਤੂ ਬਦੀ ਥਿਤ ਤੀਜ ਸੁਭ ਵਾਰ ਮੰਗਲ,
ਲਿਖੀ ਸਹਿਰ ਪਟਾਲੇ ਸੁਧਾਇ ਭਾਈ। ੨੮੫।

ਕਬਿਤ : ਕੌਸਲਪੁਰ ਤੇ ਕੋਸ ਦੁਆਦਸ ਪ੍ਰਮਾਨ ਦਿਸ,
ਪੱਛਮ ਬਸੰਤ ਸ਼ਹਿਰ ਸੁੰਦਰੁ ਮਹਾਨੀਯਾ।
ਅੰਬਰ ਅਵਾਸੁ ਜਾਸੁ ਦੇਸੁ ਦੇਸੁ ਸੁਨਿਯੋ ਨਾਮ,
ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨ੍ਰਿਪ ਕੀ ਬਸੇਸ ਰਾਜਧਾਨੀਯਾ।

ਤਾਪੁਰ ਉਦਾਰੁ ਲਿਖਿ ਕੀਨੀ ਬਿਸਥਾਰ ਕਵ,
ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਂਝੇ ਹੀਰ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਕਹਾਨੀਯਾ ।
ਅਛਰ ਸੁਧਾਰ ਕਵਿ ਲੀਜੀਏ ਸਵਾਰ ਇਹਿ,
ਨਾਮ ਛੰਦ ਝੂਲਣਾ ਹੈ ਬੈਂਤ ਬਖਾਨੀਯਾ । ੨੮੬ ।

ਉਪਰੋਕਤ ਟੂਕਾਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਿਸ਼ਠਾਵਾਨ ਅਨੁਯਾਈ ਹੈ । ਉਸ ਨੇ 1812 ਈ. (1869 ਬਿ.) ਵਿਚ ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 1836 ਈ. (1893 ਬਿ.) ਵਿਚ ਸੋਧ ਕੇ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤ ਰੂਪ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ । ਪਟਿਆਲਾ ਕੋਸ਼ਲਪੁਰ (ਘੁੜਾਮ) ਤੋਂ 12 ਕੋਹ ਪੱਛਮ ਵਲ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ ।

(2) **ਬਾਰਾਮਾਹਾ** ('ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਰਤਨਾਵਲੀ' ਵਿਚੋਂ)[1]

ਰੁਤ ਬਸੰਤ ਚੇਤਰ ਦੀ ਆਈ, ਬਿਰਹੋਂ ਚਟਕ ਕਲੇਜੇ ਲਾਈ ।...
ਗੁਰ ਸਿਉਂ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਚਿਤ ਲਾਯਾ, ਤੇਰੇ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿਰ ਨਾਯਾ ।
ਆਵੀਂ ਸਚੇ ਸੋਢੀ ਰਾਯਾ, ਤੈਂ ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਤੇਜ ਘਟਾਯਾ ।੧੨।

ਇਸ ਟੂਕ ਵਿਚ ਕਵੀ ਸੋਢੀ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਨਨ੍ਯ ਸਿੱਖ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਸ 'ਬਾਰਾਮਾਹਾ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ 1820 ਈ. (1877 ਬਿ.) ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ ।

(3) **ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ** (ਮੋਤੀ ਬਾਗ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਨੰ. 102)

ਕ੍ਰਿਤ ਕਵ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲ ਕੀ...ਅਥ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ
ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਯਤੇ । (ਰਚਨਾ ਆਰੰਭ ਵਿਚ)

ਸਵੈਯਾ : ਸੋਮ ਸੁਵੰਸ ਵਿਖੈ ਨ੍ਰਿਪੁ ਸਾਂਤਲੁ ਤਾਂ ਕੁਲ ਮੈ ਜਗਦੇਵ ਪਵਾਰਾ ।
ਤਾ ਕੁਲ ਮੈ ਬਲੁ ਗੋਤ੍ਰ ਭਇਯੋ ਸਭਾ ਸਿੰਘ ਲਇਯੋ ਜਿਸ ਮੈ ਅਵਤਾਰਾ ।
ਤਾਸ ਸਪੂਤ ਭਇਯੋ ਬਖਤ ਸਿੰਘ ਜੁ ਜਾਸ ਕੋ ਧਾਮੁ ਪੁਰੀ ਸਠੀਯਾਰਾ ।
ਤਾਂ ਸੁਤੁ ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦੁ ਭਇਯੋ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਸੈ ਬਿਸਤਾਰਾ ।੧੧੩।

ਦੋਹਰਾ : ਸਭਾ ਚੰਦ ਸਿੰਘ ਨੰਦ ਕੋ ਸ੍ਰੀ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘੁ ਨਾਮ ।
ਤਾਂ ਕੋ ਸੁਤ ਕਵ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਠੀਯਾਰਾ ਤਿਹ ਗ੍ਰਾਮ ।੧੧੪।
ਪਟਆਰੇ ਪੁਰ ਮੈ ਰਚਿਯੋ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ।
ਪਢੇ ਸੁਣੈ ਫਲ ਪਾਹਿ ਜੇ ਸੁਣੈ ਸ੍ਰਵਣ ਸਭ ਪੰਥ ।੧੧੫।

ਸਵੈਯਾ : ਬਿਕ੍ਰਮਜੀਤ ਨਰੇਸ ਕੇ ਸੰਬਤ ਏਕੁ ਹਜਾਰੁ ਮੈ ਆਠ ਚੌਰਾਸੀ ।
ਮਾਘ ਵਦੀ ਰਵ ਵਾਰ ਇਕਾਦਸੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਪੂਰਣ ਕੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ ।੧੧੮।

(ਤਰੰਗ 14)

[1]'ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਰਤਨਾਵਲੀ' (ਸੰਪਾਦਕ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ), ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 1984, ਪੰਨਾ 330

ਉਪਰਲੀਆਂ ਟੂਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੰਦ੍ਰ ਵੰਸ਼ੀ ਰਾਜਾ ਸਾਂਤਲੁ ਦੀ ਕੁਲ ਵਿਚ ਜਗਦੇਵ ਪਵਾਰ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਕੁਲ ਵਿਚ ਬਲ ਗੋਤ੍ਰ ਵਿਚ ਸਭਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਖਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਸਠਿਆਲਾ ਨਗਰ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਪਟਿਆਲੇ ਨਗਰ ਵਿਚ 'ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ' ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਰਚਨਾ 1827 ਈ. (1884 ਬਿ.) ਵਿਚ ਕੀਤੀ।

(4) **ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼** (ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਨੰ. 115392)

ਦੋਹਰਾ : ਸਰਤਾ ਤਟ ਪੱਛਮ ਦਿਸਾ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕਵਿ ਗ੍ਰਾਂਮੁ ।
ਵਿਆਸ ਗੰਗ ਤੇ ਕੋਸ ਤ੍ਰੈ ਸਠੀਆਰਾ ਤਹਿ ਨਾਂਮੁ ।੩੬।

ਚੌਪਈ : ਰਚਿਆ ਗ੍ਰੰਥ੍ਰ ਪੁਰੀ ਪਟਆਰੇ ।
ਕਰਮ ਸਿੰਘੁ ਜਿਹਿ ਨਿਰਪੁ ਉਦਾਰੇ...। ੩੭ ।

ਦੋਹਰਾ : ਠਾਰਾਂ ਸੈ ਏਕਾਨਵੈਂ ਸਾਲ ਬਿਕ੍ਰਮ ਬ੍ਰਿਖ ਰਾਸੁ ।
ਕੀਆ ਸਪੂਰਣ ਗ੍ਰਿੰਥੁ ਕਵੀ ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਪਰਗਾਸ ।੪੧।

(ਹੁਲਾਸ 10)

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀਮਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ ਗ੍ਰਿੰਥੇ
ਕਵਿ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਿਚਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸੁ
ਗ੍ਰਿੰਥੁ ਸਪੂਰਣਮਸਤੁ ਸੁਭਮਸਤੂ ਨਾਮ ਦਸਮੋ ਹੁਲਾਸ ।੧੦।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੂਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਿਆਸ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੋਂ ਪੱਛਮੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ ਤਿੰਨ ਕੋਹ ਦੀ ਵਿਥ ਤੇ ਸਠਿਆਲੇ ਨਗਰ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਰਚਨਾ ਪਟਿਆਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 1834 ਈ. (1891 ਬਿ.) ਵਿਚ ਕੀਤੀ, ਉਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜ-ਕਾਲ ਸੀ।

(5) **ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਵੈਰਾਗ ਸ਼ਤਕ** (ਪੰਜਾਬ ਆਰਕਾਈਵਜ਼, ਪਟਿਆਲਾ, ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਨੰ. 675)

ਅਬ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਵੈਰਾਗ ਸਤਕ ਲਿਖਯਤੇ ਕ੍ਰਿਤ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੀ ।ਪੱ. ੧੦੩।
ਮਦਰ ਦੇਸ ਵਿਆਸ ਨਦੀ ਤਟ, ਹੈ ਕਵਿ ਕੋ ਪੁਰ ਨਾਮ ਸਠਯਾਰਾ ।
ਗੋਪ ਨਿਸਾਪਤਿ ਜੋਗ ਕਥਾ ਕਵਿ, ਕੋਟ ਸਨੌਰ ਮੇਂ ਕੀਨ ਉਚਾਰਾ ।
ਕਰਮ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਨਰੇਸ ਜਹਾਂ ਸਭ ਭੂਪਨ ਕੇ ਸਿਰ ਰੂਪ ਉਚਾਰਾ ।
ਠਾਰਾਂ ਸੈ ਸਾਲ ਨਿਣਾਨਮੈ ਸੰਬਤ, ਗ੍ਰਿੰਥ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਨ ਸੁਧਾਰਾ ।੧੦੨।

(ਪਤਰੇ ੧੩੧-੧੩੨)

ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੂਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ, ਜੋ ਬਿਆਸ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਸਥਿਤ ਸਠਿਆਲਾ ਨਗਰ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਸੀ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਹਿਦ ਵਿਚ ਸਨੌਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ 1842 ਈ. (1899 ਬਿ.) ਵਿਚ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਵੈਰਾਗ ਸ਼ਤਕ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ।

(6) ਸੁਧਾ ਸਿੰਧੁ ਰਾਮਾਇਣ (ਮੋਤੀ ਬਾਗ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਪਟਿਆਲਾ, ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਨੰ. 18

ਅਥ ਸੁਧਾ ਸਿੰਧੁ ਰਾਮਾਇਣ ਉਚਯਤੇ ਕ੍ਰਿਤ ਕਵਿ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲ ਕੀ।

(ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ)

ਉਨੀ ਸੈ ਅਰ ਆਠਵੇਂ ਸੰਬਤ ਬਿਕ੍ਰਮ ਨਰੇਸ।
ਕੀਆ ਸਪੂਰਨ ਗ੍ਰੰਥ ਕਵ, ਪਟਿਆਲੇ ਪੁਰ ਦੇਸ।੧੯।
ਉਚਰਾ ਜਸ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਕਾ ਸੁੰਦਰ ਅਦਭੁਤ ਛੰਦ।
ਰਚਾ ਰਮਾਯਣ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਖਤ ਸਿੰਘ ਕੇ ਨੰਦ।[1]

ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੂਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 1851 ਈ. (1908 ਬਿ.) ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ 'ਸੁਧਾ ਸਿੰਧੁ ਰਾਮਾਇਣ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਚੰਦ੍ਰਬੰਸੀ ਰਾਜਾ ਸਾਂਤਲੁ ਦੀ ਕੁਲ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਕੁਲ ਵਿਚ ਜਗਦੇਵ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪਵਾਰ ਰਾਜਪੂਤ ਰਾਜਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਵਿਚ ਅਗੋਂ ਇਕ 'ਬਲ' ਗੋਤ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆ। ਉਸ 'ਬਲ' ਗੋਤ ਵਿਚ ਸਭਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਬਖਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਬਖਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲੜਕਾ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਕਈਆਂ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਇਲਾਕਾਈ ਬੋਲੀਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਕਾਰਣ 'ਵ' ਦੇ 'ਬ' ਵਿਚ ਬਦਲੇ ਰੂਪ ਕਰਕੇ 'ਵੀਰ ਸਿੰਘ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਬੀਰ ਸਿੰਘ' ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਸਿੰਘ' ਦੇ ਪ੍ਰਯਾਯ 'ਮ੍ਰਿਗਿੰਦੂ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵੀ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਤਿੰਨ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ—ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਕਵੀ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ 'ਬਲ' ਗੋਤ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਿਆਸ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵਸਦੇ ਸਠਿਆਲਾ ਪਿੰਡ (ਕਸਬੇ) ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।[2] ਪਰ ਬਾਦ ਵਿਚ ਉਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਅਹਿਦ ਵੇਲੇ ਦਰਬਾਰੀ ਕਵੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਟਿਆਲੇ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਨੌਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਨਨ੍ਯ-ਅਨੁਯਾਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਛੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹਨ—ਕਿੱਸਾ ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ, ਬਾਰਾਮਾਹਾ, ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ, ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਵੈਰਾਗ ਸ਼ਤਕ, ਸੁਧਾ ਸਿੰਧੁ ਰਾਮਾਇਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਰਚਨਾ-ਕਾਲ 1812 ਤੋਂ 1851 ਈ. ਤਕ ਵਿਆਪਕ ਹੈ।

ਕਵੀ ਦੇ ਆਸਰਾਦਾਤਾ, ਪਟਿਆਲਾ ਨਰੇਸ਼ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਦਾ ਜਨਮ 1798 ਈ. ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਅਤੇ 1813 ਈ. ਵਿਚ ਉਹ ਰਾਜਗੱਦੀ ਉਤੇ ਬੈਠਾ। ਉਸ ਦਾ

---

[1] 'ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਰਤਨਾਵਲੀ' (ਸੰਪਾਦਕ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ) ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 1984, ਪੰਨਾ 330

[2] ਉਹੀ, ਪੰਨਾ 329

ਹਾਂਤ 1845 ਈ. ਵਿਚ ਹੋਇਆ ।[1] ਇਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਆਪਣੀ ਪੰਜਵੀਂ ਚਨਾ ਤਕ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਰਿਹਾ । ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਛੇਵੀਂ ਚਨਾ ਵੇਲੇ ਉਹ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੀਂ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਪਟਿਆਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਕੀਤੀ ਗਈ । ਲਸਰੂਪ ਉਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤੋਂ ਬਾਦ ਵੀ ਪਟਿਆਲੇ ਹੀ ਰਿਹਾ । 851 ਈ. ਤੋਂ ਬਾਦ ਕਵੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਰਚਨਾ ਦਾ ਉਲੇਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ । ਸੰਭਵ ਹੈ ਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਬਿਰਧ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਕਵੀ ਨੇ ਲਿਖਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਤੇ ਇਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ । ਕਵੀ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਦਾ ਸੰਨ 1855 ਈ. ਅਨੁ-ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਅਤੇ, ਚੂੰਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਚਨਾ 'ਕਿੱਸਾ ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ' 812 ਈ. ਵਿਚ 'ਕਥੀ' ਗਈ ਸੀ । ਇਸ ਲਈ ਉਦੋਂ ਕਵੀ ਦੀ ਆਯੂ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 24-5 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵੀ ਦਾ ਜਨਮ 1770-80 ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਇਆ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਨਾਲ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਚੰਦਰ ਾਂਤ ਬਾਲੀ ਦਾ ਇਹ ਕਥਨ ਨਿਰਾਧਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 827 ਈ. (1884 ਬਿ.) ਵਿਚ ਹੋਇਆ ।[2]

ਕਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ 'ਕਵੀਸ਼ਰ' ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੀ । ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ 'ਕਿੱਸਾ ੀਰ ਰਾਂਝਾ' ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਆਈ ਉਕਤੀ—'ਹੀਰ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ ਕੀ' ਤੋਂ ਹੋ ਾਂਦੀ ਹੈ । 'ਕਵੀਸ਼ਰ ਸ਼ਬਦ ਕਵਿ+ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਸਮਸਤ ਰੂਪ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਕਵੀ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਜਾਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ਕਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ 'ਕਵੀਸ਼ਰ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੂਲ ਅਰਥ ਦਾ ਅਪਕਰਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਉਸ ਕਵੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜਨ-ਸਾਧਾਰਣ ਲਈ ਕਵਿਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਅਖਾੜਿਆਂ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਉਪਜੀਵਿਕਾ ਕਮਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ । ਚੰਦਰ ਕਾਂਤ ਬਾਲੀ[3] ਅਤੇ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਹਿਗਲ[4] ਨੇ ਕਵੀ ਦੀ ਗਵਾਲ ਨਾਂ ਦੇ ਕਵੀ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀ ਮਿਤਰਤਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਗਵਾਲ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਮਕਬੂਲ ਕਵੀ ਸੀ । ਉਥੋਂ ਫਿਰ ਉਹ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਾਭਾ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ । ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਾਲ-ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਤ ਲਘੂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹਨ—ਕਵੀ ਦਰਪਨ (1891 ਬਿ.), ਗਵਾਲ ਕਵਿਤਾਵਲੀ, ਤਿਲਕ ਸ਼ਤਕ (1900 ਬਿ.), ਦ੍ਰਿਗ ਸ਼ਤਕ (1919 ਬਿ.) ਗੋਪੀ

ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ : 'ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼', 1974, ਪੰਨਾ 304

'ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤੀਯ ਹਿੰਦੀ-ਸਾਹਿਤ੍ਯ ਕਾ ਇਤਿਹਾਸ', ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ, ਦਿੱਲੀ, 1962, ਪੰਨਾ 384

ਉਹੀ

'ਪੰਜਾਬ ਕਾ ਹਿੰਦੀ ਸਾਹਿਤ੍ਯ, ਲੀਨ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਪਟਿਆਲਾ, ਪ੍ਰਥਮ, ਪੰਨਾ 204

ਪਚੀਸੀ (1925 ਬਿ.), ਗੁਰ ਪਚਾਸਾ (1934 ਬਿ.), ਪ੍ਰਸਤਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (1935 ਬਿ.) ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਰਚਨਾ-ਕਾਲ ਲਗਭਗ 45 ਵਰ੍ਹੇ (1834 1878 ਈ. ਤਕ—1891 ਤੋਂ 1935 ਬਿ. ਤਕ) ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਲਾਹੌਰ ਦਰਬਾ ਤੋਂ ਨਾਭਾ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ (1839 ਈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੇ ਖਾਤਮੇ (1845 ਈ.) ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿ ਬਲ ਦਾ ਰਚਨਾ-ਕਾਲ 1812 ਤੋਂ 1851 ਈ. ਤਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਗਵਾਲ ਦੇ ਨਾਭਾ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਘਨਿਸ਼ਠ ਮਿਤਰਤਾ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣਾ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਚਰਣ ਵਿਚ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੰਕੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਨਿਸ਼ਠਾ ਸੰਬੰਧੀ ਜੋ ਗੱਲ ਉਘੜਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਅਨਨ੍ਯ ਸ਼ਰਧਾ ਰਖਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤਿ ਉਸ ਦੀ ਨਿਸ਼ਠਾ ਸਿੱਖਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿੱਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵਿਯੋਗ ਦੀ ਪੀੜ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਸੁਰੀ ਪ੍ਰਵ੍ਰਿੱਤੀ ਦੇ ਵਿਨਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕਵੀ ਨੇ ਸਰਬਤ੍ਰ ਵਿਅਕਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਕਵੀ ਗਣੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਾਰੱਸਤੀ (ਸਰਸ੍ਵਤੀ) ਦੀ ਬੰਦਨਾ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਉਘੜਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਹਿੱਤ ਦਾ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬ੍ਰਜ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਬ੍ਰਜ ਭਾਸ਼ੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਤ ਬੋਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਇਹਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼, ਸ਼ੁੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਜ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੋਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਹਾਰਤ ਸੀ। ਕਵੀ-ਗੁਣ ਸੰਪੰਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੜੀ ਨਿਮਰਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਸੋਧ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਪਾਠਕਾਂ/ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ :

(1) ਜੋ ਕਹੂੰ ਅਛਰ ਚੂਕ ਰਹੇ ਤੁਮ ਸੋਧ ਲਿਖੋ ਕਵ ਸਿੰਘ ਬਿਲਾਸੀ।
ਹੋਇ ਸਹਾਇ ਸਦਾ ਸਭ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗੁਰ ਅਬਨਾਸੀ ।੧੧੮।

(ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ-14)

(2) ਲਿਖਿਯਾ ਕਵੀ ਸੁਰਿ ਜਥਾ ਮਤ ਗੁਰ ਜਸ ਗ੍ਰਿੰਥੁ ਉਚਾਰਿ।
ਕਵਿ ਕੋਵਿਦ ਜਿਹਿ ਚੂਕ ਹੁਇ ਸੋ ਤੁਮ ਲੇਹੁ ਸੁਧਾਰਿ ।੩੮।

(ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼-10)

(3) ਅਛਰ ਸੁਧਾਰ ਕਵਿ ਲੀਜੀਏ ਸਵਾਰ ਇਹਿ,
ਨਾਮ ਡੰਦ ਭੂਲਣਾ ਹੈ ਬੈਂਤ ਬਖਾਨੀਯਾ ।੨੮੦।

(ਕਿੱਸਾ ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਬ੍ਰਜ ਵਿਚ ਸਮਾਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਕਵਿਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਟਿਆਲਾ ਨਰੇਸ਼ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਕ ਦਰਬਾਰੀ ਕਵੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ, ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਲੀਨਤਾ ਅਤੇ ਮਗਨਤਾ ਨਾਲ ਚਿਤਰ ਕੇ ਕਵੀ-ਕਰਮ ਨੂੰ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ।

2.

ਸਾਹਿੱਤ ਰਚਨਾ

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿੱਛੇ ਦਸਿਆ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਹਿੱਤ-ਸਾਧਨਾ ਦਾ ਆਰੰਭ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਪਰ ਬਾਦ ਵਿਚ ਪਟਿਆਲਾ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਕਵੀ ਬਣ ਜਾਣ ਕਾਰਣ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਾਹਿੱਤ-ਸਿਰਜਨਾ ਦੀ ਰੁਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਜ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੁਲ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਿਮਨਾਂਕਿਤ ਹਨ:

(1)	ਕਿੱਸਾ ਰਾਂਝੇ ਹੀਰ ਦਾ	1812 ਈ. (1869 ਬਿ.)
(2)	ਬਾਰਾਮਾਹ	1820 ਈ. (1877 ਬਿ.)
(3)	ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼	1824 ਈ. (1881 ਬਿ.)
(4)	ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ	1827 ਈ. (1884 ਬਿ.)
(5)	ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਵੈਰਾਗ ਸ਼ਤਕ	1832 ਈ. (1889 ਬਿ.)
(6)	ਸੁਧਾ ਸਿੰਧੁ ਰਾਮਾਇਣ	1851 ਈ. (1908 ਬਿ.)

(1) ਕਿੱਸਾ ਰਾਂਝੇ ਹੀਰ ਦਾ

ਕਵੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਦੀ ਮੌਖਿਕ ਰਚਨਾ 1812 ਈ. (1869 ਬਿ.) ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 1836 ਈ. (1893 ਬਿ.) ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਲਿਖਿਤ ਰੂਪ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ :

ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਥ ਜੋੜ ਮੈਂ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ ਭਾਈ।
ਠਾਰਾਂ ਕਥੀ ਸੈ ਸਾਲ ਉਣਤਰੇ ਮੈ, ਲਿਖੀ ਆਣ ਤਿਰਾਨਵੇਂ ਸਾਲ ਭਾਈ।
ਅਸੂ ਬਦੀ ਥਿਤ ਤੀਜ ਸੁਭ ਵਾਰ ਮੰਗਲ,
ਲਿਖੀ ਸਹਿਰ ਪਟਾਲੇ ਸੁਧਾਇ ਭਾਈ। ੨੯੫।

ਇਸ ਦੀ ਇਕੋ ਇਕ ਕਾਪੀ ਸੈਂਟ੍ਰਲ ਪਬਲਿਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ (ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਅੰਕ 552) ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੰਵਲਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਿੱਸੇ ਦੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਆਰੰਭਿਕ ਪੰਕਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਛੰਦ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਪੰਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਚਾਰਨ-ਯੋਗ ਹਨ :

(1) ਅਬ ਰਾਂਝੇ ਹੀਰ ਕਾ ਪ੍ਰੇਮ ਬ੍ਰਨਨੰ। ਹੀਰ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ।
(2) ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇ ਸਤਿਗੁਰ,
ਕਿੱਸਾ ਜੋੜੀਏ ਰਾਂਝੇ ਤੇ ਹੀਰ ਦਾ ਜੀ। ੨।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਵੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆ 'ਕਿੱਸਾ' ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਹੀਰ' ਹੀ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿ ਨਾਂ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ 'ਕਿੱਸਾ ਰਾਂਝੇ ਹੀਰ ਦਾ' ਬਣਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਗੱ ਕਵੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਨਾਲ 'ਕਵੀਸ਼ਰ' ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। 'ਕਵੀਸ਼ਰ' ਸਬਦ ਦੀ ਵਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਇਹ ਕਿੱਸਾ ਅਖਾੜਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਸੁਣਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਰਚਨਾ 24 ਵਰ੍ਹੇ ਮੌਖਿਕ ਰੂਪ ਵਿ ਹੀ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂ ਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ।

ਕਵੀ ਨੇ ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੜੀ ਭਾਵ-ਭਿੰਨੀ ਬੰਦਨ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਔਖਿਆਈ ਨੂੰ ਦਰਸਾਂਦੇ ਹੋਇਆਂ ਇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਰੰਡੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੇਮ ਆਖਿਆਨਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:

ਕਿੱਸਾ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਕਥਨਾ ਸਾਰ ਕਰੜਾ, ਲੇਲਾ ਮਜਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਹਟ ਕੀਤੀ
ਮਹੀਵਾਲ ਤੇ ਸੋਹਣੀ ਇਸ਼ਕ ਕੁਠੇ, ਰਾਂਝਾ ਹੀਰ ਹੈਰਾਣ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ।
ਪੁੰਨੂੰ ਸਸੀ ਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਪਛਾੜਿਆ ਹੀ, ਮਿਰਜ਼ਾ ਸਾਹਿਬਾਂ ਚੋੜ ਚੁਪਟ ਕੀਤੀ।
ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕਿਥੇ ਤੋੜੀ ਗਿਣ ਦਸਾਂ, ਇਸ਼ਕ ਕਿਹੜੀ ਕਿਹੜੇ ਨਾਲ ਘਟ ਕੀਤੀ

ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਨੇ ਮੁੱਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਰ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰਖੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਆਧਾਰਭੂਤ ਅੰਤਰ ਵੀ ਹਨ। ਇਕ ਇਹ ਕਿ ਕਵੀ ਨੇ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਿਚ ਚਿਤ੍ਰਿਤ ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ ਦੇ ਆਖਿਆਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਹੀਰ ਰਾਂਝੇ ਨੂੰ ਕਪਿਲ ਮੁਨੀ ਦੁਆਰਾ ਸਰਾਪਿਤ ਮੇਨਕਾ ਅਤੇ ਇੰਦਰ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।[1] ਦੂਜਾ, ਇਸ ਦੀ ਇਸਲਾਮਿਕ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਭਾਵ-ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਰਖ ਕੇ ਚਿਤ੍ਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੀਜਾ, ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਪੰਜ ਬੀਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੰਮਨ ਜਤੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚੌਥਾ, ਇਸ ਵਿਚ ਹੀਰ ਦਾ ਸਰੂਪ-ਚਿਤ੍ਰਣ ਵਾਸਨਾਤਮਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਸਵੱਛ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਕਿੱਸੇ ਦਾ ਵਸਤੂ-ਵਰਣਨ ਯੁਗ ਦੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਦਰਬਾਰੀ ਪ੍ਰਵਿੱਤੀ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 286 ਬੰਦਾਂ ਦੀ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਕਵੀ ਨੇ ਚਾਰ ਤੁਕਾਂ ਵਾਲੇ ਬੈਂਤ ਛੰਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਤੋਲ 'ਝੂਲਣਾ'[2] ਛੰਦ ਅਨੁਸਾਰੀ ਦਸਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਚੌਥਾ ਬੰਦ 'ਦੋਹਰਾ' ਤੋਲ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਬੰਦ 'ਕਬਿੱਤ' ਦੇ ਤੋਲ ਵਿਚ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਛੰਦ ਨਿਪੁਣਤਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਰਬੀ-

---

[1]ਇੰਦ੍ਰ ਉਤਾਰ ਰੰਝੇਟੜਾ ਹੀਰ ਮੈਨਕਾ ਜਾਨ।
ਸ੍ਰਾਪ ਭਯੋ ਮੁਨ ਕਪਲ ਕਾ ਕਥਾ ਆਨ ਕੀ ਆਨ। ੪।

[2]ਅਛਰ ਸੁਧਾਰ ਕਵਿ ਲੀਜੀਏ ਸਵਾਰ ਇਹਿ,
ਨਾਮ ਛੰਦ ਝੂਲਣਾ ਹੈ ਬੈਂਤ ਬਖਾਨੀਯਾ। ੨੮੬।

ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਣ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਸਾਧਨਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਭਾਵ-ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲ ਸਿੱਧ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਚਯਨ ਰਸ, ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਾਵਿ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਭਾਵਧਾਰਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰਚਨਾ ਹੈ।

(2) ਬਾਰਾਮਾਹਾ

ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲ ਦੀ ਦੂਜੀ ਕ੍ਰਿਤੀ 'ਬਾਰਾਮਾਹਾ' ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਅਨੁਸਾਰ 1820 ਈ. (1877 ਬਿ.) ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ।[1] ਇਸ ਦਾ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਖਰੜਾ ਕਿਤੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ 'ਗੁਰੂ ਮਹਿਮਾ ਰਤਨਾਵਲੀ' ਸੰਗ੍ਰਹਿ (ਪੰਨੇ 330-337) ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਕਲਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਰਾਮਾਹ ਅਰਿੱਲ ਅਤੇ ਰੂਪ-ਚੌਪਾਈ ਛੰਦ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਟੇਕ ਦੀ ਤੁਕ 9 ਮਾਤ੍ਰਾ ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਤ ਦਾ ਚਰਣ 40 ਮਾਤ੍ਰਾ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ 13-16-11 ਮਾਤ੍ਰਾ ਪੁਰ ਹਨ।[2] ਇਹ ਚਰਣ ਹਰ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਤ ਤੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਕਾਵਿ-ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਖਟ-ਰਿਤੂ-ਵਰਣਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਹਾਕਾਵਿਆਂ ਵਿਚ ਨਾਇਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਪ੍ਰਸੰਗ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਦੀ ਭਾਵ-ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਵਰਣਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਖਟ-ਰਿਤੂ-ਵਰਣਨ 'ਬਾਰਾਮਾਹਾ' ਲੋਕ-ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਾਇਕਾ ਦੀ ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬੜੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਲਬਧ ਸਾਹਿੱਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਜਗਤ ਵਿਚ ਬਾਰਾਮਾਹਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਤੁਖਾਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਬਾਰਾਮਾਹਾ ਲਿਖ ਕੇ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਰਮ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰਤਿ ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸਜੀਵ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਰਾਮਾਹਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਭਾਵ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੁਝ ਉਪਦੇਸ਼ਾਤਮਕ ਬਾਰਾਮਾਹਾ ਵੀ ਲਿਖੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਬ੍ਰਿਹੋ-ਵਰਣਨ ਵਾਲੇ ਬਾਰਾਮਾਹਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਦੇਵ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤਿ ਆਪਣੀ ਅਸਹਿ ਵਿਯੋਗ-ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰਾਮਾਹਾ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਬਾਨ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪੂਰਣ ਬ੍ਰਹਮ, ਸਰਬ ਗੁਣ ਸੰਪੰਨ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸੁੰਦਰ ਅਲੰਕਾਰ-ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ

---

[1] 'ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼', 1960, ਪੰਨਾ 640

[2] ਉਹੀ

ਆਵੇਸ਼ ਭਰਪੂਰ ਭਾਸ਼ਾ ਰਾਹੀਂ ਕਵੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਿਲੀ ਬਿਰਹੋਂ-ਵੇਦਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ, ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਲਹਿੰਦੀ ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਰਤ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਰਾਮਾਹਾ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਵਲ ਮੋੜਿਆ ਹੈ। ਕਵੀ ਦੇ ਬੇਹਬਲ ਮਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਬੋਧ ਪਹਿਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਵਰਣਨ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :

ਰੁਤ ਬਸੰਤ ਚੇਤਰ ਦੀ ਆਈ, ਬਿਰਹੋਂ ਚਟਕ ਕਲੇਜੇ ਲਾਈ,
ਮਨ ਵਿਚ ਉਪਜੀ ਸੋ ਦੁਚਿਤਾਈ, ਸਿਆ ਕਿਸ ਥੇ ਕਹਾਂ ਸੁਣਾਈ,
ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਓਟ ਤਕਾਈ, ਬਿਨਾ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੌਣ ਸਹਾਈ,
ਜਿਸ ਥੇ ਜਾ ਕਹਾਂ।
ਬਿਨਾ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਘੜੀ ਨਾ ਜੀਵਾਂ, ਘੋਲਾਂ ਜਹਿਰ ਪਿਆਲਾ ਪੀਵਾਂ,
ਦਹਿਦਿਸਿ ਤੈਂਡਾ ਪੰਥ ਤਕੀਵਾਂ, ਚਰਣੀ ਪ੍ਰੇਮ ਡੋਰ ਮਨ ਸੀਵਾਂ,
ਤੈਂਡਾ ਸਿੱਖ ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਥੀਵਾਂ, ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ ਤਾਣ ਰਖੀਵਾਂ,
ਜੀਵਤ ਤੌ ਰਹਾਂ।
ਚੰਚਲ ਚਿਤ ਦਸੋ ਦਿਸਿ ਧਾਵੈ, ਜਯੋ ਜਲ ਸੂਰਜ ਪੌਣ ਡੁਲਾਵੈ,
ਨੈਣੀ ਨੀਂਦ ਨ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਵੈ, ਬਿਰਹਿ ਕਸਾਬ ਕਲੇਜਾ ਖਾਵੈ,
ਬਾਗੀਂ ਲਪਟੇ ਭਵਰ ਸੁਹਾਵੈ, ਮੈਂਡਾ ਸਾਹਿਬ ਨਦਰ ਨ ਆਵੇ,
ਤੌ ਦੁਖ ਮੈਂ ਸਹਾਂ।
ਗੁਰੂ ਸਿਉਂ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਚਿਤ ਲਾਯਾ, ਤੇਰੇ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿਰ ਨਾਯਾ,
ਆਂਵੀਂ ਸਚੇ ਸੋਢੀ ਰਾਯਾ, ਤੈਂ ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਤੇਜ ਘਟਾਯਾ,
ਤੇਰਾ ਪਲ ਪਲ ਪੰਥ ਸਵਾਯਾ, ਜੇ ਕੋ ਕਹੇ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਯਾ,
ਮਰਦਾ ਉਠ ਬਹਾਂ।
ਵੁਲ ਹਰੀ ਸੁ ਹਰ ਦੀ ਸਰਣ, ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੋੜ ਬਿੰਦ ਅਘਹਰਣ,
ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਜਾਣੀਐ। ੧।

ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਦੇ ਨਾਂ ਅਧੀਨ ਇਕ ਹੋਰ ਰਚਨਾ 'ਬਾਰਾਮਾਹਾ' ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਖਰੜਾ ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪਟਿਆਲਾ (ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਨੰ. 50) ਪਾਸ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਚਰਣ ਦੀ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੁਝ ਸਮੀਪਤਾ ਉਪਰੋਕਤ ਬਾਰਾਮਾਹ ਨਾਲ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ :

ਵੁਲ ਹਰੀ ਕਿ ਹਰ ਜੀ ਹਾਂ ਕਿ ਦਰਸ਼ਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਜਾ ਮੇਰਾ ਮਨ ਲੋਚਦਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪਟਿਆਲਾ (ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਨੰ. 22) ਵਿਚ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕਵੀ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਬਾਰਾਮਾਹਾ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੈਲੀਗਤ ਸਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੋਵੇ।

(3) ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਇਸ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ ਅਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਰਣਨ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਗਵਸ ਅਗੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(4) **ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ**

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸੰਬੰਧੀ ਬ੍ਰਿੱਤਾਂਤ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਵੀ ਦਾ ਇਹ ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਬੰਧ-ਕਾਵਿ ਹੈ। ਅੰਦਰਲੀ ਗਵਾਹੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ 1827 ਈ. (1884 ਬਿ.)[1] ਵਿਚ ਪਟਿਆਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਹੁਣ ਦੋ ਹੱਥ-ਲਿਖਤਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਇਕ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਨਿਜੀ ਪੁਸਤਕਾਲੇ ਵਿਚ ਸੁਰਖਿਅਤ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਡਾ. (ਸ੍ਰੀਮਤੀ) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਬਾਂਸਲ, ਨਾਭਾ ਗੇਟ, ਸੰਗਰੂਰ ਪਾਸ ਪਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਾ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਬਾਂਸਲ ਖਰੜੇ ਨੂੰ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉੱਦਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

'ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ' ਵਿਚ ਕਵੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਚਿਤ੍ਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਂ 'ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ' ਜਾਂ 'ਸਿੰਘ ਵਿਜੈ' ਇਸ ਲਈ ਰਖਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਪਮਾ ਉਸ ਨੇ 'ਸਿੰਘ' ਅਰਥਾਤ 'ਸ਼ੇਰ' ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਇਕ ਦੀ ਬੀਰਤਾ ਅਤੇ ਤੇਜ ਉਘੜਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਕਵੀ ਨੇ 14 ਤਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲੇ ਤਰੰਗ ਵਿਚ ਜਨਮ ਕਥਾ, ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਲਖਨੌਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ, ਤੀਜੇ ਵਿਚ ਮਾਖੋਵਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ, ਚੌਥੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਦਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣਾ, ਪੰਜਵੇਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਟਾਜ-ਸਾਜ, ਛੇਵੇਂ ਵਿਚ ਮਸੰਦਾਂ ਦੀ ਸੋਧ, ਸੱਤਵੇਂ ਵਿਚ ਪਾਉਂਟਾ ਨਗਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋਏ ਯੁੱਧਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ, ਅੱਠਵੇਂ ਵਿਚ ਆਨੰਦਪੁਰ ਨੂੰ ਪਰਤਣਾ, ਨੌਵੇਂ ਵਿਚ ਨਾਦੌਣ ਦੀ ਜੰਗ ਉਪਰੰਤ ਫਿਰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਪਰਤਣਾ, ਦਸਵੇਂ ਵਿਚ ਹੁਸੈਨੀ ਯੁੱਧ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ, ਯਾਰ੍ਹਵੇਂ ਵਿਚ ਚਮਕੌਰ ਨਗਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼, ਬਾਰ੍ਹਵੇਂ ਵਿਚ ਚਮਕੌਰ ਦਾ ਯੁੱਧ, ਤੇਰ੍ਹਵੇਂ ਵਿਚ ਮੁਕਤਸਰ ਦਾ ਯੁੱਧ ਤੇ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪੁੱਜਣਾ ਅਤੇ ਚੌਦਵੇਂ ਵਿਚ ਅਬਚਲ ਨਗਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼, ਆਦਿ। ਇਸ ਤੋਂ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਤ ਤਕ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬ੍ਰਿੱਤਾਂਤ ਨੂੰ ਬੜੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਚਿਤ੍ਰਿਆ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪੂਰਵ-ਜਨਮ ਦੀ ਕਥਾ ਅਵਤਾਰਵਾਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਪਰਿਸਥਿ-ਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿਤ੍ਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਉਘੜੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜਿੱਤ ਦੇ ਮਾਰਗ ਉਤੇ ਅੱਗੇ ਵੱਧਣ।

ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ਮੂਲ ਸਰੋਤ ਹਨ—'ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ', 'ਗੁਰ ਸ਼ੋਭਾ' ਅਤੇ 'ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾ. ੧੦' ਕ੍ਰਿਤ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ। ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਕਵੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਇਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੱਬੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰ ਕੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਖੜਾ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏ। ਇਸ

[1] ਬਿਕ੍ਰਮਜੀਤ ਨਰੇਸ ਕੇ ਸੰਬਤ ਏਕੁ ਹਜਾਰੁ ਸੈ ਆਠ ਚੌਰਾਸੀ।
ਮਾਘ ਵਦੀ ਰਵ ਵਾਰ ਇਕਾਦਸੀ ਗ੍ਰਿੰਥ ਸਪੂਰਨ ਕੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸੀ।੧੧੮।

(ਪੱਤਰਾ 250)

ਲਈ ਕਵੀ ਨੇ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਅਧਿਕਤਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੁੱਧ-ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਨੂੰ ਬੜੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਕਵੀ ਨੇ ਮਾਰਮਿਕ ਸਥਲਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਬੀਰ-ਰਸੀ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਨੂੰ ਉਚੇਚ ਨਾਲ ਚਿਤ੍ਰਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਯੁੱਧ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਜਨ-ਕਲਿਆਣ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਰ-ਸੰਘਾਰ ਵਾਲੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵੀ ਨੇ ਯੁੱਧ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਅੰਗੀ ਰਸ ਬੀਰ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਅੰਗ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਿਆਨਕ, ਰੌਦਰ, ਕਰੁਣ ਅਤੇ ਵੀਭਤਸ ਰਸ ਵੀ ਆਏ ਹਨ। ਯੁੱਧ-ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਕਵੀ ਨੇ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਾ, ਯੁੱਧ ਲਈ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਣਾ, ਯੁੱਧ ਖੇਤਰ ਲਈ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਤੇ ਯੁੱਧ ਨਾਇਕਾਂ ਦੀ ਪਰਸਪਰ ਵੰਗਾਰ, ਯੁੱਧ-ਭੂਮੀ ਦੇ ਵਿਕਰਾਲ ਦ੍ਰਿਸ਼, ਆਦਿ ਦਾ ਬੜਾ ਸੋਹਣਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਯੁੱਧ ਦੀ ਗਤੀ ਨਾਲ ਕਵੀ ਨੇ ਛੰਦ-ਵਿਵਿਧਤਾ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਦੋਹਾ-ਚੌਪਈ ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੰਦਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਸਾਵਲ, ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ, ਪਾਧੜੀ, ਅੜਿਲ, ਸਵੈਯਾ, ਸੋਰਠਾ, ਝੂਲਨਾ, ਰਵਾਲ, ਸੰਖਨਾਰੀ, ਮਧੁਭਾਰ, ਵਿਜੈ ਮਨੋਹਰ, ਨਿਰਾਜ, ਤੋਟਕ, ਭੁਜੰਗ, ਕਬਿੱਤ, ਤਿਲਕਾ ਛੰਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਕਵੀ ਨੇ ਵਸਤੂ-ਵਰਣਨ ਵਿਚ ਹਾਥੀਆਂ, ਘੋੜਿਆਂ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਨਗਰ-ਵਰਣਨ ਵਿਚ ਆਨੰਦਪੁਰ, ਕਾਸ਼ੀ, ਪ੍ਰਯਾਗ, ਨਾਹਨ, ਪਾਉਂਟਾ, ਪਟਨਾ, ਆਦਿ ਦਾ ਬੜਾ ਸਜੀਵ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਣਨ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਨਗਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਕਲਾ, ਵਣ-ਵਾਟਿਕਾਵਾਂ, ਇਮਾਰਤਾਂ, ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਚਿਤ੍ਰਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਵਿਵਰਣ ਭਾਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਪਰ ਕਵੀ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਇਤਨੀ ਰਸਾਤਮਕਤਾ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੜੀ ਸਜੀਵ ਤੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸਾਹਿਤਿਕ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਨੇ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਅਲੰਕਾਰ ਅਧਿਕਤਰ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਏ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਉਪਮਾਨ-ਵਿਧਾਨ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਹ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਯੁੱਧਾਂ ਨੂੰ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਪਰਿਚਿਤ ਵਸਤੂ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬ੍ਰਜ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸ਼ੁੱਧ ਬ੍ਰਜ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ 'ਪੰਜਾਬੀ ਬ੍ਰਜ' ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬ੍ਰਜ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਨੇ ਅਰਬੀ ਅਤੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਦੋਂ ਤਕ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਬੋਲਚਾਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਯੁਕਤ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਵੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਇਤਨੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਕ ਸੱਚੀ ਤਸਵੀਰ ਉਘੜ ਆਈ ਹੈ। ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਹ ਕਵੀ ਦੀ ਇਕ ਸਫਲ ਕ੍ਰਿਤੀ ਹੈ ਤੇ 'ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ' ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਪੌਰਾਣਿਕ ਸਰਣੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਵਤਾਰ ਪੁਰਸ਼ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਥੇ ਇਸ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਪੌਰਾਣਿਕਤਾ ਸਮਾਵਿਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

(5) ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਵੈਰਾਗ ਸ਼ਤਕ

ਲਗਭਗ 30 ਪੱਤਰਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਕਵੀ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਹਿਦ ਵਿਚ ਸਨੌਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਇਆਂ 1832 ਈ. (1889 ਬਿ.) ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ :

ਮਦਰ ਦੇਸ ਵਿਆਸ ਨਦੀ ਤਟ, ਹੈ ਕਵਿ ਕੋ ਪੁਰ ਨਾਮ ਸਠਯਾਰਾ।
ਗੋਪ ਨਿਸਾਪਤਿ ਜੋਗ ਕਥਾ ਕਵਿ, ਕੋਟ ਸਨੌਰ ਮੇਂ ਕੀਨ ਉਚਾਰਾ।
ਕਰਮ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਨਰੇਸ਼ ਜਹਾ ਸਭ, ਭੂਖਨ ਕੇ ਸਿਰ ਭੂਪ ਉਚਾਰਾ।
ਠਾਹਾਂ ਸੈ ਸਾਲ ਨਿਣਾਨਮੈ ਸੰਬਤ, ਗ੍ਰਿੰਥ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਨ ਸੁਧਾਰਾ।[1] ੧੦੨।

ਇਸ ਦੇ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਖਰੜੇ ਪੰਜਾਬ ਆਰਕਾਈਵਜ਼ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਪਟਿਆਲਾ (ਨੰ. 675) ਅਤੇ ਸੈਂਟ੍ਰਲ ਪਬਲਿਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਪਟਿਆਲਾ (ਨੰ. 500) ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਕਬਿਤ-ਸਵੈਯਾ ਛੰਦ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਦੇ ਵੈਰਾਗ ਧਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਬੜੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੰਵਾਦ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਬ੍ਰਜ ਹੈ।

(6) ਸੁਧਾ ਸਿੰਧੁ ਰਾਮਾਇਣ

ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅੰਤਿਮ ਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ 1851 ਈ. (1908 ਬਿ.) ਵਿਚ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਦਾ ਜਸ ਗਾਇਆ ਹੈ :

ਉਨੀਸੈ ਅਰੁ ਆਠਵੇਂ ਸੰਵਤ ਬਿਕ੍ਰਮ ਨਰੇਸ।
ਕੀਆ ਸੰਪੂਰਣ ਗ੍ਰੰਥ ਕਵ, ਪਟਿਆਲੇ ਪੁਰ ਦੇਸ।
ਉਚਰਾ ਜਸ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਕਾ ਸੁੰਦਰ ਅਦਭੁਤ ਛੰਦ।
ਰਚਾ ਰਮਾਯਣ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਖਤ ਸਿੰਘ ਕੇ ਨੰਦ।

ਕੁਲ 41 ਪੱਤਰਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ 11 ਤਰੰਗ ਹਨ, ਅਤੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਮੰਗਲ ਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਵਿਚ ਕਵੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਚੀ ਰਹੀ ਹੈ :

ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਿ ਕੇ ਪਦ ਅੰਬੁਜ ਬੰਦਨ ਕ੍ਰੋਟਿ ਹਮਾਰੇ,
ਮੀਰ ਵਿਦਾਰ ਫ਼ਕੀਰ ਕਿਯੇ ਜਿਹਿ ਕੀਰਨ ਕੌ ਸੁਤ ਮੀਰ ਸਵਾਰੇ।

---

[1] ਹਥ-ਲਿਖਤ ਨੰਬਰ 675, ਪੱਤਰਾ 131, ਪੰਜਾਬ ਆਰਕਾਈਵਜ਼ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਪਟਿਆਲਾ

ਜੋ ਨਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜਪੈ ਫਲ ਫੂਲ ਫਲੈ ਜਗ ਮੈ ਪਰਿਵਾਰੇ ।
ਦੂਖਨ ਕੋਟਿ ਨਿਵਾਰ ਗੁਰ ਸੁਭ ਭੂਖਨ ਮੰਗਲ ਏਹੁ ਅਪਾਰੇ ।

ਇਹ ਰਚਨਾ ਅਜੇ ਅਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਖਰੜਾ ਮੋਤੀ ਬਾਗ਼ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਪਟਿਆਲਾ (ਨੰ. 18) ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਬ੍ਰਜ ਹੈ। ਇਹ ਰਚਨਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਰਾਮ ਕਾਵਿ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਰਖਦੀ ਹੈ।

3.

ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ : ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ

'ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਸਰੂਪ, ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ-ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਚਨਾ ਉਸੇ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗੌਰਵਮਈ ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਰੂਪਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਕ ਸਰਲ ਕ੍ਰਿਤੀ ਹੈ।

ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ-ਪਰੰਪਰਾ

ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼ ਸਾਹਿੱਤ ਤੋਂ ਹੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤਨ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਵੀ ਅਨੇਕ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਦੋ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਉਹ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਮਹਾਪੁਰਸ਼, ਅਵਤਾਰ ਜਾਂ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸਾਧਕ ਦੇ ਜੀਵਨ ਚਰਿਤ੍ਰ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਉਹ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਵੀ ਰਾਹੀਂ ਆਸਰਾਦਾਤੇ ਰਾਜਾ ਦੀ ਬੀਰਤਾ, ਪਰਾਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੁਤਾ ਦਾ ਅਤਿਕਥਨੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।[1] ਪਹਿਲੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁਖ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਪੌਰਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਇਕ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਧਤੀ ਦਾ ਸ਼ਰਧਾਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਖ਼ੀਰ ਤਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰਜ-ਕਾਰਣ ਸੰਬੰਧ, ਧਰਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਅਧਰਮ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਕਾਰਜ-ਕਾਰਣ ਸੰਬੰਧ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਗੌਣ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਰਸਪਰ ਅਸੰਬੰਧ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਇਕ ਸੰਗਲੀ ਵਿਚ ਪਰੋ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੀ ਰੁਚੀ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲਤਾ ਕਾਰਣ ਕਵੀ ਦੀ ਆਤਮੀਅਤਾ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਕਵੀ ਦੀ ਅੰਤਰਾਤਮਾ ਦ੍ਰਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਵਿਲਾਸ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਗਿਆਸੂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧੰਨ ਸਮਝਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

[1]ਸੁਖਾ ਸਿੰਘ: 'ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ', (ਸੰਪਾਦਕ, ਡਾ. ਜਯ ਭਗਵਾਨ ਗੋਯਲ), ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ, ਪਟਿਆਲਾ, 1970, ਪੰਨਾ 2

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਵਿਆਂ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪਾਠ-ਮਹਾਤਮ ਵਰਣਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੰਸਾਰਿਕਤਾ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਅਲੌਕਿਕ ਰਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਲਿਖਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਆਰੰਭ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਵਿ-ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਪੂਰਵ ਕਾਲ, ਮੱਧ ਕਾਲ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਕਾਲ। ਪੂਰਵ ਕਾਲ ਤੋਂ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਆਗਮਨ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਧਰਮ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਅਧੀਨ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਉਪਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਲਿਖਵਾਉਣ ਦਾ ਫੁਰਨਾ ਫੁਰਿਆ। ਇਹ ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਭਾਵੇਂ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚਰਿਤ੍ਰ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸਾਧਾਰਣ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਧਰਮ-ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਹਨ—ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮਸਾਖੀ, ਮਿਹਰਬਾਨ ਜਨਮਸਾਖੀ ਅਤੇ ਬਾਲਾ ਜਨਮਸਾਖੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਕੁਝ ਸਾਖੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸੁਤੰਤਰ ਸੰਸਕਰਣ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰਿਤ ਜਾਂ ਆਧਾਰਿਤ ਜਨਮਸਾਖੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਆਦਿ ਸਾਖੀਆਂ, ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਜਨਮਸਾਖੀਆ ਆਦਿ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਸੁਖਮਨੀ ਸਹੰਸਰਨਾਮ ਪਰਮਾਰਥ' ਨਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਸੋਢੀ ਹਰਿ ਜੀ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੇ ਚਰਿਤ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਤੇ 'ਗੋਸ਼ਟਾਂ ਮਿਹਰਬਾਨ ਜੀ ਕੀਆਂ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਜਨਮਸਾਖੀ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸੋਢੀ ਮਿਹਰਬਾਨ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਲ ਦੇ ਚਰਿਤ-ਸਾਹਿੱਤ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲਗਭਗ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਧਿਕਾਂਸ਼ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨਾਲ ਹੈ।

ਮੱਧ ਕਾਲ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਮਾਂ। ਇਸ ਕਾਲ ਵਿਚ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਰਾਹੀਂ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਦਾ ਪਰਿਚਯ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿਆਂ ਵਿਚ 'ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ' ਤੇ 'ਚੌਬੀਸ ਅਵਤਾਰ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵੇਖਣ ਯੋਗ ਹਨ। 'ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ' ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਯੁੱਧਾਂ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਹੈ। ਜੋ 'ਅਪਨੀ ਕਥਾ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। 'ਚੌਬੀਸ ਅਵਤਾਰ' ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਨੂ ਦੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਭਾਰ ਵਧਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਨੂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰ ਕੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਹਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਰਿਤ੍ਰ-ਕਥਾਵਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਲਗਭਗ ਪੁਰਾਣ ਸਾਹਿੱਤ ਹੈ। ਯੁੱਧ-ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਿਤ੍ਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹਉਮੈ/ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਨਾਸ਼ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਣ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ

ਗਿਆ ਹੈ । ਇਹ ਰਚਨਾਵਾਂ ਕਾਵਿ-ਗੁਣ-ਸੰਪੰਨ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਨ । ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ (ਉਕਤਿ ਬਿਲਾਸ), ਰਾਮਾਵਤਾਰ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤਿਕ ਗੌਰਵ ਵਾਲੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਨ ।

ਉਤਰ ਕਾਲ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਾਦ ਦਾ ਸਮਾਂ । ਇਸ ਕਾਲ ਵਿਚ ਇਹ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ-ਪਰੰਪਰਾ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈ । ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਰੂਪ ਪੁਰਾਣ ਸਦ੍ਰਿਸ਼ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ 'ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ' ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰਬ ਲੋਹ ਅਵਤਾਰ ਦੀ ਕਥਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਪੁਰਾਣ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਕਰਤ੍ਰਿਤਵ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅੰਦਰਲੀ ਗਵਾਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ 'ਨਾਨਕ ਦਿਗ ਵਿਜੈ' ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਤ ਰੇਣ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦਾ ਪੁਰਾਣ-ਪੁਰਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਿਤ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਕਾਲ ਵਿਚ ਪੂਰਵ ਕਾਲ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਾਲੇ ਚਰਿਤ ਵੀ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ । ਇਹ ਜਨਮਸਾਖੀ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸੰਤ ਦਾਸ ਛਿੱਬਰ ਕ੍ਰਿਤ 'ਜਨਮਸਾਖੀ ਨਾਨਕ ਸ਼ਾਹ ਕੀ' ਅਤੇ ਕਵੀ ਗਣੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਦੀ ਲਿਖੀ 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੂਰਜੋਦੇ' ਜਨਮਸਾਖੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਵਿਗਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵ੍ਰਿੱਤੀਆਂ ਪੂਰਵ ਕਾਲ ਦੇ ਜਨਮਸਾਖੀ ਸਾਹਿੱਤ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਇਸ ਕਾਲ ਵਿਚ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਨਿਖਰੀ ਹੋਈ ਪਰੰਪਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ । ਉਹ ਪਰੰਪਰਾ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤਕ 'ਗੁਰ-ਬਿਲਾਸ-ਪਰੰਪਰਾ' ਵੀ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਗੁਰੂ ਸ਼ੋਭਾ' ਦਾ ਉਲੇਖ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਕਵੀ ਸੈਨਾਪਤੀ ਨੇ 'ਗੁਰੂ ਸ਼ੋਭਾ' ਦੀ ਰਚਨਾ 1701 ਈ. (1758 ਬਿ.) ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਚਰਿਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੁੱਧਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਵਰਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਭੱਲਾ ਨੇ 'ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੀ ਰਚਨਾ 1776 ਈ. (1833 ਬਿ.) ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਚਰਿਤਾਂ ਉਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਿਤਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਚਿਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਚਰਿਤ ਕਾਵਿ ਇਕ ਨਾਇਕ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਅਨੇਕ ਨਾਇਕਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਲਘੂ-ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ ਅਤੇ ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਦੀ ਇਕ ਵਖਰੀ ਵੰਨਗੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

'ਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦' ਅਤੇ 'ਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੬' ਦੋ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਰਚਨਾ 1751 ਈ. (1808 ਬਿ.) ਵਿਚ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਰਚਨਾ 1718 ਈ. (1775 ਬਿ.) ਵਿਚ ਹੋਈ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਕਰਤ੍ਰਿਤਵ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਨ੍ਯ ਪੁਰਖ ਵਿਚ ਚਿਤਰੇ ਗਏ ਹਨ

...ਨੂੰ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣੀ ਕਥਾ ਨੂੰ ਹੀ ਕਵੀ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਵਿ-ਬੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ...ਪਰੋਕਤ 'ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਪਾ. ੧੦' ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਹੋਰ 'ਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦' ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਰਚਨਾ 1797 ਈ. (1854 ਬਿ.) ਵਿਚ ...ਨੰਦਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ...ਨ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਹੋਇਆ ਹੈ। ...ਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਿਚ, ਜਿਸ ਦੀ ਰਚਨਾ-ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ 1843 ਈ. (1900 ਸੰ.) ...ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ, ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਚਰਿਤ੍ਰ ਬੜੇ ...ਸਤਾਰ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚਰਿਤ੍ਰ-ਕਾਵਿ ਦਾ ਉਜਲਾ ਨਮੂਨਾ ...ਇਸ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਿਕਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਾਹਿੱਤਿਕਤਾ ਦੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ...ਘ ਸਾਗਰ' ਅਤੇ 'ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਇਸ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਨ। ...ਘ ਸਾਗਰ' ਦੀ ਰਚਨਾ 1827 ਈ. (1884 ਬਿ.) ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ...ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਯੁੱਧ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਬੜੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸ਼ੈਲੀ ...ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। 'ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਵਿਚ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ...ਬੜੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਵਰਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਬਹੁਤ ਹਦ ਤਕ ਸਰੂਪ ...ਸ ਭੱਲਾ ਕ੍ਰਿਤ 'ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ...-ਕਾਵਿ-ਚਰਿਤਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ...ਤ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਘਟਨਾ-ਚੋਣ ਵੇਲੇ ਕਵੀ ਨੇ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ...ਵ-ਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੁਤਾ ...ਪ੍ਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸੇ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ 'ਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ', ...ਨਾਨਕ ਬੰਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼', 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਚੰਦ੍ਰਿਕਾ', 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼', 'ਬੀਰ...ਸ਼ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਦੇਵਤਤੁ' ਆਦਿ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਗਿਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ...ਧਿਆਨ ਰਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਜ ਆਸਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ...ਕਵੀ ਬਹੁਤ ਘਟ ਹੋਏ ਹਨ, ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ...ਰਾਦਾਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜੇ ਰਾਣੀ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ...ਆਂ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਗੇਂਦ੍ਰ ਦਾ ਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਲੇਖਯੋਗ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਿਤ੍ਰ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੇ ਜੋ ਤੱਥ ਉਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ...ਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੌਰਾਣਿਕ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ...ਪ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :

1. ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਚਰਿਤਾਂ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰਤਵ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ।
2. ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੀਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ।
3. ਗੌਣ ਕਥਾ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਵਿਚ ਪੌਰਾਣਿਕ ਕਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛੋਕੜ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣਾ।

4. ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਪੁਰਾਣ ਕਥਾ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ਵਰਤਣਾ ।
5. ਪੌਰਾਣਿਕ ਸ਼ੈਲੀ ਦੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨਾ
6. ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵਾਂ ਵਿਚ ਪਰਾ-ਮਾਨਵੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਕਰਾਮਾਤੀ ਅੰਸ਼ ਜੋੜਨਾ ।
7. ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਸ਼ਠਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣਾ
8. ਦੇਵੀ ਪ੍ਰਤਿ ਵੀ ਇਸ਼ਠ-ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਪਰਿਚੈ ਦੇਣਾ ।
9. ਪੌਰਾਣਿਕ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਆਗ੍ਰਹਿ ਦਰਸਾਣਾ ।[1]

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕਰਕੇ ਉਪਰੋਕਤ ਰਚਨਾਵਾਂ ਭਾਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਿਕਤਾ ਸਤਿਅਤਾ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਮਿਥਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਗਈ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾ ਦਾ ਸਮਨਵੈ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ । ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਹ ਚਰਿਤ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਕਲਪ ਦੇ ਵਿਲਾਸ ਨਾਲ ਸੰਯੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਉਪਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਗੌਰਵ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਧਿਕਾਂਸ਼ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸ਼ੁੱਧ ਪੰਜ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਬ੍ਰਜ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਧਰਮ-ਆਗੂ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜੋ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਿ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਬੜੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਰੂਪ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ, ਅਸਲ ਵਿਚ, ਉਦੋਂ ਇਤਨੀ ਸੰਕੀਰਣਤਾ ਨਹੀਂ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਵਿਥ-ਵਿਤਕਰੇ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਉੱਠ ਕੇ ਇਹ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸੰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ।

ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲ ਨੇ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਚਰਿ ਸੰਖਿਪਤ ਚਰਿਤ-ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਲਘੂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਜਾਂ ਖੰਡ-ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਰਿਤਾਂ ਵਿਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਚਿਤ੍ਰਿਆ ਮਿਲਦਾ, ਸਗੋਂ ਕਵੀ ਨੇ ਕੁਝ ਕੁ ਚੋਣਵੀਆਂ ਪਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਘਟਨਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਰਚਨਾ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾ ਲਘੂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਸੰਕਲਨ ਹੈ । ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਖਿਪਤ ਜੀਵਨ-ਚਰਿਤ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸ ਹੈ । ਕਵੀ ਨੇ ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਦਸ ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਕਰ ਕੇ ਦਸਾਂ ਹੁਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ 'ਹੁਲਾਸ', ਜੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ 'ਉੱਲਾਸ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਤਦਭਵ ਰੂਪ ਹੈ, ਤੋਂ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪਰਵ ਜਾਂ ਕਾਂਡ ਹੈ । ਕੁਲ 2191 ਪਦਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਲਾਸਾਂ ਦਾ ਵਿਵਰਣ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਦ-ਸੰਖਿਆ ਇਕ

---

[1]ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ (ਡਾ.)—'ਗੁਰ ਵਿਲਾਸੋਂ ਕੀ ਪੌਰਾਣਿਕ ਭਾਵਨਾ ਕਾ ਸਰੂਪ', "ਸਪਤ ਸਿੰਧੂ", 1963, ਪੰਨੇ 29-34

ਨਹੀਂ । ਛੇਵਾਂ ਹੁਲਾਸ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਤੇ 593 ਪਦਾਂ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਸਵਾਂ ਹੁਲਾਸ ਕੇਵਲ 45 ਪਦਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਨੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਚਰਿਤ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ ਤੇ 'ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ' ਨਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਪਰਿਚਯ ਪਿਛੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ।

ਹੁਲਾਸ ਪਹਿਲਾ

ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਚਰਿਤ੍ਰ 414 ਪਦਾਂ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ—ਕਲਯੁਗ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਧਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਫੈਲਾਉਣਾ, ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਨਾਲ ਪੀੜਿਤ ਹੋ ਕੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਪਾਸ ਜਾਣਾ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਇੰਦਰ ਤੇ ਇੰਦਰ ਦਾ ਦੇਵੀ ਭਵਾਨੀ ਪਾਸ ਜਾਣਾ, ਅੰਤ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਣੂੰ ਅਤੇ ਮਹੇਸ਼ ਦਾ ਨਿਰੰਕਾਰ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦਾ ਭਾਰ ਹਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ ਕਾਲੂ ਦੇ ਘਰ ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਦਾ ਵਚਨ ਦੇਣਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਅਵਸਰ ਤੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਸੁਖਾਵੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਪਸਰ ਜਾਣਾ, ਬਾਬੇ ਕਾਲੂ ਦੇ ਘਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਦਾ ਕਾਰਣ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਵਿਚ ਅਦੁਤੀ ਤਪਸਿਆ ਕਰਨਾ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ :

ਸਾਲ ਅਨੇਕ ਕੀਓ ਤਪੁ ਜੋ ਨਭ ਆਇ ਨਿਰੰਞਨ ਏਹੁ ਅਲਾਈ ।
ਮੈਂ ਪਰਸਿੰਨ ਭਇਓ ਤੁਮ ਪੈ ਬਰ ਮਾਗਹੁ ਜੋ ਤੁਮਰੇ ਮਨ ਭਾਈ ।
... ...
ਹੋਇ ਤਬਾ ਨ੍ਰਿੰਕਾਰ ਕਹਿਯੋ ਬਰੁ ਮੈ ਤੁਮ ਪੈ ਇਹ ਸਾਚੁ ਪੁਕਾਰੀ ।
ਆਦਿ ਧਰੇ ਪਗ ਜੋ ਜਗ ਮੈਂ ਕਲੁ ਤੌ ਤੁਮਰੇ ਹਮ ਲੇਂਉ ਔਤਾਰੀ ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਰਾਇ ਭੋਇ ਭੱਟੀ ਦੀ ਤਲਵੰਡੀ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਣਾ, ਸੁਖਾਵਾਂ ਬਚਪਨ ਬਿਤਾਉਣਾ, ਚੌਦਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਹੋਣਾ, ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਔਲਾਦ ਹੋਣ ਤੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਉਦਾਸ ਰਹਿਣਾ, ਤਪਸਿਆ ਕਰਨਾ, ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨਾ, ਕੁਰਖੇਤਰ, ਗੰਗਾ, ਪ੍ਰਾਗ, ਤ੍ਰਿਬੈਣੀ, ਗਯਾ, ਬੰਗਾਲ, ਉੜੀਸਾ ਆਦਿ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਜਾਣਾ, ਰਾਜਾ ਸੁਧਰਸੈਣ, ਸ਼ਿਵਨਾਭ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੇਣਾ, ਲੰਕਾ, ਰਮੇਸਰ, ਤਿਲਗੰਜੀ, ਦ੍ਵਾਰਾਵਤੀ, ਹਿੰਗੁਲਾਜ, ਇਲਾ ਬ੍ਰਿਤ, ਸੁਮੇਰ ਆਦਿ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਧਰਮ-ਧਾਮ ਤੇ ਜਾਣਾ, ਜੋਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਵਿਖਾਣਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਗੋਸ਼ਟਿ ਕਰਨਾ, ਮਦੀਨੇ ਦੀ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਕਾਰੂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਬਾਰੇ ਭਵਿਖ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਕਾਰੂ ਨੂੰ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲੈਣ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਦੇਣਾ, ਫਿਰ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਆ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਬਸਤ੍ਰ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ, ਭਾਈ ਲਹਿਣੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਸੰਬੰਧ, ਦੇਵੀ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਤਿ ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਉਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਉਣਾ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭਾਈ ਲਹਿਣੇ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਬਖਸ਼ਣਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਂਗ ਰਚਣਾ ਤੇ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਦਾ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਨਾ, ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਧਨ ਤੇ

ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਸੰਮਤ 1596 ਵਿਚ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣਾ, ਉਪਰ
ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਥਾ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਦਸਣਾ।

ਦੂਜਾ ਹੁਲਾਸ

ਕੁਲ 125 ਪਦਾਂ ਦੇ ਇਸ ਹੁਲਾਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਦਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਵਰਣਿ
ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਖਡੂਰ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਗੋਂਦਾ ਮਰਵਾਹਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪ
ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਿਆਸ ਨਦੀ ਕੋਲ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਉਤੇ ਭੂਤਾਂ ਪ੍ਰੇ
ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਡਰਦੇ ਉਥੇ ਵਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਥੇ ਨਿਵ
ਨਾਲ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਸਭ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਸੋ, ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਆਗਮਨ ਕਰਕੇ ਭੂ
ਉਥੋਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਕੋਸ ਦੂਰ ਪਿੰਡ 'ਭੂਤ ਵਿੰਡ' ਰਹਿਣ ਲਗ ਪਏ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦ
ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਹਿਤ ਹਰਿ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਉਥੇ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ

ਖਡੂਰ ਵਿਖੇ ਇਕ ਜੋਗੀ ਨੇ ਪਾਖੰਡਾਂ ਤੇ ਮੰਤਰਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਾ
ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜੋਗੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਾਰਸ਼ ਦੀ ਖਾਤਰ ਗੁ
ਅੰਗਦ ਜੀ ਕੋਲੋਂ ਖਡੂਰ ਛਡਾਇਆ। ਪਰ ਬਾਰਿਸ਼ ਨਾ ਹੋਈ। ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ
ਹਕੀਕਤ ਪਤਾ ਲਗਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਪਾਸੋਂ ਤਪੇ ਨੂੰ ਪੈਰੀਂ ਰੱਸਾ ਪੁਆ ਕੇ ਘਸੀਟਵਾਇਆ
ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋਈ ਪਰ ਤਪੇ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤੂ ਹੋ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦਾ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਣਾ ਤੇ ਗੁ
ਅਮਰਦਾਸ ਦਾ ਆਪਣੀ ਭੁਲ ਬਖਸ਼ਵਾਉਣਾ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਲ
ਬਿਆਸ ਤੋਂ ਜਲ ਲਿਆਉਣਾ, ਜੁਲਾਹੀ ਦਾ ਅਮਰੂ ਨਿਥਾਵਾਂ ਕਹਿਣਾ, ਗੁਰੂ ਅੰਗ
ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ, ਨਿਥਾਂਵਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ, ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਆ
ਦੇ ਵਰ ਦੇਣਾ, ਤੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਸੌਂਪਣ ਉਪਰੰਤ ਸੰਮਤ 1609 (1552 ਈ.) ਵਿ
ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣਾ :

> ਸੋਲਾਂ ਸੈ ਨੌ ਬਰਸ ਚੌਥ ਚੇਤ ਸੁਦੀ ਪਾਇ।
> ਬਾਸ ਬੈਕੁੰਠ ਕੀਓ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਤੇਜ ਪ੍ਰਕਾਸ ਰਹਿਯੋ ਛਿਤ ਮਾਂਹੀ।੧੨੨।

ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਕਥਾ ਪਾਠ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਤੀਜਾ ਹੁਲਾਸ

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ 163 ਪਦਾਂ ਦੇ ਇਸ ਹੁਲਾਸ ਵਿ
ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਉਪਰੰਤ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਵਿਖੇ ਬਤੀਤ ਕੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ
ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਤੇਈਏ ਤਾਪ ਦੀ ਸਾਖੀ ਤੇ ਮਹਾਤਮ, ਬੁਰਜ ਬਣਾਉਣਾ, ਕਾਬਲ ਦੀ
ਕਥਾ, ਬਉਲੀ ਦੀ ਉਸਾਰੀ, ਮਾਣਕ ਚੰਦ ਨੂੰ ਵਰ, ਭਾਈ ਜੇਠਾ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾ
ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ, ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਦਾ ਜੇਠੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ, ਜੇਠੇ ਦਾ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਗੁ
ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨਾਲ ਬਉਲੀ ਦੀਆਂ ਚੌਰਾਸੀ ਪੌੜੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿ
ਦਾ ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਸੁਣਨ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰ
ਦੇਣਾ, ਭਾਈ ਜੇਠੇ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰਾਂ—ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ, ਮਹਾਂ ਦੇਵ ਤੇ ਅਰਜਨ ਦੇ

ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦਾ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਆਉਣਾ ਤੇ ਵੀਹ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਜਾਗੀਰ ਦੇਣੀ, ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਨੂੰ ਗੁਰ-ਗੱਦੀ 'ਸਤ ਪੁਸ਼ਤਾਂ' ਤਕ ਸੋਢੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ, ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਜੇਠੇ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਯੂ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਲ ਦੇਣੇ ਤੇ ਆਪਣ ਪਿੱਛੋਂ ਗੁਰ-ਗੱਦੀ ਦੀ ਸੌਂਪਣਾ ਕਰਨੀ। ਅੰਤ ਵਿਚ 1631 ਬਿ. (1574 ਈ.) ਵਿਚ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ।

ਚੌਥਾ ਹੁਲਾਸ

ਇਸ ਹੁਲਾਸ ਵਿਚ 153 ਪਦਾਂ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ—ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨਾ, ਰਾਮਦਾਸਪੁਰ ਕਈ ਸਾਲ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਲਾਹੌਰ ਜਾਣਾ, ਗੋਰਖ ਤੇ ਭਰਥਰੀ ਦੀ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਤਿਆਗ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਉਤਮ ਦਸਣਾ, ਹਰਦਮ ਰਾਮ ਨੂੰ ਵੇਸਵਾ 'ਗਨਕਾ' ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ, ਭਾਈ ਸਾਲੋ ਦਾ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਤੇ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਸਰੂਪ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਦਰਦ ਭਰੀਆ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖਣਾ, ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬੁਲਾਉਣਾ, ਗੁਰਗੱਦੀ ਬਖਸ਼ਣਾ ਤੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸਰ ਚੰਦਨ ਦਾ ਟਿੱਕਾ ਲਗਾਉਣਾ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਸੰਮਤ 1658 (1601 ਈ.) ਵਿਚ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਦਾ ਉਲੇਖ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ :

> ਖੋੜ ਸਸੈ ਨਵ ਤੀਸਵੈਂ ਸੰਬਤ
> ਭਾਦੋ ਸੁਦੀ ਮ੍ਰਿਤ ਤੀਜ ਕੋ ਪਾਈ। ੧੪੮।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਥਾ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਵਾਂ ਹੁਲਾਸ

ਇਸ ਹੁਲਾਸ ਵਿਚ ਕੁਲ 353 ਪਦ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਤੋਂ ਭੈਣੀ ਜਾਣਾ ਤੇ 'ਚੋਲਾ' ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਉਣਾ ਤੇ ਫਿਰ ਉਥੋਂ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣਾ, ਉਥੇ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਾਉਣੀ, ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਦਾ ਮਿਹਰਵਾਨ ਕੋਲ ਚੋਰ ਭੇਜ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਭੇਟਾ ਚੁਰਾਉਣੀ, ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਦਾ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਕੋਲ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਦਾ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਜਾਣਾ, ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨਾ, ਵਡਾਲੀ ਤੋਂ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰੇ ਆਉਣਾ, ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰਖਣਾ, ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਤੋਖਸਰ, ਬਬੇਕਸਰ ਤੇ ਰਾਮਸਰ ਬਣਾਉਣੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਵਾਰ ਕਰਾਉਣਾ, ਭਾਈ ਮੰਝ ਦਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਰ ਦੇਣਾ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਸਾਉਣਾ, ਭਾਈ ਬੰਨੋ ਦਾ ਬੀੜ ਦਾ ਉਤਾਰਾ ਕਰਨਾ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਚੰਦੂ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਲਈ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ, ਚੰਦੂ ਦਾ ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੋਲ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਤੱਤੀ ਤਵੀ ਉਪਰ ਬੈਠਣਾ, ਚੰਦੂ ਦੀ ਨੂੰਹ ਦਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਦੁੱਧ ਦਾ ਕਟੋਰਾ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਾ,

ਚੰਦੂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਗਊ ਦੀ ਖੱਲ ਵਿਚ ਲਪੇਟਣ ਬਾਰੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਵੀ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਜਾਣਾ ਤੇ ਰਾਵੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਸੰਮਤ 1663 (1606 ਈ.) ਨੂੰ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣਾ :

> ਖੋੜਸ ਸੈ ਸਠ ਤੀਸਰੇ ਸੰਬਤ ਜੇਠ ਸੁਦੀ ਚੌਥ ਰੋਜ ਜੁਮੇ ਕਾ
> ਸੁਕਰਵਾਰ ਸਵਾਰ ਭਏ ਗੁਰ ਐਰਾਵਤੀ ਨਦ ਨੀਰ ਬਬੇਕਾ । ੩੫੧ ।

ਕਥਾ ਨੂੰ ਤਨੋਂ ਮਨੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਵੀ ਅੰਕਿਤ ਹੈ ।

ਛੇਵਾਂ ਹੁਲਾਸ

ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦਾ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨਾ, ਮੀਰੀ ਤੇ ਪੀਰੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ, ਪੰਜ ਪੁੱਤਰਾਂ—ਧੀਰ ਮਲ, ਰਾਮ ਰਾਇ, ਅਣੀ ਰਾਇ, ਅਟਲ ਰਾਇ ਤੇ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ—ਨੂੰ ਤੀਰ ਕਮਾਨਾਂ ਤੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇਣੀ, ਸੈਨਾ ਦਾ ਸੰਗਠਨ ਕਰਨਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਸੱਦੇ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣਾ, ਚੰਦੂ ਦਾ ਜੋਤਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿਖਾਉਣਾ, ਦਰੋਗੇ ਦਾ ਚੰਦੂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸੌ ਦੀਨਾਰਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਸਦਕਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ, ਭਾਈ ਜੇਠਾ ਤੇ ਬਿੱਧੀ ਚੰਦ ਨੂੰ 'ਸਲੇਮ ਗੜ੍ਹ' ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕਰਨਾ, ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਕੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੂੰ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਡਰਾਉਣਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣਾ, ਜਹਾਂਗੀਰ ਦਾ ਭੁੱਲ ਬਖਸ਼ਵਾਉਣਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਮਾਲਾ ਮੰਗਣੀ, ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪੁਰਾ ਵਸਾਉਣਾ, ਸ਼ਿਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ੌਕ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਡਰੋਲੀ ਤੇ ਕਾਂਗੜੇ ਜਾਣਾ, ਬਿੱਧੀ ਚੰਦ ਦਾ ਗੁਲਬਾਗ ਤੇ ਦਿਲਬਾਗ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾ ਕੇ ਲਿਆਉਣਾ, ਭਾਈ ਬਹਿਲੋ ਦਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ, ਚੰਦੂ ਨੂੰ ਸੰਗਲ ਪਾ ਕੇ ਥੰਮ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਤੇ ਪੰਜ ਜੁੱਤੀਆਂ ਮਾਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਾ, ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿਚ ਆਉਣਾ, ਕੀਰਤਪੁਰ ਆਉਣਾ, ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤੂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਹੁਰਾ ਬਣਾਉਣਾ, ਬਿੱਧੀ ਚੰਦ ਦਾ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਦੇ ਅਸਤਬਲ ਵਿਚੋਂ ਦਿਲਬਾਗ ਤੇ ਗੁਲਬਾਗ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਰਾ ਕੇ ਲਿਆਉਣਾ. ਪੈਂਡੇ ਖਾਨ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਗੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ, ਮੁਗਲਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਲੜਨਾ, ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਸੌਂਪਣਾ ਅਤੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣਾ । ਇਸ ਕਥਾ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਨਿਵ੍ਰਿੱਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ।

ਸੱਤਵਾਂ ਹੁਲਾਸ

ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰੂ ਹਰ ਰਾਇ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰ—ਅਟਲ ਰਾਇ, ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ, ਅਣੀ ਰਾਇ ਤੇ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ—ਦੱਸੇ ਹਨ । ਧੀਰ ਮਲ ਦਾ ਈਰਖਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਬਾਬੇ ਬਕਾਲੇ ਆਉਣਾ, ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਦੇ ਅੱਠ ਮਹਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ, ਮਾਤਾ ਕਲਿਆਣੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਰਾਮ ਰਾਇ ਤੇ ਮਾਤਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੌਰ ਤੋਂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਣਾ, ਮਾਲਵਾ ਰਟਨ ਦੌਰਾਨ ਲੱਖੀ ਜੰਗਲ ਜਾਣਾ ਤੇ ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚਰਣੀ ਲਗਣਾ । 'ਫੂਲ ਤੇ ਸੰਦਲੀ' ਨੂੰ ਵਰ ਦੇਣਾ,

'ਮੀਂਵੇਂ' ਦੀ ਮੰਤ੍ਰੀ' ਖੂਹ ਲਗਵਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਆਉਣਾ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਜਜ਼ੀ ਸਦਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਮ ਰਾਇ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਭੇਜਣਾ ਤੇ ਵਰ ਦੇਣਾ—"ਜੋ ਤੂੰ ਕਹੇਂ ਹੋਇ ਹੈ ਸੋਈ। ਤੇਰਾ ਵਾਕ ਨਾ ਫੇਰੈ ਕੋਈ।" ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਦੁਆਬੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਨਾ, ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਰਾਮਰਾਇ ਦੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਰਾਮ ਰਾਇ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਨਾ ਲਾਉਣਾ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਚਲੇ ਜਾਣਾ, ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਣੀ। 23 ਸਾਲ 6 ਮਹੀਨੇ ਤੇ 14 ਦਿਨ ਦੀ ਗੁਰਤਾ ਕਰ ਕੇ ਕਤਕ ਸੁਦੀ ਨੌਮੀ, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਛੇ ਘੜੀਆਂ ਰਹਿੰਦੇ ਨੂੰ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣਾ :

ਨੌਮੀ ਕਤਕ ਸੁਦੀ ਬੀਚਾਰ।
ਛਿਅ ਘੜੀਆ ਰਹਿਦੇ ਰਵ ਵਾਰ।
ਸੱਤ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਅਲਾਇ।
ਹਰਿ ਸੰਗ ਮਿਲੇ ਸਿਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ। ੨੦।

ਇਸ ਕਥਾ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਅੰਤ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ।

ਅੱਠਵਾਂ ਹੁਲਾਸ

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਵੀ ਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੰਤ ਰਾਮ ਰਾਇ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਪਾਸ ਜਾਣਾ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਰਾਮ ਰਾਇ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਬਾਰੇ ਤਾਰੀਫ਼ਾਂ ਦੇ ਪੁੱਲ ਬੰਨ੍ਹਣੇ ਤੇ ਰਿੱਧੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਦਸਣਾ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਬੜੇ ਆਦਰ ਸਹਿਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਬੁਲਾਉਣਾ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣਾ, ਰਸਤੇ ਵਿਚ 'ਪੰਜੋਖਰੇ' ਠਹਿਰ ਕੇ ਰਾਜੇ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਾ, ਰਾਮ ਰਾਇ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲਾ ਹੋਣਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦੇਣਾ, ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀਤਲਾ (ਚੇਚਕ) ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ ਗ੍ਰਸੇ ਜਾਣਾ ਤੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਗੱਦੀ ਬਾਰੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਬਕਾਲੇ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣਾ :

ਸੋਢੀ ਬੰਸ ਬਿਖੈ ਕਹੁ ਕਾਂ ਕੈ।
ਸੰਗਤ ਧਰੈ ਸੀਸੁ ਪਗ ਜਾਂ ਕੈ।
ਤਬ ਗੁਰ ਬਾਬਾ ਕਹਿਯੋ ਬਕਾਲੇ।
ਜਿਹਿ ਪਦ ਛੁਵੈ ਸਿਖ ਹੋਂਹਿ ਸੁਖਾਲੇ। ੬੪।

ਕਵੀ ਬਲ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਸਾਲ, ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਤੇ 19 ਦਿਨ ਗੁਰਤਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸੰਮਤ 1732 ਨੂੰ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ :

ਚੇਤ ਸੁਦੀ ਚੌਦਸ ਤਿਥ ਪਾਈ।
ਬੁੱਧਵਾਰ ਰਜਨੀ ਸੁਖ ਦਾਈ।

ਦੋਇ ਪਹਿਰ ਦੁਇ ਘਟੀ ਬੀਤਾਇ ।
ਮਿਲੀ ਜੋਤ ਜੋਤ ਸੰਗ ਜਾਇ ।
ਸੰਬਤ ਸੱਤ੍ਰਹਿੰ ਸਹਸ਼ ਬਤੀਸੈ ।
ਪੁਰ ਦਲੀਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜਗਦੀਸੈ । ੬੬-੬੭ ।

ਇਸ ਕਥਾ ਦੇ ਸੁਣਨ-ਸੁਣਾਉਣ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਨੌਵਾਂ ਹੁਲਾਸ

ਇਸ ਹੁਲਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਬੇ ਬਕਾਲੇ ਵਿਚ ਮਸੰਦਾਂ ਦਾ ਬਾਈ, ਮੰਜੀਆਂ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ, ਧੀਰ ਮਲ ਦਾ 'ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੀ ਬੀੜ ਲੈ ਕੇ ਬਾਬੇ ਬਕਾਲੇ ਆਉਣਾ, ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਭਾਣੇ (ਲਬਾਣੇ) ਦਾ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਉਮੱਡਣਾ, ਧੀਰ ਮਲ ਦਾ ਈਰਖਾ-ਵਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ ਵਾਰ ਕਰਨਾ, ਧੀਰ ਮਲ ਦਾ ਧੰਨ ਲੁੱਟਣਾ ਤੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਵਾਪਸ ਭੇਜਣਾ, ਧੀਰ ਮਲ ਦੇ ਦਰਿਆ ਬਿਆਸ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਕਢਵਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਣਾ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਾਝਾ, ਮਾਲਵਾ ਰਟਨ ਕਰਨਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚਣਾ ਤੇ ਮਹੰਤਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਉਢੀ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰਨਾ, ਫਿਰ ਮਾਖੋਵਾਲ, ਦੂਨ, ਨਨਹੇੜੀ, ਸੈਫ਼ਾਬਾਦ, ਸਮਾਣਾ ਅਤੇ ਮੂਲੋਵਾਲ ਜਾਣਾ, ਅਗੋਂ ਮਾਲਵੇ, ਮਵੜ ਕੋਟਲੀ, ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਠਹਿਰਨਾ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਦ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣਾ :

ਬਹੁਰੋ ਵਰੀ ਚਰਨ ਗੁਰ ਧਾਰੇ ।
ਆਸ ਪਾਸ ਪੁਰ ਅਨਕ ਨਿਹਾਰੇ । ੩੯ ।

ਫਿਰ ਭਿੱਖੀ ਜਾਣਾ, ਲੇਲ ਬੱਲਰੀ, ਧਮਧਾਂਣ, ਕੁਰਖੇਤਰ, ਗੰਗਾ, ਤ੍ਰਿਬੈਣੀ ਤੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਪਟਨੇ ਪਹੁੰਚਣਾ, ਇਥੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨਾ, ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਟਨੇ ਠਹਿਰਣ ਉਪਰੰਤ ਲਖਣੌਰ ਤੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਮਾਖੋਵਾਲ ਆਉਣਾ, ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੀ ਸਿਫਤ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਟਨੇ ਤੋਂ ਚਲ ਕੇ ਲਖਣੌਰ ਤੇ ਦੂਨ ਤੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਮਾਖੋਵਾਲ (ਆਨੰਦਪੁਰ) ਪਹੁੰਚਣਾ, ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਬਾਂਗਰ ਦੇਸ਼, ਖਟਕੜੀਂ, ਜੀਂਦ ਤੇ ਪੁਰਦਲੀਪ (ਦਿੱਲੀ) ਪਹੁੰਚਣਾ । ਇਥੇ ਹੀ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਕਵੀ ਨੇ ਕਥਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨੌਂ ਨਿੱਧੀਆਂ ਤੇ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ।

ਦਸਵਾਂ ਹੁਲਾਸ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸ ਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ ਲਗਵਾਉਣਾ, ਉਪਰੰਤ ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਦੀ ਰਸਮ ਅਦਾ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰ ਗੱਦੀ ਸੰਭਾਲਣਾ, ਭੀਮ ਚੰਦ ਰਾਜੇ ਦੇ ਈਰਖਾ ਕਰਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ 'ਪਾਂਵਟੇ' ਜਾਣਾ ਤੇ ਬਾਈਧਾਰ ਦੇ ਰਾਜਿਆਂ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕਰਨਾ, ਭੰਗਾਣੀ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰਾਰੀ ਹਾਰ ਦੇਣਾ, ਉਥੋਂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਵਾਪਸ ਆਉਣਾ, ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ—ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ,

ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ - ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਣਾ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰ ਕੇ 'ਖਾਲਸਾ ਗੁਰੂ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਹੈ' ਦਾ ਵਰ ਦੇਣਾ, ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਸਾਜਣਾ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਣਾ। 'ਸਰਬ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ' ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਦੱਸ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਪੂਰਣ ਕਰਨ ਦਾ ਸਥਾਨ ਪਟਿਆਲਾ ਦਸਿਆ ਹੈ।

ਵਸਤੂ ਦੇ ਆਧਾਰ-ਸਰੋਤ

ਇਸ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸੰਬੰਧੀ ਚਾਰ ਪ੍ਰਮੁਖ ਜਨਮਸਾਖੀ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ—ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮਸਾਖੀ, ਮਿਹਰਬਾਨ ਜਨਮਸਾਖੀ, ਬਾਲਾ ਜਨਮਸਾਖੀ ਅਤੇ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜਨਮਸਾਖੀ—ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਚਰਿਤ੍ਰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਾਵਿ ਜਨਮਸਾਖੀ ਵਜੋਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮਾਂਤਰ 'ਗਿਆਨ ਰਤਨਾਵਲੀ' ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਸੰਬੰਧੀ ਕੁਝ ਗੋਸ਼ਟਾਂ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਸਨ। ਕਵੀ ਨੇ ਉਕਤ ਸਰੋਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਧਿਕਤਰ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਕਥਾ-ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੀ ਨੁਹਾਰ, ਯਾਤਰਾ-ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਂ, ਸੁਰਤਿ-ਉਡਾਰੀ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ਿਸ਼ਟਤਾਵਾਂ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਹਨ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਗਦਾਦ ਦੀ ਫੇਰੀ ਅਤੇ ਅਚਲ ਵਟਾਲੇ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸਿੱਧਾਂ ਨਾਲ ਗੋਸ਼ਟਿ ਵਿਚ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਮੂਨੇ ਵਜੋਂ ਬਗਦਾਦ ਦੇ ਪੀਰ ਦਸਤਗੀਰ ਬਾਰੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

ਪੁੱਛੇ ਪੀਰ ਤਕਰਾਰ ਕਰ ਏਹ ਫਕੀਰ ਵਡਾ ਆਤਾਈ।
ਏਥੇ ਵਿਚ ਬਗਦਾਦ ਦੇ ਵਡੀ ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਲਾਈ।
ਪਾਤਾਲਾਂ ਆਕਾਸ ਲਖ ਓੜਕ ਭਾਲੀ ਖਬਰ ਸੁਣਾਈ।
ਫੇਰ ਦੁਰਾਇਣ ਦਸਤਗੀਰ ਅਸੀ ਭਿ ਵੇਖਾਂ ਜੋ ਤੁਹਿ ਪਾਈ।
ਨਾਲ ਲੀਤਾ ਬੇਟਾ ਪੀਰ ਦਾ ਅਖੀ ਮੀਟ ਗਿਆ ਹਾਵਾਈ।
ਲਖ ਅਕਾਸ ਪਾਤਾਲ ਲਖ ਅਖ ਫੁਰਕ ਵਿਚ ਸਭ ਦਿਖਲਾਈ।
ਭਰ ਕਚਕੋਲ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦਾ ਧੁਰੋਂ ਪਤਾਲੋਂ ਲਈ ਕੜਾਹੀ।
ਜ਼ਾਹਰ ਕਲਾ ਨ ਛਪੈ ਛਪਾਈ। ੩੬।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੇ ਉਕਤ ਕਥਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਛਾਇਆ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਥਮ ਹੁਲਾਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਕਾਵਿ ਅੰਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ :

ਬੈਠ ਪੀਰ ਬਹੁ ਚਰਚਾ ਕੀਨੀ। ਉਤ੍ਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਹਿਤ ਰਸ ਭੀਨੀ।
ਦਸਤਗੀਰ ਫਿਰ ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ। ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਇਕੁ ਸੰਸਾ ਰਹਿਯੋ। ੧੭੯।
ਤੁਮ ਪਤਾਲ ਲਖ ਗੈਨ ਜੁ ਕਹੇ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਏਹੁ ਸੰਸਾ ਰਹੇ।
ਕਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮਨ ਭ੍ਰਮ ਮਿਟਾਵਹੁ। ਅਨਗਲ ਗੈਨ ਪਤਾਲ ਦਿਖਾਵਹੁ। ੧੮੦।
ਤਬ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ। ਚਲੋ ਪੀਰ ਤੁਮ ਸਾਥ ਹਮਾਰੇ।
ਦਸਤਗੀਰ ਨਿਜ ਨੰਦੁ ਬੁਲਾਇਯੋ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਸੰਗ ਪਠਾਇਯੋ। ੧੮੧।

ਸੂਤ ਕਰ ਲੈ ਉਡਿਯੋ ਤਤਕਾਲਾ । ਦਿਖਰਾਏ ਲਖ ਗੈਨ ਪਾਤਾਲਾ ।...
ਗਇਯੋ ਪਤਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜਬ ਹੀ । ਕੀਯੋ ਕੜਾਹੁ ਸੇਵਕਾਂ ਤਬ ਹੀ ।
ਪੰਜਾ ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਲਾਇਯੋ । ਸਭੁ ਕੜਾਹੁ ਤਬ ਹੀ ਵਰਤਾਇਯੋ । ੧੯੪ ।
ਦਸਤਗੀਰ ਸੁਤ ਕੁਣਕਾ ਲੀਨੋ । ਗਹਿ ਰਾਖਿਯੋ ਨਿਜ ਹਾਥ ਪ੍ਰਬੀਨੋ ।
ਤਾਂ ਤੇ ਸ੍ਰਿਰੀ ਗੁਰ ਲਈ ਉਡਾਰੀ । ਚੜ੍ਹਿ ਆਏ ਸੂਤ ਕੀ ਅਸਵਾਰੀ । ੧੯੫ ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਹਾਜ਼ਰਨਾਮਾ' ਦਾ ਵੀ ਖੁਲ੍ਹਾ ਅਨੁਵਾਦ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਹਾਜ਼ਰਨਾਮਾ

ਹਾਜਰਾ ਕੂ ਮਿਹਰ ਹੈ । ਬੇ ਹਾਜਰਾ ਕਉ ਬੇ ਮਿਹਰ ਹੈ ।
ਈਮਾਨੁ ਦੋਸਤੁ ਹੈ । ਬੇਈਮਾਨ ਕਾਫੁਰੁ ਹੈ । ਤਿਕਬਰੁ ਕਹਰੁ ਹੈ ।
ਗੁਸਾ ਹਰਾਮੁ ਹੈ । ਨਫਸ ਸ਼ੈਤਾਨੁ ਹੈ । ਗੁਮਾਨੁ ਕੁਫਰੁ ਹੈ ।
ਪਸਗੈਬਹਿ ਕਾਮੁਹੁ ਕਾਲਾ ਹੈ । ਬੇਈਮਾਨੁ ਨਾਪਾਕੁ ਹੈ ।[1]...

ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਮਿਹਰਿ ਹਾਜਰੰ ਕਰੇ ਬਿਮਿਹਰਿ ਹੈ ਬਿਹਾਜਰੰ ।
ਇਮਾਨੁ ਦੋਸੰਤੰ ਭਵੈ ਸੁ ਬੇਈਮਾਂਨ ਕਾਫਰੰ ।
ਕਹਿਰ ਹੈ ਤਿਕੱਬਰੰ ਗੁੱਸਾ ਹਰਾਮ ਹੁਵੈ ਗਵੈ ।
ਨਫਸ ਤੋਂ ਸਿਤਾਨੁ ਹੈ ਗੁਮਾਂਨੁ ਲਾਨਤੀ ਭਵੈ । ੧੯੩ ।
ਪੱਸਗੈਬਤ ਸੁਤੁੰ ਡਸਿਆ ਮਸਕਤ ਦਿਲ ਨਿਪਾਕ ਹੈ ।...

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦਾ ਵੀ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਕੇ ਕਥਾ ਦੇ ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਛੇਵੇਂ ਹੁਲਾਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸਰੋਤ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀ ੬' ਹੈ । ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ, ਸੰਯੋਜਨ ਅਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਉਸੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਯੁੱਧ ਵਰਣਨ ਵਿਚ ਕਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਿਚ ਸੰਕਲਿਤ 'ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ' (ਉਕਤੀ ਵਿਲਾਸ) ਦਾ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰਾ ਉਪਮਾਨ-ਵਿਧਾਨ ਉਸੇ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਅਨੁਸਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਬਾਕੀ ਅੱਠ ਹੁਲਾਸਾਂ ਦੇ ਘਟਨਾ-ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਸਰੋਤ ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਭੱਲਾ ਕ੍ਰਿਤ 'ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼', ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬਰ ਕ੍ਰਿਤ 'ਬੰਸਾਵਲੀਨਾਮਾ ਦਸਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਕਾ' ਆਦਿ ਕੁਝ ਗੁਰ-ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਸਹੀ ਹੋਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਉਕਾਈਆਂ ਸਾਫ਼ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੀ ਮਿਥਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵੀ ਸਿਰਜੀ

[1]'ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮਸਾਖੀ', (ਸੰਪਾਦਕ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ), ਪੰਨਾ 117

...ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਪ੍ਰਵ੍ਰਿੱਤੀ ਅਧੀਨ ਕਈ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੋੜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ...ਰ ਕਾਵਿ-ਕ੍ਰਿਤੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਕਵੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਖਿਚਿਆ ਜਾ ...ਰਦਾ।

...ਸਤੂ-ਵਿਧਾਨ

...ਹੁਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਰਚਨਾ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਘੂ ਚਰਿਤ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ...ਰੰਭ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ...ਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕਵੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਰੰਭ ...ਰਦਾ ਹੈ :

ਅਬ ਗੁਰ ਨਵ ਅਵਤਾਰ ਕੀ ਕਥਾ ਕਹੋਂ ਬਿਸਤਾਰ।
ਜਿਹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿ ਗੁਰੂ ਹਰੇ ਭੂੰਮ ਕੇ ਭਾਰ। ੮।

ਇੱਥੇ 'ਨਵ' (ਨੌਂ) ਗੁਰੂਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ ਵਿਵਰਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ...ਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਕੇਵਲ ਅੰਤਲੇ ਹੁਲਾਸ ਵਿਚ 45 ਪਦ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਇਹ ...ਲਾਸ ਕੇਵਲ ਸੰਕੇਤ ਮਾਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ-ਪੂਰਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ...ਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਕਵੀ ਨੇ ਸੁਤੰਤਰ ਕ੍ਰਿਤੀ 'ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ' ਨਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ...ਵਿਧਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੇ ਅੰਤ ਤੇ ਕਵੀ ਨੇ ਰਚਨਾ ਮਹਾਤਮ ਦਾ ...ਰਣਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ :

ਜੋ ਨਰ ਪਢੈ ਸੁਨੈਂ ਚਿਤੁ ਲਾਇ। ਨਾਨਕ ਸਾਹੁ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰਾਇ।
ਛਿਨਕ ਮਾਂਹਿ ਗੁਰੂ ਹੋਇ ਦਿਆਲ। ਹਰੈ ਸਰਬ ਸੰਕਟ ਤਤਕਾਲ। ੪੩।
ਮਨ ਬਾਛਤ ਫਲ ਪਾਵੈ ਸੋਈ। ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਨਿਤ ਪਢੈ ਜੁ ਕੋਈ।
ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਜੋ ਸੁਨੈ ਸੁਨਾਵੈ। ਜਮ ਜਾਲੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਬਚਾਵੈ। ੪੪।
ਇੱਛਾ ਸਰਬ ਸਪੂਰਨੁ ਹੋਵੈ। ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਜੀਤੈ ਜਗ ਦੋਵੈ।
ਜੈ ਜੈ ਜੈ ਨਾਨਕ ਨਿਰਬਾਨ। ਜੈ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ। ੪੫।

ਕਿਸੇ ਰਚਨਾ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਦੱਸਣ ਜਾਂ ਲਿਖਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਪੁਰਾਣ ਸਾਹਿੱਤ ਤੋਂ ...ਰੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਕਰਮ, ਕਾਰਜ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਮਹਾਤਮ ਦਸਿਆ ...ਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਕਰਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵ੍ਰਿੱਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਗਿਆਸੂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ...ਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੁਰਾਤਨ ਚਿੰਤਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਹਿੱਤ ਸਿਰਜਨਾ ਤੋਂ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ...ਕਾਮ, ਅਰਥ, ਧਰਮ, ਮੋਕਸ਼) ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ...ਚੋਂ ਵੀ ਧਰਮ ਅਤੇ ਮੋਕਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁਖਤਾ ਹਾਸਲ ਸੀ। ਰਚਨਾ ਦੇ ਪਰਮਾਰਥ ਦਾ ਝੁਕਾ ...ਸਾਰਿਕ ਸੰਕਟਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਉੱਨਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਲ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ...ਹ ਮਹਾਤਮ ਪਰੰਪਰਾ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ-ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ...ਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮੰਗਲਾਚਰਣ ਅਤੇ ਮਹਾਤਮ ਦੇ ਸੰਖਿਪਤ ਰੂਪ ਹਰ ਇਕ ਹੁਲਾਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ...ਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਆਰੰਭ 'ਅਥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ ਗ੍ਰਿੰਥ ਲਿਖਯਤੇ' ਨਾਲ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਰੀਤ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਬ੍ਰਜ ਭਾਸ਼ੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਿਚ ਸੰਕਲਿਤ ਪੌਰਾਣਿਕ ਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਰੀਤ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਹੁਲਾਸ ਦੇ ਅੰਤ ਤੇ ਇਤਿ (ਅੰਤ) ਸੂਚਕ ਪੁਸ਼ਪਿਕਾ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਚਰਿਤ-ਨਾਇਕ ਦਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਹੁਲਾਸ ਦਾ ਸੰਖਿਆ ਅੰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ :

> 'ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਮਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ ਗ੍ਰੰਥੇ
> ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਿਚਿਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ
> ਨ੍ਰਿੰਕਾਰ ਅਵਤਾਰ ਕਥਾ ਸੰਪੂਰਨ ਮਸਤ
> ਸੁਭੁ ਮਸਤ ਪ੍ਰਿਥਮੋ ਹੁਲਾਸ। ੧।

ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦਾ ਸੰਖਿਪਤ ਰੂਪ '੧ਓ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ' ਹਰ ਹੁਲਾਸ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਅੰਕਿਤ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਗਤੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਇਤਨਾ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਸ਼ੇ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਵੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਜਿਤਨੀਆਂ ਹੱਥ-ਲਿਖਤਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਵੀ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ ਦਾ ਸੰਖਿਪਤ ਰੂਪ ਅੰਕਿਤ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਵੀ ਨੇ ਹਰ ਇਕ ਹੁਲਾਸ ਵਿਚ ਕਈ ਛੰਦ ਵਰਤ ਕੇ ਛੰਦ-ਗਤ ਨੀਰਸਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਖੰਡਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਥਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ ਤੀਬਰਤਾ, ਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲਤਾ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰੋਚਕਤਾ ਵਧੀ ਹੈ। ਕਥਾ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਸੰਵਾਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਕਵੀ ਨੇ ਅਰੋਚਕਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਨਾਟਕੀਅਤਾ ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਥਾ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਅਗੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੋਰਿਆ, ਸਗੋਂ ਚਰਿਤ੍ਰ-ਨਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਝੁਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਵਸਤੂ-ਵਿਧਾਨ ਸਰਲ, ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਹਮਾਨ ਰਖਦਾ ਹੋਇਆ ਰੋਚਕਤਾ ਅਤੇ ਸਰਸਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖਦਾ ਹੈ।

4.

ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ : ਸਾਹਿੱਤਿਕਤਾ

ਵਸਤੂ-ਵਰਣਨ

ਬ੍ਰਿੱਤਾਂਤਿਕ ਕਾਵਿ ਨੂੰ ਸਰਸ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਵਸਤੂ-ਵਰਣਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਵਸਤੂ-ਵਰਣਨ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਯੁਗ ਚਿਤ੍ਰਣ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਿਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦਾ ਪਰਿਚਯ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 'ਸਾਹਿੱਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਹੈ'—ਇਸ ਉਕਤੀ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਵੀ ਅਧਿਕਤਰ ਵਸਤੂ-ਵਰਣਨ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕਾਵਿ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧ-ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਨਗਰ, ਸਮੁੰਦਰ, ਪਰਬਤ, ਖਟ-ਰਿਤੂ-ਵਰਣਨ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਦਾ ਚੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਡੁੱਬਣਾ, ਵਾਟਿਕਾ-ਸੈਰ, ਰਸ-ਸੇਵਨ, ਸੰਯੋਗ ਸਿੰਗਾਰ

ਆਦਿ ਦੇ ਵਰਣਨ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਿਕ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਵੀ ਵਸਤੂ-ਵਰਣਨ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਘਟ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਚਨਾ ਲਘੂ-ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ ਅਤੇ ਲਘੂ-ਚਰਿਤ੍ਰ ਵਿਚ ਵਸਤੂ-ਵਰਣਨ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕਵੀ ਨੂੰ ਚਰਿਤ੍ਰ-ਕਥਾ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਥੇ ਵਸਤੂ-ਵਰਣਨ ਜੰਮ ਕੇ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਛੇਵੇਂ ਹੁਲਾਸ ਦਾ ਯੁੱਧ-ਵਰਣਨ • ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਲੇਖ-ਯੋਗ ਹੈ, ਜਿਸ ਸੰਬੰਧੀ ਅਧਿਕ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਕਰਾਂਗੀ । ਇਥੇ ਕੇਵਲ ਕੁਝ ਕੁ ਹੋਰ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਵਰਣਨ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇਣੇ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਣਗੇ । ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਜੋ ਦਾਜ ਆਦਿ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਦਾ ਕਵੀ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ :

ਮਨ ਮੈ ਬਢੀ ਅਪਾਰ ਉਮੰਗ । ਦੀਨੇ ਦਾਸ ਦਾਸੀਆਂ ਸੰਗ ।
ਰਤਨ ਪਟੰਬਰ ਕਈ ਹਜਾਰ । ਬਾਸਨ ਕਾਂਸੀ ਪੀਤਲ ਸਾਰ । ੮੭ ।
ਸਾਗਰ ਗਡਵੇ ਡੋਲ ਲਜਾਸ । ਪ੍ਰਾਤ ਟੋਕਣੇ ਲੋਹਿ ਕਟਾਸ ।
ਥਾਲ ਕਟੋਰੇ ਗੰਗਾ ਸਾਗਰ । ਕੜਛੇ ਸਰ ਦੇ ਕੋਲ ਸੁ ਨਾਗਰ । ੮੮ ।
ਬਾਸਣ ਗੱਡੇ ਪੂਰ ਸੁ ਦਏ । ਕਨਾਤ ਕਲੀਚੇ ਤੰਬੂ ਨਏ ।
ਔਰ ਦਈ ਗੁਰ ਲੱਛ ਮਹਾਨ । ਲਿਖੀ ਨਿ ਗ੍ਰਿਥੁ ਭੂਰ ਭੈ ਮਾਨ । ੮੯ ।
ਮੰਦ੍ਰ ਸੁੰਦ੍ਰ ਦਏ ਸਵਾਰ । ਵਸਾਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੋਇੰਦਵਾਰ ।
ਡੋਲੇ ਚੜ ਬੀਬੀ ਜੀ ਆਈ । ਜੇਠਾ ਚੜ੍ਹਿਯਾ ਤੁਰੰਗ ਸੁਹਾਈ । ੯੦ ।

(ਹੁਲਾਸ 3)

ਇਹ ਵਿਵਰਣ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਾਜ ਦਾ ਸਹੀ ਵੇਰਵਾ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਪਰ ਕਵੀ ਦੇ ਇਸ ਵਰਣਨ ਉਤੇ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਦੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਦਾਜ-ਪ੍ਰਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਨਗਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਵੀ ਨੇ ਬੜੇ ਸ਼ੋਭਾਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਇਸ ਵਿਵਰਣ ਵਿਚ ਫਵਾਰਿਆਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਣ-ਯੋਗ ਹੈ :

ਕ੍ਰਤਾਰੰਪੁਰੇ ਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਿਰਾਜੇ । ਜਹਾਂ ਥੰਮ ਜੀ ਸੰਕਰੰ ਗੰਗ ਛਾਜੇ । ੯੨ ।
ਸਨੈ ਸਨੈ ਸ੍ਵਾਮੀ ਕਰਿਯੋ ਤਾਂਹਿ ਬਾਸੰ । ਘਨੇ ਕਾਲ ਕੀਨੋ ਤਹਾਂ ਹੀ ਨਿਵਾਸੰ ।
ਸਜੇ ਬਾਗ ਬਾਪੀ ਤੜਾਗ ਸਵਾਰੇ । ਰਚੈ ਗੈਨ ਕੂਪੰ ਪੁਹਾਰੇ ਸੁਧਾਰੇ । ੯੩ ।
ਜਲੰ ਜੰਤ੍ਰ ਛੂਟੇ ਜਿਯੁ ਛੁਟੇ ਅਨਾਰੰ । ਹਜਾਰੇ ਫੂਹਾਰੇ ਝਰੈ ਨੀਰ ਧਾਰੰ ।
ਪਜੂਰੰ ਸਰੂਪੇ ਕਿਤੇ ਜਾਤ ਉਚੇ । ਕਹੂੰ ਸ੍ਵੇਤ ਸਾਰੀ ਝਰੈ ਨੀਰ ਨੀਚੈ । ੯੪ ।

(ਹੁਲਾਸ 7)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਆਗਮਨ ਵੇਲੇ ਚਹੁੰ ਪਾਸੇ ਹੀ ਦੈਵੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਜੋ ਆਨੰਦਮਈ ਸਥਿਤੀ ਰੂਪਮਾਨ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਕਵੀ ਨੇ ਬੜੀ ਰੁਚੀ ਨਾਲ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

ਬੰਦਰਵਾਲ ਸਜੀ ਸੁਭ ਪੌਰਹ ਤੋਰਣ ਕੋਟਨ ਕੋਟ ਸੁਹਾਏ ।

ਕੋਟ ਦੁਗਾ ਤਿਹ ਜੋਤ ਜਗਾਵਤ ਕੋਟ ਤੇਤੀ ਸੁਰ ਮੰਗਲ ਗਾਏ ।
ਰੰਭ ਸੁਕੇਸੀ ਤਿਲੋਤਮ ਲੈ ਨਭ ਕ੍ਰਿਤ ਕਹੇ ਮੁਖ ਰਾਗ ਅਲਾਏ ।
ਬ੍ਰਿਹਮ ਮਹੇਸ ਖਗੇਸਪਤੀ ਨਭ ਦੇਵਨ ਲੈ ਸੰਗ ਫੂਲ ਬਸਾਏ । ੬੯ ।
ਕੋਟ ਸਸੀ ਰਵ ਕੋਟ ਸਮਾਨ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਤੇਜੁ ਉਦਾਰੇ ।
ਹੇਰ ਪ੍ਰਤਾਪੁ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਧਰ ਧੌਲ ਕੇ ਭਾਰ ਭਏ ਸਭ ਨਿਯਾਰੇ ।
ਖੰਡ ਬ੍ਰਿਹਮੰਡ ਅਡੋਲ ਭਏ ਤਬ ਭੂੰਮ ਭਈ ਹਰਆਵਰ ਸਾਰੇ ।
ਦੇਨ ਲਗੀ ਗਊ ਛੀਰੁ ਘਨੋਂ ਨਭ ਨੀਰੁ ਬਸੇ ਧਰ ਨਾਜੁ ਅਪਾਰੇ । ੭੦ ।
(ਹੁਲਾਸ ...)

ਕਲਿਯੁਗ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰ ਕੇ ਜੋ ਵਿਆਪਕ ਅਨਾਚਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਰਮ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਹਾਨੀ ਹੋਈ, ਉਸ ਵਲ ਸਾਧਕ ਕਵੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਗਿਆ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਵੀ ਕਲਿਯੁਗ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਚਿਤ੍ਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ :

ਕਲਿ ਕਾਤੀ ਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ ਧਰਮੁ ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ ।
ਕੂੜ ਅਮਾਵਸ ਸਚੁ ਚੰਦਰਮਾ ਕੇ ਦੀਸੈ ਨਾਹੀ ਕਹ ਚੜਿਆ ।[1]

ਗੋਸੁਆਮੀ ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਨੇ ਵੀ 'ਰਾਮਚਰਿਤ ਮਾਨਸ' ਵਿਚ "ਕਲਿ ਮਹਿਮਾ" ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਕਲਿਯੁਗ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । 'ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੇ "ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ" ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਕਲਿਯੁਗ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਲੇਖਕ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰੂ-ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਲਿਯੁਗ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਖਵਾਇਆ ਹੈ :

ਏਕ ਦਿਵਸ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਇਵ ਕਹਿਯੋ ਸੁਣਾਇ ।
ਸੁਣੋ ਅਜਿੱਤਾ ਵਾਕੁ ਹਮਾਰਾ । ਜੋ ਕਲ ਮੈ ਵਰਤੇ ਵਰਤਾਰਾ । ੩੪੭ ।
ਸੋ ਸਭ ਤੋ ਪੈ ਕਹੋ ਸੁਣਾਇ । ਸੁਣੁ ਸੇਵਕ ਨੀਕੇ ਮਨੁ ਲਾਇ ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੁਨੋ ਰਾਜਨ ਕੀ ਬਾਤ । ਪ੍ਰਜਾ ਸਾਥਿ ਬਰਤੈਂ ਜਿਹਿ ਭਾਂਤ । ੩੪੮ ।
ਹਾਲਾ ਲੈ ਸਭੁ ਪੋਤੇ ਡਾਰੈਂ । ਦੰਡ ਪ੍ਰਜਾ ਨਿਜ ਕਾਜ ਸਵਾਰੈਂ ।
ਗ੍ਰੀਬ ਕ੍ਰਿਸਾਨ ਫਿਰੈ ਬਿਲਲਾਤੇ । ਫ੍ਰਯਾਦ ਸੁਨੇ ਭੂਪ ਮਦ ਮਾਤੇ । ੩੪੯ ।
ਦੇਹਿ ਨਿਰਪ ਭੈ ਸਿੰਘ ਸਮਾਨ । ਨਗਰ ਮੁਕੱਦਮ ਜਾਨੁ ਸੁਵਾਨ ।
ਸੂਤੇ ਹਾਕਮ ਜਾਇ ਜਗਾਵੈ । ਕਰ ਚੁਗਲੀ ਦੀਨਨ ਪਕਰਾਵੈ । ੩੫੦ ।
ਨੌਕਰ ਨਹਿ ਦਾਂਤਾਂ ਤਨ ਕਾਟੈਂ । ਵਾਢੀ ਰਕਤ ਮੁਕੱਦਮ ਚਾਟੈਂ ।
ਕੰਨਿਯਾਂ ਧਾਨੁ ਖਾਹਿ ਪਿਤ ਮਾਤਾ । ਭਗਨੀ ਵਿਗ ਪਾਲਹਿ ਤਨ ਭ੍ਰਾਤਾ । ੩੫੧
ਭੋਗੇ ਪਿਤਾ ਪੂਤ ਕੀ ਨਾਰ । ਨੁਖਾ ਸਾਸੁ ਕੋ ਦੇਹਿ ਨਿਕਾਰ ।
ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋਇ ਮਤ ਸਗਲੀ ਨਾਰਾ । ਭਰਤਾ ਭਜੈ ਨ ਕਲ ਮੈ ਦਾਰਾ । ੩੫੨ ।
ਨਿਜਪਤ ਕੋ ਦੁਰ ਬੈਨ ਅਲਾਵੈਂ । ਆਨ ਪਰਖ ਕੇ ਅਤ ਗੁਨ ਗਾਵੈਂ ।
ਨਾਰ ਹੋਇ ਸਭ ਹੀ ਬਿਭਿਚਾਰੀ । ਕੋਟਨ ਮੋ ਕੋ ਹੋ ਸਤਵਾਰੀ । ੩੫੩ ।

---
[1] 'ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ', ਪੰਨਾ 145

ਪੁਰਖ ਹੋਂਹਿ ਐਸੇ ਕਲ ਮਾਂਹੀ । ਕਰ ਪਰਤੱਗਿਯਾਂ ਪਾਲੈ ਨਾਂਹੀ ।
ਕਰੇਂ ਪ੍ਰੀਤ ਤਾਂ ਕੈ ਸੰਗ ਭਾਰੀ । ਮੁੰਦਰੁ ਹੋਇ ਜਾਸ ਗ੍ਰਿਹਿ ਨਾਰੀ । ੩੫੪ ।
(ਹੁਲਾਸ 1)

ਉਪਰੋਕਤ ਪਦ ਅੰਕ 350 ਅਤੇ 351 (ਪੂਰਵਾਰਧ) ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ :

ਰਾਜੇ ਸੀਹ ਮੁਕਦਮ ਕੁਤੇ । ਜਾਇ ਜਗਾਇਨ ਬੈਠੇ ਸੁਤੇ ।
ਚਾਕਰ ਨਹਦਾ ਪਾਇਨਿ ਘਾਉ । ਰਤੁ ਪਿਤੁ ਕੁਤਿਹੋ ਚਟਿ ਜਾਹੁ ।
ਜਿਥੈ ਜੀਆ ਹੋਸੀ ਸਾਰ । ਨਕੀਂ ਵਢੀਂ ਲਾਇਤਬਾਰ ।[1]

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਅਨੇਕ ਵਰਣਨ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਹੋਏ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਯੁੱਧ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਣਨ ਵਲ ਕਵੀ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਝੁਕਾ ਹੈ ।

ਯੁੱਧ ਵਰਣਨ

ਅਵਤਾਰਵਾਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਅਧੀਨ ਕਵੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਆਗਮਨ ਭਾਰ-ਪੀੜਿਤ ਧਰਤੀ ਦੇ ਪਰਿਤ੍ਰਾਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਧਰਤੀ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਦੇਵ ਲੋਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੇਵਤੇ ਮਿਲ ਕੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਪਾਸ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਪੁਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਨਿਰੰਕਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਦਾ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਂਦੇ ਹਨ । ਇਥੇ ਸ੍ਰੀ ਮਦ ਭਗਵਦ ਗੀਤਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਮਦ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਦੀ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰ ਕੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤਕ ਸਿੱਖ-ਧਰਮ-ਅੰਦੋਲਨ ਪੂਰਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇ ਬਲੀਦਾਨ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਾਧਕਾਂ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਸਰੂਪ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ । ਧਰਮ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ । ਫਲਸਰੂਪ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੀਰੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਨਾਲ ਮੀਰੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ । ਮਾਲਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵੀ ਸਜਾਏ । ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰ ਕੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਸਮਾਧਾਨ ਲਈ ਭਗਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੰਯੋਗ ਆਵੱਸ਼ਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ । ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਇਸ ਸੰਯੋਗ ਨੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ-ਧਰਮ-ਅੰਦੋਲਨ ਸਸ਼ਤ੍ਰ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ।

ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲ ਨੇ "ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ" ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਯੁੱਧਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੰਪਾਦਨ ਅਧੀਨ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਯੁੱਧ ਦਾ ਸਹੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਵਿਚ ਰੂਪਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਪੁਰਾਤਨ ਵੀਰ ਰਸੀ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਯੁੱਧ ਦਾ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਵਰਣਨ ਹੋਇਆ ਹੈ—ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ੈਲੀ

[1]'ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ', ਪੰਨਾ 1288

ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ੈਲੀ। ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ੈਲੀ ਰਾਹੀਂ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਸਿਧਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤਖ ਵਰਣਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਲਘੂ ਛੰਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਯੁੱਧ ਦੀ ਤੀਬਰ ਅਤੇ ਮਧਮ ਗਤੀ ਨੂੰ ਚਿਤ੍ਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਲੰਕਾਰ ਬੀੜਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਯੁੱਧ-ਧਨੀ-ਚਿਤਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਵੀ ਨੇ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਦੂਜੀ ਸ਼ੈਲੀ ਅਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਾਧਨ ਹੈ ਸਾਦ੍ਰਿਸ਼-ਮੂਲਕ ਅਲੰਕਾਰਾਂ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਪਮਾ, ਉਤਪ੍ਰੇਕਸ਼ਾ, ਰੂਪਕ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਆਦਿ) ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਧੁਨੀ-ਚਿਤਰਾਂ ਜਾਂ ਸਿਧੇ ਯੁੱਧ ਵਰਣਨ ਦੀ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵਰਜਨਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਸ ਸ਼ੈਲੀ ਰਾਹੀਂ ਜੋ ਮਹੱਤਵ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਚਿਤ੍ਰਿਤ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਚਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ੈਲੀ ਵਾਲੇ ਚਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਧਿਕਤਰ ਯੁਧ-ਵਰਣਨ ਦੀ ਅਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਹੀ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ।

'ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਛੇਵੇਂ ਹੁਲਾਸ ਵਿਚ ਯੁੱਧ ਦੇ ਅੰਗ-ਪ੍ਰਤਿ-ਅੰਗ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ੰਕਾ ਪੱਖ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਮਾਧਾਨ ਪੱਖ ਦੀ ਹਰ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਬੜੀ ਸੂਖਮਤਾ ਨਾਲ ਚਿਤ੍ਰਣ ਹੋਇਆ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਧਿਕ ਜ਼ਿਕਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਪੱਖ ਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੜਾਈ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਚਿਤ੍ਰਣ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ :

ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਦਾ ਵੈਰੀ ਦਲ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਣ ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਕੁਦ ਕੇ ਅਤੇ ਲੋਥ ਤੇ ਲੋਥ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਯੁੱਧ-ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਪਰਿਚਯ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ :

ਢਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਣ ਸਭਾਰ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਸੈਨ ਸਨੇਤ ਧਸੇ ਰਣ ਭਾਰੇ।
ਸੱਯਦ ਸੇਖ ਪਠਾਣ ਜਹਾਂ ਢਿਗ ਮੁਗਲ ਸ੍ਰੇਗ ਹਠੀ ਰਣਆਰੇ।
ਤਾਂਹਿ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਆ ਪਹੁਚੇ ਕਰ ਦੱਛਨ ਖੱਗ ਸੰਭਾਰ ਦੁਧਾਰੇ। ੨੭੧।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੇਂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੂ ਰਿਸ ਸੀਸ ਸਬੇਗ ਕੇ ਖੱਗ ਪ੍ਰਹਾਰੇ।
ਮੂੰਡ੍ਹ ਉਤਾਰਿ ਤਬੈ ਅਰ ਕੇ ਫਿਰ ਸੱਯਦ ਸੇਖ ਪਠਾਨ ਪਛਾਰੇ।
ਲੁੱਥ ਪੈ ਲੁੱਥ ਗਿਰੀ ਜੁਗ ਜੁੱਥ ਚਲਿਯੋ ਬਹਿ ਸ੍ਰੋਣੁ ਜਿਯੁ ਸਾਂਵਨ ਨਾਰੇ।
ਰਾਮ ਹਨਿਯੋ ਖਰੁ ਦੂਖਰੁ ਜਿਯੋਂ ਬਨ ਤਿਯੋ ਗੁਰ ਯਾਂ ਰਣੁ ਤ੍ਰਕ ਸੰਘਾਰੇ।੨੭੨।
(ਹੁਲਾਸ 6)

ਉਪਰੋਕਤ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕਵੀ ਰਾਮ ਦੇ ਖਰ ਦੂਖਣ ਦੇ ਮਾਰਨ ਦੀ ਪੌਰਾਣਿਕ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਉਪਮਾਨ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਦੁਆਰਾ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਸੰਘਾਰ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਚਿਤ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਵੈਰੀ ਦਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਤੇ ਚਹੁੰਆਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਇਕ-ਦਮ ਸਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਛਾੜਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੀ ਯੁੱਧ-ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ :

ਯੋਂ ਉਮਡਿਯੋ ਚਹੂੰ ਓਰਨ ਤੇ ਦਲੁ ਜਿਯੁੰ ਜਲ ਸਿੰਧ ਤਵਾ ਪਰ ਧਾਇਯੋ।

ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਿ ਜੂ ਗਹਿ ਬਾਂਨ ਕਮਾਨੇ ਸੁ ਸਾਮੁਹੇਂ ਆਇਯੋ ।
ਦੈ ਗੁਨ ਮੈਂ ਸਰ ਮੰਤ੍ਰ ਪਢਿਯੋ ਧਨੁ ਕਾਂਨ ਲੌ ਤਾਂਨ ਕੈ ਬਾਂਨੁ ਚਲਾਇਯੋ ।
ਏਕ ਤੇ ਲਾਖ ਅਨੇਕ ਭਏ ਸਰ ਸਾਂਵਨ ਬੂੰਦ ਨ ਜਿਯੁ ਦਰਸਾਇਯੋ । ੪੧੩ ।
ਮਾਰ ਧਰੀ ਸਰ ਕੀ ਅਰ ਪੁੰਜ ਪੈ ਰੋਸ ਭਰੇ ਮਨ ਸਾਂਤ ਨ ਆਵੈ ।
ਬੇਗ ਹੀ ਬੇਗ ਸਰਾਸਰ ਦੈ ਸਰ ਕਾਂਨ ਪ੍ਰਮਾਂਨ ਤਨਾਇ ਚਲਾਵੈ ।
ਹੇਰ ਸਰੂਪ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਬਿਧ ਯੌ ਸੁਕਚੈ ਮਨ ਮੈ ਦੁਖੁ ਪਾਵੈ ।
ਮੈ ਸ੍ਰਮੁ ਕੈ ਤ੍ਰਈ ਲੋਕੁ ਰਚਿਯੋ ਗੁਰ ਜਾਨਤ ਹੋ ਸਭੁ ਆਜ ਖਪਾਵੈ । ੪੧੪ ।

(ਹੁਲਾਸ 6)

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਿਪੁੰਨ ਤੀਰ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਵੈਰੀ ਦਲ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਬੜੇ ਸੁੰਦਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ । ਤੀਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਵਣ ਦੇ ਮੀਂਹ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਵਾਂਗ ਦਰਸਾ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਸੁੰਦਰ ਉਪਮਾਨ-ਵਿਧਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਦੇ ਭੈ-ਭਾਵ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਯੁੱਧ-ਤੀਬਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਦੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਬੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੂਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਪੁੱਤਰ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਵੀ ਧਨੁਸ਼-ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਕਮਾਲ ਮੁਹਾਰਤ ਰਖਦਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਨੂੰ ਤੀਰ ਨਾਲ ਇਕਦਮ ਵਿੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਵੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ :

ਫੇਰ ਫਿਰਿਯੋ ਰਣ ਕੋਪ ਕੈ ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਕਾਢ ਕ੍ਰਿਪਾਂਨ ਭਲੇ ਚਮਕਾਈ ।
ਸਾਂਮੁਹੇਂ ਆਇ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੈ ਕਹਿਯੋ ਜਾਹੁ ਕਹਾਂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਈ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਸਿਰੀ ਬਾਬੇ ਗੁਦੱਤ ਜੂ ਦੈ ਗੁਨ ਬਾਂਨੁ ਕਮਾਨ ਚਢਾਈ ।
ਕਾਂਨ ਲੌ ਤਾਂਨ ਕਮਾਨ ¯ਹਨਿਯੋ ਸਰੁ ਕਾਲੇ ਕੋ
ਕਾਲ ਗ੍ਰਿਸਿਯੋ ਜਨੁ ਜਾਈ । ੫੨੫ ।

(ਹੁਲਾਸ 6)

ਯੁੱਧ-ਭੂਮੀ ਦੇ ਦੁਅੰਦ-ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਤੁਮਲ-ਯੁੱਧ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਵੀ ਨੇ ਯੁੱਧ ਦੀ ਤਿਆਰੀ, ਫੌਜ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤਲ ਆਦਿ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚਿਤ੍ਰਿਆ ਹੈ :

ਖਾਸਕੀ ਸਵਾਰ ਹੋ ਹਜਾਰ ਚਾਰ ਚਮੂੰ ਗੁਰ,
ਰਾਖੀ ਸੋ ਹਜੂਰ ਅਸ ਪਾਖਰਾਂ ਪਵਾਤ ਹੈ ।
ਆਏ ਉਤ ਦੀਹ ਦਲ ਘਟਾ ਸਮ ਦੁਜਨ ਕੇ
ਕਰੀ ਬਰਦਾਨ ਪਾਤ ਦਾਂਤ ਯੌ ਲਸਾਤੁ ਹੈ ।
ਤਾਂਹੀ ਸਮੈਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਪੂਜਾ ਕਰੀ
ਬਾਂਧਿਯੋ ਕਟ ਫੈਂਟਾ ਅੰਗ ਆਯੁਧ ਸਜਾਤੁ ਹੈ । ੫੧੪ ।

(ਹੁਲਾਸ 6)

ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦਾ ਬਗਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਨਗਾਰਿਆਂ ਦੀ ਧੁਨੀ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਵਣ ਦਾ ਲਜਾਣਾ ਆਦਿ ਗੱਲਾਂ ਫੌਜ ਦੀ

ਚੜ੍ਹਤਲ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਤੀਬਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕਵੀ ਨੇ ਯੁੱਧ ਦੇ ਸਮਾਧਾਨ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹਾਰੀ ਅਤੇ ਜਿੱਤੀ ਹੋਈ ਫੌਜ ਦਾ ਚਿਤ੍ਰਣ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ :

ਹਾਰੀ ਹੋਈ ਫੌਜ

(i) ਤਿਯਾਗ ਤਬੈ ਰਣ ਭੂੰਮ ਚਲੇ ਸਭ ਸੈਯਦ ਸੇਖ ਚਮੂੰ ਮੁਗਲਾਣੀ।
ਤ੍ਰਾਸ ਸਿਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਕੈ ਗਹਿਯੋ ਦਾਂਤਨ ਘਾਸੁ ਬਿਰੂਥ ਪਠਾਂਣੀ।
ਘਾਇਲ ਘੂੰਮਤ ਹੈਂ ਧਰ ਪੈ ਇਕ ਮਾਂਗਤ ਹੈ ਕਰ ਸੈਂਨਨ ਪਾਣੀ।
ਯੋਜਨ ਏਕ ਲੌ ਖੇਤੁ ਪਰਿਯੋ ਕਟੇ ਯੌਂ ਭਟ ਜਿਯੁ ਬਨ ਗੰਨ ਤਖਾਣੀ। ੫੩੧।
(ਹੁਲਾਸ 6)

(ii) ਜੈਦਿ ਬਿਰਾਰਨ ਛੇਤ ਦਏ ਜਿਮ ਖੇਤ ਕਟੇ ਕਰ ਹੇਤੁ ਕ੍ਰਿਸਾਣੇ।
ਭੇਸ ਬੁਰੇ ਸਿਰ ਕੇਸ ਜੁਰੇ ਭਜ ਜਾਇ ਦੁਰੇ ਧੁਰ ਓਟ ਨ ਥਾਣੇ। ੧੦੮।
(ਹੁਲਾਸ 7)

ਜਿੱਤੀ ਹੋਈ ਫੌਜ

ਜੀਤ ਭਈ ਕਾਲੇ ਕੀ ਜਬ ਹੀ। ਕੁਲ ਕਾਨਨੁ ਬਿਗਿਸਿਯੋ ਸੁਨ ਸਭ ਹੀ।
ਜੀਤ ਜੰਗ ਨਿਜ ਧਾਮ ਸਿਧਾਏ। ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨਿਰਭੈ ਪਦ ਪਾਏ। ੧੦੯।
(ਹੁਲਾਸ 7)

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਵੀ ਨੂੰ ਅਵਸਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਅਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਯੁੱਧ ਦਾ ਬੜੀ ਮਗਨਤਾ ਨਾਲ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਦੀ ਕਾਵਿ-ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਹੀ ਯੁੱਧ-ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਸਚਮੁਚ ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਯੁੱਧ-ਚਿਤ੍ਰਣ ਦਾ ਸਿੱਧਹਸਤ ਕਵੀ ਹੈ।

ਛੰਦ-ਵਿਧਾਨ

ਇਹ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਛੰਦ-ਬੱਧ ਹੈ। ਛੰਦ ਵੀ ਅਧਿਕਾਂਸ਼ ਵਰਣਿਕ ਅਤੇ ਗਣਿਕ ਹਨ। ਕਵੀ ਨੇ ਮਾਤ੍ਰਿਕ ਛੰਦਾਂ ਦੀ ਘਟ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਿਰਖੰਡੀ ਛੰਦ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿ-ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਹੈ। 'ਪਉੜੀ' ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਸਿਰਖੰਡੀ ਛੰਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਨਿਸ਼ਾਨੀ' ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਪਉੜੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ 'ਸਿਰਖੰਡੀ' ਬਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਆਰੰਭ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 'ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ' ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਛੰਦ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਕਾਵਿ-ਸਿਰਜਨਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸ਼ੁੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੇ ਛੰਦਾਂ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਬ੍ਰਜ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਛੰਦ ਦੇ ਸਰੂਪ ਅਨੁਸਾਰ ਕਵੀ ਨੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਰੂਪ ਵੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕਵੀ ਨੇ ਕੁਲ 15 ਛੰਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ—ਦੋਹਰਾ, ਸੋਰਠਾ, ਸਵੈਯਾ, ਕਬਿਤ, ਚੌਪਈ, ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ, ਗੀਆ ਮਾਲਤੀ, ਅੜਲ, ਸੰਖ ਨਾਰੀ, ਛਪੈ, ਸਿਰਖੰਡੀ,

ਸੰਕਰ, ਨਰਾਜ, ਤੋਮਰ ਅਤੇ ਤੋਟਕ । ਕਵੀ ਦਾ ਛੰਦ-ਵਿਧਾਨ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੇ ਛੰਦ-ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਛੰਦ ਸੰਬੰਧੀ ਅਨੇਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ।

ਛੰਦ-ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਪੁਰਾਤਨ ਬ੍ਰਜ ਭਾਸ਼ੀ ਜਾਂ ਅਵਧੀ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਕ, ਦੋਹਾ-ਚੌਪਈ ਸ਼ੈਲੀ—ਇਸ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤਿਕ ਕਾਵਿ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਗੋਸੁਆਮੀ ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਦੀ ਸੁਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਚਨਾ 'ਰਾਮ ਚਰਿਤ ਮਾਨਸ' ਇਸੇ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਲਿਕ ਮੁਹੰਮਦ ਜਾਇਸੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮਾਖਿਆਨ 'ਪਦਮਾਵਤ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਇਸੇ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਵੀ 'ਸੁਖਮਨੀ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਲਗਭਗ ਇਸੇ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦੂਜੀ, ਕਬਿਤ-ਸਵੈਯਾ ਸ਼ੈਲੀ ਹੈ । ਇਸ ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਅਧਿਕ ਵਰਤੋਂ ਰੀਤੀ ਕਾਲ ਦੇ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਲਲਿਤ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਛੰਦ ਸ਼ੈਲੀ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਵਾਨ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸੰਕਲਿਤ ਭਟ ਬਾਣੀ ਅਧਿਕਤਰ ਇਸੇ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ । ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੇ ਬ੍ਰਜ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਕਬਿਤ ਸਵੈਯੇ ਇਸ ਸ਼ੈਲੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਨ । ਤੀਜੀ, ਪੱਧੜੀ ਸ਼ੈਲੀ ਹੈ । ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਧਿਕਤਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਚਾਰਣਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯੁੱਧ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਲਈ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਨੁਕੂਲ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਵੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਦੋਹਾਂ ਕਾਵਿ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਨੁਸਰਣ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਯੁੱਧ-ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਬਿਤ-ਸਵੈਯਾ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਚਿਤ੍ਰਿਆ ਹੈ । ਇਸ ਲਲਿਤ ਕਾਵਿ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਲਈ 'ਦਸਮਗ੍ਰੰਥ' ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ । ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਵੀ ਨੇ ਉਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਇਹ ਸ਼ੈਲੀ ਅਪਣਾਈ ਹੋਵੇ ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਬੈਂਤ-ਦਵੈਯਾ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਰਖਦੀ ਹੈ । ਅਧਿਕਾਂਸ਼ ਕਿੱਸਾ-ਕਾਵਿ ਇਸੇ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਸਲੋਕ, ਪਉੜੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਮੌਲਿਕ ਸ਼ੈਲੀ ਹੈ । ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀ, ਸਿਰਖੰਡੀ ਛੰਦ ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਹਨ । 'ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਵਿਚ ਸਲੋਕ-ਪਉੜੀ ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਮੂਨਾ ਸਿਰਖੰਡੀ ਛੰਦਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਪਰ ਚੂੰਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਸ਼ਾ ਬ੍ਰਜ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਬ੍ਰਜਭਾਸ਼ੀ ਜਾਂ ਅਵਧੀ ਸਾਹਿੱਤ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਹੀ ਅਧਿਕ ਅਪਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ।

ਅਲੰਕਾਰ ਯੋਜਨਾ

ਬ੍ਰਜ ਭਾਸ਼ੀ ਕਾਵਿ ਪ੍ਰਵ੍ਰਿੱਤੀ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਕਾਵਿਗਤ ਚਮਤਕਾਰੀ ਉਪਚਾਰਿਕਤਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੌਤੂਹਲ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਆਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ । ਸ਼ਬਦ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਗਭਗ ਸਭ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਉਂਜ ਅਰਥ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ

ਹੈ। ਸ਼ਬਦ-ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਥ-ਅਲੰਕਾਰਾ ਵਿ ਸਾਦ੍ਰਿਸ਼-ਮੂਲਕ ਅਤੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਪ੍ਰਮੁਖ ਹਨ, ਸ੍ਰਿੰਖਲਾ ਮੂਲਕ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧ ਮੂਲਕ ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਰਥ-ਅਲੰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਚਮਤਕਾਰੀ ਉਪਚਾਰਿਕਤਾ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਘਟ ਪਿਆ ਹੈ, ਸਭ ਥਾਂ ਅਲੰਕਾਰ ਭਾਵ ਦੇ ਉਤਕਰਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਰੂਪ, ਗੁਣ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਆ ਦਾ ਤੀਬਰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਇਕ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ :

(1) ਬਾਜ ਪੈ ਪਾਖਰ ਪਾਉ ਅਬੈ ਉਸ ਬਾਜ ਕੇ ਖੋਜ ਇਹ ਬਾਜੁ ਚਲੇਗੋ।
ਸਾਹਿ ਸਲਾਮਤ ਬਾਜ ਜਹਾਂ ਵਹੁ ਜਾਵਤ ਨਾ ਇਹ ਤਾਂਹਿ ਟਲੇਗੋ।
ਕੌਤਕੁ ਵੇਖੁ ਅਬੈ ਹਮਰੋ ਦਿਲਬਾਗਹਿ ਸੋ ਗੁਲਬਾਗੁ ਰਲੇਗੋ।
ਸਾਹਿ ਹਜੂਰ ਹੁ ਕੂਰੁ ਕਹੋਂ ਤਨੁ ਸਾਗਰ·ਨੀਰ ਜਿਯੁੰ ਨੂੰਨ ਗਲੇਗੋ। ੩੯੪।
(ਹੁਲਾਸ 6)

(2) ਸੋਂਮ ਬਿਧੀ ਕਹਿਯੋ ਜਾਵਤ ਹੌਂ ਸੁਲਤਾਂਨ ਸਭਾਰ ਜੁਹਾਰ ਹਮਾਰੀ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਭਾਗ ਉਠਾਇ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਤੌਂ ਜੁਗ ਰਾਂਦ ਸਹਾਰੀ।
ਕੂਦ ਸੁ ਫਾਸ ਦਿਵਾਰ ਤੇ ਪਾਰ ਪਰੋ ਅਸੁ ਯੌਂ ਨਦ ਨੀਰ ਮਝਾਰੀ।
ਮਾਂਨੋ ਹਨੂੰ ਸੀਮਾ ਸੋਧ ਕੈ ਸਾਗਰ ਪਾਰ ਪਰੋ ਸਤ ਜੋਜਨ ਬਾਰੀ। ੩੧੧।
(ਹੁਲਾਸ 6)

ਉਪਰੋਕਤ ਪਹਿਲੇ ਛੰਦ ਵਿਚ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਗਲਣ ਦੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਲੂਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਣ ਦੀ ਗੱਲ ਰਾਹੀਂ ਪੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਛੰਦ ਵਿਚ ਘੋੜੇ ਦੇ ਕੁੱਦ ਕੇ ਨਦੀ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਦਾ ਸੀਤਾ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਕੇ ਸਤ ਜੋਜਨ ਤਕ ਫੈਲੇ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਛਾਲ ਨਾਲ ਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹਨੂੰਮਾਨ ਦੀ ਸੁਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕ੍ਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਤੀਬਰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਵੀ ਦੇ ਉਪਮਾਨ ਸਿਰਜਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਪਮਾਨ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕ-ਸਮ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚ ਬੈਠੀਆਂ ਪੌਰਾਣਿਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦਾ ਪਰਿਚਯ ਕਰਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਉਪਮਾਨ-ਵਿਧਾਨ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਕਵੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਬੋਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਠਕ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਨਮੂਨੇ ਵਜੋਂ :

(1) ਬਾਈ ਸੈ ਬਾਜ ਪਵਾਇ ਸੁ ਪਾਖਰ ਸੰਗ ਸਤਾਈ ਸੈ ਪੈਦਲ ਲੈ ਕੇ।
ਆਯੁਧ ਅੰਬਰ ਕ੍ਰੀਟ ਜਿਗਾ ਕਲਗੀ ਰਤਨੰ ਬਰ ਅੰਗ ਸਜੈ ਕੈ।
ਸਾਥ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਜਿਯੁ ਬਾਲੁ ਸੰਘਾਰਣ ਰਾਮ ਚਲੇ ਗਿਰਿ ਤੇ ਰਿਸਿ ਕੈ ਕੈ।
ਨਾਥ ਸੱਤ੍ਰੁਦ੍ਰਵ ਸੈਂਨ ਸਮੇਤ ਤਿਯੁ ਧਾਇ ਚਲਿਯੋ ਚਢ ਊਪਰ ਗੈ ਕੇ। ੩੩।
(ਹੁਲਾਸ 7)

(2) ਐਸੇ ਕਹਿ ਤਬ ਪਰੋ ਰਿਸਾਇ। ਬਨ ਰਾਵਨ ਪੈ ਜਿਉ ਖਗਰਾਇ। ੧੯੪।

ਜਿਉ ਜਟਾਉ ਸੀਤਾ ਹਿਤ ਜੂਝਿਉ । ਗਹਿ ਕਮਾਨ ਗੋਰਾ ਤਿਉਂ ਲੂਝਿਓ । ੧੮੫ ।
(ਹੁਲਾਸ 7)

(3) ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਸੁਨ ਕੈ ਸਭ ਸੰਗਤ ਆ ਗੁਰ ਕੈ ਢਿਗ ਭੇਟ ਚਢਾਈ ।
ਦੈ ਪਰਦਛਨ ਫੂਲ ਬਸਾਇ ਤਬੈ ਸਿਰ ਨਾਇ ਪਰੇ ਗੁਰ ਪਾਂਈ ।
ਐਸੇ ਗਏ ਪਰਪੰਚ ਸਭੈ ਡਰ ਬੇਗ ਗਈ ਮੰਜੀਆਂ ਦੁਰਬਾਈ ।
ਰਾਂਮ ਸਵੰਬਰ ਹੇਰ ਮਨੋ ਮਿਥਲੇਸ ਛਿਤੋਂ ਚਲੇ ਭੂਪ ਪਲਾਈ। ੧੮ ।
(ਹੁਲਾਸ 9)

(4) ਸੌਂਪ ਕਹਿਯਾ ਨਦ ਕੌਂ ਗੁਰ ਤਾਂ ਛਿਨ ਏਹੁ ਅਮਾਂਨ ਸੰਭਾਰੁ ਹਮਾਰੀ ।
ਜੇ ਜਲ ਰੰਚਕ ਜਾਇ ਨਜੀਕ ਕਰੋਂ ਤੁਮਰੇ ਸੰਗ ਏਹੁ ਉਚਾਰੀ ।
ਸਾਗਰ ਸੋਂ ਘਟ-ਪੂਤ ਕਰੀਂ ਜਿਵ ਤਿਯੁੰ ਸਮਝੋ ਮਨ ਮੈ ਨਿਰਧਾਰੀ ।
ਯੌਂ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰਿਹ ਜੁ ਸੌਂਪ ਚਲਿਯੋ ਦਿਜ ਨੰਦ ਜਿਵੈ ਨੰਦ ਨੰਦ ਮੁਰਾਰੀ ।
(ਹੁਲਾਸ 9)

(5) ਹਨੇਂ ਜੀਤ ਜੋਧੇ ਰਣ ਐਸੇ । ਭਾਰਥ ਮੋ ਪਾਰਥ ਨ੍ਰਿਪ ਜੈਸੇ । ੧੫ ।
(ਹੁਲਾਸ 10)

ਉਪਰੋਕਤ ਛੰਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਵਿਚ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਚੰਦਰ ਜੀ ਦਾ ਬਾਲੀ ਨੂੰ ਸੰਘਾਰਨਾ, ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਜਟਾਯੂ ਦਾ ਸੀਤਾ ਦੀ ਖਾਤਰ ਰਾਵਣ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰਨਾ, ਤੀਜੇ ਵਿਚ ਸੀਤਾ ਸੁਅੰਬਰ ਵਿਚ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਖਿਸਕਣਾ ਆਦਿ ਰਾਮਾਇਣ ਆਧਾਰਿਤ ਪੌਰਾਣਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਨੂੰ ਚਿਤ੍ਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੌਥੇ ਵਿਚ ਅਗਸਤ ਮੁਨੀ ਦੁਆਰਾ ਸਮੁੰਦਰ ਸੋਖਣ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਾਰਾਵਾਸ ਵਿਚੋਂ ਕਢ ਕੇ ਸੁਰਖਿਅਤ ਥਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਣ ਦੀਆਂ ਪੌਰਾਣਿਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਵਿਚ ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਰਜਨ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵੀ ਨੇ ਰਾਮਾਇਣ, ਮਹਾਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੇ ਕਥਾਂ-ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਸਮ੍ਰਿਤੀ ਕਰਾਈ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਚਯ ਦੇ ਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਵੀ ਦੀ ਅਲੰਕਾਰ-ਯੋਜਨਾ ਕਾਵਿ ਦੇ ਸੋਹਜ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਅਰਥ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਵੀ ਦਾ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਮੋਹ ਹੋਣਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਭਾਸ਼ਾ

ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਸ਼ਾ ਬ੍ਰਜ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਸ਼ ਤਿੰਨ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਰੂਪ ਅਜਿਹੇ ਪਦਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ੁੱਧ, ਨਿਰਮਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਰਚੇ ਗਏ ਹਨ, ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਸਿਰਖੰਡੀ ਛੰਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ :

(1) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪਰਮ ਬਿਲਾਸੀ ਸੁਣ ਕੇ ਬਿਗਸਿਆ ।

ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਖ ਸਬਾਸੀ ਕੰਠ ਲਗਾਇਆ ।
ਦਈ ਪੁਸ਼ਾਕੀ ਖਾਸੀ ਜੇਠੇ ਜੱਟ ਨੂੰ ।
ਮੁਹਿਰਾ ਦੀ ਭਰ ਤਾਸੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਰੁ ਇਕੁ ।
ਫੁਲਾਂ ਦੀ ਨਵਲਾਸੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹੱਥ ਲੈ ।
ਸਦਿਆ ਤੀਰ ਮੀਰ ਰਸੀ ਬਾਬਾਕੁ ਆਪਣਾ ।
ਨਾਨਕ ਸਾਹਿ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਉਨ ਨਾਂਉ ਲੈ ।
ਸੋਢ ਬੰਸੁ ਸੁਖਵਾਸੀ ਸਾਰਾ ਗਾਂਵਿਆ ।
ਚੌਦਹਿ ਭਵਨ ਨਿਵਾਸੀ ਅੰਬਰ ਅੰਗ ਨਿਜ ।
ਹਾਥੀ ਮੁਹਿਰ ਚੌਰਾਸੀ ਦਿੱਤੀ ਡੂੰਮ ਨੂੰ । ੪੨੮ ।

(ਹੁਲਾਸ 6)

(2) ਜੋਦ ਪੀਗਣਾ ਧਾਇਆ ਰੁੱਕਾ ਵਾਚ ਕੈ ।
ਲੈਕਰ ਸਾਂਗਰ ਸਧਾਇਆ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਇ ਥੇ ।
ਲਾਲੇ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਮੰਡਪ ਬੇਗ ਚਲ ।
ਕਰਿ ਕਰ ਚਾਚਾ ਤਾਇਆ ਲਗਾ ਪੁਛਣੇ ।
ਕਰੀਯੇ ਕੌਣੁ ਉਪਾਇ ਆਖੁ ਸੁਣਾਉ ਤੂੰ ।
ਲਾਲੇ ਇਹ ਅਲਾਇਆ ਅੰਗਿਯੋ ਕੋਪ ਕਰ ।
ਪਾਣੀ ਅੰਨੁ ਨ ਭਾਇਆ ਮੈਨੂੰ ਮਾਲ ਬਿਨੁ ।
ਤੇਗ ਸਿੱਕਾ ਸਾਇਆ ਆਵੇ ਕੰਮ ਕਦ ।
ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਸਿਖਾਇਆ ਪੰਚ ਮਰਾੜ ਦਾ ।
ਖੰਧਾ ਵੱਗੁ ਸੁਬਾਇਆ ਲੈ ਗਿਆ ਘੇਰ ਕੈ । ੧੯੩ ।

(ਹੁਲਾਸ 7)

ਕੁਝ ਅੜਲ ਛੰਦ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ :

ਸਨੇ ਸਨੇ ਮੁਖ ਮੋਨ ਤਹਾ ਤੁਮ ਜਾਵਣਾ ।
ਲੈ ਲੋਟਾ ਫ੍ਰਿ ਸੀਘ੍ਰ ਉਥੋਂ ਆਂਵਣਾ ।
ਗੁਰ ਤੇ ਲੈ ਸਿੱਖੁ ਸਿਖਿ ਤਬੈ ਫਿਰ ਧਾਇਆ ।
ਹੋ ਸਨੇ ਸਨੇ ਲੈ ਲੇਣਾ ਸੀਘ੍ਰ ਆਇਆ । ੨੯੯ ।

(ਹੁਲਾਸ 1)

ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਸ਼ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ :

(1) ਗੁਰ ਜਾਣਦਾ ਸਭ ਘਟਾਂ ਕੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਜੋਗ । ੩੦੩ ।

(ਹੁਲਾਸ 6)

(2) ਜੋਗੀ ਤਾਮਸ ਧਾਰ ਸੁ ਲਗਾ **ਅਲਾਂਵਣੇ** ।
ਹੋ ਹਮ ਤੁਮਰਾ **ਕਦ** ਲੋਟਾ ਗਏ ਚੁਰਾਵਣੇ । ੨੯੭ ।

(ਹੁਲਾਸ 1)

(3) ਜੁਰ ਪਾਟ ਕੁੰਡਾ ਲਾਇ ਕੇ ਦਰ ਦੇਹੁ ਜੰਦਾ ਮਾਰ। ੯।
(ਹੁਲਾਸ 3)

(4) ਜੀਵਤ ਜੰਤ੍ਰ ਬਾਂਧ ਕਰ ਆਂਦਾ ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ। ੪੯੦।
(ਹੁਲਾਸ 6)

(5) ਹੇਤ ਜਿਤੀ ਕਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੂ ਕਹਿਯੋ ਸਾਬਸ ਸੇਵਕ ਮੈਂਡਾ। ੪੪੬।
(ਹੁਲਾਸ 6)

ਇਸ ਦਾ ਤੀਜਾ ਰੂਪ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਕਰਣ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਵਿਚ ਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਵੀ ਨੇ ਅਨੇਕ ਥਾਵਾਂ ਤੇ 'ਕਾ, ਕੇ, ਕੀ' ਸੰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ 'ਦਾ, ਦੀ, ਦੇ' ਸੰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਵਚਨ ਾਉਣ ਜਾਂ ਲਿੰਗ ਅਨੁਰੂਪ ਸ਼ਬਦ-ਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਕਰਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਵੀ ਬ੍ਰਜ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਹੀ ਵਿਦਵਾਨ ਨਹੀਂ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦਾ ਵੀ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਇਸ ਗਿਆਨ ਦੀ ਗੱਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸਾਹਿੱਤ ਧਾਰਿਤ ਰਚਨਾਵਾਂ 'ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਵੈਰਾਗ ਸ਼ਤਕ' ਅਤੇ 'ਸੁਧ ਸਿੰਧੂ ਰਾਮਾਇਣ' ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ਟ ਹੈ। 'ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ' ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਨ ਅਧੀਨ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਵੀ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਬਦਾਵਲੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਰਤੀ ਕਵੀ ਦੀ ਕੁਲ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦਾ 50% ਅੰਸ਼ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਤੋਂ ਤਤਸਮ, ਅਰਧ ਤਸਮ ਜਾਂ ਤਦਭਵ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਸਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ।

ਅਰਬੀ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੇ ਵੀ ਲਗਭਗ ਦੋ ਸੌ ਸ਼ਬਦ ਤਤਸਮ/ਤਦਭਵ ਰੂਪ ਚ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ—ਅਜਾਬ (ਅਜ਼ਾਬ), ਅਦਲ, ਤਸ (ਆਤਿਸ਼), ਅਫਤਾਬ (ਆਫ਼ਤਾਬ), ਸਾਦਕ, ਸਫੀਲ (ਫ਼ਸੀਲ), ਕਸਾਬ, ਕਸਬ, ਬੂਤ, ਕਦਦਾਨ, ਚਸਮ (ਚਸ਼ਮ), ਤਗੀਦ (ਤਾਕੀਦ), ਤਹਿਕੀਕ, ਤਕਸੀਰ, ਤਲਬ, ਨਾਰ, ਦੀਵਾਨ, ਨੇਬ (ਨਾਇਬ), ਨਦਾਰ (ਨਾਦਾਰ), ਨਫਰ (ਨਫ਼ਰ), ਨਫਸ (ਨਫ਼ਸ) ਆਜ (ਨਿਆਜ਼), ਨੌਬਤ, ਫਰਦ, ਫਰਜੰਦ (ਫ਼ਰਜ਼ੰਦ), ਬਿਲੰਦ (ਬੁਲੰਦ), ਮਸਨਦ, ਦਮ, ਮਤਾਬ (ਮਹਿਤਾਬ), ਮਰਦੂਦ, ਰੇਖਤਾ, ਆਦਿ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋ ਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਫ਼ਾਰਸੀ ਪਿਛਲੀਆਂ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਨਾ ਵਲ ਰਾਜ-ਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਠ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਅਨੇਕ ਤੱਤਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਉਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਆ। ਫ਼ਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਸਭਿਆਚਾਰਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਇਕ ਰੂਪ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦਾ ਕਵੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਵੇਂ ਕਾਰਣ ਬਣ ਸਕੇ।

ਉਦੋਂ ਤਕ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਵੀ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਤਕ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ

ਚੁੱਕੇ ਸਨ । ਇਸ ਲਈ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਪਰ ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਨਿਰਾਸ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ । ਕੇਵਲ ਇਕ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਲਈ 'ਫੈਰ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ :

ਫੈਰ ਹੀ ਫੈਰ ਰਹੇ ਇਤ ਤੇ ਗੁਰੁ
ਸੈਨ ਮਾਰੀ ਉਤ ਤੇ ਬਿਬਿਰਾਈ । ੨੬੬ ।

(ਹੁਲਾਸ 6)

ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਬੰਧੀ ਕਵੀ ਦੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਭਾਵ, ਪਾਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਨੁਕੂਲ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਇਥੇ ਕੁਝ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਦੇਣੇ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ :

(1) ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕੈਦ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ । ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਅਤੇ ਆਜਜ਼ੀ ਦੀ ਭਾਵ ਅਭਿਵਿਅਕ ਕਵੀ ਨੇ ਬੜੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹੋਇਆਂ ਪੌਰਾਣਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੇ ਉਪਮ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾਤਮਕ ਢੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ :

ਕਰ ਜੋਰ ਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸਰ ਪੈ । ਲਗੇ ਕਰਨ ਪੁਕਾਰ ਹਿੰਦੇਸਰ ਪੈ ।
ਜਿਮ ਕੋਟਿ ਛਿਆਂਨਵੈ ਸੋਮ ਹਰੀ । ਪ੍ਰਭ ਬੂਡਤ ਰਾਖਿਆ ਸਿੰਧ ਕਰੀ । ੩੭
ਦ੍ਰੋਪਤਾ ਪਟ ਕੋਟ ਕਰੇ ਪਲ ਪੈ । ਪ੍ਰਭ ਪੂਤ ਸੰਦੀਪਨ ਜਿਉ ਜਲ ਮੈ ।
ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਹਿੰਤ ਭਵਾਖੰਭ ਫਟੇ । ਦਾਮੋਦਰ ਜਿਉਂ ਜੁਗ ਬਿਰਛ ਪਏ । ੩੮ ।
ਤੀਏ ਗੋਤਮ ਸ੍ਰਾਪੁ ਜਿਉ ਟਾਲ ਦਇਯੋ । ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਹਿਤੰ ਹਤੁ ਬਾਲ ਕਇਯੋ ।
ਜਿਮ ਸੈਨ ਹਿਤੰ ਨ੍ਰਿਪ ਸੇਣ ਕਰੀ । ਰਹੇ ਧੰਨੇ ਕੇ ਹੁਵੈ ਦਾਸ ਹਰੀ । ੧੩੯ ।
ਬਲ ਪਾਪ ਅਪਾਰੁ ਬਿਨਾਸਨ ਕੋ । ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ ਹੁਤਾਸਨ ਕੋ ।
ਕਟ ਸ੍ਰਿੰਖਲ ਬੰਦ ਛਡਾਇ ਸਬੈ । ਪ੍ਰਭ ਸਾਥ ਲੈ ਚਾਲੋ ਮੋਹਿ ਅਬੈ । ੧੪੦ ।

(ਹੁਲਾਸ 6)

(2) ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਨਾਲ ਹੋਏ ਦੁਅੰਦ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਘਾਇਲ ਹੋ ਕੇ ਡਿਗੇ ਪੈਂਦੇ ਖ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਅੰਤਿਮ ਵੇਲੇ ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਗਤੀ ਹੋ ਸਕੇ । ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉਤਰ ਪੈਂਦੇ ਖ਼ਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸ਼ਰਧਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੇ ਹੋਇਆਂ ਆਪਣੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦੀ ਦੁਬਿਧਾ-ਗ੍ਰਸਤ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਇਕਸੁਰ ਕਰਦਾ ਹੈ :

ਬਹੀ ਤਰਵਾਰ ਜਬ ਪੈਂਡੇ ਕਹਿਯੋ ਐਸੇ ਤਬ,
ਏਰੀ ਮੇਰੀ ਮਾਈ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਕੋ ਉਬਾਰੀਏ ।
ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਯੋ ਕਲਮਾਂ ਕਹੁ ਪੈਂਡੇ ਖਾਂ,
ਮਾਈ ਕੋ ਵਿਸਾਰੁ ਨਾਮੁ ਸਾਈ ਕੋ ਚਿਤਾਰੀਏ ।

ਤੇਰੀ ਤੇਗ ਕਲਮਾ ਵੈ ਬਹੀ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ ਤਨ,
ਯਾ ਕੋ ਵਿਸਾਰ ਕਲਮਾਂ ਕੌਨ ਕੋ ਉਚਾਰੀਏ ।
ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਯੋ ਹੋਇ ਕੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਤਬੈ,
ਜਾਹਿ ਤੂੰ ਬਹਿਸਤ ਪੈਂਡੇ ਆਇਸ ਹਮਾਰੀਏ । ੫੨੨ ।

(ਹੁਲਾਸ 6)

ਇਸ ਕਬਿਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚਰਿਤ੍ਰਿਕ ਉਦਾਰਤਾ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖਤਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਕਲਿਆਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

(3) ਸ਼ਾਹਜਹਾਨ ਵਲੋਂ ਭੇਜੇ ਗਏ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਦੁਆਰਾ ਬਾਜ਼ ਨਾ ਪਰਤਾਉਣ ਤੇ ਜਦ ਉਹ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਮਜਬੂਰੀ ਦਸਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮਜਬੂਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਨੁਰੂਪ ਹੀ ਕਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਜਾਮਾ ਪਵਾਂਦਾ ਹੈ :

ਰਾਵਰੇ ਬਾਜ ਕੇ ਹੇਤ ਹਮੈ ਪਰ ਪਾਂਇ ਰਹੇ ਗੁਰੁ ਏਕ ਨ ਮਾਨੇ ।
ਲੂਟ ਕੇ ਜਾਨਕੀ ਨੰਦ ਪੁਰਾ ਵਹੁ ਨੀਤ ਧਰੇ ਲੇਉਂ ਪਾਇ ਖਜਾਨੇ । ੨੬੨ ।
ਸੂਰੁ ਉਦੇ ਦਿਸ ਪੱਛਮ ਹੋ ਫਿਰ ਗੰਗ ਬਹੇ ਉਲਟੀ ਜਗ ਮਾਂਹੀ ।
ਪਾਵਕੁ ਸੀਤਲੁ ਹੋਇ ਸਹੀ ਤ੍ਰਿਣ ਕਾਂਨਨ ਨੀਰੁ ਸਮੀਰੁ ਜਰਾਂਹੀ ।
ਮੇਰ ਹਲੇ ਧ੍ਰਅ ਠੌਰ ਤਜੇ ਗਹਿ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਗੀ ਸੁਤੁ ਗੋਦ ਖਿਲਾਂਹੀ ।
ਹੋਇ ਇਤੀ ਬਿਪਰੀਤ ਸਭੈ ਪਰੁ ਬਾਜੁ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਦੇ ਨ ਕਦਾਂਹੀ । ੨੬੩ ।

(ਹੁਲਾਸ 6)

ਇਥੇ ਵਿਪਰੀਤ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁੰਦਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਕਵੀ ਨੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵੀ ਵਰਤੇ ਹਨ । ਇਹ ਮੁਹਾਵਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਬ੍ਰਜ-ਪ੍ਰਦੇਸ਼ੀ ਦੋਹਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ :

(1) ਚੁਪ ਕਰ ਬਿਸਵੇ ਬੀਸ ਬਚਿਆ ਜਹਾਨ ਸਾਹਿ । ੨੫੯ ।

(ਹੁਲਾਸ 6)

(2) ਸੁਣੋ ਪ੍ਰਭੂ ਪੂਰਨ ਅਬਨਾਸੀ । ਕਾਂ ਕੌ ਗਹਿਣੇ ਕਾ ਕੀ ਦਾਸੀ । ੧੩੨ ।

(ਹੁਲਾਸ 7)

(3) ਫੂਟਤ ਹੈ ਦੁਖ ਸੋ ਛਤੀਆ ਮਨੋ ਭੂੰਮ ਅਕਾਸ਼ ਨ ਦੇਵਤ ਢੋਈ । ੫ ।

(ਹੁਲਾਸ 8)

(4) ਅਬ ਤੋਂ ਬਾਤ ਘਾਤ ਪੈ ਆਈ । ੧੧ ।

(ਹੁਲਾਸ 8)

(5) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੁਮੈ ਬਿਰਦ ਕੀ ਲਾਜਾ । ੫ ।

(ਹੁਲਾਸ 9)

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਵੀ ਨੇ ਉਚਿਤ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਦੀ ਧੁਨੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਲੰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਯੋਗ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਨੂੰ ਸੋਹਜ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਵਿ ਦੇ ਸੌਂਦਰਯ-ਧਰਮ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ।

ਸਾਰਾਂਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲ ਨੇ ਇਸ ਲਘੂ-ਚਰਿਤ-ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਰਾਹੀਂ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕੁ ਪ੍ਰਮੁਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਰਿਤ੍ਰ-ਚਿਤ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਬਿਲਾਸ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਸਤੂ-ਵਿਧਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਇਆਂ ਯੁੱਧ-ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਚੀ ਵਿਖਾਈ ਹੈ। ਕਵੀ ਦਾ ਛੰਦ-ਵਿਧਾਨ ਨਿਪੁੰਨ ਹੈ। ਅਲੰਕਾਰ-ਯੋਜਨਾ ਕਾਵਿ ਦਾ ਤੀਬਰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਰੂਪ, ਗੁਣ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਪੌਰਾਣਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗ-ਉਪਮਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤੀ ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਅਤੀਤ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪਰਿਚਯ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਬ੍ਰਜ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹੋਇਆਂ ਕਵੀ ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬਲ ਵੇਗ ਨੂੰ ਠਲ੍ਹ ਨਾ ਪਾ ਸਕਣ ਕਾਰਣ ਕਿਤੇ ਪੂਰੇ ਛੰਦ, ਕਿਤੇ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਵਿਆਕਰਣ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੇ ਲੋਭ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸੰਬੰਧੀ ਲਿਖੇ ਇਤਿਹਾਸ-ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਵਿ ਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਹੈ।

5.
ਸੰਪਾਦਨ ਤਕਨੀਕ

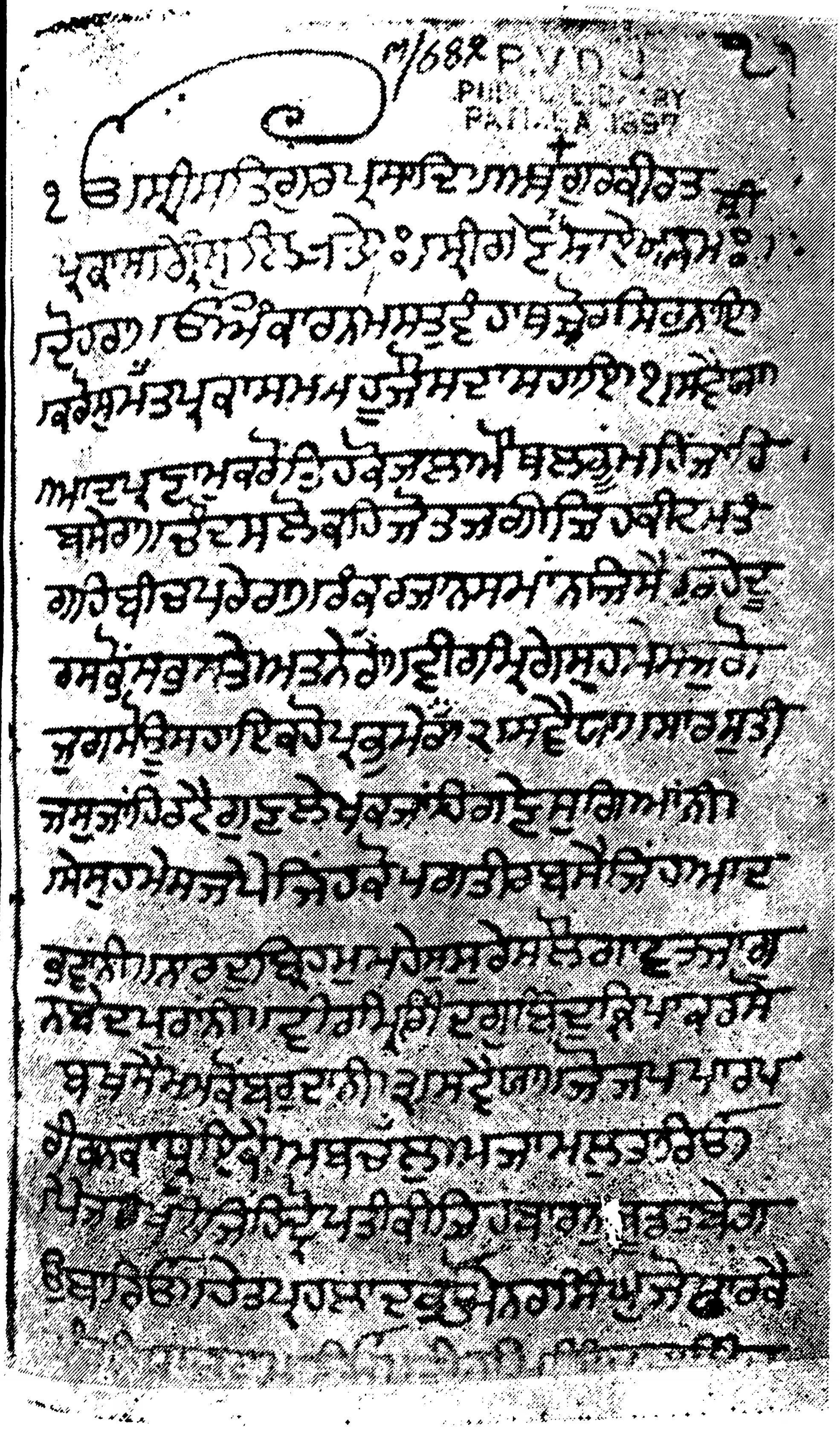
'ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੇ ਕੇਵਲ ਦੋ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਖਰੜੇ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਪੋਥੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਪਾਠਾਂਤਰ ਦਾ ਤੁਲਨਾ-ਤਮਕ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਕੇ ਸੰਪਾਦਨ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪੋਥੀਆਂ ਦਾ ਆਵੱਸ਼ਕ ਵਿਵਰਣ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ।

ਆਧਾਰ ਪੋਥੀ

ਇਹ ਖਰੜਾ 'ਪੰਜਾਬ ਪੁਰਾਤਤਵ ਵਿਭਾਗ' ਪਟਿਆਲਾ (ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਨੰਬਰ ਐਮ/682) ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਇਸ ਪੋਥੀ ਦਾ ਆਕਾਰ 12″×8½″ ਹੈ। ਇਸ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਦੇ ਕੁਲ 184 ਪੱਤਰੇ ਹਨ ਤੇ ਹਰੇਕ ਪੰਨੇ ਉਤੇ 19 ਪੰਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਪੰਨੇ ਉਤੇ 21 ਪੰਕਤੀਆਂ ਵੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਕ-ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਖਰਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸਥੂਲ ਅਤੇ ਗੋਲਾਕਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਸਾਫ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਨਹੀਂ ਲਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਅਸ਼ੁੱਧੀਆਂ ਦੀ ਸੋਧ ਹਾਸ਼ੀਏ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਹੜਤਾਲ ਫੇਰ ਕੇ ਉਥੇ ਦਰੁਸਤ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਪੋਥੀ ਸਜਿਲਦ ਅਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਗ਼ਜ਼ ਮੋਟਾ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਹੈ।

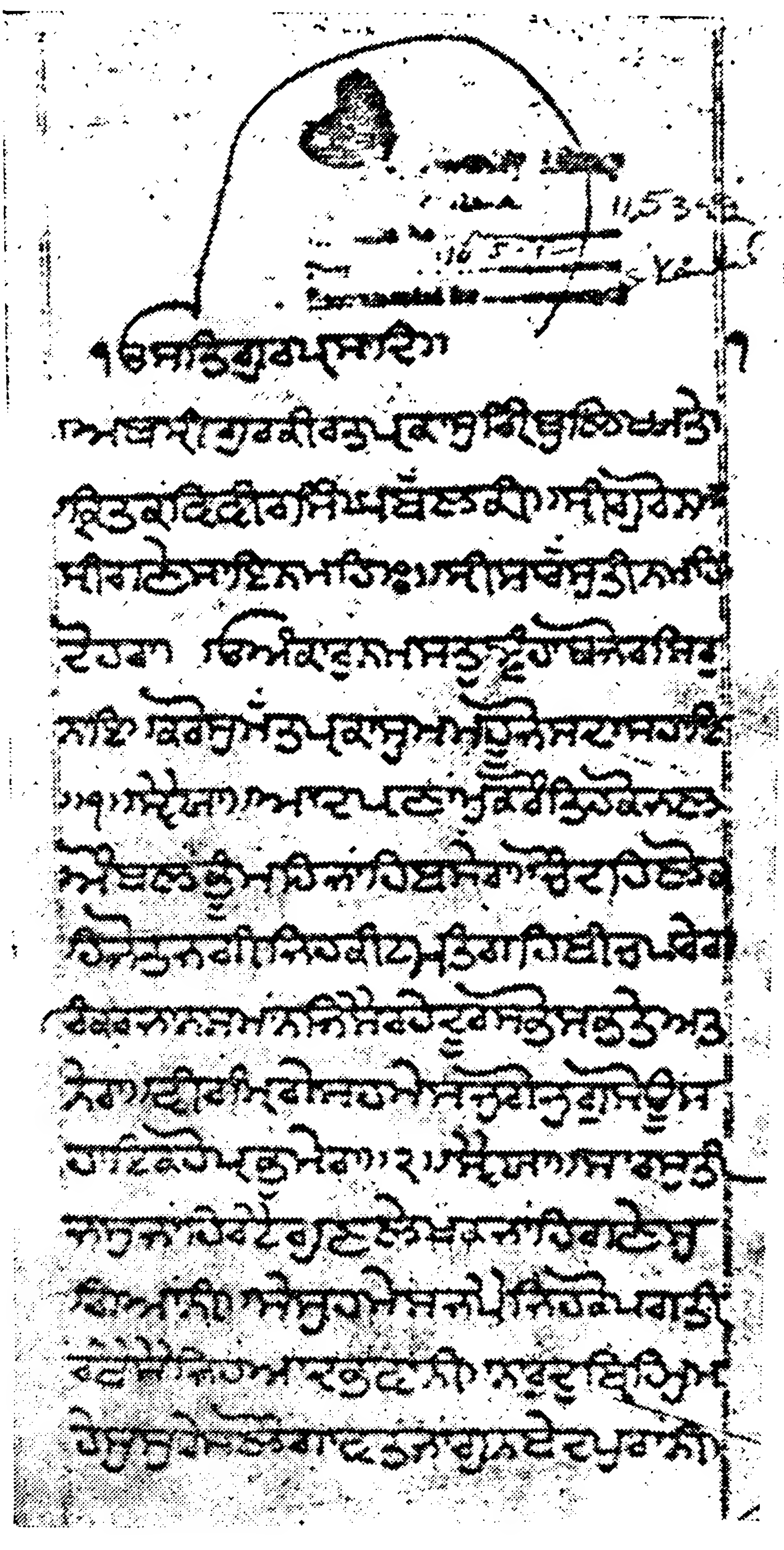
ਇਸ ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਦੀਆਂ ਉਪਲਬਧ ਕੇਵਲ ਦੋ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਪੋਥੀ ਇਸ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤੁਲਨਾ ਪੋਥੀ ਨਾਲੋਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਬਨਾਵਟ ਤੋਂ ਅਧਿਕ ਪੁਰਾਤਨ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ ਤੁਲਨਾ ਪੋਥੀ ਨਾਲੋਂ ਅਧਿਕ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਮੂਲ ਸਰੋਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਵਾਧੂ ਵਿਵਰਣ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਜੋ ਤੁਲਨਾ ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸੰਮਤ

ਆਧਾਰ ਪੋਥੀ

ਪੰਜਾਬ ਪੁਰਾਤਤ੍ਵ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ

'ਪ' ਪੋਥੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ

ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੋਥੀ 150 ਕੁ ਵਰ੍ਹੇ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ।

'ਪ' ਪੋਥੀ

ਇਹ ਖਰੜਾ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਪਟਿਆਲਾ (ਐਕਸੈਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 115392) ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਲ ਪੱਤਰੇ 220 ਹਨ। ਹਰ ਪੰਨੇ ਉਤੇ 19 ਸਤਰਾਂ ਦਰਜ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਲਿਖਤ ਮੋਟੀ, ਸਾਫ਼ ਤੇ ਸ਼ੁੱਧ ਹੈ। ਲਿਖਾਵਟ ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤਕ ਇੱਕੋ ਹੱਥ ਦੀ ਹੈ। ਕਾਗਜ਼ ਮੋਟਾ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਹੈ। ਪੋਥੀ ਸੰਪੂਰਨ ਤੇ ਸਜਿਲਦ ਹੈ। ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਸੋਧਾਂ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਹੜਤਾਲ ਫੇਰ ਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਂ ਹਾਸ਼ੀਏ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਪੋਥੀ ਦਾ ਆਕਾਰ 12"×8" ਹੈ ਅਤੇ ਲਿਖਤ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਛੇ ਇੰਚ ਹੈ। ਪੰਨੇ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸੇ ਇਕ ਇਕ ਇੰਚ ਦਾ ਹਾਸ਼ੀਆ ਛੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੀਆਂ ਦੋ ਲਕੀਰਾਂ ਕਾਲੀ ਸਿਆਹੀ ਨਾਲ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਪੋਥੀ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਵੀ ਲਿਖਣ ਸੰਮਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਬਨਾਵਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇਹ 125 ਵਰ੍ਹੇ ਪੁਰਾਣੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਪ' ਪੋਥੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੋਹਾਂ ਪੋਥੀਆਂ ਦੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਉਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਅਧਿਕ ਪਾਠਾਂਤਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜੋ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਆਧਾਰ-ਪੋਥੀ ਦਾ ਪਾਠ ਅਧਿਕ ਵਿਸ਼ਵਸਤ ਅਤੇ ਸਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਲਨਾ ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵਿਧੀ

ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤੱਥ ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਹਨ :

(1) ਆਧਾਰ ਪੋਥੀ ਦਾ ਜੋ ਪਾਠ ਤੁਲਨਾ ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਸਨੂੰ § ਇਹ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾਇਆ ਹੈ।

(2) ਕੁੱਬੇ ਬ੍ਰੈਕਟਾਂ ( ) ਵਿਚਲੇ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਪੰਕਤੀ ਮੂਲ-ਪਾਠ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਤੁਲਨਾ ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਹੁਲਾਸ 1 ਦੇ 78ਵੇਂ ਛੰਦ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਛੰਦ ਦਾ ਪਾਠ ਤੁਲਨਾ ਪੋਥੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਧਾਰ ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਇਹ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(3) ਮੂਲ-ਪਾਠ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਉਤੇ ਅੰਕ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਫੁਟ-ਨੋਟ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੁਲਨਾ ਪੋਥੀ ਵਾਲਾ ਪਾਠਾਂਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪਾਠਾਂਤਰ ਨਾਲ ਬਾਰ ਬਾਰ ਤੁਲਨਾ ਪੋਥੀ ਨੂੰ ਲਿਖਣਾ ਛਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੁੱਤੇ ਸਿਧ ਹੈ।

(4) ਕਈ ਸ਼ਬਦ-ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕਹਿਰੇ ਕਾਮਿਆਂ ' ' ਵਿਚ ਰਖ ਕੇ ਉਪਰ ਅੰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਫੁਟ-ਨੋਟ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੂਲ-ਖਰੜੇ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਸਮੂਹ ਤੁਲਨਾ ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਪਾਠਾਂਤਰ ਸਹਿਤ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦ ਅੱਗੇ ਪਿਛੇ ਹਨ।

(5) ਕਠਿਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਅਰਥਾਵਲੀ ਅੰਤਿਕਾ ੧ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(6) ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥ-ਲਿਖਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ਿਸ਼ਟਤਾਵਾਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਦੁੱਤ ਅੱਖਰਾਂ ਉਤੇ ਅੱਧਕ ਲਗਾਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਚਲ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਧਕ ਦੋਹਾਂ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਧਕਾਂ ਉਪਰ ਬਿੰਦੀ ਵੀ ਲਗੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਚਾਰਣ ਅਨੁਨਾਸਿਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਪ੍ਰਵਿ੍ਰੱਤੀ ਅਧੀਨ ਲਗਾਈ ਗਈ ਬਿੰਦੂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਛੱਡ ਕੇ ਕੇਵਲ ਅੱਧਕ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਕਵੀ ਨੇ ਥਾਂ ਪਰ ਥਾਂ ਪੂਰੇ 'ਰ' ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਅੱਖਰ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਵੀ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਰ ਦੀ ਥਾਂ ਕ੍ਰ।

(7) ਸੰਪਾਦਨ ਵੇਲੇ ਕਾਵਿ ਪੰਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਵਖ ਵਖ ਕਰ ਕੇ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਦ-ਛੇਦ ਕਰ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵੀ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

ਕ੍ਰਿਤ

ਕਵੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲ

ੴ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਅਥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰਿੰਥ ਲਿਯਤੇ[1] ।
(ਕ੍ਰਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗਣੇਸ ਸਾਇਯ ਨਮ: ਕਵਿ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਲ ਕੀ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੋ ਨਮ:) (ਸ੍ਰੀ ਸਾਰੱਸ੍ਵਤੀ ਨਮਹਿ)

ਓਅੰਕਾਰ ਨਮਸਤੁਵੰ ਹਾਥ ਜੋਰ ਸਿਰੁ ਨਾਇ ।
ਹਰਾ : ਕਰੋ ਸੁਮੱਤ ਪ੍ਰਕਾਸ ਮਮ ਹੂ ਜੌ ਸਦਾ ਸਹਾਇ । ੧ ।

ਆਦ ਪ੍ਰਣਾਮੁ ਕਰੋਂ ਤਿਹ ਕੋ ਜਲ ਔ ਥਲ ਭੂਮਹਿੰ ਜਾਹਿ ਬਸੇਰਾ ।
ਯਾ : ਚੌਦਸ ਲੋਕਹਿ ਜੋਤ ਜਗੀ ਜਿਹ ਕੀਟ ਮਤੰਗਹਿ ਬੀਚ ਪਰੇਰਾ ।
ਰੰਕ ਰਜਾਨ ਸਮਾਂਨ ਜਿਸੈ ਰਹੇ ਦੂਰ ਸਭੋਂ ਸਭ ਤੇ ਅਤ ਨੇਰਾ ।
ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਹਮੇਸ ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਸੋਊ ਸਹਾਇ ਕਰੋ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ । ੨ ।

ਸਾਰਸੁਤੀ ਜਸੁ ਜਾਂਹਿ ਰਟੈ ਗੁਣ ਲੇਖਕ ਜਾਂਹਿ ਗਣੇਸੁ ਗਿਆਂਨੀ ।
ਯਾ : ਸੇਸੁ ਹਮੇਸ ਜਪੈ ਜਿੰਹ ਕੋ ਪਗ ਤੀਰ ਬਸੈ[2] ਜਿੰਹ ਆਦ ਭਵਾਨੀ ।
ਨਾਰਦੁ ਬ੍ਰਿਹਮੁ ਮਹੇਸੁ ਸੁਰੇਸ ਲੌ ਗਾਵਤ ਜਾਂ ਗੁਨ ਬੇਦ ਪੁਰਾਂਨੀ ।
ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ ਗੁਬਿੰਦੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਸੋ ਬਖਸੇਂ ਮਮ ਕੌ ਬਰੁਦਾਂਨੀ । ੩ ।

ਜੋ ਜਪ ਪਾਰ ਪਰੀ ਗਨਕਾ ਧ੍ਰਇ ਕੇ ਅਬਚੱਲੁ ਅਜਾਮ਼ਲੁ ਤਾਰਿਓ ।
ਯਾ : ਪੈਜ ਰਖੀ ਜਿਹਿ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਕੀ ਜਿਹ ਬਾਰਨੁ ਬੂਡਤ ਬੇਗ ਉਬਾਰਿਓ ।
ਹੇਤ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਭਯੋ ਨਰ ਸਿੰਘੁ ਜੋ ਫਾਰ ਕੈ ਖੰਭੁਨਿ ਸਾਚ ਰੁਮਾਰਿਓ ।
ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ੍ਰ ਗੁਬਿੰਦ ਸ੍ਰੀ ਪਤ ਏ ਸੁਨਕੈ ਤਵ ਸਾਂਮ ਸਿਧਾਰਿਓ । ੪ ।

ਯਾ : ਨਾਨਕ ਅੰਗਦ ਹੇ ਅਮਰਾ ਗੁਰ ਗ੍ਰਿੰਥੁ ਰਚੋ ਤੁਮਰੇ ਭਰਵਾਸੇ ।
ਰਾਂਮ ਗੁਰੂ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਜੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਹੇ ਹਰਿ ਰਾ ਸੁਖਰਾਸੇ ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘੁ ਕਟੇ ਦੁਖ ਫਾਸੇ ।
ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸੁ ਪ੍ਰਣਾਂਮੁ ਕਹੇ ਗੁਰ ਮੰਗਲ ਦੇਹੁ ਅਮੰਗਲ ਨਾਸੇ । ੫ ।

ਹਰਾ : ਨਾਮੁ ਸੁਣ ਤਜਿਹ ਸਾਰਦਾ ਗਣਪਤੁ ਕਰੈ ਸਹਾਇ ।
ਕੋਟ ਬਿਘਨ ਛਿਨ ਮੈਂ ਹਰੈ ਸੋ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਰਾਇ । ੬ ।

ਹਰਾ : ਹੰਸ ਅਰੂਢ ਸੁਰੱਸਤੀ ਮੂਕ ਚਢੈ ਗਣ ਨਾਥ ।
ਬਿਘਨ ਹਰੋ ਮੰਗਲ ਕਰੋ ਸਦਾ ਬਸੋ ਮਮ ਸਾਥ । ੭ ।

---

[1] ...ਖਯਤੇ [2] ਬੈਸੈ

ਦੋਹਰਾ : ਅਬ ਗੁਰ ਨਵ ਅਵਤਾਰ ਕੀ ਕਥਾ ਕਹੋਂ ਬਿਸਤਾਰ ।
ਜਿਹ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਰੇ ਭੂੰਮ ਕੇ ਭਾਰ ! ੮ ।

ਚੌਪਈ : ਜਿਉਂ ਗੁਰ ਧਰਿਯੋ ਅਵਤਾਰਾ । ਜਿਹ ਬਿਧ ਹਰਿਯੋ ਭੂੰਮ ਕੋ ਭਾਰਾ ।
ਸਭ ਸੰਤਨ ਕੀ ਆਗਿਯਾ ਪਾਂਊ । ਕਥਾ ਜਥਾ ਮਤ ਭਾਖ ਸੁਣਾਂਊ । ੯ ।
ਸੁਣੋਂ ਕਵੀਸ਼ਰ ਕੋਵਿਦ ਬੀਰਾ । ਤੁਮੇਂ ਮਰਾਲ ਬਡੇ ਮਤ ਧੀਰਾ ।
ਅਲਪ ਬੁੱਧ ਹਮਰੀ ਕਛੂ ਐਸੇ । ਤੁਮ ਸੇ ਛੰਦ ਰਚੋਂ ਕਹੁ ਕੈਸੇ । ੧੦ ।
ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਛੂ ਗੁਨ ਗਾਂਉ । ਗੁਰਕੀਰਤ ਕਹਿ ਮਨੁ ਪਰਚਾਉ ।
ਜੋ ਗੁਰੁ ਸੁਣ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਗ ਧਰੇ । ਅਲਪ ਬੁੱਧ ਤੇ ਕੋਵਿਦੁ ਕਰੇ । ੧੧ ।
ਮੈਆ ਕਰੈਂ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਂਨ । ਮੂਕੁ ਪਢੇ ਦਸ ਆਠ ਪੁਰਾਂਨ ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੈ ਜੋ ਗੁਰ ਜਗਦੀਸ । ਪਿੰਗੁਲੁ ਚਢੈ ਮੇਰ ਕੇ ਸੀਸ । ੧੨ ।
ਗੁਰ ਪਰਮੇਸੁਰੁ ਹੋਇ ਦਿਆਲੁ । ਅੰਧੁ ਵਿਲੋਕੇ ਸੁਰਗ ਪੈਆਲੁ[1] ।
ਪੱਛ ਹੋਇ ਜਬ ਗੁਰੁ ਅਵਨੀਸ । ਸਮਝੈ ਬਧਰੁ ਰਾਗ ਖਟ ਤੀਸ । ੧੩ ।
ਗੁਰ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਅਪਰ ਅਪਾਰੇ । ਸਾਰਸੁਤੀ ਨਹਿ ਪਾਵਤ ਪਾਰੇ ।
ਸਾਤ ਦੀਪ ਸਮ ਕਾਗਤ[2] ਲੀਜੈ । ਸਿੰਧ ਸਾਤ ਮਸਵਾਣੀ ਕੀਜੈ । ੧੪ ।
ਲਿਖੈ ਲੰਬੋਦਰੁ ਲੈ ਨਿਜ ਹਾਥ । ਅਵਰੁ ਸੁਘਰ ਸੁਰ ਹੋਵਹਿੰ ਸਾਥ ।
ਸਿਵ ਬਿਰੰਚ ਜੋ ਲਿਖੈ ਉਚਾਰ । ਗੁਰਕੀਰਤ ਨਿਧ ਪਰੈ ਨਿ ਪਾਰ । ੧੫ ।

ਸਵੈਯਾ : ਕੀਰਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕੀ ਸਿਤ ਸੰਤ ਮਹੰਤ ਹਮੇਸ[3] ਉਚਾਰੇ ।
ਸੇਸੁ ਸੁਰੇਸੁ ਜਲੇਸੁ ਜਪੈ ਗੁਨ ਵਾਰ ਪਰੈ ਨਹਿ ਪਾਵਤ ਪਾਰੇ ।
ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਗ ਕੋ ਗਿਨਤੀ ਗਿਰ ਕਾਂਨਨ ਸਾਇਰ ਨੀਤ ਚਿਤਾਰੇ ।
ਭੂਤ ਭਵਿੱਖਿ ਭਵਾਂਨ ਬਿਖੈ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਕੀਰਤ ਪ੍ਰਾਂਨ ਅਧਾਰੇ । ੧੬ ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੇਵਕ ਕੋ ਗੁਰੁ ਦੈ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕਹਿੰ ਕਾਜ ਸਵਾਰੈ ।
ਰੈਂਨ ਦਿਨੈ ਰਛਪਾਲ ਕਰੈ ਗੁਰੁ ਬਾਲਕ ਜਿਉ ਜਨਨੀ ਪ੍ਰਿਤਪਾਰੈ ।
ਦ੍ਰੋਪਤ ਬਾਰਨ ਧ੍ਰੂ ਪਹਿਲਾਦ ਜਿਤੁੰ ਸੇਵਕ ਕੇ ਗੁਰੁ ਨੈਨ ਅਗਾਰੈ ।
ਜੋ ਗੁਰ ਕੌਂ ਇਕ ਬਾਰ ਭਜੈ ਗੁਰੁ ਬਾਂਰੰਬਾਰ ਸੁ ਤਾਂਹਿ ਚਿਤਾਰੈ । ੧੭ ।

ਸਵੈਯਾ : ਲਾਜ ਹਿੰਦਾਂਨ ਕੀ ਰਾਖਨ ਕੌਂ ਜਿਹਿ ਆਇ ਧਰੇ ਯਗ ਮੈ ਅਵਤਾਰੇ ।
ਤੇਜ ਮਲੇਛਨ ਕੋ ਹਰ ਕੈ ਜਿਹ ਸਾਧ ਗਊ ਜਗ ਭੀਤਰ ਤਾਰੇ ।
ਨਾਮ ਨਿਰੰਦਨੁ ਸੇਤੁ ਬਤਾਇ[4] ਜਿਨੈਂ ਸਭ ਸੇਵਕ ਪਾਰ ਉਤਾਰੇ ।
ਸੋ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਦਾਸਨ ਕੇ ਸਭ ਕਾਜ ਕਰੈ ਬਿਘਨਾਂ ਕਟ ਡਾਰੇ । ੧੮ ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੰਤ ਸਮੂਹਿ ਸੁਨੋਂ ਚਿਤੁ ਦੈ ਫਲ ਗ੍ਰਿੰਥ ਕੇ ਤੋਹਿ ਕਹੋਂ ਬਿਸਤਾਰੇ ।
ਜੋ ਨਰੁ ਪਾਠੁ ਕਰੈ ਜੁ ਸੁਨੈਂ ਨਿਤ ਸੋ ਭਵ ਫੰਧ ਨ ਮੂਲ ਉਪਾਰੇ ।
ਤੀਰਥ ਕੋਟ ਕਰੇ ਲਖ ਬਾਰ ਹਜਾਰ ਕਰੇ ਅਸਮੇਧ ਉਦਾਰੇ ।

---

[1]ਪਿਆਲੁ [2]ਕਾਗਦ [3]ਹਿਸੇਸ [4]ਬੰਧਾਇ

ਸੋ ਟਲੁ ਤਾਇ ਸਦਾ ਜਗ ਮੈਂ ਨਰੁ ਜੋ ਗੁਰਕੀਰਤ ਸੋ ਹਿਤ ਧਾਰੇ । ੧੯ ।

ਸੋਰਠਾ : ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਪਰਕਾਸੁ ਲਿਖੋਂ ਗ੍ਰਿੰਥੁ ਬਿਸਤਾਰੁ ਕਰ ।
ਸੁਣੁ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਦਾਸ ਬਿਘਨ ਹਰੋ ਮੰਗਲ ਕਰੋ । ੨੦ ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਬਹਿ ਕਥਾ ਬਿਸਤਾਰ ਕਰ ਭਾਖੋ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ।
ਜਿਹ ਬਿਧ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਧਾਰਿਓ ਧਰ ਅਵਤਾਰ । ੨੧ ।

ਚੌਪਈ : ਸਾਧੂ ਸਤਜੁਗੁ ਬੀਤਿਓ ਜਬੈ । ਤ੍ਰੇਤਾ ਚੜਿ ਆਇਯੋ ਪੁਨ ਤਬੈ ।
ਦੁਵਾਪੁਰੁ ਚੜਿ ਬੀਤਿਯੋ ਜਬ ਸਾਰਾ । ਪ੍ਰਿਥਮ ਚਰਣੁ ਕਲਜੁਗ ਤਬ ਧਾਰਾ । ੨੨ ।
ਚਾਰ ਸਹੰਸ[1] ਬਰਖ ਜਬ ਗਇਯੋ । ਮਹਾਂਦੀਨੁ ਉਤਪਤ ਤਬ ਭਇਯੋ ।
ਅਰਬ ਦੇਸ ਕੋ ਭਇਯੋ ਸੁ ਰਾਜਾ। ਪੰਥੁ ਮਲੇਛੁ ਤਬੈ ਤਿਨ ਸਜਾ । ੨੩ ।
ਲਿੰਗੁ ਕਾਟ ਮੂਛਾਂ ਕਟ ਡਾਰੇ । ਕੇਸ ਬਿਹੀਨ ਨਰੇਸ ਸਵਾਰੇ ।
ਸਿੰਧੁ ਅਰਬ ਤਕ ਭੂਪਤ ਜੇਤੇ । ਪਰਜਾ ਸਹਿਤ ਤੁਰਕ ਭਏ ਤੇਤੇ । ੨੪ ।
ਧਰਮ ਕਰਮ ਉਨ ਤੇ ਛੁਟ ਗਏ । ਅਸੁਰ ਕਰਮ ਕਰਤ ਵਹੁ ਭਏ ।
ਜੀਵ ਜੰਤ ਭੱਛਨੁ ਸਭ ਕਰੈਂ । ਗਊ ਗਰੀਬ ਤੇ ਨੈਕੁ ਨਿ ਟਰੈਂ । ੨੫ ।
ਸਨੈ ਸਨੈ ਪ੍ਰਿਹਮੀ ਜਿਤ ਲਈ । ਭਰਥ ਖੰਡ ਬਦਸਾਹੀ ਕਈ ।
ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ ਰਾਜੁ ਬਹ ਕੀਨੋ । ਕੀਓ ਹਿੰਦ ਤਿੰਨ ਧਰਮ ਬਿਹੀਨੋ । ੨੬ ।
ਤੀਰਥ ਢਾਹਿ ਸਿਵਾਲੇ ਗੇਰੇਂ । ਗੋ ਬ੍ਰਿਹਮਣ ਦੁਖ ਦੇਂਹਿਂ ਘਨੇਰੇ ।
ਜੰਨੂ ਟਿੱਕਾ ਸਭ ਪਰਹਰੇ । ਮੁਸਲਮਾਨੁ ਹਿੰਦੂ ਕੋ ਕਰੇਂ । ੨੭ ।
ਪੂਜਾ ਕਥਾ ਹੋਮੁ ਜਗੁ ਨਾਂਹੀ । ਦੇਵੀ ਦੇਵ ਬ੍ਰਿਥਾ ਸਭ ਜਾਂਹੀ ।
ਬਿਨੁ ਅਪਰਾਧ ਜੀਵ ਕਰ ਘਾਤਾ । ਸੰਤਨ ਤੇ ਮਾਗੈਂ ਕਰਾਮਾਤਾ । ੨੮ ।
ਕਿਰਸਾਨਨ ਕੋ ਨਿਆਂਉਨ ਦੇਂਵੇਂ । ਸੁੰਦਰ ਤੀਆ ਹੇਰ ਹਰ ਲੇਂਵੇਂ ।
ਨੈਕੁ ਨ ਕਰੈ ਕੋਊ ਪਰਮਾਰਥ । ਪ੍ਰਜਾ ਦੰਡ ਨਿਜ ਸਰੇਂ ਸੁਵਾਰਥ । ੨੯ ।
ਰੋਜੇ ਰਾਖ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰੇਂ । ਸਾਝ ਪਰੇ ਤਬ ਮੁਰਗੀ ਮਾਰੇਂ ।
ਅੰਡੇ ਬਚੇ ਸਰਬ ਚਬ ਜਾਂਹੀ । ਦੈਆ ਧਰਮੁ ਵਾਂ ਕੈ ਮਨ ਨਾਂਹੀ । ੩੦ ।

ਦੋਹਰਾ : ਨਾਜੁ ਖਾਹਿ ਜਾਂ ਕਾ ਕੀਯਾ ਪੀਐ ਦੂਧੁ ਜਿਹੰ ਮਾਤ ।
ਤਿਸੈ ਗਊ ਸੋਂ ਬਾਦੁ ਕਰ ਮਰਹਿ ਤੁਰਕ ਕਮਜਾਤ । ੩੧ ।

ਚੌਪਈ : ਪਰਸਿਸ ਹਤ ਮਨ ਮੈ ਬਿਗਸਾਹੀ । ਪਰਮੇਸਰ ਭੈ ਡਰੇਂ ਸੁ ਨਾਹੀ ।
'ਜੇ ਜੇ'[2] ਨਰ ਪਰਮੇਸਰੁ ਧਿਯਾਵੈ । ਤਾਂ ਕੋ ਯਹ ਖਲ ਭੈ ਦਿਖਰਾਂਵੈ । ੩੨ ।
ਨਾਂਮਦੇਵ ਰਵਦਾਸ ਕਬੀਰਾ । ਇਨ ਕੋ ਤੁਰਕ ਦੇਤ ਭਏ ਪੀਰਾ ।
ਸੰਮਸਾਦ ਮਨਸੂਰ ਜੁ ਭਏ । ਬਿਨ ਅਪਰਾਧ ਦੋਊ ਹਤ ਦਏ । ੩੩ ।
ਜੁਵਾਲਾ ਮੁਖੀ ਜੋਰੁ ਇਨ ਕੀਨੋਂ । ਕਾਂਸੀ ਤੇ ਕਰਵਤੁ ਚੁਕ ਦੀਨੇ ।
ਗੰਗਾ ਤਟ ਲਾਈ ਕਰ ਭਾਰੀ । ਮੱਜਨ ਕਰੇਂ ਜਹਾਂ ਨਰ ਨਾਰੀ । ੩੪ ।

---

[1] ਸਹਿਸ [2] ਜੋ ਜੋ

ਸੁੰਦਰੁ ਲਖੈਂ ਨਾਰ ਨਜਰਾਂ ਕੋ । ਅਪਨੈਂ ਦੀਨ ਲਿਆਂਵਹਿ ਤਾ ਕੋ ।
ਜੋ ਨਰੁ ਭਗਤ ਪ੍ਰਭੂ ਕੀ ਕਰੈ । ਤਾਂ ਸੰਗ ਇਨ ਕਾ ਝਗਰਾ ਪਰੈ । ੩੫ ।
ਕਰੈਂ ਪਰਸਪਰ ਬਾਦੁ ਅਪਾਰਾ । ਗਊ ਗਰੀਬ ਕੋ ਦੇ ਦੁਖੁ ਭਾਰਾ ।
ਧਰਮ ਕਰਮ ਜਗ ਤੇ ਰਹਿ ਗਇਯੋ । ਧਰ ਕੋ ਭਾਰੁ ਧਵਲ ਪਰ ਭਇਯੋ । ੩੬ ।
ਕੰਪ ਧਵਲ ਤਰ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰਾ । ਸੁਨੁ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਜੂ ਵਾਕੁ ਹਮਾਰਾ ।
ਹਮ ਤਵ ਭਾਰ ਅਧਕ ਦੂਖੁ ਪਾਇਯੋ । ਅਬ ਮੋ ਪੈ ਨਹਿ ਜਾਤ ਉਠਾਇਯੋ । ੩੭ ।
ਅਬੈਂ ਉਪਾਉ ਬੇਗ ਛਿਤ ਕੀਜੈ । ਜਿਉ ਮਮ ਸਿਰ ਤੇ ਭਾਰੁ ਹਰੀਜੈ ।
ਪ੍ਰਜਾਪਾਲ ਅਬ ਜਗ ਮੈਂ ਜੇਤੇ । ਉਨ ਤੇ ਦੁਖੇ ਸਾਧ ਦਿਜ ਕੇਤੇ । ੩੮ ।
ਤਾ ਤੇ ਪਰਿਯੋ ਭੂਮ ਪੈ ਭਾਰਾ । ਸੋ ਮੋ ਪੇ ਨਹੀ ਜਾਤ ਸੰਭਾਰਾ ।
ਅਵਨੀ ਬਿਧ ਪੈ ਬੇਗ ਸਿਧਾਰੋ । ਜੋਰ ਦੋਊ ਕਰ ਬਿਨੋ ਉਚਾਰੋ । ੩੯ ।
ਜਾਹੁ ਅਬੈ ਜਹਿ ਸ੍ਰੀ ਬਿਧਾਤਾ । ਬਿਲਮ ਨ ਕਰੋ ਪਿਰਥਵੀ ਮਾਤਾ ।

ਕਹਿਓ ਧਵਲ ਸੋਈ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਕੀਨੋ । ਬ੍ਰਿਹਮ ਓਰ ਸੀਘ੍ਰ ਮਗੁ ਲੀਨੋ । ੪੦ ।

ਸਵੈਯਾ : ਧੇਨ ਸਰੂਪੁ ਸੁ ਧਾਰ ਧਰਾ ਭਵ ਭਾਰ ਭਰੀ[1] ਬਿਧ ਲੋਕ ਸਿਧਾਈ ।
ਜੋਰ ਦਊ ਕਰ ਆਇ ਖਰੀ ਮੁਨ ਮਾਰਕੰਡੇ ਲੌ ਜਹਾਂ ਰਿਖਰਾਈ ।
ਮੂਰਤਵੰਤ ਸੁ ਬੇਦ ਜਹਾਂ ਚਤੁਰਾਨਨ ਜੂ ਜਿਨ ਮਾਰਿ ਸੁਹਾਈ ।
ਦੀਨ ਭਈ ਚਤੁਰਾਨਨ ਕੈ ਢਿਗ ਰੋਇ ਧਰਾ ਮੁਖ ਏਹੁ ਅਲਾਈ । ੪੧ ।

ਸਵੈਯਾ : ਅਰਬ ਧਰਾ ਮਹਾਂਦੀਨੁ ਭਇਯੋ ਤਿਨ ਲਿੰਗ ਕਟੇ ਕਰ ਪੰਥੁ ਚਲਾਇਯੋ ।
ਭਾਰਥ ਖੰਡ ਕੋ ਰਾਜੁ ਲਇਯੋ ਜਿਨ ਤੀਰਥ ਦੇਵਲ ਸਰਬ ਗਿਰਾਇਯੋ ।
ਧਰਮ ਸੁ ਕਰਮਬਿਦਾਰ ਸਭੈ ਜਗ ਸਾਧ ਗਊ ਦਿਜ ਜਾਂਹਿ ਦੁਖਾਇਯੋ ।
ਪਾਪ ਮਲੇਛ ਅਨੇਕ ਰੈ[2] ਜੇਈ ਸੋ ਹਮ ਪੈ ਨਹਿ ਜਾਤ ਗਿਨਾਇਯੋ । ੪੨ ।

ਸਵੈਯਾ : ਏ ਸੁਨ ਕੈ ਛਿਤ ਵਾਕ ਲੁਕ੍ਰੇਸਰ[3] ਸੰਗ ਲਇਯੋ ਤਬ ਹੀ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾਰੀ ।
ਹੰਸ ਅਰੂਢ ਭਇਯੋ ਚਤੁਰਾਂਨਨੁ ਸੰਭ ਕਰੀ ਬ੍ਰਿਖ ਪੈ ਅਸਵਾਰੀ ।
ਦੇਵ ਦਿਵੇਸੁਰੁ ਸੰਗ ਚਲੇ ਸਭ ਭੂਮ ਤਬੈ ਬਿਧ ਸਾਥ ਸਿਧਾਰੀ ।
ਛੀਰਨਿਧੀ ਮਧ ਜਾਂ ਪਹੁਚੇ ਸੁਰ ਰਾਜਤ ਹੈਂ ਜਿਂਹ ਆਪ ਮੁਰਾਰੀ । ੪੩ ।

ਸਵੈਯਾ : ਕੰਚਨ ਮੰਦਰੁ ਸੋਭਤ ਹੈ ਮੁਕਤਾ ਨਗ ਹੀਰਣ ਚਿੱਤ੍ਰ ਸਵਾਰੀ ।
ਨਾਰ ਨਕੇਤ ਨਰ ਇਣ ਕੋ ਲਖ ਕੋਟ ਸਸੀ ਰਵ ਕੀ ਦੁਤ ਵਾਰੀ ।
ਸ੍ਰੀ ਗਰੜਾਸਨ ਧੰਨਗ ਪੈ ਇੰਦ੍ਰਾਸਨ ਕੇ ਸਮ ਸੇਜ ਸਵਾਰੀ ।
ਪੌਢ ਰਹਿਯੋ ਸਹਿਸਾਂਨਨ ਪੈ ਪਦ ਚਾਪਤ ਹੈ ਨਦ ਨਾਥ ਕੁਮਾਰੀ । ੪੪ ।

ਸਵੈਯਾ : ਬੇਦਨ ਕੀ ਧੁਨ ਕੇ ਚਤੁਰਾਨਨ ਸੰਖ ਬਜਾਇ ਸੁ ਆਰਤੀ ਧਾਰੀ ।
ਤਾਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ[4] ਬਜਾਂਹਿ ਸਭੈ ਸੁਰ ਨਾਰਦ ਜੂ ਧੁਨ ਬੀਨ ਉਚਾਰੀ ।
ਕਾਨ ਸੁਨੀ ਧੁਨ ਦੇਵਨ ਕੀ ਜਬ ਜਾਗ ਉਠੇ ਤਬ ਹੀ ਅਸੁਰਾਰੀ ।

---

[1]ਭਈ (ਪੰ. ਯੂ.) [2]ਅਨੇਕ ਕਰੇਂ (ਪੰ. ਯੂ.) [3]ਲੁਸੇਸਰ [4]ਮ੍ਰਿਦੰਗ

ਸੰਭ ਸੁਰੇਸ ਸਮੇਤ ਲੁਕੇਸ ਨਰਾਇਨ ਕੈ ਪਦ ਕੀਨ ਜੁਹਾਰੀ । ੪੫ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ ਸੁਤ ਹੇਰ ਅਧੀਨ ਨਰਾਇਣ ਜੂ ਮੁਖ ਏਹੁ ਉਚਾਰੀ ।
ਸਵੈਯਾ : ਕੌਨੁ ਸੁ ਭੀਰ ਪਰੀ ਤੁਮ ਪੈ ਸਿਵ ਸਾਚੁ ਕਹੋ ਸੁਨੁ ਹੇ ਮੁਖਚਾਰੀ ।
ਕਹ[1] ਨਮਿੱਤ ਅਟੇ ਤੁਮ ਮੋ ਢਿਗ ਕਿਉ ਧਰਣੀ ਤਵ ਸੰਗ ਸਿਧਾਰਾਰੀ[2] ।
ਸਾਚੁ ਕਹੋ ਕਮਲਾਸਨ ਜੂ ਖਲ ਕੋ ਉਪਜਿਯੋ ਜਗ ਮੋਂ ਦੁਰਚਾਰੀ । ੪੬ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ ਕਮਲਾਸਨ ਜੂ ਕਮਲਾਪਤ ਸੋਂ ਇਹ ਵਾਕ ਅਲਾਏ ।
ਸਵੈਯਾ : ਹੇ ਗਰੜਾਸਨ ਭੂਤਲ ਮੇ ਇਕੁ ਨਾਮੁ ਮਹਾਂਮਦੁ ਸੇਖੁ ਕਹਾਏ ।
ਪੰਥੁ ਸਜਿਯੋ ਅਪਨੇਂ ਮਤ ਕੋ ਮਤੁ ਬੇਦ ਛਡਾਇ ਕੁਮਾਰਗ ਲਾਏ ।
ਲਿੰਗ ਕਟੇ ਮੁਛ ਮੁੰਡਤ ਕੈ ਸਿਰ ਕੇਸ ਬਿਦਾਰ ਮਲੇਛ ਬਨਾਏ । ੪੭ ।
ਭੱਛਤ ਤੱਛੂ ਅਭੱਛੂ ਨਿਸਾਚਰ ਧ੍ਰਮ ਸੁਕ੍ਰਮੁ ਸਭੈ ਬਿਸਰਾਏ ।
ਸਵੈਯਾ : ਛਾਇ ਲਈ ਕਹ ਤੀਰਥ ਪੈ ਕੁਰਖੇਤ੍ਰ ਗੰਗ ਪਰਾਗ[3] ਜੁ ਨਾਏ ।
ਨੇਕੁ ਮਯਾ[4] ਨ ਕਰੈਂ ਮਨ ਭੀਤਰ ਸਾਧ ਗਊ ਦਿਜ ਤਾਂਹਿ ਦੁਖਾਏ ।
ਛੀਨ ਕਰੀ ਦੁਤ ਦੀਨ ਪ੍ਰਜਾ ਕਿਰਸਾਂਨ ਪੁਕਾਰਤ ਨਿਯਾਂਵੁ ਨ ਪਾਏ । ੪੮ ।
ਔਰ ਅਨੇਕ ਕਰੇ ਅਘ ਭੂ ਪਰ ਹੇਰ ਹਿੰਦਾਨ ਸੁ ਜਾਹਿ ਲਜਾਏ ।
ਸਵੈਯਾ : ਭੂ ਪਰ ਭੂਰ ਜੋ ਭਾਰੁ ਭਇਓ ਧਰ ਮੋ ਪ੍ਰਿਤ ਆ ਦੁਖ ਭਾਖ ਸੁਨਾਏ ।
ਲੈ ਸੁਰ ਸੰਗ ਸੁਰੇਸ ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਭੂ ਹਮ ਤੌ ਤਵ ਤੀਰ ਸਿਧਾਏ ।
ਬੇਗ ਹਰੋ ਭੂਯ ਭਾਰੁ ਸ੍ਰੀਪਤ ਏ ਚਤੁਰਾਂਨਨ ਬੈਂਨ ਅਲਾਏ । ੪੯ ।
ਏ ਸੁਨ ਕੈ ਨਦ ਨਾਥ ਸੁਤਾਪਤੁ ਬੇਗ ਉਠਿਯੋ ਮਨ ਮਾਹਿ ਰਿਸਾਏ ।
ਸਵੈਯਾ :
ਸੰਗ ਲਇਯੋ ਬਿਧ ਸੰਭੁ ਸਚੀ ਪਤੁ ਓਅੰਕਾਰ ਕੀਓ ਰਸਿ ਧਾਏ ।
ਜਾਇ ਧਸੇ ਸਚਖੰਡ ਸਭੈ ਸਿਰੀ ਕ੍ਰਾਲ ਭਵਾਨੀ ਕੋ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ ।
ਕੋਟ ਸਸੀ ਰਵ ਕੋਟ ਲਜੈ ਦੁਤ ਧੀਰ ਜਪੈ ਨ੍ਰਿੰਕਾਰ ਸੁਹਾਏ । ੫੦ ।
ਚੌਪਈ : ਅਚਲ ਅਡੋਲ ਸਿੰਘਾਸਨੁ ਰਾਜੈ । ਧੀਰਜ ਪੈ ਨ੍ਰਿੰਕਾਰੁ ਬਿਰਾਜੈ ।
ਕੋਟ ਮਦਨ ਦੁਤ ਕੋਟ ਜਲਾਧਪ । ਕੋਟ ਸਜਲ ਘਨ ਕੋਟ ਸੁਰਾਧਪ । ੫੧ ।
ਕੋਟ ਗੰਗ ਗੌਰੀ ਗਣ ਦੇਵਾ । ਕੋਟ ਬਿਸਨ ਸਿਵ ਬ੍ਰਿਹਮ ਅਭੇਵਾ ।
ਕੋਟ ਸੇਸ ਨਵ ਨਾਂਮ ਧਿਆਵੈ । ਕੋਟ ਸਾਰਦਾ ਜਿਹ ਜਸੁ ਗਾਵੈ । ੫੨ ।
ਲਜੈ ਜੋਤ ਜੁਵਾਲਾ ਜਿਹ ਆਗੈ । ਦਾਮਨ ਦੁਤ ਅਤ ਸੂਛਮ ਲਾਗੈ ।
ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸੁ ਜਹਾਂ ਨ੍ਰਿੰਕਾਰਾ । ਬ੍ਰਿਹਮ ਬਿਸਨ ਸਿਵ ਤਹਾਂ ਪੁਕਾਰਾ । ੫੩ ।
ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਤਿਹੂੰ ਦੰਡਵਤ ਠਾਨੀ । ਬਹੁਰ ਜੋਰ ਕਰ ਏਹੁ ਬਖਾਨੀ ।
ਹੇ ਨ੍ਰਿੰਕਾਰ ਬਿਨੋ ਸੁਨ ਲੀਜੈ । ਹਮ ਊਪਰ ਨਿਜ ਕਰੁਣਾ ਕੀਜੈ । ੫੪ ।
ਹਮ ਤਵ ਢਿਗ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਇਮ ਆਏ । ਸੁਨੋਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਨਿਜ ਚਿਤੁ ਲਾਏ ।

---
[1]ਕਾਰਨ [2]ਸਿਧਾਰੀ [3]ਪ੍ਰਾਗ [4]ਮਇਆ

ਭੂਅ ਮੰਡਲ ਇਕੁ ਅਰਬ ਵਿਲਾਇਤ । ਮਹਾਂਦੀਨੁ ਤਿਹ ਭਇਯੋ ਸਹਾਇਤ । ੫.
ਪ੍ਰਿਥਮ ਕਰੀ ਲੋਗਨ ਕੀ ਰੱਛਾ । ਬਹੁਰ ਦਈ ਤਾ ਕੌ ਇਹ ਸਿੱਛਾ ।
ਨਖ ਸਿਖ ਮੂਛ ਲਿੰਗ ਕਤਰਾਵੋ । ਤੁਮ ਸਬ ਦੀਨ ਹਮਾਰੇ ਆਵੋ । ੫੬ ।
ਨਾਂਤਰ ਪਾਹੁ[1] ਤੁਮੈਂ ਦੁਖ ਭਾਰੀ । ਕੁਛਕ ਤਾਂਹਿ ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਾਰੀ ।
ਭੈ ਕਰ ਲੋਗ ਦੀਨ ਤਿਹ ਭਏ । ਨਿਜ ਕੁਲ ਧਰਮ ਕਰਮ ਤਜ ਦਏ । ੫੭ ।
ਸੀਸ ਮੂਛ ਮੁਡ[2] ਲਿੰਗ ਕਟਾਏ । ਨਿਜ ਕੁਲ ਧਰਮ ਸਭੈ ਬਿਸ ਰਾਏ ।
ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਸੰਧਿਯਾ ਤਿਆਗੀ ਦੋਊ । ਜੱਗੁ ਹੋਂਮੁ ਜਪੁ ਕਰੇ ਨ ਕੋਊ । ੫੮ ।
ਦੇਂਹਿ ਬਾਂਗ ਚਢ[3] ਊਚ ਮੁਨਾਰੇ । ਪਸੁ ਪੰਖੀਹਨ ਕਰੇਂ ਅਹਾਰੇ ।
ਪੰਥੁ ਮਲੇਛੁ ਭਇਯੋ ਵਹੁ ਦੇਸਾ । ਤੁਰਕ ਭਏ ਨਰ ਨਾਰ ਨਰੇਸਾ । ੫੯ ।
ਅਟਕ ਪਾਰ ਕੇ ਭੂਪਤ ਜੇਤੇ । ਉਸੀ ਪੰਥ ਮਿਲ ਗਏ ਸੁ ਤੇਤੇ ।
ਬਹੁਰ ਹਿੰਦ ਪਰ ਕਰੀ ਚਢਾਈ । ਸੱਕ੍ਰ ਪ੍ਰੱਸਤ ਗਢੁ ਲਇਯੋ ਛਡਾਈ । ੬੦ ।

ਰਾਜ ਕੀਓ ਬਹਿ ਤਖਤ ਉਦਾਰੇ । ਜੀਤ ਲੀਏ ਸਭ ਹੀ ਰਜਵਾਰੇ ।
ਕੀਓ ਸਰਬ ਬਸ ਹਿੰਦਸਤਾਨਾਂ । ਲਗੇ ਕਰਨ ਖਲ ਜੋਰ ਧਿਗਾਂਨਾ । ੬੧ ।
ਜੱਨੂੰ ਤੋਰ ਤਿਲਕ ਚਟ ਜਾਂਹੀ । ਗਊ ਗ੍ਰੀਬ ਕੇ ਪ੍ਰਾਂਨ ਹਤਾਂਹੀ ।
ਕਈ ਕ੍ਰਿਸਾਂਨ ਪਵਰ ਕਰਲਾਂਵਹਿ ।
ਮਿਲੇ ਨਿ[4] ਨਿਯਾਂਵੂ ਨ੍ਰਿਾਸ ਉਠ ਜਾਂਵਹਿ । ੬੨ ।
ਕਾਰੂ ਆਦ ਛੌਣੀ ਪਤ ਜੇਤੇ । ਕੈਈ ਗੰਜ ਜੋਰਹਿੰ ਜਰ ਤੇਤੇ ।
ਏਕ ਕਬਰ ਤੇ ਦਮਰਾ ਪਾਇਯੋ । ਮਢੀ ਗੋਰ ਤਬ ਸਰਬ ਪਤਾਇਯੋ । ੬੩ ।
ਦੁਗਾ ਦੇਵ ਦੇਵਲ ਸਿਵ ਪੂਜਾ । ਸਭ ਗਿਰਾਇ ਡਾਰਿਯੋ ਡਰੁ ਦੂਜਾ ।
ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੁਖ ਦੀਨੇ । ਇਹ ਨਮਿੱਤ ਹਮ ਆਏ ਤੀਨੇ । ੬੪ ।
ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਹਮ ਸਭ ਕਹੀ ਪੁਕਾਰ । ਧਰ ਅਵਤਾਰੁ ਹਰੋ ਭੂਅ ਭਾਰ ।
ਬ੍ਰਹਮੁ ਬਿਸਨ ਸਿਵੂ ਦੀਨ ਨਿਹਾਲ । ਨ੍ਰਿੰਕਾਰੁ ਤਬ ਭਇਯੋ ਦਿਆਲ । ੬੫ ।
ਤਬ ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਅਲਖ ਅਭੇਵ । ਨਿਜ ਨਿਜ ਪੁਰ ਜਾਵੋ ਸਭ ਦੇਵ ।
ਮੋਹਿਤ ਕੱਸਬ ਬਹੁ ਤਪੁ ਕਇਯੋ । ਸੋ ਕੱਸਬੁ[5] ਕਾਲੁ ਅਬ ਭਇਯੋ । ੬੬ ।
ਤਾਂ ਕਾਲੂ ਗ੍ਰਿਹ ਹੋਂ ਭਵੂ ਪਾਊ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕੁ ਨਿਜ ਨਾਮੁ ਕਹਾਊ ।
ਕਰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਦੇਵ ਗ੍ਰਿਹ ਗਏ । ਨ੍ਰਿੰਕਾਰ ਛਿਤ ਆ ਭਵ ਲਏ । ੬੭ ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੁੱਧ ਮਹੂਰਤ ਜਾਂਹਿ ਸਮੈ ਸੁਭ ਦਿਉਸ ਨਿਛੱਤ੍ਰ ਘਟੀ ਸੁਭ ਜੋਈ ।
ਊਚਸਿ ਥਾਂਨ ਭਲੇ ਗ੍ਰਿਹ ਰਾਜਤ ਮਾਸਜੁ ਪੱਖ ਭਲੀ ਤਿਥ ਹੋਈ ।
ਰਾਜੁ ਭਵੇ ਨਵਖੰਡ ਕੋ ਜਾਂ ਛਿਨ ਆਇ ਪਰਿਯੋ ਸੁਭ ਜੋਗੁ ਸੁ ਸੋਈ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ ਜਨਮਿਯੋ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਖੰਡ ਬ੍ਰਿਹਮੰਡ ਸੁਣਿਯੋ ਤ੍ਰਿਹੁ ਲੋਈ । ੬੮ ।

ਸਵੈਯਾ : ਬੰਦਰਵਾਲ[6] ਸਜੀ ਸੁਭ[7] ਪੌਰਹ ਤੋਰਣ ਕੋਟਨ ਕੋਟ ਸੁਹਾਏ ।

---

[1]ਤਤਰ ਪਾਹੁ [2]ਮੁੰਡ [3]ਚੜ [4]ਨ [5]ਕਸਪੁ [6]ਬੰਦਰਵਾਰ [7]ਸਭ

ਕੋਟ ਦੁਗਾ ਤਿਹ[1] ਜੋਤ ਜਗਾਵਤ ਕੋਟ ਤੇਤੀ ਸੁਰ ਮੰਗਲ ਗਾਏ ।
ਕੋਟ ਦ੍ਰਗਾ ਤਿਹ ਜੋਤ ... ਕੇਸ਼ੀ ਤਿਲੋਤਮ ਲੋ ਨਭ ਨ੍ਰਿਤ ਕਰੇਮੁਖ ਰਾਗ ਅਲਾਏ ।
ਰੰਭ ਸੁ ਕੇਸ਼ੀ ਤਿਲੋਤਮ ... ਬ੍ਰਹਮ ਮਹੇਸ਼ ਖਗੇਸਪਤੀ ਨਭ ਦੇਵਨ ਲੈ ਸੰਗ ਫੂਲ ਬਸਾਏ । ੬੯ ।

ਬ੍ਰਹਮ ਮਹੇਸ਼ ... ਕੋਟ ਸਸੀ ਰਵ ਕੋਟ ਸਮਾਨ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਤੇਜੁ ਉਦਾਰੇ ।
ਕੋਟ ਸਸੀ ਰਵ ... ਹੋਤ ਪ੍ਰਤਾਪੁ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਧਰ ਧੌਲ ਕੇ ਭਾਰ ਭਏ ਸਭ ਨਿਯਾਰੇ ।
ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਅਡੋਲ ਭਏ ਤਬ ਭੂੰਮ ਭਈ ਹਰਆਵਰ ਸਾਰੇ ।
ਦੇਨ ਲਗੀ ਗਊ ਛੀਰੁ ਘਨੋਂ ਨਭ ਨੀਰੁ ਬਸੇ ਧਰ ਨਾਜੁ ਅਪਾਰੇ । ੭੦ ।

ਕਾਲੂ ਹੁਤੇ ਤਬ ਕੱਸਬੁ[2] ਪੂਰਬ ਆਦਿ ਤਬੀ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਯਗ ਮਾਈ ।
ਤਾਹਿ ਸਮੇਂ ਨ੍ਰਿਪ ਕੱਸਬ[3] ਜੁ ਜੁਗ ਸੱਤ ਅਖੰਡ ਸਮਾਧ ਲਗਾਈ ।
ਸਾਲ ਅਨੇਕ ਕੀਓ ਤਪੁ ਜੋ ਨਭੁ ਆਇ ਨਿਰੰਵਨ[4] ਏਹੁ ਅਲਾਈ ।
ਮੈਂ ਪਰਸਿੰਨ ਭਇਯੋ ਤੁਮ ਪੈ ਬਰੁ ਮਾਗਹੁ ਜੋ ਤੁਮਰੇ[5] ਮਨ ਭਾਈ । ੭੧ ।

ਆਦਿਤ ਕੱਸਬ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ ਪਰਮੇਸਰ ਕੋ ਪਗ ਬੰਦਨਧਾਰੀ ।
ਤੋ ਦੁਤ ਪੂਤ ਭਵੈ ਹਮਰੇ ਗ੍ਰਿਹ ਜੋਰ ਦੋਊ ਕਰ ਏਹੁ ਉਚਾਰੀ ।
ਹੋਇ ਤਥਾ ਨ੍ਰਿੰਕਾਰ ਕਹਿਯੋ ਬਰੁ ਮੈ ਤੁਮ ਪੈ ਇਹੁ ਸਾਚੁ ਪੁਕਾਰੀ ।
ਆਦ ਧਰੇ ਪਗੁ ਜੋ ਜਗ ਮੈਂ ਕਲੂ ਤੋ ਤੁਮਰੇ ਹਮ ਲੇਂਉ ਔਤਾਰੀ । ੭੨ ।

ਬੇਦੀ ਕੇ ਬੰਸ ਭਵੈ ਤੁਮਰੋ ਭਵੂ ਕਾਲੂ ਕਹੇਂ ਤੁਮ ਕੋ ਛਿਤ ਸਾਰੀ ।
ਆਦਿ ਭਏ ਸਮੀਪ ਤੁਮੈ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਤਿਹ ਨਾਮ ਕਹੇਂ ਨਰ ਨਾਰੀ ।
ਬਾਬਰ ਕੇ ਜਗ ਜੋਰੁ ਕਰੇਂ ਜਬ ਹੋਇ ਪ੍ਰਜਾ ਅਤ ਸੈਂ ਦੁਖਆਰੀ ।
ਤੋ ਤੁਮਰੇ ਭਵ ਮੈਂ ਧਰਹੋਂ ਜਗ ਨਾਨਕੁ ਨਾਮੁ ਸੁ ਮੋਹਿ ਉਚਾਰੀ । ੭੩ ।

ਸੋ ਨ੍ਰਿੰਕਾਰੁ ਸਿਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਕੱਸਬੁ ਮਾਨਹੁ ਏ ਬਰ ਕਾਲੂ ।
ਤਾ ਗ੍ਰਿਹ ਨਾਨਕੁ ਪੂਤੁ ਭਇਯੋ ਜਿਹ ਨਾਮੁ ਭਜੇ ਤੁਟ ਜਾਂ ਜਮਜਾਲੂ ।
ਤੇਜੁ ਪ੍ਰਕਾਸ ਰਹਿਯੋ ਨਵਖੰਡ ਸੁ ਜਾਪੁ ਜਪੈ ਜਿਹਿ ਸੁਰਗ ਪਿਆਲੂ ।
ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਜਪੈ ਜਗ ਜੋ ਨਰੁ ਤਾਂਹਿ ਗੁਰੂ ਸਦ ਹੀ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲੂ । ੭੪ ।

ਪ੍ਰਗਟ ਭਇਜੋ ਅਬ ਸਿਰੀ ਗੁਰੁ ਸੁਨੋ ਸੰਤ ਚਿਤਧਾਰ ।
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਅਵਤਾਰ ਜਸੁ ਬਰਨੋਂ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ । ੭੫ ।

ਤਿਲਵੰਡੀ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਦੀ ਗੁਰ ਧਾਰਿਯੋ ਅਵਤਾਰ ।
ਸੁਨੋ ਸੰਤ ਮਨ ਦੇ ਸਭੈ ਕਥਾ ਕਹੋਂ ਬਿਸਤਾਰ । ੭੬ ।

ਸਾਲੁ ਦੁਸਾਲ ਤਿਸਾਲ ਭਏ ਗੁਰੁ ਦਾਵਨ[7] ਲੈ ਸੁਖ ਸੋਂ ਦੁਲਰਾਇਯੋ ।
ਚਾਰ ਕ ਪਾਂਚ ਛਿ ਸਾਤ ਸਮੇਂ ਭਏ ਬਾਲਕ ਲੈ ਸੰਗ ਖੇਲ ਸਿਧਾਇਯੋ ।
ਆਠ ਨੌ ਸਾਲ ਭਲੇ ਸੁਖ ਸੋਂ ਦਸ ਗਿਯਾਰਸ ਦ੍ਵਾਦਸ ਸਾਲ ਬਿਤਾਇਯੋ ।
ਤ੍ਰੋਦਸ ਚੋਦਸ ਸਾਲ ਚਢਿਯੋ[8] ਗੁਰ ਸਹਰ ਵਟਾਲੇ ਵਿਆਹ ਕਰਾਇਯੋ । ੭੭ ।

... ³ਕੱਸਪ [4] ਨਿਰੰਜਨ [5] ਤੁਮਰੋ [6] ਦੋਹਰਾ [7] ਦਾਯ [8] ਚੜ੍ਹਿਯੋ

ਸਵੈਯਾ : ਜੰਞ ਸਜੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕੀ ਗਜ ਬਾਜ ਰਥਾਦ ਪਦਾਤ ਸੁਹਾਈ ।
ਮਾਨਸ ਕੀ ਤਿਹ ਕੋ ਗਿਨਤੀ ਗੁਰ ਸੰਗ ਚਲੇ ਸੁਰ ਲੈ ਸੁਰ ਰਾਈ ।
ਬਿਯਾਹੁ ਕਰਾਇ ਬਢਾਇ ਬਡੋ ਜਸੁ ਫੇਰ ਆਏ ਨਿਜ ਧਾਂਮ ਸਿਧਾਈ[1] ।
ਊਚ ਅਵਾਸ ਨਿਵਾਸ ਕੀਓ ਗੁਰ ਸੰਗ ਬਸੀ ਜਗਮਾਤ ਘੁਮਾਈ । ੭੮ ।

ਦੋਹਰਾ : ਬੈਠੇ ਆਇ ਅਵਾਸ ਨਿਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪਲਘੁ ਬਿਛਾਇ ।
ਸੁਹਾਈ ਸਾਥ ਸੁਲੱਖਣੀ ਢਿਗ ਗੁਰ ਨਾਂਨਕ ਰਾਇ । ੭੯ ।

ਸਵੈਯਾ : ਕੇਤਕ ਸਾਲ ਬਤੀਤ ਭਏ ਗੁਰ ਰਾਜੁ ਕੀਓ ਅਪਨੇ ਘਰ ਮਾਂਹੀ ।
ਪੂਤ ਜਏ ਜੁਗ ਜਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਗੁਰ ਰੈਂਨ ਪਰੀ ਬਨ ਮੋਂ ਧਸ ਜਾਂਹੀ ।
ਬਾਸੁ ਕਰੇ ਨਿਸ ਕਾਂਮਨ ਮੋਂ ਤਪਸਾ ਕਰ ਭੋਰ ਸੁ ਧਾਮ ਸਿਧਾਂਹੀ ।
ਨੀਤ ਉਦਾਸ ਰਹੇ ਮਨ ਮੈ ਗੁਰੁ ਸਾਥ ਕੁਟੰਬ ਕਰੇ ਹਿਤੁ ਨਾਂਹੀ । ੭੯ ।

ਸਵੈਯਾ : ਕੇਤਕ ਕਾਲ ਉਦਾਸ ਫਿਰਿਯੋ ਸਿਕਤਾ ਅਰ ਕਾਦ ਅਹਾਰੁ ਬਨਾਇਯੋ ।
ਸਾਧ ਭਲੋ ਤਪੁਯਿਉ ਨਿਸ ਬਾਸਰ ਰੋਰ ਬਿਛਾਇ ਸਿੰਘਾਸਨੁ ਲਾਇਯੋ ।
ਪੌਨੁ ਅਹਾਰ ਲਗੋ ਕਰਨੇਂ ਖਟ ਸਾਦ ਰਸਾਦ ਤੇ ਚਿਤੁ ਹਟਾਇਯੋ ।
ਤੀਰਥ ਗੌਨ ਨਮਿੱਤ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਨੌ ਖੰਡ ਹੇਰ ਨ ਹਿੱਤੁ ਬਢਾਇਯੋ । ੮੦ ।

ਚੌਪਈ : ਕੀਨੋਂ ਪੂਰਬ ਓਰ ਪਯਾਨਾਂ । ਕੁਰਖੇਤ੍ਰ ਗੰਗਾ ਇਸਨਾਨਾ ।
ਬਹੁਰੋ ਪ੍ਰਾਗ ਤ੍ਰਿਬੇਣੀ ਨਾਏ । ਗੈਯਾ ਜਾਇ ਜਗ ਹੋਮ ਕਰਾਏ । ੮੧ ।
ਨਾਖ ਬੰਗਾਲਾ ਧਸੇ ਉੜੀਸੇ । ਸਿੰਧ ਤੀਰ ਪਰਸਿਯੋ ਜਗਦੀਸੇ ।
ਇੰਦ੍ਰ ਦੌਣ ਪੁਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਏ । ਗੰਗਾ ਸਾਗਰ ਮੱਜਨ ਕਏ । ੮੨ ।
ਸਿੰਧ ਪਾਰ ਕੀ ਕਰੀ ਤਿਆਰੀ । ਪੁਨ ਕੀਨੀ ਸੂਤ ਕੀ ਅਸਵਾਰੀ ।
ਸੁਧਰਸੈਂਨ ਕੇ ਸਹਿਰ ਸਿਧਾਏ । ਸਿਵਨਾਭੈ ਗੁਰ ਗਿਆਂਨ ਸੁਨਾਏ । ੮੩ ।
ਪਿਖੇ ਦੀਪ ਦੀਰਘ ਬਿੱਖਿਯਾਤਾ । ਸਾਤ ਸਿੰਧ ਪੇਖੇ[2] ਭਲੀ ਭਾਂਤਾਂ ।
ਸੂਤ ਕਰ ਫੇਰ ਊਹਾ ਤੇ ਧਾਇਯੋ । ਲੰਕਾ ਪੇਖ ਰਮੇਸਰ ਆਇਯੋ । ੮੪ ।
ਤਿਲਗੰਜੀ ਆਇਯੋ ਫਿਰ ਪਾਛੈ । ਦ੍ਵਾਰਾਵਤੀ ਨਿਹਾਰੀ ਆਛੈ ।
ਹਿੰਗੁਲਾਜੇ ਬਹੁਰੋ ਉਡ ਗਇਯੋ । ਇਲਾਬ੍ਰਿਤ ਖੰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਯੋ । ੮੫ ।
ਉੱਤਰ ਖੰਡ ਨਿਹਾਰਿਯੋ ਸਾਰੇ । ਹੇਰੀ ਭੂਮ ਸੁਮੇਰ ਉਦਾਰੇ ।
ਭਰਕ ਖੰਡ ਤੀਰਥ ਸਭ ਕੀਨੇ । ਨਵੇ ਖੰਡ ਆਛੀ ਬਿਧ ਚੀਨੇ । ੮੬ ।
ਸੂਤ ਕਰ ਨਾਖ ਹਿੰਵਾਲਾ ਗਇਯੋ । ਸਿਖਰ ਸੁਮੇਰ ਪਰਾਪਤ ਭਇਯੋ ।
ਸਿੱਧ ਮੰਡਲੀ ਤਾਂਹਿ ਨਿਹਾਰੀ । ਗੋਰਖੁ ਹੇਰ ਅਦੇਸ ਉਚਾਰੀ । ੮੭ ।

ਦੋਹਰਾ : ਗੋਰਖ ਆਦ ਅਦੇਸ ਕਹਿ ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਸੁਨਾਇ ।
ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਨ੍ਰਿਬਾਨ ਜੂ ਬੈਠੁ ਅਗਾਰੇ ਆਇ । ੮੮ ।

ਦੋਹਰਾ : ਪ੍ਰਿਥਮ ਅਦੇਸ ਉਚਾਰ ਕੈ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਨਿਰਬਾਂਨ ।

---

[1] ਸਿਥਾਈ [2] ਹੇਰੇ

ਸਿੱਧ ਸਭਾ ਮਧ ਆਇ ਤਬ ਆਸੁਨੁ ਕੀਓ ਮਹਾਂਨ । ੮੯ ।

ਕਬਿਤ :
ਕੁਬੇਰ ਅਲਕਾਂਨ ਕੀ ਪੁਰੀਨ ਬਾਸਵਾਂਨ ਕੀਨ,
ਲੰਕ ਰਾਜਧਾਨ ਕੀਨ ਕਾਸੀ ਸੁਭਵਾਨ ਕੀ ।
ਪੁਰੀ ਨਾ ਬਿਧਾਨ ਕੀਨ ਧੀਰ ਧਅ ਧਿਆਨ ਕੀ,
ਸੁ ਜੈਸੀ ਛਬ ਛਾਜੈ ਗੁਰ ਆਸਨ ਮਹਾਂਨ ਕੀ ।
ਨ ਦੇਵੀ ਦੇਵ ਧਿਆਨ ਕੀਨ ਤਾਰੀ ਗੋਰਖਾਂਨ ਕੀ,
ਪ੍ਰਮਾਨ ਕੀ ਕਥਾ ਅਪਾਰ ਜੋਤ ਨਿੰਵਾਨ ਕੀ ।
ਨ ਅਸੰਖ ਸਸ ਭਾਂਨ ਕੀ ਅਨੰਗ ਅਰਬਾਂਨ ਕੀ,
ਨ ਜੈਸੀ ਪ੍ਰਭਾ ਰਾਜੈ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨ੍ਰਿਬਾਨ ਕੀ । ੯੦ ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ :
ਰਹੇ ਧਾਰ ਐਸੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਉਦਾਰੰ । ਜਹਾ ਦੀਹ ਜੋਗੀ ਅਘੋਰੀ ਹਜਾਰੰ ।
ਜਰਾਹੀਨ ਜੋਗੀ ਜਹਾਂ ਜੋਗ ਸਾਧੇਂ । ਦਿਗੰਬ੍ਰ ਦੁਕਾਲੰ ਨਿਰੰਞਨ ਅਰਾਧੇਂ । ੯੧ ।
ਸਸੀ ਗੋਪਨਾਥੰ ਦੁਤੀਅ ਭਰਥਰਾਯ[1] । ਸੁ ਚਰਪਟ ਕਨੀਪਾਦ ਸਿਧੰ ਸੁਹਾਯੰ ।
ਜਿਲੰਧਰੁ ਜਰਾ ਰਾਰ ਜੋਗੀ ਬਿਸਾਲੰ । ਮਛੰਦ੍ਰ ਸਿਧਾਏ ਸ ਪਦਮੰ ਭੁਪਾਲੰ । ੯੨ ।
ਬਲੀ ਬਾਲ ਨਾਥੰ ਦੁਤੀਅ ਖਿੰਥੜਾਯੰ । ਅਜੈ ਪਾਲ ਜੋਗੀ ਤਹਾਂ ਹੀ ਸੁਹਾਯੰ ।
ਕਹਾ ਲੌ ਬਖਾਨੰ ਜੁਰੇ ਸ੍ਰਬ ਸਿੱਧੰ । ਪ੍ਰਿਥੀ ਰਾਖ ਨਾਥੰ ਸੁਭੈ ਸ੍ਰਬ ਮੱਧੰ । ੯੩ ।
ਕਿਤੇ ਮੁੰਡ ਮਾਥੇ ਕਿਤੇ ਬਾਬ ਰਾਰੇ । ਕਿਤੇ ਔ ਘੜਾਯੰ ਕਿਤੇ ਕਾਂਨ ਫਾਰੇ ।
ਕਿਤੇ ਮਸਤੁ ਜੋਗੀ ਪ੍ਰਸੰ ਸਾਸ ਮਾਨੰ । ਕਿਤੇ ਪਾਠ ਪੋਥੀ ਉਚਾਰੇ ਗਿਆਨੰ । ੯੪ ।
ਕਿਤੇ ਪੰਚ ਧੂੰਣੀ ਤਪੈਂ ਮੱਧਿਆਨੰ । ਕਿਤੇ ਨੈਨ ਮੂਦੇ ਧਰੇਂ ਯੋਗ ਧਿਯਾਂਨੰ ।
ਕਿਤੇ ਉਰਧ ਬਾਹੂ ਨਖੀ ਜੋਗ ਏਸੀ । ਕਿਤੇ ਡਾਰ ਝੂਲੇ ਸੁ ਝੂਲੇਂ ਖੜੇਸੀ । ੯੫ ।
ਨਏ ਨਾਥ ਕੇਤੇ ਅਬੈ ਕਾਂਨ ਫਾਰੇ । ਕਰੈ ਟਹਿਲ ਸ੍ਰਬੰਸੁ ਸਿੱਧੰ ਅਗਾਰੇ ।
ਕਿਤੇ ਬ੍ਰਿਧ ਜੋਗੀ ਜੁਗੰ ਜਾਸ ਬੀਤੇ । ਰਹੇ ਲਾਇ ਤਾਰੀ ਨ ਬੋਲੇ ਕਬੀਤੇ । ੯੬ ।
ਤਹਾਂ ਨਾਥ ਗੋਰਖ ਸਭਾ ਸਿੱਧ ਲਾਈ । ਲਗੇ ਕ੍ਰਨ ਚਰਚਾ ਸੁ ਸਿੰਙੀ ਬਜਾਈ ।
ਸਭੈ ਸਿੱਧ ਜਾਗੇ ਬਡੇ ਤੇਜ ਵਾਰੇ । ਜਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕੁ ਆ ਬੈਠੇ ਉਦਾਰੇ । ੯੭ ।
ਤਬੈ ਨਾਥ ਗੋਰਖ ਇ ਵਾਕੰ ਅਲਾਏ । ਕਰੋ ਪ੍ਰਖ ਪੂਰੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੈ ਸਨਾਏ ।
ਤਜੇ ਕਿੰਨ ਕੇਤੰ ਭਏ ਹੋ ਉਦਾਸੰ ।
ਪ੍ਰਰੰ ਤਿਯਾਗ ਪੁਰਖਾ ਗਹਿਯੋ ਬੰਨ ਬਾਸੰ । ੯੮ ।
ਨਹੀਂ ਕਾਂਨ ਮੁੰਦ੍ਰਾਂ ਨ ਸਿੰਙੀ ਬਿਰਾਜੈ । ਨਹੀਂ ਕੰਠ ਕੰਠਾ ਬਿਭੂਤੰ ਨ ਛਾਜੈ ।
ਧਿਆਂਨੰ ਨ ਧਾਰੋ ਜਟਾ ਨ ਸੁਧਾਰੀ । ਕਹਾਵੋ ਉਦਾਸੀ ਰਹੋ ਧਾਮ ਧਾਰੀ । ੯੯ ।
ਤਬੈ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕੰ ਗੁਰੂ ਇਉ ਉਚਾਰੇ । ਸੁਨੋ ਨਾਥ ਗੋਰਖ ਇ ਉਤ੍ਰੰ ਉਦਾਰੇ ।
ਧ੍ਰਮ ਧਿਯਾਂਨ ਜੋਗੀ ਬਿਭੂਤੰ ਬਿਰਾਜੈ ।
ਕਪਟ ਰਹਿਤ ਕੰਠਾ ਸਿੰਙੀ ਸਾਚ ਛਾਜੈ । ੧੦੦ ।

---

[1] ਭਰਥਰਧ

ਕਰੈ ਬੱਸ ਆਤਮ ਰਹੇ ਨ੍ਰਿਾਧਰੰ । ਛਕੇ ਭਿਖਯਾ ਏਹ ਨਾਂਮੰ ਅਧਾਰੰ ।
ਪ੍ਰਮੰ ਤੱਤੁ ਤਾਰੰ ਧੁਨੰ ਹਰ ਸੁਹਾਵੈ ।
ਛੁਟੈ ਤਾਨ ਤ੍ਰੰਗੰ ਸੁਧਾ ਜਿੰਉ ਹਿਤਾਵੈ । ੧੦੧ ।
ਜਗੈ ਗਿਯਾਨ ਗੀਤੰ ਅਨੰਤੰ ਅਪਾਰੰ । ਸੁਨੇਂ ਦੇਵ ਮੁਨੰ ਹੇਤੁ ਧਾਰੰ ।
ਸਜੈ ਭੇਸੁ ਸੰਜਮੁ ਸੁ ਆਤਮੁ ਉਪਦੇਸੈ ।
ਅਜਪਾ ਜਾਪੁ ਜਾਪੈ ਰਹੇ ਸੁੱਧ ਭੇਸੈ । ੧੦੨ ।
ਸਮੰ ਹੇਂਮ ਕਾਂਇਯਾਂ ਸਦਾ ਹੀ ਰਹੀਵੈ । ਨ ਕਾਲੰ ਬਿਆਪੈ ਚਿੰਰਜੀਵ ਥੀਵੈ ।
ਝਰੇ ਨਿੱਝਰੰ ਧਾਰ ਝਰਨਾ ਅਪਾਰੰ । ਪੀਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤੰ ਬੈਠ ਸੋ ਦਸਮ ਦੁਾਰੰ । ੧੦੩
ਕਰੇ ਜੋਗੁ ਐਸੇ ਸੁਨੋਂ ਨਾਥ ਰਾਇਅੰ । ਘਰੰ ਕਾਨਨੰ ਜਾ ਸਕੈ ਏਕ ਭਾਇਅੰ ।
ਰਹੇ ਦਿਵਸ ਰੈਣੰ ਮਨੰ ਮੋਂ ਉਦਾਸੰ ।
ਸੁਨੋਂ ਜੋਗ ਜੁਗਤੰ ਜੁ ਨੀਕੈ ਪ੍ਰਕਾਸੰ । ੧੦੪ ।
ਜਤੰ ਰਾਖ ਜੋਗੀ ਜਟਾ ਸੀਸੁ ਧਾਰੇ । ਅਚਲ ਜੋਗ ਧਿਯਾਂਨੰ ਸੁ ਮੱਜਨੁ ਸੁਧਾਰੇ ।
ਬਢਾਏ ਨਖੰ ਨੇਮੁ ਰਾਖੈ ਅਡੋਲੰ ।
ਗੁਰੂ ਗਿਯਾਂਨ ਆਤਮ ਉਪਦੇਸੈ ਅਮੋਲੰ । ੧੦੫ ।
ਚਢਾਏ ਬਿਭੂਤੰ ਸੁਨਾਂਮੰ ਅਧਾਰੰ । ਰਹੇ ਸਲਪ ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਸੁ ਅਲਪੰ ਅਹਾਰੰ ।
ਦਇਯਾ ਦੀਨ ਕੀਜੈ ਛਿਮਾਂ ਧਾਰ ਪ੍ਰੀਤੰ ।
ਸਜੈ ਸੀਲ ਸੰਞਮ[1] ਸੁ ਤ੍ਰਿਗੁਨ[2] ਅਤੀਤੰ । ੧੦੬ ।
ਤਜੈ ਕਾਂਮ ਕ੍ਰੋਧੰ ਹੰਕਾਰੰ ਨਿਵਾਰੈ । ਹਠੰ ਮੋਹੁ ਤਿਯਾਗੈ ਸੁ ਲੋਭੰ ਨਿਵਾਰੇ[3] ।
ਤਬੈ ਤੱਤੁ ਆਤਮ ਲਖੈ ਭਾਂਤ ਆਛੈ । ਮਿਲੈ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਮੰ ਸੁ ਲੇਵੈ ਜੁ ਬਾਛੈ ।੧੦
ਸ੍ਰਿੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੌ ਐਸੇ ਸੁਨਾਇਯੋ ।
ਤਬੈ ਨਾਥ ਗੋਰਖ ਨਿਜੰ ਸੀਸੁ ਨਾਇਯੋ ।
ਕਹੇ ਵਾਕ ਐਸੇ ਸੁਨੇ ਸ੍ਰਬ ਸ੍ਰਿੱਧੰ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕੁ ਨਵੰ ਨਿੱਧ ਨਿੱਧੰ । ੧੦੮

ਚੌਪਈ : ਤਬ ਗੋਰਖ ਇਮ ਕੀਨ ਉਚਾਰ । ਸੁਨੋਂ ਸਰਬ ਸਿਧ ਪਰਮ ਉਦਾਰ ।
ਮੈਂ ਹੇਰਿਯੋ ਤ੍ਰਿਈ ਲੋਕਨ ਮਾਂਹੀ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸਮ ਦੂਜੋ ਨਾਂਹੀ । ੧੦੯ ।
ਹਮਰੇ ਪੰਥ ਜਿਵੈਂ ਇਹੁ ਆਵੈ । ਸੋ ਸਿਧ ਰਚੋ ਜਿਉ ਚਿੱਤੁ ਲੁਭਾਵੈ ।
ਕਹਿਯੋ ਮਛੰਦ੍ਰ ਐਸੇ ਕੀਜੈ । ਨੀਰੁ ਲੈਣ ਨਾਨਕੁ ਪਠ ਦੀਜੈ । ੧੧੦ ।
ਤਹਾਂ ਰਚੋ ਮਾਇਆ ਇਹ ਭਾਂਤਾ । ਹੇਰ ਜਾਸ ਭੂਲੇ ਸੁਧ ਸਾਤਾ ।
ਹੇਰ ਪਦਾਰਥ ਮੋ ਢਿਗ ਆਵੈ । ਮਿਲੇ ਪੰਥ ਮਮ ਦਾਸੁ ਕਹਾਵੈ । ੧੧੨ ।
ਤਬ ਸਿੱਧਾਂ ਮਿਲ ਏਹੁ ਉਚਾਰੀ । ਸੁਨੋ ਸਿਰੀ ਨਾਨਕ ਨ੍ਰਿੰਕਾਰੀ ।
ਅਮਕੀ ਠੌਰ ਨੀਰ ਕੋ ਜਾਵੋ । ਬਿਲੰਬਨ ਕਰੋ ਬੇਗ ਲੈ ਆਵੋ । ੧੧੩ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਤਹਾਂ ਸਿਧਾਇਆ । ਜਹਾਂ ਸਲਲ ਸਿੱਧਾਂ ਬਤਲਾਇਆ ।
ਲਖੀ ਲੱਛ ਤਿਹ ਮਹਾਂ ਬਿਸਾਲਾ । ਹੀਰੇ ਮੁਕਤਾ ਹੇਮ ਪ੍ਰਵਾਲਾ । ੧੧੪ ।

---
[1]ਸੰਜਮ [2]ਤ੍ਰੈਗੁਨੰ [3]ਬਿਦਾਰੈ

ਨਗ ਪੰਨੇ ਮਾਣਕ ਉਜੀਯਾਰੇ । ਰਚੀ ਸਿੱਧ ਸਿੱਧਾਂ ਬਿਸਥਾਰੇ[1] ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਨੀਰੁ ਨ ਲਇਯੋ । ਛਲੁ ਨਿਹਾਰ ਪਾਛੈ ਫਿਰ ਗਇਯੋ ।੧੧੫ ।
ਸਿੱਧ ਸਭਾ ਮਧ ਫਿਰ ਚਲ ਆਇਆ । ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਸਮ ਮਾਨਲੀ ਵਹੁ ਮਾਇਆ ।
ਸਿੱਧ ਮੰਡਲੀ ਅਤ ਬਿਸਮਈ । ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਗਤ ਲਖੀ ਨ ਗਈ । ੧੧੬ ।
ਤਬ ਸਿੱਧਾਂ ਮਨ ਮੈ ਇਹ ਜਾਨੀ । ਪੰਚ ਬਾਂਨ ਨਾਨਕੁ ਨਿਰਬਾਨੀ ।
ਇਸ ਕੋ ਨਹੀਂ ਕਾਂਮਨਾਂ ਕਾਈ । ਹਮ ਹਾਰੇ ਸਭ ਸਿੱਧ ਲਗਾਈ । ੧੧੭ ।
ਏਕ ਬਾਤ ਇਸ ਔਰੁ ਕਹੀਜੈ । ਜੋ ਸੁਨ ਕੈ ਹਮਰੇ ਮਤ ਭੀਜੈ ।
ਔਧ[2] ਅਧਕ ਭਾਖਹਿ ਇਸ ਆਗੈ । ਜੋ ਸੁਨ ਪੰਥ ਹਮਾਰੇ ਲਾਗੈ । ੧੧੮ ।
ਸਿੱਧ ਸਭਾ ਕਹਿਯੋ ਗੋਰਖ ਆਗੇ । ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕੌਂ ਕਹੇ ਜੋ ਲਾਗੇ ।
ਤਬ ਗੋਰਖ ਇਹ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਲਗੁ ਕਹੇ ਹਮਾਰੇ । ੧੧੯ ।
ਹਮ ਕੋ ਮਿਲ ਤੁਮ ਕਿਆ ਫਲੁ ਪਾਇਯੋ । ਬਰੁ ਨ ਮਾਗਿਯੋ ਜੋ ਮਨ ਭਇਯੋ ।
ਅਬ ਇਹ ਕਹਿਆ ਹਮਾਰਾ ਕੀਜੈ । ਅਧਕ ਆਉ ਹਮ ਪੈ ਮੰਗ ਲੀਜੈ । ੧੨੦ ।
ਤਬ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਏਹੁ ਉਚਾਰਿਯੋ । ਸੁਨੁ ਗੋਰਖ ਤੁਮ ਕਛੁ ਨ ਬਿਚਾਰਿਯੋ ।
ਜੇ ਜੁਗ ਚਾਰ ਆਰਜਾ ਪਾਵੈ । ਹੋਰੁ ਦਸੂਣੀ ਔਧ ਬਢਾਵੈ । ੧੨੧ ।
ਨਵਖੰਡ ਮੈਂ ਜਾਣੇ ਸਭੁ ਕੋਈ । ਸਾਤ ਦੀਪ ਕੀਰਤ ਜਿਹ ਹੋਈ ।
ਜਸੁ ਗਾਵੈ ਜਾ ਕੋ ਜਗ ਸਾਰਾ । ਸਾਥ ਚਲੈਂ ਜਿਹ ਲੋਗ ਅਪਾਰਾ । ੧੨੨ ।
ਜੇ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਵਹੁ ਨਦਰ ਪਰੇ । ਤਾਂ ਸੋਂ ਕੋਊ ਬਾਤ ਨ ਕਰੇ ।
ਅਧਕ ਆਉ ਕੀ ਕਰੈ ਸਹਾਇ । ਅੰਤ ਮਰੇਂ ਨਰ ਫਿਰ ਪਛਤਾਇ । ੧੨੩ ।
ਜਬ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਐਸੇ ਕਹੀ । ਤਬ ਗੋਰਖ ਮੁਖ ਮੌਨ ਸੁ ਗਹੀ ।
ਸਭ ਸਿੱਧਾਂ ਤਬ ਏਹੁ ਉਚਾਰੀ । ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨ੍ਰਿੰਕਾਰੀ । ੧੨੪ ।
ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸਨ[3] ਭਲੀ ਬਿਧ ਕੀਨੇ । ਸਿੱਧ ਸਭੇ ਸਾਦਕ ਕਰ ਲੀਨੇ ।
ਫਿਰ ਸੁਮੇਰ ਤੇ ਲਈ ਉਡਾਰੀ । ਗੁਰ ਕੀਨੀ ਸੁਤ ਕੀ ਅਸਵਾਰੀ । ੧੨੫ ।
ਮਨ ਤੇ ਬੇਗ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਧਾਇਯੋ । ਕਈ ਲਾਖ ਯੋਜਨ[4] ਉਡ ਆਇਯੋ ।
ਭੂਅ ਮੰਡਲ ਪਹੁਚੇ ਤਤਕਾਲਾ । ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਸਭ ਕੀਯੇ ਨਿਹਾਲਾ । ੧੨੬ ।
ਦਰਸੁ ਪਰਸ ਹੋਏ ਪਰਸਿੰਨ । ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਭਾਖੇਂ ਗੁਰੁ ਧੰਨ ।
ਮੱਦ੍ਰ ਦੇਸ ਦਿਨ ਕਛੁਕ ਬਿਤਾਏ । ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮੱਕੇ ਦਿਸ ਧਾਏ । ੧੨੭ ।

ਸਵੈਯਾ : ਤੀਰਥ ਮੱਜਨ ਕੈ ਸਗਰੇ ਦਧ ਦੀਪ **ਸਤੇ** ਨਵਖੰਡ[5] ਫਿਰਾਇਯੋ ।
ਹੇਰ ਪਹਾਰ ਸੁਮੇਰ ਚਢਿਯੋ ਸਿੱਧ ਮੰਡਲੁ ਜੀਤ ਬਡੋ ਜਸੁ ਪਾਇਯੋ ।
ਸਾਦਕ ਸਿੱਧ ਕਰੇ ਸਗਰੇ ਜਿਹ ਗਿਯਾਨੁ ਸਿਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਅਲਾਇਯੋ ।
ਸੋ ਗੁਰ ਨਾਨਕੁ ਊਡ ਸੁਮਰੇ ਹੁਏ ਕਛਿਨੰ ਛਿਤ ਮੰਡਲ ਆਇਯੋ । ੧੨੮ ।

ਸਵੈਯਾ : ਮੱਦ੍ਰ ਦੇਸ ਬਿਰਾਜ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਸੇਵਕ ਸਿੱਖ ਨਿਜੰ ਪਗ ਲਾਏ ।
ਹੇਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਗ ਮੇਰ ਸਮੰ ਕਰ ਫੇਰ ਚੁਰਾਸੀ ਕੇ ਫੇਰ ਨ ਪਾਏ ।

---

[1] ਬਿਸਧਾਰੇ [2] ਆਉ [3] ਪ੍ਰਸਨ [4] ਜੋਜਨ [5] ਨਵਖੰਡ

ਕਾਲ ਕਛੂਕ ਬਿਤਾਇ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਪੱਛਮ ਓਰ ਨਿਸਾਨ ਬਜਾਏ ।
ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਸਿਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਚਾਹਤ ਅਬ ਮਕੇ ਸੁ ਨਿਵਾਏ । ੧੨੯ ।

ਸਵੈਯਾ : ਗੌਨੁ ਕਰਿਯੋ ਗੁਰ ਪੌਨ ਅਰੂਢ ਹੁਵੈ ਸੌਨ ਭਲੇ ਚਢ ਕੈ ਅਸਮਾਨੀ ।
ਗੰਧ੍ਰਬ ਕਿੰਨਰ ਜੱਛ ਸੁਰਾਸੁਰ ਪਾਂਇ ਪਰੇ ਚਢ ਬਿਯੋਮ ਬਿਬਾਨੀ ।
ਕਾਬੁਲ ਨਾਖ ਘੰਧਾਰ ਈਰਾਂਨ ਜੁਨਾਨ ਗਇਯੋ ਲਖ ਦੇਜ ਦੁਰਾਂਨੀ ।
ਆ ਉਤਿਰਿਯੋ[1] ਮਕਰਾਂਨ ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਜਾਂਹਿ ਰਰੈ ਨਰ ਆਰਬੀ ਬਾਂਨੀ । ੧੩੦

ਸਵੈਯਾ : ਸਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨੁ ਪੌਢ ਰਹਿਯੋ ਗੁਰੂ ਪੈਰ ਕਰੇ ਤਬ ਓਰ ਸੁ ਮੱਕੇ ।
ਜੀਵਣ ਆ ਬਕਬਾਦੁ ਕੀਓ ਨਿਜ ਪੈਰ ਲਗਾਇ ਸਿਰੀ ਪਦ ਧੱਕੇ ।
ਕੌਨੁ ਅਜਾਂਨ ਬਰਿਯੋ ਅਰਬਾਂਨ ਏ ਐਸੀ ਕਰੀ ਕਰ ਕੋਇ ਨ ਸੱਕੇ ।
ਪੈਰ ਖੁਦਾਇ ਕੀ ਓਰ ਕੀਏ ਨਹਿੰ ਨੈਕੁ ਹਟਾਏ ਪੁਕਾਰਤ ਥੱਕੇ । ੧੩੧ ।

ਸੰਕਰ ਛੰਦ : ਜਬ ਕਹਿਯੋ ਜੀਵਣ ਤਾਂ ਸਮੈਂ ਤੁਨ ਕੌਨੁ ਹੋ ਦਰਵੇਸ ।
ਨਹਿ ਕਰੋ ਅਦਬੁ ਖੁਦਾਇ ਤੇ ਤੁਮ ਵਸੋ ਕਵਿਨੇਂ ਦੇਸ ।
ਦਿਸ਼ ਪੈਰ ਮੱਕੇ ਕਿਉਂ ਕੀਏ ਹਮ ਥਕੇ ਤੋਹਿ ਪੁਕਾਰ ।
ਨਹਿ ਨੈਕੁ ਉੱਤ੍ਰ ਦੇਂਹਿ ਤੂੰ ਮੁਖ ਮੌਨ ਪੌਢੇ ਧਾਰ । ੧੩੨ ।
ਸੁਣ ਵਾਕ ਜੀਵਣ ਕੇ ਤਬੇ ਗੁਰ ਕਹਿਯੋ ਆਪ ਸੁਣਾਇ ।
ਕਰੁ ਪੈਰ ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਦਿਸਾ ਜਿਹਿ ਓਰ ਹੈਨ ਖੁਦਾਇ ।
ਕਰ ਕੋਪੁ ਹਾਜੀ ਜੀਵਣੈ ਪਦ ਧਰੇ ਦੂਜੀ ਓਰ ।
ਤਬ ਤ੍ਰਤ ਮੱਕਾ ਫਿਰ[2] ਗਇਯੋ ਪਦ ਸਾਂਮੁਹੇ ਤਜ[3] ਫੌਰ । ੧੩੩ ।
ਵਹੁ ਫੇਰ ਹਾਜੀ ਰੋਜੁ ਕੈ ਪਦ ਓਰ ਦੂਜੀ ਕੀਨ ।
ਫਿਰ ਗਇਯੋ ਕਾਬਾ ਚਰਨ ਦਿਸ ਲਖ ਤ੍ਰਕ ਭਏ ਮਲੀਨ ।
ਤਬ ਰੁਕਨਦੀਨ ਸਮੇਤ ਜੀਵਣੁ ਰਹਿਯੋ ਅਚਰਜੁ ਮਾਂਨ ।
ਖੁਦ ਏਹੁ ਆਪ ਖੁਦਾਇ ਹੈ ਮੁਖ ਕਹਿਯੋ ਸਭਨ ਬਖਾਂਨ । ੧੩੪ ।
ਤਬ ਪਰੇ ਚਰਨੀ ਆਇ ਹਾਜੀ ਮਿਲੇ ਮੁੱਲਾਂ ਗੌਸ ।
ਗੁਰ ਚਰਨ ਝਾਰ ਰੂਮਾਲ ਸਿਉ ਫਿਰ ਲਗੇ ਪੋਚਨ ਕੌਸ ।
ਕਰ ਜੋਰ ਸਿਜਦਾ ਦੈ ਸਭੈ ਗੁਰ ਤੀਰ ਬੈਠੇ ਆਇ ।
ਕਰ ਕਰਮ ਬਖਸੀ ਬਖੁਸੁ ਗੁਨਹਾਂ ਕਹਿਯੋ ਸਭਨ ਸੁਨਾਇ । ੧੩੫ ।
ਹਮ ਦੀਨ ਬੰਦੇ ਮੰਦ ਮਤ ਕਰ ਵਖਤ ਭੂਲਨਹਾਰ ।
ਤੁਮ ਹੋ ਬਲੀ ਬਖਸਿੰਦ ਬਾਲਾ ਬਿਐਬ ਪ੍ਰਵਦਗਾਰ ।
ਸਭ ਮਾਫ ਕਰੁ ਤੁਕਸੀਰ ਹਮਰੀ ਨਾ ਚਿਤਾਰੋ ਐਬ ।
ਕਰ ਫਦਲੁ ਅਦੂਲੁ ਨ ਕੀਜੀਏ ਨਿਜ ਨਾਂਮ ਦੀਜੈ ਜੈਬ । ੧੩੬ ।
ਹਰ ਵਖਤ ਬੰਦਾ ਭੂਲ ਹੈ ਲਖ ਤਾਂਮੁ ਦੇਤ ਖੁਦਾਇ ।

---

[1] ਉਤਰਿਯੋ [2] ਫਿ [3] ਤਜੋ

ਸੁਤੁ ਕਰੇ ਸਹਸ ਬਿਦਾਂਈਆਂ ਜਿਮ ਨਾਂਮ ਚਿਤਾਰੇ ਮਾਂਇ ।
ਇਮ ਭਾਖ ਜੀਵਣ ਰੁਕਨਦੀਨ ਸਭ ਲਏ ਹਾਜੀ ਸਾਥ ।
ਕਰ ਜੋਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਰਨ ਪਰ ਨਿਜ ਆ ਨਿਵਾਏ ਮਾਥ । ੧੩੭ ।
ਫਿਰ ਕਹਿਯੋ ਮੁੰਲਾਂ ਰੁਕਨਦੀ ਪ੍ਰਭੂ ਕੀਆ ਤੁਮਾਰੋ ਨਾਂਮ ।
ਤੁਮ ਕਵਨ ਦੇਸ ਬਿਰਾਜ ਹੋਇਹਾਂ ਆਇਹੋ ਕਿਹੰ ਕਾਂਮ ।
ਕਰ ਕਰਮ ਬਖਸੀ ਭਾਖੀਯੈ ਮਮ ਕਰੇਂਹ ਕਿਆ ਤਵ ਸੇਵ ।
ਹਮ ਭਏ ਸ੍ਰਬ ਮੁਰੀਦ ਤੇਰੇ ਤੂੰ ਹਮੈਂ ਗੁਰਦੇਵ । ੧੩੮ ।
ਤਬ ਰਹਿਯੋ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਗੁਰ ਸਭ ਹਾਜੀਯਾਂ ਸਮਝਾਇ ।
ਮਨ ਨਾਂਮੁ ਨਾਨਕ ਨ੍ਰਿੰਕਾਰੀ ਸੁਣੋਂ ਹਾਜੀ ਰਾਇ ।
ਕਰ ਹੁਕਮੁ ਆਪ ਹਜੂਰ ਤੇ ਮੁਹਿ ਭੇਜਿਯਾ ਨ੍ਰਿੰਕਾਰ ।
ਕਹਿ ਧਰਮ ਕਰਮ ਚਲਾਇ ਜਗ ਮੈਂ ਹਰੋ ਭੂਅ ਕੇ ਭਾਰ । ੧੩੯ ।
ਜਗ ਰਾਜੁ ਤੇਜੁ ਸੁਧਾਰ ਅਪਨੋਂ ਦੀਜੀਯੈ ਸੁਖਦੇਸ ।
ਦਿਜ ਸਾਧ ਗਊ ਗਰੀਬ ਕੀ ਰਛਪਾਲ ਕਰੋ ਹਮੇਸ ।
ਇਮ ਭਾਖ ਆਪ ਨ੍ਰਿੰਦਨੰ ਮਮ ਭੇਜਿਯੋ ਸੰਸਾਰ ।
ਨਵਖੰਡ ਸਾਤੋ ਦੀਪ ਮੈਂ ਕਰੁ ਰਾਜੁ ਭੁਜ ਬਲੁ ਧਾਰ । ੧੪੦ ।
ਇਹ ਵਾਕ ਸੁਣ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹੋ ਖੜੇ ਹਾਜੀ ਪਾਸ ।
ਕਰ ਜੋੜ ਜੀਵਣ ਰੁਕਨਦੀ ਮੁਖ ਏ ਕਹੀ ਅਰਦਾਸ ।
ਕਹੁ ਸਮਾ ਸ੍ਰਬ ਉਚਾਰ ਮੋ ਪੈ ਸ੍ਰਿੀ ਮੁਖ ਸਮਝਾਇ ।
ਕਬ ਰਾਜੁ ਤੇਰਾ ਹੋਇਗਾ ਗੁਰ ਸਿਰੀ ਨਾਨਕ ਰਾਇ । ੧੪੧ ।
ਕਹੇ ਕਵਿੰਦ੍ਰ ਵੀਰ ਸਿੰਘੁ ਸੁਨੋਂ ਸੁ ਸੰਤ ਕਾਂਨ ਜੂ ।
ਰਟੇ ਜੁ ਸਾਗੁ ਸਾਚ ਵਾਕ ਨਾਨਕੰ ਨ੍ਰਿਬਾਂਨ ਜੂ ।
ਪਢੰ ਸੁਨੈ ਤੀਯਾ ਨਰੰ ਸੁ ਭਾਂਵ ਚਿੰਤ ਧਾਰ ਕੈ ।
ਭਵੰ ਨਿਧੰ ਤਰੇ ਤਬੈ ਸਮੱਸਤ ਪਾਪ ਟਾਰ ਕੈ । ੧੪੨ ।
ਸੁ ਜੀਵਣੰ ਹਜੇਤੁ ਤੀਰ ਰੁਕਦੀਨ ਬੁਲਾਇਯੋ ।
ਸਮੱਸਤ ਸੇਖ ਮੌਲਵੀ ਸੁ ਸਨਮੁਖੰ ਬੈਠਾਇਯੋ ।
ਸਮੱਸਤ ਅ੍ਰਬ ਸੇਖ ਗੌਸ ਪੀਰ ਆ ਜੁਰੇ ਜਬੈ ।
ਨਿਜੰ ਉਤਾਰ ਗੋਪ ਗਾਥ ਭਾਖਨੇਂ ਲਗੋ ਤਬੈ । ੧੪੩ ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖੰ ਕਹਿਯੋ ਜਬੈ ਦਸੰ ਸਰੂਪੁ ਪਾਇ ਹੌ ।
ਸੁਰੇਸ ਬਾਹਨੀ ਤਟੰ ਪੁਰੇ ਕ੍ਰਤਾਰ ਆਇ ਹੌ ।
ਉਪਾਇ ਬੀਰ ਖਾਲਸਾ ਨ ਆਂਨ ਕਾਂਨ ਹੌਂ ਧਰੋਂ ।
ਉਰੰਗਜੇਬ ਸਾਥ ਜੰਗ ਕਈ ਬਾਰ ਮੈਂ ਕਰੋਂ । ੧੪੪ ।
ਸੁਧਾਰ ਤੇਜੁ ਆਪਨੋਂ ਪਚਾਂਨਨੰ ਜਬੈ ਪਠੋਂ ।
ਦ੍ਰਸਾਇ ਰੂਪਬੁ ਖਾਲਸਾ ਕਲਾਮ ਮਲੇਛ ਕੀ ਕਟੋਂ ।
ਕਰੀਂ ਸਤਾਬ ਆਂਵਨੀ ਸੁਲਤਾਂਨੁ ਭਾਖ ਹੈ ਜਬੈ ।

ਸੁ ਥਾਪ ਰਾਜੁ ਖਾਲਸੇ ਅਲੋਪੁ ਹੋ ਵਹੈਂ ਤਬੈ । ੧੪੫ ।
ਸਕੈਂ ਨ ਵਾਕ ਨਾਲ ਜੋ ਵਿਖਾਉ ਤ੍ਰਾਸੁ ਤਾਸ ਕੋ ।
ਦਿਵਾ ਨਿਸੰ ਭਟੰ ਰਮੈਂ ਹਮੇਸ[1] ਜੰਗ ਵਾਸ ਕੋ ।
ਬਲੀ ਬਿਲੰਦ ਖਾਲਸਾ ਪੰਜਾਬ ਮੈਂ ਉਦੇ ਕਰੋਂ ।
ਸੁ ਏਕ ਰੂਪ ਵਰਨ ਚਾਰ ਧਾਰ[2] ਸ੍ਰਿਸਟ ਮੈਂ ਧਰੋ । ੧੪੬ ।
ਸੁ ਹੇਤ ਖਾਨ ਖਾਲਸਾ ਸੁਬੱਤ੍ਰ ਪਾਲਨਾ ਕਰੇ ।
ਸੁ ਚਾਰ ਬਰਨ ਏਕ ਰੂਪ ਸਾਨਜੰ ਸਮੰ ਸਰੇ ।
ਪ੍ਰਕਾਸ ਮੱਦ੍ਰ ਦੇਸ ਤੇ ਸੰਮੂਹ ਖਾਲਸਾ ਬਲੀ ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਲਹੌਰ ਲੂਟ ਹੈ ਸੁਧਾਰ ਭਾਂਤ ਹੂੰ ਭਲੀ । ੧੪੭ ।
ਸੂ ਰਾਮਚੰਦ[3] ਪੂਤ ਪਿੰਡ ਆਪਨੋਂ ਬਨਾਇ ਕੈ ।
ਸੁਵਾਰ ਪੋਠਵੰ ਧਸੈਂ ਸਮਸਤ ਬੀਰ ਧਾਇ ਕੈ ।
ਸੁਧਾਰ ਵਾਰ ਪੋਠਵੰ ਪਿਸੌਰ ਜੀਤ ਲੇਹਿਗੇਂ ।
ਨਦੀ ਸੁ ਸਿੰਧ ਕੂਲ ਕੋਟ ਅਟੱਕ ਜੋਰ ਦੇਹਿੰਗੇ । ੧੪੮ ।
ਅਟਕ ਛਟਕ ਕੈ ਤਬੈ ਸੁ ਚੋਂਕੀਆ ਬਠੈਇਕੈ[4] ।
ਜਿਤੈਂ ਸੁ ਖੈਹਿਬ੍ਰ ਤੰਗ ਕੋ ਸਮਸਤ ਸੂਰ ਧਾਇ ਕੈ ।
ਜਲਾਲਾ ਵਾਦ ਹੇਰ ਰੀਤ ਰਾਜਨੀਤ ਪੈ ਧਰੈਂ ।
ਸਮਸਤ ਸੈਨ ਜੋਰ ਕੈ ਸੁ ਜੰਗ ਕਾਬਲੰ ਕਰੈਂ । ੧੪੯ ।
ਸਭਾਰ ਰਾਜੁ ਕਾਬਲੰ ਸਜੀਤਹੋ ਪਚਾਨਨੰ ।
ਧਸੈਂ ਸੁਬੀਰ ਬਾਰਨੀ ਕੁਰੰਗ ਰਾਜ ਕਾਨਨੰ ।
ਸਹੰਸ੍ਰ ਦੇਸੁ ਆਪ ਕੈ ਘੱਧਾਰਹੇ ਰਹੈਂ ਤਬੈ ।
ਘੱਧਾਰ ਆਪਨੀ ਕਰੇਂ ਬੁਖਾਰ ਬਲਕ ਲੈ ਜਬੈ । ੧੫੦ ।
ਸੁ ਬਾਗਦਾਦ ਜੀਤ ਕੈ ਬਲੋਚ ਮੱਸਦ ਸਾਧ ਹੈਂ ।
ਇਨੰ ਸੁ ਮੁਲਕ ਸਾਧ ਕੈ ਅਬੱਧ ਦੇਸ ਬਾਧ ਹੈ ।
ਮਕਾ ਮਦੀਨ ਰੂੰਮ ਕੌ ਫਿਰੰਗ ਰਾਜ ਮਾਰ ਕੈ ।
ਸੁ ਮ੍ਰਹਿਟ ਭੀਲ ਦੱਖੰਣ ਸੁ ਪੂਰਬੰ ਲਿਤਾਰ ਕੈ । ੧੫੧ ।
ਸੁਬੱਤ੍ਰ ਹਿੰਦ ਰਾਜ ਜੀਤ ਉੱਤ੍ਰੰ ਬਸੰ ਕਰੈਂ ।
ਸਮੱਸਤ ਦੇਸ ਜੀਤ ਕੈ ਸੁਰੇਜ ਪ੍ਰੱਸਤ ਆਬਰੈਂ ।
ਚਮੂੰ ਸਮਹੂੰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਦਿਲੀਸ ਰਾਜੁ ਪਾਇ ਕੈ ।
ਬਿਰਾਜ ਤਖਤ ਪੈ ਭਲੇ ਮੁ ਦੁੰਧਭੀ[5] ਬਜਾਇਕੈ । ੧੫੨ ।
ਫਿਰਾਇ ਛੱਤ੍ਰ ਸੀਸ ਪੈ ਸੁਪੌਰ ਨੌਬਤੰ ਘੁਰੇ ।
ਬਸਾਂਹਿ ਫੂਲ ਦੇਵਤੇ ਸਮੱਸਤ ਗੈਨ ਮੌਂ ਜੁਰੇ ।
ਰੜੈ ਅਪਾਰ ਮੰਗਲੰ ਅਪੱਛਰਾ ਅਕਾਸ ਮੈਂ ।

---

[1]ਹਸੇਸ [2]ਬਾਪ [3]ਸੁਰਾਂਮ ਦੰਰ [4]ਬਿਠਾਇ [5]ਦੂੰਦ

ਕਰੇ ਸੁ ਮੌਜ ਖਾਲਸਾ ਨਿਜੰ ਨਿਜੰ ਅਵਾਸ ਮੈਂ । ੧੫੩ ।
ਉਦੇਸੁ ਅੱਸਤ ਲੌ ਭਲੇ ਸੁ ਰਾਜੁ ਖਾਲਸਾ ਕਰੈ ।
ਬਸੇਂ ਜਿਮੀਨ ਜੇ ਨਰਾ ਟਕੇ ਹਜੂਰ ਆ ਭਰੈਂ ।
ਸੁ ਰਯਤੰ ਭਵੈਂ ਸਭੈ ਨਰਾਂਨ ਜੋ ਜਹਾਂਨ ਮੈਂ ।
ਦਿਜੰ ਗਊ ਗਰੀਬ ਲੌਂ ਬਸੈਂ ਸੁਖੀ ਮਕਾਂਨ ਮੈ । ੧੫੪ ।
ਭਵੈ ਸੁ ਸਤਿਜੁਗੰ ਤਬੈ ਸੁ ਰਾਜ ਹੋ ਗੁਰੂ ਸਚੇ ।
ਪਰੇ ਜੁ ਸਾਂਮ ਖਾਲਸੇ ਜਮੰ ਜੰਦਾਰ ਤੇ ਬਚੇ ।
ਫਿਰੇ ਦਮੂੰ ਅਕਾਲ ਕੀ ਅਸੰਖ ਹੋ ਨਿਰਾਲ ਸਾ ।
ਰਹੇ ਨ ਪੰਥੁ ਅਵਰੁ ਕੋ ਹੁਵੈ ਸਮੂੰਹ ਖਾਲਸਾ । ੧੫੫ ।
ਨੀਲੰਬਰੰ ਸੁਧਾਰ ਹੈਂ ਕ੍ਰਿਪਾਣ ਕੱਛ ਭੂਖਣੰ ।
ਅਵਿੱਧ ਖਾਲਸਾ ਭਵੈ ਸਕੇਸ ਦੇ ਅਦੂਖਣੰ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੁ ਨਾਨਕੰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖੋਂ ਉਚਾਰਿਯੋ ।
ਸੁ ਰੁਕਨਦੀ ਸਮਸਤ ਵਾਕ ਸਾਚ ਹੈਂ ਹਮਾਰਿਯੋਂ । ੧੫੬ ।
ਕਰੇ ਸੁ ਰਾਜੁ ਖਾਲਸਾ ਮਲੇਛ ਬੰਸੁ ਹਾਰ ਹੈਂ ।
ਸਹਾਬ ਸੇਖ ਸਯੰਦ ਸੁ ਪੀਰ ਆਜ ਹਾਰ ਹੈਂ ।
ਜਪੈ ਅਕਾਲ ਕੋ ਜਬੈ ਸਮਸਤ ਪੰਥ ਕੈ ਹਾਰ ਕੈ ।
ਸੁ ਆਪ ਆਵਿਲੋਕ ਹੈ ਸੁਦਿਸਟ ਦ੍ਰਿਸਟ ਧਾਰ ਕੈ । ੧੫੭ ।
ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਕੋ ਪ੍ਰਤਾਪੁ ਹੇਰ ਹੈਂ ਜਬੈ ।
ਇਮਾਂਨਹੀਂਨ ਸੂੰਮ ਕੂਰ[1] ਝੂਰ ਕੈ ਮਰੇ ਤਬੈ ।
ਕਸਮੀਰ ਦੇਸੁ ਤਿੱਬਤੰ ਸੁ ਬੰਦਰੰ ਸਰੰ ਕਰੈ ।
ਈਰਾਨ ਜੰਗ ਗਿਲਜਏ ਸਤ੍ਰੁ ਜਬ ਕੰਦਲੰ ਦਰੈ । ੧੫੮ ।
ਸੁ ਕਤਲ ਥਾਸ ਕੁਫਰ ਤੰਈਦਾਨ ਕੌ ਨਿਵਾਇ ਕੈ ।
ਪ੍ਰਗੱਟ ਹੋ ਹ੍ਰਮੰਦ੍ਰ ਗੁਬਿੰਦੁ ਆਪ ਆਇ ਕੈ ।
ਸੁ ਨਾਂਮੁ ਵਾਹਗੁਰੂ ਕਹੇਂ ਮਿਲੇ ਸੁ ਧਾਇ ਖਾਲਸਾ ।
ਝੂਝਾਇ[2] ਖਲਕ ਤੇਗ ਸੌਂ ਸਦਾ ਰਹੇ ਨਿਰਾਲਸਾ । ੧੫੯ ।
ਕਹਾਇ ਪ੍ਰਖਾ ਅਲਿਪਤੰ[3] ਬਹੇ ਸੁ ਤਖਤ ਆਇ ਕੈ ।
ਮਹਿੰਦ੍ਰ ਇੰਦ੍ਰ[4] ਭਵੈ ਦਿਲੀਸ ਰਾਜੁ ਪਾਇ ਕੈ ।
ਸੁਫੇਰ ਗ੍ਰਿਵ ਖਾਲਸਾ ਸਕੋਪ ਹੋ ਲਖੈ ਜਬੈ ।
ਕੰਪੈ ਸੁ ਭੌਂਨ ਚੌਦੀਸੰ ਅਰੀ ਰਸੇ ਸਦਾ ਦਬੈ । ੧੬੦ ।
ਅਪਾਰ ਤੇਜ ਤੀਖਣੰ ਸਦਾ ਰਹੇ ਨਿਰਾਲਸਾ ।
ਹਜਾਰ ਚਾਰ ਸੈ ਵਰਾ ਕਰੇ ਸੁ ਰਾਜ ਖਾਲਸਾ ।

---

[1]ਕ੍ਰੂਰ [2]ਝੁਕਾਇ [3]ਅਲੇਪਤੰ [4]ਇੰਦ੍ਰੰ

ਹਮੈਂ ਸੁ ਫੇਰ ਆਇ ਹੈਂ ਉਤਾਰ ਔਰ ਧਾਹ ਕੇ ।
ਕਰੋ ਸੁਖੀ ਸਮਸਤ ਲੋਕ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਟਾਰ ਕੈ ।੧੬੧।
ਧਨੰ ਅਪਾਰ ਏਕਠਾ ਸੁ ਏਕ ਠੌਰ ਮੈਂ ਕਰੈ ।
ਸਜਾਇ ਲੰਗ੍ਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤੰ ਗਰੀਬ ਪੇਟ ਹੈਂ ਭਰੈ ।
ਨਿਰਾਸ ਕੋ ਨ ਜਾਇਗੋ ਸਮਸਤ ਆਸ ਪੂਰ ਹੈਂ ।
ਜਪੈ ਜੁ ਹੇਤੁ ਧਾਰ ਮੋਹ ਹਾਜਰਾ ਹਜੂਰ ਹੈਂ ।੧੬੨।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸੁ ਨਾਨਕੰ ਸ੍ਰਿ ਮੁਖੋ ਉਚਾਰਿਆ ।
ਸੁਨੋਂ ਸੁ ਰੁਕਨਦੀਨ ਵਾਕ ਸਾਚੁ ਹੈਂ ਹਮਾਰਿਆ ।
ਹਮੈਂ ਤੁਮੈਂ ਸੰਬਾਦ ਏ ਪੜੇ ਸੁਨੇਂ ਹਿਤੰ ਧਰੈ ।
ਸੁ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤ ਪਾਇਣੀ ਸਬਾਸੁ ਸੰਗਤੰ ਕਰੈ ।੧੬੩।

ਤੋਮਰ ਛੰਦ : ਪ੍ਰਭ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਰਾਇ । ਜਬ ਕਹੀ ਏਹੁ ਸੁਣਾਇ ।
ਸੁਣੁ ਰੁਕਨਦੀਨ ਕਾਜੇਸ । ਕਰ ਬੰਦਗੀ ਹਾਮੇਸ ।੧੬੪।
ਸਭ ਤਜੋ ਖੁਦੀ ਗੁਮਾਨ । ਮਨ ਰਾਖ ਅਚਲ ਈਮਾਨ ।
ਤੁਮ ਕਰੋ ਸਾਹਿਬੁ ਯਾਦ । ਹਮ ਜਾਂਹਿ ਅਬ ਬਗਦਾਦ ।੧੬੫।
ਢਿਗ ਕਹਿਯੋ ਜੀਵਣ ਆਇ । ਕਹੁ ਰੁਕਨਦੀ ਸਮਝਾਇ ।
ਕਛੁ ਦੇ ਨਿਸਾਨੀ ਮੋਹਿ । ਪਿਖ ਯਾਦ ਰਾਖੈਂ ਤੋਹਿ ।੧੬੫।
ਤਬ ਕਹਿਯੋ ਗੁਰ ਸਮਝਾਇ । ਦਇਯੋ ਭਰਥ ਜੋਰ ਘੁਰਾਇ ।
ਸੋ ਲੇਹੁ ਤੁਮ ਕਰ ਪ੍ਰੀਤ । ਪਿਖ ਯਾਦ ਕਰੁ ਮਮ ਨੀਤ ।੧੬੬।
ਜੁਰ ਆਸੇ ਹਾਜੀ ਗੋਸ । ਗੁਰ ਦਈ ਨਿਜ ਪਗ ਕੌਸ ।
ਪੁਨ ਕਹੀਏ ਸਮਝਾਇ । ਦੇ ਧੂਪ ਦੀਪੁ ਜਗਾਇ ।੧੬੭।
ਮਮ ਕੌਸ ਪੂਜੈ ਜੋਇ । ਨਰੁ ਨਾਰਿ ਨਰਪਤੁ ਹੋਇ ।
ਗਲ ਪਰੈ ਨਾ ਜਮ ਫਾਸ । ਅੰਤ ਜਾ ਸੁਖਾਲੇ ਸਾਸ ।੧੬੮।
ਮਿਲ ਸੇਖ ਹਾਜੀ ਗੋਸ । ਸਭ ਲਗੇ ਪੂਜਣ ਕੌਸ ।
ਗੁਰ ਜੀਤ ਅਰਬ ਮਕਾਨ । ਬਗਦਾਦ ਦਿਸ ਧਰ ਧਿਆਨ ।੧੬੯।
ਗੁਰੁ ਉਡਿਯੋ ਧਾਰ ਉਮੰਗ । ਤਬ ਲੈ ਤੁਰਾਨਾ ਸੰਗ ।
ਆਕਾਸ ਮਾਰਗ ਧਾਇ । ਬਗਦਾਦ ਉਤਰੇ ਆਇ ।੧੭੦।

ਗੀਯਾ ਮਾਲਤੀ ਛੰਦ : ਗੁਰ ਉਚ ਠੌਰ ਨਿਵਾਸ ਕਰ ਤਬ ਬਾਂਗ ਸਬਦੁ ਉਚਾਰਿਆ ।
ਵਹੁ ਸੁਨਿਯੋ ਚੌਦਹ ਭੌਨ ਮੈਂ ਗੰਭੀਰ ਸਬਦੁ ਉਦਾਰਿਆ ।
ਸਭ ਪਰਿਯੋ ਹੁਜਰੀ ਹਲਹਲਾ ਜਹੁ ਕਲਕਲਾਟੁ ਉਚਾਰ ਹੈ ।
ਯਹਿ ਕਉਨੁ ਮਤੁ ਫਕੀਰ ਆਇਓ ਬੋਲੁਹਿ ਸਤੈ ਕਾਰ ਹੈ ।੧੭੧।
ਇਹ ਭਈ ਸੁਹਰਤ ਸਹਿਰ ਮੈਂ ਉਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਮ ਬੋਲਿਓ ।
ਮਰਦਾਨਿਆਂ ਰਾਬਾਬੁ ਲੈ ਕਰ ਗਾਉ ਸਬਦ ਅਮੋਲਿਓ ।

ਸੁਰ ਸਾਜ ਤਰਤਨਾਇ ਤਬ ਰਾਬਾਬੁ ਅੰਨਹਦ ਵਾਇਆ[1] ।
ਪਾਤਾਲ ਲਖ ਅਕਾਸ ਸੁਰ ਭਰ ਸਬਦੁ ਏਹੁ ਸੁਣਾਇਆ । ੧੭੨ ।
ਇਕੁ ਦਸਤਗੀਰ ਮੁਰੀਦੁ ਅਪਨਾ ਭੇਜਿਆ ਕਹੂੰ ਕਾਜ ਕੋ ।
ਵਹੁ ਰਾਗੁ ਸੁਣ ਢਿਗ ਆਖਰੋ[2] ਸਿਰੁ ਨਿਯਾਇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਂਰਾਜ ਕੋ ।
ਸੁਣ ਬਾਤ ਭੈ ਉਰ ਮਾਂਨਿਯੋ ਪਾਤਾਲ ਲਾਖ ਅਕਾਸ ਕੀ ।
ਫਿਰ ਦਸਤਗੀਰਹਿੰ ਜਾ ਕਹੀ ਧੁਨ ਸਰਬ ਸਬਦ ਬਿਲਾਸ[3] ਕੀ । ੧੭੩ ।

ਚੌਪਈ : ਸੁਣ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਸਬਦੁ ਗੰਭੀਰ । ਕਹੇ ਮੁਰੀਦੁ ਪੀਰ ਤੇ ਧੀਰ ।
ਚੌਦਾਂ ਤਬਕ ਸਰਬ ਤੁਮ ਕਹੇ । ਸਗਰੀ ਸ੍ਰਸਟ ਤਿਸੀ ਮੈਂ ਰਹੇ । ੧੭੪ ।
ਏਕੁ ਮਸਤੁ ਦਰਵੇਸ ਉਦਾਰੇ । ਮਮ ਪੁਰ ਢਿਗ ਬੈਠੇ ਬਲੁ ਧਾਰੇ ।
ਤਿੰਹਿ ਢਿਗ ਇਕੁ ਨਰੁ ਰਾਗੁ ਅਲਾਵੈ ।
ਪਤਾਲ ਅਕਾਸ ਲਾਖ ਕਹਿ ਗਾਵੈ । ੧੭੫ ।
ਸ੍ਰਸਟਾਂ ਅਨਕ ਬਸਹਿ ਤਿਸ ਮਾਂਹੀ । ਬੇਸੁਮਾਰ ਗਣਤੀ ਕਛੁ ਨਾਂਹੀ ।
ਤਾ ਤੇ ਸੁਣ ਅਚਰਜੁ ਹਮ ਮਾਨਿਯੋ । ਦਸਤਗੀਰ ਤਟੁ[4] ਤੀਰ ਬਖਾਂਨਿਯੋ ।੧੭੬।
ਯਾਂ ਕਾ ਉਤ੍ਰ ਦੀਜੈ ਪੀਰ । ਕੈ ਬੂਝੋ ਉਸ ਮਸਤ ਫਕੀਰੁ ।
ਦਸਤਗੀਰ ਸੁਨ ਪਹੁਚਿਯੋ ਤਹਾਂ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕੁ ਮਰਦਾਨਾ ਜਹਾਂ । ੧੭੭ ।
ਸਲਾਂਮ ਅਲੇਖਮ ਭਾਖੀ ਪੀਰ । ਪੁਨ ਬੋਲਿਯੋ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਧੀਰ ।
ਆਉ ਪੀਰ ਬਰਿ ਕਰੋ ਅਰਾਂਮੁ । ਅਲਖ ਪੁਰਖ ਕੋ ਸਦਾ ਸਲਾਂਮੁ । ੧੭੮ ।
ਬੈਠ ਪੀਰ ਬਹੁ ਚਰਚਾ ਕੀਨੀ । ਉੱਤ੍ਰ ਪ੍ਰਸਨ ਸਹਿਤ ਰਸ ਭੀਨੀ ।
ਦਸਤਗੀਰ ਫਿਰ ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਇਕੁ ਸੰਸਾ ਰਹਿਯੋ । ੧੭੯ ।
ਤੁਮ ਪਤਾਲ ਲਖ ਗੈਂਨ ਜੁ ਕਹੇ । ਮੇਰੇ ਮਨ ਏਹੁ ਸੰਸਾ ਰਹੇ ।
ਕਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮਮ ਭ੍ਰਮ ਮਿਟਾਵਹੁ । ਅਨਗਨ ਗੈਂਨ ਪਤਾਲ ਦਿਖਾਵਹੁ । ੧੮੦ ।
ਤਬ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ । ਚਲੋ ਪੀਰ ਤੁਮ ਸਾਥ ਹਮਾਰੇ ।
ਦਸਤਗੀਰ 'ਨਿਜ ਨੰਦੁ'[5] ਬੁਲਾਇਯੋ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਸੰਗ ਪਠਾਇਯੋ । ੧੮੧ ।
ਸੁਤ ਕਰ ਲੈ ਉਡਿਯੋ ਤਤਕਾਲਾ । ਦਿਖਰਾਏ ਲਖ ਗੈਂਨ[6] ਪਤਾਲਾ ।
ਠੌਰ ਠੌਰ ਜਗੁ ਪੂਜਾ ਕਰੇ । ਨਾਨਕ ਨਾਂਮੁ ਸ੍ਰਿਸਟ ਸਭ ਰਰੇ । ੧੮੨ ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਿਹਿ ਜਿਹਿ ਦੇਖਿਯੋ ਪੀਰ ਸੁਤ ਗਗਨ ਪਤਾਲ ਮਝਾਰ ।
ਸਭੁ ਜਗੁ ਪੂਜੇ ਚਰਨ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਉਚਾਰ । ੧੮੩ ।

ਚੌਪਈ : ਗਇਯੋ ਪਤਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਜਬ ਹੀ । ਕੀਯੋ ਕੜਾਹੁ ਸੇਵਕਾਂ ਤਬ ਹੀ ।
ਪੰਜਾ ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਲਇਯੋ । ਸਭੁ ਕੜਾਹੁ ਤਬ ਹੀ ਵਰਤਾਇਯੋ । ੧੮੪ ।
ਦਸਤਗੀਰ ਸੁਤ ਕ੍ਰਣਕਾ ਲੀਨੋਂ । ਗਹਿ ਰਾਖਿਯੋ ਨਿਜ ਹਾਥ ਪ੍ਰਬੀਨੋਂ ।

---
[1]ਇਆ [2]ਆਪਹੋ [3]ਬਿਲਾ [4]ਤਵ [5]ਨਿਤ [6]ਗਗਨ

ਤਾਂ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਲਈ ਉਡਾਰੀ। ਚੜਿ ਆਏ ਨ੍ਰਿਤ ਕੀ ਅਸਵਾਰੀ। ੧੮੫।
ਨਿਮਖ[1] ਮਾਂਹਿ ਸਾਰੇ ਫਿਰ ਆਇਯੋ । ਪਤਾਲ ਅਕਾਸ ਲਈ ਦਿਖ਼ਰਾਇਯੋ।
ਆ ਪਹੁਚੇ ਬਗਦਾਦ ਸੁ ਜਬ ਹੀ।
ਨਿਜ ਆਸਨ ਗੁਰ ਬੈਠ ਸੁਤ ਬਹੀ । ੧੮੬ ।
ਦਸਤਗੀਰ ਪ੍ਰਿਤ ਏਹੁ ਉਚਾਰੀ। ਨਿਜ ਸੁਤ ਸੋ ਬੁਝੇ ਸੁਨ ਸਾਰੀ।
ਕੇਤੇ ਲਖੇ ਪਤਾਲ ਅਕਾਸਾ। ਤਾਂ ਮਹਿ ਕੇਤਕ ਸ੍ਰਿਸਟ ਨਿਵਾਸਾ। ੧੮੭।

ਦੋਹਰਾ : ਜਬ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਯਿਉ ਕਹਿਯੋ ਦਸਤਗੀਰ ਕੈ ਤੀਰ ।
ਤਬ ਸੁਤੁ ਬੋਲਿਯੋਂ ਪੀਰ ਕੋ ਸੁਣੋ ਪੀਰ ਧਰ ਧੀਰ । ੧੮੮ ।

ਦੋਹਰਾ : ਦਸਤਗੀਰ ਸੁਤ ਤਾਂ ਸਮੈਂ ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਸੁਣਾਇ ।
ਜਾਂ ਕੋ ਕਹੇਂ ਖੁਦਾਇ ਜਗ ਸੋ ਖੁਦ ਨਾਨਕ ਰਾਇ । ੧੮੯ ।

ਸਵੈਯਾ : ਸਾਤੋ ਈ ਦੀਪ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਸਭੈ ਹਮ ਹੇਰ ਭਲੇ ਧਰ ਮੇਰ ਚੁਫੇਰੇ ।
ਖੰਡ ਬ੍ਰਿਹਮੰਡ ਅਕਾਸੁ ਪਤਾਲ ਰਸਾਤਲ ਲੌ ਸਭ ਹੀ ਹਮ ਹੇਰੇ ।
ਨਾਨਕ ਨਾਨਕ ਨਾਂਮੁ ਜਪੈਂ ਸਭ ਸ੍ਰਿਸਟ ਅਪਾਰ ਹੀ ਸਾਝ ਸਵੇਰੇ।
ਸੇ ਸੁਨ ਵਾਕ ਫ੍ਰਜ਼ੰਦ ਕੇ ਤਾਂ ਛਿਨ ਪੀਰ ਭਏ ਗੁਰ ਕੇ ਸਭ ਚੇਰੇ। ੧੯੦[2]।

ਸਵੈਯਾ : ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਬਗਦਾਦ ਕੇ ਪੀਰ ਮਿਲੇ ਦਸਤਗੀਰਹਿ ਏਹੁ ਅਲਾਈ।
ਆਜੁ ਸਭੈ ਮਸਲੇ ਸੁਭ ਆਸੁਭ ਬੂਝਤੁ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਰਾਈ।
ਕੌਨੁ ਹੈ ਪਾਕ ਪਲੀਤ ਸੁ ਕੌਨੁ ਹੈ ਦੀਨ ਇਮਾਂਨ ਕੀ ਕੋ ਵਡਆਈ।
ਗਾਫ਼ਲ ਕੌਨ ਗੁਮਾਂਨ ਕੋ ਕੋ ਫਲੁ ਦੋਜਕੋ ਭਿਸਤ ਜਾ ਕੌਨ ਕਮਾਈ। ੧੯੧।

ਦੋਹਰਾ : ਏ ਸਭ ਮਸਲੇ ਜਾਂ ਸਮੈਂ ਬੂਝੈ ਪੀਰਾਂ ਆਇ।
ਤਬ ਗੁਲੁ ਨਾਨਕੁ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਲਾਗੋ ਕਹਿਨ ਸੁਨਾਇ। ੧੯੨।

ਨਰਾਜ ਛੰਦ : ਮਿਹਿਰ ਹਾਜਰੰ ਕਰੇ ਬਿਮਿਹਿਰ ਹੈ ਬਿਹਾਜਰੰ ।
ਇਮਾਂਨੁ ਦਸਤੰ ਭਵੈ ਸੁ ਬੇਈਮਾਂਨ ਕਾਫਰੰ ।
ਕਹਿਰੁ ਹੈ ਤਿਕੱਬਰੰ ਗੁੱਸਾ ਹਰਾਂਮੁ ਹੁਵੈ ਗਵੈਂ ।
ਨਫਸ ਤੋ ਸਿਤਾਂਨੁ ਹੈ ਗੁਮਾਂਨੁ ਲਾਨਤੀ ਭਵੈਂ । ੧੯੩ ।
ਪੱਸਗੈਬਤ ਸੁਤੰ ਡਸਿਆ ਮਸਕਤ ਦਿਲ ਨਿਪਾਕ ਹੈ।
ਸੁ ਬੇਈਰੂਨ ਹਿਰਸ ਹੈ ਬਿਹਿਰਸ ਔਲੀਯਾ ਕਹੈ।
ਦ੍ਰਵੇਜੁ ਦ੍ਰਦਵੰਦ ਹੈਂ ਬਿਦ੍ਰਦ ਹੈਂ ਕਸਾਬ ਸੇ ।
ਬਹਿੱਸਤੁ ਸੱਚ ਹੈ ਸਦਾ ਦ੍ਰੋਗ ਦੋਜੰਕ ਧਸੇ । ੧੯੪ ।
ਹਲੇਮੁ ਇਲਮੁ ਭਾਖ ਹੈਂ ਸੁ ਜੋਰੁ ਜੁਲਮ ਜਾਂਨੀਏ ।
ਇਨਸਾਫੁ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਸਦਾ ਸੁ ਸਿਫਤ ਉਜੂ ਮਾਂਨੀਏ ।
ਬਾਂਗ ਤੋਂ ਬਲੇਲ ਹੈ ਸੁ ਚੋਰੀ ਲਾਲਚੰ ਕਹੇ ।

---

[1]ਖਿਨਕ [2]181

ਪਲੀਤ ਜਾਰੀ ਹੈ ਸਦਾ ਸਬੂਰੀ ਫਕਰੁ ਕੇ ਗਹੇ ।੧੯੫।
ਬਿਨਾਂ ਸਬੂਰੀ ਮਕਰੁ ਹੈ ਸੁ ਰਾਹ ਪੀਰੁ ਮਾਂਨੀਐ ।
ਬਿਰਾਹੁ ਤੇਂ ਬਿਪੀਰੁ ਹੈ ਸੁ ਦੈਆ ਦੌਲਤ ਜਾਂਨੀਐ ।
ਬਿਦਇਆ ਕਹਿਰ ਕਾਫਰੂ ਨ ਤੇਗ ਹੈ ਮ੍ਰਦਾਂਨਗੀ ।
ਸੁ ਅਦਲੁ ਪਾਤਿਸਾਹੁ ਹੈ ਹਰੇ ਖਲੰ ਮਦਾਂਨਗੀ ।੧੯੬।

ਦੋਹਰਾ: ਦਸਤਗੀਰ ਕੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕਹਿਯੋ ਸੁਣਾਇ ।
ਛੇਤੇ ਟੋਲ ਜੁ ਜਾਣ ਹੈ ਸੋ ਲਾਨਸਵੰਦੁ[1] ਕਹਾਇ ।੧੯੭।

ਚੌਪਈ: ਐਸੇ ਸੁਣ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਬੈਂਨਾ । ਦਸਤਗੀਰ ਮਨ ਭਈ ਸੁ ਚੈਨਾ ।
ਆਪੁਨਿਵਾਰ ਉਠ ਚਰਨੀ ਲਾਗਾ । ਦਿਲ ਤੇ ਸ੍ਰਬ ਕੁਫਰੁ ਤਬ ਭਾਗਾ ।੧੯੮।
ਗਢ ਬਗਦਾਦ ਪੀਰ ਥੇ ਜੇਤੇ । ਗੁਰਚਰਣੀ ਲਾਗੇ ਤਬ ਤੇਤੇ ।
ਹਾਥ ਜੋਰ ਸਭ ਖਰੇ ਅਗਾਰੇ । ਸੋਂਮ ਈਦ ਜਿਉਂ ਦ੍ਰਸ ਨਿਹਾਰੇ ।੧੯੯।
ਦਸਤਗੀਰ ਕਰ ਕਹਿਯੋ ਤਗੀਦ। ਹਮ ਤੇਰੇ ਸਭ ਭਏ ਮੁਰੀਦ ।
ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਪ੍ਰਭੁ ਹਮੈਂ ਬਤਾਵੇ । ਰਾਹੁ ਰਹਿਤ ਸਭੁ ਕਹਿ ਸਮਝਾਵੋ ।੨੦੦।
ਕਹੇ ਪੀਰ ਜਬ ਵਾਕ ਅਧੀਨੇਂ । ਤਬ ਗੁਰ ਕਹੇ ਬਚਨ ਰਸ ਭੀਨੇਂ ।
ਪ੍ਰਾਤ ਕਰੋ[2] ਸਤਸੰਗੁ ਹਮੇਸਾ । ਸੋਦਰ ਸੰਧਿਯਾ ਜਪੁ ਦਰਵੇਸਾ ।੨੦੧।
ਜੋੜੁ ਮੇਲ ਦਿਨ ਪੰਦ੍ਰਸ ਕੀਜੈ । ਤ੍ਰਿਹਾਵਲ ਕਾ ਕੜਾਹੁ ਕਰੀਜੈ ।
ਕਰ ਕੀਰਤਨੁ ਜੋੜੋ ਹਥ ਭਾਈ । ਪੰਜੇ ਕੀ ਪਰਤੀਤ ਬਤਾਈ ।੨੦੨।
ਮੁਨਾਂਜਾਦ[3] ਬਾਬੇ ਤਬ ਕੀਨੀ । ਬਹਿਰ ਤਵੀਲ ਆਪ ਲਿਖ ਦੀਨੀ ।
ਦਸਤਗੀਰੁ ਨੀਕੈ ਸਮਝਾਇਆ । ਆਪ ਮਦੀਨੇਂ ਓਰ ਸਿਧਾਇਆ ।੨੦੩।
ਆ ਪਹੁਚ੍ਯੋ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਤਹਾਂ । ਕਾਰੂ ਜੋਰੇ ਗੰਜ ਸੁ ਜਹਾਂ ।
ਪਵਰ ਕਚਿਹਰੀ ਪ੍ਰਹੁਚਿਯੋ ਜਬੈ । ਅਟਕ ਪਵਰੀਯੇ ਕਰੀ ਸੁ ਤਬੈ ।੨੦੪।
ਬਹੁਰ ਪਵਰੀਯੇ ਐਸੇ ਭਾਖਿਯੋ । ਬਾਦਸਾਹਿ ਮਮ ਇੰਉ ਕਹਿ ਰਾਖਿਯੋ ।
ਜੋ ਨਰੁ ਆਵੈ ਤੁਮਰੇ ਤੀਰ । ਅਰਜੁ ਪੁਚਾਵੋ ਮੋ ਢਿਗ ਬੀਰ ।੨੦੫।
ਤਬ ਗੁਰ ਕਹਿਯੋ ਜਾਹੁ ਦਰਵਾਂਨ । ਬਾਦਸਾਹ ਪ੍ਰਿਤ ਕਹੋ ਬਖਾਂਨ ।
ਇਹ ਸੂਈ 'ਮੋ ਪ੍ਰਿਤ'[4] ਅਬ ਲੀਜੈ । ਜਾਹੁ ਜਬੈ ਦਰਗਹਿ ਮੁਹਿ ਦੀਜੈ ।੨੦੬।
ਦੁਵਾਰਪਾਲੁ ਸੂਚੀ ਲੈ ਗਇਯੋ । ਬਾਦਸਾਹਿ ਢਿਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਯੋ ।
ਹਾਥ ਜੋਰ ਭ੍ਰਿਤ ਕੀਨ ਬਖਾਂਨਾ । ਤੇਕ ਫਕਰ[5] ਏਹੁ ਦਈ ਅਮਾਂਨਾ ।੨੦੭।
ਕਹਿਯੋ ਸਾਹੁ ਜਬ ਦਰਗਹਿ ਜਾਇ । ਇਹ ਸੂਚੀ ਨਿਜਿ ਸੰਗ ਲਿਜਾਇ ।
ਤਹਾਂ ਲੇਂਉ ਮੈ ਤੋ ਤੇ ਮੀਰ । ਇਮ ਭਾਖਤ ਇਕੁ ਮਸਤੁ ਫਕੀਰ ।੨੦੮।
ਕਾਰੂ ਕਹਿਯੋ ਕਹਾਂ ਲੈ ਧਰੋਂ । ਉਹਾਂ ਪਹੁਚਤੀ ਕੈਸੇ ਕਰੋਂ ।

---

[1] ਦਾਸਵੰਦ [2] ਕਰੇ [3] ਮੁਨਾਂਜਾਤ [4] ਮੋਤੇ [5] ਫਕੀਰ

ਆਗੈ ਤ੍ਰਿਣ ਸਮ ਸੰਗ ਨ ਜਾਵੈ । ਤਵ ਸੂਚੀ ਕਹੁ ਕਵਨੁ ਪੁਚਾਵੈ ।੨੦੯ ।
ਫੇਰ ਦਈ ਸੂਚੀ ਸਾਹ ਜਬ ਹੀ । ਗੁਰ ਢਿਗ ਗਇਯੋ ਪਵਰੀਯਾ ਤਬ ਹੀ ।
ਕਹਿਯੋ ਮੀਰ ਮੋ ਪ੍ਰਿਤ ਅਬ ਐਸੇ । ਦਰਗਹਿ ਸੂਈ ਪਹੁਚੇ ਕੈਸੇ । ੨੧੦ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਫੇਰ ਕਹਿਯੋ ਦਰਵਾਂਨ । ਐਸੇ ਕਹੋ ਜਾਇ ਸੁਲਤਾਂਨ ।
ਚਿਹਿਲ ਗੰਜ ਧਨੁ ਸਬੈ ਲਿਜਾਵੋ । ਇਹ ਸੂਚੀ ਤਿਹਿ ਸੰਗ ਪੁਚਾਵੋ । ੨੧੧
ਦੁਵਾਰਪਾਲੁ ਫਿਰ ਗਇਯੋ ਸਿਧਾਇ । ਬਿਬ ਕਰ ਜੋਰ ਸੀਸ ਨਿਜ ਨਾਇ ।
ਜੋ ਭਾਖਿਯੋ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰਾਇ[1] । ਸੋ ਸਭ ਕਹੀ ਸਾਹਿ 'ਪ੍ਰਿਤ ਜਾਇ'[2] । ੨੧੨
ਤਬ ਕਾਰੂ ਸੋਚਿਯੋ ਮਨ ਮਾਂਹੀ । ਏ ਤੋ ਪ੍ਰਸਨੁ ਫਕਰ ਕੋ ਨਾਂਹੀ ।
ਕੈ ਆਇਯੋ ਖੁਦ ਆਪ ਖੁਦਾਇ । ਜੁਗ ਪਦ ਆਗੇ ਮਿਲ ਹੋਂ ਜਾਇ । ੨੧੩ ।
ਭਲੇ ਭਾਗ ਕਾਰੂ ਕੇ ਜਾਗੇ । ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਢਿਗ ਆਇਯੋ ਆਗੇ ।
ਚਰਨ ਜੁਹਾਰ ਧਾਮ ਲੈ ਗਇਯਾ । ਊਚ ਸਿੰਘਾਸਨ ਆਸਨੁ ਦਇਯੋ । ੨੧੪ ।
ਤਬ ਕਾਰੂ ਇਮ ਕੀਨੁ ਉਚਾਰੁ । ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰਾ ਕਰੋ ਉਧਾਰੁ ।
ਸੁਣ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਭਇਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲ । ਲਾਗੇ ਕਰਨ ਉਪਦੇਸੁ ਬਿਸਾਲ । ੨੧੫

ਸਕਰ ਛੰਦ :
ਤਬ ਕਹਿਯੋ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਗੁਰ ਸੁਣੋ ਕਾਰੂ ਸਾਹਿ ।
ਹੁਵੈ ਗਏ ਏਸ ਜਿਮੀਨ ਪੈ ਕਈ ਕੋਟ ਹੀ ਬਦਸਾਹਿ ।
ਜਗ ਕੋਨ ਜਾਂਨੈ ਨਾਂਮੁ ਤਾਂ ਕੋ ਗੋਤ੍ਰ ਕੋਂਨੁ ਕਹਾਇ ।
ਪੁੰਨ ਭੋਗ ਭੋਗ ਜਮੀਨ ਤੇ ਗਏਂ ਜਿਮੀਂ ਮਾਂਹਿ ਸਮਾਇ । ੨੧੬ ।

ਕਛੁ ਨੇਕਨਾਮਂ ਕੀਜੀਏ ਜੋ ਦੇ ਆਪ ਖੁਦਾਇ ।
ਜੋ ਨਦਰ ਆਵੈ ਜਿਮੀ ਪੈ ਹੋ ਸੂਬ ਫਨਹਾਂ ਜਾਇਂ ।
ਨਾ ਰਹੇਂ ਦਾਇਮੁ ਦੌਲਤਾਂ ਜਗ ਕੱਸਹਿ ਬੇਸੁਮਾਰ ।
ਨਾ ਰਹੇਂ ਲਾਖ ਕਰੋੜੀਯਾ ਨਾ ਰਹੇਂ ਪਦਮ ਅਪਾਰ । ੨੧੭ ।

ਜਗ ਜਾਂਨੁ ਦਮੜਾ ਤਿਸੀ ਕਾ ਜੋ ਖ੍ਰਚ ਖਾਵੈ ਮੀਤ ।
ਨਿਜ ਦੇ ਔਰਨ ਤੇ ਦਿਵਾ ਹਰਿ ਹਰੇ ਖੁਧਿਆ ਨੀਤ ।
ਨਹਿ ਪਾਸ ਹੋਤਾ ਰਾਖੀਐਂ ਦੂਰ ਏਕਲਾ ਨਾ ਖਾਇ ।
ਤਹਿਤੀਕ ਸੋ ਦਿਲ ਦਾਂਨੀਯਾਂ ਨਰੁ ਭਿਸਤ ਅੰਦਰ ਜਾਇ । ੨੧੮ ।

ਕਰੁ ਤੁਵੱਜਾਹ ਹਰਿ ਵਖਤ[3] ਪ੍ਰਹਰੋ ਮਨੋ ਗੁਮਾਂਨੁ ।
ਨਾ ਰਹੇ ਦੁਨੀਯਾਂ ਅਸਥਿਰੋ ਨਿਤ ਰਹੇਂ ਨਾਂਹਿ ਦਿਵਾਨੁ ।
ਗਜ ਬਾਜ ਸਿਯੰਦ ਨ ਪੈਦਲਾਂ ਚਤੁਰੰਗ ਚਮੂੰ ਅਪਾਰ ।
ਸਭ ਗਰਦ ਹੋਂਹਿ ਖਿਨੇਕ ਮੈਂ ਕਛੁ ਲਗੇ ਨਾ ਤਿਸੁ ਬਾਰ । ੨੧੯ ।

ਨਿਤ ਕਹੇ ਮੁਖ ਤੇ ਬਾਵਲਾ ਸਭੁ ਮੁਲਖੁ ਮੇਰਾ ਆਹਿ ।
ਸਿਰ ਕਾਲੁ ਆਵੈ ਜਾਂ ਸਮੇ ਜਦ ਤਿਯਾਗ[4] ਸਗਰੋ ਜਾਂਹਿ ।

---
[1] ਨਿਰਬਾਨ [2] ਢਿਗ ਆਨ [3] ਖਤ [4] ਛੋੜ

ਜਾ[1] ਵਾਜੇ ਕੇਤਿਆ ਲਖ ਗਏ ਅੰਤ ਸਿਧਾਰ ।
ਰਹੇ ਏਕੁ ਖੁਦਾਇ ਸਾਚਾ ਅੰਤ[2] ਪਰਵਦਗਾਰ । ੨੨੦ ।
ਏਕਲੋ ਜਗ ਆਇ ਬੰਦਾ ਏਕਲੋ ਲੈ ਜਾਂਹਿ ।
ਵਖਤ ਚਲਨੇ ਕੇ ਹਿਤੂ ਕੋ ਹੋਇ ਸਾਥੀ ਨਾਹਿ ।
ਦਰ ਜਹਾਂ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ ਕਿਆ ਛੁਟੇਂ ਦੇ ਜਬਾਬੁ ।
ਮੁਖ ਕਹੇ ਤੋਬਾ ਤਾਂ ਸਮੈ ਜਬ ਪਾਇ ਸਖਤ ਅਜਾਬੁ । ੨੨੧ ।
ਕਰ ਜੋਰੁ ਦੁਨੀਆ ਤ੍ਰਾਸ ਦੇ ਕਈ ਕੋਟ ਜੋਰੇ ਦਾਂਮ ।
ਖਾਇ ਖ੍ਰਚ ਹੰਢਾਇਆ ਕਛੁ ਗਇਯਾ ਹੇਤ ਹਰਾਂਮ ।
ਆਖਰੰ ਪਛੁਤਾਇ ਬੰਦਾ ਹੋਇ ਦੁਵੈ ਹਥ ਝਾਰ ।
ਨਹਿ ਸਕੈ ਕੋਇ ਛਡਾਇ ਤਬ ਜਬ ਪਵੈ ਦਰਗਹਿ ਮਾਰ । ੨੨੨ ।
ਤਵ ਕਹੇਂ ਲਾਂਨਤ ਤਾਂ ਸਮੈਂ ਨਭ ਕਿਆ ਕਮਾਈ ਕੀਨ ।
ਕਰ ਦਗਾਬਾਜੀ ਲੂਟ ਦੁਨੀਯਾ ਖਾਂਹਿ ਕਿੰਉ ਮਤ ਹੀਨ ।
ਨਿਤ ਪੀ ਪਿਯਾਲੇ ਮਸਤ ਰਾਵਕ ਖਾਂਹਿ ਤੜਕ ਕਬਾਬ ।
ਸੇ ਦੇਂਹਿ ਲੇਖਾ ਖਾਇ ਚੋਟਾਂ ਅੰਤ ਹੋਇ ਖਰਾਬ । ੨੨੩ ।
ਖੁਦ ਹੈ ਜੁ ਮਾਲਕੁ ਤੇਹੜਾ ਤੂੰ ਤਿਸਹਿ ਧਰਿਯਾ ਸਵਾਰ ।
ਤੁਮੁ ਲਾਗ ਦੁਨੀਆਂ ਲਾਲਚੈ ਤਿਸ ਦੀਆ ਨਾਮੁ ਵਿਸਾਰ ।
ਨਾ ਕਰੀ ਹਿਤੁ ਕਰ ਬੰਦਗੀ ਨਾ ਰਾਖਿਯੋ ਈਮਾਂਨੁ ।
ਨਾਂ ਕੀਓ ਹੁਕਮ ਨਿਆਂਵ ਦੈ ਪੂਰਾ ਕਾਹੇ ਜਾਹਾਂਨੁ । ੨੨੪ ।
ਤਜ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰ[3] ਤੂੰ ਬਹੇਂ ਨਿਤ ਪ੍ਰਿਤ ਜਾਇ ।
ਕਰ ਕੇਲ ਖੇਲੇ[4] ਸਾਥ ਹਰਮਾਂ ਅਰਗਜਾ ਹਾਵਾਇ ।
ਨਾ ਖਬਰ ਲੇਵੈਂ ਰਾਜ ਕੀ ਕਿਆ ਹੋਇ ਬਾਹਰਵਾਰ ।
ਕਰ ਜੋਰੁ ਜੁਲਮੁ ਹਰਾਮੀਆਂ ਦੁਖ ਦੇਂਹਿ ਕਿੰਉ ਸੰਸਾਰ । ੨੨੫ ।
ਵਸਦੀ ਉਜਾੜੈ ਰੱਯਤਾਂ ਨਹਿ ਫਿਰ ਵਾਸਵੈ ਤਾਂਹਿ ।
ਦਰ ਕਰੇ ਕੂਕ ਪੁਕਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾਦ ਪਾਵੈ ਨਾਂਹਿ ।
ਕਰ ਸਹਸ ਲਾਖ ਕਰੋੜ ਇਕਠੇ ਅਰਬ ਖਰਬ ਅਪਾਰ ।
ਕ੍ਰਿਸਾਂਣ ਬਪੁੜੇ ਮਰਹਿ ਕੇਤੇ ਸਹਸ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ । ੨੨੬ ।
ਕਹਾਇ ਹਾਕਮੁ ਹੁਕਮੁ ਕਰ ਨਰੁ ਰਹਿਮ ਦਿਲ ਨਹਿ ਹੋਇ ।
ਹੁਵੈ ਦਿਵਾਨਾਂ ਦੁਨੀ ਅੰਦਰ ਫਿਰੈ ਮਸਤੀ ਲੋਇ ।
ਕਰ ਜੁਲਮੁ ਲੂਟਹਿ ਮੁਲਖ ਕੋ ਨਿਤ ਆਪ ਪਹਿਰੈਂ ਖਾਂਹਿ ।
ਜਬ ਪਰੈਂ ਆਤਸ ਦੋਜਕੈ ਜਰ ਮਰਤ ਫਿਰ ਪਛੁਤਾਹਿ । ੨੨੭ ।
ਕਰ ਗਰਬ ਦੇਖੁਨ ਦ੍ਰਿਸਟ ਮੰਦੀ ਰੇ ਦਿਵਾਨੇ ਲੋਗ ।

---

[1]...ਜਾਇ [2]ਬਿਅੰਤ [3]ਅੰਦਰੇ [4]ਬਿਗਸਹਿ

ਜਢ ਜਾਂਨੁ ਅਪਨੇਂ ਜੀ ਸਚੁ ਨਿਤ ਰਹੇ ਨਾਂ ਸੁਖ ਭੋਗ ।
ਕਰ ਦੂਰ ਡਾਰੇ ਸਫਾ ਸਭ ਤਿਸਨਾਂ ਲਗੈ ਕਛੂ ਬਾਰ ।
ਕਹੁ ਕਹਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੌਲਤਾਂ ਜਢ ਕਹਾਤਵ ਘਰ ਬਾਰ । ੨੨੮ ।

ਸਸ ਰੋਜ ਚਲਣਾ ਜਾਂਣੁ ਬੰਦੇ ਪਕੁੜੁ ਏਹੁ ਕਰਾਰ ।
ਨਹਿ ਹਿਰਸ ਕੀਚੈ ਦੁਨੀ ਕੀ ਨਹਿ ਸੰਗ ਚਾਲੈ ਯਾਰ ।
ਸਰਮਿੰਦਗੀ ਅਬ ਤਿਆਗੁ ਬੰਦੇ ਕਛੁਤ ਨੇਕ ਕਮਾਂਉ ।
ਨਾ ਪਹਿਰੁ ਬੁਰਕਾ ਲਾਨਤੀ ਤਜੁ ਕਦੇ ਤਾਂ ਪਛੁਤਾ ੲੇ । ੨੨੯ ।

ਜਢ ਕਰਹਿੰ ਗਫਲਤ ਜਗਤ ਮੌਂ ਤਬ ਖਾਂਹਿੰ ਦਰਗਹਿ ਮਾਰ ।
ਰਹੇਂ ਦੂਰ ਬੇਟੇ ਬੇਟੀਆਂ ਤਵ ਨਾ ਲੈਏ ਕੋਊ ਸਾਰ ।
ਕਰੁ ਤਰਕ ਤੋਬਾ ਭਾਖੁ ਬੰਦੇ ਨਾ ਕਰੋ ਫਿਰ ਜੋਰ ।
ਮਤੁ ਪਵੈ ਆਤਸ ਦੋਜਖ਼ੀ ਤਵਜਾ ਰਹੈ ਵਿਚ ਗੋਰ । ੨੩੦ ।

ਕਈ ਭਏ ਸਾਹਿ ਮਸਾਇਕਾ ਪੈਕੰਬਰਾ ਲਖ ਖਾਂਨ ।
ਨਾ ਕਹੂੰ ਦੀਸੈ ਜਿਮੀ ਪਰ ਉਨ ਸਾਥ ਕੇ ਨੀਸਾਨ ।
ਜਿਮ ਚਲਹਿ[1] ਪੰਖ ਕਬੂਤ੍ਰਾ ਦਕਨਾ[2] ਨਿਹਿਚਲ ਛਾਉ ।
ਤਿਮ ਕਈ ਕੋਟ ਸੁ ਖਾਕ ਹੂਏ ਕੋਨ ਪੂਛੇ ਨਾਂਉ । ੨੩੧ ।

ਧਨੁ ਜੋੜ ਗੰਜ ਚਲੀਸ਼ ਗੀਦੀ ਨਾ ਕੀਓ ਈਮਾਂਨ ।
ਤਵ ਦੇਖ ਆਲਮੁ ਹਸੋ ਕਾਰੂ ਹੋਹਿੰ ਤੂੰ ਪ੍ਰੇਸਾਂਨੁ ।
ਨਹਿ ਨੰਿਵਦਾਨੀ ਦੂਨੀ ਕੀ ਨਹਿ ਅਵਚਲੇ ਮਾਕਾਨ ।
ਖੁਦ ਚਸਮ ਬੀਨੀ ਖਲਕ ਇਹ ਤਜ ਜਾਏ ਸਗਲ ਜਹਾਂਨ । ੨੩੨ ।

ਹਰ ਵਖਤ ਬੰਦੇ ਯਾਰ ਕਰੁਹ ਹਰਿ ਬੰਦਗੀ ਨ ਵਿਸਾਰੁ ।
ਮਨ ਮਸਤ ਗਾਫਲ ਹੋਇ ਤੂੰ ਨਾ ਜੀਤ ਬਾਜੀ ਹਾਰੁ ।
ਨਾ ਕੀਓ ਤੋਬਾ ਕੌਫ ਕਰ ਕਾਰੰਦਿਆਂ ਗੋਨਾਂਹਿ ।
ਸ੍ਰੀ ਕਹੇ ਨਾਨਕ ਆਲਮੈ ਸਿਯੋਂ ਤੇਰੀਯਾ ਪਾਨਾਹਿ । ੨੩੩ ।

ਜਿਹਿ ਬਖਸ ਹੈ ਬੇਲੰਦ ਬਾਲਾ ਸੋ ਗਰੀਬ ਨਵਾਜੁ ।
ਜੋ ਸਾਹਿ ਸਾਹਾਂ ਪਾਤਸਾ ਜੋ ਰਾਜਿਆਂ ਸਿਰ ਰਾਜੁ ।
ਚਤੁਰਾਨਨੰ ਚਤੁਰਾਂਨੈ ਜਿੰਹਿ ਜਪੈ ਬੇਦ ਬੀਚਾਰ ।
ਸਹਸਾਂਨਨੰ ਸਹਸਾਨਨੈਂ ਜਿਹਿ ਨਾਹਿ ਪਾਵੈ ਪਾਰ । ੨੩੪ ।

ਕਰੁ ਜਾਪੂ ਕਾਰੂ ਤਾਂ ਸਕੋ ਸ੍ਰੀ ਕਹਿਯੋ ਨਾਨਕ ਰਾਇ ।
ਨਾ ਪਵੈ ਗਲ ਜਮ ਜੇਵਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਲੈਏ ਬੇਗ ਛਡਾਇ ।
ਉਪਦੇਸ ਕਰ ਸੁਲਤਾਨਿ ਕੋ ਗੁਰ ਫੇਰ ਭਾਖੀ ਏਹੁ ।
ਅਬ ਜਾਂਹਿ ਮੱਦ੍ਰ ਦੇਸ ਕੋ ਹਸ ਹਮੈਂ ਆਇ ਸਦੇਹੁ । ੨੩੫ ।

---

[1] ਉਡਹਿ [2] ਦਕਨਾਹਿ

ਕਰ ਜੋਰ ਕਾਰੂ ਤਾਂ ਸਮੈਂ ਫਿਰ ਲਗੋ ਚਰਨੀ ਧਾਇ।
ਅਬ ਰਮੈਂ ਪਾਛੇ ਕੋ ਤੁਮੈਂ ਮੁਖ ਕਹੀ ਏਹੁ ਸੁਨਾਇ।
ਹਮ ਸਰਨ ਤੇਰੀ ਆ ਗਹੀ ਗੁਰ ਬਿਐਬ ਪ੍ਰਵਦਗਾਰ।
ਫਿਰ ਕਦੌਂ ਦੀਦਾਰੁ ਮੋ ਕੋ ਕਰੋ ਸਾਚੁ ਬਿਚਾਰ। ੨੩੬।
ਤਬ ਕਹਿਯੋ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਗੁਰ ਦੈ ਸੁਨੋਂ ਕਾਰੂ ਕਾਂਨ।
ਜਬ ਧਰੋ ਦਸਵਾਂ ਤੇਜ ਜਾਮਾ ਬੀਚ ਏਸ ਜਹਾਂਨ।
ਮਮ ਨਾਂਮੁ ਸ੍ਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘੁ ਸਭ ਭਾਖ ਹੈ ਸੰਸਾਰ।
ਤਬ ਰਚੋਂਗਾ ਮੈਂ ਖਾਲਸਾ ਔਰੰਗਰਾਜ ਮਝਾਰ। ੨੩੭।

ਤਬ ਗਜੇ ਸਿੰਘ ਮਹਾਂਬਲੀ ਗਹਿ ਸਸਤ੍ਰ ਅਸਤ੍ਰ ਮਹਾਂਨ।
ਚਢ ਲੂਟ ਕੂਟ ਮਵਾਸ ਗਢ ਨਹਿ ਧਰੈਂ ਕਾਹੂੰ ਕਾਂਨ।
ਸਭ ਡਰੈਂ ਸਾਹਿ ਅੰਬੀਰੜੇ ਜਬ ਸਿੰਘ ਸਨਮੁਖ ਆਂਹਿ।
ਰਜਪੂਤ ਮੁਗਲ ਪਠਾਂਨ ਸਈਯਦ ਹੋਰ ਸਭ ਦੂਰ ਜਾਹਿ। ੨੩੮।

ਕਰ ਜੰਗ ਔਰੰਗ ਸੋਂ ਘਨੇ ਚਮਕੌਰ ਕਰ ਪ੍ਰਵੇਸ।
ਦੈ ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਸੁ ਖਾਲਸੇ ਮੇਂ ਜਾਂਉ ਜੰਗਲ ਦੇਸ।
ਔਰੰਗ ਕੇ ਬਧ ਕਾਜ ਤਬ ਜੁਗ ਸਿੰਘ ਦੇਊ ਪਠਾਇ।
ਸਾਹ ਹੇਰ ਕੈ ਵਹੁ ਜਫ਼ਨਾਵਾਂ ਬੇਗ ਮਰ ਜਾਇ। ੨੩੯।

ਸੁਤ ਸੁਤਾ ਘਰ ਔਰੰਗ ਕੇ ਦੁਵੈ ਤੀਨ ਹੋਹਿ ਅਨੂਪ।
ਤਿਨ ਮਾਹਿ ਤੂੰ ਇਕੁ ਹੋਂਹਿਗਾ ਬਲ ਬੁੱਧ ਸਹਿਤ ਸਰੂਪ।
ਤਵ ਨਾਂਮੁ ਸਾਹਿਬ ਹਾਦਰਾ ਜਗੁ ਕਹੇ ਸਰਬ ਉਚਾਰ।
ਜਬ ਜਾਹਿ ਦੱਛਣ ਦੇਸ ਕੋ ਹਮ ਦੇਹਿ ਤੋਹਿ ਦੀਦਾਰ। ੨੪੦।

ਇਮ ਭਾਖ ਕਾਰੂ ਕੋ ਤਬੈ ਗੁਰ ਉਡਿਯੋ ਸੁਰਤ ਸੁਧਾਰ।
ਸੁਖ ਸਹਿਤ ਮੱਦਰ ਦੇਸ ਆਇਓ ਨਾਂ ਲਗੀ ਕਛੁ ਬਾਰ।
ਸਭ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਆ ਮਿਲੇ ਗੁਰ ਪਾਦ ਕੰਜ ਜੁਹਾਰਿ।
ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਚਰਨ ਪੈ ਕਵ ਵੀਰ ਸਿੰਘੁ ਬਲਹਰਿ। ੨੪੧।

ਸਵੈਯਾ : ਜੀਤ ਮਕੇਸਰ[1] ਕੌਸ ਪੁਜਾਇ ਜਿਨੈ ਬਗਦਾਦ ਕੇ ਪੀਰ ਨਿਵਾਏ।
ਜਾਇ ਮਦੀਨੇ ਮਿਲਾਇਸੁ ਕਾਰੂਏ ਦੈ ਉਪਦੇਸੁ ਵੇ ਸਿੱਖ ਬਨਾਂਏ।
ਦੈ ਪਰਤੀਤ ਨਿਜੰ ਕਰ ਕੀ ਕੁਨਕਾ ਕਰਨੇਂ ਵਹੁ ਲੋਕ ਸਿਖਾਏ।
ਸੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਐਰਾਵਤੀ ਤਟ ਆਪ ਪੁਰੇ ਕਰਤਾਰ ਜੂ ਆਏ। ੨੪੨।

ਸਵੈਯਾ : ਸੇਵਕ ਦੇਸਨ ਦੇਸਨ ਕੇ ਸੁਨ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਸਗਰੇ ਚਲ ਆਏ।
ਹੇਮ ਪਟੰਬਰ ਅੰਬਰ ਮਾਣਕ ਮੋਤਨ ਕੈ ਸਿਤ ਹਾਰ ਲਿਆਏ।
ਚੌਰ ਮੁਨੇ ਪਲਘਾਦਕ ਬਿੱਦ੍ਰਮ ਗਾਗਰ ਲੋਹ ਕਟਾਸ ਸੁਹਾਏ।

---
[1] ਮਕੇਸੁਰ

ਨੌਬਤ ਬਾਜ ਨਿਸਾਨ ਕਰੀਅਸ ਸਿਯੰਦਨ ਔ ਸਿਵਕਾ ਸੁਖਦਾਏ ।੨੪੩।

ਦੋਹਰਾ : ਵੈਜੁ ਪੁਸਾਕ ਬਦੇਸ ਕੀ ਸੋ ਤਬ ਧਰੀ ਉਤਾਰ ।
ਪਹਿਰ ਪੁਸਾਕ ਅਨੂਪ ਗੁਰੂ ਬੈਠਾ ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ ।੨੪੪।

ਸੋਰਠਾ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਰਾਇ ਬੈਠਾ ਮੰਜੀ ਲਾਇ ਕੈ ।
ਮਿਲੇ ਜਿਂਉ ਅੰਗਦੁ ਆਇ ਸੋ ਅਬ ਕਥਾ ਸੁਣਾਇ ਹੌ ।੨੪੫।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਆਤ ਛੰਦ : ਚਲੈ ਚੰਦੂ ਭਾਗਾ ਜਹਾਂ ਦੀਹ ਨੀਰੰ । ਬਸੈ ਪਾਰ ਪਿਡੰਤਿਸੈ ਨੀਰ ਤੀਰੰ ।
ਕਹੈਂ ਵਾਲੁਮੋਘੋ ਤਿਸੈ ਗ੍ਰਾਮ ਨਾਮੰ ।
ਬਸੈਂ ਤਾਂਹਿ ਤੇਹਣ ਸੁ ਖੱਤ੍ਰੀ ਬਿਰਾਮੰ ।੨੪੬।

ਤਹਾਂ ਚੰਦ ਫੇਰੂ ਬਡੋ ਮੱਤ ਧੀਰੰ । ਲਖੈਂ ਰੂਪੁ ਜਾ ਕੋ ਸੁ ਲਾਜੈਂ ਅਮੀਰੰ ।
ਕਹੂੰ ਕਾਜ ਆਇਯੋ ਪੁਰੀ ਨੰਦ ਰਾਮੰ ।
ਭਲੀ ਭਾਤ ਦੇਖੇ ਕਿਲੇ ਸਾਹਿਧਾਮੰ ।੨੪੭।

ਗਇਯੋ ਫੇਰ ਆਗੈ ਕਈ ਕੋਸ ਔਰੰ । ਲਖੀ ਜਾਇ ਸੂਤਾ ਜੁਗੰ ਏਕ ਠੌਰੰ ।
ਸਤੁੱਦ੍ਰ ਵਿਆਸਾ ਇਕੰ ਠੌਰ ਹੇਰੀ ।
ਹਿਤੰ ਪਾਰ ਜਾਨੇਂ ਚਢਿਯੋ ਜਾਇ ਬੇਰੀ ।੨੪੮।
ਪ੍ਰਓਪਾਰ[1] ਸੁਤ੍ਰਾ ਸੁ ਨੌਕਾ ਤਿਆਗੀ । ਸੁਨਿਯੋ ਨਾਂਮੁ ਭਾਟਾ ਤਹਾਂ ਸੁਤ ਲਾਗੀ
ਪੁਰੰ ਤੀਰ ਆਇਯੋ ਭਲੇ ਸੌਣ ਪਾਏ ।

ਭਇਯੋ ਸੌਣੁ ਜੇਠਾ ਪੁਰੀ ਮੱਧ ਆਇ ।੨੪੯।
ਪੁਰੀ ਨਾਥ ਨਾਮੰ ਕਹੇਂ ਤਖਤ ਮੱਲੰ । ਦਿਲੰ ਤੋਲ ਪੂਰਾ ਸੁ ਬੋਲੰ ਅਟੱਲੰ ।
ਬਲੀ ਬੀਰੁ ਬਾਂਕਾ ਗੁਨੰਵਾਂਨ ਚਾਹੇ ।
ਗਹੇ ਬਾਂਹਿ ਜਾਂ ਕੀ ਸੁ ਓੜੰ ਨਿਬਾਹੇ ।੨੫੦।
ਦਿਲੀ ਸੰਦਇਯੋ ਤਾਂਹਿ ਦੇਸੰ ਅਜਾਰੇ । ਨਦੀ ਰਾਜ ਘਾਟੰ ਜਗਾਤੰ ਅਪਾਰੇ।
ਤਬੈ ਕਾਰਬਾਰੰ ਪਰੀ[2] ਤਾਸ ਲੋਰੰ । ਕਰੈ ਚਿੱਤ ਮੈ ਨਿੱਤ ਹੀ ਏਹੁ ਟੋਰੰ ।੨੫੧
ਤਬੈ ਚੰਦ ਫੇਰੂ ਮਿਲਿਯੋ ਜਾਇ ਤਾਸੰ । ਦੀਨਾਰੰ ਦਈ ਨਦ੍ਰ ਨੇਕੰ ਨਿਵਾਸੰ ।
ਤਬੈ ਤਖਤ ਮੱਲੰਗਹੀ ਬਾਂਹਿ ਤਾਂਕੀ ।
ਦੀਏ[3] ਸੂਬ ਦਫਤ੍ਰ ਆਮਦ ਸਹਿਤ ਬਾਕੀ ।੨੫੨।
ਸਿਰੇਪਾਉ ਦੀਨਾ ਦੁਸਾਲਾ ਉਦਾਰੰ । ਨਿਜੰ ਮੁਹਿਰ ਛਾਪੰ ਸੁ ਦੀਨੀ ਉਤਾਰੰ ।
ਨਿਜੰ ਭ੍ਰਿਤ ਭੇਜੇ ਸੁ ਸੂਬੰ ਮਕਾਂਨੀ । ਜਬੈ[4] ਚੰਦ ਫੇਰੂ ਸੁ ਪਾਈ ਦੀਵਾਨੀ ।੨੫੩
ਭਏ ਰਾਸ ਬਾਸੰ ਬਢਿਯੋ ਰਾਜ ਤੌਰੰ । ਸਰੈ ਸੂਬ ਕਾ ਮੰਡਲੀ ਭਾਂਤ ਔਰੰ ।
ਤਬੈ ਚੰਦ ਫੇਰੂ ਭਈ ਧਾਮ ਸਾਦੀ । ਜਇਯੋ ਪੂਤੁ ਲਹਿਣਾ ਬਡੋ ਸੱਤਵਾਦੀ ।੨੫੪
ਘਰੰ ਤਖਤ ਮਲੰ ਸੁ ਕੰਨਿਆਂ ਉਪਾਈ । ਧਰਿਯੋ ਤਾਤ ਮਾਤੰ ਸੁਨਾਮੰ ਬਿਰਾਈ।
ਭਏ ਪਾਂਚ ਸਾਤੰ ਜਬੈ ਸਾਲ ਸੁੱਧੰ । ਪਠੇ ਮੱਦ੍ਰ ਦੇਸੰ ਸੁ ਲਾਗੀ ਸੁਬੁੱਧੰ ।੨੫੫।

[1]ਪਰਿਯੋ [2]ਤਾਂਹਿ [3]ਦਏ [4]ਤਬੈ

ਬ੍ਰਜੈਂ ਜਾਹਿ ਖਹਿਰੇ ਖਡੂਰੰ ਮਝਾਰੰ । ਤਹਾਂ ਆਇ ਪਹੁਚੇ ਵੈ ਨੇਗੀ ਉਦਾਰੰ ।
ਤਹਾਂ ਰਾਵੂ ਅਰੜਕੁ ਹੁਤੋ ਬੈਸ ਬਾਲੀ ।
ਧਰਿਯੋ ਸਗਨੁ ਤਾਂ ਕਰ ਬਡੀ ਪ੍ਰੀਤ ਪਾਲੀ । ੨੫੬ ।
ਗਏ ਫੇਰ ਭਾਟੋ[1] ਵੈ ਲਾਗੀ ਉਮਾਹੰ । ਬਰਾਤੰ ਮੰਗਾਈ ਸੁ ਕੀਨੋਂ ਬਿਆਹੰ ।
ਜਬੈ ਜਾ ਖਡੂਰੰ ਬਸੀ ਸੋ ਬੀਰਾਈ । ਕਰੇ ਸੰਤ ਸੇਵਾ ਹਿਤੰ ਚਿੱਤੁ ਲਾਈ । ੨੫੭ ।
ਤਹਾਂ ਦੀਨ ਬੰਧੰ ਮਹਾਂਰਾਜ ਰਾਜੰ । ਸ੍ਰੀ ਸਾਹ ਸਾਰੰ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜੰ ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਆਪ ਆਏ ।
ਸੁ ਮਾਈ ਬਿਰਾਂਈ ਮਿਲੀ ਤਾਂਹਿ ਜਾਏ । ੨੫੮ ।
ਪਰੀ ਆਇ ਪੈਰੀਂ ਮਨੰ ਦੀਨ ਹੁਵੈ ਕੈ । ਸ੍ਰੀ ਸਾਹ ਸਾਹੰ ਦਲੀ ਸਾਥ ਲੈ ਕੈ ।
ਨਿਜੰ ਧਾਮ ਆਈ ਸਿੰਘਾਸੁਨੁ ਬਨਾਂਇਯੋ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕੁ ਜੀ[2] ਤਾਂ ਪੈ ਬੈਠਾਇਯੋ । ੨੫੯ ।
ਜਲੰ ਪੌਨੁ ਭੋਜਨੁ ਕਰੀ ਸੇਵ ਨੀਕੇ । ਭਲੇ ਚਰਨ ਚਾਪੈ ਮਹਾਂਰਾਜ ਜੀ ਕੇ ।
ਕਛੂ ਦਿਵਸ ਸਤਿਗੁਰ ਤਹਾਂ ਹੀ ਬਿਰਾਜੇ ।
ਸ੍ਰੀ ਪੁਰ ਕ੍ਰਤਾਰੰ ਸਦਾ ਫੇਰ ਰਾਜੇ । ੨੬੦ ।
ਉਤੰ ਚੰਦ ਫੇਰੂ ਸੁਤੰ ਨਾਮ ਲਹਿਣਾਂ । ਬਿਆਹਿਆ ਖਡੂਰੰ ਦੁਨੀ ਦੀਨ ਗਹਿਣਾ ।
ਜਿਨੈਂ ਗੋਤੁ ਸੇਠੀ ਖਡੂਰੰ ਸੁ ਖੱਤ੍ਰੀ ।
ਤਿਨੋ ਕੇ ਬਿਆਹਿਆ ਸੁ ਲੈਹਿਣਾ ਜੁ ਛੱਤ੍ਰੀ । ੨੬੧ ।
ਪਿਤਾ ਚੰਦਿ ਫੇਰੂ ਮਾਤਾ ਦਇਆ ਕੌਰੰ ।
ਮਹਿਲੁ ਮਾਤ ਖੀਵੀ[3] ਜਿਸੈ ਰਾਜ ਤੌਰੰ ।
ਜੁਵਾਲਾ ਮੁਖੀ ਦ੍ਰਸ ਲਹਿਣਾ ਸਿਧਾਇਯੋ[4] ।
ਬੇੜੋ ਸੰਗੁ ਸੰਗ ਖਡੂਰੰ ਸੁ ਆਇਯੋ[5] । ੨੬੨ ।
ਮਿਲੀ ਆਇ ਤੌ ਲੌ ਤਹਾਂ ਹੀ ਬੀਰਾਈ ।
ਭਲੇ ਕੰਠ ਲਾਇਯੋ ਨਿਜੰ ਜਾਨ ਭਾਈ ।
ਸੁਨੋ ਬੀਰ ਲਹਿਣਾ ਕਹੇ ਵਾਕ ਐਸੇ ।
ਮਿਲਯੋ ਮੋਹਿ[6] ਸਤਗੁਰੁ ਕਹੋ ਓਪ ਕੈਸੇ । ੨੬੩ ।
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਸਾਨੂੰ ਜੁਆਨੰ ਦਿਖਾਊ । ਤਿਸੇ ਰੂਪ ਜੈਸਾ ਤਿਸੈ ਰੂਪੁ ਪਾਂਊ ।
ਨਿਜਾ ਨੰਦ ਰੂਪੰ ਅਨੂਪੰ ਬਿਰਾਜੈ । ਨਿਰੰਕਾਰ ਰੂਪੰ ਨਰੰਕਾਰ ਛਾਜੈ । ੨੬੪ ।
ਬ੍ਰੰ ਮੋਹਿ ਦੀਨੋਂ ਜਬੈ ਯਾਦ ਕੈਹੋਂ । ਤਬੈ ਆਇ ਤੋ ਕੋਂ ਹਮੈ ਦ੍ਰਸੁ ਦੈਹੋਂ ।
ਜਬੈ ਨੰਦ ਫੇਰੂ ਸੁਣੇ ਵਾਕੁ ਐਸੇ ।
ਸਵਾਧਾਨ ਹੁਵੈ ਕੈ ਲਗੋ ਕਹਿਣ ਕੈਸੇ । ੨੬੫ ।
ਸੁਨੋ ਭੈਣ ਮੇਰੀ ਕਰੋ ਯਾਦ ਆਜੰ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰ ਅਵੈ[7] ਗੁਰੂ ਮਹਾਂਰਾਜੰ ।

---

[1]ਭਾਟਟੀ [2]ਸੁ [3]ਬੀਵੀ [4]ਧਿਧਾਇਯੋ [5]ਸੁਹਾਇਯੋ [6]ਮੋਹਾ [7]ਆਵੈ

ਹਮੈਂ ਦਰਸੁ ਪਾਵੈ ਜਗੈ ਭਾਗੁ ਭਾਲੰ ।
ਪ੍ਰਸੈਂ ਜਾਹਿ ਪਾਛੈ ਸੁ ਮਾਤਾ ਜੁਵਾਲੰ । ੨੬੬ ।

ਤਬੈ ਧਾਰ ਮੱਜਨੁ ਸੁ ਮਾਈ ਬਿਰਾਈ ।
ਧਰਿਯੋ ਧਿਯਾਨੁ ਗੁਰ ਕੋ ਮਿਲੇ ਬੇਗ ਆਈ ।
ਕਹਿਯੋ ਸਬਦੁ ਸੂਛਮ ਬਿਰਾਈ ਬਿਚਾਰਿਯੋ ।
ਦ੍ਰਿਗੰ ਖੋਲ[1] ਹੇਰੇ[2] ਤਤੀਰੰ ਨਿਹਾਰਿਯੋ । ੨੬੭ ।
ਪਰੀ ਬੇਗ ਚਰਣੀ ਪ੍ਰਯੰਕੰ ਡਸਾਇਯੋ । ਕਸੈ ਤੋਸਕੰ ਤਾਸ ਊਪ੍ਰ ਬੈਠਾਇਯੋ ।
ਤਤੰ ਕਾਲ ਲਹਿਣੇ ਗਹੇ ਧਾਇ ਚਰਣੰ ।
ਐਸੇ ਪ੍ਰੀਤ ਲਾਗੀ ਸਕੈ ਕੌਣ ਵਰਣੰ । ੨੬੮ ।
ਤਬੈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇ ਵਾਕੰ ਉਚਾਰੇ[3] । ਕਹਾਂ ਧਾਮੁ ਤੇਰੋ ਕੀ ਨਾਮੰ ਤੁਮਾਰੇ[4] ।
ਕਹਿਯੋ ਨੰਦ ਫੇਰੂ ਮਮੰ ਨਾਮੁ ਲਹਿਣਾ ।
ਬਸੋ ਤੋਹਿ ਚਰਣੀ ਤਤੰ ਸਰਣ ਰਹਿਣਾ । ੨੬੯ ।

ਦੋਹਰਾ : ਲਹਿਣੇ ਕੇ ਇਹਿ ਵਾਕ ਸੁਣ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰਾਇ ।
ਤੈਂ ਲਹਿਣਾ ਦੇਣਾ ਅਸਾਂ ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਸੁਣਾਇ। ੨੭੦ ।

ਚੌਪਈ : ਤਨਕ ਦਰਸ ਲਹਿਣੇ ਕੋ ਦਇਯੋ । ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਗੁਰੂ ਜੂ ਭਇਯੋ ।
ਲਹਣੇ ਦਰਸੁ ਸੁਵਪਨ[5] ਸਮ ਪਾਇਯੋ ।
ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ ਗੁਰੂ ਤਬ ਆਇਯੋ । ੨੭੧ ।
ਲਗੀ ਨ ਬਾਰ ਕਛੂ ਮਗ ਮਾਂਹੀ । ਨਿਮਖ ਮਾਂਹਿ ਉਡ ਗਇਯੋ ਤਹਾਂ ਹੀ ।
ਇੰਦ੍ਰ ਬਾਹਿਨੀ ਤਟ ਜਬ ਗਇਯੋ । ਅਪੁਨੇ ਤਖਤ ਪਰਾਪਤ ਭਇਯੋ। ੨੭੨
ਖਡੂਰ ਰਹਿਯੋ ਲਹਿਣਾ ਇਕ ਰਾਤੈ । ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ ਗਇਯੋ ਪਰਭਾਤੈ ।
ਦਰਸੁ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕੋ ਪਾਇਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿਰੁ ਨਾਇਯੋ। ੨੭੩
ਤਿੰਹਿ ਸਿਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਨਿਜ ਕਰੁ ਧਾਰਿਯੋ ।
ਬਹੁਰ ਸ੍ਰਿੀ ਮੁਖ ਏਹੁ ਉਚਾਰਿਯੋ ।
ਕੋ ਤਵ ਨਾਂਮੁ ਗੋਤ੍ਰ ਸੰਖਿਯਾਤਾ । ਕਵਨ ਠੋਰ ਤੁਮਰੇ[6] ਪਿਤ ਮਾਤਾ । ੨੭੪।
ਲਗੋ ਚਰਨ ਬਹੁਰੋ ਸੁਤੁ ਫੇਰੂ । ਨਿਹਿਚਲ ਮਤੁ ਮਾਨੋ ਗਿਰੁ ਮੇਰੂ ।
ਭਾਟੇ ਹੈ ਪਿਤ ਮਾਤ ਹਮਰੇ । ਲਹਿਣਾ ਨਾਂਮੁ ਸੁ ਸੇਵਕ ਥਾਰੇ । ੨੭੫ ।
ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਏ ਸੁਣੇ ਸੁ ਬੈਠਾ । ਤੁਮ ਲਹਿਣਾ ਹਮ ਤੁਮ ਕੋ ਦੇਣਾ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰਾਇ । ਲਹਿਣਾ ਲਇਯੋ ਬੇਗ ਗਲ ਲਾਇ । ੨੭੬
ਅੰਗਦੁ ਧਰਿਯੋ ਨਾਂਮੁ ਤਿਹਿੰ ਕਾਲਾ । ਬੁਧ ਬਾਰਧੁ ਤਨ ਤੇਜੁ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਅੰਗ ਲਾਇ ਅੰਗਦੁ ਠਹਿਰਾਇਯੋ। ਜਨੁ ਦੂਜਾ ਨਾਨਕੁ ਗੁਰੁ ਆਇਯੋ । ੨੭੭
ਬਾਸਰੁ ਬੀਤ ਨਿਸਾ ਜਬ ਆਈ । ਸੋਇ ਰਹਿਯੋ ਨਰੁ ਨਾਰ ਸਬਾਈ ।

---

[1]ਚਲਉ [2]ਘਾਰ [3]ਉਚਾਰੋ [4]ਤੁਮਾਰੋ [5]ਸੁਵਨ [6]ਤੁਮੇਰੇ

ਅੰਗਦੁ ਕਰੈ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਸੇਵਾ। ਤਬ ਆਈ ਕੇਹਰ ਚੜ ਦੇਵਾ। ੨੭੮।
ਉਤਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗਹੀ ਬੁਹਾਰੀ। ਧਰਮਸਾਲ ਗੁਰ ਕੀ ਸਭ ਸੁਵਾਰੀ।
ਤਿਸੀ ਠੌਰ ਸੂੰਹਣ ਵਹੁ ਧਰੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਪਰਕਰਮਾਂ ਕਰੀ। ੨੭੯।
ਚੜ੍ਹੀ ਸਿੰਘ ਨਿਜ ਭੌਂਨ ਸਿਧਾਂਨੀ। ਅੰਗਦ ਨਿਜ ਮਨ ਅਚਰਜ ਮਾਨੀ।
ਭਇਯੋ ਭੋਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜਬ ਜਾਗੇ। ਅੰਗਦੁ ਖਰੋ ਜੋਰ ਕਰ ਆਗੇ। ੨੮੦।
ਨਿਸ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸਭ ਕਹੇ ਸੁਨਾਇ। ਹਸ ਬੋਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਰਾਇ।
ਅੰਗਦ ਕੋ ਇਮ ਭਾਖ ਸੁਣਾਇਯੋ। ਤੁਮ ਦਰਸਨੁ ਦੇਵੀ ਕਾ ਪਾਇਯੋ। ੨੮੧।
ਜਿਹ ਪਰਸਨ[1] ਜਗੁ ਜਾਇ ਪਹਾਰ। ਸੋ ਸੇਵੈ ਗੁਰ ਕੈ ਦਰਬਾਰ।
ਇਹੁ ਸੁਨ ਅੰਗਦੁ ਗਦ ਗਦ ਭਇਯੋ। ਪ੍ਰੇਮ ਮਗਨ ਗੁਰ ਚਰਨੀ ਪਇਯੋ। ੨੮੨।
ਹਾਥ ਜੋਰ ਇਮ ਕਹਿਯੋ ਉਚਾਰ। ਜਾਇ ਆਂਉ ਭਾਟੇ ਇਕ ਬਾਰ।
ਫੇਰ ਆਇ ਪ੍ਰਭ ਸੇਵਾ ਕਰੋ। ਨਿਮਖ ਏਕ ਢਿਗ ਤੇ ਨਹਿ ਟਰੋਂ। ੨੮੩।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਆਇਸ ਦੀਨੀ। ਬਹੁਰ ਤਗੀਦ ਭਈ ਬਿਧ ਕੀਨੀ।
ਤਹਾਂ ਨ ਰੰਚਕ ਬਾਰ ਲਗਾਵੇ। ਜਾ ਭਾਟੇ ਫਿਰ ਸੀਘਰ ਆਵੇ। ੨੮੪।
ਆਇਸੁ ਲੈ ਅੰਗਦ ਜੂ ਧਾਇਯੋ। ਨਿਜੂ ਸਾਸੁਰ ਖਡੂਰ ਸੁ ਆਇਯੋ।
ਬੀਤੀ ਨਿਸ ਬਾਸਰੁ ਜਬ ਭਇਯੋ।
ਛਕ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਤਬ ਹੀ ਚਢ ਗਇਯੋ। ੨੮੫।
ਉਮਡਿਯੋ ਮੇਘੁ ਜਬੈ ਮਗ ਮਾਂਹੀ। ਨਿਕਟ ਗ੍ਰਿਾਂਮੁ ਦੀਸੈ ਕੋ ਨਾਹੀ।
ਛਪਰੀ ਏਕ ਦ੍ਰਿਸਟ ਤਬ ਆਈ। ਅੰਗਦ ਜੁ ਪਹੁਚਿਯੋ ਤਿਹਿ ਜਾਈ। ੨੮੬।

ਦੋਹਰਾ : ਬਰਸਿਯੋਂ ਮੇਂਹੁ ਘਨੋਂ ਤਹਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਂਮ।
ਭਲੀ ਸੁਹਾਵੀ ਛਾਪਰੀ ਕੀਨੋਂ ਜਿਹਿੰ ਬਿਸਰਾਂਮ। ੨੮੭।

ਅੜਲ : ਬਰਸਿਯੋ ਨੀਰ ਅਪਾਰ ਘਟਾ ਛਬ ਛਾਇ ਕੈ।
ਰਹੇ ਸਰੋਵਰ ਪੂਰ ਅਧਕ ਜਲ[2] ਪਾਇਕੈ।
ਬਾਸਵ ਆਇ ਸੁ ਪਾਸਿ ਭਏ ਘਨ ਊਚਿਆ।
ਹੋ ਅੰਗਦ ਜੂ ਨਿਜ ਧਾਂਮ ਸੁ ਬੇਗ ਪਹੂਚਿਆ। ੨੮੮।
ਕਛੁਕ ਦਿਵਸ ਸੁਖ ਸਹਿਤ ਬਸਿਯੋ ਘਰ ਬਾਰ ਜੂ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਰਨ ਸਰੋਜ ਸੀਸੁ ਨਿਜ ਨਾਇਆ।
ਹੋ ਗਹਿ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਅੰਗਦੁ ਅੰਗ ਲਗਾਇਆ। ੨੮੯।
ਕਛੁਕ ਕਾਲ ਗੁਰ ਤਾਂਹਿ ਸੁ ਭਲੈ ਬੀਤਾਇਯੋ।
ਰਾਵੀ ਤਟ ਕਰਤਾਰਿਪੁਰੇ ਸੁਖੁ ਪਾਇਯੋ।
ਕਾਹੂੰ ਕੀਓ ਹਜੂਰ ਜਿਕਰੁ ਇਸ ਭਾਂਤ ਕਾ।
ਜੁ ਮੇਲਾ ਆਇਆ ਨਿਕਟ ਅਚਲ ਸਿਵਰਾਤ ਕਾ। ੨੯੦।

---
[1]ਦਰਸਨ [2]ਜਸ

ਸੁਣ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰਾਜ ਸਮਾਜੁ ਸਵਾਰਿਆ ।
ਨਿਜ ਸਾਸੁਰ ਵਾਟਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਪਗੁ ਧਾਰਿਆ ।
ਜਬ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਅੱਚਲ ਆਇ ਬਿਰਾਜਿਆ ।
ਹੋ ਜਬੇ ਨਿਸਾਂਨ ਅਨੇਕ ਮਨੋਂ ਘਨ ਗਾਜਿਆ ।੨੯੧।
ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਜੁਰੀ ਬਿਸਾਲ ਸਹੰਸਰ ਸੰਗਤਾਂ ।
ਕੇਤਕ ਸਾਹੂਕਾਰ ਕੇਤੜੇ ਮੰਗਤਾ ।
ਕੇਤਕ ਪਹਿਰ ਪਟੰਬਰ ਅੰਬਰ ਕੰਬਰਾ ।
ਹੋ ਕੇਤਕ ਆਏ ਚਾੜ ਬਿਭੂਤ ਦਿਗੰਬਰਾ ।੨੯੨।
ਪੱਛਮਿ ਦਿਸ ਤਟ ਤਾਲ ਸੁ ਕੁੰਣ ਨਿਹਾਰ ਕੈ ।
ਬੈਠੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਆਸਣੁ ਧਾਰ ਕੈ ।
ਲਛਮੀ ਚੜੀ ਅਪਾਰ ਖਜਾਂਨਾ ਪੂਰਿਆ ।
ਹੋ ਜੋਗੀ ਜੰਗਮ ਹੇਰ ਸੁ ਮਰੇਂ ਬਿਸੂਰਿਆ ।੨੯੩।
ਤਾਂਹੀ ਛਿਨ ਸਜੇ ਸੁਵਾਂਗ ਲਿਆਏ ਭਗਤੀਏ[1] ।
ਨੇਦੀਸੁਰੁ ਆਹ ਗੰਗ ਸੁਦਾ ਸਿਵ ਸਕਤੀਏ ।
ਭੰਗਰ ਨਾਥੁ ਨਿਹਾਰ ਤਬੈ ਖੁਣਸਾਇ ਕੈ ।
ਹੋ ਲੋਟਾ ਲਇਆ ਛਪਾਇ ਸੁ ਨਦਰ ਬਚਾਇ ਕੈ ।੨੯੪ ।
ਭਗਤੀਯਾਂ ਭੂਲੀ ਭਗਤ ਚਿੰਤਾਤਰ ਹੋਇਆ ।
ਸਭ ਸੁਵਾਂਗੀ ਤਬ ਆਇ ਹਜੂਰ ਖਲੋਇਆ ।
ਐਸੇ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਆਂਇ ਕੈ ।
ਜੀ ਲੋਟਾ ਲੈ ਗਏ ਜੋਗੀ ਰਿਸਟੁ ਬਨਾਇ ਕੈ ।੨੯੫।
ਸ੍ਰਿ ਗੁਰ ਤਬ ਨਿਜ ਤੀਰ ਸੁ ਸਿੱਖੁ 'ਬੁਲਾਇ ਕੇ'[2] ।
ਸੂਛਮ ਬਾਤ ਉਚਾਰ ਭਲੇ ਸਮਝਾਇ ਕੈ ।
ਸੁਵਾਂਗੀ ਭਏ ਅਧੀਨ ਬਿਲੰਬ[3] ਨ ਕੀਜੀਏ ।
ਹੋ ਭੰਗ੍ਰ ਨਾਥ ਕੋ ਆਖੋ ਲੋਟਾ ਦੀਜੀਏ ।੨੯੬।
ਭੰਗ੍ਰ ਨਾਥ ਕੇ ਤੀਰ ਸੁ ਸਿੱਖ ਸਧਾਰਿਆ ।
ਦੇਹੁ ਨਾਥ ਜੀ ਲੋਟਾ ਏਂਵ ਉਚਾਰਿਆ ।
ਜੋਗੀ ਤਾਂਮਸਧਾਰ ਸੁ ਲਗਾ ਅਲਾਂਵਣੇ ।
ਹੋ ਹਮ ਤੁਮਰਾ[4] ਕਦ ਲੋਟਾ ਗਏ ਚੁਰਾਵਣੇ ।੨੯੭।
ਸਿੱਖ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੀਰ ਕਹਿਆ ਤਬ ਆਇ ਕੈ ।
ਜੀ ਜੋਗੀ ਦੀਆ ਜਬਾਬੁ ਹਮੇਂ ਖੁਣਸਾਇ ਕੈ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਬਹੁਰ ਸਿੱਖ ਸਮਝਾਇਆ ।

[1]ਭਗੀਤੀਏ [2]ਬੁਲਾਇਆ [3]ਬਿਲੰਮੁ [4]ਤੁਰਾ

ਹੋ ਅਮਕੀ ਜਾਗਾ ਲੋਟਾ ਉਨਾ ਛਪਾਇਆ । ੨੯੮ ।
ਸ਼ਨੇ ਸ਼ਨੇ ਮੁਖ ਮੋਨ ਤਹਾਂ ਤੁਮ ਜਾਂਵਣਾ ।
ਲੈ ਲੋਟਾ ਫ੍ਰਿ ਸੀਘ੍ਰ ਉਥੋਂ ਆਂਵਣਾ ।
'ਗੁਰ ਤੇ ਲੈ'[1] ਸਿੱਖੁ ਸਿੱਖਿ ਤਬੈ ਫਿਰ ਧਾਇਆ ।
ਹੋ 'ਸ਼ਨੇ ਸ਼ਨੇ ਲੈ'[2] ਲੋਟਾ ਸੀਘ੍ਰ ਆਇਆ[3] । ੨੯੯ ।
ਜੋਗੀ ਹੁਵੈ ਤਬ ਝੂਠੇ ਲਗੇ ਡਰਾਵਣੇ ।
ਜੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਆਰਿਸਟ ਲਗੇ ਦਿਖਰਾਂਵਣੇ ।
ਗਿੱਦੜ ਕੁੱਤੇ ਸੇਰਿ ਬਘੇਰੇ ਭੇਡਿਆ ।
ਹੋ ਸੂਕਰ ਅਜਗਰ ਰੀਛ ਖਿੜਾਲ ਛਲੇਡਿਆ । ੩੦੦ ।
ਕੇਤਕ ਚੜੇ ਅਕਾਸ ਮ੍ਰਿਗਾਂਨ ਉਡਾਇਆ ।
ਕੇਤੇ ਬਣੇ ਬਘੂਲੇ ਦੁਰਮ ਹਲਾਇਆ ।
ਆਰਿਸਟ ਜੋਗੀਆਂ ਧਾਰੇ ਤਬ ਮਨਿ ਭਾਂਵਣੇ ।
ਹੋ ਮੇਲਾ ਹੁਵੈ ਭੈ ਭੀਤ ਲਗੋ ਡਰੁ ਪਾਵਣੇ । ੩੦੧ ।
ਡੰਡਾ ਪੌਊਆ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤਬੈ ਪਰੇਰਿਆ ।
ਗਿੱਦੜ ਕੁੱਤੇ ਸੇਰ ਬਘੇਰੇ ਘੇਰਿਆ ।
ਸੂਕਰ ਅਜਗਰ ਰੀਛ ਬਿੜਾਲ ਹਕਾਰ ਕੈ ।
ਹੋ ਭੇਡੇ ਅਵਰ ਛਲੇਡੇ ਹਣੇ ਸਵਾਰ ਕੈ । ੩੦੨ ।
ਸੋਟਾ ਪੌਊਆ ਬਹੁਰ ਅਕਾਸ ਸਿਧਾਇਆ ।
ਸਣੇ ਮ੍ਰਿਗਾਂਨਾਂ ਜੋਗੀ ਭੂੰਮ ਗਿਰਾਇਆ ।
ਮਿਟ ਗਏ ਤਬੈ ਬਘੂਰੇ ਅੰਧੀ ਛਾਰ ਕੈ ।
ਹੋ ਜੋਗੀ ਆ ਪਏ ਪੈਰੀਂ ਨਿਜ ਬਲ ਹਾਰ ਕੈ । ੩੦੩ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਤਾਂ ਛਿਨ ਏਹੁ ਉਚਾਰੀਯਾ ।
ਤਨਕ ਤੁਮਾਰੀ ਸਿੱਧ ਨ ਤੁਮੈ ਸੰਭਾਰੀਯਾ ।
ਮੋ ਪ੍ਰਿੜ ਬਲੁ ਕਰਤਾਰ ਦੀਯਾ ਨਿਜੁ ਜਾਣ ਕੈ ।
ਹੋ ਭੰਗ੍ਰ ਨਾਥ ਸੁਣ ਲੇਹੁ ਮੈਂ ਕਹੋਂ ਵਖਾਣ ਕੈ । ੩੦੪ ।

ਦੋਹਰਾ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤਾਂ ਸਮੈਂ ਭੰਗ੍ਰ ਨਾਥ ਕੇ ਤੀਰ ।
ਲਗੋ ਕਹਿਣ ਬਲੁ ਆਪਣਾ ਨਾਨਕੁ ਸੁਣੀ ਗਹੀਰ । ੩੦੫ ।

ਤੋਟਕ ਛੰਦ : ਪਟ ਪਾਵਕ ਅੰਗ ਸਵਾਰ ਧਰੋਂ । ਨਿਜ ਧਾਂਮੁ ਹਿਵਾਲੇ ਬੀਚ ਕਰੋ ।
ਕਰ ਬਿੰਜਨ ਸਾਰੁ ਬਿਸਾਰ ਗਮੰ । ਸਤ ਦੂਖ ਪੀਓਂ ਕਰ ਨੀਰ ਸਮੰ । ੩੦੬ ।
ਧਰ ਹਾਕ ਚਲਾਉਂ ਨ ਸੰਕ ਕਰੋਂ । ਨਭੁ ਬੀਚ ਤ੍ਰਾਜੀ ਤੋਲ ਧਰੋਂ ।
ਧਰ ਟੰਕ ਪਿਛਾਰੀ ਤੋਲ ਤਿਸੈ । ਵਧ ਜਾਂਉਨ ਮੋ ਸਮ ਔਰੁ ਦਿਸੈ । ੩੦੭[4] ।

[1]ਲੈ ਗੁਰ ਤੇ [2]ਉਟ ਸੁਮੇਰੋ [3]ਲਿਆਇਆ [4]309

ਸਭ ਨਾਥ ਚਲਾਂਉ ਨ ਨੈਕ ਡਰੋਂ । ਹੁਵੈ ਤਾਂਣੁ ਇਤੋ ਮਨ ਮੈਂ ਜੁ ਧਰੋਂ ।
ਕਰ ਆਪ ਦਿਖਾਂਉਸੁ ਤੋਹਿ ਅਬੈ । ਕਹਿ ਔਰ ਪੈ ਦੇਂਉ ਕਰਾਇ ਤਬੈ । ੩੦
ਪ੍ਰਭੁ ਜੇਵਡੁ ਆਪ[1] ਸੁ ਦਾਤ ਤਿਤੀ । ਨਿਜ ਦੇ ਦੇ ਹੇਰ ਲਗਾਇ ਬ੍ਰਿਤੀ ।
ਕਹਿਯੋ ਨਾਨਕ ਜੂ ਜਿੰਹ ਨਦਰ ਕਰੇ । ਦੈ ਨਾਂਮੁ ਵਡਾਈ ਦੇਖ ਹਰੇ । ੩੦
ਮੁਖ ਆਖਣ ਆਖ ਨ ਭੂਖ ਜਏ । ਸੁਣ ਕੰਨ ਰਜੇ ਨਹਿ ਰਾਗ ਨਏ ।
ਦ੍ਰਿਗ ਹੇਰ ਨ ਰਾਜਤ ਰੰਗ ਭਲੇ । ਗੁਣ ਗਾਹਕ ਜੋ ਇਕ ਵੰਨ ਰਲੇ । ੩੧੦
ਬਿਨ ਭੋਜਨ ਭੂਖ ਨ ਨੈਕੁ ਭਜੈ । ਕਰ ਗੱਲਾਂ ਕੋਨ੍ ਕਦਾਂਓ ਰਜੈ ।
ਕਹਿਯੋ ਨਾਨਕ ਜੂ ਭੁਖ ਜਾਇ ਤਬੈ ।
ਮਿਲ ਗੁਣ ਮਹਿਂ ਗੁਣੀ ਸਮਾਇ ਜਬੈ । ੩੧੧ ।
ਜਬ ਏਹੁ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਵਾਕ ਕਹੇ । ਤਬ ਜੋਗੀਆਂ ਗੁਰ ਕੈ ਪਾਂਇ ਗਹੇ ।
ਕਰ ਜੋਰ ਸੁ ਭੰਗਰ ਨਾਥੁ ਖਰੋ । ਕਹੇ ਹੇ ਗੁਰ ਔਗਨ ਮਾਫ ਕਰੋ । ੩੧੨ ।
ਤੁਮ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਦਇਆ ਨਿਧ ਹੋ । ਬਲ ਬੁੱਧ ਮਹਾਂ ਸਿੱਧ ਕੀ ਬ੍ਰਿਧ ਹੋ ।
ਮਮ ਔਗਨ ਨਾਂ ਪ੍ਰਭ ਯਾਦ ਕਰੋ ।
ਕਰ ਭੂਲ ਛਿਮਾਂ[2] ਦ੍ਰਿਗ ਮਿਹਿਰ ਧਰੋ । ੩੧੩ ।
ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿਯੋ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ । ਜਾਹ ਭੰਗਰ ਨਾਥ ਪ੍ਰਸਿੰਨ ਹਮੈਂ
ਪਰ ਪਾਂਇ ਜੌ ਭੰਗਰ ਨਾਥੁ ਗਇਯੋ ।
ਮੁਲਤਾਂਨ ਦਿਸਾ ਗੁਰ ਪਿਯਾਂਨ ਕਇਯੋ । ੩੧੪ ।
ਸੁਤਿ ਕੀ ਅਸਵਾਰੀ ਕੀਨ ਜਬੈ । ਗੁਰ ਜਾ ਪਹੁਚਿਯੋ ਮੁਲਤਾਨ ਤਬੈ ।
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨਾਂਮੁ ਸੁਣਿਓ ਜਬ ਹੀ । ਸਭ ਪੀਰ ਇਕੱਤ੍ਰ ਹੈ ਤਬ ਹੀ । ੩੧੫
ਭਰ ਛੀਰ ਕਟੋਰਾ ਲੈ ਕਰ ਮੈਂ । ਸਭ ਪੀਰ ਮਤਾ ਕਰ ਕੈ ਘਰ ਮੈਂ ।
ਗਏ ਤਾਂਹਿ ਜਹਾਂ ਨਾਨਕੁ ਗੁਰੁ ਹੈ । ਮੁਲਤਾਂਨੁ ਕਹਿਯੋ ਪੀਰੀਂ ਪੂਰੁ ਹੈ । ੩੧੬

ਕਬਿਤੁ : ਨਾਨਕ ਨ੍ਰਿਬਾਨ ਜਬ ਆਏ ਮੁਲਤਾਂਨ
ਸਜ ਆਸੁਨੁ ਮਹਾਂਨ ਬੈਠੋ ਨੀਕੈ ਛਬ ਛਾਇ ਕੈ ।
ਆਏ ਸਭ ਪੀਰ ਕਰ ਪੂਰ ਲੈ ਕਟੋਰਾ ਛੀਰ
ਧਰਿਯੋ ਗੁਰ[3] ਤੀਰ ਨਿਆਜ ਨੇਕੀ ਦਿਖਰਾਇ ਕੈ ।
ਕਿਧੋ ਦਿਸਟਾਂਨੁ ਪੀਰੀ ਪੂਰੁ ਮੁਲਤਾਂਨ
ਕਹਾਂ ਸਾਜ ਕੈ ਮਕਾਂਨੁ ਨਿਜ ਬੈਠੋ ਸੁਖੁ ਪਾਇ ਕੈ ।
ਸੇਵਕੁ ਪਠਾਇ ਫੂਲ ਚੰਪੇ ਕੇ ਮੰਗਾਇ
ਗੁਰ ਦੂਧ ਪੈ ਤਰਾਇ ਦਇਯੋ ਉਤਰ ਪਠਾਇ ਕੈ । ੩੧੭ ।

ਸਵੈਯਾ : ਜਿਂਉ ਜਲ ਮੈ ਜਲ ਜਾਇ ਨਿਰਾਲਮ ਜਿਂਉ ਸਰ ਪੈ[4] ਤਰ ਹੈ ਮੁਰਗਾਈ ।
ਜਿਉ ਸਰਤਾ ਪਰ ਨਾਂਵ ਨਿਤਾਪ੍ਰਿਤ ਜਿਂਉ ਨਦ ਨਾਥ ਜਹਾਜੁ ਤਰਾਈ ।

---
[1]ਆਸੁ [2]ਖਿਮਾਂ [3]ਆਗੈ [4]ਮੈ

ਜਿਉਂ ਤਵੀਤਰਏ ਛੀਰ ਪੈ ਫੂਲੁ ਰਵਾਲ ਸਰੋਂ ਗਿਰੁ ਜਿਉਂ ਤਰ ਆਈ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ ਕਹਿਯੋ ਤਿਉਂ ਸੁਲਤਾਂਨ ਪੈ ਹੌਂ ਠਹਿਰਾਂਈ। ੩੧੯।

ਪੀਰ ਅਧੀਰ ਭੁਏ ਸੁਨ ਕੈ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੂ ਜਬ ਏਹੁ ਅਲਾਇਯੋ।
ਫੇਰ ਧਰੀ ਨਿਜ ਧੀਰ ਹੀਏਂ ਜਬ ਸਈਯਦ ਸੇਖ ਸਭੈ ਜੁਰ ਆਇਯੋ।
ਬਾਦ ਬਿਖਾਧ ਕੀ ਬਾਤ ਕਹੀ ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਾਉ ਹਮੈਂ ਫੁਰਮਾਇਯੋ।
ਕੈਸੇ ਵਸੋ ਮੁਲਤਾਂਨ ਬਿਨਾਂ ਸਿਧ ਕਿਉ ਪਰਹੇ ਹਮ ਪੈ ਤਵਸਾਇਯੋ। ੩੧੯।

ਏ ਸੁਨ ਕੇ ਗੁਰ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਕਹਿਯੋ ਸਾਂਤ ਗਹੋ ਮਤੁ ਬਾਦੁ ਜਿਨਾਵੋ।
ਸੰਮਸੁ ਔ ਮਨਸੂਰੁ ਨੰਹੀ ਨਾਂਹੀ ਨੂਹੁ ਈਹਾਂ ਕਿਸਤੀ ਬਿਗਰਾਵੋ।
ਜੋ ਬਲੁ ਹੈਨ ਬਿਲੰਬੁ ਕਰੋ ਸਭ ਲਾਇ ਹਮੈਂ ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਾਵੋ।
ਨਾਂਤਰ ਨਾਨਕੁ ਨਾਂਮੁ ਹਮੈ ਤਵ ਦੇਉ ਸਜਾਇ ਕੀਯਾ ਨਿਜ ਪਾਵੋ। ੩੨੦।

ਸਵੈਯਾ: ਪੀਰ ਕਹਿਯੋ ਖਿੜ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਮਮ ਸਾਥ ਮਸੀਤ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰੋ।
ਨਾਨਕ ਜੂ ਤਬ ਬੇਗ ਉਠੇ ਗਏ ਬੀਚ ਮਸੀਤ ਭਇਯੋ ਉਜੀਆਰੋ।
ਬਾਂਗ ਲਗੋ ਜਬ[1] ਦੇਣ ਮੁੱਲਾ ਨਭ ਓਰ ਰਹਿਯੋ ਤਿਸ ਤੁੰਡੁ ਪਸਾਰੋ।
ਕਾਂਨ ਰਹੀ ਸਭ ਕੇ ਅੰਗੁਰੀ ਦਈ ਸਕੈ ਨਹਿ ਕੋਪ ਸਵਾਰੋ। ੩੨੧।

ਸਵੈਯਾ: ਪੀਰਨ ਕੀ ਸਭ ਪੀਰੀ ਤਹਾਂ ਰੰਗ ਪੀਰੀ ਭਈ ਗਈ ਦੂਰ ਲਲਾਈ।
ਲਾਇ ਥਕੇ ਕਰਾਮਾਤ ਸਭੈ ਨਹਿ ਨੇਕੁ ਜੁਰੇ ਜੁਗ ਜਾਬ ਝੁੰਭਾਈ।
ਹੇਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਓਰ ਤਬੈ ਦ੍ਰਿਗ ਦੀਨ ਹੁਵੈ ਪੀਰ ਪਰੇ ਸਰਨਾਈ।
ਤਾਂ ਛਿਨ ਤਾਂ ਮੁਖ ਜਾਬ ਜੁਰੀ ਫੁਰ ਬੋਲ ਭਈ ਅੰਗ ਮੋ ਨਰਮਾਈ। ੩੨੨।

ਸਵੈਯਾ: ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੂ ਮੁਲਤਾਂਨ ਕੇ ਪੀਰ ਸੁ ਜੀਤ ਨਿਵਾਏ।
ਆਂਪਨੋ ਕੇ ਨਰ ਸਿੰਘਪੁਰਾ ਫਿਰ ਊਚ ਕੇ ਪੀਰ ਨਿਜੈ ਪਗ ਲਾਏ।
ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਗਜਰਾਜਵਤੀ ਤਟ ਆਇ ਲਹੌਰ ਕੇ ਸਿੱਖ ਮਿਲਾਏ।
ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਬਹੁਰ ਪੁਰੇ ਕਰਤਾਰ ਜੂ ਆਏ। ੩੨੩।

ਚੌਪਈ: ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰਪੁਰੇ ਜਬ ਆਇਯੋ। ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਆ ਮਿਲੇ ਸਬਾਇਯੋ।
ਮੇਲਾ ਜੁਰਿਯੋ ਅਪਾਰ ਮਹਾਂਨੇ। ਕਈ ਲੱਛ ਲਛ ਜੁੜੀ ਖਜਾਂਨੇ। ੩੨੪।
ਪੁਰੁ ਕਰਤਾਰੁ ਪਾਰ ਛਬ ਛਾਜੇ। ਵਾਰ ਦੇਹੁਰਾ ਬਿਮਲ ਬਿਰਾਜੇ।
ਜੁਗ ਸੁਰਪੁਰ ਗੁਰ ਛਿਤ ਜਨੁ ਬਾਂਧੇਂ। ਐਰਾਵਤੀ ਵਹੇ ਤਿਹਿ ਸਾਂਧੇ[2]। ੩੨੫।
ਕਿਧੌ ਮਥਰ ਗੋਕਲ ਜੁਗ ਜਾਂਨੋਂ। ਅਰਾਵਤੀ ਕਲਿੰਦ੍ਰੀ ਮਾਨੋਂ।
ਗੁਵਾਲ ਸਿੱਖ ਗੁਵਾਲਨ ਸਿਖ ਬਾਲਾ। ਸਿਰੀ ਚੰਦੁ ਲਖਮੀ ਨੰਦ[3] ਲਾਲਾ। ੩੨੬।
ਸਿਰੀ ਚੰਦੁ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸਨ ਸਮਾਨੋਂ। ਲਖਮੀ ਦਾਸ ਬਲ ਭੱਦ੍ਰ ਜਾਨੋਂ।
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕੁ ਨ੍ਰਿੰਕਾਰ ਨਿਰਾਲਮੁ। ਜਿਹਿ ਜਪ ਨਾਂਮੁ ਸੁਖੀ ਸਭੁ ਆਲਮੁ। ੩੨੭।
ਏਕ ਦਿਵਸ ਗੁਰ ਗਵਨ ਸਿਧਾਇਯੋ। ਕੱਥੂ ਦੇ ਨੰਗਲ ਢਿਗ ਆਇਯੋ।

---

[1] ਤਬ [2] ਧਾਂਧੇ [3] ਨੰਨ

ਇਕੁ ਬਾਲਕੁ ਤਿਹਿ ਗਊਆਂ ਚਾਰੇ । ਅਤ ਸੁੰਦਰੁ ਬਰ ਬੁੱਧ ਉਦਾਰੇ । ੩੨
ਹੇਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਓਰ ਸਿਧਾਇਯੋ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਚਰਨੀ ਸਿਰ ਨਾਇਯੋ ।
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਭਾਖਿਯੋ ਤਿਹਿ ਕਾਲੇ । ਚਿਰੁ ਜੀਵੈਂ ਰਾਜੀ ਰਹੁ ਬਾਲੇ । ੩੨
ਬਹੁਰ ਕਹਿਯੋ ਕਿਆ ਨਾਂਮੁ ਤੁਮਾਰਾ । ਕਵਨੁ ਪਿਤਾ ਕਿਆ ਗੋਤੁ ਤਿਹਾਰਾ
ਇਹ ਸੁਣ ਬਾਲਕੁ ਕਰ ਪਰਣਾਮਾ ।
ਲਗੋ ਕਹਿਣ ਨਿਜ ਪਿਤ ਕੁਲਨਾਂਮਾਂ । ੩੩੦ ।
ਸੁੱਗੋ ਸੁਤੁ ਬੂੜਾ ਮਮ ਨਾਂਉ[1] । ਕੱਥੂ ਦਾ ਨੰਗਲੁ ਮੋ ਗ੍ਰਾਉ[2] ।
ਕਹਿਯੋ ਰੰਧਾਵੇ ਗੋਤੁ ਹਮਾਰਾ । ਹੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮੈਂ ਸੇਵਕੁ ਥਾਰਾ । ੩੩੧ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਮਰੇ ਘਰ ਤੁਮ ਆਵੈਂ । ਕੈ ਮੋਕੋ ਨਿਜ ਸੰਗ ਲਿਜਾਵੈਂ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਚਰਨੀ ਲਪਟਾਨਾ । ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਇਹ ਬਚਨੁ ਬਖਾਨਾ । ੩੩੨ ।
ਤੁਮਰਾ ਤੋ ਬਾਲਕੁ ਇਹ ਗਾਤਾ । ਭਾਖਤ ਹੋ ਬੂਢਨ ਸਮ ਬਾਤਾ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰਾਇ । ਨਿਜ ਕਰ ਬਾਲਕੁ ਲਇਯੋ ਉਠਾਇ । ੩੩
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਇਹ ਵਾਕ ਅਲਾਇਯੋ । ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਬਾਲਕੁ ਸਮਝਾਇਯੋ ।
ਅਬ ਤੁਮ ਅਪਨੇ ਧਾਂਮ ਸਿਧਾਵੈਂ । ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ ਬਹੁਰ ਤੁਮ ਆਵੋ । ੩੩੪
ਐਸੇ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਰਾਇ । ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ ਵਸੇ ਨਿਜ[3] ਆਇ ।
ਇਤ ਬੂੜੇ ਘਰ ਦੰਹੀ ਜਮਾਈ । ਲੈ ਚਲਿਯੋ ਜਹਾਂ ਨਾਨਕ ਰਾਈ । ੩੩੫ ।
ਸਨੈਂ ਸਨੈਂ ਰਾਵੀ ਲਖ ਗਇਯੋ । ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ ਪਰਾਪਤ ਧਇਯੋ ।
ਧਰੀ ਦੰਹੀਡੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੀਰ । ਚਰਨ ਗਹੇ ਪੁਨ ਬੂੜੇ ਬੀਰ । ੩੩੬ ।
ਤਾਂ ਸਿਰ ਪਰ ਗੁਰ ਨਿਜ ਕਰੁ ਲਾਇਯੋ । ਕਰ ਆਦਰੁ ਨਿਜ ਤੀਰ ਬੈਠਾਇਯੋ
ਤਾਂ ਪਾਛੈ ਪਿਤ ਮਾਤਾ ਟੋਲਤ । ਕਈ ਦਿਵਸ ਬੀਤੇ ਤਿੰਹਿ ਡੋਲਤੇ । ੩੩੭ ।
ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ ਨਿਹਾਰਿਯੋ ਜਾਇ । ਜਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰਾਇ ।
ਆਇ ਸੁ ਲੈ ਬਾਲਕੁ ਘਰ ਆਂਨਿਯੋ ।
ਫਿਰ ਉਠ ਗਇਯੋ/ਨ ਕਾਂਹੂੰ ਜਾਂਨਿਯੋ । ੩੩੮ ।
ਦੂਵੈ ਤ੍ਰੈ ਵਾਰ ਫੇਰ ਘਰ ਲਿਆਏ । ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ ਗਇਯੋ ਪੁਨ ਧਾਏ[4] ।
ਬਹੁਰ ਮਾਤ ਪਿਤੁ ਲੈਣ ਸਿਧਾਇਯੋ । ਤਬ ਗੁਰ ਬੂਢਾ ਕਰ ਬੈਠਾਇਯੋ । ੩੩੯
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਹੇਰੇ ਮੁਖੁ ਵਾਕੋ । ਕੋ ਨ ਪਛਾਂਨ ਸਕੈ ਤਨੁ ਤਾਂ ਕੋ ।
ਤਬ ਤੇ ਰਹਿਯੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪਾਸੁ । ਧਰਿਯੋ ਨਾਂਮੁ ਬੁੱਢਾ ਰਮਦਾਸ । ੩੪੦ ।
ਰਾਵੀ ਤਟ ਬਾਂਧਿਯੋ ਪੁਰੁ ਤਾਂ ਕੋ । ਪੂਰਾ ਭਾਖੈ ਜਗੁ ਜਾਂ ਕੋ ।
ਬੁੱਢੇ ਪਰ ਗੁਰ ਹੁਵੈ ਕਿਰਪਾਲ । ਬਖਸ ਦਇਯੋ ਪੀਢਾ ਤਿਹਿ ਕਾਲ । ੩੪੧ ।
ਬਹੁਰ ਕਹਿਯੋ ਇਹਿ ਵਾਕੁ ਮਹਾਨੋਂ । ਜੋ ਗੁਰੁ ਹੋਇ ਸੁ ਤੁਮੈ ਪਛਾਂਨੋ ।
ਜੋ ਮਮ ਤਖਤ ਲਏ ਗੁਰਆਈ । ਤਵ ਕਰ ਟਿੱਕਾ ਭਾਲ ਚਲਾਈ । ੩੪੨ ।

---

[1]ਨਾਂਮੁ [2]ਗ੍ਰਾਮੁ [3]ਗੁਰੁ [4]ਥਾਏ

ਰਮਦਾਸ ਭਾਲ ਟੀਕਾ ਜਿਹਿ ਦੇਵੈਂ । ਸਭ ਸੰਗਤ ਪਗ ਤਾਂਕੇ ਸੇਵੈਂ ।
ਭੇਟ ਦੇਂਹਿ ਪ੍ਰਿਥਮੈਂ ਰਮਦਾਸ । ਪਾਛੈ ਸੰਗਤ ਦੇ ਅਰਦਾਸ । ੩੪੩ ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਾਲ ਟੀਕਾ ਕਰੈ ਭੇਟ ਚਾੜ ਰਮਦਾਸ ।
ਤੌ ਸੰਗਤ ਸਭ ਭੇਟ ਲੈ ਆਵੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪਾਸ । ੩੪੪ ।
ਐਸੇ ਵਰ ਦੈ ਨਾਨਕ ਰਾਇ । ਸਭ ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਤੀਰੁ ਬੁਲਾਇ ।
ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰੇ ਸੁਖੁ ਪਾਇਯੋਂ[1] । ਬੈਠ ਤਖਤ ਸਿਰ ਛੱਤ੍ਰ ਝੁਲਾਇਯੋ । ੩੪੫ ।
ਬਾਲਾ ਸੰਧੂ ਸੇਵਕੁ ਬਾਂਕੋ । ਅਜਿੱਤਾ ਗੋਤੁ ਰੰਧਾਵਾ ਜਾ ਕੋ ।
ਇਨ ਆਦਕ ਸਿਖ ਅਵਰ ਅਪਾਰ । ਸੇਵਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਰਨ ਉਦਾਰ । ੩੪੬ ।
ਏਕ ਦਿਵਸ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਇਵ ਕਹਿਯੋ ਸੁਣਾਇ ।
ਸੁਣੋਂ ਅਜਿੱਤਾ ਵਾਕੁ ਹਮਾਰਾ । ਜੋ ਕਲ ਮੈਂ ਵਰਤੇ ਵਰਤਾਰਾ । ੩੪੭ ।
ਸੋ ਸਭ ਤੋ ਪੈ ਕਹੋਂ ਸੁਣਾਇ । ਸੁਣੁ ਸੇਵਕ ਨੀਕੇ ਮਨੁ ਲਾਇ ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੁਨੋ ਰਾਜਨ ਕੀ ਬਾਤ[2] । ਪ੍ਰਜਾ ਸਾਥਿ ਬਰਤੈਂ[3] ਜਿਹਿ ਭਾਂਤ[4] । ੩੪੮ ।
ਹਾਲਾ ਲੈਂ ਸਭੁ[5] ਪੋਤੇ ਡਾਰੈਂ । ਦੰਡ ਪ੍ਰਜਾ ਨਿਜ ਕਾਜ ਸਵਾਰੈਂ ।
ਗ੍ਰੀਬ ਕ੍ਰਿਸਾਂਨ ਫਿਰੈ ਬਿਲਲਾਤੇ । ਫ੍ਰਯਾਦ ਨ ਸੁਨੇਂ ਭੂਪ[6] ਮਦ ਮਾਤੇ । ੩੪੯ ।
ਦੇਹਿਂ ਨਿਰਪ ਭੈ ਸਿੰਘ ਸਮਾਂਨ । ਨਗਰ ਮੁਕੱਦਮ ਜਾਂਨੁ ਸੁਵਾਂਨ[7] ।
ਸੂਤੇ ਹਾਕਮ ਜਾਇ ਜਗਾਂਵੈ । ਕਰ ਚੁਗਲੀ ਦੀਨਨ ਪਕਰਾਂਵੈ । ੩੫੦ ।
ਨੌਕਰ ਨਹਿਂ ਦਾਂਤਾਂ ਤਨ ਕਾਟੈਂ । ਵਾਢੀ ਰਕਤ ਮੁਕੱਦਮ ਚਾਟੈਂ ।
ਕੰਨਿਯਾਂ ਧਾਨੁ ਖਾਹਿ ਪਿਤ ਮਾਤਾ ।
ਭਗਨੀ ਢਿਗ ਪਾਲਹਿਂ ਤਨ ਭ੍ਰਾਤਾ । ੩੫੧ ।
ਭੋਗੇਂ ਪਿਤਾ ਪੂਤ ਕੀ ਨਾਰ । ਨੁਖਾ ਸਾਸੁ ਕੋਂ ਦੇਂਹਿਂ ਨਿਕਾਰ ।
ਭ੍ਰਿਸਟ ਹੋਇ ਮਤ ਸਗਲੀ ਨਾਰਾ । ਭਰਤਾ ਭਜੈ ਨ ਕਲ ਮੈ ਦਾਰਾ । ੩੫੨ ।
ਨਿਜ ਪਤ ਕੋ ਦੂਰ ਬੈਂਨ ਅਲਾਵੈਂ । ਆਂਨ ਪੁਰਖ ਕੇ ਅਤ ਗੁਨ ਗਾਵੈ ।
ਨਾਰ ਹੋਇ ਸਭਹੀ[8] ਬ੍ਰਿਭਿਚਾਰੀ । ਕੋਟਨ ਮੋਂ ਕੋ ਹੋ ਸਤਵਾਰੀ । ੩੫੩ ।
ਪੁਰਖ ਹੋਂਹਿਂ ਐਸੇ ਕਲ ਮਾਂਹੀ । ਕਰ ਪਰਤੱਗਿਯਾ ਪਾਲੈਂ ਨਾਂਹੀ ।
ਕਰੈਂ ਪ੍ਰੀਤ ਤਾਂਕੇ ਸੰਗ ਭਾਰੀ । ਸੁੰਦਰੁ ਹੋਇ ਜਾਸ ਗ੍ਰਿਹਿ ਨਾਰੀ । ੩੫੪ ।
ਨਿਜ ਗੁਰਮਤ ਸੂਛਮ ਮਨੁ ਨਾਂਵੈਂ । ਪਰ ਪੰਥਨ ਮਤ[9] ਅਤ ਲਪਟਾਂਵੈਂ ।
ਕੂੜੁ[10] ਬਢੈ ਕਲ ਮੇਰ ਪ੍ਰਮਾਨੈਂ । ਸਾਚੁ ਅਮਾਵਸ ਸੋ ਮਸ ਮਾਂਨੈਂ । ੩੫੫ ।
ਧੇਂਨੁ ਹੋਇ ਤਨੁ ਅਜਾ ਸਮਾਂਨ । ਬਰਖਾ ਹੁਵੈ ਹੈ ਓਸ ਪ੍ਰਮਾਨ ।
ਨੀਰੁ ਘਟੈ ਸਰ ਤਾਂਨ ਮਝਾਰੀ । ਹੋਂਹਿਂ ਅਤੀਤ ਕਲੂ ਘਰ ਬਾਰੀ । ੩੫੬ ।
ਬਰੈਂ ਊਚੁ ਨੀਚੁ ਕੁਲ ਦਾਰਾ । ਊਚ ਨਾਰ ਕਰੈ ਨੀਚੁ ਭਤਾਰਾ ।
ਕੋਟਨ ਮੋ ਕੁਲੁ ਕੋ ਉਜੀਆਰੋ । ਸੰਕਰ ਬਰਨ ਹੋਇ ਜਗੁ ਸਾਰੋ । ੩੫੭ ।

---

[1]ਯੋ [2]ਬਾਤਾਂ [3]ਵਰਤੈਂ [4]ਭਾਂਤਾਂ [5]ਨਿਜੁ [6]ਭੂਖ [7]ਸੁਮਾਂਨ [8]ਸਭਹੀ [9]ਮਨ [10]ਕੂੜੁ

ਧਰਮੁ ਹੋਇ ਤਬ ਸੀਖ ਸਮਾਨਾ । ਪਾਪੁ ਬਢੈ ਪਰਬਤ ਪਰਮਾਨਾਂ ।
ਭੂੰਮ ਹੋਇ[1] ਤਬ ਅਤ ਦੁਖਆਰੀ । ਪਰੈ ਭਾਰੁ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਰ ਭਾਰੀ । ੩੫੮
ਕਰੈ ਪੁਕਾਰ ਪ੍ਰਿਥੀ ਪੁਨ ਜਬ ਹੀ । ਬਹੁਰ ਆਇ ਮੈਂ ਸੀਘ੍ਰ ਤਬ ਹੀ ।
ਜਗ ਮੈਂ ਧਰਕਲਗੀ ਅਵਤਾਰਾ । ਖਲਹਨ ਹਰੋਂ ਭੂੰਮ ਕੇ ਭਾਰਾ । ੩੫੯ ।
ਪਾਪ ਹਨੋਂ ਜਗ ਧਰਮੁ ਬਢਾਵੋਂ । ਅੰਨੁ ਧੰਨੁ ਬਹੁਤਾ ਉਪਜਾਵੂੰ ।
ਮਿਟੈ ਤਿਮਰੁ ਜਗ ਹੁਵੈ ਉਜੀਆਰਾ । ਵਾਹਗੁਰੂ ਜਪ ਹੈ ਜਗੁ ਸਾਰਾ । ੩੬੦

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗੁ ਕਲ ਕਾ ਕਹਿਯੋ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਬਿਸਤਾਰ ।
ਸੁਣਿਆ ਅਜਿੱਤੇ ਸ੍ਰਵਨ ਦੈ ਸ੍ਰਿ ਪੂਰੇ ਕਰਤਾਰ । ੩੬੧ ।

ਸੋਰਠਾ : ਸ੍ਰਿ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰਾਇ ਤਨ ਮਨ ਮੰਤਰੁ ਇਹ ਮਥਿਯੋ ।
ਨਿਜ ਸੁਤ ਜੁਗ ਭਰਮਾਇ ਅੰਗਦ ਗੁਰ ਗਾਦੀ ਦਇਯੋਂ । ੩੬੨ ।

ਸਵੈਯਾ : ਏਕ ਸਮੈਂ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੂ ਚਢ ਕਾਂਨਨ ਕੋ[2] ਸੁਖ ਸੈਲ ਸਿਧਾਏ ।
ਸੰਗ ਲਇਯੋ ਲਖਮੀ ਚੰਦ ਕੋ ਸਿਰੀ ਚੰਦੁ ਜੂ ਅੰਗਦੁ ਸੰਗ ਲਵਾਏ ।
ਚੰਦੁ ਸਿਰੀ ਲਖਮੀ ਚੰਦ ਬਾਜ ਪੈ ਅੰਗਦ ਜੂ ਚਰਨੀ ਸੰਗ ਧਾਏ ।
ਕੁੰਡ ਲਖਿਯੋ ਇਕੁ ਕਾਨਨ ਮੋਂ ਜਿਹਿਂ
ਪੰਕ ਬਿਨਾ 'ਜਲ[3] ਹੈਂ' ਮਗ ਛਾਏ । ੩੬੩ ।

ਸਵੈਯਾ : ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੂ ਨਿਜ ਬਾਜੁ ਚਲਾਇਯੋ ਸੁ ਹੋਇ ਅਗਾਰੇ ।
ਜਾਂ ਛਿਨ ਆਧਕ ਪੰਕ ਲਖੇ ਗੁਰ ਜਾਨ ਭਲੇ ਗਡਵਾ ਦਇਯੋ ਡਾਰੇ ।
ਚੰਦ ਸਿਰੀ ਲਖਮੀ ਚੰਦ ਕੋ ਗੁਰ ਏਹੁ ਸ੍ਰਿ ਮੁਖ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ ।
ਹੋ ਸੁਤ ਬੇਗ ਗਹੋ ਗਡਵਾ ਜੁਗ ਕੂਦ ਪਰੋ ਇਸ ਕੀਚ ਮਝਾਰੇ । ੩੬੪ ।

ਸੋਰਠਾ : ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਸੁਣਾਇ ਲਖਮੀ ਦਾਸ ਸਿਰੀ ਸਸੀ ।
ਕੀਚੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਇ ਧਰ ਪੁਸਾਕ ਗਡਵਾ ਗਹੋਂ । ੩੬੫ ।

ਸੋਰਠਾ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰਾਇ ਬਹੁਰ ਸਿਰੀ ਮੁਖ ਇਉ ਕਹਿਯੋ ।
ਤੁਮ ਗਹਿ ਗਡਵਾ ਲਿਆਉ ਅੰਗਦ ਮਤੁ ਮਨ ਗਹੁਰ ਗਹੁ । ੩੬੬ ।

ਕਬਿਤ : ਨੈਕੁ ਨਾ ਬਿਚਾਰੀ ਸੰਕ ਭੀਜਤ ਪੁਸਾਕ
ਅੰਕ ਧਸਿਯੋ ਮੱਧ ਪੰਕ ਸ੍ਰਿ ਅੰਗਦ ਜੂ ਧਾਇ ਕੈ ।
ਕੀਚ ਕੈ ਮਝਾਰ ਸੋਧ ਨੀਕੀ ਪਰਕਾਰ ਕਰ
ਲੋਟਾ ਲੈ ਸੰਭਾਰ ਠਾਢੋ ਗੁਰੂ ਤੀਬ[4] ਆਇ ਕੈ ।
ਹੋਰ ਆਗੇ ਤਾਲੁ ਜਹਾਂ ਸੁੰਦਰੁ ਕਿਲਾਲ ਦ੍ਰੁਮ
ਦੀਰਘ ਬਿਸਾਲ ਤਹਾਂ ਬੈਠੇ[5] ਸੁਖੁ ਪਾਇ ਕੈ ।
ਅੰਗਦੁ ਉਤਾਰ ਪਟ ਬੈਠੋ ਤਾਲ ਨੀਰ ਤਟ ਝਟ ਦੈ ਪਖਾਰੇ ਧਾਰੇ ।

[1]ਹੋ [2]ਮੋ [3]ਜਲੇ [4]ਤੀਰ [5]ਬੈਠੋ

ਧੂਪ ਲਾਇ ਕੈ । ੩੬੭ ।

ਗਾਂਠਠ ਮਝਾਰ ਤਿਸ ਤਾਲ ਕੇ ਕਰਾਰ ਸਿਖ ਆ ਜੁਰੇ ਅਪਾਰੁ ।
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕੁ ਨਿਹਾਰਿਆ ।
ਸੀਸ ਨਿਜ਼ ਨਾਇ ਸਭ ਭੇਟਨ ਚਢਾਇ ਗੁਰ ਆਇਸੁ ਸੁ
ਪਾਇ ਬੈਠੇ ਸਾਦਰ ਅਗਾਰਿਆ ।
ਸਿਰੀ ਸਸ ਜੋਗ ਦਾ ਲੱਖਮੀ ਸੰਜੋਗ
ਦਿਗ ਸੂਨੇਂ ਸਭ ਲੋਗ ਗੁਰੂ ਐਸੇ ਕੇ ਉਚਾਰਿਆ ।
ਕੀਕਰ ਪੈ ਬੇਰ ਚਢ ਦੇ ਹਲੂਨਾਂ ਲੇਹੁ ਕੇਰ
ਕੀਜੈ ਮਤੁ ਦੇਰ ਮਾਨੁ ਆਇਸ ਹਮਾਰਿਆ । ੩੬੮ ।

ਹਤੇ ਜੁਗ ਭ੍ਰਾਤ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੋ ਕਹੀ
ਬਾਤ ਬ੍ਰਿਧ ਭਇਯੋਂ ਤਾਤ ਲਗੇ ਐਸੇ ਕੇ ਅਲਾਵਣੇ ।
ਕੀਕਰ ਪੈ ਬੇਰ ਨਾਂਹਿ ਸੁਣ ਜੁਗ ਚਾਰ
ਮਾਹਿ ਕੈਸੇ ਚਢ ਜਾਂਹਿ ਹਮੈਂ ਲਾਗੋ ਭਰਮਾਂਵਣੇ ।
ਅੰਗਦਿ ਨਿਹਾਰ ਦਿਗ ਯੋਂ ਕਹਿਯੋ ਉਚਾਰ
ਗੁਰ ਚਢੋ ਬਲੁ ਧਾਰ ਬਰ ਪਾਵੈਂ ਮਨ ਭਾਂਵਣੇ ।
ਗੁਰ ਆਇਸ ਕੌਂ[1] ਮਾਂਨ ਸ੍ਰੀ ਅੰਗਦੁ ਸੁਜਾਂਨ
ਚਢ ਕੀਕਰ ਮਹਾਂਨ ਲਾਗੋ ਬੇਰ ਬਰਸਾਂਵਣੇ । ੩੬੯ ।

ਜੋ ਹਲੂਨੇਂ ਡਾਲ ਮਾਨੋਂ ਗੇਰੇ[2] ਲਾਲੁ ਲਾਲਿ
ਕਿਧੋਂ ਬਿੰਦ੍ਰਮ ਬਿਸਾਲ ਪਰੇ ਲਾਗਤ ਸੁਹਾਂਵਣੇ ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿਯੋ ਏਹੁ ਬੇਰ[3] ਚੁਨ ਲੇਹੁ
ਤਬ ਸੇਵਕ ਸੁਨੇਂਹੁ ਧਾਰ ਲਾਗੇ ਚੁਨਲਿਯਾਂਵਣੇ ।
ਆਪ ਹੀ ਹਕਾਰ ਦੂ ਅੰਗਦੁ ਉਤਾਰ ਲਇਯੋ
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੇ ਨਿਹਾਰ ਮੁਖ ਲਾਗੇ ਬਿਗਸਾਂਵਣੇ ।
ਲੈ ਧਰੇ ਹਜੂਰ ਬੇਰ ਬਡੋ ਵੇਗ ਬਰੁ
ਪੂਰਨ ਨੂਰ ਕੋ ਪਹਾਰੁ ਗੁਰੁ ਲਾਗੋ ਬਰਤਾਂਵੇਣ[4] । ੩੭੦ ।

ਰਠਾ : ਬੱਦ੍ਰੀ ਫਲ ਤਿਹਿਂ ਕਾਲਜੁਗ ਕਰ ਉਜਲ ਦੇ ਸਭਨਾ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਚਲੇ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ । ੩੭੧ ।

ਗਾ : ਬਨ[5] ਮੈਂ ਏਹੁ ਬਿਲਾਂਸੁ ਕਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰਾਇ ।
ਬਹੁਰ ਪੁਰੇ ਕਰਤਾਰ ਜੂ ਬਸੇ ਧਾਮ ਨਿਸ਼[6] ਆਇ । ੩੭੨ ।

ਵੈਯਾ : ਬੀਤ ਗਈ ਜੁਗ ਜਾਮ ਨਿਸਾ ਜਬ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ ਗੁਰ ਏਹੁ ਅਲਾਇਯੋ ।
ਚੰਦ ਸਿਰੀ ਉਠ ਪੇਖ[7] ਅਬੈ ਘਰੀ ਚਾਰ ਕ ਰਾਤ ਕਿ ਹੈ ਦਿਨ ਆਇਯੋ ।

---

[1] ਕੋ [2] ਗਿਰੇ [3] ਬੇਗ [4] ਬਰਤਾਂਵਣੇ [5] ਮਨ [6] ਨਿਜ [7] ਬੇਗ

ਸੋਂਮ ਸਿਰੀ ਕਹਿਯੋ ਆਧਕ ਰਾਤ ਹੈ ਹੇ ਪਿਤ ਜੂ ਮਮ ਕਾਹਿ ਜਗਾਇਯੋ ।
ਫੇਰ ਕਹਿਯੋ ਉਨੁ ਅੰਗਦ ਵੇਖੁ ਤੂੰ ਹੈ ਕਿਤਨੀ ਨਿਸ ਸਾਚੁ ਸੁਨਾਇਯੋ । ੩੭

ਸਵੈਯਾ : ਅੰਗਦ ਜੂ ਕਹਿਯੋ ਹੈ ਤਿਤਿਨੀ ਜੁ ਹਜੂਰਿ ਸਿਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਫਰਮਾਇਯੋ ।
ਘਾਟ ਨ ਬਾਢ ਕਦਾਂਚ ਭਵੈ ਪ੍ਰਭ ਜੋ ਕਹਿਹੋ ਤੁਮ ਸਾਚੁ ਸਬਾਇਯੋ ।
ਹੈ ਘਰੀ ਚਾਰ ਨਿਸਾ ਕਰੁਨਾ ਨਿਧ ਕੌਨੁ ਸਕੈ ਤਵ ਵਾਕੁ ਹਟਾਇਯੋ ।
ਮਾਨ ਸਕਿਉ ਨ ਗਹੇਂ ਮਨ ਮੈਂ ਸਚੁ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨਿ ਜਿਸੈ ਜਸੁ ਗਾਇਯੋ । ੩੭

ਸਵੈਯਾ : ਜਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਗੁਰ ਨਾਮਕ ਜੂ ਕਹਿਯੋ ਚਾਰ ਘਰੀ ਰਜ ਨੀਰ ਹੀ ਆਏ ।
ਅੰਗਦ ਕੈ ਜਸ ਹੇਤ ਗੁਰੂ ਤਬ ਪ੍ਰੇਰ ਹੀਂਯਾ ਰਵ ਬੇਗ ਬੁਲਾਏ ।
ਅੰਗਦ ਸਾਖ ਭਰੀ ਹਮਰੀ ਰਵ ਜੋਰ ਸਤਾ ਨੂੰ ਹਾਕੁ ਸਵਾਏ ।
ਸੂਰਜ ਓਟ ਸੁਮੇਰ ਤਜੀ ਘਰੀ ਚਾਰ ਗਈ ਨਿਜ ਰੂਪ ਦਿਖਾਏ । ੩੭੫ ।

ਚੌਪਈ : ਸੂਰਜ ਰੂਪੁ ਦਿਖਾਇਯੋ ਜਬ ਹੀ । ਪਸ ਪੰਖੀ ਨਰ ਜਾਗੇ ਤਬ ਹੀ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਹੋਇ ਸਵਾਰ । ਚਲੇ ਵਿਲੋਕਣਿ ਬਾਗ ਬਹਾਰ । ੩੭੬ ।
ਧਾਂਨਨ ਕੀ ਕਿਆਰੀ ਢਿਗ ਆਇਯੋ । ਅਦਭੁਤ ਦੂਬ ਤਾਂਹਿ ਦ੍ਰਿਸਟਾਇਯੋ ।
ਘਾਸੁ ਕਾਟ ਬਹੁ ਪੋਟ ਬੰਧਾਇ । ਅੰਗਦ ਕੈ ਸਿਰ ਦਈ ਚੁਕਾਇ । ੩੭੭ ।
ਕਾਂਮ ਧੇਂਨ ਹਿਤ ਗ੍ਰਿਹਿ ਲੈ ਗਏ । ਸਗਰ ਨੀਰ ਚੀਰ ਭਿਗ ਗਏ ।
ਮਾਤਾ ਚੋਣੀ ਹੇਰਿਯੋ ਜਬ ਹੀ । ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਤਿ ਭਾਖਿਓ ਤਬ ਹੀ । ੩੭
ਨਿਰਮਲ ਬੰਸੁ ਭਲੀ ਕੁਲ ਬੇਟਾ । ਬਡੋ ਗੌਰ[1] ਮਤੁ ਏ ਖਤਰੇਟਾ ।
ਇਤੋ ਬੋਝੁ ਯਾਂ ਕਿਉ ਸਿਰ ਦੀਨੋਂ । ਇਸ ਕਾ ਚੀਰੁ ਕੀਚ ਜਲ ਭੀਨੋਂ । ੩
ਇਹ ਨਹੀਂ ਪੰਕ[2] ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕਹਿਯੋ । ਕੁੰਕਮ ਚੰਦਨੁ ਜਾਵਤ ਬਹਿਯੋ ।
ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਏਹ ਵਾਕੁ ਉਚਾਰਾ । ਛੁਟੀ ਸੁਗੰਧ ਅਨੂਪ ਅਪਾਰਾ । ੩੮੦ ।
ਦੁਵੈ ਤ੍ਰੈ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਪੁਨ ਜਬ ਹੀ । ਮ੍ਰਿਤਕ ਮੂਕੁ ਇਕੁ ਹੇਰਿਯੋ ਤਬ ਹੀ ।
ਕਿਧੋਂ ਮਜਾਰੀ ਮੂਕੁ ਬਿਦਾਰਿਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤਖਤ ਨਿਜੀਕ ਨਿਹਾਰਿਯੋ । ੩੮੧
ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਕੋ (ਪੁਨ) ਕਹਿਯੋ ਬੁਲਾਇ । ਪਗ ਸਿਂਉ ਮੂਸਾ ਦੇਹੁ ਬਗਾਇ ।
ਸਿਰੀ ਸੋਂਮ ਗੁਰ ਵਾਕੁ ਨ ਮਾਨਿਆਂ ।
ਪੁਨ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਪ੍ਰਤੀ ਬਖਾਂਨਿਆਂ । ੩੮੨ ।
ਅੰਗਦ ਮੂਸਾ ਤੁਮੇਂ ਉਠਾਵੋਂ । ਨਿਜ ਪਦ ਸੰਗ ਗਹਿ ਦੂਰ ਬਗਾਵੋਂ ।
ਤਬ ਅੰਗਦੁ ਮੂਸੇ ਢਿਗ ਆਇਯੋ । ਪਗ ਅੰਗੁਰੀ ਗਹਿ ਦੂਰ ਬਗਾਇਯੋ । ੩੮
ਲੈ ਲੋਟਾ ਭਰ ਉਜਲ ਬਾਰ । ਨਿਜ ਪਦ ਦੋਨੋ ਲਏ ਪਖਾਰ ।
ਕਛੁਕ ਦਿਵਸ ਗੁਰਧਾਂਮ ਬੀਤਾਏ । ਬਹੁਰ ਗੁਰੂ ਬਨ ਓਰ ਸਿਧਾਏ । ੩੮੪ ।
ਲੋਕ ਚਲੇ ਸੰਗ ਅਪ੍ਰ ਅਪਾਰ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਹੁ ਬਿਧ ਰਹੇ ਨਿਵਾਰ ।
ਹਨੇ ਦੰਡ ਸੋਂ ਨਿਜ ਮੁਖ ਡਾਟੇਂ । ਤੱਦਪ ਸੰਗੁ ਛੋਡ ਨਹਿ ਹਾਟੈ । ੩੮੫ ।

---

[1]ਗਰੂਰ [2]ਪੰਕਜ

ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਛੁ ਕਲਾ ਦਿਖਾਈ । ਪੈਸਨ ਕੀ ਬਰਖਾ ਬਰਖਾਈ ।
ਕਤੁਕ ਲੋਕ ਪੈਸੇ ਲੈ ਭਾਗੇ । ਬਹੁਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗਏ ਸੁ ਆਗੇ । ੩੮੬ ।
ਤਹਾਂ ਰੁਪਈਏ ਦਏ ਬਸਾਇ । ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਲੈ ਚਲੇ ਸਿਧਾਇ ।
ਦੂਰ ਜਾਇ ਗੁਰ ਹੇਮੁ ਬਰਸਾਇਯੋ ।
ਲੈ ਮੁਹਿਰਾਂ ਜਨ ਸਭ ਮੁੜਿ ਆਇਯੋ । ੩੮੭ ।
ਰਹਿਯੋ ਏਕ ਲੋ ਅੰਗਦੁ ਤੀਰ । ਅਤ ਨਿਹਿਚਲ ਮਤ ਗੁਣੀ ਗਹੀਰ ।
ਬਹੁ ਬਿਧ ਤਾੜ ਰਹਿਯੋ ਗੁਰੁ ਤਾਂਕੋ । ਅੰਗਦੁ ਤਜਿਯਾ ਨਸੰਗੁ ਗੁਰਾਂ ਕੋ । ੩੮੮ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਇਹੁ ਖੇਲੁ ਦਿਖਾਇਯੋ । ਤ੍ਰੈਈਂ[1] ਲੋਕ ਕਾ ਤੇਜ ਮੰਗਾਇਯੋ ।
ਅਪੁਨੀ ਸਕਤ ਤਾਸ ਮਧ ਧਾਰੀ । ਮਾਨਸ ਕੀ ਪ੍ਰਿਤਮਾ ਇਕੁ[2] ਸ੍ਵਾਰੀ । ੩੮੯ ।
ਅੰਗਦ ਕੀ ਗੁਰ ਦ੍ਰਿਸਟ ਬਚਾਇ । ਲਪੁ ਕੀਓ ਤਾਂ ਪੈ ਪਟੁ ਪਾਇ ।
ਬਹੁਰੋ ਅੰਗਦੁ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇਆ । ਖਾਹੁ ਮੁੜਦਾ ਏਹ ਵਾਕੁ ਅਲਾਇਯਾ । ੩੯੦ ।
ਤਬ ਅੰਗਦ ਨਿਜ ਬਿਬ ਕਰ ਜੋਰ । ਕਹਿਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧ ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਮੋਰ ।
ਆਇਸੁ ਦੇਹ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰਾਇ । ਸਵ ਸਿਰੁ ਖਾਉ ਕਿ ਪ੍ਰਿਥਮੰ ਪਾਇੰ । ੩੯੧ ।

ਾ : ਤਾਂ ਛਿਨ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਐਸੇ ਕੀਨ ਉਚਾਰੁ ।
ਜੋ ਅੰਗ[3] ਤੱਵ ਮਨ ਮੋਂ ਰੁਚੈ ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੁ ਕਰੋ ਅਹਾਰੁ । ੩੯੨ ।

ਆਇਸੁ ਪਾਇ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਗਹਿ ਅੰਗਦ ਜੂ ਸਵ ਚੀਰੁ ਉਤਾਰਿਯੋ ।
ਸੀਸ ਕੀ ਓਰ ਨਿਜੰ ਮੁਖ ਮੈਂ ਗਹਿ ਦਾਂਤਨ ਸੋਂ ਕਟ ਕੋਰੁ ਸੁ ਡਾਰਿਯੋ ।
ਮਾਨੋਂ ਤ੍ਰਿਹਾਵਲ ਕੋ ਕੁਣਕਾ ਹਲਵਾਯਨ ਸੀਘਰ ਆਜੁ ਸਵਾਰਿਯੋ ।
ਸਾਵਗੀ ਸ੍ਰੀਫਲ ਸੌਫ ਇਲਾਰਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਘੂਟਨ ਜਾਇ ਸਭਾਰਿਯੋ । ੩੯੩ ।

ਯਾ : ਅੰਗਦ ਸੋ ਕੁਣਕਾ ਛਕ ਕੈ ਸਭ ਅੰਗ ਭਏ ਸਰਸੇ ਸੁਖ ਪਾਇਯੋ ।
ਭੂਤ ਭਵਿੱਖ ਭਵਾਂਨ ਦਸੋ ਦਿਸ ਚੌਦਸ ਭੌਨ ਭਲੇ ਦਰਸਾਇਯੋ ।
ਤੀਛਨ ਤੇਜ ਪ੍ਰਕਾਸ ਭਇਯੋ ਤਨ ਸੂਰੁ ਸਸੀ ਦੁਤ ਹੇਰ ਲਜਾਇਯੋ ।
ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਅੰਗਦ ਜੂ ਸਮ ਆਪ ਬਨਾਇਯੋ । ੩੯੪ ।

ਯਾ : ਅੰਗਦੁ ਰੰਗ ਭਇਯੋ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਸੇਵ ਪਦੰ ਰਜ ਪਾਇ ਕਨੂ ਕੈ ।
ਸੈ ਸਸ ਸੂਰ ਹਜਾਰ ਸਮੰਤਨ ਤੇਜੁ ਲਸੈ[4] ਸਿਰੀ ਅੰਗਦ ਜੂ ਕੈ ।
ਆਠ ਦਸਾ ਸਿਧ ਸੰਗ ਜਿਸੈ ਰਿਧ ਦੈ ਵਰਤਾਇ ਸੁਨੈ ਕੁਨ ਮੂਕੈ ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦ੍ਰਿਸਟ ਅਗਾਧ ਭਈ ਨਿਧ ਸਾਤ ਸਮੁੰਜ ਕਦਾਂਚ ਨ ਸੂਕੈ । ੩੯੫ ।

ਵੈਯਾ : ਅੰਗਦੁ ਤੋਂ ਸੰਗ ਲੈ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਬੇਗ਼ ਪੁਰੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿਧਾਰੇ ।
ਆਇ ਬਸੇ ਨਿਜ ਧਾਮ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਬੈਠ ਸਿੰਘਾਸਨ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ ।
ਅੰਗਦ ਆਉ ਹਜੂਰ ਹਮੈਂ ਵਹੁ ਆਇ ਖਲੋ ਕਰ ਜੋਤ ਅਗਾਰੇ ।
ਚੋਲਾ ਕੁਲਾ ਨਿਜ ਸੇਲੀ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਕੈ ਅੰਗ ਆਪ ਸਗਾਰੇ । ੩੯੬ ।

ੀਨ [2]ਗੁਰ [3]ਅੰਗਦ [4]ਲਖੈ

ਸਵੈਯਾ : ਬੋਲ ਬੁਢਾ ਰਮਦਾਸੁ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਦੈ ਗੁਰਆਈ ਕੋ ਟੀਕਾ।
ਆਪ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰੀ ਪ੍ਰਿਥਮੈਂ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਬੋਲ ਕੈ ਬੋਲੁ ਸੁ ਨੀਕਾ।
ਪਾਂਇ ਲਵਾਇ ਬੁਢਾ ਰਮਦਾਸੁ ਦਇਯੋ ਕਰ ਸਾਥ ਅਮਾਤੁ ਧਨੀ ਕਾ।
ਅੰਗਦ ਜਾਹਿ ਖਡੂਰ ਅਬੈ ਕਹਿਯਾ ਮਾਂਨੁ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਾ। ੩

ਸਵੈਯਾ : ਰਾਜੁ ਸਮਾਜੁ ਗੁਰਾਈ ਦਈ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦੁ ਥਾਪ ਖਡੂਰ ਪਠਾਇਯਾ।
ਬੋਲ ਇਤੈ ਪਰਵਾਰੁ ਨਿਜੰ ਲਖਮੀ ਚੰਦ ਜੂ ਸਿਰੀ ਚੰਦੁ ਬੁਲਾਇਯਾ।
ਮੋ ਮਿਲ ਲੇਹੁ ਸਭੈ ਘਰ ਕੇ ਸਿਰੀ ਨਾਨਕ ਜੀ ਤਬ ਏਹੁ ਅਲਾਇਯਾ।
ਆਇ ਮਿਲਿਯੋ ਪਰਵਾਰੁ ਸਭੋ ਪਰੁ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ ਜੁਗ ਪੂਤ ਨਾ ਆਇਯਾ। ੩

ਦੋਹਰਾ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਬੇਗ ਤਬ ਪਠਿਯੋ ਦਾਸੁ ਇਕੁ ਔਰ।
ਲਖਮੀ ਦਾਸ ਸਿਰੀ ਸੋਂਮ ਕੋ ਸੀਘਰ ਲ਼ਿਆਵੋ ਦੌਰ। ੩੯੯।

ਚੌਪਈ : ਦੂਤੁ ਪਠਾਇਆ ਪੂਤ ਬੁਲਾਂਵਣ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਲਗੇ ਸਾਂਗੁ ਵਰਤਾਂਵਣ।
ਲਇਯੋ ਚਾਦਰਾ ਮੁਖ ਪਰ ਜਬ ਹੀ।
ਸਿਰੀ ਚੰਦੁ ਆਇ ਪਹੁਚਿਯੋ ਤਬ ਹੀ। ੪੦੦।

ਤੀਰ ਆਇ ਸੁਤ ਕਹਿਯੋ ਪੁਕਾਰ। ਜੋ ਤੂੰ[1] ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕੁ ਨ੍ਰਿੰਕਾਰ।
ਸਵਾਧਾਂਨੁ ਹੁਵੈ ਬੈਠੋ ਤਾਤਾ। ਘਰੀ ਚਾਰ ਕਰੁ ਮੋ ਸੋਂ ਬਾਤਾਂ। ੪੦੧।

ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਏਹੁ ਕਹੇ ਜੌ ਬੈਨ। ਉਠ ਬੈਠੋ ਗੁਰੁ ਕਰੁਣਾ ਐਨ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੇਂ ਢਿਗ ਬੈਠੀ ਆਇ। ਮਾਤਾ ਚੋਣੀ ਕਹਿਆ ਸੁਣਾਇ। ੪੦੨।

ਅੰਗਦ ਕੋ ਦੀਨੀ ਗੁਰਆਈ। ਤਵ ਪੂਤਨ ਕੋ ਕੌਣੁ ਸਹਾਈ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕਹਿਆ[2] ਉਚਾਰ।
ਇਨ ਕੋ ਧਨੁ ਦਇਆ ਅਪਰ ਅਪਾਰ। ੪੦੩।

ਕਰਾਮਾਤ ਇਨ ਦਾਸਨ ਮਾਂਹਿ। ਸਭੁ ਜੁਗ ਸੇਵੈ ਇਨ ਕੈ ਪਾਂਇ।
ਇਨ ਕੈ ਵਰ ਸਿਖ ਪਾਂਵਹਿ[3] ਜੀਤ। ਜੁਰਰੇ ਬਾਜਿ ਉਡਾਂਵਹਿ ਨੀਤ। ੪੦੪।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰਾਇ। ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਪ੍ਰਿਤ ਕਹਿਯੋ ਸੁਨਾਇ।
ਜੇ ਤੁਮ ਕਹਿਤੇ ਰਹੁ ਜੁਗ ਚਾਰੇ। ਤਬ ਹਮ ਰਹਿਤੋ ਤੀਰ ਤਿਹਾਰੇ। ੪੦੫।
ਪੂਰੀ ਭਈ ਘਰੀ ਅਬ ਚਾਰ। ਜਾਂਹਿ ਹਮੈਂ ਢਿਗ ਸ੍ਰੀ ਨ੍ਰਿੰਕਾਰ।
ਇਉਂ ਕਹਿ ਪੌਢ ਰਹਿਯੋ ਗੁਰੁ ਆਪੁ। ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਕੋ ਕਰਿ ਮੁਖ ਜਾਪ। ੪੦੬
ਮਿਲੀ ਜੋਤ ਸੰਗ ਜੋਤ ਸੁ ਜਬ ਹੀ। ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਆਏ ਜੁਰ ਤ਼ਬ ਹੀ।
ਹਿੰਦੂ ਕਹੇਂ ਗੁਰੂ ਨਿੰਕਾਰਾ। ਤੁਰਕ ਕਹੇਂ ਪ੍ਰਭੁ ਪੀਰੁ ਹਮਾਰਾ। ੪੦੭।
ਝਗਰ ਕਰਤ ਨਾ ਦੋਊ ਹਾਰੈਂ। ਦਾਬਨ ਜਾਰਨ ਸਬਦ ਉਚਾਰੈ।
ਦੂਹੂੰ ਦਵਰ ਜਬ ਹਾਥੁ ਲਗਾਇਯੋ। ਕੇਵਲ ਪਰੋ ਚੀਰੁ ਹੀ ਪਾਇਯੋ। ੪੦੮।
ਉਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕੁ ਅਵਤਾਰਾ। ਸਣੇ ਦੇਹ ਸਚਖੰਡ ਸਿਧਾਰਾ।

---

[1] ਤੁਮ [2] ਕੀਨ [3] ਪਾਰਿ

ਇਤ ਗੁਰ ਸੁਤ ਜੁਗ ਲੈ ਵਹੁ ਚੀਰ । ਰਚਿਯੋ ਦੇਹੁਰਾ ਰਾਵੀ ਤੀਰ । ੪੦੯ ।

ਸੱਤ੍ਰ ਬਰਸ ਅਰ ਸਾਤ ਦਿਨ ਪਾਂਚ ਮਾਸ ਪੁਨ ਔਰੁ ।
ਰਾਜੁ ਕੀਯਾ ਨਾਨਕ[1] ਗੁਰੂ ਢੁਲੈ ਛੱਤ੍ਰ ਸਿਰ ਚੌਰ[2] । ੪੧੦ ।

ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਸੈ ਅਰ ਛਿਆਂਨਵੈ ਦਸਮੀ ਵਦੀ ਮਾਸਕੁ ਆਰ ।
ਤਿਸ ਸੰਬੰਤ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਜੋਤ ਮਿਲੀ ਕਰਤਾਰੁ । ੪੧੧ ।

ਪੜੈ ਸੁਨੈ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ਪੁਨ ਕੋ ਲਿਖੇ ਜੁ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ ।
ਸੋ ਅਬ ਕਹੋ ਸੁਨਾਇ ਸੁਨੌ ਸੰਤ ਨਿਜ ਕਾਂਨ ਦੈ । ੪੧੨ ।

ਕੀਰਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕੀ ਨਰੁ ਜੋ ਪਢਹੈ ਸੁਣਹੈ ਚਿਤੁ ਧਾਰੇ ।
ਦੇਹ ਅਰੋਗ ਰਹੇ ਸਦ ਹੀ ਦੁਖ ਦੋਖ ਸਭੈ ਗੁਰੂ ਦੂਰਿ ਨਿਵਾਰੇ ।
ਸਾਧ ਸਮਾਗਮੁ ਹੋਇ ਤਿਸੈ ਫਲ ਫੂਲ ਫਲੈ ਸੁਖੁ ਹੋ ਪਰਵਾਰੇ ।
ਨੀਤ ਜਪੈ ਗੁਰ ਕੋ ਜਸੁ ਜੋ ਨਰੁ ਸੋ ਭਵ ਫੰਧਨ ਤੋਰ ਬਿਡਾਰੇ । ੪੧੩ ।

ਸਪੂੰਨ ਕਥਾ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕੀ ਕਵ ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਜਥਾ ਸਤ[3] ਭਾਖੀ ।
ਜੋ ਨਰੁ ਨਾਸਿ ਕੈ ਪ੍ਰਾਤ ਪੜੈ ਨਿਤ ਸਾਲ ਪ੍ਰਯੰਤ ਜਿਮੰ ਮਮ ਆਖੀ ।
ਦੇਂਹਿ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਸੋ ਫਲ ਜੋਤਿ ਸਕੈ ਮਨ ਹੋ ਅਭਲਾਖੀ ।
ਸੰਤ ਸੁਨੋਂ ਮਨ ਲਾਇ ਅਗੈ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਰਾਜ ਕੀ ਸੁੰਦਰੁ ਸਾਖੀ । ੪੧੪[4] ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ (ਸ੍ਰੀ) ਮਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ ਗ੍ਰੰਥੇ ਕਵ[5]
ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਿਚਿਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਨ੍ਰਿੰਕਾਰ ਅਵਤਾਰ
ਕਥਾਸਪੂਰਨੰ ਮਸਤ[6] ਸੁਭ ਮਸਤ ਪ੍ਰਿਥਮੋ ਹੁਲਾਸ । ੧ ।

---

[1]ਨਾਨ [2]ਿ ਸਰਮੌਰੁ [3]ਮਤ [4]415 [5]ਕਵਿ [6]ਮਸਤੁ

੧ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਦੋਹਰਾ : ਪ੍ਰਣਵਤ ਕਵ ਸ੍ਰੀ ਬਿਸਨ ਕੋ ਜੋ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਕੋ ਰਾਇ ।
ਸੋਈ ਬਿਸਨੁ ਅੰਗਦੁ ਗੁਰੂ ਸਤ ਗੁਣ ਜਾਂਹਿ ਸੁਭਾਇ । ੧ ।

ਸਵੈਯਾ : ਸਾਂਤ ਸੁਭਾਵੁ ਸਦਾ ਜਿਨ ਕੋ ਨਹਿੰ ਤਾਂਮਸ ਤੀਰ ਚਦਾਂਚ ਸੁ[1] ਆਈ ।
ਆਇ ਮਿਲਿਯੋ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕੋ ਜਬ ਮਾਂਨੁ ਨਿਵਾਰ ਸੁ ਸੇਵ ਕਮਾਈ ।
ਸੀਸੁ ਦਇਯੋ ਤਨ ਲੌ ਮਨ ਲੌ ਤਬ ਰੀਝ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰਾਈ ।
ਅੰਗ ਲਗਾਇ ਕਹਿਯੋ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦੁ ਥਾਪ ਦਈ ਅਪੁਨੀ ਗੁਰਆਈ । ੨ ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੰਗ ਦਇਯੋ ਰਮਦਾਸੁ ਬੁਢਾ ਕਹਿ ਅੰਗਦ ਆਪ ਖਡੂਰ ਸਿਧਾਰੋ ।
ਆਇਸੁ ਪਾਇ ਖਡੂਰ ਵਸਿਯੋ ਗੁਰੁ ਧਾਂਮ ਰਹੇ ਬਨ ਕੈ ਸਮਨਿਯਾਰੋ ।
ਰਾਜੁ ਕਰੇ ਮਿਥਲਾ ਪਤ ਕੇ ਸਮ ਚੰਦ ਹਰੀ ਸਮ ਭੋਲ ਉਦਾਰੋ ।
ਗਿਯਾਨ ਕੇ ਬਾਂਨ ਸੋਂ ਦੁਵੈਤ[2] ਹਨੀ ਜਿਹਿ ਜੀਤ ਲਇਯੋ ਛਿਨ ਮੈਂ ਜਗੁ ਸਾਰੋ । ੩ ।

ਦੋਹਰਾ : ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਘਰ ਪੂਤ ਜੁਗ ਦਾਸੂ ਦਾਤੂ ਨਾਂਮ ।
ਸੁਖ ਨਿਧ ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਮੈਂ ਰਹੇਂ ਸੁ ਆਠੋ ਜਾਂਮ । ੪ ।

ਸੋਰਠਾ : ਬੀਬੀ ਅਮਰੋ ਨਾਂਮੁ ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਸੁਤਾ ।
ਸਦਾ ਜਪੈ ਮੁਖ ਰਾਂਮੁ ਸੋ ਬਿਆਹੀ ਬਾਸਰਪੁਰੇ । ੫ ।

ਚੋਪਈ : ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਢਿਗ ਵਹੁ ਗ੍ਰਾਵ । ਬਾਸਰ ਕੇ ਤਿਹਿ ਪੁਰ ਕੇ ਨਾਂਵ ।
ਬੀਬੀ ਅਮਰੋ ਤਿਹਿ ਪੁਰ ਰਾਜੈ । ਸੁਖ ਸੰਪਤ ਘਰ ਨਵ ਨਿਧ ਛਾਜੈ । ੬ ।
ਜਾਂਮੁ ਨਿਸਾ ਰਹੀ ਕਰ ਇਸਨਾਨ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਿਤ ਜਪੈ ਮਹਾਂਨ ।
ਅਮਰਦਾਸੁ ਬਾਸਰ ਕੀ ਰਹੇ । ਭੱਲਾ ਗੋਤੁ ਤਾਸ ਜਗੁ ਕਹੇ । ੭ ।
ਸਤਵਾਦੀ ਜਤ ਸਤ ਮੈਂ ਸੂਰਾ । ਬੋਲ ਤੋਲ ਮਤ ਪ੍ਰਣ ਕੋ[3] ਪੂਰਾ ।
ਪ੍ਰੇਮੁ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਸੋਂ ਪਾਲੇ । ਨਿਸ ਬਾਸਰ ਪੂਰਾ ਗੁਰੁ ਭਾਲੇ । ੮ ।
ਏਕੁ ਦਿਵਸ ਬੀਬੀ ਜੂ ਪ੍ਰਾਤੈ । ਬਾਣੀ ਪਢੀ ਬਡੈ ਪਰਭਾਤੈ ।
ਏਹੁ ਸਬਦ ਬੀਬੀ ਜਬ ਭਣੇ । ਅਮਰ ਦਾਸ ਨਿਜ ਮਨੁ ਦੈ ਸੁਣੇ । ੯ ।
ਪੂਰਾ ਸਤਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਸੁ ਜਾਂਕੋ । ਕਰੇ ਮਨੂਰੋਂ ਕੰਚਨੁ ਤਾਂ ਕੋ ।
ਆਵਾਗਵਨ ਤਾਸ ਮਿਟ ਜਾਇ । ਰਹੇ ਜੋਤ ਮੈਂ ਜੋਤ ਸਮਾਇ । ੧੦ ।
ਅਮਰਦਾਸ ਇਹ ਸੁਨੇਂ ਜੁ ਬੈਨਾਂ । ਜਾਂ ਮਨ ਜਾਂਮੁ ਰਹੀ ਬਿਨੁ ਚੈਨਾਂ ।

---
[1]ਨ [2]ਦੂਵੈ [3]ਮੋ

ਮਨ ਮੈਂ ਇਹੀ ਬੀਚਾਰੁ ਬੀਚਾਰੇ। ਕਵ ਰਵ ਚਢੈ ਲਟੇਂ ਨਭ ਤਾਰੇ। ੧੧।
ਪਹੁੰਚੂ ਕੈ ਜਾਇ ਹਜੂਰੇ। ਸੁਧ ਬੁਝੇਂ ਸਾਚੈ ਗੁਰ ਪੂਰੇ।
ਨਿਸ ਬੀਤੀ ਰਵ ਰੂਪ ਦਿਖਇਆ। ਅਮਰਦਾਸੁ ਬੀਬੀ ਢਿਗ ਆਇਆ। ੧੨।
ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਇ ਇਹ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ। ਸੁਣੇ ਆਜੁ ਮੈ ਸਬਦ ਤਿਹਾਰੇ।
ਰਤੇ ਮਨੂਰੇਂ ਸੁਇਨਾ ਫੇਰ[1]। ਐਸੇ ਗੁਰੁ ਅਬ ਹੈ ਕਹੂੰ ਨੇਰ[2]। ੧੩।
ਤਬ ਬੀਬੀ ਇਹ ਵਾਕੁ ਉਚਾਰਾ। ਵਸੈ ਖਡੂਰ ਜੁ ਪਿਤਾ ਹਮਾਰਾ।
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕੀ ਕਰਤਿੰਹਿੰ ਸੇਵ। ਲਇਯੋ ਅਮਰ ਪਦੁ ਅਲਖ ਅਭੇਵ। ੧੪।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦੁ ਤਾਂ ਕੋ ਨਾਂਮ। ਵਸੇ ਖਡੂਰ ਸੁ ਆਠੋ ਜਾਂਮ।
ਜੈਸੀ ਮਨਸਾ ਕਰ ਤਿੰਹਿ ਸੇਵੈ। ਮਨ ਬਾਛਤ ਤੈਸੋ ਫਲੁ ਲੇਵੈ। ੧੫।
ਤੁਨ ਤੀਛਨ ਹੁਵੈ ਤੇਜੁ ਮਹਾਂਨਾਂ। ਮਨੁ ਮਨੂਰੁ ਹੁਵੈ ਦੇਵ ਸਮਾਂਨਾਂ।
ਕੰਚਨੁ ਪਾਰਸੁ ਤੁੱਛ ਮਹਾਂਨੇ। ਗੁਰੁ ਕਰ ਹੈਂ ਸਿਖ ਆਪ ਸਮਾਨੇ। ੧੬।
ਜਬ ਬੀਬੀ ਏਹ ਵਾਕ ਸੁਣਾਏ। ਅਮਰਦਾਸ ਸੁਣ ਅਤ ਸੁਖ ਪਾਏ।
ਗਦ ਗਦ ਕੰਠ ਨੀਰੁ ਦ੍ਰਿਗ ਛਾਇਯੋ। ਅਮਰਦਾਸ ਪੁਨ ਏਹੁ ਅਲਾਇਯੋ। ੧੭।
ਅਮਰ ਦਾਸ ਅਤ ਦੀਨ ਹੁਵੈ ਤਾਂ ਛਿਨ ਕਹਿਯੋ ਸੁਣਾਇ।
ਹੇ ਬੀਬੀ ਐਸਾ ਗੁਰੂ ਮੋ ਕੋ ਬੇਗ ਮਿਲਾਇ। ੧੮।
ਅਮਰਦਾਸੁ ਲੈ ਸੰਗ ਬੀਬੀ ਅਮਰੋ ਤਾਂ ਸਮੈਂ।
ਮਨ ਮੈਂ ਧਾਰ ਉਮੰਗ ਪਿਤਾ ਪਾਸ ਆਈ ਤਬੈ। ੧੯।
ਚੌਪਈ: ਬਸਰ ਕੀ ਨਿਜ ਸੌਂਪ ਅਵਾਸ। ਸਾਸੁ ਸਸੁਰ ਨਿਜ ਪਤ ਕੇ ਪਾਸ।
ਚੜ ਸਿਵਕਾ ਤਬ ਬੇਗ ਸਿਧਾਈ। ਅਮਰ ਦਾਸ ਕੋ ਸਾਥ ਲਿਆਈ। ੨੦।
ਅਮਰਦਾਸੁ ਨਿਜ ਪਵਰ ਬੈਠਾਇ। ਆਪ ਪਿਤਾ ਕੋਂ[3] ਮਿਲੀ ਸੁ ਆਇ।
ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਆਦੁਰੁ ਅਤ ਕੀਨੋਂ। ਬਹੁਰ ਬਚੁਨੁ ਮੁਖਏ ਕਹਿ ਦੀਨੋਂ। ੨੧।
ਸਤੋ ਗੁਣੀ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਰਾਇ। ਸੁਤਾ ਪ੍ਰਿਤੈ ਇਵ ਕਹਿਯੋ ਸੁਣਾਇ।
ਭੁਜਾ ਪਕਰ ਜਿੰਹਿੰ ਸੰਗ ਲਿਆਈਯੈ। ਹੇ ਬੀਬੀ ਤਿਸ ਓੜ ਨਿਬਾਹੀਯੈ। ੨੨।
ਦੋਹਰਾ: ਮਨ ਮਨਸਾ ਗੁਰ ਦਰਸ ਹਿਤ ਚਲ ਆਵੈ ਨਰੁ ਜੋਇ।
ਪੂਰੇ[4] ਗੁਰ ਦਰਬਾਰ ਸਦ ਅਟਕ ਨ ਕਾਂਹੂੰ[5] ਹੋਇ। ੨੩।
ਸੋਰਠਾ: ਅਮਰਦਾਸੁ ਤਹ ਕਾਲ ਲਇਯੋ ਬੁਲਾਇ ਹਜੂਰ ਗੁਰ।
ਛਿਨ ਮੈਂ ਕੀਓ ਨਿਹਾਲ ਜਬੈ ਆਇ ਚਰਨੀ ਲਗੋ। ੨੪।
ਸਵੈਯਾ: ਸੀਸੁ ਧਰਿਯੋ ਪਦ ਪੰਕਜ ਪੈਂ ਗੁਰ ਤਾ ਸਿਰ ਪੈ ਅਪਨੋ ਕਰੁ ਲਇਯੋ।
ਬੈਠੁ ਕਹਿਯੋ ਮੁਖ ਆਦਰ ਸੋਂ ਗੁਰ ਸਾਦਤ ਸਾਮੁਹੇ ਤਾਸ ਬੈਠਾਇਯੋ।
ਗਾਗਰ ਡੋਲ ਪੈ ਡੀਠ ਧਰੀ ਗੁਰ ਸੋ ਅਮਰੈ ਮਨ ਮੈ ਲਖ ਪਾਇਯੋ।
ਡੋਲੁ ਉਠਾਇ ਗਹੀ ਕਰ ਗਾਗਰ ਸੀਤਲੁ ਨੀਰੁ ਸੁਭੰ ਭਰ ਲਿਆਇਯੋ। ੨੫।

---

[2]ਨੇਰੇ [3]ਪ੍ਰਿਤ [4]ਪੂਰੋ [5]ਕਬਹੁ

ਸਵੈਯਾ : ਸੀਸ ਝੁਲੈ ਸੁਭ ਛੱਤ੍ਰ ਨਿਰੰਜਨ ਹੇਰ ਜਿਸੈ ਅਰ ਹੋਂਹਿ ਹੈਰਾਣੀ।
ਸਾਚੁ ਸੁ ਕੋਟ੍ਰ ਰਚਿਯੋ ਗੁਰ ਸੁੰਦਰੁ ਦੈ ਤਿਸ ਕੇ ਤਰਾਂ ਨੀਵ ਸਤਾਣੀ।
ਤਾਂ ਗਢ ਮੌਰ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੌਂ ਲਖ ਲਾਖ ਸੁਰੇਸੁ ਲਜੈ ਰਜ ਧਾਣੀ।
ਅੰਗਦ ਜੂ ਕਹਿਯੋ ਸੰਗਤ ਮੈਂ ਸੁਭ ਸੀਤਲ ਜਾਇ ਛਕਾਉਸੁ ਪਾਣੀ। ੨੬

ਸਵੈਯਾ : ਆਇਸੁ ਪਾਇ ਸਿਰੀਗੁਰ ਕੋ ਨਿਤ ਸੰਗਤ ਕੌਂ ਜਲੁ ਪਾਨ ਕਰਾਵੈ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮੱਜਨ ਹੇਤ ਨਿਤਾ ਪ੍ਰਿਤ ਸਾਗਰ ਪੂਰ ਵਿਆਸਹੁ ਲਿਯਾਵੈ।
ਆਪ ਨਵਾਲ ਸਿਹੀ ਗੁਰ ਕੌਂ ਚਰਨੋਦਕੁ ਲੈ ਨਿਜ ਸੀਸ ਚਢਾਵੈ।
ਲਾਇ ਪ੍ਰਸਾਕ ਛਕਾਇ ਸੁ ਬਿੰਜਨ ਤੌ ਅਪੁਨੈ ਮੁਖ ਭੋਜਨੁ ਪਾਵੈ। ੨੭।

ਚੌਪਈ : ਏਕ ਸਮੈਂ ਗੋਂਦੂ ਮਰਵਾਹਾ। ਚਲ ਆਇਆ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਪਾਹਾ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਆਇ ਪਦ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ। ਬਹੁਰ ਜੋਰ ਕਰ ਏਹੁ ਉਚਾਰੀ। ੨੮
ਪ੍ਰਭ ਮੇਰਾ ਪੁਰੁ ਕੂਲ ਵਿਆਸ। ਤਰਾਂ ਭੂਤ ਬਹੁ ਕਰੈਂ ਨਿਵਾਸ।
ਪੁਰ ਲੋਗਨ ਕੌਂ ਭੈ ਦਿਖਰਾਵੈਂ। ਪਾਥਰ ਈਂਟ ਰਾਤ ਬਰਸਾਵੈਂ। ੨੯।
ਬਰਖਾ ਜਿਂਉ ਬਰਸੈ ਅੰਗਆਰ। ਕਹੂੰ ਕਰੇਂ ਮਿਲ ਊਚ ਪੁਕਾਰ।
ਕਹੂੰ ਨਾਚ ਤਾਰੀ ਦੈ ਗਾਵੈਂ। ਕਹੂੰ ਹਸੈਂ ਕਹੂੰ ਰੋਇ ਸੁਨਾਵੈਂ। ੩੦।
ਕਹੂੰ ਰੂਪ ਦਾਰਾ ਬਨ ਅੰਹੀ। ਕਹੁ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁਵੈ ਫਿਰ ਦੂਰ ਜਾਂਹੀਂ।
ਐਸੇ ਕੌਤਕ ਭੂਤ ਦਿਖਾਵਤ। ਪੁਰ ਜਨ ਹੇਰ ਅਧਕ ਭੈ ਪਾਵਤ। ੩੧।
ਦੀਨ ਬੰਧ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨਾ। ਪਰ ਦੁਖ ਜਾਨਨ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨਾ।
ਆਰਤ ਹਰਨਤਿਹਾਰੋਂ ਨਾਂਮੁ। ਭੂਤ ਬਿਦਾਰ ਸਵਾਰੋ ਕਾਂਮੁ। ੩੨।
ਤਬ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਕਹਿਆ ਸੁਣਇ। ਅਮਰਦਾਸ ਕੋ ਸੰਗ ਲਿਜਾਇ।
ਅਪੁਨੈ ਪੁਰ ਇਸ ਅਬੈ ਬਸਾਵੋਂ। ਭਾਜੈਂ ਭੂਤ ਸਰਬ ਸੁਖੁ ਪਾਵੌਂ। ੩੩।
ਅਪਨੈਂ ਨਾਂਇ ਸੁ ਪੁਰੀ ਬਸਾਈਯੋ। ਗੋਇੰਦਵਾਲੁ ਨਾਮੁ ਧਰਵਾਈਯੋ।
ਸਰਬ ਭੂਤ ਤਵ ਪੁਰੁ ਤਜ ਜਾਂਹੀ। ਤਵ[1] ਪੁਰ ਜਨ ਸਗਰੇ ਸੁਖ ਪਾਂਹੀ। ੩੪
ਤਬ ਗੋਂਦੂ ਗੁਰ ਆਇ ਸੁਮਾਂਨ। ਅਮਰਦਾਸੁ ਲੈ ਸੰਗ ਸੁਜਾਂਨ।
ਨਿਜ ਪੁਰ ਸੁਭ ਰਚ ਦਇਯੋਸੁ ਧਾਂਮਾਂ। ਗੋਇੰਦਵਾਲੁ ਧਰਿਯੋ ਪੁਰ ਨਾਂਮਾਂ। ੩੫
ਅਮਰਦਾਸ ਜਬ ਪੁਰ ਪਗੁ ਪਾਇਯੋ। ਸਰਬ ਭੂਤ ਭਾਗੇ ਭੈ ਖਾਇਯੋ।
ਦੂਵੈ ਤ੍ਰੈ ਕੋਸ ਅਵਰੁ ਇਕੁ ਗ੍ਰਿਾਂਉ[2]। ਭੂਤ ਵਿੰਡੁ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋ ਨਾਂਉ। ੩੬।
ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਬਾਸੁ ਤਿਨ ਕੀਨੋਂ। ਗੋਇੰਦ ਵਾਲੁ ਤਬੈ ਤਬ ਦੀਨੋਂ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਆਇਸੁ ਪਾਇ। ਅਮਰਦਾਸੁ ਵਸਿਆ ਤਿਹਿ ਆਇ। ੩੭

ਦੋਹਰਾ : ਇਸ ਕਹਮਾਂ ਕੋ ਹੁਕਮ ਕਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਰਾਇ।
ਅਮਰ ਦਾਸ ਕੇ ਭਵਨ ਸੁਭ ਦੀਨੇ ਤਬ ਬਨਵਾਇ। ੩੮।

ਭੁਜੰਗ ਸੁਭੰ ਮੌਂਣ ਸੋਧੇ ਨਿੱਛਤ੍ਰੰ ਬਸੇਖ। ਤਰੇ ਨੀਵ ਗਾਡੀ ਬਡੀ ਲੋਹਿ ਮੇਖੰ।

[1] ਤ [2] ਗ੍ਰਾਂਵੂ

ਸਿਰੰ ਸੇਸ ਕੀਲੀ ਧਸੀ ਜੋਰੁ ਕੈ ਕੈ ।
ਸਜੀ ਦ੍ਵਾਲ ਭਾਰੀ ਬਡੀ ਨੀਵ ਦੈ ਕੈ । ੩੯ ।
ਰਚੀ ਕੋਠੜੀ ਚਾਰ ਕੂੰਣੰ[2] ਮਝਾਰੇ । ਸਜੇ ਸੇਤ[3] ਸੁੰਦ੍ਰ ਦਲਾਂਨੰ ਅਗਾਰੇ ।
ਸਜਿਯੋ ਸਿੰਘ ਪੌਰੰ ਸੁ ਡੂਢੀ ਅਗਾਰੰ । ਘਟਾ ਟੋਪ ਛੱਜੇ ਸੁ ਸੱਜੇ ਉਦਾਰੰ । ੪੦ ।
ਅਟਾ ਊਚ ਸਾਜੀ ਘਟਾ ਕੈ ਸਮਾਨੰ । ਕਨੰਕ ਕਲਸ ਸੋਹੇਂ ਛਟਾ ਲਾਜ ਮਾਨੰ ।
ਸਜੇ ਸਰਦ ਖਾਂਨੇ ਖਜਾਨੇ ਅਵਾਸੰ । ਸਜੀ ਬਾਜਸਾਲਾ ਬਿਸਾਲਾ ਮਵਾਸੰ । ੪੧ ।
ਸਚੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਰਚੀ ਪੌਰ ਆਗੇ । ਤਪੈ ਲੋਹਿ ਲੰਗਰ ਸਦਾ ਬਰਤ ਲਾਗੇ ।
ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀਨੀ । ਅਤੁੱਟੰ ਭੰਡਾਰੰ ਸਿਧੰ ਨਿੱਧ ਦੀਨੀ । ੪੨ ।
ਤਹਾਂ ਅਮਰਦਾਸੰ ਭਲੇ ਸੌਨ ਆਏ । ਪਿਤਾ ਮਾਤ ਮਹਿਲੰ ਸਭੈ ਆ ਬਸਾਏ ।
ਮਾਤਾ ਰੂਪ ਕਵਰੰ ਮਹਿਲੁ ਮਾਤ ਰਾਮੋ ।
ਪਿਤਾ ਨਾਮੁ ਤੇਜੋ ਮਨੋਂ ਤੇਜ ਧਾਮੋ । ੪੩ ।
ਜੁਗੰ ਪੂਤ ਆਏ ਮੋਹਰੀ ਮੋਹਣ ਲਾਲੰ । ਸੁਤਾ ਬੀਬੀ ਭਾਂਨੀ ਪ੍ਰਤਾਪੰ ਬਿਸਾਲੰ ।
ਇਤੈ ਅਮਰਦਾਸੰ ਸੁਖੰਸੰ ਸੁਹਾਏ । ਉਤੈ ਗੁਰੂ ਸਾਥੰ ਜੋਗੀ ਬਾਦ ਲਾਏ । ੪੪ ।
ਇਕੁ ਜੋਗੀ ਬਾਸੁ ਖਡੂਰ ਕਰੇ । ਪੁਰ ਲੋਗ ਰਹੇਂ ਤਿਹਿ ਪੇਸ ਪਰੇ ।
ਵਹੁ ਮੰਤ੍ਰ ਅਘੋਰਿ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਹੈ । ਪੁਰ ਲੋਗ ਘਨੇਂ ਤਾਤੇ ਡਰ ਹੈਂ । ੪੫ ।
ਮੈਂ ਸਿੱਧੁ ਬਡੋ[4] ਮੁਖ ਵਾਕ ਭਨੇਂ । ਕਰ ਤੰਤ੍ਰ ਕਬੂ ਬ੍ਰਿਕੁ ਬਾਘ ਬਨੇਂ ।
ਗ੍ਰਿਹਿ ਕ੍ਰਰ ਦਿਸਾ ਛਿਤ ਜੋਗ੍ਰੁ ਭਇਯੋ ।
ਅਤ ਔੜ ਲਗੀ ਹਟ ਮੇਘੁ[5] ਗਇਯੋ । ੪੬ ।
ਘਨ ਸਾਂਵਨ ਬਰਸ ਅਬਰਸ ਭਏ । ਬਿਨੁ ਬਰਿਖਾ ਭਾਦ੍ਰਵ ਮਾਸ ਗਏ ।
ਬਿਨੁ ਮੇਂਹਿੰ ਅਸੋ ਜੁ ਬਤੀਤ ਭਇਯੋ । ਰਵ ਧਾਂਮ ਤੇ ਮੇਂਘੁ ਅਕਾਸ ਗਇਯੋ । ੪੭ ।
ਅਤ ਆਤੁਰ ਹੁਵੈ ਪੁਰ ਲੋਗ ਭਗੇ । ਜੁਗੀਆ ਚਰਨੀ ਸਭ ਜਾਇ ਲਗੇ ।
ਕਹੇਂ ਮੇਘੁ ਬਸਾਉ ਜੁਗਿੰਦ੍ਰ ਬਲੀ । ਸਭ ਸੂਖਤ[6] ਖੇਤ ਨ ਫੂਲ ਫਲੀ । ੪੮ ।
ਜੁਗੀਆ ਮਤ ਮੰਤ੍ਰਰਿ ਸੰਭਰ ਕੇ । ਕਹੇ ਸੇਵਕ ਤੁਮ ਕਿਸ ਕੇ ਘਰ ਕੇ ।
ਸਭ ਲੋਗ ਕਹੇਂ ਮਮ ਤੋਹਿ ਸਿਖੰ । ਪ੍ਰਭ ਮਾਗਤ ਤੁਮ ਤੇ ਮੇਂਹਿ ਭਿਖੰ । ੪੯ ।
ਜੁਗੀਏ ਸਭ ਲੋਗਨ ਏਹੁ ਕਹਿਯੋ । ਗੁਰ ਅੰਗਦੁ ਆ ਤਵ[7] ਗ੍ਰਿਾਂਵ ਰਹਿਯੋ ।
ਤਿਨ ਕੇ ਢਿਗ ਨਾ ਮਮ ਮੰਤ੍ਰ ਫੁਰੇ । ਵਹੁ ਜਾਇ ਬਸੈ ਕਹੂੰ ਔਰ ਪੁਰੇ । ੫੦ ।
ਤਬ ਲੈ ਉਰਦ ਡਾਰੋਂ ਮੈਂ ਪਢ ਕੇ । ਨਭ ਗਰਜੈ ਘੋਰ ਘਟਾ ਚੜ ਕੈ ।
ਸੁਨ ਵਾਕ ਜੁਗੀਨ ਕੇ ਲੋਗ ਸਬੈ । ਗੁਰ ਕੇ ਚਲ ਤੀਰ ਗਏ ਸੁ ਤਬੈ । ੫੧ ।
ਕਰ ਜੋਰ ਪ੍ਰਜਾ ਗੁਰਚਰਨ ਗਹੇ । ਮਿਲ ਏਹੁ ਸਬਨ ਮੁਖ ਵਾਕ ਕਹੇ ।
ਮਮ ਨਾਥ ਕਹਿਆ ਤਬ ਮੇਂਹੁ ਪਰੇ । ਗੁਰੁ ਅਵਰ ਠਵਰ ਜਬ ਵਾਸੁ ਕਰੇਂ । ੫੨ ।
ਪ੍ਰਭ ਆਹ ਗ੍ਰਿਾਂਵ ਤੁਮ ਜਾਇ ਬਹੋ । ਜਬ ਹੁਵੈ ਬਰਖਾ ਈਹਾਂ ਆਇ ਰਹੋ ।

---

[1]ਪੁਜਾਤ [2]ਕੋਣੰ [3]ਸੇਖ [4]ਵਡੋ [5]ਮੇਹੁ [6]ਸੁਕਤ [7]ਆਵਤ

ਗੁਰੁ ਸਾਂਤ ਸੁਭਾਵ ਸਦੀਵ ਰਹੇ । ਜਗ ਬੈਰੀ ਮੀਤ ਨ ਆਨ ਗਹੇ । ੫੩ ।
ਗੁਰ ਸੁਤੇ ਸਿੱਧ ਚੜ ਧਯਾਂਨ ਕਹੇ । ਜਾ ਭਰੋਂਵਾਂਲ ਪਦ ਕੰਜ ਧਰੇ ।
ਗੁਰੁ ਕਾਹੂੰ ਕੋਨ ਬੁਰਾ ਕਰ ਹੈਂ[1] । ਨਿਜ ਕਰਣੀ ਕੋਇ ਬੂਡੇ ਤਰ ਹੈ । ੫੪ ।
ਸੰਤਨ ਸੋਂ ਗੁਰ ਸੋਂ ਹਰਿ ਸੋਂ । ਜੇਈ ਬਾਦ ਕਰੇਂ ਸੁ ਮਰੇਂ ਪਰਸੇਂ ।
ਗੁਰ ਭਰੋਂਵਾਲ ਦਿਨ ਤੀਨ ਭਏ । ਉਤ ਅਮਰਦਾਸ ਖਾਂਡੂਰ ਗਏ । ੫੫ ।
ਪੁਰ ਲੋਗਨ ਸੋਂ ਤਿਨ ਹੋਕ ਕਹਿਆ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦੁ (ਜੁ) ਪੁਰ ਕਵਨ ਗਇਯਾ ।
ਪੁਰ ਲੋਗਨ ਉੱਤ੍ਰ ਏਹੁ ਦੀਆ । ਗੁਰ ਭਰੋਂਵਾਲ ਜਾ ਵਾਸੁ ਕੀਆ । ੫੬ ।
ਤਬ ਅਮਰ ਦਾਸ ਏਹ ਵਾਕ ਕਹੇ । ਗੁਰੁ ਭਰੋਵਾਲ ਕਿਹਿ ਹੇਤ ਰਹੇ[2] ।
ਪੁਰ ਲੋਕ ਕਹੇਂ ਜੁਗੀਆ ਜੁ ਬਲੀ । ਇਨ ਬਾਤ ਕਦਾਚ ਕਰੀ ਨ ਭਲੀ । ੫੭ ।
ਭ੍ਰਮੁ ਡਾਰਿ ਦਇਯੋ ਪੁਰ ਲੋਗਨ ਮੈ । ਗੁਰੁ ਜਾਇ ਬ੍ਰਖਾ ਕਰਹੋਂ ਛਿਨ ਮੈਂ ।
ਗੁਰ ਏ ਸੁਨ ਕੈ ਪੁਰ ਤੇਜ ਗਏ । ਜਗੇ ਭਰੋਂਵਾਲ ਕੇ ਭਾਗ ਨਏ । ੫੮ ।
ਜਢ ਜੋਗੀ ਜੋਰੁ ਜਿ ਨਾਇ ਥਕਾ । ਨਹਿੰ ਨੈਕ ਭਈ ਰੰਚਕ ਬਰਖਾ ।
ਤਬ ਅਮਰਦਾਸ ਏਹ ਵਾਕ ਰਰੇ[3] । ਕਹਿਆ ਮਾਂਨੁ ਹਮੈਂ[4] ਅਬ ਮੇਂਹੁ ਪਰੇ । ੫੯ ।
ਤੁਮ ਸਰਬ ਇੱਕਤ੍ਰ ਹੋਇ ਜਟੋ । ਪੁਨ ਮੂੰਜ ਕੁਟੋ ਬਰ ਦਾਂਮ ਬਟੋ ।
ਜੁਗ ਜੋਗੀ ਪੈਰ ਬੰਧਾਇ ਭਲੇ । ਦ੍ਵੈ ਬੈਲ ਜੁੜਾਉ ਜੁ ਤੇਜ ਚਲੇਂ । ੬੦
ਗਹਿ ਖਿੰਚੋਂ ਖੇਤਨ ਮਾਂਹਿ ਜਬੈ । ਹੁਇ ਬਰਖਾ ਦੀਰਘ ਬੇਗ ਤਬੈ ।
ਪੁਰ ਲੋਗਨ ਜਾਂ ਗਹਿ ਮੁੰਜ ਕੁਟੀ । ਘਨ ਘੋਰ ਘਟਾ ਨਭ ਮਾਂਹਿ ਜੁਟੀ ।
ਬਰਸੀ ਘਰ ਦਾਂਮ ਬਟਾਇ ਜਬੈ । ਜੁਗ ਜੋਗੀ ਪੈਰ ਬੰਧਾਇ ਤਬੈ ।
ਦੈ ਬੈਲਨ ਗੈਲ ਬਗਾਇ ਲਇਯੋ । ਸੰਗ ਜਾਵਤ ਜੋਗੀ ਮੇਂਹੁ ਪਇਯੋ । ੬੨ ।
ਜਿਂਹਿਂ ਜਾ ਜੁਗੀਯਾ ਤਿਂਹਿ ਮੇਂਹੁ ਪਰੇ । ਤਬ ਲੋਗ ਲਰੇਂ ਮਨ ਹਰਿਖ ਭਰੇ ।
ਮਨੁ ਕਾਂਟ ਜੁਗੀਨ ਕੇ ਖੰਡ ਕੀਏ । ਨਿਜ ਖੇਤਨ ਖੇਤ ਘਸੀਟ ਦੀਏ । ੬੩ ।
ਪ੍ਰੁ ਮੇਂਹੁ ਅਪਾਰ ਕਿਆਰ ਭਰੇ । ਭ੍ਰ ਤਾਲ ਵਿਆਸਾ ਮਾਂਹਿ ਪਰੇ ।
ਸੰਗ ਅਮਰਦਾਸ ਲੈ ਲੋਕ ਸਬੈ । ਗਇਆ ਭਰੋਂਵਾਲ ਗੁਰ ਤੀਰ ਤਬੈ ।
ਸਿਰੁ ਨਾਇ ਅਮਰ ਜਬ ਪਾਂਇ ਗਹੇਂ । ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਜੁ ਦੈ ਪੀਠ ਰਹੇ ।
ਕਹਿਯੋਂ ਕਿਉਂ ਹਤੁ ਕੀਓ ਜੁਗੇਸਰ ਕੋ ।
ਤਵ ਭੈ ਨ ਭਇਯੋ ਪਰਮੇਸਰ ਕੋ । ੬੫ ।
ਤਬ ਅਮਰਦਾਸ ਕਹੇ ਵਾਕ ਜਥਾ । ਪ੍ਰਭ ਸੇਵਕ ਕੀ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਕਥਾ ।
ਭ੍ਰਿਗ ਲਾਤ ਹਨੀ ਹਰਿ ਕੋ ਜਬ ਹੀ । ਰਿਸ ਸ੍ਰਾਪੁ ਦਇਯੋ ਕਮਲਾ ਤਬ ਹੀ । ੬੬ ।
ਕਹਿਯੋ ਤੋ ਗ੍ਰਿਹਿ ਵਾਸੁ ਨ ਲੱਛ ਕਰੇ । ਰਹੋ ਰਾਜਨ ਕੇ ਤੁਮ ਪਵਰ੍ਹ ਪਰੇ ।
ਧਰਨਾਂ ਦੈ ਧਨੀ ਦੁਵਾਰ ਬਰੋ । ਕਲਆਂਨ ਬਿਨਾਂ ਮੰਗ ਦਾਂਨ ਲਹੋ । ੬੭ ।

[1]ਕੋ [2]ਗਹੇ [3]ਕਰੇ [4]ਅਬੈ

ਜੁੰਮ ਮੈਂ ਪਤ ਕੀ ਨਿਹਿ ਕਾਨ ਕਰੀ । ਕਲ ਜਾਇ ਤਿਹਾਰੀ ਆਂਨ ਹਰੀ ।
ਜਬ ਰਾਵਨ ਤੋਲ ਕੈਲਾਸੁ ਧਰਿਯੋ । ਤਬ ਨੰਦੀਸੁਰ ਅਤ ਕੋਪੁ ਕਰਿਯੋ । ੬੮ ।
ਨਹਿਯੋ ਮੈਂ ਸੁਵਾਮੀ ਕੋ ਤੈਂ ਨ ਕਰਿਯੋ ਭੌ । ਕਪ ਰੀਛ ਲੰਗੂਰ ਹਨੈ ਪੁਰ ਤੌ ।
ਪ੍ਰੇਰੇ ਹੇਰਹਾ ਨੂੰ ਦੁਖ ਨਾਹਿ ਜਰਿਯੋ । ਗਢੂ ਲੰਕ ਜਰਾਇ ਉਜਾਰ ਕਰਿਯੋ । ੬੯ ।
ਰਣ ਰਾਮ ਲਖਨ ਪਈ ਫਾਸ ਜਬੈ । ਗਹਿ ਗਾਰੜ ਹਨੇਂ ਅਰਿ ਕੋਟ ਤਬੈ ।
ਪ੍ਰਭੁ ਮੈ ਨ ਕੀਓ ਅਪਰਾਧੁ ਨਇਯੋ । ਸਭ ਸੇਵਕ ਸੁਵਾਮੀਂ ਬੈਰੁ ਲਇਯੋ । ੭੦ ।
ਰਮਦਾਸ ਬੁੱਢੇ ਢਿਗ ਏਹੁ ਭਨੀ । ਗੁਰ ਨਿੰਦ ਨ ਸੇਵਕ ਜਾਤ ਸੁਨੀ ।
ਰਮਦਾਸ ਹਿਮਾਇਤ ਕੀਨ ਜਬੈ । ਗੁਰੁ ਅੰਗਦ ਭਇਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਤਬੈ । ੭੧ ।
ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਟਾਛ ਧਰੇ । ਗਹਿ ਅਮਰਦਾਸੁ ਲਇਯੋ ਲਾਇ ਗਰੇ ।
ਤਬ ਅਮਰਦਾਸੁ ਗੁਰ ਚਰਨ ਪਏ । ਪ੍ਰਭ ਧਾਮ ਚਲੇ ਦਿਨ ਭੂਰ ਭਏ । ੭੨ ।
ਧਿਗ ਧਿੰਉ[1] ਕਹਿਹੈ ਰਮਦਾਸੁ ਖਲੇ । ਹਜੂਰ ਜਰੂਰ ਖਡੂਰ ਚਲੇ ।
ਗੁਰੁ ਹੋਇ ਸਵਾਰ ਖਡੂਰ ਅਇਯੋ । ਗੁਰ ਮੰਦਰ ਨੂਰੁ ਭ੍ਰਭੂਰ ਭਇਯੋ । ੭੩ ।
ਗੁਰੁ ਊਚ ਸਿੰਘਾਸਨ ਟਾਜਤ ਹੈ । ਸਭ ਸੇਵਕ ਤੀਰ ਬਿਰਾਜਤ ਹੈਂ ।
ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਕੋਟਨ ਕੋਟ ਜੁਰੀ । ਦੈ ਭੇਟ ਰਬਾਦ[2] ਗਜਾਦ ਤੁਰੀ । ੭੪ ।
ਬਰ ਬਿੱਦ੍ਰਮ ਹੇਮ ਦੁਸਾਲਨ ਲੌ । ਗਜ ਮੁਕਤਾ ਬ੍ਰੱਜ ਬਿਸਾਲਨ ਲੌ ।
ਪਟ ਅੰਬਰ ਅੰਬਰ ਕੋਟ ਚਢੇ । ਕਵ ਸਰਬ ਲਿਖੇ ਅਤ ਗ੍ਰਿੰਥੁ ਬਢੇ । ੭੫ ।
ਗੁਰ ਅਗਮ ਅਥਾਹਿ ਅਤੋਲ ਸਦਾ । ਗੁਰ ਸਬਦ ਰਤੰਨ ਅਮੋਲ ਸਦਾ ।
ਕਵਿ ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸੁ ਪ੍ਰਣਾਮੁ ਕਰੇ । ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਜੂ ਭੁਖ ਦੂਖ ਹਰੇ । ੭੬ ।
ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਕੀ ਜਿਨ ਸਰਨ ਗਹੀ । ਕਹੁ ਤਾਂ ਕੋ ਕਿਆ ਪਰਵਾਹਿ ਰਹੀ ।
ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਸਿੰਧ ਅਥਾਹਿ ਮਹਾ । ਕਵਿ ਕੌਨੁ ਸਕੈ ਪਰਪਾਰ ਤਹਾਂ । ੭੭ ।
ਸਹਿਸਾਂਨਨ ਆਂਨਨ ਸਹਿਸ ਭਨੈਂ । ਚਤੁਰਾਂਨਨ ਆਨਨ ਚਾਰ ਗਨੈਂ ।
ਸਿਵ ਨਾਰਦ ਗੁਰ ਘੁਨ ਗਾਇ ਥਕੈ । ਨਹਿ ਸਾਰ ਸੁਤੀ ਪਰ ਪਾਰ ਸਕੈ । ੭੮ ।

ਸੋਰਠਾ : ਚੌਕੀ ਕਰੇ ਹਮੇਸਰਾ ਬਲਵੰਡੁ ਹਜੂਰ ਕੀ ।
ਸੁਨੈ ਸਬਦ ਜਗ ਤੇ ਸੁ ਲਾਇ ਦੀਵਾਨ ਅੰਗਦ ਗੁਰੂ । ੭੯ ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਕ ਦਿਨ ਮਨ ਬਲਵੰਡ ਕੇ ਉਪਜਿਆ ਅਤ ਅਭਮਾਂਨ ।
ਮੈਂ ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਪਢਤ ਜਬ ਮਾਂਨਤ ਤਬੈ ਜਹਾਂਨੁ । ੮੦ ।

ਦੋਹਰਾ : ਅੰਤਰਜਾਂਮੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਭ ਘਟ ਜਾਂਨਣ ਹਾਰ ।
ਕਾਢੋ ਕੁਸਟੀ ਡੂੰਮ ਕੋ ਕਹਿਯੋ ਕੋਪੁ ਉਰਧਾਰ । ੮੧ ।

ਦੋਹਰਾਂ : ਮੁਖ ਕਾਲਾ ਕਰ ਗਧੇ ਪਰ ਚੜੇ ਜੁ ਢੋਲ ਵਜਾਇ ।
ਕਰੇ ਸਪਾਰਸ ਡੂੰਮ ਦੀ ਸੋ ਮੇਰੇ ਢਿਗ ਆਇ । ੮੨ ।

ਦੋਹਰਾ : ਬਲਵੰਡ ਨਿਕਾਰੈ ਕੋ ਜਬੈ ਬੀਤੇ ਦਿਵਸ ਅਨੇਕੁ ।

---

[1]ਧਿਉ [2]ਰਬਾਦ

ਆਇਆ ਭੇਟ ਹਜੂਰ ਲੈ ਕਾਬਲ ਤੇ ਸਿਖੁ ਏਕੁ । ੮੩ ।

ਦੋਹਰਾ : ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਾਇ ਹਜੂਰ ਗੁਰ ਕੀ ਸਿਖ ਪਰਨਾਂਮ ।
ਸਿੱਖੁ ਬਹਾਲਿਆ ਸਭਾ ਮੋਂ ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਂਨ । ੮੪ ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਹਿਆ ਸਿੱਖ ਗੁਰ ਸਭਾ ਮੈਂ ਕਹਾਂ ਗਇਯਾ ਬਲਵੰਡ ।
ਚੁੱਪ ਚੁੱਪ ਸਭਾ ਉਚਾਰਿਆ ਨਿਜ ਉਠਾਇ ਭੁਜ ਦੰਡ । ੮੫ ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਿਸੂਨ ਤੁੰਡ ਕਰ ਖਰ ਚੜੇ ਜੋਂ ਕਰ ਢੋਲ ਅਵਾਜ ।
ਬਲਵੰਡ ਸਪਾਰਸ ਸੋ ਕਰੇ ਕਹਿਆ ਗੁਰੂ ਮਹਾਂਰਾਜ । ੮੬ ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਿੱਖ ਕਹਿਆ ਇਹ ਸੁਗਮ ਗਲ ਟੂਟਾ ਮਿਲੇ ਜੁ ਆਇ ।
ਬਲਵੰਡਾਂਹਿ ਪੁਨ ਬਖਸਾਇ ਕੈ ਬਹੁਰ ਲੇਉਂ ਮੈਂ ਨਾਇ । ੮੭ ।

ਦੋਹਰਾ : ਦੈ ਮਾਰੂ ਰਾਸਵ ਚੜਿਆ ਸਿਯਾਂ ਮਾਂਨਨ ਕਰਵਾਇ ।
ਸੁਣ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਜੂ ਕਹਿਆ ਕੈਸਾ ਢੋਲੁ ਬਜਾਇ । ੮੮ ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਿੱਖ ਕਾਬਲੀ ਕਾਲਿ ਜਿਨ ਭੇਟ ਚਢਾਈ ਆਇ ।
ਬਖਸਾਵਨ ਬਲਵੰਡ ਕੋ ਆਇਆ ਢੋਲੁ ਬਜਾਇ । ੮੯ ।

ਦੋਹਰਾ : ਆਂਨਨ ਅੰਚੁਰੁ ਲੈ ਤਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਰਾਇ ।
ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ ਕਹਿਆ ਮੰਦ ਮੰਦ ਮੁਸਕਾਇ । ੯੦ ।

ਦੋਹਰਾ : ਲੈ ਖਰੁ ਢੋਲੁ ਬਜਾਇ ਸਿੱਖ ਆਖਿਆ ਆਇ ਹਜੂਰ ।
ਮਹਾਂਰਾਜ ਬਲਵੰਡ ਕੋ ਬਖਸੋ ਆਪ ਜਰੂਰ । ੯੧ ।

ਦੋਹਰਾ : ਲੈ ਆਵੋ ਬਲਵੰਡ ਕੋ ਪੜੈ ਸਬਦੁ ਈਹਾਂ ਆਇ ।
ਕਹਿਆ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਕੋ ਤੂੰ ਲੈ ਸੀਘਰ ਨਾਇ । ੯੨ ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਿਸ ਮੁਖ ਤੈ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰੀ ਤਿਸ ਮੁਖ ਸਬਦ ਉਚਾਰ ।
ਗੁਰ ਉਸਤਤ ਬਾਂਣੀ ਰਚੋ ਕਹਿਆ ਗੁਰ ਕਰਤਾਰ । ੯੩ ।

ਦੋਹਰਾ : ਬਲਵੰਡ ਦੋਊ ਕਰ ਜੋ ਤਬ ਐਸੇ ਕਹਿਯਾ ਸੁਣਾਇ ।
ਦੇਹ ਦਾਂਨ ਦੀਜੈ ਹਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਰਾਇ । ੯੪ ।

ਦੋਹਰਾ : ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਇਸਨਾਂਨ ਕਰਿ ਬਲਵੰਡ ਬੁਲਾਇਆ ਤੀਰ ।
ਗੁਰ ਚਰਨੋਦਕ ਛਿੜਕਿਆ ਭਇਆ ਸੁਵਰਨ ਸਰੀਰ । ੯੫ ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਬ ਬਲਵੰਡ ਗੁਰ ਜਸ ਕਰਿਆ ਰਾਮ ਕਲੀ ਵਿਚ ਗਾਇ ।
ਟਿਕੇ ਦੀ ਲਿਖ ਵਾਰ ਪਢ ਗੁਰ ਕੋਂ ਦਈ ਸੁਣਾਇ । ੯੬ । (ਤੋਟਕ ਛੰਦ)[1]
ਜਗ ਜੋ ਨਰੁ ਗੁਰ ਕੀ ਸਰਨ ਪਰੈ । ਗੁਰੂ ਅੰਗਦੁ ਤਾਂਹਿ ਨਿਹਾਲੁ ਕਰੈ ।
ਨਿਸ ਅਮਰਦਾਸੁ ਜਲੁ ਲੈ ਢੋਹਿ[2] ਹੈ ।
ਸਿਖ ਸੁਨੋਂ ਜੁਲਾਹੀ ਕਿਆ ਕਹਿ ਹੈ । ੭੯ ।

---

[1]ਇਹ ਪਾਠ ਆਧਾਰ ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ [2]ਢਹਿ

ਅਮਰ ਦਾਸ ਕੀ ਸੁਨੋਂ ਕਹਾਂਨੀ । ਸੇਵ ਕਰੇ ਲਿਆਵੈ ਭਰ ਪਾਂਨੀ ।
ਭਰ ਗਾਗਰ ਨਿਤ ਬਿਆਸੋਂ ਲਿਆਵੈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਾਵੈ । ੮੦ ।
ਹਰਨੰਦਕੁ ਲੈ ਨਿਜਿ ਸਿਰ ਧਰੇ । ਦੇ ਪਰਕਰਮਾਂ ਬੰਦਨ ਕਰੇ ।
ਦੇ ਝਾਰੂ ਗੁਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰ । ਸੇਵ ਕਰੇ ਮਨਮਾਨੁ ਨਿਵਾਰ । ੮੧ ।
ਐਸੇ ਦੁਵਾ ਦਸ ਬਰਸ[1] ਬੀਤਾਏ । ਗੁਰ ਬਰ ਕੇ ਦਿਨ ਨੇਰੇ ਆਏ ।
ਗੁਰੂ ਅੰਗਦੁ ਹੋਵੇ ਕਿਰਪਾਲ । ਨਿਜ ਸਮ ਕਰਹੈ ਨਦਰ ਨਿਹਾਲ । ੮੨ ।
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜਿਉਂ ਅੰਗ ਲਗਾਇ । ਅਮਰਦਾਸੁ ਸਮ ਆਪ ਬਨਾਇ ।
ਜਿਉਂ ਜਲ ਮੈ .ਜਲੁ ਆਇ ਖਨਾਇ । ਤਿਉਂ ਜੋਤੀ ਮਿਲ ਜੋਤ ਸਮਾਇ । ੮੩ ।
ਭ੍ਰਿੰਗ ਕੀਟ ਜਿਮ[2] ਅਪ ਸਮ ਕਰੇ । ਤਿਂਉ ਗੁਰ ਸੇਵ ਸਿੱਖੁ ਬਲੁ ਧਰੇ ।
ਸੁਨੋਂ ਸੰਤਨੀ ਕੇ ਮਨ ਲਾਇ । ਅਮਰਦਾਸੁ ਪਦੁ ਅਮਰੁ ਜਿਂਉ ਪਾਇ । ੮੪ ।

ਕਬਿਤੁ: ਤੀਨੋ ਲੋਕ ਮਾਂਨੀ ਮਾਤਾ ਸਾਰਦ ਭਵਾਂਨੀ
ਮੋਹਿ ਕੀਜੈ[3] ਬਰਦਾਨੀ ਕਥਾ ਕਹੋਂ ਅਮਰਦਾਸ ਕੀ ।
ਜਾਂ ਮੁਨੀ ਜੋ ਜਾਂਮੁ ਰਹੀ ਊਚੇ ਟੇਰ ਕਹੀ
ਸਿੱਖ ਸਹੀ ਕੋ ਛਕਾਵੇ ਜਲੁ ਲਾਗੀ ਪਿਆਸ ਤ੍ਰਾਸਕੀ ।
ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਕੋ ਦੇਵੈ ਬਰੁ ਸਭੇ ਦੁਖ ਜਾਂਹਿ ਟਰ
ਸੁਖੁ ਹੁਇ ਅਟਰ ਤ੍ਰਾਸ ਕਾਟੈ ਜਮ ਫਾਸ ਕੀ ।
ਸੁਨ ਸਿੱਖ ਬੋਲੁ ਗਹਿ ਗਾਗਰ ਲੈ ਧਾਇਆ
ਡੋਲੁ ਪੂਰਿਯੋ ਝਕ ਝੋਲ ਦਾਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਖਾਸ ਕੀ । ੮੫ ।

ਸਵੈਯਾ: ਪੂਰ ਸੁ ਗਾਗਰ ਸੀਸ ਧਰੀ ਪੁਰ ਪੈਰ ਧਸੇ ਪਥ ਮਾਂਹਿ ਅਧੇਂਰੇ ।
ਕਾਸ ਬੀ ਆਂਗ ਨ ਆਗੈ ਗਏ ਪਦ ਮੇਖ ਸੋਂ ਲਾਗ ਲਟੇ[4] ਕਛੁ ਨੇਰੇ ।
ਕੌਂਨੁ ਤੂ ਕੌਨੁ ਕਹਿਯੋ ਜੁਲਹੁ ਬਚੁ ਹੇ ਬਚੁ ਜੂ ਕਹਿਯੋ ਊਚ ਸੁ ਟੇਰੇ ।
ਹੈ ਅਮਰੂ ਜਿਂਹਿ ਥਾਂਵੁ ਨਹੀ ਕਹੇ ਵਾਕ ਜੁਲਾਹੀ ਤਬੈ ਬਹੁ ਬੇਰੇ । ੮੬ ।

ਦੋਹਰਾ: ਕਹਿਯੋ ਨਿਥਾਂਵਾਂ ਕਾਸ ਬਨ ਅਮਰੂ ਕਹਿ ਨਾਂਮ ।
ਉਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਸੁਨਿਯੋਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਗੁਣ ਧਾਂਮ । ੮੭ ।

ਸੋਰਠਾ: ਅਮਰੂ ਦਾਸੁ ਸਹਿ ਬਾਰ ਲਟਿਓ ਸੁ ਖੂਟੇ ਅਟਕ ਪਦ ।
ਖਰੋ[5] ਉਰੂ ਕੇ ਭਾਰ ਨੀਰ ਕੁੰਭੁ ਕਾਇਮੁ ਰਖਿਯੋ । ੮੮ ।

ਕਬਿਤੁ: ਸੰਗਤ ਮੈਂ ਆਇਯੋ ਜਲੁ ਸੀਤਲੁ ਛਕ੍ਰਾਇਸੋ
ਸਿਖ ਊਚੇ ਕੈ ਅਲਾਇਯੋ ਲਾਗੇ ਦੇਵਨ ਅਸ਼ੀਸ ਕੋ ।
ਗੁਰੂ ਦੇਹਿ ਦੇਵੈ ਬਲੁ ਰਹੇਂ ਝੂਕ ਫੂਲ ਫਲ
ਬੋਲ੍ਹੇ ਅਟਲੁ ਪਦੁ ਪਾਵੈਂ ਜਗਦੀਸ ਕੋ ।

---

[1]ਸਾਲ [2]ਜਿਉਂ [3]ਦੀਜੇ [4]ਲਦੇ [5]ਪਰੇ

ਪੰਚਨ ਕੋ ਜੀਤ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਕੀ ਰੀਤ ਤੁਮ ਹੋ
ਨਿਚਿੰਤ ਰਹੋ ਜੀਤ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤ ਪਚੀਸ ਕੋ ।
ਤੇ ਸੰ: ਰਾਰ ਕਰੇ ਸੋਹਵੈਂ ਚਰਮੋ ਪਰੇ ਗਰੇ
ਕੋ ਕੈ ਨਾਂਸ ਕੈ ਕਰ ਨਰੁ ਤੋਸੋ ਜਗ ਰੀਸ ਕੋ । ੮੯ ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੰਗਤ ਕੀ ਜੋਈ ਸੇਵ ਕਰੈਂ ਸਿਖ ਸੇ ਗੁਰ ਕੋ ਅਤ ਲਾਗਤ ਪਿਯਾਰੇ ।
ਦੈ ਪਟ ਪਾਂਨ ਕਰਾ ਇਸਿਨਾਂਨ ਛਕਾਇ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਜੋ ਪੌਨੁ ਝੁਲਾਰੇ ।
ਹੈ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਸਿੰਧ ਤਰੂ ਸਮ ਸੇਵ ਕਰੇ ਸੁ ਲਏ ਫਲ ਭਾਰੇ ।
ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦੁ ਗੁਬਿੰਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਸੰਗਤ ਕੀ ਅਬ ਸਾਂਮ ਸਿਧਾਰੇ । ੯੦

ਦੋਹਰਾ : ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਕੀ ਸਾਂਮ ਜੋਗ ਹੇ ਸਿੱਖੁ ਮਨੁ ਲਾਇ ।
ਬਖਸੇ ਸਰਬ ਗੁਨਾਂਹਿ ਗੁਰ ਹੋਵੈ ਸਦਾ ਸਹਾਇ । ੯੧ ।

ਚੌਪਈ : ਨਿਸ ਬੀਤੀ ਬਾਸਰ ਜਬ ਭਇਯੋ । ਅਮਰ ਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਢਿਗ ਗਇਯੋ ।
ਗਾਗਰ ਨੀਰ ਤੀਰ ਧਰ ਦੀਨੀ । ਦੇ ਪਰਕਰਮਾਂ ਬੰਦਨ ਕੀਨੀ । ੯੨ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਕਰ ਇਸਨਾਂਨੁ । ਪਹਿਰ ਪੁਸਾਕੀ ਲਾਇ ਦੀਵਾਂਨੁ ।
ਅਮਰਦਾਸ ਕੋ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇ । ਨਿਸ ਗਾਥਾ ਬੂਝੀ ਮਨੁ ਲਾਇ । ੯੩ ।
ਕਹੋ ਜੁਲਾਹੀ ਕੈਸੇ ਕਹਿਆ । ਅਮਰਦਾਸੁ ਤਬ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹਿਆ ।
ਬਹੁਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿਯੇ ਸੁਣਾਇ । ਅਮਰਦਾਸ ਅਬ ਸਾਚੁ ਅਲਾਇ । ੯੪
ਅਮਰਦਾਸ ਇਵ ਕੀਨ ਉਚਾਰੁ । ਅੰਤਰਜਾਂਮੀ ਗੁਰ ਕਰਤਾਰ ।
ਕਹਿਯੋ ਨਿਥਾਂਵਾਂ ਮੋਹਿ ਜੁਲਾਈ । ਅਮਰੂ ਰਾਤ ਭਿ ਟਿਕਦਾ ਨਾਂਹੀ । ੯੫ ।
ਏਹ ਸੁਣ ਕੈ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਰਾਇ । ਅਮਰਦਾਸੁ ਗਲ ਲਇਆ ਲਗਾਇ ।
ਇਸਿਨਾਂਨੁ ਕਰਾਇ ਪੁਸਾਕ ਪੈਹਰਾਈ[1] ।
ਲਗਾ ਦੈਨ ਅਪੁਨੀ ਗੁਰਆਈ । ੯੬ ।

(ਦੋਹਰਾ : ਰਾਜ ਸਮਾਜੁ ਸਮਤ ਗੁਰ ਛੱਤ੍ਰ ਚੋਰ ਸੰਗ ਥਾਪ ।
ਗੁਰਗਾਦੀ ਸਾਦੀ ਸਹਿਤ ਲਗਾ ਦੇਂਣ ਗੁਰ ਆਪ ।)[2]

ਸਵੈਯਾ : ਸੇਲੀ ਦੈਈ ਸਿਰ ਟੋਪੀ ਧਰੀ ਗਲ ਚੋਲਾ ਦਈ ਮਣ ਮਾਲ ਨਵੀਨੈਂ ।
ਗਾਦੀ ਬੈਠਾਇ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰੀ ਗੁਰ ਵਾਕੁ ਕਹਿਯਾ ਮੁਖ ਹੋਇ ਅਧੀਨੈ ।
ਮਾਂਨੁ ਨਿਮਾਨੇਂ ਤੂੰ ਥਾਂਉ ਨਿਥਾਂਵੈ ਕਹਿਯੋ ਗੁਰ ਜੂ ਸੁ ਸੁਨਿਯੋਂ ਪੁਰ ਤੀਨੈਂ ।
ਪੂਰਬ ਜਿਯੁ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੂ ਕਰੀ ਸੋਊ ਕਰੀ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਜੀ ਨੈਂ । ੧੧੭

ਦੋਹਰਾ : ਕੇਸੁਰੁ ਘਸ ਘਨਸਾਰ ਜਲ ਤਬ ਬੁੱਢੇ ਰਮਦਾਸ ।
ਟੀਕਾ ਕਰ ਗੁਰ 'ਅਮਰ[4] ਕੋ' ਕਹੀ ਏਹੁ ਅਰਦਾਸ । ੧੧੮ ।

ਸਵੈਯਾ : ਰਾਜੁ ਰਹੇ ਸੁਖ ਸਾਜੁ ਰਹੇ ਗਜ ਬਾਜ ਰਹੇਂ ਤੁਮਰੇ ਘਰ ਮਾਂਹੀ

---

[1]ਪਹਿਰਾਈ [2]ਇਹ ਦੋਹਰਾ ਮੂਲ ਪਾਠ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ [3]ਅੰਕ 96 ਤੋਂ ਬਾਦ 97 ਦੀ ਥਾਂ 117
ਕੇ 125 ਗਲਤ ਅੰਕ ਦਿਤੇ ਹਨ । [4]ਅਮਰੋ

ਰਿੱਧ ਬਢੇ ਨਵ ਨਿੱਧ ਬਢੇ ਸੁਭ ਸਿੱਧ ਬਢੇ ਕਹੂੰ ਤੋਟ ਨਿ ਆਂਹੀ ।
ਦੇਵ ਪੁਰਸ ਨਰ ਨਾਗਪੁਰਾ ਤ੍ਰੈਈ ਲੋਕ ਬਜੇ ਤੁਮਰੀ ਭੁਜ ਛਾਂਹੀ ।
ਜੇ ਖਲਤੋ ਸੰਗ ਬੈਰੁ ਕਰੈਂ ਜਲ ਨੂੰਨ ਜਿਵੈਂ ਪਲ ਮੋਂ ਗਲ ਜਾਂਹੀ । ੧੧੯ ।

ਰਾ : ਰਾਮਦਾਸ ਬੁਢਾ ਗੁਰ ਸੰਗ ਦੈ ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਸੁਣਾਇ ।
ਅਮਰਦਾਸ ਗੁਰ ਰਾਜੁ ਕਰੁ ਤੂੰ ਅਪੁਨੈਂ ਪੁਰ ਜਾਇ । ੧੨੦ ।

ਠਾ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਆਇਸੁ ਪਾਇ ਕ੍ਰ ਪ੍ਰਣਾਮੁ ਚੜਿਯੋ ਤਬੈ ।
ਬਸਿਯੋ ਸੁ ਨਿਜ ਪੁਰ ਆਇ ਲੈ ਬੁੱਢਾ ਰਾਮਦਾਸੁ ਸੰਗ । ੧੨੧ ।

ਰਾ : ਬਾਰਾ ਬਰਸ ਛਿ ਮਾਸ ਪੁਨ ਨੌ ਦਿ੭ ਰਾਜੁ ਕਮਾਇ ।
ਸੋਲਾਂ ਸੈ ਨੌ ਬਰਸ ਚੌਥ ਚੇਤ ਸੁਦੀ ਪਾਇ । ੧੨੨ ।

ਯਾ : ਬਾਸੁ ਬੈਕੁੰਠ ਕੀਓ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਤੇਜੁ ਪ੍ਰਕਾਸ ਰਹਿਯੋ ਛਿਤ ਮਾਂਹੀ ।
ਪੁੰਨ ਕਥਾ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਦੀ ਮਨੁ ਲਾਇ ਸੁਨੈਂ ਸੁ ਸਦਾ ਸੁਖ ਪਾਂਹੀ ।
ਨਾਇ ਕੈ ਪਾਠੁ ਕਰੈ ਚਿਤੁ ਦੈ ਅਘ ਕੋਟ ਤਿਸੈ ਛਿਨ ਮੋਂ ਟਰ ਜਾਂਹੀ ।
ਲੋਕ ਸੁਖੀ ਪਰਲੋਕ ਸੁਖੀ ਨਿਤ ਪਾਠੁ ਕਰੇ ਸੰਨਸਾ ਕਛੁ ਨਾਂਹੀ । ੧੨੩ ।

ਬਤ : ਗਾਦੀ ਗੁਰਆਈ ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਪਾਈ
ਜਬ ਗੁਰੂ ਕੀ ਦੁਹਾਈ ਰਮੀ ਤੀਨ ਲੋਕ ਮੈਂ ਭਲੀ ।
ਕੀਰਤ ਉਦਾਰ ਸੁਵੇਤ ਸੋਮ ਕੇ ਅਕਾਰ
ਦੇਸ ਦੇਸ ਨਰੁ ਨਾਰ ਪੁਰ ਗਾਵਤ ਗਲੀ ਗਲੀ ।
ਅਠਾਂਰਾਂ ਸਿੱਧ ਨਿਧ ਨਵ ਸਾਚੇ ਦਰਬਾਰ
ਗੁਰ ਪੌਰ ਲਾਂਗੀ ਹਾਥ ਜੋਰ ਸਦਾ ਹੀ ਰਹੇ ਖਲੀ ।
ਬਸੇਂ ਗੋਂਦਵਾਲ ਵਿਆਸ ਸੁੰਦਰ ਕਿਲਾਲ ਤਟ
ਬਾਪੀ ਥਾਪੀ ਚਾਹੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬੁ ਮਹਾਂਬਲੀ । ੧੨੪ ।

ਹਰਾ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਕੀ ਕਥਾ ਕਹੀ ਜਥਾਮੇਤ ਗਾਇ ।
ਅਮਰਦਾਸ ਗੁਰ ਕਥਾ ਅਬ ਸੁਨੋਂ ਸੰਤ ਮਨ ਲਾਇ । ੧੨੫ ।

ਇਤ ਸ੍ਰੀ (ਸ੍ਰੀ) ਮਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਕਵੀ[1]
ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਿਰਚਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਕੀ ਕਥਾ
ਸਪੂਰਨੰ ਮਸਤ ਸੁਭ ਮਸਤੁ ਦੁਤੀਓ ਹੁਲਾਸੁ । ੨ ।

੧ੳ § ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਸਵੈਯਾ : ਆਦ ਗੁਰੂ ਪਰਮਾਤਮ ਕੋ ਕਰ ਜੋਰ ਦੁਊ ਦਚਣਾਮੁ ਹਮਾਰੋ[1] ।
ਹੇ ਅਮਰੰ ਬਰ ਸਿੰਧ ਗੁਰੂ ਮਮ ਮੰਗਲ ਦੇਹੁ ਅਮੰਗਲ ਟਾਰੋ ।
ਚਾਹਤ ਹੌਂ ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਕੋ ਰਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗੁੰਦ ਸੁ ਛੰਦ ਸੁਧਾਰੋਂ ।
ਲਾਜ ਜਹਾਜ ਗੁਰੂ ਮਹਾਂਰਾਜ ਜੂ ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ ਕੇ ਕਾਜ ਸਵਾਰੋ । ੧ ।

ਸਵੈਯਾ : ਲਾਜ ਰਖੀ ਜਿਮ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਕੀ ਜਿਮ ਬੂਡਤ ਬਾਰ ਕਰੀ ਰਖ ਲੀਨੋਂ ।
ਸਾਰ ਤਪੇ ਥੰਮ ਫਾਰ ਜਿਮੈਂ ਹਿਤ[2] ਦਾਸ ਪ੍ਰਿਲਾਦ ਅਸੁ ਹਤੁ ਕੀਨੋ ।
ਦੇਰਿ ਕਰੀ ਨਹਿ ਧ੍ਰ ਪਦੁ ਦੇਤ ਅਟੱਲ ਖਰੋ ਤਵ ਪੌਰ ਪ੍ਰਬੀਨੋ ।
ਦਾਸ ਅਮ੍ਰ ਗੁਰ ਹਰਿ ਔਤਾਰ ਹਰੋ ਦੁਖ ਦਾਰ ਦਹੋ ਸੁਖ ਜੀਨੋ । ੨

ਸਵੈਯਾ : ਦਾਸ ਅਮਰ ਚਰਨੰਬਜ ਜੋ ਸਿਖੁ ਧਾਰ ਹੀਏ ਦ੍ਰਿਗ ਧਿਯਾਂਨੁ ਧਰੇ ।
ਗੁਰ ਪਾਰਸ ਮੂਰਤ ਬੇਧ ਤਬੈ ਮਲ ਲੋਹਿ ਸੁ ਹੇਂਮ ਸਰੂਪ ਕਰੇ ।
ਵਹੁ ਹੇਂਮੁ ਹੁਤਾਸਨ ਗਿਯਾਨ ਬਿਖੇ ਗੁਰੁ ਢਾਰ ਸਚੇ ਪ੍ਰਿਤਮਾਂ ਜੁ ਘਰੇ ।
ਤਿਸ ਮੇਲ ਭਲੇ ਨਿਜ ਸੰਗਤ ਮੋਂ ਮਣ ਮਾਣਕ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਜਰੇ । ੩ ।

ਸਵੈਯਾ : ਘ੍ਰ ਏਕ ਸਮੇਂ ਗੁਰ ਊਚ ਅਵਾਸ ਕੀਓ ਨਿਸ ਬਾਸੁ ਨਿਕਾਸਨ ਪੈ ।
ਸੈਵਤ ਜਾਗਤ ਥੇ ਕਬਹੁੰ ਸਿਰੁ ਧਿਯਾਂਨੁ ਧਰੇ ਜਿਉ ਕਿਲਾਸਨ ਪੈ ।
ਧਿਯਾਂਨ ਹੀ ਮੈਂ ਝੁਕ ਪੌਢ ਰਹੇ ਗਰੜਾਸਨ ਜਿਉਂ ਅਹਿ ਆਸਨ ਪੈ ।
ਤਬ ਕੂਕੁ ਉਠੀ ਪੁਰ ਏਕ ਤ੍ਰਿਆ ਨਿਸ ਹੋਈ ਜਬੈ ਬੀਤਾਸਨ ਪੈ । ੪ ।

ਸਵੈਯਾ : ਕੂਕ ਬਿਲਾਪੁ ਕਰੇ ਸੁਰ ਊਚ ਸਪੂਤੁ ਹੇ ਪੂਤ ਕਹੇ ਪੁਰਦਾਰਾ ।
ਮੂਰਛ ਹੋ ਕਰ ਭੂੰਮ ਗਿਰੇ ਕਰ ਫੇਰ ਉਠੇ ਮੁਖ ਊਚ ਪੁਕਾਰਾ ।
ਤਾਂ ਤੀਅ ਕੀ ਧੁਨ ਕਾਂਨ ਸੁਨੀ ਦ੍ਰਿਗ ਧਿਯਾਂਨੁ ਛੁਟਿਯੋ ਗੁਰ ਆਪੁ ਸੰਭਾਰਾ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਕਹਿਯਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਗੁਰ ਲੇਹੁ ਪੁਰੀ ਸੁਧ ਕੋ ਦੁਖਿਆਰਾ । ੫ ।

ਸੰਕਰ ਛੰਦ : ਸਿਖੁ ਪਾਇ ਆਇਸੁ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਧਸਿਯੋ ਪੁਰ ਮੋਂ ਧਾਇ ।
ਦੁਖ ਸਬਦੁ ਹੋਵਤ ਥੋ ਜਹਾਂ ਵਹੁ ਨਾਰ ਬੂਝੀ ਜਾਇ ।
ਕਹੁ ਕੌਂਨ ਦੁਖ ਸੁਤੁ ਬਿਨਸਿਆ ਤਵ ਭਇਯੋ ਕਾਰਨੁ ਕੋਇ ।
ਸਿਸੁ ਹਤਿਯੋ ਤੇਯੇ ਤਾਪ ਪਾਪੀ ਰੋਇ ਭਾਖਿਯੋ ਜੋਇ । ੬ ।
ਸਿਖੁ ਗਇਆ ਮੁੜਿ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਤੀਰ ਪਹੁਤਾ ਆਇ ।

---

[1] ਹਾਰੋ [2] ਤਿੰਹਿ

ਹਜ਼ੂਰ ਆ ਸਿਖ ਜੋੜ ਜੁਗ ਕਰ ਕਹੀ ਏਹੁ ਸੁਣਾਇ ।
ਪ੍ਰਭ ਤਾਪ ਤੇਜੇ ਮਾਰਿਆ ਇਕੁ ਬਾਲਕਾ ਪੁਰ ਮਾਹਿ ।
ਹਮ ਅਬੈ ਆਇਆ ਬੂਝ ਤਿਸ ਨਿਸ ਨਾਰ ਰੋਵਤ ਜਾਂਹਿ । ੭ ।
ਗੁਰ ਤਬੈ ਨੈਨ[1] ਸਕੋਪ ਹੁਵੈ ਮੁਖ ਏਹੁ ਕੀਨ ਉਚਾਰ ।
ਗਹਿ ਲਿਆਉ ਤੇਯਾ ਬਾਂਧ ਕੈ ਸਿਖ ਸਬਦ ਦੀ ਦੈ ਕਾਰ ।
ਸਿਖ ਗੰਇਆ ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਓਥੇ ਜਹਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕੁ ਬਾਲੁ ।
ਸਿਖ ਸੱਤਿਨਾਂਮ ਉਚਾਰ ਮੁਖ ਗਹਿ ਲਇਆ ਤੇਯਾ ਭਾਲੁ । ੮ ।
ਗਰ ਡਾਰ ਕੈ ਜੁਗ ਜੇਵਰੀ ਲੈ ਗਇਆ ਸਤਗੁਰ ਤੀਰ ।
ਗੁਰ ਕੋ ਕਹਿਆ ਦੀਵਾਨ ਮੈਂ ਇਸ ਪਾਉ ਚਾਰ ਜੰਜੀਰ ।
ਇਕੁ ਪਿੰਜੁਰਾ ਘੜ ਸਾਰ ਦਾ ਤਿਸ ਮਾਂਹਿ ਦੇਵੋ ਡਾਰ ।
ਜੁਗ ਪਾਟ ਕੁੰਡਾ ਲਾਇ ਕੇ ਦਰ ਦੇਹੁ ਜੰਦਾ ਮਾਰ । ੯ ।
ਤਬ ਲੋਹਿ ਜੰਦੇ ਪਿੰਜੁਰਾ ਲੋਹਾਰ ਦੀਨਾ ਆਂਣ ।
ਘੜ ਚਾਰ ਸੰਗਲ ਸਾਰ ਦੇ ਤਿਸ ਦੇ ਕਰੜੀ ਪਾਂਣ ।
ਜੰਜੀਰ ਜੰਦਾ ਪਿੰਜੁਰਾ ਲੈ ਗਏ ਤੇਯੇ ਤੀਰ ।
ਗਹਿ ਤਬੈ ਤੇਯਾ ਬਾਧਿਯਾ ਤਨ ਚਾਰ ਡਾਰ ਜੰਜੀਰ । ੧੦ ।
ਇਕੁ ਹਾਥ ਜੁਗ ਇਕੁ ਪੈਰ ਜੁਗ ਇਕੁ ਕਮਰ ਏਕੁ ਗਰੀਵ ।
ਤਬ ਪਾਇ ਤੇਯਾ ਪਿੰਜਰੇ ਦੈ ਪਾਟ ਜੰਦਾ ਸੀਂਵ ।
ਗੁਰ ਤਬੈ ਤੇਯਾ ਬਾਧ ਕੈ ਪੁਨ ਬੰਦਸਾਲਾ ਡਾਰ ।
ਸਭ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਤੀਰ ਸਦਾ ਮੁਖ ਕਹੀ ਏਹੁ ਉਚਾਰ । ੧੧ ।
ਸਭ ਚਰਨ ਧੋਵੋ ਆਪਣੇ ਜਲੁ ਪਾਇ ਬਾਸਣ ਮਾਂਹਿ ।
ਜਿੰਹਿ ਪਇਆ ਮ੍ਰਿਤਕੁ ਬਾਲਕਾ ਜਾ ਦੇਹੁ ਛਿੱਟਾ ਤਾਂਹਿ ।
ਸਿਖ ਚਰਨ ਸਰਬ ਪਖਾਰ ਕੈ ਜਲੁ ਲੈ ਗਏ ਸਿਸ ਤੀਰ ।
ਜਬ ਦੀਆ ਛਿੱਟਾ ਅਮਰ ਜਲ ਸਿਸੁ ਉਠਿਯਾ ਕਹਿ ਰਘੁਬੀਰ । ੧੨ ।
ਮਿਲ ਸਰਬ ਸੰਗਤ ਤਾਂ ਸਮੈ ਗੁਰ ਚਰਨ ਪਰਸੇ ਆਇ ।
ਕਹੇਂ ਬਿਅੰਤ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤਾਂ ਨਹਿ ਪਾਰੁ ਪਾਇਆ ਜਾਇ ।
ਤਬ ਕਹਿਆ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਭਾ ਮੈਂ ਮੁਖ ਆਪ ਏਹੁ ਉਚਾਰ ।
ਮਮ ਪ੍ਰਾਂਣ ਜਬ ਲੌ ਏਸ ਤਨ ਮੇਂ[2] ਰਹੇ ਜਗਤ ਮਝਾਰ । ੧੩ ।
ਰਾਜ ਤੇਜ ਬਲ ਬੋਲ ਮੈਂ ਹੋਹੁ ਹੈਂ ਜਿਚੁਰੁ ਜਗ ਮਾਂਹਿ ।
ਮਾਤ ਪਿਤ ਕੈ ਜੀਵਦੈ[3] ਸੁਤ ਮਰੇ ਕਬਹੂੰ ਨਾਂਹਿ ।
ਇਹੁ ਵਾਕੁ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋ ਸਦਾ ਸੱਤ ਸੁ ਹੋਇ ।
ਜਬ ਲੌ ਹਮਾਰਾ ਰਾਜੁ ਜਗ ਕਹਿ ਪੁੱਤੁ ਨਾ ਕੋਊ ਰੋਇ । ੧੪ ।

---

[3]ਜੀਵਤੇ

ਉਤ ਪਇਯਾ ਤੇਲਾ ਬੰਦਸਾਲਾ ਭਇਯਾ ਕਿਰਸ ਸਰੀਰੁ ।
ਨਾ ਮਿਲੇ ਮਾਸੂ ਅਹਾਰੁ ਤਾਂ ਕੋ ਨਾ ਮਿਲੇ ਰਤੁ ਨੀਰੁ ।
ਇਕੁ ਸਿੱਖੁ ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਇਆ ਜਗਜਾਸ ਲਾਲ ਨਾਂਉ ।
ਪੁਰੁ ਤਾਸ ਮੱਦਰ ਦੇਸ ਮੈਂ ਜਹਿ ਨਾਉ ਹੈ ਡਲਵਾਉ । ੧੫ ।
ਵਿਚ ਪਿੰਜਰੇ ਲਖ ਬਾਲਕਾ ਚਲ ਗਇਆ ਲਾਲੂ ਆਪ ।
ਕਰ ਜੋਰ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਕਹਿਯਾ ਪੁਨ ਤਾਹਿ ਤੇਯੇ ਤਾਪ ।
ਤੂੰ ਸਿੱਖੁ ਹੈਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਜਾਹਿ ਸਤਗੁਰ ਪਾਸ ।
ਮਮ ਮਰਾਂ ਭੂਖਾ ਪਿਆਸ ਬਸ ਕਰਵਾਉ ਬੰਦ ਖਲਾਸ । ੧੬ ।
ਕਰ ਰਹਿਮੁ ਲਾਲੂ ਬੇਗ ਹੀ ਪੁਨ ਗਇਆ ਸਤਗੁਰ ਪਾਸ ।
ਕਰ ਜੋਰ ਆਇ ਹਜੂਰ ਲਾਲੂ ਕਹੀਏ ਅਰਦਾਸ ।
ਪ੍ਰਭ ਬਾਲਕਾ ਇਹਿ ਮਰੈ ਭੁਖਾ ਪਿਆਸ ਕੇ ਬਸ ਮਾਂਹਿ ।
ਕਿਯਾ ਗੁਰੂ ਕੇ ਘਰ ਏਸ ਕੋ ਪਰਸਾਦੁ ਪਾਣੀ ਨਾਂਹਿ । ੧੭ ।
ਗੁਰੂ ਕਹਿਯਾ ਲਾਲੂ ਨਾ ਕਰੋ ਇਸ ਬਾਲਕੇ ਸਿਂਉ ਪ੍ਰੀਤ ।
ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਇਸ ਕੋ ਹੈ ਨਹੀ ਈਹਾਂ ਮਾਨੁ ਸਾਚੀ ਮੀਤ ।
ਤਬ ਕਹਿਯਾ ਲਾਲੂ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਸੁ ਦੇਹੁ ਘਰ ਲੈ ਜਾਉਂ ।
ਪਰਸਾਦੁ ਪਾਣੀ ਏਸ ਕੋ ਨਿਜ ਧਾਮ ਜਾਇ ਛਕਾਂਉ । ੧੮ ।
ਗੁਰ ਕਹਿਯਾ ਲੈ ਜਾਹ ਧਾਮ ਤੂੰ ਲੈ ਚਲਿਯਾ ਲਾਲੂ ਸਾਥ ।
ਇਸ ਨਾਮੁ ਤੇਯਾ ਤਾਪੁ ਹੈ ਤਬ ਕਹਿਯਾ ਗੁਰ ਜਗਨਾਥ ।
ਜਬ ਲੈ ਗਇਯਾ ਜੁਗ ਜੋਜਨਾਂ ਤਬ ਕਹੀ ਬਾਲਕ ਏਹਿ ।
ਮੈਂ ਮੁਇਯਾ ਲਾਲੂ ਭੂਖ ਅਤ ਅਬ ਤੁਰੇ ਨਾਂ ਮਮ ਦੇਹਿ । ੧੯ ।
ਤਬ ਕਹਿਆ ਲਾਲੂ ਧਾਮ ਚਲੁ ਬਹੁ ਦੇਉਂ ਭੋਜਨੁ ਤੋਹਿ ।
ਪੁਨ ਕਹਿਯਾ ਬਾਲਕ ਬੈਠੁ ਤੂੰ ਛਿਨੁ ਏਕੁ ਛੋਡੋ ਮੋਹਿ ।
ਇਹਿ ਹੈ ਹਮਾਰੋ ਤੀਰ ਭੋਜਨੁ ਪਾਇ ਆਵੋਂ ਜਾਇ ।
ਅਘਾਇ ਸੂਦਾ ਹੋਇ ਮੈਂ ਫਿਰ ਮਿਲੋਂ ਤੋ ਕੋ ਆਇ । ੨੦ ।

ਸਵੈਯਾ : ਛਾਡ ਦਇਯੋ ਜਬ ਹਾਥ ਤੇ ਤਾਪ ਕੋ ਜਾਇ ਗ੍ਰਿਸਿਯੋ ਤਿਨ ਘਾਟ ਪੈ ਧੋਬੀ ।
ਕਾਂਪ ਕੈ ਜਾਇ ਪਰਯਿੋ ਧੁਬੀਆ ਧਰ ਕੁੰਭ ਭਰੀ ਰਹੀ ਧੋਬਟ ਡੋਬੀ ।
ਭੂਮ ਲਟੇ ਪਟ ਓਢ ਉਤੇ ਸੁਤ ਭ੍ਰਾਤ ਨ ਤਾਤ ਛਡਾਵਤ ਕੋ ਬੀ ।
ਤੋਰ ਮਰੋਰ ਨਚੋਰ ਲਈ ਰਤੁ ਕੰਚਨ ਸਾਰੰਗੁ ਹੋ ਗਇਯਾ ਸੋ ਬੀ । ੨੧ ।

ਸਵੈਯਾ : ਖਾਇ ਅਘਾਇ ਲਈ ਭਰ ਝਾਬ ਸਤਾਬ ਤਪੰ ਢਿਗ ਲਾਲੂ ਕੇ ਆਇਆ ।
ਪੇਟ ਪੈ ਹਾਥੁ ਦੈ ਮੂਛ ਮਰੋਰ ਸੁ ਪੂਰ ਮੱਘਾ ਰਤੁ ਆਂਨ ਦਿਖਾਇਆ ।
ਤੂੰ ਤੋ ਬੁਰਾ ਤਬ ਲਾਲੂ ਕਹਿਯੋ ਹਮ ਤੋਹਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਕਾਹਿ ਛਡਾਇਆ ।
ਯੌਂ ਕਹਿ ਡਾਰ ਗਰੇ ਪਟੁ ਤਾਪ ਕੇ ਲਾਲੂ ਜਬੈ ਗੁਰ ਓਰ ਸਿਧਾਇਆ । ੨੨ ।

ਸਵੈਯਾ : ਤੇਯੇ ਕਹਿਯਾ ਛਡ ਜਾਹੁ ਮੁਝੈ ਹਮ ਆਂਣ ਮਨੋਂ ਤੁਮਰੀ ਜਗ ਮਾਂਹੀ ।

ਜਾਂ ਨਰ ਨਾਰ ਕੋ ਮੈਂ ਚਢਹੋਂ ਪਢ ਏਹੁ ਕਥਾ ਕੋਊ ਤਾਂਹਿ ਸੁਣਾਂਹੀ ।
ਸੇਰੁ ਸਵਾ ਇਕੁ ਰੋਟੁ ਪਕਾਇ ਕੇ ਚੂਰੀ ਗੁਰੂ ਹਿਤ ਜੋ ਵਰਤਾਂਹੀ ।
ਤੀਨ ਦਿਨਾਂ ਕਥ ਜੋ ਸੁਣ ਹੈ ਹਮ ਤਾਂਹਿ ਕਦਾਂਚ ਚੜੋਂ ਫਿਰ ਨਾਂਹੀਂ । ੨੩ ।

ਆਂਣ ਕਢਾਇਸੁ ਲਾਲੂ ਗਇਯਾ ਘਰ ਤਾਪੁ ਤਬੈ ਦਿਸ ਉੱਤਰ ਧਾਇਯਾ ।
ਜੋ ਵਣ ਘਾਲ ਕਾ ਨੀਰੁ ਛਕੇ ਬਰਸਾਤ ਸਮੇਂ ਦੁਖ ਦਤ ਸੁਬਾਇਯਾ ।
ਤੇਯੋ ਕਥਾ ਉਤ ਪੂਰੀ ਭਈ ਇਤ ਜੋਤਸੀ ਕੋ ਗੁਰ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇਯਾ ।
ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਗੁਰੂ ਮਹਾਂਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਬੈਠ ਦੀਵਾਂਨੁ ਲਗਾਇਯਾ । ੨੪ ।

ਬੁਲਾਇ ਜੋਤਸੀ ਹਜ਼ੂਰ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਨਿੱਛਤ੍ਰ ਥਿੱਤ ਵਾਰ
ਪੱਖ ਸੁੱਧ ਮੈ ਮਹੂਰਤੰ ਸੁਧਾਇਯੋ ।
ਸੁ ਬੋਲ ਕੈ ਕੁਲਾਲ ਕੋ ਕਹਿਯੋ ਸੁ ਸਾਤ ਲਾਖ ਟੀਟ ਸਾਜ ਕੈ
ਸੁਕਾਇ[1] ਬੇਸ ਆਵਾ ਪੈ ਚਢਾਇਯੋ ।
ਗੁੜੰ ਸਵਾ ਸੁ ਸੌ ਮਣਾ ਮਗਾਇ ਭੂੰਮ ਤੇਲੁ ਚੋਬ ਜਾਇ
ਢੋਲ ਦੁੰਦਭੀ ਗੁਰਾ ਪਟੱ ਪੁਲਾਇਯੋ ।
ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਸੋ ਬ੍ਰਤਾਇ ਕੈ ਪੁਟਾਇ ਪਾੜ ਸੀਘੰਰੰ ਸੁ
ਚਾਉ ਸੌਂ ਘੜਾਇ ਚੱਕੁ ਪਾੜ ਬੀਚ ਪਾਇਯੋ । ੨੫ ।

ਸਾਤ ਲਾਖ ਪਥ ਈਟ ਤਬ ਦਈ ਘੁਮਾਰ ਚਢਾਇ ।
ਪਕੇ ਪੰਜਾਵੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਸਿੰਗਰਫ ਰੂਪ ਸੁਹਾਇ । ੨੬ ।

ਸਣ ਗੁੜੁ ਤੇਲੁ ਗੂੰਦੁ ਖਿੱਲ ਨੀਰੁ । ਚੂਨਾ ਪਾਇ ਉਠਾਇ ਖਮੀਰੁ ।
ਔਰੁ ਮਸਾਲਾ[2] ਬਹੁਤੁ ਰਲਾਇ । ਰਚਿਯਾ ਰੇਖਤਾ ਸੁੰਦਰ ਭਾਇ । ੨੭ ।
ਸੱਤ ਨਾਮ ਪਢ ਈਟ ਧਰਾਈ । ਊਪਰ ਚੂਨਾਂ ਦੀਯਾ ਬਿਛਾਈ ।
ਇਸੀ ਭਾਂਤ ਘੜ ਈਟ ਲਗਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਬਰ ਬਿਲੰਦ ਬੁਰਜੁ ਉਸਰਾਇ । ੨੮ ।
ਬੁਰਜੁ ਬਹੁਤ ਦਿਨ ਠਾਢਾ ਰਹਿਆ । ਅਤ ਸੈਂ ਮਹਿਲੁ ਸੂਕ ਜਬ ਗਇਆ ।
ਸਤੀਰ ਦਏ ਉਪਰ ਤਬ ਬੀੜ । ਗਾਡੀ ਸਬਲ ਸੁਵਾਰ ਕੁਹੀੜ । ੨੯ ।
ਟੋਂਬੇ ਲਗੇ ਕਹੇ ਜਬ ਲਾਂਵਣ । ਆਈ ਸੰਗਤ ਕਾਰ ਕਢਾਵਣ ।
ਤੀਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਬੈਠਾ ਅ ਇ । ਊਚ ਠਵਰ ਬਰ ਪਲਘੁ ਡਸਾਇ । ੩੦ ।
ਤਿਸ਼ੀ ਸਮੇਂ ਇਕ ਸਿੱਖ ਜਿਮੀਦਾਰ । ਆਇ ਚੜਾਏ ਪੈਸੇ ਚਾਰ ।
ਆਪ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰ ਗਹਿ ਲੀਨੇਂ । ਮਸੰਦ ਮੇਵੜੇ ਕਿਸੇ ਨ ਦੀਨੇਂ । ੩੧ ।
ਦਹਿਨੇ ਕਰ ਤੇ ਬਾਂਵੇਂ ਲਏ । ਬਾਂਵੇਂ ਤੇ ਦਹਿਨੇ ਕਰ ਦਏ ।
ਦੱਛਨ ਬਾਂਮ ਦੁਹੂੰ ਕਰ ਧਾਰ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪਲਟੈ ਬਾਰੰਬਾਰ । ੩੨ ।
ਤੀਨ ਜਾਂਮ ਇਹੁ ਭਾਂਤ ਬੀਤਾਏ । ਚੌਥੇ ਜਾਂਮ ਸੁ ਭੂੰਮ ਟਿਕਾਏ[3] ।
ਔਰ ਖਜਾਨਾ ਕਈ ਹਜਾਰ । ਚੜਿਯਾ ਸ੍ਰੀ ਸਾਚੇ ਦਰਬਾਰ । ੩੩ ।

[1]ਸੁਕਾ [2]ਮੁਸਾਲਾ [3]ਗਿਰਾਏ

ਕਾਂਹੂੰ ਕੋ ਗੁਰ ਹਾਥੁ ਨ ਲਾਇਆ । ਪਰੀ ਰਹੀ ਸਤਗੁਰ ਢਿਗ ਮਾਇਆ ।
ਤਬ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਮਾਥਾ ਨਾਇ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਇਵ ਕਹਿਯਾ ਸੁਣਾਇ । ੩੪।
ਹੀਰੇ ਪੰਨੇ ਮੋਤੀ ਲਾਲ । ਜੁਵਾਹਰ ਮਣ ਮਾਣਕ ਪਰਵਾਲ ।
ਰਤਨ ਪਟੰਬਰ ਭੂਖਣ ਭੂਰ । ਕਦੇ ਨ ਪਕੜੇ ਹਾਥ[1] ਹਜੂਰ । ੩੫।
ਬਡੇ ਸਾਹਿ ਪਤਸਾਹਿ ਅਮੀਰ । ਤਿਨ ਕੀ ਭੇਟ ਪਰੀ ਰਹੀ ਤੀਰ ।
ਗਹੇ ਜਾਟ ਕੇ ਪੈਸੇ ਚਾਰ । ਤੀਨ ਜਾਂਮ ਰਾਖੇ[2] ਕਰ ਧਾਰ । ੩੬ ।
ਸੀ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਉਤਰੁ ਦੀਜੈ । ਹਮਰਾ ਸਹਿਸਾ ਦੂਰ ਕਰੀਜੈ ।
ਤਬ ਸੰਗਤ ਐਸੇ ਬਚ ਕਹੇ । ਪੈਸੇ ਚਾਰ ਕੌਨ ਹਿਤ ਗਹੇ । ੩੭ ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਬ ਸੰਗਤ ਐਸੇ ਕਹਿਯਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਉੱਤ੍ਰ ਦੇਹੁ ।
ਤਬੈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੂ ਸਾਖੀ ਭਾਖੀ ਏਹੁ । ੩੮ ।

ਚੌਪਈ : ਏਕੁ ਸਿੱਖੁ ਮਮ ਕਾਬਲ ਰਹੇ । ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੁਖ ਨਿਸ ਦਿਨ ਕਹੇ ।
ਪਾਤਸਾਹਿ ਕਾ ਮੋਦੀ ਬਾਂਕਾ । ਸੇਵਕ ਰਾਮੁ ਨਾਂਮੁ ਹੈ ਤਾਂਕਾ । ੩੯ ।
ਤਿਸ ਕੇ ਧਾਂਮ ਦਸੇਰੇ ਦੋਇ । ਇਕੁ ਪੂਰਾ ਇਕੁ ਬਾਢ[3] ਸੁ ਹੋਇ ।
ਬਹੁਤੁ ਨਹੀ ਕੁਛੁ ਫਰਕੁ ਉਦਾਰ । ਏਕ ਬਾਢ ਪੈਸੇ ਭਰੁ ਚਾਰ । ੪੦ ।
ਅਪੁਨੇਂ ਘਰ ਤੇ ਪੂਰਾ ਦੇਵੈ । ਬਾਢ ਤੋਲ ਸਿਰਕਾਰੋਂ ਲੇਵੈ ।
ਸੋ ਵਾਧਾ ਵਹੁ ਆਪ ਨਿ[4] ਲਏ । ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਸਤਗੁਰ ਹਿਤ ਦਏ । ੪੧ ।
ਦਸਵਾਂ ਹਿਸਾ ਘਰੋਂ ਰਲਾਇ । ਗੁਰ ਸਿੱਖਾ ਕੋ ਦੇ ਛਕਾਇ ।
ਜਿਸ ਦਿਨ[5] ਲਏ ਤਲਬ ਨਿਜ ਤਾਰ । ਦਸਵੰਧੁ ਭੇਜ ਦੇਵੈ ਦਰਬਾਰ । ੪੨ ।
ਕਿਨੈ ਦੁਸਟ ਜਾ ਚੁਗਲੀ ਖਾਈ । ਪਾਤਸਾਹਿ ਪ੍ਰਿਤ ਏਹੁ ਅਲਾਈ ।
ਸੇਵਕ ਰਾਂਮੁ ਅਰੋਰਾ[6] ਜੋਈ । ਤਿਸ ਕੇ ਧਾਂਮ ਦਸੇਰੇ ਦੋਈ । ੪੩ ।
ਇਕ ਪੂਰਾ ਇਕ ਬਾਢ ਰਖਾਇ । ਧਰੇ ਦਸੇਰੇ ਦੋਇ ਬਣਾਇ ।
ਪੂਰਾ ਤੋਲ ਘਰੋਂ ਵਹੁ ਦੇਈ । ਬਾਢ ਤੋਲ ਸਿਰਕਾਰੋਂ ਲੇਈ । ੪੪ ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨੈ ਦੁਸਟ ਕੇ ਬੈਂਨ ਜਬ ਕੋਪ ਹੋਇ ਸੁਲਤਾਂਨ ।
ਸੇਵਕ ਰਾਂਮੁ ਬੁਲਾਇ ਢਿਗ ਬੈਠਾ ਬੀਚ ਦੀਬਾਨ । ੪੫ ।

ਸੋਰਠਾ : ਲਿਯਾਉ ਦਸੇਰੇ ਦੋਇ ਜੋ ਤੁਮਰੇ ਘਰ ਹਾਟ ਮੋਂ ।
ਜੇ ਪੂਰੇ ਜੁਗ ਹੋਂਇ ਤੌ ਤਨ ਤਬ ਕੁਸਰਾਤ ਨਿਤ । ੪੬ ।

ਚੌਪਈ : ਪਾਤਸਾਹੁ ਜਬ ਕੋਪੁ ਨਿਹਾਰਿਯੋ । ਸੇਵਕ ਰਾਮ ਸੁ ਗੁਰੂ ਚਿਤਾਰਿਯੋ ।
ਲਏ ਦਸੇਰੇ ਦੋਊ ਮੰਗਾਇ । ਵਾਹਗੁਰੂ ਸਿਮਰਿਆ ਮਨੁ ਲਾਇ । ੪੭ ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਬੰਦਨਾ ਕਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਖੋ ਲਾਜ ਉਚਰੇ ।
ਮੈ ਤਵ ਸਰਨ ਗਹੀ ਅਬ ਆਇ । ਕਰੋ ਕਰੀ ਜਿਉ ਮੋਹਿ ਸਹਾਇ । ੪੮ ।
ਏ ਮਦਮਾਤਾ ਮੁਗੁਲ ਮਹਾਂਨ । ਇਸ ਤੇ ਰਾਖੋ ਮੋ ਪਤ ਪ੍ਰਾਂਨ ।

[1]ਬਾਬ [2]ਰਾਛੇ [3]ਬਾਟ [4]ਨ [5]ਨਿਨ [6]ਅਰੋਰੋ

ਸੇਵਕ ਰਾਮ ਜਾਂ ਏਹੁ ਉਚਰੀ । ਤੋ ਮੁਹਿ ਲਾਜ ਬਿਰਦ ਕੀ ਪਰੀ । ੪੯ ।
ਦਸੇਰਾ ਤੋਲਣ ਲਗੇ ਬਜਾਰ । ਤੋ ਹਮ ਪੈਸੇ ਪਕਰੇ ਚਾਰ ।
ਜਹਾਂ ਘਟੇ ਤੁਹਿੰ ਦੇਉ ਰੜਾਇ । ਪੂਰਾ ਕਰ ਲੇਂਵੇਂ ਨਿਕਰਾਹਿ । ੫੦ ।
ਐਸੇ ਤੋਲਿਯਾ ਸੂਬ ਬਜਾਰ । ਤੀਨ ਜਾਮ ਬੀਤੇ ਨਿਰਧਾਰ ।
ਜਬੈ ਦਸੇਰਾ ਹਾੜ ਸੁ ਲਇਯਾ । ਸੇਵਕ ਰਾਮੁ ਮੁਖੁ ਸੀ ਤਬ ਭਇਯਾ । ੫੧ ।
ਤਬ ਸੁਲਤਾਂਨੁ ਭਇਯਾ ਮਿਹਰਵਾਨੁ । ਮੋਦੀ ਤੇ ਕਰ ਦੀਯਾ ਦੀਵਾਂਨੁ ।
ਸੇਵਕ ਰਾਂਮ ਕੋ ਮਿਲਿਯਾ ਦੁਸਾਲਾ । ਚੁਗਲਾਂ ਦਾ ਮੁਖੁ ਭਇਆ ਸੁ ਕਾਲਾ । ੫੨ ।
ਕਾਬਲ ਕਥਾ ਸਪੂਰਨ ਭਈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੇ ਸੰਗਤ ਸੁਣ ਲਈ ।
ਬਹੁਰ ਬਾਵਲੀ ਓਰ ਨਿਹਾਰ । ਐਸੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹਿਯਾ ਉਚਾਰ । ੫੩ ।
ਬਾਧ ਜੇਵਰੇ ਕਾਰ ਨਿਕਾਲੋ । ਸੀਘਰਿ ਇਸ ਕੀ ਕੋਠੀ ਗਾਲੋ ।
ਦੋਹੁ ਮਹਿਲੁ ਸਭੁ ਤਲੇ ਉਤਾਰ । ਉਪਰਲੀ ਜੋ ਹੋਰੁ ਉਸਾਰ । ੫੪ ।
ਕਈ ਹਾਥ ਕੋਠੀ ਖਨ[1] ਗਾਲੀ । ਊਪਰ ਹੋਰ ਉਸਾਰੀ ਨਾਲੀ ।
ਐਸੇ ਬੀਤੇ ਦੁਵਾਦਸ ਸਾਲ । ਕੜਾ ਨ ਛੂਟਾ[2] ਬੁੰਬ ਕਿਲਾਲ । ੫੫ ।
ਉਤ ਚੀਤੌੜ ਅਕਬਰ ਸੁਲਤਾਂਨ । ਕਹੂੰ ਜੋਤਸੀ ਕਹੀ ਬਖਾਂਨ ।
ਗੋਇੰਦਵਾਲੁ ਵਿਆਸ ਕੇ ਪਾਰ । ਹੈ ਸਰ ਤਾਕੇ ਨਿਕਟ ਕਰਾਰ । ੫੬ ।
ਅਮਰਦਾਸੁ ਤਾਂਹਿ ਪੁਰ ਰਹੇ । ਪਾਤਸਾਹੁ ਸਾਚਾ ਜਗੁ ਕਹੇ ।
ਈਹਾਂ ਸੋ ਗੁਰੂ ਆਵੈ ਜਬੈ । ਫਤੇ ਚੀਤੌੜ ਹੋਇਗੋ ਤਬੈ । ੫੭ ।
ਸਿਯੰਦਨੁ ਸਿਵਕਾ ਕਰੀ ਤੁਰੰਗ । ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਦੁਸਾਲਾ ਸੰਗ ।
ਖ਼ੁਰੰਗ ਨਿਖੰਗੁ ਸੁ ਸਬਜ ਕਮਾਂਨ । ਗੁਰ ਹਿਤ ਭੇਟ ਪਠੀ ਸੁਲਤਾਂਨ । ੫੮ ।

ਹਰਾ : ਪਾਤਸਾਹਿ ਕੀ ਭੇਟ ਜਬ ਪਹੁਚੀ ਗੁਰ ਦਰਬਾਰ ।
ਤਬ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਐਸੇ ਕਹਿਆ ਉਚਾਰ । ੫੯ ।

ੀਜਾ[3] ਤਬ ਕਹਿਆ ਸਿਰੀਗੁਰ ਸੁਣੋ ਸੰਗਤ[4] ਕੌਣੁ ਮੰਤ੍ਰ ਬੀਚਾਰੀਯੇ ।
ਲਤੀ ਸੁਲਤਾਂਨ ਅਕਬਰ ਮੋਹਿ ਹਿਤ ਪਠ ਦਈ ਚਾਰ ਸਵਾਰੀਯੇ ।
ਦ : ਗਜੁ ਬਾਜੁ ਰਥੁ ਬਰ ਪਾਲਕੀ ਕਲਗੀ ਜਿਗਾਦ ਦੁਸਾਲਿਆ ।
ਪ੍ਰਭ ਲਾਜ ਬ੍ਰਿਦ ਸੁ ਸਾਹਿ ਭਾਖੀ ਪਰਣੁ ਚਹੀਏ ਪਾਲਿਆ । ੬੦ ।
ਇਤ ਬਾਵਲੀ ਕਾ ਜਲੁ ਨ ਨਿਕਸਿਆ ਬਢੀ ਚਿੰਤ ਮਹਾਂਨੀਯੇ ।
ਗੁਰ ਕਹਿਯਾ ਸੰਗਤ ਸਰਬ ਗਿਣ ਕਛੁ ਸੁਗਮ ਮੰਤ੍ਰ ਬਖਾਨੀਯੇਂ ।
ਇਕੁ ਸਿੱਖੁ ਮਾਣਕੁ ਨਾਂਉ ਜਾਂਕਾ ਬੋਲਿਆ ਕਰ ਜੋਰ ਕੇ ।
ਪ੍ਰਭ ਸਾਰ ਮੰਤਰ ਰਾਵਰੇ[5] ਕਿਹਿ ਕਾਂਜ ਮੰਤਰ ਹੋਰ ਕੇ । ੬੧ ।
ਇਕੁ ਅਰਜੁ ਭਾਖੌਂ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਫਰਮਾਇਯਾ ਸੋ ਸੁਣ ਲੀਜੀਏ ।
ਪ੍ਰਭ ਹੁਕਮੁ ਹੋਰੁ ਹਜੂਰ ਦਾ ਜੋ ਚਾਹੀਏ ਸੋਈ ਕੀਜੀਏ ।

ਨ [2]ਟੂਟਾ [3]ਗੀਤਾ [4]ਸੰਤੇ [5]ਰਾਵੇਰੇ

ਇਕੁ ਸੋਧ ਛੜੀਆ ਸਾਲ ਦਾ ਬਿਸਾਲ ਊਚਾ ਲੀਜੀਐ ।
ਫਲੁ ਸਾਰ ਕਾ[1] ਘੜ ਤੀਛਨੰ ਤਿਸ ਜੋੜ ਆਗੇ ਦੀਜੀਐ । ੬੨ ।
ਬਰ[2] ਪਾਇ ਤਾਕੋ ਜੇਵਰੇ[3] ਮਧ ਬਾਵਲੀ ਤਿਸ ਡਾਰੀਯੇ ।
ਗਹਿ ਲਿਯਾਇ ਊਚਾ ਦੂਰ ਤਾ ਕੋ ਕੀਚ ਧੜ ਪਰ ਮਾਰੀਯੇ ।
ਕੜੁ ਤੋੜ ਜਾਵੈ ਨੀਰ ਮੰਡਲ ਲੇਹੁ ਬੇਗ ਨਿਕਾਲ ਕੇ ।
ਤਬ ਤੁਟੇ ਪੜਦਾ ਫੂਟੇ ਊਭਲ ਛੁਟੇਂ ਬੁੰਬ ਕਿਲਾਲ ਕੇ । ੬੩ ।

ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਤਾਂ ਛਿਨ ਸਿਰੀ ਮੁਖ ਸੁਣੁ ਸਿੱਖ ਪਿਯਾਰੇ ਮਾਣਕਾ ।
ਜਗ ਹੈਨਿ ਕੋਊ ਔਰੁ ਛੜੀਆ ਬਲੀ ਤੇਰੇ ਹਾਂਣ ਕਾ ।
ਹਿਤ ਗਨੂ ਕੇ ਬਲੁਧਾਰੁ ਤੂੰ ਸਿਰ ਭਾਰ ਸੀਧੇ ਜਾਵਣਾ ।
ਕੜੁ ਤੋੜ ਕੂਪ ਕੁਪਾਰ ਤੇ ਜਲ ਬੰਬੁ[4] ਲੈ ਚੜ ਆਵਣਾ । ੬੪ ।

ਕਰ ਜੋੜ ਮਾਣਕ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਗੁਰ ਚਰਨ ਸੀਸੁ ਨਿਵਾਇਆ ।
ਇਸਨਾਨ ਕਰ ਮਧ ਬਾਵਲੀ ਸਿਰ ਭਾਰ ਸੂਧਾ ਧਾਇਆ ।
ਜਾ ਧਸਿਯਾ ਬੀਚ ਪਿਆਲ ਕੇ ਕਿਲਾਲ ਊਭਲ ਫੂਟਿਆ ।
ਗੁਰ ਕਹਿਯਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਚੀਤੌੜ ਗਢੁ[5] ਅਬ ਟੂਟਿਆ । ੬੫ ।

ਦਿਨੁ ਰੁੱਤ ਥਿੱਤ ਮਹੂਰਤਾ ਲਿਖ ਮੁਹਿਰ ਨਿਜ ਗੁਰ ਧਾਰ ਕੇ ।
ਖਤੁ ਦੈ ਪਠਾਇਆ ਸਾਹ ਕੋ ਹਥ ਸਾਂਨਣੀ ਅਸਵਾਰ ਕੇ ।
ਇਤ ਸੁਣਿਆ ਮਾਣਕ ਮਾਤ ਜਬ ਮੁਖ ਊਚ ਕੂਕ ਪੁਕਾਰਿਆ ।
ਡੁਬ ਗਇਆ ਮਾਣਕੁ ਬਾਵਲੀ ਵਿਚ ਬਾਰ ਬਾਰ ਉਚਾਰਿਆ । ੬੬ ।

ਸੁਣ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਗੁਰ ਆਪ ਭਾਖਿਯਾ ਤਰੇਂਹਿ ਸਾਚੇ ਮਾਣਕਾ ।
ਗੁਰ ਆਗਿਯਾ ਸਿਰ ਧਰੇਂਹਿ[6] ਜੇ ਤਿਸ ਹੈਨ ਡਰੁ ਜਮ ਕਾਂਣਕਾ ।
ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਬੂਡੇ ਪਾਥਰਾ ਨਿਤ ਤਰੇਂਹਿ ਮਾਣਕ ਸਾਚਿਯਾ ।
ਤਰ ਤੁਰਤੁ ਮਾਣਕੁ ਆਇਆ ਮੁਖ ਊਚ ਸਬਦੁ ਸੁ ਵਾਚਿਯਾ । ੬੭ ।
ਲਇਆ ਬੇਗ ਤਬੈ ਨਿਕਾਲ ਮਾਣਕੁ ਆਪ ਗੁਰ ਗਲ ਲਾਇਆ[7] ।
ਤਵ ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ ਸਾਬਤੀ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖੋਂ ਅਲਾਇਆ ।
ਗੁਰੁ ਲਗਾ ਸਾਜਣ ਪੌੜੀਆਂ ਸ੍ਰੀ ਬਾਵਲੀ ਉਸਰਾਇ ਕੈ ।
ਉਤ ਸੁਣੋਂ ਕਥਾ ਲਹੌਰ ਤੇ ਜਿਵ[8] ਮਿਲੇ ਜੇਠਾ ਆਇ ਕੈ । ੬੮ ।

ਚੌਪਈ : ਸੋਢੀ ਗੋਤ੍ਰ ਨਾਂਮੁ ਹਰਿਦਾਸੁ । ਜਾ ਕਾਂ ਲੌਪੁਰ ਮਾਂਹਿ ਅਵਾਸੁ ।
ਖੇਮ ਕਵਰ ਜਿੰਹਿ ਮਹਿਲ ਸੁ ਨਾਂਮੁ । ਪੁੱਤ੍ਰ ਨਾਂਮੁ ਜੇਠਾ ਗੁਣ ਧਾਂਮੁ । ੬੯ ।
ਕਾਲ ਪਾਇ ਹਰਿਦਾਸ ਸਰੀਰੁ । ਲਟਿਆ ਭੂੰ ਮਦ ਕੀਆ ਵਹੀਰੁ ।
ਖੇਮ ਕਵਰ ਨਿਜ ਸੁਤੁ ਲੈ ਸੰਗ । ਚਲੀ ਅਸਤ ਪਰਵਾਹੁਣ[9] ਗੰਗ । ੭੦ ।
ਕਰ ਭਾੜੇ ਗਾਡੀ ਜੁੜਵਾਇ । ਚਲੀ ਸੰਗ ਸੰਗ ਗੰਗ ਸਿਧਾਇ ।

---

[1]ਦਾ [2]ਪ੍ਰਭ [3]ਜੇਵੜੇ [4]ਬਿੰਬ [5]ਗੜ [6]ਧਰੇ [7]ਲਾਗਿਆ [8]ਜਿਮ [9]ਪਰਸਾਵਣ

ਅਵਰੁ ਲਹੌਰ ਕੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ । ਆ ਉਤਰੇ ਸਭ ਗੋਇੰਦਵਾਲ । ੭੧ ।
ਗੁਰ ਕੇ ਦਰਸਨ ਸੰਗੀ ਆਏ । ਜੇਠਾ ਜੀ ਭੀ ਸੰਗ ਸਿਧਾਏ ।
ਸਭ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰ ਬੈਠੇ ਤੀਰ । ਠਾਢ ਰਹਿਆ ਜੇਠਾ ਮਤ ਧੀਰ । ੭੨ ।
ਸ੍ਹਾਮ ਭਾਲੁ ਦ੍ਰਿਗ ਖੰਜ ਨ ਮੋਹੈ । ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ ਭਵਰ ਕਵਲ ਮੁਖੁ ਸੋਹੈ ।
ਸੁੰਦਰੁ ਸਜੇ ਸਰਬ ਅੰਗ ਚੀਰ । ਸਨਮੁਖ ਠਾਢਾ ਬਿਮਲ਼ ਸਰੀਰ । ੭੩ ।
ਤਿਸੀ ਸਮੈਂ ਗੁਰ ਬਿੱਪ੍ਰ ਬੁਲ਼ਾਇ । ਪ੍ਰੋਹਤ ਕੋ ਇਹ ਕਹੀ ਸੁਣਾਇ ।
ਲਹੌਰ ਜਾਇ ਕੁਲ ਹੇਰ ਬਸੇਰ । ਹੇਰ ਆਉ ਬਾਲੁਕੁ ਨਿਸ ਏਸ । ੭੪ ।
ਬ੍ਰਹਮਣ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਓਰ ਨਿਹਾਰ । ਜੇਠੇ ਵਲ ਨਿਜ ਭੁਜਾ ਨਿਸਾਰ ।
ਦੇ ਤ੍ਰੈ ਵਾਰੀ ਕੀਨ ਅਵਾਜ । ਏ ਤਾ ਬਾਲੁਕੁ ਹੋ ਮਹਾਰਾਜ । ੭੫ ।
ਤਬ ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਇਹੀ ਸਿਧ ਰਹਿਆ । ਸਫ਼ਲ ਭਇਯਾ ਸਭੁ ਤੇਰਾ ਕਹਿਆ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਾਲਕੁ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇ । ਗੋਤੁ ਨਾਂਮੁ ਬੂਝਿਆ ਮਨੁ ਲਾਇ । ੭੬ ।
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਤੇਰਾ ਪੁਰ ਕੌਨ । ਤੁਮ ਕੈਸੇ ਕੀਨਾਂ ਈਹਾਂ ਗੌਨ ।
ਤਬ ਬਾਲਕ ਗੁਰ ਓਰ ਨਿਹਾਰ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਚਰਨੀ ਸਿਰੁ ਧਾਰ । ੭੭ ।
ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਪੁਰੁ ਅਪਨਾਂ ਨਾਂਵੁ । ਲਾਗਾ ਸਰਬ ਬਤਾਵਣ ਠਾਂਵੁ ।
ਹੇ ਗੁਰ ਜੇਠਾ ਨਾਂਮੁ ਹਮਾਰਾ । ਪੁਰੁ ਲਹੌਰੁ ਜਾਂਨੇ ਜਗੁ ਸਾਰਾ । ੭੮ ।
ਖੇਮਕਵਰ ਮੋ ਮਾਤਾ ਨਾਂਮੁ । ਹਰਿਦਾਸ ਪਿਤਾ ਮੋ ਗੁਣ ਕੋ ਧਾਂਮੁ ।
ਛੱਤ੍ਰੀ ਸੋਢੀ ਗੋਤੁ ਹਮਾਰਾ । ਰਵ ਬੰਸੀ ਭਾਖੇ ਸੰਸਾਰਾ । ੭੯ ।
ਹਰਿਦਾਸ ਸੁਰ ਪੁਰੀ ਕੀਆ ਪਿਆਨ । ਲੋਕ ਚਲੇ ਗੰਗਾ ਇਸਨਾਂਨ ।
ਹਮ ਪੁਨ ਹਮਰੀ ਮਾਤਾ ਸੰਗ । ਹਰਿਦਾਸ ਅਸਤ ਲੈ ਚਲੇ ਸੁ ਗੰਗ । ੮੦ ।
ਇਹ ਸੁਣ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਬੀਚਾਰੁ । ਤ੍ਰਤ ਪਾਲਕੀ ਦਈ ਸਵਾਰ ।
ਖੇਮਕਵਰ ਤਿਸ ਮਾਹਿ ਬੈਠਾਇ ।
ਹਰਿਦਾਸ ਅਸਤ ਤਾਂ ਕੈ ਗਲ ਪਾਇ । ੮੧ ।
ਪਾਂਦਾ ਸਾਤ ਦੈ ਸਿੱਖ ਸੁ ਸਾਥ । ਦਰਬ ਦਈ ਅਧਕ ਤਿੰਹਿ ਆਥ ।
ਗੰਗਾ ਕੋ ਵਹੁ ਦੀਨੇ ਤੋਰ । ਜੇਠਾ ਰਖਿਯਾ ਅਪਨੈ ਕੋਰ । ੮੨ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਰਿਆ ਭਲੀ ਪਤ ਰਹੀ । ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਸਲਾਂਮਤ ਸਹੀ ।
ਰਾਮਚੰਦੁ ਵਰੁ ਲੱਧਾ ਟੋਲ । ਬਣੀ ਜਨਕ ਜਿਂਉ ਬਾਤ ਅਮੋਲ । ੮੩ ।
ਸਿਵ ਕੁਵੰਡੁ ਬਾਵਲੀ ਮਾਂਨੋਂ । ਗੰਗ ਸੰਗੁ ਏ ਰਾਜੇ ਜਾਨੋ ।
ਜਿਉਂ ਰਿਖ ਸੰਗ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮੁ ਸਿਧਾਇਆ ।
ਤਿਉਂ ਜੇਠਾ ਜੀ ਮੇਰੇ ਆਇਆ । ੮੪ ।
ਗੰਗਾ ਪ੍ਰੀਤ ਧਨਖ ਜਿਉ ਤੋਰੀ । ਸਰਨ ਗਹੀ ਜੇਠੇ ਜੂ ਮੋਰੀ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿਜ ਮਨ ਤ੍ਰਿਸਨਉ ਲਾਹੀ । ਰਚਿਆ ਸੁਵੰਬਰੁ ਬੀਬੀ ਬਿਆਹੀ । ੮੫ ।
ਕਈ ਲੱਛ ਲੱਛਮੀ ਦੀਨੀ । ਜਗ ਕੀਰਤ ਆਛੈ ਬਿਧ ਲੀਨੀ ।
ਵਾੜਾ ਲਾਗ ਦਏ ਸਭ ਆਪੇ । ਸਰਬ ਸਗਨ ਨੀਕੀ ਬਿਧ ਥਾਪੇ । ੮੬ ।

ਮਨ ਮੈਂ ਬਢੀ ਅਪਾਰ ਉਮਗ । ਦੀਨੇਂ ਦਾਸ ਦਸੀਆਂ ਸੰਗ ।
ਰਤਨ ਪਟੰਬਰ ਕਈ ਹਜਾਰ । ਬਾਸਣ ਕਾਂਸੀ ਪੀਤਲ ਸਾਰ । ੮੭ ।
ਗਾਗਰ ਗਡਵੇ ਡੋਲ ਲਜਾਸ । ਪ੍ਰਾਤ ਟੋਕਣੇ ਲੋਹਿ ਕਟਾਸ[1] ।
ਥਾਲ ਕਟੋਰੇ ਗੰਗਾ ਸਾਗਰ । ਕੜਛੇ ਸਰ ਦੇ ਕੌਲ ਸੁ ਨਾਗਰ । ੮੮[2] ।
ਬਾਸਣ ਗੱਡੇ ਪੂਰ ਸੁ ਦਏ । ਕਨਾਤ ਕਲੀਚੇ ਤੰਬੂ ਨਏ ।
ਔਰੁ ਦਈ ਗੁਰ ਲੱਛ ਮਹਾਂਨ । ਲਿਖੀ ਨਿ ਗ੍ਰਿੰਥੁ ਭੂਰ ਭੈ ਮਾਨ । ੮੯[3] ।
ਮੰਦ੍ਰ ਸੁੰਦ੍ਰ ਦਏ ਸੁਵਾਰ[4] । ਵਸਾਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੋਇੰਦਵਾਰ[5] ।
ਡੋਲੇ ਚੜ[6] ਬੀਬੀ ਜੀ ਆਈ । ਜੇਠਾ ਚੜਿਯਾ ਤੁਰੰਗ ਸੁਹਾਈ । ੯੦ ।
ਭਲਾ ਮਹੂਰਤੁ ਲਇਆ ਸੁਧਾਇ । ਆਪਣੇ ਮੰਦ੍ਰ ਵਸੇ ਸੁ ਆਇ ।
ਜੋਗ ਮਾਇਆ ਜਾਂਨਕੀ ਜੋਈ । ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਜਾਣੋਂ ਸੋਈ । ੯੧ ।
ਰਘਬੰਸ ਸਿਰੋਮਣ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ । ਸੋ ਜੇਠਾ ਜੀ ਹੈ ਸੁਖ ਧਾਮੁ ।
ਜੇਠਾ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਬੀਬੀ ਭਾਂਨੀ । ਨਿਜ ਮੰਦ੍ਰ ਸੁਖ ਬਸੇ ਮਹਾਂਨੀ । ੯੨ ।
ਉਤੇ ਗੰਗਾ ਜੀ ਮੱਜਨ ਧਾਰ । ਸੰਗਤ ਆਈ ਗੋਇੰਦਵਾਰ ।
ਮਾਤਾ ਖੇਮਕਵਰ ਘਰ ਆਈ । ਪੂਤ ਨੁਖਾ ਮਿਲ ਸਰਬ ਸੁਹਾਈ । ੯੩ ।
ਉਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਬਾਵਲੀ ਤੀਰ । ਬੈਠੇ ਪਲਘ ਸੁਧਾਰ ਉਚੀਰ ।
ਪਹਿਲੀ ਪੌੜੀ ਸਜੀ ਸੁਵਾਰ । ਧਰੀ ਈਟ ਬਰ ਚੂੰਨਾਂ ਡਾਰ । ੯੪ ।
ਸ੍ਰੀ ਬੀਬੀ ਜੇਠਾ ਸਹਿ ਪ੍ਰੀਤ । ਕਰੇਂ ਸੇਵ ਸਤਗੁਰ ਕੀ ਨੀਤ ।
ਬੀਬੀ ਪਿਤਾ ਭਾਵੁ ਨਾਂ ਮਾਨੇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਪਰਮੇਸੁਰੁ ਜਾਨੇ । ੯੫ ।
ਜੇਠਾ ਜੀ ਨਿਜ[7] ਮਾਂਨੁ ਨਿਵਾਰ । ਸੇਵੈਂ ਗੁਰ ਕੋ ਜਾਂਨ ਮੁਰਾਰ ।
ਐਸੇ ਸੇਵ ਦੋਊ ਨਿਤ ਕਰੈਂ । ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੁਖ ਅਨਦਿਨ ਰਰੈਂ । ੯੬ ।
ਇਕ ਪੌੜੀ ਜੇਠੇ ਬਣਵਾਈ । ਰਾਂਮਾਦਾਸ ਕੀ ਕਹੇ ਲੁਕਾਈ ।
ਹੈ ਕਛੁ ਲਘੁ ਨੀਕੀ ਪਹਿਚਾਨੋਂ । ਫਲੁ ਤਾਂ ਕੋ ਅਤ ਅਧਕ ਮਹਾਂਨੋਂ । ੯੭ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸੁ ਬਲਵਾਨੁ । ਬਾਪੀ ਸੌ ਕਰ ਪ੍ਰੀਤ ਮਹਾਂਨ ।
ਆਪ ਤੀਰ ਨਿਤ ਬੈਠੇ ਆਇ । ਰਾਜ ਮਜੂਰ ਅਨੇਕ ਲਗਾਇ । ੯੮ ।
ਪੌੜੀ ਧਰੀ ਚੁਰਾਸੀ ਸਾਜ । ਜੋੜਨ ਲਗੇ ਮੁਰਾਬਾ ਰਾਜ ।
ਸਜ ਕਲਬੂਤ ਸੁ ਛੱਤਣ ਜੋੜੀ । ਚੂਨਾ ਲਾਇ ਵਿਛਾਈ ਰੋੜੀ । ੯੯ ।
ਸੂਕਾ ਮਹਿਲੁ ਕਾਢ ਕਲਬੂਤ । ਅਸਥ੍ਰਕਾਰੀ ਕਰ ਮਜਬੂਤ ।
ਕਲੀ ਫੇਰ ਬਾਗ ਚਿਤਵਾਏ । ਸਿਖਰ ਕਨਕ ਕੇ ਕਲਸ ਚੜ੍ਹਾਏ । ੧੦੦ ।
ਲਈ ਸਪੂਰਨੁ ਬਾਪੀ ਸਾਜ । ਜੱਗੁ ਕੀਆ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮਹਾਂਰਾਜ ।
ਕਰ ਸਿਨਾਂਨੁ[8] ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲੁ ਪੀਆ ।
ਇਹ ਵਰੁ ਗੁਰ ਬਾਪੀ ਜਲ ਦੀਆ । ੧੦੧ ।

---

[1]ਕਤਾਰ [2]89 [3]99 [4]ਸਵਾਰ [5]ਗੋਇੰਦਵਾਲ [6]ਚੜੀ [7]ਮਨੁ [8]ਇਸਨਾਨ

ਜੋ ਨਰੁ ਨਾਰ ਬਾਵਲੀ ਨਾਵੈ । ਪੌੜੀ ਪੌੜੀ ਭੋਗੁ ਜੁ ਪਾਵੈ ।
ਜਪਜੀ ਪਢੈ[1] ਚੁਰਾਸੀ ਵਾਰ । ਤਾਂ ਕਾ ਮਿਟੈ ਚੁਰਾਸੀ ਭਾਰ । ੧੦੨ ।

ਯਾ: ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ ਗੁਰ ਆਪ ਕਹਿਯਾ ਨਰੁ ਜੋ ਕਰ ਪ੍ਰੇਮੁ ਸੁ ਬਾਵਲੀ ਨਾਵੈ ।
ਸਾਤ ਕੁਲੀ ਤਿਸ ਕੀ ਤਰਹੈ ਸੁਰ ਰਾਜ ਪੁਰੀ ਸੁਖ ਵਾਸੁ ਸੁ ਪਾਵੈ ।
ਵਾਕੁ ਸਿਰੀ ਅਮਰੰ ਗੁਰ ਕੋ ਕਵੀ ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸੁ ਉਚਾਰ ਸੁਣਾਵੈ ।
ਵਾਕ ਚੁਰਾਸੀ ਪਢੈ ਜਪਜੀ ਵਹੁ ਫੇਰ ਚੁਰਾਸੀ ਕੇ ਫੇਰ ਨ ਆਵੈ । ੧੦੩ ।

ਯਾ: ਬਾਵਲੀ ਮੱਜਨ ਕੋ ਫਲੁ ਭਾਖਸੁ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਗੁਰ ਬੀਬੀ ਬੁਲਾਈ ।
ਕੰਠ ਕਰੋ ਜਪਜੀ ਕਹਿਯੋ ਆਪ[2] ਜੁ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸੁ ਹੋਇ ਸਹਾਈ ।
ਬੋਲ ਬੁਢਾ ਰਮਦਾਸੁ ਸਮੀਪ ਕਹਿਯੋ ਜਪੁ ਬੀਬੀ ਕੋ ਦੇਹੁ ਸਿਖਾਈ ।
ਨੀਤ ਬੁਢਾ ਜਪ ਜੀ ਚਲ ਕੇ ਘਰ ਬੀਬੀ ਕੇ ਆਪ ਸਿਖਾਵਣ ਜਾਈ । ੧੦੪ ।

ਯਾ: ਏਕ ਸਮੈ ਇਸਨਾਂਨੁ ਕਰਾਵਣ ਬੀਬੀ ਗਈ ਗੁਰ ਪੌਰ ਸਵੇਰੇ ।
ਪੀਠ ਦਈ ਗੁਰ ਬੇਗ ਤਬੈ ਮੁਖੁ ਦੂਸਰੀ ਓਰ ਲਇਯੋ ਨਿਜ ਫੇਰੇ ।
ਰੋਸ ਭਰੇ ਦ੍ਰਿਗ ਲਾਲ ਕਰੇ ਕਹਿਯੋ ਆਜੁ ਸੁਤਾ ਨ ਲਗੋ ਮੁਖ ਮੇਰੇ ।
ਤੈਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੋ ਭਾਵੁ ਕਰਿਯੋ ਨ[3] ਸਿਖਾਂਵਣ ਜਾਤ ਬੁਢਾ ਤਵ ਡੇਰੇ । ੧੦੫ ।

ਰਾ: ਘਰ ਬੁਲਾਇ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਕੋ ਕੰਠ ਕਰੇ ਜਪੁ ਜਾਪੁ ।
ਫਲੁ ਤੋ ਲਾਗਨ ਤੇ ਰਹਿਯਾ ਉਲਟਾ ਲਾਗੇ ਪਾਪੁ । ੧੦੬ ।

ਠਾ: ਜਿਉ ਬੂਵਾੜ ਤਿਲ ਖੇਤ ਫਲੇਂ ਫੂਲੇਂ ਦੀਸੈਂ ਰਹੇ ।
ਪਢੈਂ ਬੁਲਾਇਨੀ ਕੇਤ ਤੈਸੇ ਫਲ ਲਾਗੇ ਤਿਸੈ । ੧੦੭ ।

ਈ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਐਸੇ ਕੀਨ ਉਚਾਰ । ਬੀਬੀ ਜੀ ਸੁਣੀਏ ਚਿਤ ਧਾਰ ।
ਸਿੱਖ ਸਾਧ ਕੇ ਡੇਰੇ ਜਾਇ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਣੀਏ ਮਨੁ ਲਾਇ । ੧੦੮ ।
ਜਾਬਾ ਸਕਤ[4] ਪਰਿਸਾਦੁ ਛਕਾਈਯੇ । ਚਰਨ ਚਾਪ ਜਲੁ ਪਵਨੁ ਝੁਲਾਈਯੇ ।
ਸੁੱਧ ਆਤਮਾ ਪ੍ਰਿਥਮ ਨਿਹਾਰ । ਤਾਂਕੀ ਸੇਵ ਕਰੇ ਹਿਤੁ ਧਾਰ । ੧੦੯ ।
ਜੋ ਗੁਰੁ ਹੋਰ ਸਰਬੱਗ ਸਰੂਪੁ । ਪੇਖੇ ਸੂਬ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਰੂਪੁ ।
ਤਿਸਿ ਤੇ ਬਾਣੀ ਕੰਠ ਕਰੀਜੈ । ਪ੍ਰੇਮੁ ਧਾਰ ਤਿਹਿਂ ਸੇਵਾ ਕੀਜੈ । ੧੧੦ ।
ਸੋ ਬੁੱਢਾ ਗੁਰ ਸਿੱਖੁ ਮਹਾਂਨ । ਵਿਰਲਾ ਕੋਉ ਤਾਂਹਿ ਸਮਾਨ ।
ਤਾਂ ਕੇ ਡੇਰੇ ਤੁਮ ਨਿਤ ਜਾਵੋ । ਜਪ ਜੀ ਸੀਖ ਧਾਂਮ ਨਿਜ ਆਵੋ । ੧੧੧ ।
ਜੋ ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਸੁ ਬੀਬੀ ਮਾਨਿਆ । ਬੁੱਢਾ ਅਤ ਗੁਰਸਿੱਖੁ ਪਛਾਂਨਿਆਂ ।
ਪਿਤਾ ਸਮਾਂਨ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਜਾਂਨ । ਜਪਜੀ ਕੰਠ ਕੀਆ ਤਜ ਮਾਂਨ । ੧੧੨ ।
ਬੁੱਢਾ ਘਰ ਕਾ ਦਾਸੁ ਨ ਮਾਨਿਆ । ਅਮਰਦਾਸ ਸਮ ਤਾਂਹਿ[5] ਪਛਾਂਨਿਆ ।
ਗੁਰਬਾਂਣੀ ਨਿਜ ਕੰਠ ਬਸਾਇ । ਬੀਬੀ ਬਸੇ ਧਾਂਮ ਨਿਜ ਆਇ । ੧੧੩ ।
ਗੁਰਬਾਣੀ ਜਬ ਕੰਠ ਬਸਾਈ । ਬੀਬੀ ਕੋ ਪ੍ਰਭੁ ਭਇਆ ਸਹਾਈ ।

---

[2]ਆਜੁ [3]ਨਹਿ [4]ਸਗਤ [5]ਤਾਸ

ਮੀਨ ਪੁਤ੍ਰ ਬੀਬੀ ਕੇ ਭਏ । ਮਾਂਨੋ ਤੀਨ ਦੇਵ ਉਪਜਏ । ੧੧੪ ।
ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦੁ ਤਿੰਹਿੰ ਨਾਂਮਾ । ਚਤੁਰਾਂਨਨ ਸਮ ਹੈ ਗੁਣ ਧਾਂਮਾਂ ।
ਦੂਸਰ ਮਹਾਂਦੇਵ ਜੂ ਭਏ । ਮਹਾਂਦੇਵ ਸਮ ਗੁਣ ਨਿਆਏ । ੧੧੫ ।
ਤ੍ਰਿਤਆ ਅਰਜਿਨ ਦੇਵ ਮਹਾਂਨ । ਸ੍ਰੀ ਬਿਸਨ ਸਮ ਹੈ ਬਲਵਾਨ ।
ਜੇਠਾ ਜੀ ਬੀਬੀ ਜੀ[1] ਦੋਊ । ਪ੍ਰੇਮ ਮਗਨ ਹਰਿ ਸਿਮਰਤ ਸੋਊ । ੧੧੬ ।
ਏਕ ਸਮੈਂ ਗੁਰ ਊਚ ਅਵਾਸਨ । ਅਮਰਦਾਸ ਪੌਢੇ ਸੁਖ ਆਸਨ ।
ਤਿਸੀ ਸਮੈਂ ਇਕ ਦਾਸੀ ਆਇ ।
ਅਰਜਨ ਜੀ ਲਇਆ ਗੋਦ ਉਠਾਇ । ੧੧੭ ।
ਚੜੀ ਅਵਾਸ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਆਈ । ਅਰਜਨ ਜੀ ਦੀਆ ਤੀਰ ਬੈਠਾਈ ।
ਅਰਜਨ ਜੂ ਗੁਰ ਪਲਘੁ ਨਿਹਾਰ । ਪਾਵਾ ਪਕੜ ਚੜੇ ਬਲੁ ਧਾਰ । ੧੧੮ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿਜ ਨੈਨ ਉਘਾਰੇ । ਕਾਂ ਕੋ ਬਾਲਕੁ ਕਹਿਯੋ ਉਚਾਰੇ ।
ਤਬ ਦਾਸੀ ਇਵ ਕਹਿਆ ਸੁਣਾਇ । ਦੋਹਤਾ ਤਵ ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਰਾਇ । ੧੧੯ ।
ਅਰਜਨ ਜੂ ਗੁਰ ਲਇਆ ਉਠਾਇ । ਨਿਜ ਉਰ ਲਾਏ ਕਹਿਆ ਸੁਣਾਇ ।
ਮਹਾਂਬਲੀ ਆਉ ਮੇਰਾ ਦੋਹਤਾ । ਤੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਾਂਣੀ ਕਾ ਬੋਹਤਾ । ੧੨੦ ।
ਇਵ[2] ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਇਯੋ ਅਨੰਦੁ ਦੋਹਤਾ ਹੇਰ[3] ਜਿੰਉ ਦੁਤੀਆ[4] ਚੰਦੁ ।
ਅਰਜਨ ਕੋ ਗੁਰੁ ਜਬ ਬੁਲਵਾਵੈਂ । ਬਾਣੀ ਕਾ ਬੋਹਥਾ ਫੁਰਮਾਵੈ । ੧੨੧ ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਬੀਤਤ ਭਏ ਇਤ ਗੁਰ ਕਰਤ ਬਿਲਾਸ ।
ਉਤ ਕਹੇ ਅਕਬਰੁ ਪਾਤਸਾਹ ਚਲੋਂ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਪਾਸ । ੧੨੨ ।

ਚੌਪਈ : ਅਕਬਰੁ ਨਿਜ ਮਨ ਨੀਤ ਚਿਤਾਰੇ । ਕਬ ਜਾਈਯੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦਰਬਾਰੇ ।
ਜਾਂ ਕੇ ਵਾਕ ਚੀਤੌੜ ਛਡਾਇਆ ।
ਤਿਸ ਗੁਰ ਕੋ ਮੁਖੁ ਮੈਂ ਨਾ ਦਿਖਾਇਆ[5] । ੧੨੩ ।
ਨਾਂ ਲਿਖ ਭੇਜੀ ਹਮੈਂ ਜੁਹਾਰ । ਨਾਹੀ ਨਿਆਜ ਭੇਜੀ ਦਰਬਾਰ ।
ਬੇਈਮਾਂਨੁ ਕਹੇਗੋ ਮੋਕੋ । ਨਹੀਂ ਤੁਰਕ ਜਗ ਮਿੱਤ੍ਰੁ ਕਿਸੇ ਕੋ । ੧੨੪ ।
ਐਸੇ ਅਕਬਰੁ ਕਰਤ ਬੀਚਾਰ । ਚੜ ਆਇਆ ਸ੍ਰੀ ਗੋਇੰਦਵਾਰ ।
ਰਤਨ ਰਕੇਬੀ ਲਈ ਪੂਰਾਇ । ਹੀਰੇ ਮੋਤੀ ਮੁਹਿਰਾਂ ਪਾਇ । ੧੨੫ ।
ਸੁਰੰਗੁ ਨਿਖੰਗੁ ਸੁ ਸਬਜ ਕਮਾਂਨ । ਭੇਟ ਦਈ ਗੁਰ ਕੋ ਸੁਲਤਾਂਨ ।
ਜੋਰ ਦੋਊ ਕਰ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ । ਮੈਂ ਮੁਰੀਦੁ ਤਵ ਮੁਖੋਂ ਉਚਾਰੀ । ੧੨੬ ।
ਕਰੋ ਹੁਕਮ ਮੋ ਪੈ ਗੁਰਦੇਵ । ਕਿਆ ਕਛੁ ਕਰਾਂ[6] ਤਿਹਾਰੀ ਸੇਵ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਇਹੁ ਕੀਨ ਉਚਾਰ । ਆਜੁ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਲੇਹੁ ਦਰਬਾਰ । ੧੨੭ ।
ਤ੍ਰਿਤਿਾ ਬਸ ਕਰ ਗੁਰ ਦਰਬਾਰ । ਜਾਵੋ ਫੇਰ ਲਾਹੌਰ ਸਿਧਾਰ ।
ਜੋ ਗੁਰ ਕਹਿਆਸੁ ਅਕਬਰ ਮਾਨਿਆ ।

---
[1]ਜੂ [2]ਇਹ [3]ਹੇਟ [4]ਦੁਤੀਐ [5]ਦਿਪਾਇਆ [6]ਕਰੋ

ਗੁਰ ਲੰਗਰ ਲੰਗੁਰੁ ਮਨ ਠਾਨਿਆਂ । ੧੨੮ ।
ਤ੍ਰਿਹਾਵਲ ਕੁਣਕਾ ਦੋ ਪ੍ਰਾਦੇ । ਪਾਂਚ ਸੇਰ ਪੱਕਾ ਮਿਰਜਾਦੇ ।
ਜੀ ਪ੍ਰਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦੇ ਵਰਤਾਇ । ਤਿਨ ਦਿਵਸ ਦੀਨਾਂ ਇਹ ਭਾਇ । ੧੨੯ ।
ਕਈ ਲਾਖ ਸੈਨਾ ਤਿੰਹਿੰ ਜੇਤੀ । ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਭਾਖੇ ਮੁਖ ਤੇਤੀ ।
ਤਬ ਅਕਬਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਇ । ਬੀਸ ਗਾਂਵ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਇ । ੧੩੦ ।
ਫਿਰ ਅਕਬਰੁ ਨਿਜ ਡੇਰੇ ਆਇ । ਸਰਬ ਦਫਤਰੀ ਤੀਰ ਬੁਲਾਏ ।
ਸੁਲਤਾਂਨ ਤਬੈ ਮੁਖ ਏਹੁ ਅਲਾਈ । ਬੀਸ ਗ੍ਰਿਾਂਵ ਗੁਰ ਭੇਟ ਚਢਾਈ । ੧੩੧ ।
ਯਾਂ ਮੈ ਦੇਰ ਨ ਰੰਚਕ ਕੀਜੈ । ਕਹੋ ਕੌਨ ਤੱਲਕੇ[1] ਦੀਜੈ ।
ਵਜ਼ੀਰ ਮਸੱਦੀ ਸਰਬ ਬੁਲਾਏ । ਪਰਾਚੀਨ ਦਫਤਰ ਮੰਗਵਾਏ । ੧੩੨ ।
ਕਾਂਨੂੰ ਗੋਇ ਸੋਧ ਕਰ ਕਹੀ । ਸੁਣੁ ਸੁਲਤਾਂਨ ਸਲਾਂਮਤ ਸਹੀ ।
ਜਿੰਹਿ ਪਰ ਬਸਤੇ ਬੇਦੀ ਰਾਇ । ਕ੍ਰਿਸਾਨੀ ਖਾਤੇ ਕਰਵਾਇ । ੧੩੩ ।
ਪੂਰਬ ਤੋਹਿ ਪਿਤਾਂਮਾਂ ਛੀਨੇ । ਸੋ ਚਹੀਏਂ ਗੁਰ ਕੋ ਅਬ ਦੀਨੇ ।
ਤਥਾ ਕਹੀ ਸੁਲਤਾਂਨ ਉਚਾਰ । ਲਿਖੋ ਫਰਦ ਚਾਂੜਾਂ ਦਰਬਾਰ । ੧੩੪ ।
ਦਫਤਰੁ ਦੇਖ ਫਰਦ ਬਣਵਾਇ । ਬੀਸ ਗ੍ਰਾਂਵ[2] ਪਤ ਪਟੇ ਲਿਖਾਇ ।
ਸੁਵਾਦ[3] ਪਾਇ ਨਿਜ ਮੁਹਿਰ ਲਗਾਈ ।
ਸੁਲਤਾਨ ਫਰਦ ਦਰਬਾਰ ਪੁਚਾਈ ।੧੩੫।
ਜਿਹਿ ਜਿਹ ਠਵਰ ਲਿਖੇ ਵਹੁ ਗ੍ਰਿਾਂਮ । ਸੋ ਸੁਣ ਲੇਹੁ ਭੂੰਮ ਕਾ ਨਾਂਮ ।
ਮੱਦ੍ਰ ਦੇਸ ਸੁ ਲਿਖੇ ਸਤਾਰਾਂ । ਦੁਇ ਦੁਵਾਬੇ ਇਕੁ ਦੇਸ ਰਿਆਰਾਂ । ੧੩੬ ।

ਦੋਹਰਾ : ਰਾਂਮਾਦਾਸ ਪੁਰ ਸੱਤ੍ਰਵਾਂ ਖੋੜਸ ਹੈਂ ਸੰਗ ਔਰ ।
ਦੂਵੇਂ ਪੁਰ ਦੁਵਾਬੇ ਮੋਂ ਲਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਤਾਰਪ੍ਰ ਠੌਰ । ੧੩੭ ।

ਦੋਹਰਾ : ਵੈਂਰੋਵਾਲ ਤੇ ਬੀਸ ਕੋਹੁ ਉੱਤ੍ਰ ਓਰ ਨਿਹਾਰ ।
ਲਿਖਿਯੋ ਤਹਾਂ ਪੁਰ ਬੀਸਵਾਂ ਵਿਆਸਾ ਨਦੀ ਕਰਾਰ । ੧੩੮ ।

ਚੌਪਈ : ਅਕਬਰੁ ਜਬੈ ਲਹੌਰ ਸਿਧਾਇਆ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਤਬ ਸਿਵਕਾ ਚਢ[4] ਆਇਆ ।
ਨਛੱਤ੍ਰ ਮਹੂਰਤ ਸੁੱਧ ਸਧਾਇ । ਅਮਰਦਾਸ ਗੁਰ ਚੱਕੁ ਵਸਾਇ । ੧੩੯ ।
ਪੁਨ ਆਇਆ ਗੁਰੁ ਗੋਇੰਦਵਾਲ । ਲਾਗਾ ਅਦਭੁਤ ਕਰਨ ਖਿਆਲ ।
ਜੇਠਾ ਜੀ ਢਿਗ ਲਇਆ ਬੁਲਾਇ । ਐਸੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਇਯਾ ਸੁਣਾਇ । ੧੪੦ ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਕੁ ਗੁਰ ਬੀਬੀ ਹੋਰੁ ਥੀ ਤਾਂ ਪਤੁ ਲਇਆ ਬੁਲਾਉ ।
ਜੇਠੇ ਕੋ ਪੁਨ ਤਾਸ ਕੋ ਚੌਤਾ ਕਰਿਆ ਬਣਾਉ । ੧੪੧ ।

ਗੀਤਾ[5] ਮਾਲਤੀ ਛੰਦ : ਚਿਣ ਉਰੂ ਜੇਠੂ ਉਸਾਰਿਆ ਜਬ ਚੌਂਤਰਾ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ਕੈ ।
ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਇਹਿ ਨਹੀ ਕਾਮ ਕਾ ਇਸਿ ਫੇਰ ਚਿਣੋਂ ਹਟਾਇ ਕੈ ।
ਉਨ ਫੇਰ ਢਾਹਿ ਉਸਾਰਿਆ ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਇਹਿ ਨਹੀ ਕਾਜ ਕਾ ।

---

[1]ਤੱਲਕੇ [2]ਗਾਂਵ [3]ਸੁਆਦ [4]ਚੜ [5]ਗੀਤਾ

ਵਹੁ ਦੀਯਾ ਤੁਰਤੁ ਗਿਰਾਇ ਜੇਠੇ ਵਾਕ ਸੁਣ ਮਹਾਂਰਾਜ ਕਾ । ੧੪੨।
ਧਰ ਨੀਂਵ ਨੀਕੀ ਫੇਰ ਚਿਣੁ ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਆਪੁ ਨ ਮੁਸਕਾਇ ਕੈ।
ਗੁਰ ਸਕਾ ਜੇਠੇ ਸਾਥ ਸੀ ਜੋ ਹਟ ਗਇਆ ਖੁਣਸਾਇ ਕੇ ।
ਤਬ ਲਗਾ ਜੇਠਾ ਏਕਲਾ ਹੀ ਚਿਣਨ ਫੇਰ ਚਬੂਤਰਾ ।
ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਤੇਗ ਉਸਾਰ ਤੂੰ ਅਬ ਬਣਿਆ ਹੈ ਸੁਭ ਸੂਤਰਾ । ੧੪੩।
ਚਿਣ ਲੀਪ ਪੋਚ ਸਵਾਰਿਆ ਜੁਗ ਜਾਮ ਜੇਠੇ ਲਾਇ ਕੈ ।
ਗੁਰ ਅਮਰਦਾਸ ਹੁਲਾਸ ਸਿਉ ਢਿਗ ਆਪ ਦੇਖਿਯਾ ਆਇ ਕੈ ।
ਗੁਰ ਪਾਸ ਆਇ ਪ੍ਰਕਾਸ ਰਵ ਸਮ ਰਾਸ ਹੈ ਅਬ[1] ਭਾਖਿਯਾ ।
ਕਹਿਪਾ ਧੰਨ ਜੇਠਾ ਪ੍ਰੀਤ ਤੇਰੀ ਸੁਧਾ ਰਸੁ ਤੈਂ ਚਾਖਿਯਾ । ੧੪੪ ।
ਭਈ ਸਿਯਾਮ ਗਰ ਗਇਯਾ ਧਾਮ ਕੋ ਬਿਸਰਾਮੁ ਕੀਤਾ ਜਾਇ ਕੈ ।
ਨਿਸ ਗਈ ਭਈ ਸੁਬਾਹਿ ਜਬ ਜਲ ਲਇਆ ਗੁਰ ਮੰਗਵਾਇ ਕੇ ।
ਤਬ ਗਈ ਬੀਬੀ ਪਿਤਾ ਢਿਗ ਇਸਨਾਨੁ ਹੇਤ ਕਰਾਂਵਣੇ ।
ਬਹਾਲ ਚੌਂਕੀ ਚੰਦਨੰ ਜਲੁ ਤਾਲ[2] ਲਗੀ ਨਵਾਂਵਣੇ । ੧੪੫ ।
ਜਬ ਗੁਰੂ ਕਰਤੇ ਪੁਰਖ ਜੂ ਕਹੂੰ ਖਿਯਾਲ ਮਾਂਹਿ ਅਲਾਇਆ ।
ਮਰ ਜਾਇ ਜੇਠਾ ਕੀ ਕਰੇਂ ਤੂੰ ਸੁਤਾ ਕੋ ਫੁਰਮਾਇਆ ।
ਤਬ ਧਰੀ ਨੱਥ ਉਤਾਰ ਬੀਬੀ ਵਾਕੁ ਸੁਣ ਮਹਾਂਰਾਜ ਕਾ ।
ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਬੀਬੀ ਕਿਆ ਕੀਯਾ ਤੈ ਸਗੁਨੁ ਮੰਦ ਅਕਾਜ ਕਾ । ੧੪੬ ।
ਫਿਰ ਕਹਿਆ ਬੀਬੀ ਤਾਤ ਕੋ ਇਹਿ ਰੀਤ ਜਗਤ ਮਝਾਰ ਹੈ ।
ਨਿਜ ਮੁਇਆ ਪਤੁ ਜਬ ਸੁਣੇ ਦਾਰਾ ਨਥ ਬੇਗ ਨਿਕਾਰ ਹੈ ।
ਤਿਹਿ ਕਾਲ ਪਾਵਾ ਟੂਟਿਆ ਝੁਕ ਲਗੇ ਜਬ ਜਲੁ ਪਾਂਵਣੇ ।
ਨਿਜ ਪੈਰੁ ਬੀਬੀ ਜੀ ਦੀਆ ਜਬ ਲਗਾ ਚੌਂਕੁ ਡੁਲਾਂਵਣੇ । ੧੪੭ ।
ਗੁਰ ਧਾਰ ਮੱਜਨੁ ਕਰੀ ਪੂਜਾ ਤਨ ਪੁਸਾਕ ਸਜਾਇ ਕੈ ।
ਪਿਖ ਚਰਨ ਬੀਬੀ ਰੁਧਰ ਰੱਤਾ ਰਹੇ ਅਤ ਬਿਸਮਾਇ ਕੈ ।
ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਤਬੈ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਹ੍ਵੈ ਇਹਿ ਲੈ ਗੁਰਾਈ ਤੇਰੀਯਾ ।
ਸੇਵਿ ਕੀਨੀ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿਂਉ ਅਬ ਭਈ ਕਿਰਪਾ ਮੇਰੀਯਾ । ੧੪੮ ।

ਸੰਕਰ ਛੰਦ :
ਤਬ ਕਹਿਆ ਬੀਬੀ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮੋ ਨਾਂ ਗੁਰਾਈ ਦੇਹੁ ।
ਜੇ ਦੇਹੁ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰ ਕੇ ਨਾਂ ਫੇਰ ਮੋੜੇ ਲੇਹੁ ।
ਦੇ ਦਾਨੁ ਕੰਨਿਯਾ ਕੋ ਕਿਨੈਂ ਨਾਂ ਲਇਆ ਫੇਰ ਹਟਾਇ ।
ਅਬ ਸੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਜੀਏ ਜੋ ਰਹੇ ਅਸਥ੍ਰਿ ਤਾਇ । ੧੪੯ ।
ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਬੀਬੀ ਭਾਂਨ ਕਵਰੇ ਸਾਚੁ ਅਬ ਸੁਣ ਲੇਹੁ ।
ਘਰ ਸੋਢੀਆਂ ਦੇ ਸਾਤ ਪੁਸਤਾਂ ਰਹੇ ਗੁਰਤਾ ਏਹੁ ।

---

[1]ਅਲ [2]ਡਾਰ

ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਦਸਵਾਂ ਪਾਤਸਾਹ ਦੇ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਆਪ ।
ਫਿਰ ਰਾਜੁ ਕਰਹੈ ਖਾਲਸਾ ਗੁਰੁ ਗ੍ਰਿੰਥ ਜੀ ਕੋ ਥਾਪ । ੧੫੦ ।

ਪੁਨ ਕਹਿਆ ਬੀਬੀ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮਮ ਕੇਸ ਹੈ ਗਲ ਮਾਂਹਿ ।
ਅਬ ਭਈ ਪੂਰੀ ਦੁਵੈਂ ਘੜੀ ਪ੍ਰਭ ਮੁਏ ਜੇਠੇ ਨਾਂਹਿ ।
ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਅਟਲ ਸੁਹਾਗੁ ਤੇਰਾ ਰਾਂਮ ਭਜੁ ਮਨੁ ਲਾਇ ।
ਮੈਂ ਮੋੜ ਆਂਦਾ ਨਾਂਹੁ ਤੇਰਾ ਕਾਲ ਤੇ ਛਡਵਾਇ । ੧੫੧ ।
ਸਿਰ ਗੁੱਤ ਗੋਦੀ ਪੁੱਤੁ ਅਰਜਨੁ ਨੱਥ ਲੈ ਨਕ ਧਾਰ ।
ਸ੍ਰੀ ਰਾਂਮਦਾਸ ਸੁਹਾਗ ਤੇਰਾ ਬਖਸਿਆ ਕਰਤਾਰ ।
ਮੈਂ ਆਉ ਦੀਨੀ ਆਪਣੀ ਹਮ ਜਾਂਉ ਤਾਂ ਕੈ ਥਾਂਇ ।
ਸੁਣਿ ਸੁਤਾ ਬੁੱਢ ਸੁਹਾਗਣੇ ਮਨ ਚਿੰਤਿ ਨਾਂ ਕਰੁ ਕਾਇ । ੧੫੨ ।
ਤਬ ਜਾਗਿਆ ਰਾਂਮਦਾਸ ਜੀ ਮੁਖ ਰਾਂਮੁ ਨਾਂਮੁ ਉਚਾਰਿ ।
ਸਿਰੁ ਗੁੰਦ ਚੂੜਾ ਚਾਵਰਾ ਨਕ ਨੱਥ ਬੀਬੀ ਧਾਰਿ ।
ਲੈ ਗੋਦ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਕੋ ਢਿਗ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੈ ਆਇ ।
ਕਹਿਆ ਧੰਨ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤਾ ਨਹਿ ਪਾਰੁ ਪਾਇਆ ਜਾਇ । ੧੫੩ ।
ਗੁਰ ਤਾਂ ਸਮੈਂ ਰਮਦਾਸੁ ਬੁੱਢਾ ਲਇਆ ਬੋਲ ਹਜੂਰ ।
ਕਹਿਆ ਆਜੁ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਦਾਸ ਜੂ ਕੋ ਦੇਹੁ ਤਿਲਕ ਜਰੂਰ ।
ਜਿਉਂ ਪਾਤਸਾਹੀ ਤਖਤ ਬੈਠੇ ਤਿਂਉ ਕਰੋ ਸਭ ਸਾਜ ।
ਗੁਰ ਰਾਜ ਗਾਦੀ ਦੀਜੀਏ ਰਾਂਮਦਾਸ ਜੂ ਕਰੈ ਰਾਜ । ੧੫੪ ।
ਤਬ ਕਹਿਆ ਕਾਹੂੰ ਸਭਾ ਮੈਂ ਕਰ ਜੋਰ ਸਤ ਗੁਰ ਤੀਰ ।
ਦੁਇ ਬੀਸ ਸੂਬੇ ਸਾਹ ਕੇ ਢਿਗ ਡਰੀਦਾਰ ਅਮੀਰ ।
ਗੁਰ ਬਖਸ ਬਾਈ ਮੰਜੀਆਂ ਕਰ ਦਏ ਸੂਬੇਦਾਰ ।
ਪੁਨ ਸਿੱਖ ਅਨਕ ਅਮੀਰ ਸਾਜੇ ਮੇਵਰੇ ਚੁਪਦਾਰ । ੧੫੫ ।
ਗਲ ਪਾਇ ਸੇਲੀ ਸਾਵਰੀ ਸਿਰ ਸੁਵਰਨ ਟੋਪੁ ਬਿਸਾਲ ।
ਗੁਰ ਛੁਹਿਆ ਚੋਲਾ ਗੁਰਮਖੀ ਗਜ ਮੋਤੀਆਂ ਕੀ ਮਾਲ ।
ਘਨਸਾਰੁ ਕੇਸਰੁ ਬੇਗ ਘੱਸ ਰਾਂਮਦਾਸ ਹਿਤ ਰਮਦਾਸ ।
ਦਇਆ ਡਾਲ ਕੇਸਰ ਲਾਲ ਟੀਕਾ ਆਇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪਾਸ । ੧੫੬ ।
ਗੁਰ ਰਾਜ ਗਾਦੀ ਬਖਸ ਤਬ ਰਾਂਮਦਾਸ ਜੂ ਗੁਰੁ ਥਾਪ ।
ਨਿਜ ਦੇ ਗੁਰਾਈ ਤਾਂ ਸਮੈਂ ਆਂਨਿਨ ਹੋਏ ਆਪ ।
ਸੁਤੁ ਮੋਹਰੀ ਢਿਗ ਬੋਲ ਗੁਰ ਰਾਂਮ ਦਾਸ ਪੈਰੀ ਪਾਇ ।
ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਬੀਬੀ ਰਾਂਮ ਸਤ ਕਰ ਜੋਰ ਸੀਸੁ ਨਿਵਾਇ । ੧੫੭ ।
ਵਹੁ ਪਟੇ ਬੀਸੋਂ ਗ੍ਰਾਂਵ ਕੈ ਦਏ ਰਾਮਦਾਸਹਿ ਸੌਂਪ ।
ਕਹਿਆ ਬੰਧਿ ਲੈ ਰਾਂਮਦਾਸ ਵਰੁ ਗੁਰ ਚੱਕ ਸੋਂ ਕਰ ਚੋਂਪ ।

ਨਾਂ ਅਰੇ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਊ ਨਾਂ ਲ੍ਰੇ[1] ਬਲ ਧਾਰਿ ।
ਤਵ[2] ਅਟਲ ਪਦਵੀ ਧ੍ਰੂਵ ਜਿਂਉ ਦਈ ਆਪ ਸਿਰੀ ਮੁਰਾਰਿ । ੧੫੮।

ਸਵੈਯਾ : ਚੌਰੁ ਫਿਰੈ ਸਿਰ ਛੱਤ੍ਰ ਅਡੋਲਤ ਬੌਲ ਚਬੈ ਸੁਭ ਆਸਨ ਛਾਜੈ ।
ਰਾਜਤੁ ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਪੈ ਗੁਰੁ ਪੌਰ ਪੈ ਦੁੰਦਭ ਨੌਬਤ ਬਾਜੈਂ ।
ਰਾਜੁ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਦਾਸਹਿ ਦੈ ਅਮਰੈ ਗੁਰ ਅੰਤਰ ਧਿਆਂਨ ਬਿਰਾਜੈ ।
ਤੇਜੁ ਪ੍ਰਕਾਸ ਰਹਿਯੋ ਮਹਿ ਮੰਡਲ ਆਪ ਅਖੰਡ ਸਰੂਪ ਮੈਂ ਰਾਜੈ । ੧੫੯।

ਦੋਹਰਾ : ਨੌਂ ਤੇਰਾ ਬ੍ਰਸ ਮਾਸ ਪੰਚ[3] ਦਿਵਸ ਇਕਾਦਸ ਜਾਂਨ ।
ਅਮਰਦਾਸ ਗੁਰ ਤਖਤ ਪਰ ਰਾਜੁ ਕੀਆ ਸੁਖਮਾਂਨ । ੧੬੦ ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੋਲਾਂ ਸੈ ਇਕਤੀਸ ਮੈਂ ਸੰਬਤੁ ਬਿੱਕ੍ਰਮ ਰਾਇ ।
ਭਾਦੋਂ ਸੁਦੀ ਦਿਤ ਪੰਚ ਦਸ ਅਮਰਦਾਸ ਗੁਰ ਪਾਇ । ੧੬੧ ।

ਦੋਹਰਾ : ਗੰਗਾ ਗੰਗ ਤਰੰਗ ਜਿਉਂ ਉਪਜਤ ਫਿਰ ਮਿਲ ਜਾਇ ।
ਤਿਂਉ ਗੁਰ ਸੱਤ ਸਰੂਪ ਮੈਂ ਸਹਜੇ ਗਏ ਸਮਾਇ । ੧੬੨ ।

ਦੋਹਰਾ : ਅਮਰਦਾਸ ਗੁਰ ਕਥਾ ਕਵਿ ਭਾਖੀ ਬੁੱਧ ਪ੍ਰਮਾਂਨ ।
ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰ ਜਹੁ ਅਮਲੁ ਆਗੈ ਸੁਨੋ ਸੁਜਾਂਨ ।

ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ (ਮਤ ਸ੍ਰੀ) ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਕਵਿ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਿਚਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਨਰਦਾਸ ਜੀ ਕੀ ਕਥਾ ਸਪੂਰਨੰ ਮਸਤ[4] ਸੁਨ ਮਸਤੀ ਤ੍ਰਿਤੀਆ ਹੁਲਾਸ । ੩ ।

---

[1]ਲਰੇ [2]ਤਬ [3]ਪੰਜ [4]ਮਸਤੁ

੧ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਬਾਈ ਮੰਜੀ ਸੂਬੇ ਸੰਗ ਤੀਰ ਵਹੇ
ਵਿਆਸ ਗੰਗ ਆਸਨ ਅਭੰਗ ਰਾਜ ਐਸੇ ਛਬ ਪਾਵਣੇ ।
ਤੇਜੁ ਤੋਪ ਤੰਗ ਜੁਗ ਭੁਜਾ ਜਿਉਂ
ਭੁਜੰਗ ਰਾਜ ਲਾਖਕ ਅਨੰਗ ਲਖ ਲਾਗਤ ਲਗਾਂਵਣੇ ।
ਸ੍ਰੀ ਬੁੱਢਾ ਰਾਮਦਾਸ ਜਾਂ ਕੇ ਸਦਾ ਰਹੇ ਪਾਸ
ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਲੰਗਰ ਸੁ ਲਾਗੇ ਵਰਤਾਂਵਣੇ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ§ ਰਾਂਮਦਾਸ ਕਵਿ ਵੀਰ ਸਿੰਘ
ਤੇਰੀ ਆਸ ਬਿਘਨ ਬਿਨਾਸ ਦੀਗੇ ਮੰਗਲ ਸੁਹਾਵਣੇ । ੧ ।
ਕਲਗੀ ਬਿਸਾਲ ਜਿਗਾ ਹੀਰਾ ਸੋਹੇ[1]
ਸੇਤ§ ਭਾਲ ਕੁੰਡਲ ਮਰਾਲ ਭੱਛ ਸੋਭਤ ਉਦਾਰਿਆ ।
ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ[2] ਕਮਾਂਨ ਜੁਗ ਲੋਚਨ ਮਹਾਂਨ ਰੰਜ
ਖੰਜਨ ਮ੍ਰਿਗਾਂਨ ਨਾਕ ਹੇਰ ਕੀਰ ਵਾਰਿਆ ।
ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਬਕੱਤ੍ਰ ਜੁਗ ਲੋਚਨ ਨਿਛੱਤ੍ਰ ਮਾਂਨੋ
ਅੰਗਦ ਅਨੂਪ ਭੁਜ ਦੰਡ ਬਲੁ ਧਾਰਿਆ ।
ਧਨਖੁ ਨਿਖੰਗੁ ਕਸ ਲੀਨੋਂ ਹੈ ਤੁਰੰਗ ਤੰਗੁ
ਸਾਜੋ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਏ ਬੀਚਾਰਿਆ । ੨ ।
ਜੋਤਸੀ ਬੁਲਾਇ ਕੇ ਮਹੂਰਤ ਸੁਧਾਇ
ਬਰ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਨਿਛੱਤ੍ਰ ਸੁਭ ਸਾਂਇਤ ਬੀਚਾਰੀਯਾ ।
ਦੂੰਦ ਭੀ ਨਗਾਰੇ ਬਾਜੇ ਅਰਦਲੀ ਅਗਾਰੇ
ਭਾਜੇ ਬਾਰਨ ਤੁਰੰਗ ਰਥ ਪੈਦਲ ਸੁਧਾਰੀਯਾ ।
ਹੰਨੇਂ ਧਰ ਹੱਥੁ ਗੁਰ ਬਾਂਮ ਦੇ ਰਕਾਬ ਲੱਤ
ਆਸਨ ਅਡੋਲ ਹੋ ਸਰਾਸ਼ਨ ਸੰਭਾਰੀਯਾ ।
ਚੜੀ ਅਸਵਾਰੀ ਭਾਰੀ ਮੇਵਰੇ ਅਗਾਰੀ ਹੋਨ ਕੀਬ
ਜਿੰਧੁ ਹਜੂਰ ਕੀ ਸਲਾਮਤ ਉਚਾਰੀਯਾ । ੩ ।
ਆ ਉਤਰੇ ਤਟ ਸੁਧਾਸਰ ਸਾਜਿਆ ਆਪ ਅਭਰਾਂਮੁ ।

---

[2] ਭ੍ਰਿਗੁਟੀ

ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰ ਧਰਿਯਾ ਤਬ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੁ ਨਾਮੁ । ੪ ।

ਦੋਹਰਾ : ਮੇਘ ਬ੍ਰਸੈ ਚਿਰੰ ਕਾਲ ਜਬ ਸਰ ਮਧ ਸੂਛਮ ਠੌਰ ।
ਅਮ੍ਰਿਤੁ ਰਹੇ ਸਵਾਇਆ ਲਗੈ ਜਬੈ ਕਹੂ ਔਰ । ੫ ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਬ ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਬੀਚਾਰ ਮਨ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਣ ਧਾਮ ।
ਅਮਰ ਦਾਸ ਗੁਰ ਨਾਮ ਪਰ ਧਰਿਯਾ ਅਮ੍ਰਸਰੁ ਨਾਮ । ੬ ।

ਦੋਹਰਾ : ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਇਆ ਅਪਾਰੁ ਤਬ ਅਚਲ ਅਡੋਲ ਅਥਾਹ ।
ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰ ਬਰੁ ਦੀਆਂ ਸਿਰ ਸਾਹਾਂ ਪਤਸਾਹ । ੭ ।

ਦੋਹਰਾ : ਜੋ ਨਰੁ ਨਾਰ ਪਰੇਮ ਕਰ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਾਇ ।
ਫਲੈ ਫੂਲੈ ਫਲ ਅਮਰ ਹੋਇ ਸਭੁ ਸੰਕਟੁ ਮਿਟ ਜਾਇ । ੮ ।

ਦੋਹਰਾ : ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੁ ਸਰ ਨਾਮੁ ਧਰ ਹਰਿਮੰਦਰੁ ਮੱਧ ਥਾਪ ।
ਪਰਕਰਮਾਂ ਕੋ ਤਿਆਗ ਗੁਰ ਪਰਕਰਮਾ ਦਈ ਆਪ । ੯ ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਾਸੀ ਸਿਵ ਪੰਜ ਕੋਸ ਕੀ ਪਰਕ੍ਰਮਾਂ ਫਲੁ ਜੋਇ ।
ਹਰਿਮੰਦਰ ਗੁਰ ਬਰੁ ਦਇਆ ਸੋ ਫਲੁ ਪਗ ਪਗ ਹੋਇ । ੧੦ ।

ਦੋਹਰਾ : ਮਾਇਆ ਮਥਰ ਅਵੰਤਕਾ ਕਾਂਸੀ ਗਇਆ ਪੈਰਾਗ ।
ਕੁਰਖੇਤ੍ਰਾਦ ਅੰਧਿਯਾਤਮੀ ਕਰੇ ਕਰਮ ਅਨੁਰਾਗ । ੧੧ ।

ਦੋਹਰਾ : ਗ੍ਰਿੱਸਟ ਧਰਮੁ ਸੁਭ ਕਰਮੁ ਹੈ ਯਾਂ ਸਮਿ ਕਰਮ ਨ ਹੋਰ ।
ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰ ਕਰਮ ਮਥ ਕਾਢਿਆ ਸਾਰੁ ਨਚੋਰ । ੧੨ ।

ਦੋਹਰਾ : ਹਰਿਮੰਦਰ ਗੁਰ ਸੰਤ ਸੋਂ ਧਾਰ ਪ੍ਰੇਮੁ ਮਨ ਡੋਰ ।
ਦੈ ਪਰਕਰਮਾ ਡੰਡਵਤ ਪੈਰ ਪਾਂਇ ਕਰ ਜੋਰ । ੧੩ ।

ਦੋਹਰਾ : ਹਰਿਮੰਦਰ ਹਰਿਦੁਵਾਰੁ ਜੋ ਪ੍ਰਾਚੀ ਦਿਸਾ ਨਿਹਾਰ ।
ਤਿੰਹਿੰ ਮੱਜਨੁ ਕਰ ਜਪੁ ਪਢੈ ਉਤਰੈ ਭਵ ਨਿਧ ਪਾਰ । ੧੪ ।

ਦੋਹਰਾ : ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰ ਸੁਧਾਸਰ ਬਰੁ ਦੀਨਾ ਤਿਹਿ ਕਾਲ ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੱਜਨੁ ਕਰੇ ਪਰੈ ਨ ਜਮ ਕੇ ਜਾਲ । ੧੫ ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਾਂਹਿ ਸਮੇ ਗੁਰ ਦਾਸ ਹਿਤ ਸੰਗਤ ਜੁਰੀ ਅਪਾਰ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਰ ਤਟ ਬੈਠ ਤਬ ਅਮਿਤ ਕਢਾਈ ਕਾਰ । ੧੬ ।

ਦੋਹਰਾ : ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੁ ਸਾਜ ਗੁਰ ਇਹਿ ਬਰੁ ਕਹਿਆ ਉਚਾਰ ।
ਖਟ ਜੋਜਨ ਪਰ ਜੰਤ ਪੁਰੁ ਬਸਹੈਂ ਹਾਟੁ ਬਜਾਰ । ੧੭ ।

ਦੋਹਰਾ : ਅੰਤਹਿ ਪੁਰ ਗੁਰ ਭਵਨ ਨਿਜ ਸਜੇ ਅਨੂਪ ਉਦਾਰ ।
ਤਿੰਹਿੰ ਛਬ ਕਨਕਾ ਕਹਿਤ ਕਵ ਸੁਨੋ ਸੰਤ ਚਿਤ ਧਾਰ । ੧੮ ।

ਦੋਹਰਾ : ਲੰਕਾ ਬੰਕੀ ਕਹਿਤ ਹੈਂ ਸਭ ਨਰ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਂਨ ।
ਸੋ ਗੁਰ ਭਵਨ ਸਮਾਂਨ ਨਹਿ ਦੀਜੈ ਕੋ ਪਰਮਾਂਨ । ੧੯ ।

ਸੁਰ ਪ੍ਰਰੁ ਕਿਆ ਸਰਾਹੀਏ ਪੁੰਨ ਭੋਗ ਗਿਰ ਪਾਇ ।
ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਦਰਬਾਰੁ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸ ਨ ਜੂਨੀ ਜਾਇ । ੨੦ ।

ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਦਨੇਸ ਕੇ ਨ ਬ੍ਰਿੰਚਨ ਮਹੇਸ ਕੇ
ਸੁਰੇਸ ਅਲਕ੍ਰੇਸ ਕੇ ਨ ਐਸੇ ਨੀਕੇ ਧਾਂਮ ਹੈਂ ।
ਦੇਵ ਦਾਂਨਵਾਂਨ ਕੇ, ਨ ਸਾਹ ਸੁਲਤਾਂਨ ਕੇ,
ਜਹਾਂਨ ਮੈਂ ਨ ਆਨ ਧਾਂਮ ਐਸੇ ਅਭਰਾਂਮ ਹੈ ।
ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਕੇ ਅਵਾਸ ਮੈਂ ਪ੍ਰਕਾਸ ਰਹੀ,
ਕੀਰਤ ਕ੍ਰਤਾਰ ਜੂ ਕੀ, ਸਦਾ ਆਠੋ ਜਾਂਮ ਹੈ ।
ਸਦਾ ਨਿਰਵੈਰੁ ਜਾਂ ਕੋ ਕਾਹੂ ਸੋ ਨ ਬਾਦੁ
ਬੈਰੁ ਗੁਰੁ ਰਾਂਮਦਾਸੁ ਮਾਨੋਂ ਆਪ ਸਿਰੀ ਰਾਂਮੁ ਹੈ । ੨੧ ।

ਗੁਰੂ ਰਾਂਮਦਾਸ ਜੂ ਕੀ ਕੀਰਤ ਉਦਾਰ
ਬਰ ਨੇਤ ਨੇਤ ਗਾਵੈ ਮੁਖ ਸਦਾ ਦੇਵੀ ਸਾਰਦਾ ।
ਸੰਭੂ ਧਰੇ ਧਿਯਾਂਨੁ ਜਾਂ ਕੋ ਰਰੇ ਮੁਖ ਗਿਯਾਨੁ
ਬਿਧ ਨ੍ਰਿਤ ਕੈ ਸੁਨਾਵੈ ਬੀਨ ਜਾਂ ਕੋ ਰਿਖੁ ਨਾਰਦਾ ।
ਸਿੰਘ ਅਸਵਾਰ ਦੇਵੀ ਠਾਢੀ ਦਰਦਾਰ
ਗੁਰ ਜੋਤ ਸੋ ਜਗਾਵੇ ਇੰਦ੍ਰ ਆਰਤੀ ਸੁ ਧਾਰਦਾ ।
ਰੈਂਨ ਦਿਨੁ ਗਾਵੈ ਗੁਨ ਪਾਰਹੂ ਨ ਪਾਵੈ
ਨਿੱਤ ਜਾਂ ਕੋ ਨੈਆ ਨਾਮੁ ਸਹਿਸਾਂਨਨੁ ਉਚਾਰਦਾ । ੨੨ ।

ਸੰਖ ਨਾਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਂਮਦਾਸੰ ਕਟੈ ਕਾਲ ਫਾਸੰ ।
ਸੁਧਾ ਤਾਲ ਤੀਰੰ । ਸਜੇ ਧਾਮ ਧੀਰੰ । ੨੩ ।

ਭਇਯੋ ਭੂਰ ਮੇਲਾ । ਸੁਧਾ ਸ੍ਰ ਸੁਹੇਲਾ ।
ਜੁਰਿਯੋ ਜੰਬ ਦੀਪੰ । ਪ੍ਰਜਾ ਔ ਮਹੀਪੰ । ੨੪ ।
ਨਰੰ ਨਾਰ ਜੇਤੇ । ਪਢੈ ਸਬਦ ਤੇਤੇ ।
ਸੁਧਾ ਤਾਲ ਨਾਵੈਂ । ਜਅੰ ਗੀਤ ਗਾਵੈਂ । ੨੫ ।
ਭਇਯੋ ਅਭੀਚ ਪ੍ਰਬੰ । ਜੁਰੇ ਦੇਵ ਸ੍ਰਬੰ ।
ਨਿਸਾਨੰ ਬਜਾਏ । ਸਣੈ ਬਾਂਮ ਆਏ । ੨੬ ।
ਬਿਧੰ ਆਪ ਆਏ । ਸਵਿੱਤ੍ਰੀ ਸੁਹਾਏ ।
ਕਪਰਦੀ ਸਿਧਾਇਯੋ । ਸਣੇ ਗਵਰ[1] ਆਇਯੋ । ੨੭ ।
ਆਇਯੋ ਸੰਬਰਾਰੰ । ਰਤੰ ਸਾਥ ਨਾਰੰ ।
ਨਿਸਾ ਨਾਥ ਆਏ । ਸੁ ਰੋਹਣ ਸੁਹਾਏ । ੨੮ ।
ਸੁਰੇਸੰ ਸਿਧਾਇਯੋ । ਪਲੋਮੀ ਲਿਆਇਯੋ ।
ਦਨਜ ਦੇਵ ਜੇਤੇ । ਜੁਰੇ ਆਇ ਤੇਤੇ । ੨੯ ।

---

[1] ਗੌਰ

ਸਰੰ ਤੀਰ ਆਏ । ਜੈਕਾਰੇ ਬੁਲਾਏ ।
ਕਰੈਂ ਸੁਧਾ ਪਾਨੰ । ਸੁ ਕੀਨੋ ਸਿਨਾਨੰ । ੩੦ ।
ਹਰਿ ਮੰਦ੍ਰ ਨਿਹਾਰੇ । ਪ੍ਰਣਾਮੰ ਸੁਧਾਰੇ ।
ਦ੍ਰਸੇ ਰਾਮਦਾਸੰ । ਭਈ ਪੂਰ ਆਸੰ । ੩੧ ।
ਜਪੈਂ ਜਾਪ ਜੈ ਕੇ । ਮਿਲੇ ਭੇਟ ਦੈ ਕੇ ।
ਪ੍ਰਕ੍ਰਮਾਂ ਸੁਧਾਰੇ । ਸੁਪਾਦੰ ਜੁਗਾਰੇ[1] । ੩੨ ।
ਸੁਰੰ ਪਾਲ ਆਏ । ਸੁ ਫੂਲੰ ਬਸਾਏ[2] ।
ਪ੍ਰਣਾਮੰ ਸੁਧਾਰੇ । ਦੈ ਭੇਟੰ ਅਪਾਰੇ । ੩੩ ।
ਜਿਤੇ ਜੀਵ ਜੰਤੰ । ਸੁਰਾਸੁਰ ਮਹੰਤੰ ।
ਸੁਧਾ ਤਾਲ ਨਾਏ । ਸੁਧਾਮ ਸਿਧਾਏ । ੩੪ ।
ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸੰ । ਕੀਓ ਧਾਮ ਬਾਸੰ ।
ਨਿਜੰ ਭੌਨ ਰਾਜੈ । ਸਿੰਘਾਸਨ ਬਿਰਾਜੈ । ੩੫ ।

ਚੌਪਈ : ਲੋਹ ਲੰਗਰ ਗੁਰ ਦੀਨੇ ਸਾਜ । ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ ਰਹੇ ਬਿਰਾਜ ।
ਸਾਧੁ ਸੰਤੁ ਗੁਰ ਸਿੱਖੁ ਜੁ ਆਵੈ । ਸਭੁ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਗੁਰ ਲੰਗਰ ਪਾਵੈ । ੩੬ ।
ਕਿਤਕ ਦਿਵਸ ਸਰਸੁਧਾ ਬੀਤਾਏ । ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਲਹੌਰ ਸਿਧਾਏ ।
ਪ੍ਰਿਥੀ ਸੋਂਮੁ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨੁ ਸੰਗਾ । ਲਇਯੋ ਸੰਗ ਰਿਪੁਦੇਵ ਅਨੰਗਾ । ੩੭ ।
ਬਜੇ ਨਿਸਾਂਨ ਚੜੀ ਸਭ ਸੈਨਾਂ । ਗਜ ਅਰੂਢ[3] ਗੁਰੁ ਕਰੁਣਾ ਐਨਾਂ ।
ਲੌਪੁਰ ਕੋ ਤਬ ਚਲੇ ਸਿਧਾਇ । ਚਤੁਰੰਗ ਨਸੰਗ ਚਮੂੰ ਸੁਹਾਇ । ੩੮ ।
ਸੀਤਾ ਸੁਤ ਪੁਰ ਆਏ ਜਬ ਹੀ । ਐਰਾਵਤੀ ਤੀਰ ਗਏ ਤਬ ਹੀ ।
ਸਰਤਾ ਤਟ ਸਭ ਚਮੂੰ ਉਤਾਰੀ । ਪ੍ਰ ਪ੍ਰਵੇਸੁ ਕੀਆ ਗੁਰੂ ਮੁਰਾਰੀ । ੩੯ ।
ਨਿਜ ਮੰਦਰ ਗੁਰ ਆਇ ਬਿਰਾਜੇ । ਸਿਖ ਸੇਵਕੁ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਢਿਗ ਛਾਜੇ ।
ਮਿਲਿਯੋ ਸੁ ਬੰਸੁ ਸਰਬ ਸੁਖਦਾਈ । ਦੇਸ ਦੇਸ ਸੁਣ ਸੰਗਤ ਆਈ । ੪੦ ।
ਪਢੈਂ ਸਬਦ ਸਿਖ ਸਾਜ ਬਜਾਂਵੈਂ । ਕੀਰਤਨ ਕਰੈਂ ਰਾਂਮ ਗੁਨ ਗਾਂਵੈਂ ।
ਏਕ ਦਿਵਸ ਸਾਖੀ ਇਹਿ ਭਈ । ਸਾਖ ਕਹੁੰ ਭਰਥ੍ਰੀ ਕੀ ਦਈ । ੪੧ ।
ਜਬ ਗੋਰਖ ਕਾ ਦਰਸਨੁ ਕੀਨੋ । ਨ੍ਰਿਪ ਤਜ ਮੋਹੁ ਰਾਜ ਕੋ ਦੀਨੋ ।
ਸਹੰਸ ਅਠਾਰਾਂ ਤ੍ਰਿਆਰੀ ਦਾਰਾ । ਗਜ ਰਥ ਬਾਜੀ ਤਜੇ ਅਪਾਰਾ । ੪੨ ।
ਅਬ ਗੁਰ ਸਿੱਖੁ ਨਹੀਂ ਕੋਊ ਐਸਾ । ਗੁਰ ਪ੍ਰੇਂਮੀ ਭਰਥ੍ਰਿ ਨ੍ਰਿਪ ਜੈਸਾ ।
ਤਬ ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜਗਤੇਸ । ਹਮਰੇ ਸਿਖ ਭਰਥ੍ਰੀ ਤੇ ਬੇਸ । ੪੩ ।
ਭਰਥ੍ਰਿ ਭੋਗ ਰਾਜੁ ਕੀਆ ਜੀਰਣ । ਭੋਗ ਭੋਗ ਸੁਖ ਭਇਆ ਉਜੀਰਣ ।
ਤਬ ਗੋਰਖ ਮਿਲ ਭਇਆ ਉਦਾਸੀ । ਤਊ ਨ ਕਟੀ ਮੋਹਿ ਭ੍ਰਮ ਫਾਸੀ । ੪੪ ।
ਕਬਹੂੰ ਉਡੇ ਸੁਮੇਰ ਸਿਧਾਵੈ । ਕਬਹੂੰ ਫਿਰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਰ ਆਵੈ ।
ਕਬਹੂੰ ਲਾਇ ਬਹੇ ਬਨ ਤਾਰੀ । ਕਹਬੂ ਪੂਜਾਵੇ ਰਾਜ ਦੁਵਾਰੀ । ੪੫ ।

[1]ਜੁਆਰੇ [2]ਬ੍ਰਸਾਏ [3]ਅਰੂੜ

ਅਹੰ ਬ੍ਰਿਹਮੁ ਕਹ[1] ਆਪੁ ਪੂਜਾਇਆ[2] । ਪਰਮ ਪੁਰਖੁ ਉਨ[3] ਅਜੇ ਨ ਪਾਇਆ[4] ।
ਹਮਰੇ ਸਿਖ ਐਸੇ ਜਗ ਮਾਂਹੀ । ਪਰਪੰਚਨ ਮਨ ਨੈਕੁ ਨ ਚਾਂਹੀ । ੪੬ ।
ਕਹਾਂ ਭਇਆ ਭਰਥ੍ਰਿ ਤ੍ਰਿਆ ਤਿਆਗੀ । ਬਕੇ ਪ੍ਰਾਂਣ ਤਬ ਭਇਆ ਵੈਰਾਗੀ ।
ਜਿੰਹਿ ਨਰ ਦਾਰਾ ਤਰਸ ਤਪਾਈ । ਨੈਨ ਨ ਦੇਖੀ ਧਾਮ ਨ ਆਈ । ੪੭ ।
ਗੁਰ ਪਾਤੀ ਲਖ ਜੋ ਤਜ ਆਂਹੀ । ਸੋ ਭਰਥ੍ਰਿ ਸਾਹੋ ਇਕਿ ਨਾਂਹੀ ।
ਤਬ ਸੰਗਤ ਇਹ ਕੀਨ ਉਚਾਰੁ । ਐਸੋ ਸਿਖੁ ਪ੍ਰਭ ਹਮੈਂ ਦਿਖਾਰੁ । ੪੮ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤਬ ਅਰਦਾਸ ਲਿਖਾਈ । ਨਿਜ ਸੇਵਕ ਪ੍ਰਿਤ ਏਹੁ ਅਲਾਈ ।
ਹੁਕਮੁ ਹੇਰ ਮੇਰੇ ਢਿਗ ਆਵੇ । ਮਤੁ ਦੂਜੀ ਦਿਸ ਪੈਰੁ ਟਿਕਾਵੇ । ੪੯ ।

ਹਰਾ: ਨਾਤ ਖਾਤ ਬੈਠਤ ਉਠਤ ਅਵਰੁ ਜੁ ਕਾਜ ਅਪਾਰ ।
ਸਭ ਤਜ ਆਵੇ ਮੋਹਿ ਢਿਗ ਹੇ ਸਿਖ ਹੁਕਮੁ ਨਿਹਾਰ । ੫੦ ।

ਪਈ: ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਇਕੁ ਸਿੱਖੁ ਬੁਲਾਇਆ । ਦੈ ਪਾਤੀ ਨੀਕੈ ਸਮਝਾਇਆ ।
ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ[5] ਦੋਦੇ ਜਾਵੇ । ਹਰਦਮ ਰਾਂਮ ਕਾ ਧਾਮੁ ਪੁਛਾਵੇ[6] । ੫੧ ।
ਸਿਰੇਪਾਉ ਮਿਲ ਤਾਂ ਕੋ ਦੀਜੋ । ਪਾਤੀ ਅਪੂਨੇ ਪਾਸ ਰਖੀ ਜੋ ।
ਤਾਂ ਕੋ ਬਿਆਹੁ ਆਇਆ ਅਬ ਨੇਰੇ । ਬ੍ਰਾਤ ਜਾਹੁ ਤਿੰਹਿ ਸਾਥ ਸਵੇਰੇ । ੫੨ ।
ਤੁਮ ਰਹੀਓ ਤਿੰਹਿ ਸਾਥ ਹਮੇਸਾ । ਸਾਸਰੁ ਪੁਰ ਜਬ ਕਰੇ ਪ੍ਰਵੇਸਾ ।
ਤੀਨ ਲਾਵ ਲਵੈ ਵਹੁ ਜਬ ਹੀ । ਗੁਰ ਪਾਤੀ ਦੀਜੋ ਤਿੰਹਿ ਤਬ ਹੀ । ੫੩ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਗੁਰ ਸਿੱਖੁ ਪਠਾਇਆ । ਦੈ ਪਾਤੀ ਨੀਕੈ ਸਮਝਾਇਆ ।
ਕ੍ਰਿ ਪ੍ਰਣਾਮੁ ਸਿੱਖੁ ਗਇਆ ਸਿਧਾਇ । ਪੁਰ ਕ੍ਰਤਾਰਿ ਪਹੂਚਿਆ ਆਇ । ੫੪ ।

ਹਰਾ: ਹਰਦਮ ਰਾਂਮ ਕਾ ਧਾਮੁ ਪੁਛ ਮਿਲਯਾ ਸਿੱਖ ਘਰ ਆਇ ।
ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਗੁਰ ਫਤੇ ਕਹਿ ਪਰੇ ਪਰਸਪਰ ਪਾਂਇ[7] । ੫੫ ।

ਹਰਦਮ ਰਾਂਮ ਸੋ ਅੰਗ ਲਗਾਈ ।
ਚੜੀ ਬ੍ਰਾਤ ਨੀਸਾਂਨ ਬਾਂਏ[8] । ਹਰਦਮ ਰਾਂਮ ਸਾਸੁਰ ਪੁਰ ਆਏ । ੫੬ ।
ਜਾ ਤਨੀ ਛੁਹੀ ਖਾਰੇ ਪਗੁ ਧਰਿਆ । ਲਾਂਵ ਲੈਣ ਕਾ ਆਹਰੁ ਕਰਿਆ ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਲਾਂਵ ਸਤਜੁਗ ਕੀ ਗਾਈ । ਤ੍ਰੇਤੇ ਕੀ ਦਿਜ ਲਾਂਵ ਅਲਾਈ । ੫੭ ।
ਦੁਵਾਪਰ ਲਾਂਵ ਪਢੀ ਦਿਜ ਜਬ ਹੀ । ਗੁਰ ਪਾਤੀ ਦੀਨੀ ਸਿਖ ਤਬ ਹੀ ।
ਹਰਦਮ ਰਾਮ ਗੁਰ ਹੁਕਮੁ ਨਿਹਾਰਿਆ ।
ਨੈਕੁ ਨ ਨਿਜ ਪਗੁ ਆਗੈ ਧਾਰਿਆ । ੫੮ ।
ਹੁਕਮੁ ਹੇਰ ਠਾਢਾ ਹੁਵੈ ਰਹਿਆ । ਧੰਨ ਭਾਗ ਮੇਰੇ ਮੁਖ ਕਹਿਆ ।
ਚੜੀ ਘੜੀ ਸਫਲੀ ਮਮ ਆਜ । ਯਾਦ ਕੀਆ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਂਰਾਜ । ੫੯ ।
ਹਰਦਮ ਰਾਂਮ ਤਬ ਏਹੁ ਅਲਾਇਆ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮੋ ਪ੍ਰਿਤ ਬੇਗ ਬੁਲਾਇਆ ।
ਤਾਤ ਕਹਿਆ ਸੁਤ ਹਰਦਮ ਰਾਂਮ । ਅਬ ਤੋ ਲੇਹੁ ਚਤੁਰਥੀ ਲਾਂਮ । ੬੦ ।

[2] ਪੂਜਾਇ [3] ਉਨੈ [4] ਪਾਏ [5] ਕਰਤਾਰਪੁਰੇ [6] ਪੁਛਵਾਵੋ [7] ਧਾਂਇ [8] ਬਜਾਏ

ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਜਬ ਹਮ ਘਰ ਜਾਵੈਂ । ਉਤ ਤੇ ਡੋਲਾ ਇਤ ਘਰ ਆਵੈ ।
ਤਬ ਤੁਮ ਜਾਹੁ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਓਰ । ਗੁਰ ਦਰਸਨੁ ਜਾ ਕਰੋ ਲਹੋਰ । ੬੧ ।
ਹਰਦਮ ਰਾਂਮ ਤਬ ਏਹੁ ਅਲਾਈ । ਬਨੀ ਬਾਤ ਅਤ ਮੈ ਕਠਨਾਈ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਐਸੇ ਪਠਿਆ ਲਿਖਾਇ । ਜਲੁ ਪੀਵੋ ਮਮ ਓਰ ਸਿਧਾਇ । ੬੨ ।
ਸਰਬ ਬਾਤ ਕਾ ਏਹੁ ਨਚੋਰੁ । ਮਤੁ ਪਗੁ ਰਾਖੋ ਦੂਜੀ ਓਰੁ ।
ਸਨਮੁਖਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਓਰ ਸਿਧਾਵੋ । ਮਤੁ ਪਗੁ ਦੂਜੈ ਪਾਸੇ ਪਾਵੋ । ੬੩ ।
ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬ੍ਰਿਹਮਨ ਸਿਖ ਕਹੀ । ਸਰਬ ਬ੍ਰਾਤ ਹਾਰ ਪਚ ਰਹੀ ।
ਸਾਸੁ ਸਸੁਰ ਬਹੁ ਕਹੀ ਕਹਾਂਨੀ । ਹਰਦਮ ਰਾਂਮ ਤਬ ਏਕੁ ਨ ਮਾਂਨੀ । ੬੪ ।
ਪਟੁਕਾ ਤੀਰੁ ਕਟਾਰੁ ਸੁ ਧਾਰ । ਹਰਦਮ ਰਾਂਮ ਏਹੁ ਕਹੀ ਪੁਕਾਰ ।
ਇਸ ਸੰਗ ਚੌਥੀ ਲਾਂਵ ਦਿਵਾਇ । ਮਮ ਪੁਰ ਡੋਲਾ ਦੇਹੁ ਪੁਚਾਇ । ੬੫ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਗੁਰ ਮਾਰਗ ਪਾਇਆ । ਗੁਰ ਕਾ ਹੁਕਮੁ ਸੀਸ ਧਰ ਲਇਆ ।
ਕੇਸਰ ਭੀਨੇ ਬਸਤਰ ਅੰਗ ਕਰ ਕੰਗੁਨਾ[1] ਚੜ ਸਬਜ ਤਰੰਗ । ੬੬ ।
ਹਰ ਦਮ ਰਾਂਮੁ ਗੁਰ ਓਰ ਸਿਧਾਇਆ । ਸਯੰ ਕਾਲ ਭਏ ਲੋ ਪੁਰ ਆਇਆ ।
ਮਿਲਿਯੋ ਮਿੱਤ੍ਰਪੁਰ ਢਿਗ ਇਕੁ ਤਾਂਕੋ । ਦੁਰਾਚਾਰ ਖੋਟਾ ਮਤੁ ਜਾਂਕੋ । ੬੭ ।
ਰਾਂਮ ਰਾਂਮ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਦੁਹੂ ਭਾਖਿਯਾ । ਚਲੋ ਧਾਂਮ ਬਹੁਰੋ ਤਿਨ ਆਖਿਯਾ ।
ਹਰਦਮ ਰਾਮ ਕੋ ਘਰ ਲੈ ਗਇਆ । ਭਲੀ ਠੌਰ ਡੇਰਾ ਤਿਹ ਦਇਆ । ੬੮ ।
ਬਹੁਰੋ ਲਾਇ[2] ਗਇਆ ਸੰਗ ਬਜਾਰ ਬੈਠਾਇਆ ।
ਖੋਟਾ ਮਤੁ ਕਹਿ ਅਤ ਭਰਮਾਇਆ । ੬੯ ।
ਬਾਰ ਬਧੂ ਸੰਗ ਕੀਏ ਕਰਾਰ । ਫਿਰ ਲੈ ਗਇਆ ਆਪਣੇ ਦੁਵਾਰ ।
ਖੋਟਾ ਸੰਗ ਮਿਲੇ ਜਨੁ ਜਾਂ ਕੇ । ਲਗੇ ਛੋਡਤੁ ਰਤੇ ਤਨ ਤਾਂਕੇ । ੭੦ ।
ਉਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਇਹਿ ਕਹਿਆ ਬੀਚਾਰ । ਮੋ ਸਿਖੁ ਡੋਲਿਆ ਆ ਦਰਬਾਰ ।
ਖੋਟੇ ਜਨ ਖੋਟਾ ਮਤੁ ਦੀਨਾ । ਸਿੱਖੁ ਭ੍ਰਮਾਇ ਕੈ ਬੇਮੁਖੁ ਕੀਨਾ । ੭੧ ।
ਅਬ ਚਹੀਏ ਮੁਹਿ ਪਰਦਾ ਢਾਕਿਆ ।
ਚਹੀਏ ਸਿਖ ਕਾ ਸਤੁ ਦ੍ਰਿੜ ਰਾਖਿਆ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਗੁਰ ਬਾਜੁ ਮੰਗਾਇ । ਹੇਂਮ ਜੀਨੁ ਪਾ ਤੰਗੁ ਕਸਾਇ । ੭੨ ।
ਲੈਆ ਸੁਵੰਣ ਕਾ ਆਸਾ ਹਾਥ । ਸਿਖੁ ਸੇਵਕੁ ਕੋਊ ਲਇਆ ਨ ਸਾਥ ।
ਗਨਕਾ ਦੁਵਾਰੇ ਬੈਠਾ[3] ਆਇ । ਕਰ ਆਸਾ ਕੁਰਸੀ ਡਸਵਾਇ । ੭੩ ।
ਜੁਗ ਦੀਨਾਰ ਬੇਸਿਆ ਕੋ ਦਈ । ਲੈ ਧਨ ਬੇਸਵਾ ਚੁਪ ਹੁਵੈ ਗਈ[4] ।
ਚਪਲ ਤੁਰੰਗੁ ਗਰ ਤੀਰ ਬਿਰਾਜੈ । ਰਤਨ ਜੜਤ ਆਸਾ ਕਰ ਛਾਜੈ । ੭੪ ।
ਚਾਰ ਘਟੀ ਨਿਸ ਬੀਤੀ ਜਬੈ । ਹਰਦਮ ਰਾਂਮੁ ਆਇਆ ਚਲ ਤਬੈ ।
ਛੈਰੀਦਾਨੁ ਜਬ ਨੈਂਨ ਨਿਹਾਰਯੋ । ਹਰਦਮ ਰਾਂਮ ਤਬ ਏਹੁ ਬੀਚਾਰਿਯੋ । ੭੫ ।

[1]ਕੰਗਨਾਂ [2]ਲੈਇ [3]ਬੈਠੇ [4]ਰਹੀ

ਰਤਨ ਜੜਤ ਆਸਾ ਜਿਂਹਿਂ ਹਾਥ । ਜੀਨੁ ਸੁਨਹਿਰੀ ਘੋਰਾ ਸਾਥ ।
ਆਜੁ ਈਹਾਂ ਛਿਤਪਤੁ ਕੋਊ ਆਇਓ ।
ਛਰੀਦਾਰੁ ਜਿਂਹਿ ਪਵਰ ਬੈਠਾਇਓ । ੭੬ ।

ਐਸੇ ਕਹਿ ਪਾਛੇ ਫਿਰ ਗਇਆ । ਅਪਨੇ ਡੇਰੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਆ ।
ਅਰਧ ਰਾਤ ਗਈ ਫੇਰ ਸਿਧਾਇਆ ।
ਅਤ ਅਨੰਗ ਜਬ ਮਨੁ ਭਰਮਾਇਆ । ੭੭ ।

ਛਰੀਦਾਰੁ ਹੇਰਿਆ ਜਬ ਆਇ । ਫਿਰ ਪਾਛੇ ਸਿਖੁ ਗਇਆ ਸਿਧਾਇ ।
ਜਾਂਮੁ ਏਕੁ ਨਿਸ ਰਹੀ ਸੁ ਜਬ ਹੀ । ਮਦਨ ਪਰੇਰਿ ਭੁਲਾਇਆ ਤਬ ਹੀ । ੭੮ ।
ਜਬ ਦੁਵਾਰੇ ਗਨਕਾ ਕੇ ਗਇਆ । ਛਰੀਦਾਰੁ ਠਾਢਾ 'ਦਿਸ ਪਇਆ[1]' ।
ਹਰਦਮ ਰਾਮੁ ਮਨ ਅਤ ਬਿਸਮਾਇਆ ।
ਕਹੇ ਭੂਪੁ ਭਾਰੀ ਕੋਊ ਆਇਆ । ੭੯ ।

ਨਿਜ ਮਨ ਕੀਓ ਬੀਚਾਰੁ ਤਹਾਂ ਹੀ । ਅਬ ਤੋ ਰਹੀ ਰੈਂਨ ਕਛੁ ਨਾਂਹੀ ।
ਹੁਵੈ ਨਿਰਾਸੁ ਆਸਨ ਨਿਜ ਗਇਆ ।
ਸਿਖ ਕੋ ਸਤੁ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਖ ਲਇਆ । ੮੦ ।

ਭਇਆ ਭੋਰੁ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗਇਆ ਡੇਰੇ । ਕਰ ਸਿਨਾਨੁ[2] ਸਿਖੁ ਚੜਿਆ ਸਵੇਰੇ ।
ਮਨ ਧਿਕਾਰ ਪਲ ਪਲ ਪਛਤਾਵੈ । ਗੁਨਹਿੰਗਾਰੁ ਬਨ ਗੁਰ ਕੋ ਧਿਆਵੈ । ੮੧ ।

ਵੈਯਾ : ਸੰਗ ਚਲੇਂ ਜਗ ਖੋਟਨ ਕੇ ਮਨ ਚਾਹਤ ਕੀਰਤ ਹੋਇ ਹਮਾਰੀ ।
ਕਾਜਰ ਕੋਠਰੀ ਬਾਸੁ ਕਰੈ ਕਿਂਹਿਂ ਭਾਂਤ ਪੁਸਾਕ ਰਹੇ ਉਜਿਆਰੀ ।
ਮੋਹਿ ਮਿਲਿਯੋ ਦੁਰਾਚਾਰਹਿ ਭੂਮ ਗਜਾਂ ਮਿਲਿ ਮੈਂ ਗੁਰ ਪ੍ਰੀਤ ਬਿਸਾਰੀ[3] ।
ਬਾਰੰ ਬਾਰ ਕਹੇ ਸਿਖੁ ਹੇ ਗੁਰ ਮੋਹਿ ਛਿਮੋ ਨਿਸ ਕੀ ਗੁਨਾਂ ਗਾਰੀ । ੮੨ ।

ਵੈਯਾ : ਰਾਤ ਕੀ ਬਾਤ ਚਿਤਾਰ ਹੀਏ ਮਨ ਬਾਰੰ ਬਾਰ ਧਿਕਾਰ ਉਚਾਰਿਓ ।
ਲਾਗ ਕਹੇ ਦੁਰਾਚਾਰਨ ਕੇ ਮਨ ਮੱਤਕਰੀ ਨਹਿ ਆਪ ਸੰਭਾਰਿਯੋ ।
ਸੰਗ ਬਸੇ ਨਿਸ ਬਾਸਰ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਤਾਂਹਿ ਤੁਮੈਂ ਮਨ ਦੂਰ ਨਿਹਾਰਿਯੋ ।
ਲਾਗਤ ਲਾਜ ਲਖੀ ਨ ਤੁਮੈਂ ਜਬ ਬਾਰ ਬਧੂਨ ਕੇ ਬਾਰ ਪਧਾਰਿਯੋ । ੮੩ ।

ਵੈਯਾ : ਐਸੇ ਲਰੇ ਝਗਰੇ ਮਨ ਸੌਂ ਸਿਖੁ ਮਾਂਨੁ ਨਿਵਾਰ ਦੁਬਾਰ ਸਿਧਾਇਯੋ ।
ਸਿੰਘ ਦੁਵਾਰ ਪੈ ਆਇ ਤਬੈ ਸਿੱਖ ਮੇਵਰੇ ਕੋ ਮੁਖ ਏਹੁ ਅਲਾਇਯੋ ।
ਜਾਹਿ ਹਜੂਰ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਮਮ ਓਰ ਤੇ ਦੋਵੇ ਕਰ ਜੋਰ ਸੁਨਾਇਯੋ ।
ਸੇਵਕੁ ਹਦਮ ਰਾਮੁ ਪ੍ਰਭੂ ਪਗ ਪੰਕਜ ਚਾਹਤ ਸੀਸੁ ਨਿਵਾਇਯੋ । ੮੪ ।

ਹਰਾ : ਕਹਿਯੋ ਮੇਵਰੇ ਆਇ ਢਿਗ ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਂਰਾਜ ।
ਹਰ ਦਮੁ ਰਾਮ ਦੁਆਰ ਗੁਰ ਠਾਢੋ ਦਰਸਨ ਕਾਜ । ੮੫ ।

...ਟਇਆ [2]ਇਸਨਾਨ [3]ਬਿਸਰਾਈ

ਸੋਰਠਾ : ਏ ਸੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਆਇ ਮਿਲੇ ਆਪਨੇ ਦਾਸ ਕੋ ।
ਸਿੱਖ ਗਹੇ ਗੁਰ ਪਾਂਇ ਗੁਰ ਸਿਖੁ ਲਾਇਓ ਕੰਠ ਨਿੰਜ । ੮੬ ।

ਸੋਰਠਾ : ਲੈ ਨਿਜ ਸੇਵਕੁ ਸਾਥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਆਇਆ ਸਭਾ ਮੈਂ ।
ਸਿਖ ਧਰ ਮਸਤਕ ਹਾਥ ਰਾਂਮ ਰਾਂਮ ਕਹੀ ਸਭਾ ਕੋ[1] । ੮੭ ।

ਸੋਰਠਾ : ਰਤਨੁ ਅਮੋਲਕੁ ਆਇ ਚੜੇ ਕਹੂੰ ਸੁਲਤਾਨ ਕਰ ।
ਦਿਖਰਾਵਤ ਚਿਤ ਚਾਇ ਜਿੰਉ ਅਪਨੇ ਸੂ ਬੈਸੁ ਭਟ । ੮੮ ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੰਗਤ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਏਹੁ ਸਿਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ ।
ਏ ਹਮਰੋ ਸਿਖੁ ਬੀਰ ਬਡੋ ਨ੍ਰਿਪ ਭੂਬਰੀ ਤੇ ਮਤੁ ਯਾਂਹਿ ਉਧਾਰੇ ।
ਤੀਨ ਲਈ ਇਨ ਲਾਂਵ ਜਬੇ ਲਖਮੋ ਪਤੀਆ ਮਮ ਓਰ ਪਧਾਰੇ ।
ਹੈ ਕੰਗਨਾ ਅਬ ਲੌ ਕਰ ਮੋ ਰੰਗ ਕੇਸਰ ਅੰਬਰ ਅੰਗ ਸਵਾਰੇ । ੮੯ ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੰਗਤ ਹੇਰ ਸਰੂਪੁ ਤਬੈ ਸਿੱਖ ਕੋ ਇਹਿ ਬਾਰੰਬਾਰ ਉਚਾਰਿਓ ।
ਧੰਨ ਤੁਮੈ ਪਿਤ ਮਾਤ ਸੁ ਬੰਸੁ ਜਹਾਂ ਭਵ ਭੀਤਰ ਤੈਂ ਭਵੁ ਧਾਰਿਯੋ ।
ਏ ਸੁਨ ਹ੍ਰਦਮ ਰਾਮੁ ਹੀਏ ਨਿਜ ਫੂਲ ਗਇਯੋ ਮਨ ਮਾਨੁ ਸੰਭਾਰਿਯੋ ।
ਬੋਲ ਗੁਮਾਂਨ ਸੋ ਏਹੁ ਕਹੀ ਗੁਰ ਹੇਤ ਹਮੈਂ ਕੁਲ ਲਾਂਜ ਨਿਵਾਰਿਯੋ । ੯੦

ਸਵੈਯਾ : ਪਾਤੀ ਨਿਹਾਰ ਜੁਹਾਰ ਹਮੈਂ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਨ ਪੈਂਨ ਦਈ ਭੰਡਨਾਂ[2] ।
ਪੈਰੁ ਨ ਦੂਸਰੀ ਓਰ ਧਰਿਆ ਲੈ ਤੀਨ ਹੀ ਲਾਂਵ ਤਜੀ ਅੰਡਨਾਂ ।
ਤੀਰੁ ਕਟਾਰੁ ਸੁ ਚੀਰ ਦਇਯਾ ਕਰ ਨਾਰ ਭਤਾਰ ਰਹਿਆ ਕੰਡਨਾਂ ।
ਛੋਡ ਕੁਟੰਬ ਚਲਿਆ ਗੁਰ ਪੈ ਕੁਲ ਲਾਗਤ ਲਾਜ ਕਰੀ ਸੰਡਨਾਂ । ੯੧ ।

ਦੋਹਰਾ : ਏ ਸੁਨ ਕੇ ਤਬ ਗੁਰ ਕਹਿਯਾ ਸੁਨੁ ਸਿੱਖ ਹਰਦਮ ਰਾਂਮ ।
ਤੋ ਹਿਤ ਨਿਸ ਚੁਪਦਾਰ ਮੈਂ ਭਇਆ ਸੁ ਚਾਰੋ ਜਾਂਮ । ੯੨ ।

ਦੋਹਰਾ : ਤੈਂ ਗੁਰ ਹਿਤ ਐਸੀ ਕਰੀ ਗੁਰ ਕਹੁ ਕੈਸੀ ਕੀਨ ।
ਬੂਡਤ ਬਿਖੈ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਤੇ ਰਾਖਿਯਾ ਤੇਰਾ ਦੀਨੁ । ੯੩ ।

ਚੌਪਈ : ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮੁਖ ਏਹੁ ਅਲਾਇਆ । ਹ੍ਰਦਮ ਰਾਮੁ ਤਬ ਮਨ ਪਛੁਤਾਇਆ ।
ਲਗਾ ਧਿਕਾਰਨ ਫਿਰ ਨਿਜ ਮਨ ਸੋ ।
ਕਿਉਂ ਹਿਤੁ ਕੀਆ ਹਿਤੂ ਦੁਰਜਨ[3] ਸੋ । ੯੪ ।
ਮੈਂ ਨਿਸ ਕਰੀ ਅਵੱਗਿਆ ਭਾਰੀ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਖੀ ਲਾਜ ਹਮਾਰੀ ।
ਸਤਗੁਰ ਸਤੁ ਮੇਰਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਰਾਖਿਆ । ਪੰਚਾਲੀ ਜਿੰਉ ਪਰਦਾ ਢਾਕਿਆ । ੯੫
ਸੋਨ ਫਤੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਪਚੀ । ਔਗੁਨ ਗੋਪ ਸੁਨਾਈ ਸਚੀ ।
ਗਰਬ ਨ ਬਾਤ ਕਰਤ ਸੁਰ ਗਿਆਨ । ਜੋ ਡੂਬਾ ਸੋ ਮਨ ਅਭਮਾਨ । ੯੬ ।
ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਮੈ ਨਿਜ ਕਰੀ ਬਡਾਈ । ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਇਹ ਬਾਤ ਅਲਾਈ ।

---
[1]ਮੋ [2]ਭਗਨ [3]ਤੁਰਜਨ

ਮੈ ਤੇਰਾ ਨਿਸ ਹੁਵੈ ਚੁਪਦਾਰੁ । ਚਾਰ ਜਾਂਮ ਰਹਿਆ ਗਨਕਾ ਬਾਰੁ । ੯੭ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਨਿਜ ਮਨ ਧਿਤਕਾਰੇ । ਦ੍ਰਿਗ ਨੀਵੇਂ ਢਿਗ ਖਰਾ ਅਗਾਰੇ ।
ਅੰਤਰਜਾਂਮੀ ਗੁਰ ਭਗਵਾਂਨ । ਹ੍ਰਦਮ ਰਾਂਮ ਕਾ ਰਾਖਿਯਾ ਮਾਂਨ । ੯੮ ।
ਭੁਜ ਭਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੰਠ ਲਗਾਇਆ । ਸਾਧ ਸਾਧ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਫੁਰਮਾਇਆ ।
ਉਸਤਤ ਕਰੀ ਦਾਸ ਕੀ ਆਪ । ਜਿਂਉ ਹਰਿ ਕਰੈ ਭਗਤ ਕੋ ਜਾਪ । ੯੯ ।
ਭਗਤ ਭਜੈਂ ਹਰਿ ਕੋ ਇਕ ਬਾਰੀ । ਬਾਰ ਬਾਰ ਤਿਂਹਿਂ ਭਜੈ ਮੁਰਾਰੀ ।
ਕਰਮ ਕਾਲ ਹਰਿ ਜਨੁ ਬਿਸਰਾਵੈ । ਹਰਿ ਨਾਂ ਜਨ ਕੋ ਨੈਕੁ ਭੁਲਾਵੈ । ੧੦੦ ।
ਤਿਂਉ ਗੁਰਸਿੱਖ ਕੀ ਪੈਜ ਸਵਾਰੇ । ਨਿਜ ਸੇਵਕ ਕੋ ਸਰਪਰ ਤਾਰੇ ।
ਹ੍ਰਦਮ ਰਾਂਮ ਜੋ ਭੇਟ ਚਢਾਈ । ਲੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿਜ ਗੋਲਕ ਪਾਈ । ੧੦੧ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤਿਂਹਿ ਛਿਨਿ ਹੁਵੈ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ । ਹ੍ਰਦਮ ਰਾਂਮ ਕੋ ਦੀਆ ਦੁਸਾਲਾ ।
ਕੀਆ ਬਿਦਾ ਅਪਨੈ ਘਰ ਆਇਆ ।
ਮਿਲ ਦਾਰਾ ਕੰਗਨਾ ਖੁਲਵਾਇਆ । ੧੦੨ ।

ਦੋਹਰਾ : ਹ੍ਰਦਮ ਰਾਂਮੁ ਨਿਜ ਧਾਂਮ ਜਾਂ ਮਿਲਿਯਾ ਨਵੇਲੀ ਨਾਰ ।
ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਰ ਸੁਧਾ ਕੋ ਹੋਇ ਆਪ ਤੀਆਰ । ੧੦੩ ।

ਚੌਪਈ : ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੋ ਕਰੀ ਚਢਾਈ । ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਤਬ ਏਹੁ ਅਲਾਈ ।
ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਕੋ ਈਹਾਂ ਠਹਿਰਾਵੋ । ਪਢਨ ਪਾਰਸੀ ਇਲਮੁ ਸਿਖਾਵੋ । ੧੦੪ ।
ਇਸ ਕੋ ਬੁੱਧ ਤੀਛਨ ਅਤ ਐਸੀ । ਬ੍ਰਿੰਚ ਦੇਵ ਗੁਰ ਕੀ ਨਹੀ ਵੈਸੀ ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਪਾਰਸੀ ਅਰਬੀ ਸਿਖੇ । ਸਹਿਸਕ੍ਰਿਤ ਹਿੰਦੀ ਫਿਰ ਲਿਖੇ । ੧੦੫ ।
ਪਢੈ ਪਹਿਲਵੀ ਪਸਤੁਮੁ ਜਾਨੇ । ਦੇਸ ਭਾਖਾ ਤੋਰਕੀ ਪਹਿਚਾਨੇਂ ।
ਬਹੁਰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਕਰ ਪਰਕਾਸ । ਤੌ ਆਵੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੈ ਪਾਸ । ੧੦੬ ।
ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਦਾਸ ਸੂਧੇ ਵਡਭਾਗ । ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਕੇ ਕਹੇ ਸੁ ਲਾਗ ।
ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਲਾਹੌਰ ਠਹਿਰਾਇਆ । ਪਢੋ ਪਾਰਸੀ ਆਪ ਅਲਾਇਆ । ੧੦੭ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਨੀਸਾਨ ਬਜਾਏ । ਸਿਵਕਾ ਰਥ ਗਜ ਅਰਬ ਮੰਗਾਏ ।
ਕਰੀ ਸਬਲ ਸੀਘਰ ਅਸਵਾਰੀ । ਭਈ ਧੁਕਾਰ[1] ਧੌਂਸੇ ਕੀ ਭਾਰੀ । ੧੦੭ ।
ਨੇਬਿ ਨਕੀਬ ਅਗਾਰੇ ਜਾਂਹੀ । ਸਬਦੁ ਸਲਾਂਮਤ ਭਾਖ ਸੁਣਾਹੀ ।
ਸੇਵਕ ਸਿੱਖੁ ਮਗ ਮਿਲੇ ਜੁ ਆਇ । ਕਹੇਂ ਪ੍ਰਣਾਮੁ ਹਜੂਰ ਸੁਣਾਇ । ੧੦੮ ।
ਖੁਰ ਬਾਜਨ ਧਰ ਧੂਰ ਉਡਾਨੀ । ਭਈ ਸੂਰ ਨਭ ਜੋਤ ਮਲਾਂਨੀ ।
ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ ਆਇ ਬਿਰਾਜੇ । ਗੁਰਦੂਤ ਲਖ ਸੁਰਪਤ ਲਖ ਲਾਜੇ । ੧੦੯ ।

ਅੜਲ[2] : ਦੇਸਨ ਦੇਸਨ ਪਾਰ ਜੁ ਸਿੱਖ ਹਜੂਰ ਕੇ ।
ਸਿਰੀ ਸੁਧਾਸਰ ਆਏ ਤੁਰੇ ਜੁ ਦੂਰ ਕੇ ।
ਦੈ ਪਰਕਰਮਾਂ ਭੇਟ ਚਢਾਇ ਜੁਹਾਰ ਦੇ ।

[1]ਧੁਕਾਰ [2]ਅੜਿਲ

ਜੀ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਇ[1] ਮੁਖੋਂ ਉਚਾਰਦੇ । ੧੧੦ ।
ਮੇਲਾ ਜੁਰਿਆ ਅਪਾਰ ਅਨੂਪ ਸੁਹਾਵਣਾ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਾ ਕਰ ਦਰਸ ਸੁਧਾਸਰ ਨਾਵਣਾ ।
ਸਰ ਪਰਕਰਮਾਂ ਕਰ ਕਰ ਸਾਜ ਬਜਾਂਵਦੇ ।
ਹੋ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਬਦ ਭੋਗ ਆਇ ਪਾਵਦੇ । ੧੧੧ ।

ਕਰ ਅਰਦਾਸਾਂ ਜੋਰ ਦੋਊ ਕਰ ਧਿਆਂਵਦੇ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਾ ਧਰ ਧਿਆਂਨੁ ਚਰਨ ਚਿਤਿ ਲਾਂਵਦੇ ।
ਸੰਤ ਸੰਗੁ ਹਰਿ ਨਾਂਮੁ ਦਰਸੁ ਗੁਰ[2] ਦੀਜੀਏ ।
ਜੀ ਹਮਰੇ ਸਗਰੇ ਸੰਕਟ[3] ਦੂਰ ਕਰੀਜੀਏ । ੧੧੨ ।

ਏ ਫਲ ਗੁਰ ਤੇ ਮਾਂਗਤ ਸਿੱਖ ਸਬਾਇਆ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅੰਤਰਜਾਂਮੀ ਸਭੁ[4] ਸੁਣ ਪਾਇਆ ।
ਧਨੁ ਦਾਰਾ ਸੁਤ ਬੰਧ ਪਦਾਰਥ ਜੇਤਿਆ ।
ਹੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹੁਵੈ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦੀਏ ਤਬ ਤੇਤਿਆ । ੧੧੩ ।

ਸ੍ਰੀ ਸੁਧਾਸਰ ਤੀਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਆਇ ਕੈ ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਸਨਮੁਖ ਸਭਾ ਲਗਾਇ ਕੈ ।
ਹੇਮ ਕਲੀਚਾ ਭੂਪੈ ਪ੍ਰਿਥਮ ਬਿਛਾਇਆ ।
ਹੋ ਪਦਮਾਂਪਤ ਜਿਂਉ ਬੈਠ ਦੀਬਾਂਨੁ ਸੁਹਾਇਆ । ੧੧੪ ।

ਤਾਂ ਛਿਨ ਭਾਈ ਸਾਲੋ ਮਿਲਿਆ[5] ਆਇ ਕੈ ।
ਰੁਪੱਈਯਾ ਗੁੜੁ ਪਰਸਾਦ ਸੁ ਭੇਟ ਚੜਾਇ ਕੈ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਜਾਣੀ ਜਾਣੁ ਸੁ ਮਨਸਾ ਪੂਰਦਾ ।
ਹੋ ਸਾਲੋ ਥਾਪਿਆ ਸੇਵਕੁ ਖਾਸ ਹਜੂਰ ਦਾ । ੧੧੫ ।

ਕਰੋ ਬੀੜ ਦੀ ਰਾਖੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਾਖਿਆ ।
ਮੇਂਹੀ ਚਾਰ ਲਿਆਵੋ ਸਤਿਗੁਰ ਆਖਿਆ ।
ਮੋਠ ਤੁਰੰਗਾ ਹੇਤ ਦਿਨੇ ਬੀਜਵਾਇ ਕੈ ।
ਹੋ ਚੌਕੀ ਦੇਹਿ ਦਰਬਾਰ ਰਾਤ ਕੋ ਆਇ ਕੈ । ੧੧੬ ।
ਕਰੀ ਟਹਿਲੁ ਮਨਜੂਰ ਸੀਸ ਪਰ ਧਾਰ ਕੇ ।
ਸਾਲੋ ਆਂਠੋ ਜਾਂਮ ਕੰਮ ਸਿਰਕਾਰ ਕੇ ।
ਰੈਂਨ ਦਿਨੇ ਕਰ ਪ੍ਰੇਮੁ ਸੁ ਕਾਰ ਕਮਾਂਵਦਾ ।
ਹੋ ਸੁਵਾਸ ਸੁਵਾਸ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਧਿਆਂਵਦਾ । ੧੧੭ ।
ਕਈ ਕਾਲ ਜਬ ਬੀਤੇ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਦੇ ।
ਇਕ ਦਿਨ ਆਇ ਹਜੂਰ ਸ੍ਰੀ ਸਿਰਕਾਰ ਦੇ ।

[1]ਏ [2]ਗੁ [3]ਕਸਟ [4]ਸੁਭੁ [5]ਮਿਲਿ

ਬਾਜਸਾਲ ਜਾ ਬਰਿਆ ਬਡੇ ਸਵੇਰਿਆ ।
ਹੰ ਸਵਾ ਪਹੁਰ ਲੌ ਖੁਦ ਖਰਖਰਾ ਫੇਰਿਆ । ੧੧੮ ।
ਛੋਰਨ ਪਿੰਡਾ ਪੌਰ ਤੁਰੰਗ ਸਵਾਰ ਕੇ ।
ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਪੌਰ ਸੁ ਗੁਰ ਦਰਬਾਰ ਕੇ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਏਹਿ ਫੁਰਮਾਇਆ ।
ਹੰ ਭਾਈ ਸਾਲੋ ਕਹਿ ਕਰ ਆਪ ਬੁਲਾਇਆ । ੧੧੯ ।
ਰਹਿਆ ਹਜੂਰ ਬਲਾਇ ਦੁਸਾਲਾ ਲੀਜੀਏ ।
ਤੁਰੰਗ ਤਬੇਲੇ ਟਹਿਲ ਹਮੇਸ ਕਰੀਜੀਏ ।
ਭਾਈ ਸਾਲੋ ਤਾਂ ਛਿਨ ਐਸੇ ਭਾਖਿਆ ।
ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਾ ਮੈਂ ਹੁਕਮੁ ਸੀਸ ਨਿਜ ਰਾਖਿਆ । ੧੨੦ ।
ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀਜੀਏ ।
ਮੈ ਸੇਵਕ ਕੀ ਲਾਇਕ ਭੂਰਾ ਦੀਜੀਏ ।
ਕੰਬਲੁ ਓਢ ਉਦਾਲੇ ਟਹਿਲ ਕਮਾਂਵਣੀ ।
ਜੀ ਭਗਤ ਦਾਨੁ ਮਮ ਦੇਹੁ ਇਹੋ ਮੁਹਿ ਭਾਵਣੀ । ੧੨੧ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤਾਂ ਛਿਨ ਏਹੁ ਅਲਾਇਆ ।
ਸਾਧ ਸਾਧ ਕਹਿ ਸਾਲੋ ਕੰਠ ਲਗਾਇਆ ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇਸਨਾਨੁ ਪਵੈ ਪਰਵਾਂਨ ਤੌ ।
ਹੰ ਧਰਮਸਾਲ ਨਰ ਪਰਸੈਂ ਤੇਰੀ ਆਇ ਜੌ । ੧੨੨ ।
ਐਸੇ ਦੇ ਬਰਦਾਂਨ ਗੁਰੂ ਰਾਂਮਦਾਸ ਜੂ ।
ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ ਕੀਨੋ ਆਪ ਨਿਵਾਸ ਜੂ ।
ਉਤ ਲਹੌਰ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜਸੁ ਕਰਤਾਰ ਕੋ ।
ਹੰ ਸਨਮੁਖ ਪਾਤੀ ਲਿਖੀ ਗੁਰੂ ਨ੍ਰਿੰਕਾਰ ਕੇ । ੧੨੩ ।

...ਮੁਖ ...ਕ: ਮਾਝ ਮਹਲੁ ੫ । "ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲੋਚੈ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਤਾਈ ।
ਬਿਲਪ ਕਰੇ ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਕੀ ਨਿਆਈ ।
ਤ੍ਰਿਖਾ ਨ ਉਤਰੈ ਸਾਂਤਿ ਨ ਆਵੈ ਬਿਨੁ ਦਰਸਨ ਸੰਤ ਪਿਆਰੇ ਜੀਉ ।
ਹਉ ਘੋਲੀ ਜੀਉ ਘੋਲਿ ਘਮਾਈ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਸੰਤ ਪਿਆਰੇ ਜੀਉ[1] ।"

...ਪਈ: ਇਹਿ ਪਾਤੀ ਲਿਖ ਅਰਜਨ ਰਾਇ । ਰਾਂਮਦਾਸ ਪੁਰ ਦਈ ਪਠਾਇ ।
ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਕਰ ਦਈ ਮਸੰਦ । ਸੋ ਪਕਰੀ ਗੁਰ ਜੇਠੇ ਨੰਦ । ੧੨੪ ।
ਬਹੁਤ ਦਿਵਸ ਬੀਤੇ ਨਿਰਧਾਰ । ਪਾਤੀ ਉਤਰੁ ਰਹਿਆ ਨਿਹਾਰ ।
ਇਤ ਤੇ ਊਤਰੁ ਕੋਇ ਨ ਪਾਇਆ ਅਰਜਨ ਜੂ ਲਿਖ ਬਹੁਰ ਪਠਾਇਆ । ੧੨੫ ।

...ਧਾਰ ਅਤੇ ਤੁਲਨਾ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਕੁਝ ਪਾਠਾਂਤਰ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ...ਠ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਅਰਥ ਵਿਚ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਖੜਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ :
"ਤੇਰਾ ਮੁਖੁ ਸੁਹਾਵਾ ਜੀਉ ਸਹਜ ਧੁਨਿ ਬਾਣੀ ।
ਚਿਰੁ ਹੋਆ ਦੇਖੇ ਸਾਰਿੰਗਪਾਣੀ ।
ਧੰਨ ਸੁ ਦੇਸੁ ਜਹਾ ਤੂੰ ਵਸਿਆ ਮੇਰੇ ਸਜਣ ਮੀਤ ਮੁਰਾਰੇ ਜੀਉ ।
ਹਉ ਘੋਲੀ ਹਉ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਈ ਗੁਰ ਸਜਣ ਮੀਤ ਮੁਰਾਰੇ ਜੀਉ ।"

ਚੌਪਈ : ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਆਪਨੇ ਪਾਸ । ਬੋਲ ਮੇਵਰਾ ਦੈ ਅਰਦਾਸ ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੀਆ ਪਠਾਇ । ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਦ੍ਰਿਗ ਪਹੁਚਿਆ ਆਇ । ੧੨੬ ।
ਦੂਜੀ ਪਾਤੀ ਤਾ ਕੋ ਦਈ । ਸੋ ਭੀ ਉਨ ਖੀਸੇ ਪਾਇ ਲਈ ।
ਨਿਜ ਮਨ ਧਾਰ ਮਹਾਂ ਖੁਟਿਆਈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਨਾ ਨੈਕੁ ਦਿਖਾਈ । ੧੨੭ ।
ਇਤ ਤੇ ਉਸ ਢਿਗ ਕੋਇ ਨਾ ਗਇਆ । ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਚਿੰਤ ਬਸ ਭਇਆ ।
ਮਨ ਮੈਂ ਧਾਰ ਵੈਰਾਗ ਅਪਾਰ । ਸਬਦੁ ਤੀਸਰਾ ਲਿਖਿਆ ਉਚਾਰ । ੧੨੮ ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ :
"ਇਕ ਘੜੀ ਨ ਮਿਲਤੇ ਤਾ ਕਲਿਜੁਗੁ ਹੋਤਾ ।
ਹੁਣਿ ਕਦ ਮਿਲੀਐ ਪ੍ਰਿਅ ਤੁਧੁ ਭਗਵੰਤਾ ।
ਮੋਹਿ ਰੈਣਿ ਨ ਵਿਹਾਵੈ ਨੀਦ ਨ ਆਵੈ ਬਿਨੁ ਦੇਖੇ ਗੁਰ ਦਰਬਾਰੇ ਜੀਉ ।
ਹਉ ਘੋਲੀ ਜੀਉ ਘੋਲ ਘੁਮਾਈ ਤਿਸੁ ਸਚੇ ਗੁਰ ਦਰਬਾਰੇ ਜੀਉ ।"

ਚੌਪਈ : ਤੀਜੀ ਪਾਤੀ ਅਰਜਨ ਨਾਥ । ਲਿਖ ਕਰ ਦਈ ਮੇਵਰੇ ਹਾਥ ।
ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਸੋ ਪਠ ਦਇਆ । ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਢਿਗ ਪ੍ਰਿਥਮੈਂ ਗਇਆ । ੧੨
ਕਰ ਪ੍ਰਣਾਮੁ ਅਰਦਾਸ ਦਿਖਾਈ । ਪ੍ਰਥੀ ਚੰਦ ਗਹਿ ਬੇਗ ਛਪਾਈ ।
ਦੀਆ ਮੇਵਰਾ ਕਹੂੰ ਪਠਾਇ । ਆਪ ਧਾਮ ਨਿਜ ਸੋਇਆ ਜਾਇ । ੧੩੦ ।
ਕਟੀ ਕਾਲ ਜਤ ਭਏ ਬਤੀਤ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਗੁਰ ਕੀਨਾ ਚੀਤ ।
ਕਹਿਆ ਲਹੌਰ ਜਾਹ ਚੁਪਦਾਰ । ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨੁ ਲਿਆਵੋ ਦਰਬਾਰ । ੧੩੧[1]
ਲੈ ਬਾਰਨੁ ਮੰਤ੍ਰੀ ਤਬ ਧਾਇਆ । ਦੁਰਦ ਚਾੜ ਸੀਘਰ ਲੈ ਆਇਆ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੈ ਪਗ ਪਰਿਆ ਆਇ ।
ਭੁਜ ਭਰ ਲਇਆ ਕੰਠ ਗੁਰ ਲਾਇ । ੧੩੨ ।
ਲਗੇ ਪਰਸਪਰ ਕਰਨੇਂ ਬਾਤਾ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਸਮਸੁਤੁ ਔ ਤਾਤ ।।
ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਿਤ ਗੁਰ ਏਹੁ ਅਲਾਇਆ[2] ।
ਕੁਸਲ ਸੰਦੇਸਾ ਕਿਉ ਨ ਪਠਾਇਆ । ੧੩੩ ।
ਅਰਜਨ ਜੂ ਕਹਿਆ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪਾਸ । ਤੀਨ ਪਠੀ ਤੁਮ ਪੈ ਅਰਦਾਸ ।
ਤਾਂ ਕਾ ਉਤਰੁ ਕੋ ਨ ਗਇਆ । ਉਲਟਾ ਹਮੈਂ ਉਲਾਂਮਾਂ ਦਇਆ । ੧੩੪ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਇਹੁ ਕਹਿਆ ਸੁਣਾਇ । ਪੱਤ੍ਰਹਾਰ ਪ੍ਰਿਤ ਹਮੈ ਬਤਾਇ ।
ਵਹੁ ਪਾਤੀ ਕਾਂ ਕੋ ਦੈ ਗਇਆ ।
ਹਮਰੇ ਢਿਗ ਨਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਆ । ੧੩੫ ।

[1]ਮਿਲਾਨ ਪੋਥੀ ਵਿਚ 161 ਅੰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਗ਼ਲਤ ਹੈ । [2]ਅਲਾਇ

ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਮਸੰਦ ਬੁਲਾਇਆ । ਅਰਦਾਸ ਕਹਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਫਰਮਾਇਆ ।
ਤਬ ਮਸੰਦ ਐਸੇ ਕਹਿ ਦਈ । ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਹਮ ਤੇ ਸਭ ਲਈ । ੧੩੬ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਹੀ ਕਹਾ । ਕਿਉ ਮੀਣੀਆ[1] ਤੂੰ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹਾ ।
ਮੌ ਪ੍ਰਿਤ ਕਿਉ ਨਾ ਦੀਨੀ ਆਇ । ਤੀਨ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਛਪਾਇ । ੧੩੭ ।
ਲਿਆਉ ਸੀਘਰ ਤੀਨੋ ਅਰਦਾਸ । ਜੇ ਚਾਹੇਂ ਅਪਨਾ ਸੁਖਵਾਸ ।
ਕੰਪਤ ਗਾਤ ਬੇਗ ਲੈ ਆਇਆ । ਪਢ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ । ੧੩੮ ।
ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਅਰਜਨ ਨਾਥ । ਚੌਥੀ ਪੌੜੀ ਮੇਲੋ ਸਾਥ ।
ਸਭ ਗੁਣ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਭਰਪੂਰ । ਚੌਥੀ ਪੌੜੀ ਲਿਖੀ ਹਜੂਰ । ੧੩੯ ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ: "ਭਾਗੁ ਹੋਆ ਗੁਰਿ ਸੰਤੁ ਮਿਲਾਇਆ ।
ਪ੍ਰਭੁ ਅਬਿਨਾਸੀ ਘਰ ਮਹਿ ਪਾਇਆ ।
ਸੇਵ ਕਰੀ ਪਲੁ ਚਸਾ ਨ ਵਿਛੁੜਾ ਜਨ ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਤੁਮਾਰੇ ਜੀਉ ।
ਹਉ ਘੋਲੀ ਜੀਉ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਈ ਜਨ ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਤੁਮਾਰੇ ਜੀਉ ।"

ਦੋਹਰਾ : ਚਾਰੋ ਪੌੜੀ ਜੋੜ ਕਰ ਪਢਿਆ ਸਬਦੁ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ।
ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਕੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਲੀਨਾ ਕੰਠ ਲਗਾਇ । ੧੪੦ ।

ਸਵੈਯਾ : ਕੰਠ ਲਗਾਇਸੁ ਚੂੰਮ ਲਿਲਾਰ ਗੁਰੁ ਕਰਤਾਰ ਜੂ ਏਹੁ ਅਲਾਈ ।
ਤੂੰ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਰਹੁ ਧਾਮ ਸੁਧਾਸਰ ਅਰਜਨ ਜੂ ਹਮਰੇ ਸੰਗ ਜਾਈ ।
ਪਾਛੈ ਜੁ ਖੋਟੀ ਕਰੀ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੂ ਨ ਮਨੋ ਬਿਸਰਾਈ ।
ਸੰਗ ਲਏ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਜੂ ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦਵਾਲ ਕੋ ਕੀਨ ਚਢਾਈ । ੧੪੧ ।

ਸਵੈਯਾ : ਲੈ ਰਥ ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਸਭੋ ਗਜ ਬਾਜ ਲਏ ਗੁਰ ਸੰਗ ਲਵਾਈ ।
ਹੈਦਲ ਗੈਦਲ ਪੈਦਲ ਸੰਗ ਚਮੂੰ ਰਥ ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਹਾਈ ।
ਚੌਰ ਮੁਠਾ ਸਿਰ ਛੱਤ੍ਰ ਲਗੈ ਗੁਰ ਗਇੰਦ ਅਰੂਢ ਚਲੇ ਉਮਗਾਈ ।
ਮੋਦੁ ਬਢਿਯੋ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਮਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਦੇਵਣ ਹੇਤ ਗਰਾਈ । ੧੪੨ ।

ਸਵੈਯਾ : ਔਧਪੁਰੀ ਅਜ ਨੰਦਨ ਜਿਯੁ ਰਾਂਮਦਾਸ ਗੁਰੂ ਹੀਵੇ ਏਹੁ ਠਹਿਰਾਈ ।
ਰਾਜੁ ਦੈ ਅਰਜਨ ਹੌ ਬਨ ਜਾਉ ਮਥੀ ਮਨ ਮੈ ਨਹਿ ਆਨ ਸੁਨਾਈ ।
ਜੋ ਅਮਰੈ ਗੁਰ ਆਵ ਦਈ ਨਿਜ ਸੋ ਨ ਰਹੀ ਮਨ ਮੈ ਚਿਤ ਕਾਈ ।
ਮਾਸ ਇਕਾਂਦਸ ਸਾਲ ਖਟੈ ਦਸ ਆਠ ਦਿਨੰ ਭਏ ਪੂਰਨ ਆਈ । ੧੪੩ ।

ਸਵੈਯਾ : ਆਇ ਵਸੇ ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦਵਾਲ ਕਿਲਾਲ ਵਿਆਸ ਜਹਾਂ ਸੁਖਦਾਈ ।
ਗੰਗਾ ਸਮਾਂਨ ਤਰੰਗ ਜਿਸੈ ਅਘ ਭੰਗ ਕਰੈ ਨਰੁ ਜੋ ਜਲ[2] ਨਾਈ ।
ਤਾਂ ਨਦ ਨੀਰਹਿ ਤੀਰ ਤਬੈ ਗੁਰ ਬੈਠ ਵਜੀਰ ਲਏ ਬੁਲਵਾਈ ।
ਮੰਤ੍ਰ ਕਰਿਯੋ ਮਿਲ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਭੁਜ ਅ੍ਰਜਨ ਰਾਜ ਧਰੋ ਗੁਰਿਆਈ । ੧੪੪ ।

---
[1]ਮੀਣਿਆਂ [2]ਜੋਹਾ

ਸਵੈਯਾ : ਜੱਗੁ ਰਚਿਯੋ ਛਿਤ ਤੁੱਗ ਦੁਲਾਇ ਮਹਾਂ ਸਰਬਗਿ ਤਪੀ ਰਿਖ ਰਾਈ।
ਤੀਰਥ ਸ੍ਰਬ ਤੇ ਨੀਰ ਮੰਗਾਇ ਭਰੇ ਬਰ ਕੁੰਭ ਧਰੇ ਸੁਭ ਠਾਂਈ।
ਊਪਰ ਮੌਲੁ ਰਸਾਲ ਧਰਿਯੋ ਲਿਖ ਕੇਸਰ ਸੋ ਦਏ ਪੀਤ ਕਰਾਈ।
ਢੰਦ ਮੁਖੀ ਗੁਰ ਤੁੰਗ ਅਟਾ ਚਢ ਮੰਗਲ ਗਾਵਤ ਪੁੰਜ ਲੁਗਾਈ। ੧੪੫।

ਸਵੈਯਾ : ਆਦ ਕਰਿਯੋ ਛਿਟਕਾਉ ਗੁਲਾਬਹਿ ਊਪਰ ਲੈ ਮਸਲੰਦ ਬਿਛਾਈ।
ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨੁ ਸਾਜ ਭਵੇ ਤਿਹਿ ਊਪਰ ਅ੍ਰਜਨ ਦੇਵ ਬੈਠਾਈ।
ਦਾਨ ਦਇਯੋ ਦਿਜ ਮੰਡਲ ਕੋ ਅਮਿਤੋ ਪਨੁ ਸੋ ਬਰਨਿਯੋ ਨਹਿ ਜਾਈ।
ਦੈਂਨ ਲਗੋ ਰਾਮਦਾਸੁ ਗੁਰੂ ਤ੍ਰਿਹ ਲੋਗਨ ਕੀ ਸੁਤ ਕੋ ਠਕੁਰਾਈ। ੧੪੬।

ਸਵੈਯਾ : ਚੰਦਨੁ ਔ ਘਨਸਾਰ ਸੁ ਕੇਸਰੁ ਨੀਰੁ ਮਿਲਾਇ ਭਲੇ ਘਸਵਾਈ।
ਰਮਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਦਾਸ ਕੇ ਨੰਦੇ ਲੈ ਕਰ ਦੱਛਨ ਭਾਲ ਚਢਾਈ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੂ ਨਿਜ ਮਾਲਕੁਲਾ ਸੁੱਤ ਕੋ ਪਹਿਰਾਈ।
ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਸਰੂਪੁ ਵਿਲੋਕ ਸਿਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਪਰਣਾਂਮ ਅਲਾਈ। ੧੪੭।

ਸਵੈਯਾ : ਕੋਟ ਸਸੀ ਰਵ ਕੋਟ ਸਮੰਸਿਰੀ ਅ੍ਰਜਨ ਦੇਵ ਕੋ ਤੇਜੁ ਸੁਹਾਈ।
ਆਪ ਸਿਰੀ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਭ ਜੋਤ ਬਿਖੈ ਨਿਜ ਜੋਤ ਸਮਾਈ।
ਮਾਸ ਇਕਾਦਸ ਸਾਲ ਖਟੰ ਦਿਨ ਆਠ ਦਸੰ ਗੁਰ ਰਾਜੁ ਕਮਾਈ।
ਖੋੜ ਸਸੈ ਨਵ ਤੀਸਵੈਂ ਸੰਬਤ ਭਾਦੋਂ ਸੁਦੀ ਮ੍ਰਿਤ ਤੀਨ ਕੋ ਪਾਈ। ੧੪੮।

ਦੋਹਰਾ : ਦੈ ਗੁਰਆਈ ਅਰਜਨੈ ਰਾਂਮਦਾਸ ਗੁਰਦੇਵ।
ਤੇਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਮੈਂ ਮਿਲ ਗਏ ਅਲਖ ਅਭੇਵ। ੧੪੯।

ਦੋਹਰਾ : ਲੈ ਬੁੱਢੇ ਰਾਮਦਾਸ ਕੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਸੰਗ।
ਬੈਠਾ ਤਖਤ ਦੀਬਾਂਨੁ ਲਾ ਕੂਲ ਵਿਆਸਾ ਗੰਗ। ੧੫੦।

ਸਵੈਯਾ : ਏ ਰਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੁੰਨ[1] ਕਥਾ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਗੰਗ ਜਲਾਜਿਯੁ।
ਜੋ ਨਰੁ ਨਾਰਿ ਸੁਨੈ ਹਿਤ ਸੋਂ ਨਿਤ ਫੂਲ ਫਲੈ ਬਟ ਪੇਡ ਫਲਾਜ਼ਿਯੂ।
ਪਾਠੁ ਕਰੇ ਮਨੁ ਲਾਇ ਸਦਾ ਨਰੁ ਬੁੱਧ ਬਢੈ ਨੱਏ ਸੋਂਮ ਕਲਾਜਿਯੁ।
ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਲਿਖੇ ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਹੋਇ ਭਲਾ ਅਘ ਕੋਟ ਟਲਾਜਿਯੁ। ੧੫੧।

ਸੋਰਠਾ : ਕਹੀ ਜਥਾ ਮਤ ਗਾਇ ਰਾਮਦਾਸ ਗੁਰ ਕਥਾ ਬਰ।
ਆਗੈ ਕਹੋਂ ਸੁਨਾਇ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਕੀਰਤ ਬਿਮਲ। ੧੫੨।

ਦੋਹਰਾ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਕੀ ਕਥਾ ਸਨੋ ਅਬ ਸੰਤ।
ਮਤ ਪ੍ਰਮਾਂਨ[2] ਅਬ ਭਾਖਹੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਥਾ ਬਿਅੰਤ। ੧੫੩।

ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ (ਮਤ) ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰਿੰਥੋ ਕਲਿ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਿਰਚਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਾਂਮਦਾਸ਼ ਜੁ ਕੀ ਕਥਾ ਸਪੂਰੰਨੰ ਮਸਤ[3]। ੪। (ਚਤੁਰਥੋ ਹੁਲਾਸੁ)

---

[1]ਪੁੰਜ [2]ਪ੍ਰਕਾਸ [3]ਮਸਤੁ

ੴ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੂ ਦੱਛਨ ਪੱਛ ਬਿਰਾਜਿ ।
ਸਰਨ ਪਰੇ ਕੀ ਲਾਜ ਗੁਰ ਰਾਖੁ ਗਰੀਬ ਨਵਾਜਿ । ੧ ।

ਅੱ੍ਰਜਨ ਦੇਵ ਨਿਧ ਜੂ ਹਮ ਆਇ ਗਹੀ ਪ੍ਰਭ ਸਾਮ ਤਿਹਾਰੀ ।
ਆਪ ਕਰੀ ਜਿਯੁ ਕਰੋ ਕਰੁਣਾ ਕਰੁ ਦੈ ਹਮ ਕੋ ਗੁਰਿ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੀ ।
ਮੰਗਲ ਦੇਹੁ ਹਮੈਂ ਗੁਰ ਪਾਵਨ ਕੂਰ ਅਮੰਗਲ ਦੂਰ ਨਿਵਾਰੀ ।
ਅੱ੍ਰਜਨ ਨਾਥ ਨਿਰੰਜਨ ਕੇ ਪਦ ਕੰਜਨ ਪੈ ਕਵ ਹੋ ਬਲਹਾਰੀ । ੨ ।

ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਅਰਜਨ ਸੁਨੈ ਤੁਝ ਬਿਨ ਦੂਜਾ ਕੋਇ ।
ਆਪ ਕਰੋ ਪ੍ਰਭ ਰੱਛ ਮਮ ਪੱਛ ਦਾਹਨੈ ਹੋਇ । ੩ ।

ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਰਾਇ ।
ਕਰੋ ਸੁਮੱਤ ਪ੍ਰਕਾਸ ਮਮ ਹੂ ਜੌ ਸਦਾ ਸਹਾਇ । ੪ ।

ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਕੱਜਨ ਕੋ ਨਿਜ ਦਾਸ ਸਬੁੱਧ ਸਰੱਜਨ[1] ਆਇਯੋ ।
ਰਾਖ ਲਈ ਨਰ ਲਾਜ ਤਿਸੈਂ ਗੁਰ ਜੋ ਪਦ ਅੰਬੁਜ ਸਾਮ ਸਿਧਾਇਯੋ ।
ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਵਸੈ ਵਰਖਾਧਕ ਮੋਹਨ ਜੂ ਫਿਰ ਏਹੁ ਅਲਾਇਯੋ ।
ਏਕ ਮਿਆਨ ਸੁ ਦ੍ਵੈ ਕਿਰਪਾਨ ਅਰਜਨ ਨਾਥ ਜੂ ਨਾਂਹਿ ਸਮਾਇਯੋ । ੫ ।

ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਗੁਰਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਮੱਜਨੁ ਕੈ ਤਨ ਪਾਇ ਪੁਸਾਕੀ ।
ਲਾਇ ਦਿਵਾਨੁ ਗੁਰੂ ਸੁਲਤਾਂਨ ਹਰੀ ਦੁਤ ਸੋਮ ਪ੍ਰਵੇਖ ਪ੍ਰਭਾਕੀ ।
ਇੰਦ੍ਰ ਮਹਿੰਦ੍ਰ ਲੁਕਿੰਦ੍ਰ ਲਜੈ ਲਖ ਕੌਨੁ ਸਕੈ ਕਹਿ ਸੋਭ ਸਭਾਕੀ ।
ਜੀਤ ਨਿਜੰ ਮਨੁ ਗਿਯਾਂਨ ਕ੍ਰਿਪਾਂਨ ਸੋ ਕੋਨ ਛਡਿਯੋ ਜਗ ਭੀਤਰ ਆਕੀ । ੬ ।

ਜਬ ਮੋਹਨ ਐਸੇ ਕਹਿਆ ਸੁਨ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਨਾਥ ।
ਦ੍ਵੈ ਕ੍ਰਿਪਾਂਨ ਇਕ ਮਿਆਂਨ ਮੋ ਰਹੇ ਨ ਮਿਲ ਕਰ ਸਾਥ । ੭ ।

ਤਬ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਏਹੁ ਬੀਚਾਰ । ਨਿਜ ਮਨ ਮੈਂ ਥਾਪੀ ਨਿਰਧਾਰ ।
ਇਨ ਸੋਂ ਰਾਰ ਨ ਕੀਨੀ ਚਹੀਏ । ਆਂਨ ਠਵਰ ਅਘ ਜਾ ਰਹੀਏ । ੮ ।
ਸੰਗਤ ਪੰਗਤ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇ । ਐਸੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਿਆ ਸੁਨਾਇ ।
ਸਭੁ ਸਮਾਜੁ ਤੁਮ ਲੇਹੁ ਸੰਭਾਰ । ਗਜ ਬਾਜੀ ਰਥ ਸਰਬ ਸੀਗਾਰ । ੯ ।
ਪ੍ਰਿਥਮੈਂ ਡੇਰਾ ਭੈਂਣੀ ਪਾਈਯੇ । ਕਛੁਕ ਕਾਲ ਤਿਹਿੰ ਠਵਰ ਬੀਤਾਏਯੇ ।

ਫਿਰ ਚਾਲਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬੀਰ । ਬਸੀਯੈ ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਤੀਰ । ੧੦ ।

ਦੋਹਰਾ : ਦੂਰਦ ਦੂੰਦ ਭੀ ਚੌਬ ਦੈ ਚੜੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਂਰਾਜ ।
ਡੇਰਾ ਭੈਣੀ ਆ ਕੀਆ ਲੈ ਸੰਗ ਰਾਜ ਸਮਾਜ । ੧੧ ।

ਚੌਪਈ : ਤਾਹਿ ਬਧੂ ਇਕ ਆਈ ਨਈ । ਤਬੈ ਸਾਸੁ ਤ੍ਰਿਵਣ ਪਠ ਦਈ ।
ਤਿੰਹਿ ਹਿਤ ਸਸੁ ਚੋਲਾ ਬਣਵਾਇਆ । ਕੂਟ[1] ਚੂਰਮਾ ਤਾਹਿ ਪਠਾਇਆ ।
ਅਧਕ ਬੁਕੁਰੀਯਾ ਪਠੀ ਉਬਾਰ । ਖਸ ਖਸ ਦੇਈ ਤਾਸ ਮੋ ਡਾਰ ।
ਜੋ ਉਨ ਅੰਗੀਕਾਰ ਨ ਕੀਨਾ । ਸਖੀਅਨ ਮੈ ਐਸੇ ਕਹਿ ਦੀਨਾ । ੧੩ ।
ਮੈਂ ਅਪਨੋਂ ਨਹਿ ਪਰਨੁ ਘਟਾਂਵੋ । ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਭੇਟ ਕੀਏ ਨਹਿ ਖਾਵੋਂ ।
ਤਬ ਐਸੇ ਬੋਲੀ ਸਭ ਬਾਲਾ । ਕਹਾਂ ਤੁਮਾਰਾ ਗੁਰੁ ਗੋਪਾਲਾ । ੧੪ ।
ਬਹੁਰ ਬਨੂ ਐਸੇ ਕਹਿ ਦੀਨਾ । ਜਿਨੈ ਆਇ ਡੇਰਾ ਅਬ ਕੀਨਾ ।
ਆਉ ਤਿਰਿਯਾ ਤਵ ਪੁਰ ਢਿਗ ਜੋਈ । ਮੇਰਾ ਗੁਰ ਪਰਮੇਸੁਰੁ ਸੋਈ । ੧੫ ।
ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਭੇਟ ਚੜਾਵੋਂ ਤਾਹਿ । ਤੋਂ ਪਾਵੋਂ ਅਪਨੈ ਮੁਖ ਮਾਂਹਿ ।
ਸਭ ਤ੍ਰਿਆ ਮਿਲ ਤਿੰਹਿ ਸਾਸੁ ਸੁਨਾਈ । ਤਵ ਨਵ ਬਧੂ ਏਹੁ ਮੁਖ ਗਾਈ । ੧੬
ਗੁਰ ਪਦ ਪੰਕਜ ਮਮ ਪਰਸਾਵੋ । ਸਰਬ ਸਖੀ ਮੋ ਸਾਥ ਪਠਾਵੋ ।
ਤਬ ਸਭ ਪੁਰ ਮਿਲ ਵੈਸੋ ਕੀਨਾ । ਜੈਸੇ ਵਾਕੁ ਬਧੂ ਕਹਿ ਦੀਨਾ । ੧੭ ।
ਬੇਟੀ ਬਧੂ ਸਰਬ ਮਿਲ ਤਬੈ । ਲੈ ਗਏ ਪੰਚ ਸਕਲ ਮਿਲ ਜਬੈ ।
ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਹਾਥ ਜੋਰ ਸਿਰ ਨਿਯਾਇ । ਬੈਠੇ ਗੁਰ ਢਿਗ ਭੇਟ ਚੜਾਇ । ੧੮ ।
ਪੁਨ ਵਹੁ ਬਧੂ ਆਇ ਪਗ ਲਾਗੀ । ਗੁਰ ਢਿਗ ਚੋਲਾ ਧਰ ਵਡਭਾਗੀ ।
ਨਿਜ ਸੇਵਕ ਕੀ ਸੁਤਾ ਨਿਹਾਰਿ । ਤਬ ਬੋਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਰਤਾਰਿ । ੧੯ ।
ਕਹੋ ਕੰਨਕਾ ਕਹਾ ਸਿਧਾਈ । ਤੁਮ ਈਹਾਂ ਕੈਸੇ ਚਲ ਆਈ ।
ਕਿਆ ਲਾਗਤ ਪੁਰ ਲੋਕ ਤਿਹਾਰੇ । ਤੁਮ ਕੀ ਰਾਖੀ ਭੇਟ ਹਮਾਰੇ । ੨੦ ।
ਗੁਰਸਿਖ ਸੁਤਾ ਏਹੁ ਮੁਖ ਟੇਰਾ । ਸਾਸੁਰ ਪੁਰੁ ਸਗਰੋ ਇਹੁ ਮੇਰਾ ।
ਸਾਸੁ ਹਮੈਂ ਤ੍ਰਿਵਣ ਪਠ ਦਇਆ । ਤਾਂਹਿ ਹਮੈਂ ਚੋਲਾ ਕਰ ਲਇਆ । ੨੧ ।
ਸੋ ਚੋਲਾ ਗੁਰੁ ਭੇਟ ਚੜਾਇਆ । ਨਿਜ ਮੁਖ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਮੈਂ ਨਹੀ ਪਾਇਆ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਹਸ ਕਹਾ । ਚੋਲਾ ਨਾਮੁ ਗ੍ਰਾਮ ਕਾ ਰਹਾ । ੨੨ ।
ਪੁਨ ਬੋਲੇ ਪੁਰਜਨ ਨਰ ਨਾਰਾ । ਭੈਣੀ ਨਾਮੁ ਕਹੇ ਜਗੁ ਸਾਰਾ ।
ਤੁਰਕਾਂ ਕੇ ਦਫਤਰ ਹੈ ਭੈਣੀ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹੇਰ ਲੇਹੁ ਨਿਜ ਨੈਣੀ । ੨੩ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤਬ ਇਹੁ ਕਹਿਆ ਸੁਣਾਇ । ਤਿਹਿ ਚੋਲਾ ਤੁਮ ਹੇਰੋ ਜਾਇ ।
ਜਬ ਪੰਚਾ ਦਫਤਰ ਜਾਇ ਹੇਰਿਆ । ਚੋਲਾ ਨਾਮੁ ਦਫਤਰੀ ਟੇਰਿਆ । ੨੪ ।
ਤਬ ਪੁਰਜਨ ਸਗਰੇ ਵਡਭਾਗੇ । ਆਇ ਬਹੁਰ ਗੁਰਚਰਨੀ ਲਾਗੇ ।
ਸ੍ਰੀ ਸਤਗੁਰ ਢਿਗ ਕਹਿਆ ਪੁਕਾਰ । ਰੰਘਰ ਬੂਹਿ ਕਰੈਂ ਮਮ ਰਾਰ । ੨੫ ।

---

[1] ਕੁਠ

ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਿ ਕਹਾ ਰੰਘਰੁ ਬਰੇ ਨ ਜੂਹਿ ।
ਰੱਲਾ ਓਲਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੂਹਿ ਪਈ ਵਿਚ ਖੂਹਿ ।੨੬।
ਤਬੈ ਵਿਆਸ ਨਦੁ ਬੂਹਿ ਕੋ ਲੈ ਗਯਾ ਕੋਪ ਗਿਰਾਇ ।
ਰੱਲਾ ਰਾਖਿਯਾ ਆਪ ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਰਾਇ ।੨੭।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਾਸੁ ਤਹਾਂ ਤਬ ਕੀਨਾ । ਹਰਿਮੰਦਰ ਤਿੰਹਿ ਠਾਰ ਚਾਲੀਨਾ ।
ਕਛੁਕ ਕਾਲ ਜਬ ਬੀਤਤ ਭਏ । ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਚੇਲੇ ਚਲ ਗਏ ।੨੮।
ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਿਤ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ । ਗੁਰੂ ਜਾਨ ਪਰਨਾਂਮ ਉਚਾਰੀ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਅਲਾਇਆ ।
ਕੁਸਲ ਬੂਝ ਨਿਜ ਤੀਰ ਬੈਠਾਇਆ ।੨੯।
੧੫। ਬੂਝੀ ਸਰਬ ਬਸ[1] ਨਿਜ ਬਾਤੈ । ਮਾਤਲ ਕੀ ਬੂਝੀ ਕੁਸ ਰਾਤੈ ।
ਪੁਰਜਨ ਕੁਸਲ ਸਹਿਤ ਨਰ ਨਾਰੀ । ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਸਭ ਕੁਸਲ ਉਚਾਰੀ ।੩੦।
੧੬ ਕੇਤਕ ਕਾਲ ਬਤੀਤ ਭਏ ਤਿਹਿ ਠੌਰ ਰਹੇ ਮਿਲ ਕੈ ਦੋਊ ਭ੍ਰਾਤਾ ।
ਏਕ ਸਮੈਂ ਕਹਿਯੋ ਆਪ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਕੋ ਇਹਿ ਬਾਤਾ ।
ਲੈ ਹਮਰੋ ਸੁਤੁ ਸਾਥ ਰਖੋ ਤੁਮ ਪੂਤ ਸਮਾਂਨ ਭਇਯੋ ਤਵ ਨਾਤਾ ।
ਡਾਲਸੁ ਗੋਦ ਕੁਸਾਲ ਭਇਯੋ ਤਿੰਹਿ ਕਾਲ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦੁ ਆਪੁਨੈ ਤਾਤਾ ।੩੧।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਨਾਥ ਕੈ ਹਾਥ ਦਈ ਭੁਜ ਆਪ ।
ਮਿਹਿਰਿਵਾਨ ਹੁਵੈ ਤਾਂ ਸਮੈ ਮਿਹਿਰਿਵਾਨ ਕੈ ਬਾਪ ।੩੨।
ਖਾਸਕੀ ਖਜਾਂਨਾਂ ਜੋ ਮਹਾਂਨਾਂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੂ ਕੋ
ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਪਾਸ ਸਭੁ ਸੌਂਪਿਯੋ ਹੁਤੋ ਆਦ ਕੋ ।
ਅਰਜਨ ਅਨੰਤ ਦੇਵ ਪਾਇ ਕੈ ਮਹੰਤ ਪਦੁ ਭਇਯੋ
ਨਿਰਵੈਰ ਨਾ ਚਿਤਾਰੇ ਬੈਰ ਬਾਦ ਕੋ ।
ਏਕ ਦਿਨ ਬੋਲ ਢਿਗ ਕਰਿਯੋ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ
ਜੁ ਕੋ ਤੀਰਥੁ ਅਲੋਪ ਈਂਹਾਂ ਕੀਨੋ ਬ੍ਰਿਹਿਮਾਦ ਕੋ ।
ਦਾਮ ਤੂੰ ਪਠਾਉ ਮੈਂ ਲਵਾਂਉ ਸਰੁ ਨਵਿ ਨਰ ਟਰੈ
ਦੁਖ ਦੀਹ ਜਗੁ ਪਾਇ ਹੈ ਉਲਾਦ ਕੋ ।੩੩।
ਪ੍ਰਿਥੀਚੰਦ ਕੋ ਭੀ ਬਾਨੀ ਐਸੇ ਕੈ ਬਖਾਂਨੀ
ਤਬ ਤਾਲ ਕੀ ਕਹਾਂਨੀ ਪ੍ਰਭ ਕਹਾਂ ਲੌ ਸੁਨਾਈਏ ।
ਅਲਪ ਜੋ ਉਸਾਰੋ ਤਾਲੁ ਬਨੈ ਹਾਲ
ਤਾਤ ਕਾਲ ਸਾਜੇ ਜੇਬਿਸਾਲ ਤੋ ਨ ਪੂਰੋ ਹੋਨ ਪਾਈਏ ।
ਬਾਬਰ ਕੇ ਰਾਜ ਦੀਹ ਕੈਸੇ ਸਰੁ ਬਨੈ ਆਜ
ਗੁਰੂ ਮਹਾਂਰਾਜ ਜੁ ਕੋ ਕੈਸੇ ਸਮਝਾਈਏ ।

ਰਾਵਰੋ ਤੇ ਆਇ ਸੁਨਾ ਮੇਟੈ ਬ੍ਰਿਹਮ ਬਿਸਨ ਸਿਵੂ
ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਕਹਿਯੋ ਹਮ ਕੈਸੇ ਕੈ ਹਟਾਈਏ । ੩੪ ।

ਦੋਹਰਾ : ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਕੇ ਵਾਕ ਏ ਸੁਣ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਨਾਥੁ ।
ਤਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਮਨ ਤੇ[1] ਤਜਿਯੋ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਕੋ ਸਾਥੁ । ੩੫ ।

ਦੋਹਰਾ : ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦੁ ਗਇਯੋ ਤਾਂ ਸਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਰਬਾਰ ।
ਮਿਹਿਰਿਵਾਂਨ ਕੋ ਸੌਂਪ ਕੈ ਢਿਗ ਅਰਜਨ ਕਰਤਾਰ । ੩੬ ।

ਦੋਹਰਾ : ਇੱਤ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੂ ਤਾਰਨ ਤਰਨ ਕਰਾਰ ।
ਸਭ ਸੰਗਤ ਕੋ ਹੁਕਮੁ ਦੈ ਲਗੈ ਕਢਾਂਵਨ ਕਾਰ । ੩੭ ।

ਸਵੈਯਾ : ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਗੁਰਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਸੰਗਤ ਕੋ ਇਹਿ ਬਾਕ ਅਲਾਏ ।
ਤਾਰਨ ਤ੍ਰਨ ਤਲਾਵਹਿੰ ਕੀ ਨਰੁ ਨਾਰਿ ਜੁ ਆਇ ਕੈ ਕਾਰ ਕਢਾਏ ।
ਤਾਂ ਗ੍ਰਿਹਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਭਵੈ ਚਿਰ ਜੀਵ ਰਹੇ ਜਗ ਮੈਂ ਸੁਖ ਪਾਏ ।
ਦੂਰ ਕਰੇ ਦੁਖ ਦੀਰਘ ਕੋ ਨਰੁ ਜੋ ਸਰ ਸਾਲੁ ਹਮੇ ਸਹਿ ਨਾਏ । ੩੮ ।

ਸਵੈਯਾ : ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਗੁਰ ਬੋਲ ਕੁਲਾਲਹਿੰ ਈਟ ਕਰੋਰ ਪਥਾਇ ਦਈ ।
ਬੇਸ ਸੁਕਾਇ ਚਢਾਇ ਅਵਾ ਪਰ ਲਾਇ ਦਵਾ ਪਕਵਾਇ ਲਈ ।
ਨੀਂਵ ਧਰੀ ਸਰ ਕੀ ਸੁਭਵਾਰ ਬਿਚਾਰ ਤਬੈ ਮਨ ਏਹੁ ਕਈ ।
ਆਜੁ ਸਪੂਰਨੁ ਭੇਟ ਧਰੇਸਿਖੁ ਹੋਇ ਸਪੂਰਨੁ ਤਾਲੁ ਸਹੀ । ੩੯ ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੇਵਕੁ ਏਕੁ ਬਦੇਸਹਿ ਕਾ ਹਰ ਸਾਲ ਚਢਾਵਤ ਰੋਕ ਰਪੱਈਯੇ ।
ਆਇ ਗਈ ਤਿਸ ਕੇ ਮਨ ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਕਢਾਂ ਘਰ ਕੋ ਅਨੁ ਖੱਈਯੇ ।
ਆਧ ਰਪੱਈਯਾ ਰਖੋਂ ਹਿਤ ਭੋਜਨ ਆਧ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭੇਟ ਚਢੱਈਯੇ ।
ਕੋਟ ਉਪਾਵ ਕਰੈ ਨ ਟਰੈਬਿਧ ਜੋ ਕਰਤਾਰੁ ਕਰੈ ਸੋਈ ਲੱਈਯੇ । ੪੦ ।

ਸਵੈਯਾ : ਭੋਰ ਭਏ ਸਿਖ ਮੱਜਨੁ ਕੈ ਅਠ ਆਨੇਂ ਹਜੂਰ ਕੀ ਭੇਟ ਚਢਾਈ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਗੁਰ ਆਪ ਕਹਿਯੋ ਸਿਖ ਕਿਯਾ ਤੁਮਰੇ ਮਨ ਭੀਤਰ ਆਈ ।
ਭੌਨ ਭੰਡਾਰ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੈ ਸੁਭ ਬਿੰਜਨ ਲੰਗਰ ਤੋਟ ਨ ਕਾਈ ।
ਹੈਨ ਕਛੁ ਤੁਮਰੇ ਬਸ ਸੇਵਕ ਜਾਂਨਤ ਹੌਂ ਕਰਤਾਰ ਕਰਾਈ । ੪੧ ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੰਤ ਸੁਨੋਂ ਉਤ ਔਰ ਕਥਾ ਸਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜੋ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਚੰਦ ਗਾਈ ।
ਆਪਨੇ ਮਹਿਲ ਸਮੀਪ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਏ ਅਪਨੇਂ ਮੁਖ ਵਾਕ ਅਲਾਈ ।
ਮੈਂ ਮਿਹਰਵਾਨ ਭੁਜਾ ਗਹਿ ਕੈ ਦਇਯੋ ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਭੇਟ ਚਢਾਈ ।
ਏ ਸੁਨ ਮਹਿਲ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਕੇ ਸੰਗ ਕੋਪ ਕਰੀ ਬਹੁ ਭਾਂਤ ਲਰਾਈ । ੪੨ ।

ਦੋਹਰਾ : ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਤਬ ਸੋਚ ਕਰ ਤਸਕਰ ਚਾਰ ਪਠਾਇ ।
ਮਿਹਿਰਿਵਾਨੁ ਨਿਸ ਸੋਵਤੇ ਲਇਯੋ ਚੁਰਾਇ ਮੰਗਾਇ । ੪੩ ।

---

[1] ਤੈ

ਹਰਾ : ਤ੍ਰਨ ਤਾਰਨ ਸਰ ਤਟ ਇਤੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ।
ਮਨ ਮੈਂ ਭਏ ਉਦਾਸ ਤਬ ਕਿਨੈ ਨ ਪਇਆ ਭੇਵ । ੪੪ ।
ਹਰਾ : ਕਛੁਕ ਦਿਵਸ ਤਿਹਿ ਧੀਰ ਧਰ ਨਿਰਗੁਣ ਗਿਯਾਨੁ ਪ੍ਰਕਾਸੁ ।
ਬਹੁਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਆ ਕੀਯਾ ਰਾਂਮਦਾਸ ਪੁਰ ਵਾਸੁ । ੪੫ ।
ਪਈ : ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗੁਰ ਗਏ ਸੁਨੇ ਜਬ । ਇਤ ਸੁਨ ਪਾਇਯੋ ਦੁਸਟ ਤੁਰਕ ਤਬ ।
ਨਗਰ ਨੂਰਦੀ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤ[1] ਰਹੇ । ਨੂਰਦੀਨ ਖਾਂ ਤਿਹਿ ਸਭ ਕਹੇ । ੪੬ ।
ਖਲ ਦਿਮਾਗੁ[2] ਰੰਘਰੁ ਦੁਖਦਾਈ । ਜਿੰਹਿੰ ਨਹਿੰ ਨੇਕੀ ਕਦੇ ਕਮਾਈ ।
ਦਿਜ ਦੋਖੀ ਸੰਤਨ ਸੰਗ ਅਰੇ । ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਨ ਕਬਹੂੰ ਕਰੇ । ੪੭ ।
ਮਦ ਪਾਨੀ ਜੀਵਨ ਕੋ ਹੰਤਾ । ਔਰ ਦੋਖ ਜਿੰਹਿ ਮਾਂਹਿ ਅਨੰਤਾ ।
ਏਕ ਦਿਵਸ ਤਾ ਕੈ ਮਨ ਆਈ । ਕ੍ਰੋਰ ਈਟ ਜੋ ਗੁਰੂ ਪਥਾਈ । ੪੮ ।
ਪਕੇ ਪੰਜਾਵੇ ਬੇਸ ਪਚਾਸਾ । ਤਾਂਹਿ ਲੈਣ ਮਨ ਧਾਰੀ ਆਸਾ ।
ਖਰ ਗਾਡੇ ਬਹੁ ਦੀਏ ਲਗਾਇ । ਸਰਬ ਪੰਜਾਵੇ ਲਏ ਢੁਆਇ । ੪੯ ।
ਰਾਜ ਮਜੂਰ ਲਗਾਏ ਕਈ । ਤਿਨੈ ਸ੍ਰਾਂਇ ਸੀਘਰ ਰਚ ਦਈ ।
ਇਤ ਲੋਗਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਇ । ਸਿਰਾਂਇ ਸਾਰ ਸਭ ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ । ੫੦ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਏਹੁ ਵਾਕੁ ਉਚਾਰਾ । ਜਬ ਹਮ ਧਰੋਂ ਦਸਵ[3] ਅਵਤਾਰਾ ।
ਸਜਹੋਂ ਸਬਲ ਖਾਲਸਾ ਜਬ ਹੀ । ਲੇਂਹਿੰ ਲਹੌਰੁ ਲੂਟ ਵਹੁ ਤਬ ਹੀ । ੫੧ ।
ਤਬ ਇਕੁ ਸਿੰਘੁ ਜਗੈ ਬਲਵਾਂਨਾਂ । ਹਨੈਂ ਜੰਗ ਕਰ ਮੁਗਲ ਪਠਾਂਨਾਂ ।
ਬਹੁਤ ਦੇਸ ਵਹੁ ਜੀਤੈ ਜਬ ਹੀ । ਸਾਖੀ ਸੁਨੈ ਗੁਰੂ ਕੀ ਤਬੀ ਹੀ । ੫੨ ।
ਇਸ ਸਰਾਂਇੰ ਕੋ ਜਰੋ ਉਖਾਰ । ਸਰਬ ਈਟ ਵਹੁ ਲਏ ਨਿਕਾਰ ।
ਤਾਂਰਨ ਤਰਨ ਲਗਾਵੈ ਜਬੈ । ਹੋਇ ਸਪੂਰਨੁ ਸਰੁਵਰੁ ਤਬੈ । ੫੩ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਲਵਾਂਨਾਂ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਕੀਓ ਪਯਾਂਨਾਂ ।
ਸੋਦਰੁ ਸੰਧਿਯਾ ਕਰ ਅਰਿਦਾਸ ਪਢਿਆ ਆਰਤਾ ਦੀਪ ਪ੍ਰਕਾਸ । ੫੪ ।
ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿਜ ਧਾਂਮ ਸਿਧਾਏ । ਨਿਜ ਮੰਦਰ ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਪਦ ਪਾਏ ।
ਦੀਪੁ ਦਿਸਟ ਤਿੰਹਿੰ ਬਰਤਨ ਪਰਾ । ਤਬ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਏਹੁ ਉਚਰਾ । ੫੫ ।
ਬਾਂਵਨ ਜਾਨਹਿ ਦੀਪ ਪ੍ ਸੇ । ਬੂਝਤ ਹੌਂ ਸਿਵ ਜਟਾ ਨਿਵਾਸੇ ।
ਕਾਰਣ ਕੌਨ ਦੀਪ ਨਹਿ ਜਾਰੇ । ਸਾਚੁ ਕਹੋ ਤੁਮ ਪਾਸ ਹਮਾਰੇ । ੫੬ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮਹਿਲੁ ਨਾਂਮੁ ਤਿਹਿ ਗੰ ਗਾ । ਬੋਲਤ ਭਈ ਵਾਕ ਰਸ ਭੰਗਾ ।
ਭਏ ਤੁਮੈਂ ਨਿਰ ਇੱਛ ਸੁਵਾਮੀ । ਸਾਚ ਕਹੋ ਬੰਤਾ ਸੁਤ ਗਾਮੀ । ੫੭ ।
ਜੁਗ ਦੀਪਕ ਚਤੁਰਾਂਨਨ ਸਾਜੇ । ਇਕੁ ਨਿਸ ਪਤੁ ਇਕੁ ਦਿਨ ਪਤੁ ਛਾਜੇ ।
ਜਗਦੀਪਕ ਸੂਰਜੁ ਅਰ ਚੰਦੂ । ਕੁਲ ਕਾ ਦੀਪਕੁ ਕਹੀਏ ਨੰਦ । ੫੮ ।

ਪ੍ਰਿਤ [2]ਦਿਸਾਗ [3]ਦਸਮ

ਸੋ ਤੁਮਰੇ ਮਨ ਚਾਰਿ ਨ ਮਾਸਾ । ਕਿਹਿ ਹਿਤਿ ਕੀਜੈ ਦੀਪ ਪ੍ਰਕਾਸਾ ।
ਕਿਉ ਸਨੇਂਹੁ ਸੂਨੈ ਘਰ ਜਾਰੋ । ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਕੇ ਦੀਪਕ ਬਾਰੇ । ੫੯ ।

ਦੋਹਰਾ : ਐਸੇ ਵਾਕ ਭਗੀਰਥੀ ਕਹੇ ਕੰਤ ਸੋਂ ਕੋਪ ।
ਮਲਨੰ ਬਰ ਲੈ ਤਾਂ ਸਮੈ ਪਰੀ ਭੂਮਿ ਪਗ ਰੋਪ । ੬੦ ।

ਸਵੈਯਾ : ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰ) ਦੇਵ ਅਰਜਨ ਸੱਜਨ ਹੁਵੈ ਇਹ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ ।
ਜਾਨਵੀ ਜੋਰੁ ਕਰੋ ਨਹੀ ਵੇਜਕ ਸਾਚੁ ਕਹੋਂ ਸੁਨੁ ਵਾਕ ਹਮਾਰੇ ।
ਜਾਹੁ ਬੁਢੇ ਰਮਦਾਸ ਹਜੂਰ ਦੋਊ ਕਰ ਜੋਰ ਹੁਇ ਦੀਨ ਅਗਾਰੇ ।
ਮਾਂਗ ਲਹੋ ਬਰੁ ਜੋ ਮਨਸਾ ਵਹੁ ਦੇਵਹਿੰਗੇ ਸੁਤੁ ਤੋਹਿ ਉਦਾਰੇ । ੬੧ ।

ਸਵੈਯਾ : ਭੋਰ ਭਏ ਪਤ ਆਇਸੁ ਲੇ ਰਥ ਰੂਢ ਭਈ ਸਜ ਸੈਂਨ ਸਿਧਾਈ ।
ਹੇ ਰਥੁ ਢੇਰ ਰਮਦਾਸ ਕਹਿਯੋ ਇਹਿ ਫੌਜ ਕਹੋ ਕਿਹਿੰ ਕਾਰਨ ਆਈ ।
ਕਾਹੂ ਕਹਿਯੋ ਗੁਰ ਮੰਦਰੁ ਹੈ ਫਿਰ ਏਹੁ ਬੁਢੇ ਰਮਦਾਸ ਸੁਣਾਈ[1] ।
ਆਵਤ ਸੈਂਨ ਉਤਾਵਲ ਸੋਂ ਗੁਰ ਕੌ ਕਿਨ ਕੇ ਡਰ ਭਾਜੜ ਪਾਈ । ੬੨ ।

ਦੋਹਰਾ : ਐਸੇ ਕਹਿ ਰਮਦਾਸ ਜੂ ਚੁਪ ਹੁਵੈ ਰਹੇ ਨਿਕਾਂਮ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮਹਿਲ ਸਚਿੰਤ ਹੁਵੈ ਬਸੇ ਆਇ ਨਿਜ ਧਾਂਮ । ੬੩ ।

ਸਵੈਯਾ : ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ ਕਹਿਯੋ ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਹੁਵੈ ਰਥ ਰੂਢ ਲੈ ਸੈਨ ਸਿਧਾਈ ।
ਲੈਨ ਉਲਾਦ ਗਈ ਸ੍ਰ ਸੁਰੀ ਕੀ ਤੂੰ ਲੈ ਅਪੁਨੈਂ ਸੰਗ ਭਾਜੜ ਆਈ ।
ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰਾ ¯ ਤਜ ਕੈ ਰਾਮਦਾਸ ਕੇ ਵਾਕ ਸੁ ਲੇਹੁ ਬਚਾਈ ।
ਲਾਦ ਲਹੋ ਗਡ ਬਾਸਨ ਕੀ ਪੁਰ ਆਂਨ ਬਸੋ ਦਿਨ ਤੀਨ ਕ ਜ਼ਾਈ । ੬੪ ।

ਦੋਹਰਾ : ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਕੂਚ ਕਰ ਬਾਸਣ ਗੱਡੇ ਪਾਇ[2] ।
ਤ੍ਰੈ ਦਿਨ ਵੱਲੇ ਵੇਰੁਕੇ ਵਸੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ (ਜੀ) ਆਇ । ੬੫ ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੇਵਕ ਕੇ ਕਰ ਵਾਕ ਸਪੂਰਨ ਫੇਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਰਾਈ ।
ਆਇ ਵਸੇ ਸਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜੂ ਸਭੁ ਰਾਜ ਸਮਾਜੁ ਲੈ ਸੰਗ ਲਵਾਈ ।
ਬੋਲ ਸਮੀਪ ਸੁ ਮਹਿਲੁ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਏਹੁ ਸਿਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਅਲਾਈ ।
ਜਾਹੁ ਬੁਢੇ ਰਮਦਾਸ ਪੈ ਫੇਰ ਸਜੋ ਇਹੁ ਸਾਜੁ ਮੈਂ ਦੇਂਉ ਸੁਣਾਈ । ੬੬ ।

ਸਵੈਯਾ : ਛਾਡ ਕੇ ਬਾਸਨੁ ਪੂਰ[3] ਧਰੋ ਸਿਰ ਗੇਹੂੰ ਚਨੇ ਪਰਸਾਦੁ ਪਕੱਈਯੋ ।
ਸਾਥ ਗਠੇ ਮ੍ਰਿਚ ਨੂੰਨ ਡਰੀ ਨਿਜ ਲੈ ¯ ਸਿਰ ਪੈ ਧਰ ਪਾਂਇਨ ਜੱਈਯੋ ।
ਜਾਇ ਸਮੀਪ ਉਤਾਰ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਸੁ ਜੋਰ ਦੋਊ ਕਰ ਪਾਂਇਨ ਪੱਈਯੋ ।
ਰੀਝ ਕੈ ਜੋ ਰਮਦਾਸੁ ਪੁਛੇ ਤੁਹਿ ਤੋ ਅਪਨੋਂ ਸੁਭੁ ਸੁਵਾਲੁ ਸੁਨੱਈਯੋ । ੬੭ ।

ਸਵੈਯਾ : ਯੌਂ ਕਹਿ ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਜੂ ਚਲ ਆਪ ਸਿਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਆਏ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ ਜਗ ਮਾਤ ਗੰਗਾ ਇਤਿ ਲੰਗਰ ਸੇਵਕ ਆਪ ਬੁਲਾਏ ।

---

[1]ਸੁਣੀਈ [2]ਮਾਂਹਿ [3]ਪੁਰ

ਬੇਗ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਪਕਾਵੁ ਮਿਸੇ ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਇਹ ਵਾਕੁ ਅਲਾਏ ।
ਆਪ ਲਗੀ ਮਥਨੇ ਧਧ[1] ਤਾਂ ਛਿਨ ਲੈ ਮਥਨੀ ਚਟੁਕੀ ਮਧ ਪਾਏ । ੬੮ ।

ਮਾਖਨੁ ਛਾਛ ਬਿਲੋਇ ਜੁਦੇ ਕਰ ਗੋਂਹੂੰ ਚਨੇ ਪਕਵਾਈ ਹੈ ਰੋਟੀ ।
ਰੂਪਰ ਬਾਰ ਸੁ ਬੀਚ ਧਰੀ ਜੁਗ ਜਾਨੁ ਛਕੇ ਸਮ ਘੇਵਰ ਮੋਟੀ ।
ਮਾਖ ਰੁਪੇ ਬਰ ਛਾਛ ਛਨਾਇ ਪੁਰਾਇ ਲਈ ਮਟੁਕੀ ਸੰਗ ਛੋਟੀ ।
ਧਾਰ ਲਈ ਮਨਸਾ ਸੁਤ ਕੀ ਮਨ ਪਾਂਇ ਚਲੀ ਚਟੁਕੀ ਧਰ ਚੋਟੀ । ੬੯ ।

ਸੰਤਨ ਕੇ ਢਿਗ ਜਾਤ ਕਹੂੰ ਮਨ ਰੰਚਕ ਹੂੰ ਅਭਮਾਨੁ ਨ ਕੀਜੈ ।
ਸੁੰਦਰੁ ਮੈ ਕੁਲ ਊਚ ਲਇਯੋ ਭਵ ਐਸ ਗੁਮਾਨ ਕੋ ਦੂਰ ਕਰੀਜੈ ।
ਪ੍ਰੇਮੁ ਹੀਏਂ ਧਰ[2] ਸਾਂਤ ਕਤਾ[3] ਗਹਿ[4] ਸੰਤਨ ਕੇ ਪਦ ਸੇਵ ਕਮੀਜੈ ।
ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਲੁਕੇਸ ਲਿਖਿਯੋ ਨਹਿ ਸੋ ਵਰੁ ਸੰਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਲੀਜੈ । ੭੦ ।

ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਆਇਸੁ ਲੈ ਪਰਸਾਦੁ ਚਲੀ ਧਰ ਸੀਸ ਪੈ ਗੰਗਾ ।
ਪਾਂਇਨ ਪਾਂਇਨ ਜਾਤ ਸਨੇ ਸਨ ਦਾਸੀ ਅਨੇਕ ਸੁਹਾਵਤ ਸੰਗਾ ।
ਹੇਰ ਬੁਢੇ ਰਮਦਾਸ ਕਹਿਯੋ ਉਤ ਆਵਤ ਕੋ ਤ੍ਰਿਯ ਪੁਜੰ ਉਮੰਗਾ ।
ਕਾਹੂ ਕਹਿਯੋ ਗੁਰ ਮਹਿਲੁ ਸੁ ਗੰਗ ਜੂ
ਤੌ ਗਇਯੋ ਸਾਂਮੁ ਹੇ ਪਾਇਨ ਨੰਗਾ । ੭੧ ।

ਯਾ : ਆਇ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰੀ ਪ੍ਰਿਥਮੈ ਰਮਦਾਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮਹਿਲ ਅਗਾਰੇ ।
ਸੇਵਕ ਤੀਰ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਧਰਿਯੋ ਜਗ ਮਾਤ ਸਿਰੀ ਮੁਖ ਏਹੁ ਉਚਾਰੇ ।
ਤੂੰ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕੇ ਪਦ ਸੇਵਕੁ ਮੋਹਿ ਗਹੈ ਪਦ ਸਾਂਮ ਤਿਹਾਰੇ ।
ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਨਿਹਾਲੁ ਕਰੋ ਮਮ ਸੀਰੁ ਹੋਵੈ ਸੁਢ ਬੰਸ ਮਝਾਰੇ । ੭੨ ।

ਹਰਾ : ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾ ਯੋਂ ਕਹਿਯੋ ਜੀ ਭਾਈ ਰਮਦਾਸ ।
ਸਾਂਝ ਹੋਇ ਸੁਢ ਬੰਸ ਮਮ ਪੂਰਨ ਕੀਜੈ ਆਸ । ੭੩ ।

ਵੈਯਾ : ਸਾਂਝ ਰਹੇ ਸੁਢ ਬੰਸ ਸਦਾ ਸਮ ਜੋ ਮੁਖ ਤੇ ਜਗਮਾਤ ਅਲਾਇਯੋ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ ਰਮਦਾਸ ਬੁਢੇ ਮੁਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਭੋਜਨ ਪਾਇਯੋ ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਿੰਜਨ ਪਾਇ ਅਘਾਇ ਚੁਲਾ ਕਰ ਕੈ ਮੁਖ ਏਹੁ ਸੁਨਾਇਯੋ ।
ਹੇ ਕਰਤਾਰ ਮੁਰਾਰ ਦਮੋਦਰ ਲਾਜ ਰਖੋ ਸਰਨੀ ਹਮ ਆਇਯੋ । ੭੪ ।

ਵੈਯਾ : ਤੇਰੋ ਈ ਜਾਂਨ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਲੋਗ ਕਹੇਂ ਰਮਦਾਸੁ ਹਜੂਰੀ ।
ਜਾਂਹਿ ਨਮਿੱਤ ਆਈ ਜਗਮਾਤ ਕਰੋ ਇਨ ਕੀ ਮਨਸਾ ਸਭ ਪੂਰੀ ।
ਸੋ ਅਵਤਾਰੁ ਧਰੋ[5] ਇਨ ਕੈ ਜਿੰਹਿ ਕੋਪ ਘੰਧਾਰ ਡਰੇ ਗਢੁ ਤੂਰੀ ।
ਐਸੇ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸ ਜਬੈ ਹਰਿ ਤੀਰ ਹਜੂਰ ਭਈ ਮਨਜੂਰੀ । ੭੫ ।

ਵੈਯਾ : ਨੈਨ ਉਘਾਰੁ ਬੁਢੇ ਰਮਦਾਸ ਕਹਿਯੋ ਜਗਜਾਤ ਜੂ ਧਾਂਮ ਸਿਧਾਰੋ ।
ਲੇਂਵਹਿਗੇ ਤੁਮਰੇ ਭਵ[6] ਸੋ ਜਿੰਹਿ ਸੇਸ ਮਹੇਸ ਜਪੈ ਮੁਖ ਚਾਰੋ ।

---

[1]ਦੂਧ [2]ਜਬ [3]ਕਥਾ [4]ਕਹਿ [5]ਭਵੇ [6]ਭਸ

ਨਾਂਵ ਧਰੋ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੂ ਮਹਿ ਮੰਡਲ ਤੇਜ ਅਖੰਡ ਅਪਾਰੋ ।
ਹੇਤ ਹਿੰਦਾਂਨ ਕ੍ਰਿਪਾਂਨ ਗਹੇ ਜੁਗ ਮਾਰ ਮਲੇਛ ਹਰੈ ਧਰ ਭਾਰੋ । ੭੬ ।

ਕਬਿਤ : ਬੁਢੇ ਰਮਦਾਸ ਮਨ ਆਂਨਦ ਪ੍ਰਕਾਸ
ਮਾਤ ਗੰਗਾ ਜੂ ਕੈ ਪਾਸ ਮੁਖ ਐਸੇ ਕੈ ਬਖਾਂਨੀਯਾਂ ।
ਰਾਜਨ ਕੋ ਰਾਜ ਮਹਾਂਰਾਜ ਰਾਜਾ ਰਾਂਮ
ਸਮ ਹੋਵੈ ਸੁਤ ਤੇਰੇ ਮਹਾਂਬਾਹ ਬਲਵਾਨੀਯਾਂ ।
ਜਾਂ ਕੈ ਤੇਜ ਆਗੈ ਤੇਜੁ ਬਾਬਰ ਕੋ ਫੀਕੋ
ਲਾਗੈ ਭਾਗੈ ਪੁੰਜ ਪਾਪ ਜਾਗੈ ਧਰਮੁ ਮਹਾਂਨੀਯਾ ।
ਲੋਪੁਰ ਦਿਲੀਸ ਜੁਗ ਤਖਤ ਨਿਵਾਰ ਸਿਰੀ
ਸੁਧਾ ਸਰ ਤਖਤੁ ਉਸਾਰੇ ਰਾਜਧਾਂਨੀਯਾ । ੭੭ ।

ਕਬਿਤ : ਪੂਤ ਬਰੁ ਪਾਇ ਸਿਰੁ ਨਾਇਕ ਰਮਦਾਸ ਜੂ
ਕੋ ਗੰਗਾ ਜੂ ਮਨਾਇ ਦੁਰ ਦਾਂਨਨ ਸਿਧਾਨੀਯਾਂ ।
ਦਾਸੀ ਦਾਸ ਸਭ ਆਨੰਦ ਉਮੰਗ ਬਸੀ
ਧਾਂਮ ਨਿਜ ਗੰਗ ਸੁਢਿ ਬੰਸ ਰਾਜਰਾਂਨੀਯਾ[1] ।
ਆਏ ਧਾਂਮ ਦੇਵ ਨਿਸ ਅ੍ਰਜਨ ਅਭੇਵ
ਸੁਨ ਗੰਗਾ ਹਿਤ ਸੇਵ ਪਤ ਆਗੈ ਲੈਨ ਧਾਨੀਯਾਂ ।
ਪੌਰ ਮਿਲੀ ਆਇ ਸਿਰੁ ਨਾਇ ਪਤੁ ਧਾਂਮ
ਆਨ ਪਲਕਾ ਡਸਾਇ ਪਦ ਧੋਇ ਬਿਗਸਾਨੀਯਾ । ੭੮ ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਬ ਗੰਗਾ ਅਤ ਸੈ ਕੀਯਾ ਚਰਨ ਕਵਲ ਸੰਗੁ ਪਿਯਾਰ ।
ਤਬ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਐਸੇ ਕਹਿਆ ਉਚਾਰ । ੭੯ ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਾਚੁ ਕਰੋ ਨਿਰਜੁਰਨ ਦੀ ਬਿਸਨ ਪਦੀ ਤਜ ਸੰਕ ।
ਭਾਈ ਬੁੱਢੇ ਕਿਆ ਕਹਿਯਾ ਕਹੋ ਬਾਤ ਸਰਬੰਕ । ੮੦ ।

ਦੋਹਰਾ : ਪ੍ਰਭ ਅਰਜਨ ਕੇ ਤਾਂ ਸਮੈਂ ਸੁਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਮ ਬੈਨ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੰਗਾ ਲਾਗੀ ਤਬੈ ਹਸ ਮੁਖ ਉਤ੍ਰ ਦੈਨ । ੮੧ ।

ਸੰਕਰ ਛੰਦ : ਜਬ ਗਈ ਮੈਂ ਪਰਸਾਦੁ ਲੈ ਚਲ ਸੰਤ ਬੁਢੇ ਤੀਰ ।
ਤਬ ਹੇਰ ਮੋ ਕੋ ਬੇਗ ਵਹੁ ਜੁਗ ਜੋਰ ਕਰ ਮਤ ਧੀਰ ।
ਪਦ ਨਗਨ ਆਇਓ ਸਾਮੁਹੇ ਆ ਪਰੋ ਮੇਰੇ ਪਾਂਇ ।
ਕਹੇ ਵਾਕ ਮੋ ਪ੍ਰਿਤ ਦੀਨ ਹੁਵੈ ਕਿਹਿ ਕਾਜ ਆਈ ਮਾਂਇ । ੮੨ ।
ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਮੈ ਪਰਸਾਦੁ ਧਰ ਧਰ ਕੀਨ ਏਹੁ ਉਚਾਰ ।
ਤੂੰ ਆਦ ਸੇਵਕੁ ਤਾਸ ਕੋ ਜੋ ਪਰਮ ਪੁਖ ਉਤਾਰ ।
ਮੈਂ ਆ ਗਹੀ ਸਰਨਾਗਤੀ ਗੁਰਸਿੱਖ ਤੋ ਕੋ ਹੇਰ ।

---
[1] ਰਾਜਧਾਨੀਯਾ

ਕਰ ਮਇਆ ਮੋ ਬਰੁ ਦੀਜੀਏ ਸੁਤੁ ਸੋਢ ਬੀਸਹਿ ਮੇਰ । ੮੩ ।
ਉਨ ਪਾਇ ਭੋਜਨੁ ਕਰ ਚੁਲਾ ਕਰ ਜੋਰ ਕਰ ਅਰਦਾਸ ।
ਕਹਿਯਾ ਹੋਇਗੋ ਸੁਤੁ ਆਇ ਤਵ ਜਿੰਹਿ ਛੀਰ ਸਾਗਰ[1] ਵਾਸ ।
ਮੈਂ ਪਾਇ ਬਰੁ ਪਰਨਾਮੁ ਕਰ ਲੈ ਦਾਸ ਦਾਸੀ ਸਾਥ ।
ਪੁਨ ਆ ਬਸੀ ਨਿਜ ਧਾਂਮ ਮੈਂ ਭਈ ਕਥਾ ਏ ਮਮ ਨਾਥ । ੮੪ ।
ਤਬ ਕਹਿਯੋ ਅਰਜਨ ਨਾਥ ਜੂ ਅਬ ਦੀਪ ਘ੍ਰਿਤ ਕੇ ਬਾਰ ।
ਅਬ ਹੋਇਗੋ ਸੁਤੁ ਧਾਂਮ ਤੇਰੇ ਬਿਸਨ ਕੇ ਅਵਤਾਰ ।
ਸੁਖ ਪਾਇ ਵਾਕ ਬਿਲਾਸ ਕਰ ਗੁਰਧਾਂਮ ਰੈਂਨ ਬਿਤਾਇ ।
ਪਰਭਾਤ ਕਰ ਇਸਨਾਨੁ ਗੁਰ ਦਰਬਾਰ ਬੈਠੇ ਆਇ । ੮੫ ।
ਨਿਤ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਰਰਹਿੰ ਹਰਿ ਜਸੁ ਕਰਹਿੰ ਗਿਯਾਂਨ ਬਿਲਾਸ ।
ਦਸ ਚਾਰ ਬੀਸ ਪਚਾਸ ਦਿਨ ਭਈ ਗੁਰੂ ਕੇ ਘਰ ਆਸ ।
ਗੁਰ ਕਹਿਯੋ ਬਿੱਪ ਬੁਲਾਇ ਕਰ ਜਪੁ ਦਾਂਨੁ ਜੱਗੁ ਕਰਾਹੁ ।
ਦਰਬਾਰ ਸੰਗਤ ਮੇਲ ਗੁਰ ਨਿਤ ਲਗੇ ਕਰਨ ਕੜਾਹੁ । ੮੬ ।
ਤ੍ਰੈ ਚਾਰ ਪੰਜ ਖਟ ਮਾਸ ਸਤ ਅਠ ਨੌਂ ਚਢੇ ਦਸ ਮਾਸ ।
ਤਬ§ ਕਹਿਯੋ ਗਰ ਪ੍ਰਿਤ ਜੋਤਸੀ ਪੁਰ ਆਂਨ ਕੀਜੈ ਬਾਸ ।
ਭਵ ਲਏ ਬਾਲਕੁ ਜਾਂ ਸਮੈਂ ਫਿਰ ਆਇ ਅਪਨੇ ਧਾਂਮ ।
ਪ੍ਰਭ ਆਇ ਪੂਰਬ ਜਿਉਂ ਕਰੋ ਨਿਜ ਧਾਂਮ ਮੋ ਬਿਸਰਾਂਮ । ੮੭ ।
ਬਲਵਾਂਨੁ ਬਾਲਕੁ ਹੈ ਮਹਾਂ ਇਹੁ ਠੌਰ ਲੇਹੁ ਬਟਾਇ ।
ਕਲਆਂਨ ਚਹੀਏ ਰਾਵਰੀ ਦਸ ਆਠ ਬਰਖ ਬਿਤਾਇ ।
ਗੁਰ ਆ ਵਡਾਲੀ ਤਾਂ ਸਮੈਂ ਸਹਿ ਮਹਿਲ ਕੀਨ ਨਿਵਾਸੁ ।
ਤਿੰਹਿ ਭਇਯੋ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਕਾ ਭਵੁ ਭੂੰਮ ਪੈ ਪਰਕਾਸ । ੮੮ ।
ਗ੍ਰਿਹਿ ਊਚ ਠੌਰ ਬਿਰਾਜ ਈ ਸੁਭ ਸੋਂਮ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਵਿਲੋਕ ।
ਨਭ ਸਬਦ ਅਨਹਦ ਬਾਜਈ ਜੈ ਜਪੈ ਚੌਦਹਿ ਲੋਕ ।
ਗੁਰ ਦਾਨੁ ਦੀਨਾ ਕੋ ਦਇਯੋ ਗਜ ਬਾਜ ਮੁਹਿਰ ਅਪਾਰ ।
ਅਸਮੇਧ ਕੇ ਸਮ ਯੱਗ ਕੀਨੇ ਰਾਜ ਸੂ ਬਲੁ ਧਾਰ । ੮੯ ।
ਮਿਲ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਤਾਂ ਸਮੈਂ ਮੁਖ ਜਪਿਯੋ ਹਰਿ ਕੇ ਜਾਪ ।
ਗੁਰ ਨਾਉਂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦੁ ਰਾਖਿਯੋ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਿ ਆਪ ।
ਖਚ ਹਾਰਟਾ ਤਿੰਹਿ ਕੂਪੁ ਸਜ ਬਰੁ ਗੰਗਾ ਜਮ ਦੈ ਤਾਸ ।
ਗੁਰ ਕਾਲ ਕਛੂ ਕਬਿਤਾ ਇਤਿੰਹਿ ਸਰ ਸੁਧਾ ਕੀਨੋਂ ਬਾਸ । ੯੦ ।

ਸਵੈਯਾ : ਆਇ ਬਸੇ ਰਾਂਮਦਾਸ ਪੁਰ ਗੁਰ ਤੀਰ ਸਭੂਹਿ ਮਸੰਦ ਬੁਲਾਏ ।
ਲਾਇ ਦਿਵਾਨੁ ਬਖਾਂਨ ਸਿਰੀ ਮੁਖ ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਕਰ ਦੱਛ ਉਠਾਏ ।

[1]ਸਗਰ

ਰੇਖਤੇ ਕੀ ਧਰ ਨੀਂਵ ਸੁਧਾ ਸਰ ਪੌਰੀ ਚਹੂੰ ਦਿਸ ਦੇਹੁ ਬਨਾਏ ।
ਬੀਚ ਸਜੋ ਹਰਿਮੰਦਰ ਜੀ ਸੁਭ ਸੇਤੁ ਖਿਸਾਲ ਲਹੋ ਬੰਧਵਾਏ । ੯੧ ।

ਸਵੈਯਾ : ਏ ਸੁਨ ਵਾਕ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਪੁਰ ਬੀਥਨ ਬੀਥ ਮਸੰਦ ਸਿਧਾਏ ।
ਬੋਲ ਕੁਲਾਲਨ ਕੇਤਨ ਤੇ ਸਭ ਲੈ ਮੰਗ ਆਇ ਹਜੂਰ ਮਿਲਾਏ ।
ਦਾਂਮ ਕਰਾਰੇ ਲਹੋ ਸਿਰਕਾਰ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਏ ਗੁਰ ਵਾਕ ਅਲਾਏ ।
ਈਟ ਅਸੰਖ ਸਜਾਇ ਸੁਕਾਇ ਚਢਾਇ ਅਵਾ ਪਰ ਦੇਹੁ ਪਕਾਏ । ੯੨ ।

ਸਵੈਯਾ : ਆਇਸੁ ਮਾਂਨ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਨਹਿ ਨਾਂਹਿ ਕਰੀ ਕਿਨ ਹੂੰ ਤਬ ਰੰਚੇ ।
ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਸੰਨੀ ਦਮਰੇ ਗੁਰ ਪੋਤ ਤੇ ਮਾਂਗ ਲਏ ਮਨ ਬੰਚੇ ।
ਰਾਸ ਵਹਾਕ[1] ਕੁਲਾਲ ਕੁਦਾਲ ਲੈ ਧਾਇ ਚਲੇ ਕਰ ਲੈ ਕਰ ਸੰਚੇ ।
ਈਟ ਅਸੰਖ ਸਜਾਇ ਸੁਕਾਇ ਚਢਾਇ ਅਵਾ ਦਈ ਪਾਵਕ ਮੰਚੇ । ੯੩ ।

ਸਵੈਯਾ : ਲਾਲੁ ਭਏ ਪਕ ਈਟ ਅਵਾ ਲਰ ਲਾਜ ਤਹੈ ਲਖ ਮਾਲ ਪ੍ਰਵਾਲੀ ।
ਯੋਂ ਟਣਕੇ ਸਮ ਕੰਸ ਕੇ ਬਾਸਨ ਪੂਰ ਰਹੀ ਹਿੰਗੁਲੂ ਸਮ ਲਾਲੀ ।
ਲੈ ਪਟੁ ਬੀਚ ਲਪੇਟ ਇਟਾਂ ਜੁਗ ਆਇ ਕੁਲਾਲ ਹਜੂਰ ਦਿਖਾਲੀ ।
ਹੇਰ ਕਹਿਯੋ ਗੁਰ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ ਸਰ ਨੀਵ ਧਰੋ ਉਪਰੰਤ ਦਿਵਾਲੀ । ੯੪ ।

ਸਵੈਯਾ : ਆਇ ਜੁਰੇ ਸਭ ਦੇਸਨ ਦੇਸ ਤੇ ਸੇਵਕ ਸਿੱਖ ਵਿਲੋਕਨ ਮੇਲੇ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਗੁਰ ਆਪ ਕਹਿਯੋ ਸਰਕ੍ਾਰ ਕਢੋ ਰਹੋ ਦੇਹਿ ਸੁਹੇਲੇ ।
ਦੌਰ ਕੈ ਕਾਰ ਕੀ ਪੋਟ ਗਹੇਂ ਸਿਖ ਲਾਲ ਭਏ ਮੁਖ ਨੂਰ ਨਵੇਲੇ ।
ਪੂਰਨ ਥਿਤ ਸੁਧਾਸਰ ਕੀ ਗੁਰ ਨੀਵ ਧਰੀ ਸੁਭ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ । ੯੫ ।

ਗੀਯਾ ਮਾਲਤੀ ਛੰਦ : ਗੁਰ ਕਰ ਸਪੂਰਨ ਪੌੜੀਆਂ ਬਰ ਸੇਤ ਸਰਬ ਸਵਾਰਿਆ ।
ਹਰਿਮੰਦਰੰ ਸਰ ਬੀਚ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਬਿਸ਼ਨ ਧਾਂਮੁ ਉਸਾਰਿਆ ।
ਸਰੁ ਕਵਲ ਸਾਜ ਸੰਤੋਖ ਸਰੁ ਬੈਬੇਕ ਸਰੁ ਗੁਰ ਥਾਪ ਕੈ ।
ਸ੍ਰੀ ਰਾਂਮ ਸਰੁ ਗੁਰ ਸਾਜਿਯਾ ਛਿਤ ਮਾਪ ਬਰ ਹਿਤ ਜਾਪ ਕੈ । ੯੬ ।

ਸਰ ਪਾਂਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਾਜ ਬਰ ਰਾਂਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਬਿਰਾਜਿਆ ।
ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਆਪਣੇ ਦੈ ਨਾਂਮੁ ਦਾਨੁ ਨਿਵਾਜਿਆ ।
ਉਤ ਚੰਦੁ ਪ੍ਰਿਥੀ ਮਹਾਂ ਦੇ ਨਿਜ ਲਗੇ ਸਬਦ ਬਣਾਵਣੇ ।
ਤੁਕ ਅੰਤ ਸਬਦ ਉਚਾਰ[2] ਨਾਨਕ ਭੋਗੁ ਲਾਗੇ ਪਾਂਵਣੇ । ੯੭ ।

ਸੁਣ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਗੁਰੂ ਕੇ ਤਬ ਆ ਹਜੂਰ ਅਲਾਇਆ ।
ਛਿਤ ਸੋਮ ਨਾਥ ਹਿੰਮਾਲ ਜਾ ਪ੍ਰਭ ਸਬਦ ਅਜਬ ਬਣਾਇਆ ।
ਸੁਣ ਤਾਂ ਸਮੈ ਗੁਰਦਾਸ ਕੋ ਗੁਰ ਕਹਿਯਾ ਪਾਸ ਬੁਲਾਇ ਕੇ ।
ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰਿੰਥ ਜੀ ਕੀ ਬੀੜ ਸਜੁ[3] ਗੁਰ ਆਦ ਬਾਣੀ ਲਿਯਾਇ ਕੇ । ੯੮ ।

---

[1]ਵਾਹਕ [2]ਉਚਾ [3]ਜਸੁ

ਜਾਹ ਵਾਲ ਗੋਵਿੰਦ ਆਜੁ ਤੂੰ ਕਹੁ ਮਾਇਆ[1] ਕਰ ਸ੍ਰੀ ਮੋਂਹਣਾਂ ।
ਵਹਿ ਆਦ ਬਾਣੀ ਪੋਥੀਆਂ ਗੁਰ ਗ੍ਰਿੰਥੁ ਸਜੀਏ ਜੋਹਣਾਂ ।
ਨਹਿ ਦੇ ਮੰਸੇ[2] ਪੋਥੀਆ ਗੁਰਦਾਸ ਕਹਿਯਾ ਸੁਣਾਇ ਕੈ ।
ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਅਰਜਨ ਜਨਮਯਾ ਕਰ ਪ੍ਰਭ ਆਪ ਲਿਯਾਵੈ ਜਾਇ ਕੈ । ੯੯ ।
ਰਲ ਵਾਲ ਗੋਇੰਦ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਆਪ ਅਰਜਨੁ ਆਇਆ ।
ਪਿਖ ਬੇਗਾ ਮੋਹਣ ਚੜ ਚਬਾਰੇ ਪਵਰ ਪਾਟ ਅੜਾਇਆ ।
ਉਨ ਭੇੜ ਤਾ ਕੀ ਲਈ ਜਬ ਗੁਰੂ ਪਵਰ ਬੈਠਾ ਆਇ ਕੈ ।
ਗੁਰ ਲੈ ਸਿਰੰਦਾ ਸਬਜ ਗਾਏ ਚਾਰ ਏਹੁ ਸੁਣਾਇ ਕੈ । ੧੦੦ ।

ਮੁਖ
: ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫ । "ਮੋਹਨ ਤੇਰੇ ਊਚੇ ਮੰਦਰ ਮਹਲ ਅਪਾਰਾ ।
ਮੋਹਨ ਤੇਰੇ ਸੋਹਨਿ ਦੁਆਰ ਜੀਉ ਸੰਤ ਧਰਮਸਾਲਾ ।
ਧਰਮਸਾਲ ਅਪਾਰ ਦੈਆਰ ਠਾਕੁਰ ਸਦਾ ਕੀਰਤਨੁ ਗਾਵਹੇ ।
ਜਹ ਸਾਧ ਸੰਤ ਇਕਤ੍ਰ ਹੋਵਹਿ ਤਹਾ ਤੁਝਹਿ ਧਿਆਵਹੇ ।
ਕਰਿ ਦਇਆ ਮਇਆ ਦਇਆਲ ਸੁਆਮੀ ਹੋਹੁ ਦੀਨ ਕ੍ਰਿਪਾਰਾ ।
ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕ ਦਰਸ ਪਿਆਸੇ ਮਿਲਿ ਦਰਸਨ ਸੁਖੁ ਸਾਰਾ" । ੧ ।

ਪਈ : ਪਹਿਲੀ ਪੌੜੀ ਜਬ ਗੁਰ ਗਾਈ । ਤਬ ਮੋਹਨ ਤਾਕੀ ਖੁਲਵਾਈ ।
ਦੂਜੀ ਪੌੜੀ ਗਾਵਣ ਲਾਗਾ । ਪ੍ਰੇਮ ਮਗਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਪਾਗਾ । ੧੦੧ ।

ਮੁਖ "ਮੋਹਨ ਤੇਰੇ ਬਚਨ ਅਨੂਪ ਚਾਲ ਨਿਰਾਲੀ ।
ਕ : ਮੋਹਨਿ ਤੂੰ ਮਾਨਹਿ ਏਕੁ ਜੀ ਅਵਰ ਸਭ ਰਾਲੀ ।
ਮਾਨਹਿ ਤ ਏਕੁ ਅਲੇਖੁ ਠਾਕੁਰੁ ਜਿਨਹਿ ਸਭ ਕਲ[4] ਧਾਰੀਆ ।
ਤੁਧੁ ਬਚਨਿ ਗੁਰ ਕੈ ਵਸਿ ਕੀਆ ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਬਨਵਾਰੀਆ ।
ਤੂੰ ਆਪਿ ਚਲਿਆ ਆਪਿ ਰਹਿਆ ਆਪਿ ਸਭ ਕਲਧਾਰੀਆ ।
ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕ ਪੈਜ ਰਾਖਹੁ ਸਭ ਸੇਵਕ ਸਰਨਿ ਤੁਮਾਰੀਆ" । ੨ ।

ਚੌਪਈ : ਪੌੜੀ ਦੂਜੀ ਗਾਈ ਜਬੈ । ਪਾਟ ਖੋਲ ਮੋਹਨ ਦਏ ਤਬੈ ।
ਤੀਜੀ ਪੌੜੀ ਲਗੇ ਅਲਾਂਵਨ । ਗਦ ਗਦ ਕੰਠ ਊਚ ਸੁਰਗਾਵਨ । ੧੦੨ ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ "ਮੋਹਨ ਤੁਧੁ ਸਤਸੰਗਤਿ ਧਿਆਵੈ ਦਰਸ ਧਿਆਨਾ ।
ਵਾਕ : ਮੋਹਨ ਜਮੁ ਨੇੜਿ ਨ ਆਵੈ ਤੁਧੁ ਜਪਹਿ ਨਿਦਾਨਾ ।
ਜਮਕਾਲੁ ਤਿਨ ਕਉ ਲਗੈ ਨਾਹੀ ਜੋ ਇਕ ਮਨਿ ਧਿਆਵਹੇ ।
ਮਨ ਬਚਨਿ[5] ਕਰਮਿ ਜਿ ਤੁਧੁ ਅਰਾਧਹਿ ਸੇ ਸਭੇ ਫਲ ਪਾਵਹੇ ।
ਮਲ ਮੂਤ ਮੂੜ ਜਿ ਮੁਗਧ ਹੋਤੇ ਸਿ ਦੇਖਿ ਦਰਸੁ ਸੁਗਿਆਨਾ ।
ਬਿਨਵੰਤਿ[6] ਨਾਨਕ ਰਾਜੁ ਨਿਹਚਲੁ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਭਗਵਾਨਾ" । ੩ ।

---

[1]ਮਆ [2]ਮੋਕੋ [3]ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ । ਗੌੜੀ ਮਹਲਾ ੫ [4]ਕਰ [5]ਵਚਨਿ [6]ਵਿਨਵੰਤ

ਤੀਜੀ ਪੌੜੀ ਗਾਇ ਸੁਣਾਇਆ । ਤਬ ਮੋਹਨ ਚਲ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ।
ਚੌਥੀ ਲਗੇ ਗਾਵਣੇ ਪੌੜੀ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧੁਨੀ ਰਾਗਨੀ ਗੌੜੀ । ੧੦੩ । [1]

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ : "ਮੋਹਨ ਤੂੰ ਸੁਫਲੁ ਫਲਿਆ ਸਣੁ ਪਰਵਾਰੇ ।
ਮੋਹਨ ਪੁਤ੍ਰ ਮੀਤ ਭਾਈ ਕੁਟੰਬ ਸਭਿ ਤਾਰੇ ।
ਤਾਰਿਆ ਜਹਾਨੁ ਲਹਿਆ ਅਭਿਮਾਨੁ ਜਿਨੀ ਦਰਸਨ ਪਾਇਆ ।
ਜਿਨੀ ਤੁਧ ਨੋ ਧੰਨੁ ਕਹਿਆ ਤਿਨ ਜਮੁ ਨੇੜਿ ਨ ਆਇਆ ।
ਬੇਅੰਤ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਕਥੇ ਨ ਜਾਹੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖੁ ਮੁਰਾਰੇ ।
ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕ ਟੇਕ ਰਾਖੀ ਜਿਤੁ ਲਗਿ ਤਰਿਆ ਸੰਸਾਰੇ" । ੪।

ਚੌਪਈ : ਚੌਥੀ ਪੌੜੀ ਗੁਰ ਗਾਈ । ਮੋਹਨ ਪਰੋ ਸਰਨ ਗੁਰ ਆਈ ।
ਗੁਰਪਦ ਕੰਜ ਸੀਸ ਨਿਜ ਨਾਇ । ਸਭ ਪੋਥੀ ਗੁਰ ਕੋ ਦਈ ਆਇ । ੧੦

ਦੋਹਰਾ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਲੈ ਸਭ ਪੋਥੀਆ ਕਰ ਮੋਹਨ ਸੋਂ ਹੇਤ ।
ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਇਯੋ ਸੁਖ ਸੋਂ ਨਿਜਹਿਨ ਕੇਤ । ੧੦੫ ।

ਚੌਪਈ : ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ ਆਇ ਬਿਰਾਜੇ । ਅੱਖਰ ਗੁਤੁ ਗੁਰਮੁਖੀ ਸਾਜੇ ।
ਤੋਰ ਬੁਲਾਇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸੈ । ਐਸੇ ਕਹਿਯਾ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਤਾਸੈ । ੧੦੬
ਸਭੁ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗ੍ਰਿੰਥ ਚਢਾਵੋ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗ੍ਰਿੰਥੁ ਬੀੜ ਬੰਧਵਾਵੋ ।
ਭਗਤਾਂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਲਿਖ ਲੇਹੁ । ਰਾਗ ਰਾਗ ਕੇ ਅੰਤ੍ਰਹਿ[3] ਦੇਹ । ੧੦੭।
ਸੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਰਬ ਲਿਖਾਈ । ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਿੰਥ ਕੀ ਬੀੜ ਬੰਧਾਈ ।
ਸਭ ਭਗਤਾਂ ਕੇ ਸਬਦ ਚਢਾਏ । ਰਾਗ ਰਾਗ ਕੈ ਅੰਤਹਿ ਲਾਏ । ੧੦੮।
ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦੁ ਮਹਾਂਦੇਵ ਸਿਧਾਏ । ਅਪੁਨੀ ਬਾਣੀ ਚਾੜਨ ਆਏ ।
ਸੋ ਬਣੀ ਗੁਰਦਾਸ ਹਟਾਈ । ਗੁਰੂ ਬਿਨਾਂ ਕਾਚੀ ਠਹਿਰਾਈ । ੧੦੯ ।

ਉਨੋਂਹੁ ਕਹਿਯਾ ਗੁਰ ਅਰਜਨ । ਪਾਸ ਗੁਰਬਾਣੀ ਮੋੜੀ ਗੁਰਦਾਸ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੁਰਦਾਸੁ ਬੁਲਾਇਆ । ਕਿਉਂ ਮੋੜੀ ਬਾਂਣੀ ਫੁਰਮਾਇਆ । ੧੧
ਹਾਥ ਜੋਰ ਗੁਰਦਾਸ ਅਲਾਈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਹਟਾਈ[4] ।
ਏ ਮਹਾਂਦੇ[5] ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਕੀ ਬਾਣੀ । ਭੋਗ ਲਿਖਿਆ ਨਾਨਕ ਨਿਰਬਾਣੀ। ੧੧
ਤਬ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਕਹਿਯਾ ਸੁਣਾਇ । ਜਿਂਉ ਗੁਰਦਾਸ ਤੋਹਿ ਰਜਾਇ।
ਸੋਢੀ ਭੱਲੇ ਤੇਂਹਣ ਬੇਦੀ । ਤੂੰ ਸਭੁ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਾ ਭੇਦੀ । ੧੧੨ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਾਂਣੀ ਗ੍ਰਿੰਥ ਚਢਾਵੋ । ਕਾਚੀ ਬਾਣੀ ਸਰਬ ਹਟਾਵੋ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਰਾਇ । ਭਗਤ ਲਹੋਰੋਂ ਲਏ ਬੁਲਾਇ । ੧੧੩।
ਕਾਨਾ ਛੱਜੂ ਪੀਲੋ ਆਇਆ । ਸਾਹ ਹੁਸੈਨੁ ਭੀ ਸੰਗ ਸਿਧਾਇਆ ।
ਕਾਂਨੇ ਨਿਜ ਮਨ ਏ ਠਹਿਰਾਈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਮਸਰ ਬੈਠੋਂ ਜਾਈ । ੧੧੪।

---

[1] ਤੁਲਨਾ ਪੋਥੀ ਵਿਚ 102 ਅੰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਗਲਤ ਹੈ [2] ਤੁਲਨਾ ਪੋਥੀ ਵਿਚ 104 ਦੀ ਥਾਂ ਅੰ
ਦਿਤਾ ,ਜੋ ਗਲਤ ਹੈ [3] ਅੰਤਰ [4] ਹਠਾਈ [5] ਮਹਾਂਦੇਉ

ਇਤ ਗੁਰ ਸਭ ਘਟ ਜਾਂਨਣਹਾਰਿ । ਨਿਜ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਿਤ ਕਹਿਆ ਉਚਾਰਿ ।
ਸਫ ਪਰ ਕੰਬਲ ਦੇਹੁ ਬਿਛਾਇ । ਆਵੈ ਕਾਂਨਾ ਲੇਹੁ ਬਠਾਇ । ੧੧੫ ।
ਜਬ ਆਇ ਕਾਂਨਾ ਪਹੁਚਿਆ ਰਾਮਦਾਸਪੁਰ ਕੇ ਤੀਰ ।
ਰਥ ਛੋੜ ਆਗੇ ਆਇਆ ਗੁਰ ਸਭਾ ਜਿਹ ਮਤ ਧੀਰ ।
ਗੁਰ ਕਹਿਯੋ ਚੌਤੋ ਕਾਂਬਰੀ ਕਰ ਦਰੀ ਪੈ ਬਿਛਵਾਇ ।
ਕਰੁ ਪਕਰ ਕਾਂਨੇ ਭਗਤ ਕੋ ਲੇਹੁ ਸਭਾ ਬੀਚ ਬੈਠਾਇ । ੧੧੬[1] ।
ਜਬ ਸੁਣੀ ਕਾਨੇ ਬਾਤ ਐਸੀ ਜਰਿਯੋ ਸਭ ਅੰਗ ਮਾਂਹਿ ।
ਗੁਰ ਸਭਾ ਬੀਚ ਬੈਠਾਇਆ ਕਛੁ ਪੇਸ ਜਾਵੈ ਨਾਂਹਿ ।
ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਕਾਂਨੇ ਥਾਪਿਯੋ ਜਬ ਜਾਂਉ ਮੈਂ ਲਾਹੌਰਿ ।
ਸਦਾਇ ਕੈ ਗੁਰ ਅਰਜਨਾਂ ਤਵ ਮਾਰਹੋਂ ਤਿੰਹਿ ਠੌਰਿ । ੧੧੭ ।
ਗੁਰ ਸਮਝ ਤਾਂਕੇ ਹੀਏਂ ਕੀ ਨਿਜ ਯੌਂ ਕਾਹਯੋ ਮਨ ਮਾਂਰਿ[2] ।
ਤੁਮ ਚਿਤਿਵਿਆ ਮਮ ਮਾਰਿ ਬੋ ਮਤੁ ਆਪ ਜਮ ਪੁਰ ਜਾਂਹਿ ।
ਤੂੰ ਭਇਯੋ ਪੰਜ ਸੈ ਬਰਸ ਕਾ ਅਬ ਦੇਹਿ ਜੀਰਨ ਛੋਰਿ ।
ਤੂੰ ਮਰਹਿਂ ਮਾਰਗ ਬੀਚ ਕਾਂਨਿਯਾ ਜਾਹਿ ਨਾਂ ਲਾਹੌਰਿ । ੧੧੮ ।
ਦੁਹੂੰ ਚਿਤਵ ਉਤਰੁ ਪ੍ਰਸਨੁ ਮਨ ਮੈਂ ਮੌਂਨਿ ਲੀਨੀ ਧਾਰਿ ।
ਤਬ ਕਹਿਯੇ ਢਿਗ ਗੁਰਦਾਸ ਜੂ ਕਛੁ ਕਰੋ ਸਬਦਿ ਉਚਾਰਿ ।
ਜਿੰਹਿ ਨਿੰਦ ਉਸਤਤ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤੁਮ ਰਰੋ ਬਾਣੀ ਸੋਇ ।
ਮੈਂ ਲਿਖਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗ੍ਰਿੰਥ ਪੈ ਗੁਰ ਆਗਿਆ ਜੋ ਹੋਇ । ੧੧੯ ।

ਹਰਾ : ਜਬ ਭਾਂਈ[3] ਗੁਰਦਾਸ ਜੂ ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਸੁਣਾਇ ।
ਤਬ ਕਾਂਨਾ ਬਲ ਜੋਗ ਕੈ ਬੋਲਿਯੋ ਆਪ ਜਿਤਾਇ । ੧੨੦ ।

ਬਿਤ : ਮੈ (ਤੋ) ਹੂੰ§ ਰੂਪੁ ਓਹੀ ਜਾਂ ਕੈ ਸਾਤਵੇਂ ਪਤਾਰ
ਪਾਂਇ ਨੀਕੇ ਕੈ ਨਿਹਾਰੁ ਸੀਸੁ ਸਾਤਵੇਂ ਅਕਾਸੁ ਹੈ ।
ਤੀਨੋ ਲੋਕ ਮਾਂਹਿ ਕੋਉ ਮੋ ਤੇ ਦੂਜਾ[4] ਨਾਂਹਿ
ਜਗ ਜਲਾ ਜਲ ਜੀਵ ਜੋਤ ਮੇਰੀ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸੁ ਹੈ ।
ਉਪਾਇ ਪਾਲਕ ਰੋਹਾਂਨ ਆਪਨੋਂ[5] ਮੋਂ ਧ੍ਰੋਂ ਧਿਯਾਂਨ
ਆਂਨਨਾਂ ਨਿਹਾਰੋ ਸਭ ਮੇਰੋ ਈ ਬਿਲਾਸੁ ਹੈ ।
ਕਾਂਨੇ ਯੌਂ ਪੁਕਾਰਿ ਕਹਿਯਾ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰ
ਜੁ ਪੈ ਖੰਡ ਬ੍ਰਿਹਮੰਡ ਪਿੰਡ ਮੇਰੋ ਈ ਨਿਵਾਸੁ ਹੈ । ੧੨੧ ।

ਦੋਹਰਾ : ਛੱਜੂ ਛਾਇਆ ਜਾ ਸਕੀ ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਸੁਣਾਂਇ ।
ਅਹਿ ਅੰਧੇਹੁ ਹਿਜਰ ਹਿਤਰ ਨਰ ਕਿੰਹਿ ਬਚੰਹਿ ਉਪਾਇ । ੧੨੨ ।

ਦੋਹਰਾ : ਪੀਲੋ ਪਕਰ ਹਦੀਸ ਤਬ ਐਸੇ ਕੀਨ ਉਚਾਰ ।

---

[1] 116 ਅੰਕ ਦੀ ਥਾਂ 117 ਗ਼ਲਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । [2] ਮਾਂਨਿ [3] ਬਾਂਣੀ [4] ਦੂਜੋ [5] ਆਪ ਕੋ

ਜੰਮਨ ਮਰਨਾ ਹੇ ਗੁਰੂ ਏ ਜੁਗ ਦੂਖ ਸੰਸਾਰ । ੧੨੩ ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਾਹਿ ਹੁਸੈਨ ਨਿਵਾਇ ਸਿਰੁ ਕਹਿਯੋ ਹੇਰਿ ਗੁਰ ਤੋਰ ।
ਚੁੱਪ ਉਇ ਆੜਿਆ ਚੁੱਪ ਕਰੁ ਈਂਹਾਂ ਨ ਬੋਲਣ ਠੌਰ । ੧੨੪ ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਨ ਚਾਰੋਂ ਕੇ ਵਾਕ ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਰਾਇ ।
ਉਤਰ ਲਗੇ ਅਲਾਂਵਣੇ ਸੁਨੋਂ ਸੰਤ ਮਨ ਲਾਇ । ੧੨੫ ।

ਸਵੈਯਾ : ਕਾਂਨੇ ਕੋ ਤਾਂ ਛਿਨ ਏਹੁ ਕਹੀ ਗੁਰ ਤੂੰ ਰਰਹੈਂ ਪਰਪੰਚ ਕੀ ਗਾਥੇ ।
ਆਵਤ ਤੋਹਿ ਚਿਤੀ ਪਥ ਮੈ ਗੁਰ ਖਾਸ ਪ੍ਰਯੰਕ ਬਹੋਂ ਮਿਲ ਸਾਥੇ ।
ਫੇਰ ਸਭਾ ਮਧ ਆਇ ਤੁਮੈਂ ਮੁਖ ਰਾਂਮੁ ਕਹਿਯੋ ਨ ਧਰਿਯੋ ਕਰੁ ਮਾਥੇ ।
ਮੈਂ ਤੁਹਿ ਠੌਰ ਦਈ ਮਧ ਸੰਗਤ ਤੂੰ ਮਨ ਮੈ ਭਇਯੋ ਕ੍ਰੋਧਸ ਨਾਥੇ । ੧੨੬ ।

ਸਵੈਯਾ : ਫੇਰ ਚਿਤੀ ਤੁਹਿ ਬੈਠ ਸਭਾ ਈਹਾਂ ਮੇਰੋ ਕੀਓ ਅਪਮਾਨੁ ਮਹਾਂਨੇ ।
ਜਾਇ ਲਹੌਰ ਬੁਲਾਇ ਅਰੱਜਨ ਪ੍ਰਾਂਨ ਉਡਾਇ ਕਰੋਂ ਜਲ ਪਾਂਨੇ ।
ਰੰਚ ਨ ਕ੍ਰੋਧੁ ਘਟਿਯੋ ਤੁਮਰੋ ਅਰ ਆਪ ਹੀ ਕੋਂ ਸਭ ਠੌਰ ਬਖਾਂਨੇ ।
ਜਾਂ ਘਟ ਪੂਰਨ ਗਿਆਂਨੁ ਜਗਿਯੋ ਤਿੰਹਿ ਭੂੰਮ ਪ੍ਰਯੰਕੁ ਹੈ ਏਕ ਸਮਾਂਨੇ । ੧੨

ਸਵੈਯਾ : ਔਰਨ ਕੋ ਉਪਦੇਸੁ[1] ਕਰੇ ਨਹਿ ਆਪ ਹੀਏ ਨਿਜ ਨੈਕੁ ਬਿਚਾਰੇ ।
ਕੀਰ ਗਹੀ ਨਲਨੀ ਕਰ ਜਿੰਉ ਸਿਰ ਭਾਰ ਝਲੇ ਮੁਖ ਏਹੁ ਉਚਾਰੇ ।
ਰੇ ਸੁਕ ਮੰਡਲ ਨੈਕੁ ਗਹੋ[2] ਨਲਨੀ ਗਹਿ ਲੇਹੁ ਤ ਦੇਹੁ ਨਿਵਾਰੇ ।
ਕਾਂ ਨਰ ਨਾਂ ਅਭਮਾਂਨੁ ਤਜੇ ਨਿਜ ਭਾਖਹਿਂ ਖੰਡ ਬ੍ਰਿਹਮੰਡ ਮਝਾਰੇ । ੧੨੮ ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਮਦ੍ਰਿਸਟੀ ਤਿੰਹਿ ਭਾਖੀਏ ਜਿੰਹਿ ਸਭੁ ਏਕ ਸਮਾਂਨ ।
ਮੈ ਤੂੰ ਤੂੰ ਮੈ ਹੈ ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਨ ਬ੍ਰਿਹਮ ਗਿਆਂਨ । ੧੨੯ ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਾਂਨੇ ਕਾ ਪਰਪੰਚੁ ਗੁਰ ਦੀਆਂ ਗਿਯਾਨ ਕਰ ਮੋਰਿ ।
ਅਬ ਛੱਜੂ ਕੋ ਕਹਿਤ ਹੈਂ ਸਰਗੁਨ ਕਥਾ ਨ ਚੋਰਿ । ੧੩੦ ।

ਦੋਹਰਾ : ਈਸਰੁ ਮਾਇਆ ਸਿਵ ਸਕਤ ਮਿਲੇ ਰਹਿਤ ਨਰੁ ਨਾਰਿ ।
ਛੱਜੂ ਛੈਨ ਹੁਇ ਸਮਝ ਤੇ ਦੇਖੋ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰ । ੧੩੧ ।

ਦੋਹਰਾ : ਪੀਲੋ ਕੋ ਗੁਰ ਯੋ ਕਹਿਯਾ ਗਹੋ ਸਾਧ ਕੀ ਸਰਨ ।
ਹਰਿ ਸਿਮਰੋ ਅਭਮਾਨੁ ਤਜ ਛੂਟੈ ਜੰਮਨੁ ਮਰਨ । ੧੩੨ ।

ਦੋਹਰਾ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਾਹਿ ਹੁਸੈਨ ਕੋ ਏ ਕਹਿ ਦਇਆ ਸਲੋਕ ।
ਚੁਪ ਕਰ ਰਹਨ[3] ਸਕਾਰਥਾ[4] ਜੇ ਮਨ ਹੋਇ ਸੰਤੋਖ । ੧੩੩ ।

ਦੋਹਰਾ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਇਹੁ ਵਾਕ ਸੁਣ ਸਕਿਯਾ ਨ ਨੈਕੁ ਸਹਾਰ ।
ਕਾਂਨਾ ਸਹਿਰ ਲਹੌਰ ਕੋ ਸੀਘਰ ਭਇਆ ਤੀਯਾਰ । ੧੩੪ ।

ਦੋਹਰਾ : ਛੱਜੂ ਪੀਲੋਂ ਹੁਸੈਨ[5] ਸਾਹ ਗੁਰ ਪਦ ਲਾਏ ਹਾਥ ।

---

[1]ਉਪਦੇਸੁਤ [2]ਗਹੇ [3]ਰਹਿਸਨੁ [4]ਸੁਕਾਰਥਾ [5]ਸੈਨ

ਕਾਨੇ ਕਪਟੀ ਗੁਰੂ ਕੋ ਨੈਕੁ ਨ ਨਾਇਆ ਮਾਥ । ੧੩੫ ।

ਹਾਰ ਚਲਿਯੋ ਚਾਢ ਲੌਪੁਰ ਕੋ ਰਥੁ ਸਾਰਥੀ ਕੋ ਇਹਿ ਵਾਕ ਬਖਾਨੇ ।
ਾ : ਬੇਗ ਚਲਾਉ ਸਯੰਦਨੁ ਤੂੰ ਮਨ ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਤੇ ਡਰੁ ਮਾਂਨੇ ।
ਸਾਰਥੀ ਬਾਜ ਸਮੀਰ ਸਮਾਂਨ ਚਲਾਇ ਚਲਿਯੋ ਕਰ ਤੇਜ ਮਹਾਂਨੇ ।
ਲੋਚਨ ਮੂੰਦ ਜਬਾਂਨ ਦੇ ਤਾਰੂਏ ਸੁਵਾਸ ਕਪਾਲ ਚਢਾਏ ਹੈਂ ਕਾਨੇ । ੧੩੬ ।

ਜਾਮੁ ਕੁ ਬੀਤ ਗਇਯੋ ਜਬ ਹੀ ਇਤ ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਏਹੁ ਉਚਾਰਿਯੋ ।
ਯਾ : ਕਾਂਨਾ ਗਇਯੋ ਧਸ ਲੌਪੁਰ ਮੋਂ ਕਿਧੋ ਹੈ ਪਥ ਮੈਂ ਧਰ ਧਿਯਾਂਨੁ ਨਿਹਾਰਿਯੋ ।
ਜਾਵਤ ਹੇਰ ਨਜੀਕ ਲਹੌਰ ਕੇ ਲੇ ਕੜਛਾ ਟੂਕਣੇ ਪਰ ਮਾਰਿਯੋ ।
੧੨੬ ਕਾਨੇ ਕੇ[1] ਸੀਸ ਕੋ ਪੀਸੁ ਪ੍ਰਭੂ ਗੁਰ ਯੌ ਕਹਿ ਕੇ ਕਰਛਾ ਧਰ ਡਾਰਿਯੋ । ੧੩੭ ।

ਬਾਜ ਡਰੇ ਕਹੂੰ ਕਾਰਨ ਤੇ[2] ਲਗੇ ਮਾਰਨ ਸਾਰਥੀ ਓਰ ਪਛੰਡੇ ।
ਯਾ : ਕਾਂਨਾਂ ਗਿਰਿਯੋ ਰਥ ਤੇ ਧਰ ਪੇ ਖੁਰ ਬਾਜ ਕੀਏ ਸਿਰ ਕੇ ਸਤਿ ਖੰਡੇ ।
ਫੇਰੁ ਪਰਿਯੋ ਰਥ ਚੱਕ੍ਰ ਕੋ ਊਪਰ ਮੇਦ ਚਲਿਯੋ ਬਹਿ ਜਿਯੁ ਖਗ ਅੰਡੇ ।
੧੨ ਕਾਨੇ ਤਜਿਯੋ ਤਨੁ ਲੌਪੁਰ ਤੀਰ ਸਮੀਰੁ ਗਇਯੋ ਨਭ ਓਰ ਉਮੰਡੇ । ੧੩੮ ।

ਵੈਯਾ : ਕਾਂਨਾ ਭਇਯੋ ਪਰਲੋਕ ਉਤੇ ਇਤਿ ਚੰਦੂ ਪ੍ਰਿਥੀ ਨਿਸ ਧਾਮ ਸਿਧਾਰੇ ।
ਕ੍ਰੂਮ ਸਸੀ ਤੀਏ ਤਾਹਿ[3] ਕਹਿਯੋ ਤੁਮ ਪੂਰਬ ਜੋ ਮਮ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ ।
ਦੇਵੂ ਅਰੱਜਨੁ ਅੰਤ ਭਏ ਤਬ ਹੋਂਵਹਿੰਗੇ ਗੁਰ ਪੂਤ ਹਮਾਰੇ ।
੧੨੮ ਤਾਂ ਕੇ ਭਇਯੋ ਸੁਤੁ ਤ੍ਰੈ ਬ੍ਰਸ ਕੋ ਅਬ ਰਾਜੁ ਸਮਾਜੁ ਸੁ ਲੈਗੁ ਸੰਭਾਰੇ । ੧੩੯ ।

ਵੈਯਾ : ਸੋਂਮ ਪ੍ਰਿਥੀ ਕਹਿਯੋ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਅਬ ਪ੍ਰਾਤ ਭਏ ਸਿਸ ਕੋ ਬਧੁ ਕੈਹੋਂ[4] ।
ਜੋ ਦਿਜੁ ਤਾਂ ਦਧ ਦੇਵਤ ਹੈ ਤਿੰਹਿ ਪਾਂਚ ਸੈ ਦਾਮ ਕੈ ਲੋਭੁ ਦਿਖੈਹੋਂ ।
ਘੋਂਟਹ[5] ਲਾਹਲਤਾਂ[6] ਦਧ ਮੋਂ ਦਿਜ ਹਾਥ ਨ ਦੇ ਸਿਸ ਭੋਗੁ ਲਵੈਹੋਂ ।
ਪਾਂਨ ਕਰੇ ਦੰਹੀ ਪ੍ਰਾਂਨ ਤਜੇ ਤਬ ਯਾਂ ਛਲ ਬਾਲਕ ਜਾਂਨਹ ਤੇਹੋਂ[7] । ੧੪੦ ।

ਵੈਯਾ : ਭੋਰ ਭਏ ਦਿਜ ਧਾਂਮ ਗਏ ਕਰ ਜੋਰ ਕਹਿਯੋ ਰਿਖ ਜੂ ਸੁਨ ਲੱਈਯੇ ।
ਮੇਰਾ ਕਹਿਆ ਕਰੀਏ ਕਿਰਪਾ ਕਰ[8] ਬਾਢੀ ਲਹੋ ਸੈ ਪਾਂਚ[9] ਰਪੱਈਯੇ ।
ਆਂਨਨ ਕਾਂਨ ਸੁਨੇ ਕੋਊ ਮਾਂਨਸੁ ਬਾਤ ਇਹੈ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਛਪੱਈਯੇ ।
ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਨੰਦਨ ਕੋ ਦਧ ਬੀਚ ਹਲਾਹਲ ਘੋਲ ਛਕੱਈਯੇ । ੧੪੧ ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਾਲ ਕੂੰਟ[10] ਕੀ ਪਿਰਥੀਏ ਪੁਰੀ ਦਈ ਦਿਜ ਹਾਥ।
ਚਲਿਯੋ ਬਿੱਪ ਸਿਸ ਬਧਨ ਹਿਤ ਕੋਇ ਨ ਲੀਨੋ ਸਾਥ । ੧੪੨ ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੀਧਰੁ ਜਿੰਯੁ ਕਹੇ ਕੰਸ ਕੇ ਕੇਵਲ ਕਾਂਨ ਕੋ ਮਾਰਨ ਬੇਗ ਸਿਧਾਇਯੋ ।
ਤੈ ਸੇਈ ਬਾਂਮਨੁ ਬੂਡਿ ਗਇਯੋ ਯਹਿ ਲਾਲਚੁ ਜੋ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਦਿਖਰਾਇਯੋ ।
ਆਇ ਹਜੂਰ ਸਿਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਲੈ ਮਟੁਕੀ ਸਰ ਦੇ ਦਧ ਪਾਇਯੋ ।
ਤਾਂ ਦਧ ਮੋਂ ਦਿਜ ਘੋਲ ਹਲਾਹਲ ਲੇਹੁ ਦਹੀ ਪ੍ਰਭ ਵਾਕੁ ਅਲਾਇਯੋ । ੧੪੩ ।

---

[1]ਕੋ [2]ਕੋ [3]ਵਾਜ [4]ਕੇਹੈ [5]ਘੋਲਹ [6]ਲਾਹਲਭਾ [7]ਠੇਹੇ [8]ਨਿਧ [9]ਚਾਰ [10]ਕੂਟ

ਸਵੈਯਾ : ਸੀਸੁ ਧੁਨੈਂ ਮੁਖ ਹੂੰ ਕਰ ਹੈ ਕਰ ਸੋਂ ਸਰਦਾ ਸਿਸੁ ਦੂਰ ਨਿਵਾਰੇ ।
ਬਾਰ ਦੁਤੀ ਨ ਹਟਾਇ ਦਇਯੋ ਦਿਜੁ ਕੋਪ ਕਸਾਬ ਸਰੂਪ ਨਿਹਾਰੇ ।
ਦੱਛਨ ਹਾਥ ਗਹਿਯੋ ਸਰਦਾ ਕਰੁ ਬਾਂਮੁ ਦਇਯੋ ਗੁਰ ਗ੍ਰਿਵ ਮਝਾਰੇ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਸਿਸ ਸੋਰੁ ਕੀਓ ਨਿਜ ਜੋਰਿ ਸੋ ਭੂੰਮ ਪਰਯੋ ਬਲ ਧਾਰੇ ।੧

ਸਵੈਯਾ : ਰੋਸ ਭਰੇ ਦ੍ਰਿਗ ਯੋਂ ਚਿਤਵੈਂ ਗੁਰੂ ਬਾਂਮਨ ਮੂੜ੍ਹ ਮਰੋਰ ਧਰੋਂ ।
ਕੈਕਰ ਕਾਟ ਕਰੋਂ ਪਿੰਗੁਰਾ ਸਿਰੀ ਕਾਂਨ ਜਿਯੁ ਪੂਰਬ ਰੀਤ ਕਰੋਂ ।
ਮੈਂ ਅਵਤਾਰ ਧਰਿਯੋ ਦਿਜ ਗੋ ਹਿਤ ਯਾਂਹ ਤਤੋ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਡਰੋਂ ।
ਮੋ ਬਲੁ ਏ ਜਢੂ ਜਾਂਨਤ ਨਾਂ ਅਬ ਮੈਂ ਦਿਜ ਤੇ ਨਹਿ ਨੈਕੁ ਮਰੋਂ । ੧੪੫।

ਸਵੈਯਾ : ਬਾਂਮਨ ਕੋ ਬਧੁ ਕੇ ਨ ਸਕਿਯੋ ਭ੍ਰਿਗ ਜਿਯੁ ਮਨ ਤੇ ਤਜ ਰੋਸੁ ਦੀਓ ।
ਮਾਰਬੇ ਕੋ ਉਮਡਿਯੋ ਪ੍ਰਿਥਮੈਂ ਦਿਜ ਜਾਂਨਨ ਤਾਂ ਛਿਨ ਵਾਰੁ ਕੀਓ ।
ਮਾਤ ਕੋ ਨਾਂਮੁ ਲੈ ਰੋਂਨ ਲਗੋ ਮੁਖ ਬਾਲਕਿ ਜਿਯੁ ਭਰ ਸ੍ਵਾਸ ਹੀਓ[1] ।
ਸੋਰੁ ਸੁਨਿਯੋ ਜਬ ਮੰਦਰ ਮੈ ਦਿਜੁ ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਬੋਲ ਲੀਓ ।
ਬੋਲ ਸਮੀਪ ਕਹਿਯੋ ਦਿਜ ਕੋ ਗੁਰ ਕਿਯੁ ਕਰੁਨਾਂ ਨਿਧਿ ਰੋਵਤ ਹੈ ।
ਖਾਤ ਨਹੀ ਦੰਹੀ ਬਿੱਪ ਕਹਿਯੋ ਪ੍ਰਭ ਲੈ ਧਰਨੀ ਪਰ ਖੋਵਤ ਹੈ ।
ਸ੍ਵਾਨ ਕੋ ਪਾਂਨ ਕਰਾਉ ਕਹਿਯੋ ਗੁਰ ਲੈ ਦਿਜੁ ਸ੍ਵਾਂਨ ਸੋ ਢੋਵਤ ਹੈ ।
ਖਾਇ ਦਹੀਂ ਸਗੁ ਸਾਂਤ ਭਇਯੋ ਮਾਨੋ ਸਾਂਝ ਹੀ ਕੋ ਪਰੋ ਸੋਵਤ ਹੈ । ੧੪੭

ਸਵੈਯਾ : ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਗੁਰ ਕੋਪ ਕਹਿਯੋ ਕਪਟੀ ਦਿਜ ਕਿਯੁ ਗੁਰ ਸੋਂ ਛਲੁ ਕੀਨੋਂ ।
ਏ ਨਦ ਨਾਥ ਸੁਤਾ ਪਤ ਸੂ ਸਠ ਤੈਂ ਅਪਨੈਂ ਮਨ ਬਾਲਕੁ ਚੀਨੋ ।
ਸਾਚੁ ਕਹੋ ਅਬ ਬੇਗ ਮੁਖੋਂ ਖਲ ਜੇ ਅਪੁਨੈਂ ਸੁਖੁ ਚਾਹਤ ਜੀਨੋਂ ।
ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਤਾੜ ਕਹਿਯੋ ਦਿਜ ਕਾਂਕੇ ਕਹੇ ਤੈਂ ਹਲਾਹਲ ਢੀਨੋਂ । ੧੪੮।

ਸਵੈਯਾ : ਪੀਤ ਭਇਯੋ ਮੁਖੁ ਕ੍ਰਾਂਪਤ ਹੈ ਦਿਜ ਬੋਲਤ ਵਾਕ ਜਬਾ ਤਤੁਲਾਨੀ ।
ਜੋਰ ਦੋਊ ਕਰ ਤੀਰ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਬਿਪਿ ਏਹੁ ਬਖਾਂਨੀ ।
ਮੋ ਗ੍ਰਿਹਿ ਆਇ ਪ੍ਰਭਾਤ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਮੋਹਿ ਕਹਿਯੋ ਸੁਨੁ ਗੋਪ ਕਹਾਂਨੀ ।
ਲੈ ਪੰਜ ਸੈ ਦਮਰਾ ਹਮ ਪੈ ਸੁਤ ਅਰਜਨ ਤੂੰ ਕਰੁ ਹਾਂਨੀ । ੧੪੯ ।

ਸਵੈਯਾ : ਦੈ ਬਿਖੁ ਕੀ ਪੁਰੀ ਚੰਦੁ ਪ੍ਰਿਥੀ ਮਮ ਬੇਗ ਤਬੈ ਨਿਜ[2] ਭੌਨ ਸਿਧਾਇਯੋ ।
ਭਾਵੀ ਭ੍ਰਮਾਇ ਕੇ ਮੋਮਨ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਲੋਭ ਕੇ ਸਾਗਰ ਬੀਚ ਗਿਰਾਇਯੋ ।
ਸੋਟੀ ਕਰੀ ਜੁ ਸਰੀ ਹਮ ਪੈ ਪ੍ਰਭ ਮੈਂ ਅਪਨੋਂ ਕਹਿ ਪਾਪੁ ਸੁਨਾਇਯੋ ।
ਮੈਂ ਤੁਮਰੋ ਗੁਨਾਂਗਾਰੁ[3] ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਸੋ ਕਰੀਏ ਜੁ ਤੁਮੈ ਮਨ ਭਾਇਯੋ । ੧੫੦

ਸਵੈਯਾ : ਏ ਸੁਨ ਵਾਕ ਅਘੀ ਦਿਜ ਕੇ ਗੁਰ ਆਪ ਸਿਰੀ ਮੁਖ[4] ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ ।
ਜਾਹਿ ਸਿਰੀ ਰਮਦਾਸ ਪੁਰੋਂ ਦਿਜ ਤੇਰੋ ਈ ਪਾਪੁ ਤੁਮੈਂ ਹਤ ਡਾਰੇ ।

---

[1]ਲੀਓ [2]ਗੁਰ [3]ਗੁਨਗਾਰੁ [4]ਗੁਖ

ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਪੌਰ ਕੇ ਲਾਗ ਰਹਿਯੋ ਇਕ ਕੋਂਨ ਕਨਾਰੇ ।
ਤੌ ਲਗ ਆਇ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਪੌਰ ਕੇ ਲਾਗ ਰਹਿਯੋ ਇਕ ਕੋਂਨ ਕਨਾਰੇ ।
ਫੇਰ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੋਪ ਕਹਿਯੋ ਮੁਖ ਲਾਗਹੁ ਨਾਂ ਹਮਰੇ ਅਧ ਮਾਰੇ । ੧੫੧ ।
ਮਾਨਸੁ ਆਜ ਹੁਤੋ ਹੁਮਰੋ[1] ਸੁਤੁ ਦੇਤ ਤੁਮੈ ਇਸ[2] ਪ੍ਰਾਂਨ ਨਿਕਾਰੇ ।
ਭਾਰੁ ਨਿਵਾਰਨਿ ਹੇਤ ਮਹੀ ਭਵੁ ਆਇ ਲਇਯੋ ਭਗਵਾਂਨ ਹਮਾਰੇ ।
ਮੀਨੇ[3] ਮਲੇਛ ਨਿਹਾਰੁ ਇਸੇ ਜੁਗ ਬਾਂਹਿ ਬਿਸਾਲ ਹੈਂ ਸੇਸ ਅਕਾਰੇ ।
ਤੂੰ ਇਨ ਕੋ ਬਧੁ ਚਾਹਤੁ ਹੈਂ ਮਧੁ ਕੈਟਭ ਸੇ ਮੁਰ ਸੰਜਿਨ ਮਾਰੇ । ੧੫੨ ।
ਫੇਰ ਕਹਿਯੋ ਗੁਰ ਟੇਰ ਸਭਾ ਮਧ ਵਾਕ ਸੁਨੋਂ ਹਮਰੇ ਸਿਖ ਭਾਈ ।
ਜੋ ਸਿਖੁ ਮੀਨੇ[4] ਕੋਂ ਮੇਲ ਕਰੇ ਤਿੰਹਿ ਆਸ ਪੁਜੇ ਨਿ ਕਦੇ ਜਗ ਕਾਈ ।
ਦੂਰ ਕਰੋ ਦਰਬਾਰ ਤੇ ਮੀਣੇਂ ਕੋ ਜਾਇ ਪਰੇ ਪ੍ਰਿਥੀਆ ਦੁਖ ਦਾਈ ।
ਏ ਸੁਨ ਵਾਕ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਗੁਰਦਾਸ ਤਬੈ ਕਥ ਵਾਰ ਸੁਨਾਈ । ੧੫੩ ।
ਫੇਰ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੂ ਖਾਲਸੇ ਸੋਂ[5] ਇਹਿ ਮੱਤ ਦਿਢਾਈ ।
ਮੀਨੇਂ ਮਸੰਦ ਸੁਤਾਹਤ ਸੋਂ ਲਘੁ ਮੇਲ ਸਿੑਗੁੰਮ ਸੋਂ ਮੇਲੁ ਨ ਭਾਈ ।
ਆਦਿ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਜੈਸੇ ਕਹਿਯੋ ਕਵ ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਸੁ ਭਾਖ ਸੁਣਾਈ ।
ਆਗੇ ਸੁਨੋਂ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਕਥਾ ਮਿਲਿਯੋ
ਮੰਢ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਜਿਮ ਆਈ । ੧੫੪ ।
ਮੰਢ ਪ੍ਰਿਥਮ ਸੁਲਤਾਂਨ ਕੋ ਸੇਵਤ[6] ਸਹਿ ਪਰਵਾਰਿ ।
ਏਕ ਦਿਵਸ ਚਲ ਆਇਯੋ ਵਿਆਸ ਨਦੀ ਕਰਾਰਿ । ੧੫੫ ।
ਮੰਢ ਵਿਆਸ ਤਟ ਆਇਯੋ ਜਬ ਹੀ । ਉਤਿਰਿਯੋ ਪਾਰ ਲਬਾਂਣਾ[7] ਤਬ ਹੀ ।
ਕਈ ਸਹਿਸ ਤਾਂ ਕੇ ਸੰਗ ਬੈਲਾ । ਸੰਗ ਲਬਾਣੇ ਤਰੁਨੇ ਛੈਲਾ । ੧੫੬ ।
ਡੇਰਾ ਕਰ ਸਰ ਤਾ ਕੇ ਤੀਰਾ । ਬਹੁਰ ਲਗੇ ਤਰਿਨੇਂ ਨਦ ਨੀਰਾ ।
ਤਬ ਨਾਇਕ ਮੁਖ ਏਹੁ ਅਲਾਈ । ਅਮਕਾ ਬੈਲੁ ਨਾਂਥ ਲਿਹ ਭਾਈ । ੧੫੭ ।
ਤਬੈ ਦੌਰ ਤਰੁਨੇ ਸਭ ਆਏ । ਗਹਿ ਕਰ ਦਾਂਮ ਬੈਲ ਦਿਸ ਧਾਏ ।
ਲਇਯੋ ਬੈਲੁ ਸੀਘਰ ਗਹਿ ਕਾਂਨਾਂ । ਕਹੁੰ ਗਹੇ ਜੁਗ ਸੀਂਙ[8] ਮਹਾਂਨਾਂ । ੧੫੮ ।
ਤਿਸੀ ਕਾਲ ਜਮਦੂਤ ਪਠਾਏ । ਪ੍ਰਿਥਮੈਂ ਤੀਰ ਮੰਢ ਕੇ ਆਏ ।
ਹੇਰ ਮੰਢ ਮੁਖ ਏਹੁ ਉਚਾਰੀ । ਤੁਮ ਕਹੁ ਕੌਂਨੁ ਜਾਤ ਕਿਆ ਬਾਰੀ । ੧੫੯ ।
ਤੁਮ ਚਲ ਕੌਨ ਦੇਸ ਤੇ ਆਏ । ਕਹੋ ਸਕਲ ਬਿਰਤਾਂਤੁ ਸੁਨਾਂਏ ।
ਜਮਦੂਤਨ ਇੰਮ ਭਾਖ ਸੁਣਾਇਆ ।
ਧਰਮ ਰਾਜ ਮਮ ਭੂੰਮ ਪਠਾਇਆ । ੧੬੦ ।
ਅਮਕੇ ਨਾਂਮ ਲਬਾਂਣਾਂ ਜੋਈ । ਤਾਂ ਤਨੁ ਹਤ ਲੈ ਜਾਂਵਹਿ ਸੋਈ ।
ਵੇਖੁ ਪ੍ਰਾਂਨ ਤਾਂ ਕੇ ਕਢ ਲੈਹੋਂ । ਤਵ ਦੇਖਤ ਜਮਪੁਰੀ ਲਿਜੈਹੋ । ੧੬੧ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਜਮਦੂਤਿ ਸਿਧਾਇ[9] । ਬੈਲ ਸੀਙ ਤਰ ਬੈਠੇ ਆਇ ।

[1]ਇਤ [3-4]ਮੀਣੀ [5]ਕੋ [6]ਸੇਵਕ [7]ਲਵਾਣਾ [8]ਜੋਗ [9]ਸਿਧਾਇਆ

ਛਰਿਯੋ ਬੈਲੁ ਜੁਗ ਸੀਙ ਹਲਾਏ। ਤਬ ਆਯੁਧੁ ਉਨ ਦੂਹੂੰ ਚਲਾਏ।
ਉਦਰੁ ਲਬਾਣੇ ਕੋ ਫਟ ਗਇਯੋ। ਪ੍ਰਾਂਨ ਬਾਂਧ ਜਮਦੂਤਨ ਲਇਯੋ। ੧੬
ਜਮਪੁਰ ਮਗ ਲੈ ਜਬੈ ਸਿਧਾਏ। ਆਗੇ ਤੇ ਸੀਘਰ ਸਿੱਖ ਆਏ।
ਬੇਗ ਲਬਾਂਣਾਂ ਆਇ ਛਡਾਇਆ। ਜਮਦੂਤਨ ਕੋ ਮਾਰ ਭਜਾਇਆ। ੧੬੩।
ਤਬੈ ਮੰਢ੍ਹ ਆਇਯੋ ਤਿਹਿੰ ਤੀਰ। ਹਾਥ ਜੋਰ ਬੋਲਿਯੋ ਮਤ ਧੀਰ।
ਤੁਮਹਿ ਕੌਂਨੁ ਇਹੁ ਕੌਂਨੁ ਕਹਾਏ। ਵਹੁ ਜੁਗ ਕੌਂਨੁ ਜੁ ਮਾਰ ਭਜਾਏ। ੧੬੪
ਐਸੇ ਕਹੀ ਮੰਢ ਜਬ ਬਾਂਨੀ। ਤਬ ਬੋਲੇ ਗੁਰਸਿਖ ਸੁਰ ਗਿਯਾਂਨੀ।
ਇਹ ਗੁਰਸਿਖੁ ਹਮ ਗੁਰ ਕੇ ਦਾਸਾ। ਵਹ ਜਮਦੂਤ ਜੁ ਗਏ ਨਿਰਾਸਾ। ੧੬੫।
ਗੁਰਸਿਖੁ ਜਾਂਨ ਹਮੈਂ ਮੁਕਤਾਇਆ। ਜਮਦੂਤਨ ਕੋ ਮਾਰ ਭਜਾਇਆ। ੧੬
ਬਹੁਰ ਮੰਢ ਮੁਖ ਏਹੁ ਅਲਾਈ। ਆਗੈ ਹੋਵਤ ਕੌਨੁ ਸਹਾਈ।
ਗੁਰੂ ਵਡਾ ਸਰਵਰੁ ਸੁਲਤਾਂਨਾਂ। ਅਗੈ ਕਾ ਕੇ ਝੁਲਹਿ ਨਿਸਾਨਾ। ੧੬੭।
ਤਬ ਗੁਰਸਿਖ ਇਹੁ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ। ਆਗੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਖਣਹਾਰੇ।
ਸੁਲਤਾਂਨੁ ਜਗਤ ਮੋ ਕਰੇ ਸਹਾਇ। ਆਗੈ ਮੂਲੁ ਨ ਸਕੈ ਛਡਾਇ। ੧੬੮।
ਦੁਹੀ ਸਿਰੀ ਸ੍ਰੀਹੋ ਸਤਿ ਗੁਰੁ ਵਾਲੀ। ਗੁਰ ਕੋ ਸੇਵੁ ਨ ਜਾਏ ਖਾਲੀ।
ਸਨਮੁਖੁ ਹੁਵੈ ਗੁਰ ਕੇ ਪਦ ਸੇਵੈ। ਨੌਂ ਨਿਧ ਨਾਂਮੁ ਤਾਸ ਗੁਰੁ ਦੇਵੈ। ੧੬
ਫੁਲੇ ਫਲੇਯਾ ਜਗ ਸੁਖੁ ਪੈਹੇ। ਆਗੈ ਗੁਰੁ ਨਿਰਭੈ ਪਦੁ ਦੇਹੈ।
ਏ ਸੁਨ ਮੰਢ੍ਹ ਹੀਏਂ ਬਿਗਸਾਇਯੋ। ਗੁਰਸਿਖੁ ਹੋਣ ਸੁਧਾਸਰ ਆਇਸੋ। ੧

ਨਰਾਜ ਛੰਦ :

ਸੁਧਾਸਰੰ ਸਿਧਾਰ ਮੰਢ ਮੱਜਨੰ ਸਰੰ ਕਰੇ।
ਪਦੰ ਪਦੰ ਪ੍ਰਣਾਂਮ ਦੰਡ ਭਾਲੁ ਭੂੰਮ ਪੈ ਧਰੇ।
ਹਜੂਰ ਆਵਤੋ ਭਇਯੋ ਵਿਲੋਕ[1] ਦੇਵ ਅਰਜਨੰ।
ਸਭਾ ਸੁਰਿੰਦ ਕੇਸਰੀ ਸਮੀਪ ਪੁੰਜੁ ਹਰਿਜਨੰ। ੧੭੧।

ਭਗੀਰਥੀ ਪ੍ਰਵਾਹਿ ਜਿਉ ਸੁਹੰ ਸੁਹੰ ਉਚਾਰ ਹੈਂ।
ਦਿਵਾ ਨਿਸੰਕ ਜਪੈ ਹਰੀ ਨ ਰੰਚਕੰ ਬਿਸਾਰ ਹੈਂ।
ਨਿਵਾਇ ਨਾਰ ਪਾਦ ਕੰਜ ਮੰਢ੍ਹ ਬੰਦਨਾਂ ਕਰੇ।
ਪਦਾਰਬਿੰਦ ਸੇਵ ਤੋਹਿ ਕੋਟ ਪਾਤਕੀ ਤਰੇ। ੧੭੨।

ਅਭੇਵ ਦੇਵ ਅ੍ਰਜਨੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਟਾਛ ਹੇਰੀਏ।
ਉਧਾਰ ਦੇਵਦਾਸ ਕੋ ਪ੍ਰੰ ਮੈ ਸਾਂਮ ਤੇਰੀਏ।
ਨਿਵਾਰੁ ਪਾਪ ਸ੍ਰਿੰਖਲਾ ਕਰੋ ਸੁ ਮੋਹਿ ਪਾਂਵਨੰ।
ਸਰੇਸ ਨਾਥ ਜਿਉ ਕਰੇ ਤਰਾਇ ਮੇਘੁ ਸਾਂਵਨੰ। ੧੭੩।

ਸੁਰੇਸ ਦੇਸ ਰਾਵਰੀ ਸੁ ਦੇਵ ਕੀਰਤੰ ਰਰੇ।
ਪਦਾਰਬਿੰਦ ਪ੍ਰਸ ਤੋਹਿ ਕੋਟ ਪਾਤਕੀ ਤਰੇ।

[1]ਬਿਲੋਕ

ਤੁਵੈਂ¹ ਪਦਾਰਬਿੰਦ ਪੈ ਪ੍ਰਨਾਂਮ² ਨਾਥ ਮੇਰੀਯਾ ।
ਹਰੋ ਸਮੱਸਤ ਦੂਖ ਦੇਵ ਗਹੀ ਸਰਨ ਤੇਰੀਯਾ । ੧੭੪ ।
ਕਰੋ ਸੁ ਸਿੱਖ ਆਪ ਪਦੰਬ ਮੋ ਛਕਾਇ ਕੈ ।
ਦਿਵਾਉ ਮੋਹਿ ਮੰਤਰੰ ਕਰੰ ਕਮਾਲ ਲਾਇ ਕੈ ।
ਹਜ਼ੂਰ ਮੰਞ ਹਾਥ ਜੋਰ ਯੌਂ ਜਬੈ ਸੁਨਾਇਯੋ ।
ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਹੁਵੈ ਇ ਊਤਰੰ ਅਲਾਇਯੋ । ੧੭੫ ।

ਪੂਰਬ ਸੇਵਕੁ ਤੂੰ ਕਿਸ ਕੋ ਗੁਰ ਤਾਂਹਿ ਸਮੇਂ ਇਹਿ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ ।
ਮੰਞ ਕਹਿਯੋ ਕਰਨਾ ਨਿਧ ਜੂ ਸੁਲਤਾਂਨ ਕੋ ਥਾਂਨੁ ਹੈ ਧਾਂਮ ਹਮਾਰੇ ।
ਤਾਹਿ ਤਜੋ ਕਿਹਿ ਹੇਤ ਤੁਮੇਂ ਮੰਞ ਕੀ ਉਪਜੀ ਜੀਏ ਸੰਕ ਤਿਹਾਰੇ ।
ਮੰਞ ਕਹਿਯੋ ਕਰ ਜੋਰ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਲਤਾਂਨੁ ਸਹਾਇ ਨ ਹੋਇ ਅਗਾਰੇ । ੧੭੬ ।

ਏ ਸੁਨ ਵਾਕ ਤਬੈ ਮੰਞ ਕੇ ਗੁਰ ਆਖ ਸਿਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ ।
ਹੈ ਗੁਰ ਸੇਵ ਮਹਾਂ ਬਿਖੜੀ ਮੰਞ ਸੋ ਚਲਹੋ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਬਿਚਾਰੇ ।
ਮੈ ਪਰ ਕੋ ਧਨੁ ਦੂਰ ਕਰੋਂ ਨਿਜ ਫੇਰ ਦੇਓ ਸਿਖਿ ਲੱਛ ਅਪਾਰੇ ।
ਤੂੰ ਘਰ ਜਾਂ ਅਬ ਗੋਰੁ ਮੁਕਾਂਮ ਕੋ ਫੇਰ ਬਨੋਂ ਆਇ ਸਿੱਖ ਹਮਾਰੇ । ੧੭੭ ।
ਆਇਸੁ ਮਾਂਨ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਮੰਞ ਸੀਸੁ ਨਿਵਾਇ ਕੈ ਧਾਂਮ ਪਧਾਰੇ³ ।
ਗਾਉ ਮੈਂ ਜਾਇ ਗਜਾਇ ਫਤੇ ਗੁਰ ਮੰਞ ਧਸਿਯੋ ਨਿਜ ਭੌਣ ਮਝਾਰੇ ।
ਲੈ ਕਰ ਬੇਗ ਬਿਸਾਲ ਕਹੀ ਸਤਿਨਾਂਮ ਉਚਾਰ ਮੁਕਾਂਮੁ ਬਿਦਾਰੇ ।
ਸੇਵਕ ਮੰਞ ਭਇਯੋ ਗੁਰ ਕੋ ਸੁਨ ਪੀਰੁ ਗਇਯੋ ਤਜ ਠੌਰ ਕਨਾਰੇ । ੧੭੮ ।

ਗੋਰ ਮੁਕਾਂਮੁ ਤਬੈ ਸੁਲਤਾਂਨ ਕੋ ਮੰਞ ਗਇਯੋ ਗੁਰ ਕੇ ਦਰਬਾਰੇ ।
ਆਇ ਸਿਰੀ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਕਰ ਜੋਰ ਖਰੇ ਗੁਰ ਤੀਰ ਅਗਾਰੇ ।
ਦੰਡ ਪ੍ਰਣਾਂਮ ਕਰੀ ਧਰ ਪੈ ਪਰਦੱਛਨ ਦੈ ਮੁਖ ਏਹੁ ਉਚਾਰੇ ।
ਬੇਗਿ ਕਰੋ ਕਰੁਣਾ ਕਰੁਣਾਨਿਧੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਦੈ ਮੁਖ ਸੀਸ ਹਮਾਰੇ । ੧੭੯ ।
ਮੰਞ ਹਜੂਰ ਕਹਿਯੋ 'ਕਰ ਜੋਰ'⁴ ਕੈ ਮੈਂ ਦਇਯੋ ਪੀਰ ਕੋ ਥਾਂਨੁ ਉਖਾਰੇ ।
ਏ ਸੁਨ ਵਾਕ ਤਬੈ ਮੰਞ ਪੈ ਗੁਰ ਆਖ ਕਟਾਛ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੈ ਨਿਹਾਰੇ ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਲੈ ਸਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੇ ਨਿਜ ਪਾਦ ਪਖਾ ਰਸੁ ਮੰਤ੍ਰ ਉਚਾਰੇ ।
ਮੰਞ ਕੇ ਸੀਸ ਦਇਯੋ ਗੁਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਂਚ ਚੁਲੇ ਮੁਖ ਭੀਤਰ ਡਾਰੇ । ੧੮੦ ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਦੈ ਉਪਦੇਸੁ ਕੀਓ ਗੁਰ ਮੰਞ ਸਦਾ ਸੱਤਨਾਮੁ ਉਚਾਰੋ ।
ਦੇਗ ਕਰੋ ਪ੍ਰਭਾਤ ਭਰੋ ਜਲ ਕੀ ਬਨ ਈਧਨ ਲੈ ਨਿਸ ਲੰਗਰ ਡਾਰੋ ।
ਸੰਗਤ ਕੋ ਪਰਸਾਦ ਸਮੈ ਬਰ ਨੀਰੁ ਛਕਾਇ ਸਮੀਰੁ ਝੁਲਾਰੋ ।
ਜਾਂਮੁ ਨਿਸਾ ਰਹਿ ਜਾਇ ਜਬੈ ਰਾਮਦਾਸ ਸਰੋਵਰ ਮੱਜਨੁ ਧਾਰੋ । ੧੮੧ ।

²ਪ੍ਰਨਾਂ ਸੁ ³ਸਿਧਾਰੇ ⁴ਕਰਨਾਂ ਨਿਧ

ਦੋਹਰਾ : ਜੈਸੇ ਸੇਵਾ ਮੰਝ ਕੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦਈ ਦ੍ਰਿੜਾਇ ।
ਮਨ ਬਚ ਕ੍ਰਮ ਤੈਸੇ ਕਰੇ ਮੰਝ੍ਹ ਸੇਵ ਮਨ ਲਾਇ । ੧੮੨ ।

ਚੌਪਈ : ਰਹੇ ਜਾਂਮੁ ਜਾਮਨੀ ਜਬੈ । ਮੱਜਨੁ ਕਰੈ ਸੁਧਾਸਰ ਤਬੈ ।
ਚਰਨੰਬੁਜ ਗੁਰ ਕੈ ਸਿਰੁ ਨਾਇ । ਦੇਗ ਭਰੇ ਜਲ ਪ੍ਰਾਤੇ ਜਾਇ । ੧੮੩ ।
ਛਕ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਬਨ ਕੋ ਚਲ ਜਾਵੈ । ਸਾਝ ਸਮੈਂ ਈਧਨੁ ਲੈ ਆਵੈ ।
ਸਾਧ ਸਿੱਖ ਨਿਸ ਸੋਵੈਂ ਜਬ ਹੀ । ਪੱਖਾ ਕਰੇ ਸਭਨ ਕੋ ਤਬ ਹੀ । ੧੮੪ ।
ਐਸੇ ਕਰੇ ਮੰਝ੍ਹ ਨਿਤ[1] ਸੇਵ । ਏਕ ਦਿਵਸ ਬੋਲੇ ਗੁਰਦੇਵ ।
ਬਿੰਜਨੁ ਕਹਾਂ ਮੰਝ ਤੂੰ ਪੈਹੈਂ । ਖਾਟ ਸਵਨ ਹਿਤ ਕਾਂਤੇ ਲੈਹੋਂ । ੧੮੫ ।
ਮੰਝ ਕਹਿਯੋ ਲੰਗਰ ਛਕ ਭੋਜਨੁ । ਭੂਮ ਸੋਇ ਸਿਧ ਕਰੋਂ ਪਰੋਜਨੁ ।
ਤਬ ਗੁਰ ਕਹਿਯਾ ਮੰਝ ਸੁਨ ਲੀਜੈ ।
ਲੰਗਰ ਮੋਂ ਭੋਜਨ ਮਤੁ (ਤੁਮ) ਕੀਜੈ । ੧੮੬ ।
ਸੰਗਤ ਤੇ ਰੋਟੀ ਮੰਗ ਖਾਵੋ । ਨਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵ ਕਮਾਵੋ ।
ਮੰਝ ਤਬੈ ਵੈਸੇ ਹੀ ਕੀਨੋਂ । ਹੁਕਮੁ ਹਜੂਰ ਜਿਵੇਂ ਕਹਿ ਦੀਨੋ । ੧੮੭ ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਰਮ ਕਾਲ ਉਤ ਮੰਝ ਗ੍ਰਿਹਿ ਕਲਹਿ ਭਈ ਕਛੁ ਔਰਿ ।
ਲੂਟ ਸਰਬ ਧਨੁ ਮੰਝ ਕਾ ਲਇ ਗਏ ਤੁਰਕ ਲਹੌਰਿ । ੧੮੮ ।

ਚੌਪਈ : ਇਤਿ ਗੁਰ ਮੰਝ੍ਹ ਫੇਰ ਬੁਲਵਾਇਆ[2] । ਐਸੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਿਆ ਸੁਨਾਇ ।
ਕਹਾਂ ਖਾਹੁ ਭੋਜਨੁ ਮੰਝ ਪਾਈ । ਤਬ ਗੁਰ ਪੈ ਮੰਝ ਏਹੁ ਅਲਾਈ । ੧੮੯ ।
ਤਵ ਸੰਗਤ ਤੇਹੇ ਜਗਤੇਸ । ਨੌਂ ਦਸ ਰੋਟੀ ਬਨੈਂ ਹਮੇਸ ।
ਦੋਊ ਕਾਲ ਮੈਂ ਕਰੋਂ ਅਹਾਰਿ । ਸੇਵ ਕਰੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਬਾਰਿ । ੧੯੦ ।
ਪੁਨ ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਮੰਝ ਸੁਨ ਲੀਜੈ । ਐਸਾ ਕੰਮੁ ਫੇਰ ਨਹਿ ਕੀਜੈ ।
ਰੋਟੀ ਏਕੁ ਲੇਹੁ ਤੁਮ ਖਾਇ । ਅਵਰ ਦੇਹੁ ਗੁਰ ਹਿਤਿ ਵਰਤਾਇ । ੧੯੧ ।
ਨਿਜ ਹਿਤ ਮਾਂਗ ਦੀਨ ਮੁਖ ਪਾਵੈ । ਤਾਂਕੀ ਮਹਿਮਾਂ ਗਂਨੀ ਨ ਆਵੈ ।
ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਐਸੇ ਕਹਿ ਦਇਆ । ਤਬੈ ਮੰਝ ਮਨ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰ ਲਇਆ । ੧
ਇਕੁ ਰੋਟੀ ਨਿਸ ਬਾਸਰ ਖਾਵੈ । ਲੰਗਰ ਸੇਵ ਹਮੇਸ ਕਰਾਵੈ ।
ਭਇਯੋ ਕਿਰਸ ਤਨੁ ਘਟੇ ਅਹਾਰਿ । ਨਿਤ ਪ੍ਰਿਤ ਜਾਵੈ ਬਿਪਨ ਮਝਾਰਿ । ੧੯
ਏਕ ਦਿਵਸ ਐਸੀ ਗਤ ਭਈ । ਈਧਨ ਪੋਟ ਅਧਕ ਬੰਧ ਲਈ ।
ਘੋਰ ਤਿਮਰ ਤਬ ਬਹੀ ਬਿਆਰਿ । ਪਰਿਯੋ ਮੰਝ ਗਿਰ ਕੂਪ ਮਝਾਰਿ । ੧੯੪
ਕਟ ਪ੍ਰਯੰਤ ਜਲੁ ਗੁਰ ਕਰ ਦਇਆ । ਗਿਰੀ ਨਦਾਰ ਮੰਝ੍ਹ ਦ੍ਰਿੜ ਭਇਆ ।
ਨਿਸ ਬੀਤੀ ਸਵਤਾ ਚੜ ਆਇਯੋ । ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਫੁਰਮਾਇਯੋ । ੧
ਲਿਆਉ ਬਾਜੁ ਸੰਘਰੁ ਘੁਰਵਾਰ । ਚੜੋਂ ਬੇਗ ਬਨ ਚਲੇਂਹਿ ਸਿਕਾਰ ।
ਪਾਖਰ ਪਾ ਅਸੁ ਦੀਨਾਂ ਆਂਨ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚੜ ਗਤੇ ਵਿਪਨ ਮਹਾਂਨ । ੧੯੬ ।

---

[1]ਨਿਸ [2]ਬੁਲਾਇ

ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੁਰ ਕਰਤਾਰਿ । ਆਠਾਵੇ ਤਿੰਹਿਂ ਕੂਪ ਕਰਾਰਿ ।
ਰਮੂੰ ਸਹਿਤ ਗੁਰ ਆਇਯੋ ਤੁਹਾਂ । ਮੰਞ ਕੂਪ ਬਨ ਭੀਤਰ ਜਹਾਂ । ੧੯੭ ।
ਤਬ ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਨੀਰੁ ਨਿਕਰਾਵੋ । ਗਡਵਾ ਡੋਰੀ ਕੂਪ ਬਹਾਵੋ ।
ਗਡਵਾ ਡੋਰੀ ਤਬੈ ਸਵਾਰਿ । ਨਫਰ ਫਰਾਹੀ ਕੂਪ ਮਝਾਰਿ । ੧੯੮ ।
ਤਬੈ ਮੰਞ ਨਿਜ ਕਰ ਗਹਿ ਲਈ । ਊਪਰ ਨੈਕੁ ਨ ਜਾਂਵਨ ਦਈ ।
ਕਹਿਯੋ ਨਫਰ ਤੂੰ ਕੋ ਰੇ ਭਾਈ । ਕਹੋ ਆਪਨਾ[1] ਨਾਂਮੁ ਸੁਨਾਈ । ੧੯੯ ।
ਤਬੈ ਮੰਞ ਊਚੇ ਸੁਰ ਟੇਰੋ[2] । ਨਾਂਮੁ ਮੰਞ ਸੇਵਕੁ ਗੁਰ ਕੇਰੋ ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਵਾਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੁਨ ਪਾਇਯੋ । ਕਾਢ ਲੇਹੁ ਗੁਰ ਆਪ ਅਲਾਇਯੋ । ੨੦੦ ।
ਕਹਿਯੋ ਸਿੱਖ ਮੰਞ ਬਾਹਰਿ ਆਈਯੇ । ਮੰਞ ਕਹਿਯੋ ਈਂਧਨੁ ਨਿਕਰਾਈਯੇ ।
ਗੁਰ ਲੰਗਰ ਹਿਤ ਆਂਨਿਯਾਂ ਚੁਨ ਕਰ ।
ਸੂਕਾ ਰਾਖਿਯਾ ਰੈਂਨਿ ਸੀਸ ਧਰ । ੨੦੧ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕਹੇ ਮੰਞ ਚਢ ਆਵੇ । ਮੰਞ ਕਹੇ ਈਂਧਨੁ ਨਿਕਰਾਵੇ ।
ਬਹੁਤੁ ਬਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਫੁਰਮਾਇਆ । ਮੰਞ ਆਪਨਾ ਹਠੁ ਨ ਹਟਾਇਆ । ੨੦੨ ।
ਪ੍ਰਿਥਮੈਂ ਈਂਧਨੁ ਲਇਆ ਨਿਕਾਰ । ਤੌ ਆਇਆ ਮੰਞ ਬਾਹਰਵਾਰ ।
ਮੰਞ ਕੂਪ ਤੇ ਨਿਕਰਿਯੋ ਜਬ ਹੀ । ਗੁਰ ਨਿਜ ਕੰਠ ਲਗਾਇਯੋ ਤਬ ਹੀ । ੨੦੩ ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਗੁਰ ਚੂੰਮ ਲਿਲਾਰ । ਐਸੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕੀਨ ਉਚਾਰ ।
ਸੁਨੋਂ ਸੰਤ ਸਰਵਨ ਨਿਜ (ਦੇ) ਸਬੈ । ਜੈਸੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਾਖਿਯੋ ਤਬੈ । ੨੦੪ ।
ਮੁਖ- ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਾ ਮੰਞ ਨੂੰ ਗੁਰਿ ਮੰਞ ਪਿਆਰਾ ।
ਕ : ਮੰਞ ਗੁਰੂ ਬੋਹਥਾ ਜਗੁ ਲੰਘਣਹਾਰਾ ।

ਲ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਟਾਛ ਜੌ ਮੰਞ ਨਿਹਾਰਿਆ ।
ਹੁਵੈ ਗਇਯਾ ਮੰਞ ਨਿਹਾਲੁ ਸਣੇ ਪਰਵਾਰਿਆ ।
ਤੁਰਕਾਂ ਦੀਨੀ ਮੋੜਿ ਸਰਬ ਨਿਧ ਤਾਸ ਕੀ ।
ਹੋਰ ਰਾਖ ਲਈ ਗੁਰ ਪੈਜ ਆਪਣੈ ਦਾਸ ਕੀ । ੨੦੫ ।

ਸੰਗਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਰਬ ਹਜੂਰ ਬੁਲਾਇ ਕੇ । ਸਿਰਪਾਉ ਦਰਬਾਰੋਂ ਬੇਸ ਮੰਗਾਇ ਕੇ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਲੈ ਨਿਜ ਹਾਥ ਮੰਞ ਪਹਿਰਾਇਆ ।
ਹੋ ਥਾਪ ਆਪਣਾ ਸੇਵਕ ਧਾਂਮ ਪਠਾਇਆ । ੨੦੬ ।

ਮੱਦਰ ਦੇਸ ਸੁਧਾਂਸਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਾਜਈ ।
ਜਾਂ ਛਬ ਹੇਰ ਅਨੇਕ ਇੰਦ੍ਰ ਪੁਰੁ ਲਾਜਈ ।
ਇਕ ਦਿਨ ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਏਹ ਉਚਾਰੀਆ ।
ਹੋ ਤੁਰਕਾਂ ਦੁਵੈ ਰਜਧਾਂਨੀ ਅਧਕ ਸਵਾਰੀਆ । ੨੦੭ ।

---

[1]ਪਨੋ [2]ਟੇਰੀਯੋ

ਦਿੱਲੀ ਅਵਰੁ ਲਹੌਰ ਨਕੇਤ ਸਵਾਰ ਹੈਂ ।
ਜਹਾਂ ਹੋਇ ਮਨ ਮੌਜ ਤਹਾਂ ਪਗੁ ਧਾਰ ਹੈਂ ।
ਹਮ ਭੀ ਬੀਚ ਦੁਆਬੇ ਪੂਰਾ ਵਸਾਈਯੇ ।
ਹੋ ਅਧਕ ਅੰਬ ਬਰ ਬਾਗ ਅਨੇਕ ਲਵਾਈਯੇ । ੨੦੮ ।
ਇਹ ਮਨ ਮੰਤ੍ਰ ਬੀਚਾਰ ਗੁਰੂ ਚਢਿ ਆਇਆ ।
ਨਾਖ ਵਿਆਸ ਨਦ ਦੁਆਬੈ ਡੇਰਾ ਪਾਇਆ ।
ਜਹਾਂ ਬਿਸਨ ਭਗਵਾਂਨ ਜਿਲੰਧਰੁ ਮਾਰਿਯੋ ।
ਹੋ ਤਹਾਂ ਸਿਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰਾ ਗੁਰ ਧਾਰਿਯੋ । ੨੦੯ ।
ਸਾਜਿਆ ਕਿਲਾ ਬਿਲੰਦ ਅਜੀਤ ਸੁਹਾਂਵਣਾਂ ।
ਚੌਪੜ ਸਕਲ ਬਜਾਰ ਸਹਿਰੁ ਮਨ ਭਾਂਵਣਾ ।
ਲਾਏ ਬਾਗ ਬਿਸਾਲ ਘਟਾ ਜਨੁ ਪਾਵਸੀ ।
ਹੋ ਛਾਇਆ ਕੁਹੂ ਕਰਾਲ ਨਿਸਾ ਸਮ ਮਾਵਸੀ । ੨੧੦ ।
ਕਿਲੇ ਬੀਚ ਗੁਰਮੰਦਰ ਅਨਕ ਉਸਾਰਿਆ ।
ਸੀਸ ਮਹਿਲ ਸਭਿ ਸੁਫਾ ਅਨੂਪੁ ਸਵਾਰਿਆ ।
ਸੀਸੋਂ ਤਰਬੁਰ ਸੁਫੇ ਹੇਤ ਗੁਰ ਆਂਨਿਯੋ ।
ਹੋ ਕਾਰੀਗਰ ਸਜ ਥੰਮੁ ਸੁਫੇ ਮਧ ਠਾਂਨਿਯੋਂ । ੨੧੧ ।
ਰਹਿ ਗਇਆ ਉਂਗਲ ਚਾਰ ਲਟਾਇਣ ਤੇ ਉਰੇ ।
ਰਹੇ ਜੋੜ ਬਿਸ ਕਰਮਾਂਨੀ ਕਾਨਾਂ ਜੂਰੇ ।
ਆਇ ਹਜੂਰ ਤਖਾਂਣ ਕਹਿਆ ਸਿਰੁ ਕਾਇ ਕੇ ।
ਜੀ ਮਹਾਂਰਾਜ ਥੰਮੁ ਘਟ ਗਇਆ ਵੇਖੋ ਆਇ ਕੇ । ੨੧੨ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨੁ ਦੇਵੁ ਆਪ ਢਿਗ ਆਇਆ ।
ਨਿਜ ਕਰੁ ਲਾਇ ਸਤੰਨ ਏ ਵਾਕੁ ਅਲਾਇਆ ।
ਬਨ ਮੈਂ ਬਢੇ ਬਿਸਾਲ ਤੁਮੈਂ ਹਿਤ ਆਪ ਤਬ ।
ਹੋ ਵਧੋ[1] ਅੰਗੁਰੀਆਂ ਚਾਰ ਗੁਰੂ ਹਿਤ ਬੇਗ ਅਬ । ੨੧੩ ।
ਤੇ ਤਾਹੀ ਵਧ ਆਇਆ ਜੇਤਾ ਲੋੜਿਆ ।
ਸਜ ਰਹਿਯਾ ਖੂਬ ਬਰਾਬਰ ਜਿੱਥੇ ਜੋੜਿਆ ।
ਵਰੁ ਦੀਨਾ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਨਿਜ ਕਰੁ ਲਾਇ ਕੈ ।
ਹੋ ਸਭ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਿਤ ਭਾਖਿਯਾ ਏਹੁ ਸੁਣਾਇ ਕੈ । ੨੧੪ ।
ਸ੍ਰੀ ਥੰਮ ਜੀ ਮੇਰਾ ਰੂਪੁ ਨਿਹਾਰੀਯੈ । ਸੁਨੁ ਸੰਗਤ ਮਨ ਭੇਦੁ ਨ ਰੰਚਕ ਧਾਰੀਯੈ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਏਹੁ ਅਲਾਇਆ ।
ਹੋ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਾ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤੇ ਪੁਰਖ ਵਸਾਇਆ । ੨੧੫ ।
ਦੋਹਰਾ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਹਿਰੁ ਅਨੂਪ ਵਸਾਇ ।

---
[1] ਬਧੋ

ਹੋਇ ਅਰੱਜਨ ਆਪ ਪੁਨ[1] ਵਸੇ ਸੁਧਾਸਰ ਆਇ । ੨੧੬ ।

ਤਾਹਿ ਸਮੈ ਕ੍ਰਤਾਰ ਪੁਰਾ ਗੁਰ ਸਹਿਰੁ ਵਸਾਇ ਸੁ ਬੀਚ ਦੁਆਬੇ ।
ਯਾ : ਹੇਤ ਸਿਕਾਰ ਸਿਕਾਰ ਚਢੇ ਗੁਰ ਪਾਰ ਗਏ ਨਦ ਨਾਖ ਸਤਾਬੇ ।
ਆਇ ਵਸੇ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਗੁਰ ਮੱਦਰ ਦੇਸ ਸੁ ਮੱਧ ਪੰਜਾਬੇ ।
ਬਾਂਰਿਰਵੀ[2] ਹਰਿਮੰਦਰ ਜੂ ਗੁਰ ਲੀਪਤ ਹੈਂ ਘਨਸਾਰ ਗੁਲਾਬੇ । ੨੧੭ ।

ਸੰਧ ਸਪੂਰਨੁ ਗ੍ਰਿਥੁ ਲਿਖਿਯੋ ਗੁਰ ਲੌਪੁਰ ਮੋਂ ਰਥ ਚਾਢ ਪਠਾਇਯੋ ।
ਯਾ : ਨਾਮੁ ਬੰਨੋਂ ਗੁਰ ਸਿੱਖੁ ਹੁਤੋ ਉਨ ਦੂਸਰੋ ਗ੍ਰਿਥ ਜੀ ਬੇਗ ਲਿਖਾਇਯੋ ।
ਤਾਹਿ ਸਮੈਂ ਜੁਗ ਜਿਲਤ ਬੰਧਾਇ ਸੁਧਾਇ ਲਿਯੋ ਗੁਰ ਕੈ ਢਿਗ ਆਇਯੋ ।
ਹੇਰ ਕਹਿਯੋ ਗੁਰ ਕਿਯੋ ਰੇ ਬੰਨੋਂ ਮਨ ਮੱਤ ਕਰੀ ਨ ਕੀਯੋ ਗਰ ਭਾਇਯੋ । ੨੧੮ ।

ਬੰਨੋਂ ਬਿਬਿ ਕਰ ਜੋਰ ਤਬ ਪਰਿਯੋ ਆਇ ਗੁਰ ਪਾਂਇ ।
ਰਾ : ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਮੋ ਕੌਂ ਬਖਸੀਏ ਐਸੇ ਕਹਿਯਾ ਸੁਨਾਇ । ੨੧੯ ।

ਸੇਵਕ ਕੀ ਬਿਨਤੀ ਸੁਨੀਏ ਕਰ ਜੋਰ ਬੰਨੋਂ ਤਬ ਏਹੁ ਅਲਾਇਯਾ ।
ਯਾ : ਸੰਗਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀ ਅਪਰੰਪਰ ਪਾਰ ਜਾਇ ਤਹੇ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਯਾ ।
ਜੋ ਨਰ ਨੀਤ ਸੁਧਾਸਰ ਜੂ ਰਹੇ ਤੇ ਗੁਰ ਵਾਕ ਸੁਨੇਂ ਮਨ ਭਾਇਯਾ ।
ਦੂਰ ਕੀ ਸੰਗਤ ਹੇਤ ਲਹੌਰ ਮੈਂ ਗ੍ਰਿਥ ਜੀ ਦੂਸਰੀ ਠੌਰ ਲਿਖਾਇਯਾ । ੨੨੦ ।

ਏ ਸੁਨ ਕੈ ਗੁਰ ਆਪ ਕਹਿਯੋ ਬੰਨੋਂ ਗ੍ਰਿਥ ਬਢੇਂ ਜਬ ਹੀ ਜਗ ਮਾਂਹੀ ।
ਯਾ : ਪੋਥੀ ਉਤਾਰ ਅਪਾਰ ਕਰੋਂ ਸਿੱਖ ਬਾਸਨ ਬਾਰ ਦੈ ਢਾਪ ਧਰਾਂਹੀ ।
ਐਸੇ ਸਿਰੀ ਗੁਰੁ ਸੇਵਕ ਕੋ ਇਤ ਤਾਰਤ ਹੈ ਪਰੁ ਮਾਰਤ ਨਾਂਹੀ ।
ਸੰਤ ਸੁਨੋਂ ਉਤ ਲੌਪੁਰ ਕੀ ਕਥਾ ਆਦ ਨਈ ਉਪਜੈ ਕਲ ਜਾਂਹੀ । ੨੨੧ ।

ਜਹਾਂਗੀਰ ਬਾਦਸਾਹ ਕਾ ਚੰਦੂ ਨਾਂਮ ਵਜੀਰੁ ।
ਰਾ : ਸਾਹੀ ਗੋਤਾ ਖੱਤਰੀ ਲੌਪੁਰ ਦਾ ਵਸਗੀਰੁ । ੨੨੨ ।

ਈ : ਤਾਂ ਗ੍ਰਿਹਿ ਉਪਜੀ ਸੁਤਾ ਅਨੂਪ । ਸਰ ਤਾਪਤ ਕੰਨਿਯਾਂ ਕੇ ਰੂਪ ।
ਮਾਤ ਤਾਤ ਰਹੁ ਭਾਤ ਲਡਾਈ । ਅਨਕ ਭਾਂਤ ਦਾਯਨ ਦੁਲਰਾਈ । ੨੨੩ ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮੋਦਕ ਦੇਤ ਸਵਾਰ । ਬਸਨ ਅਲੰਕ੍ਰਿਤ ਦੁਵੈ ਪਰਕਾਰ ।
ਪਟ ਅੰਬਰ ਅੰਤ੍ਰਹ § ਪਹਿਰਾਵੈ । ਅਜਰ ਜਰਾਉ ਭੂਖ ਨ ਪਾਂਵੈ । ੨੨੪ ।
ਤਾਸ ਮਾਤ ਨਿਤ ਪਾਲਨ ਕਰੈ । ਸੁਤ ਤੇ ਅਧਕ ਸੁਤਾ ਹਿਤੁ ਧਰੈ ।
ਇਸੀ ਭਾਤੇ ਬੀਤੇ ਨਵ ਸਾਲ । ਏਕ ਦਿਵਸ ਨਿਜ ਗ੍ਰਿਹਿ ਵਹੁ ਬਾਲ । ੨੨੫ ।
ਸਖੀਅਨ ਸਾਥ ਅਟਾ ਮੋਂ ਗਈ । ਮੁਕ੍ਰਰ ਮਹਿਲ ਮੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਈ ।
ਤਿਸੀ ਸਮੈਂ ਚੰਦੂ ਗ੍ਰਿਹਿ ਆਇਆ । ਹੇਰ ਸੁਤਾ ਮਨ ਮੋਂ ਸਕੁਚਾਇਆ । ੨੨੬ ।
ਸੀਸ ਮਹਿਲ ਕੇ ਸੀਸ ਨਿਹਾਰੀ । ਸਖੀ ਸਾਥ ਬੈਠੀ ਮਧ ਬਾਰੀ ।
ਜੁਗ ਲੋਚਨ ਚੰਦੂ ਨਿਜ ਨਿਯਾਈ । ਤਬੈ ਪਰੋਹਤੁ ਲਇਯਾ ਬੁਲਾਇ । ੨੨੭ ।

---

[2] ਵਾਰਰਵੀ

ਬੈਠ ਇਕੰਤ ਮੰਤ੍ਰ ਸਮਝਾਇਆ । ਘਰੁ ਵਰੁ ਵੇਖ ਆਉ[1] ਫੁਰਮਾਇਆ ।
ਤਬੈ ਬ੍ਰਿਹਮਣੁ ਗਿਯਾ ਸਿਧਾਇ । ਘਰੁ ਪਾਵੈ[2] ਤਾਂ ਵਰੁ[3] ਨਾਂ ਪਾਹਿ । [illegible]
ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਇਆ । ਰਾਂਮ ਦਾਸ ਪੁਰ ਘਰੁ ਵਰੁ ਪਾਇਆ [illegible]
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਕੇ ਢਿਗ ਆਇ ।
ਬ੍ਰਿਹਮਣ ਕਹੀ ਅਸੀਸ ਸੁਣਾਇ । ੨੨੯ ।
ਤਬ ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਭੂਮ ਸੁਰ ਆਈਯੇ । ਕੋਪੁਰ ਚਹੋ[4] ਹਮੇਂ ਬਤਲਾਈਯੇ ।
ਕਵਨ ਕਾਜ ਆਏ ਦਿਜ ਰਾਈ । ਮਨ ਮਨਸਾ ਨਿਜਿ ਕਰੋ ਸੁਨਾਈ । ੨੩੦
ਐਸੇ ਤਬ ਦਿਜ ਭਾਖ ਸੁਣਾਇਆ । ਜਨਕ ਸੁਤਾ ਸੁਤ ਵਰ ਤੇ ਆਇਆ ।
ਚੰਦੂ ਸਾਹੀ ਕਹਿਆ ਬੁਲਾਇ । ਵੇਖ ਆਉ ਵਰੁ ਹੇ ਦਿਜ ਰਾਇ । ੨੩੧ ।
ਤਿਸੀ ਸਮੈਂ ਮੈਂ ਕੀਆ ਪਇਆਂਨ । ਰਾਂਮਦਾਸ ਪੁਰੁ ਹੇਰਿਆ ਆਨ ।
ਤਵ ਗ੍ਰਿਹਿ ਨੰਦਨੁ ਸੁਨਿਯਾਂ ਅਨੂਪ । ਮਹਾਂਰਾਜ ਰਾਜਨ ਕੇ ਭੂਪ । ੨੩੨ ।
ਸੋ ਤੁਮ ਮੋ ਪ੍ਰਿਤ ਦੇਹ ਦਿਖਾਇ । ਮੈਂ ਚੰਦੂ ਪੈ[5] ਭਾਖੋਂ ਜਾਇ ।
ਐਸੇ ਦਿਜ ਜਬ ਵਾਕੁ ਅਲਾਇਆ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿਜ ਪੂਤ ਬੁਲਾਇਆ । ੨੩੩ ।

ਸਵੈਯਾ : ਬੋਲ ਪਠਿਯਾ ਜਬ ਧਾਂਮ ਤੇ ਨੰਦਨੁ ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਆਨੰਦ ਹੈ ਕੈ ।
ਰਾਜ ਸਮਾਜੁ ਸਭੋ ਸੰਗ ਲੈ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੂ ਚਢਿਯੋ ਊਪਰ ਗੈ ਕੈ ।
ਤਾਂ ਸੰਗ ਬਾਲਕ ਹੈਂ ਪੁਰ ਕੇ ਗੁਰ ਤੀਰ ਗਏ ਸਭ ਹੀ ਹਿਤੁ ਕੈ ਕੈ ।
ਤਾਂ ਛਬ ਕੋ ਕਵ[6] ਭਾਵੁ ਲਖਿਯੋ
ਮਾਨੋਂ ਦੇਵ ਦਿਵਿੰਦ੍ਰ ਆਇਯੋ ਸੰਗ ਲੈ ਕੇ । ੨੩੪ ।

ਸਵੈਯਾ : ਹੇਰ ਸਿਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਕੀ ਦੁਤ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਦਿਜ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੀ ।
ਕੈ ਸਸੁ ਕੈ ਰਵੁ ਕੈ ਸਿਵਜੂ ਚਤੁਰਾਂਨਨੁ ਕੈ ਪਤੁ ਸਿੰਧ ਕੁਮਾਰੀ ।
ਕੋਟ ਅਨੰਗ ਲਜੈ ਲਖ ਅੰਗ ਅਭੰਗ ਪ੍ਰਤਾਪੁ ਮਹਾਂਬਲ ਧਾਰੀ ।
ਯਾ ਸਮ ਔਰੁ ਅਨੂਪ ਨਹੀਂ ਬਰੁ ਕੋਟ ਪਚਾਸਹਿੰ ਭੂੰਮ ਮਝਾਰੀ । ੨੩੫ ।

ਸਵੈਯਾ : ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਤੀਰ ਤਬੈ ਦਿਜ ਏਹੁ ਮੁਖੋਂ ਸੁਭ ਬਾਤ ਉਚਾਰੀ ।
ਮੈਂ ਅਬ ਜਾਂਉ ਲਹੌਰ ਪ੍ਰਭੂ ਇਹਿ ਬਾਲਕੁ ਹੈ ਅਬ ਰੋਕ ਹਮਾਰੀ ।
ਯੌਂ ਕਹਿ ਕੈ ਮਗ ਲੌਪੁਰ ਕੈ ਦਿਸ ਧਾਇ ਚਲਿਉ ਮਾਨੋਂ ਪੌਂਨਿ ਸਵਾਰੀ ।
ਜਾਇ ਕਹੀ ਉਪਮਾਂ ਗੁਰ ਕੀ ਉਤਸਾਹੁ ਬਢਿਯੋ ਸਸ ਧਾਂਮ ਅਪਾਰੀ । ੨੩੬ ।

ਦੋਹਰਾ : ਚੰਦੂ ਆਇਆ ਧਾਂਮ ਨਿਸ ਕਹੀ ਬਾਤ ਦਿਜ ਤਾਂਹਿ ।
ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਸੁਤੁ ਮੈ ਪਿਖਿਯਾ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰ[7] ਮਾਂਹਿ । ੨੩੭ ।

ਦੋਹਰਾ : ਮਹਾਂ ਬਾਹੁ ਸੁੰਦੁਰੁ ਸੁਘਰੁ ਮਨੋ ਜਸੋਧਾ ਨੰਦ ।
ਮਾਤ ਤਾਤ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਹੈਂ ਗਾਤੁ ਦੂਜ ਸਮ ਚੰਦ । ੨੩੮ ।

---

[1]ਆ [2]ਬਾਂਢੇ [3]ਬਰੁ [4]ਰਹੋ [5]ਪ੍ਰਿ [6]ਕਬਿ [7]ਧੁਰ

ਤਬ ਚੰਦੂ ਇਹਿ ਬਾਤ ਸੁਨਾਈ । ਤੋਹਿ ਕਹੋਂ ਸੁਨ ਹੇ ਦਿਜਿ ਰਾਈ ।
ਮੈਂ ਵਜੀਰੁ ਪਤਸਾਹੀ ਸਾਰੀ । ਗੁਰੂ ਅਰਜਨੁ ਸਭ ਜਗਤ ਪੂਜਾਰੀ । ੨੩੯ ।
ਮੈਂ ਅਵਨੀ ਕਾ ਸੀਸ ਕਰਈਯਾ । ਵਹੁ ਛਿਤਿ ਸਕਲ ਅਸੀਸ ਦਿਵਈਯਾ ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੇ ਹਮੈਂ ਵਜੀਰ । ਵਹੁ ਮਹੰਤੁ ਸਾਧੂ ਜਗਧੀਰ । ੨੪੦ ।
ਚੰਦੂ ਕਹੇ ਮੁਨੋਂ ਦਿਜਰਾਈ । ਵਰ ਕੀਰਤ ਤੁਮ ਅਧਕ ਸੁਨਾਈ ।
ਘਰੁ ਤੋ ਨਹੀ ਹਮਾਰੇ ਜੈਸਾ । ਵਰੁ ਚਹੀਏ ਕੰਨਿਯਾਂ ਹਿਤਿ ਵੈਸਾ । ੨੪੧ ।
ਗਜ ਬਾਜੀ ਰਥ ਦਰਬ ਮਹਾਂਨ । ਦੈ ਗੁਰ ਕੋ ਕਰੋਂ ਆਪ ਸਮਾਂਨ ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਤੇ ਪਾਇ ਜਗੀਰੁ । ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਦੈ ਕਰੋਂ ਅੰਬੀਰੁ । ੨੪੨ ।
ਜਬ ਚੰਦੂ ਇਹਿ ਵਾਕੁ ਅਲਾਇਆ । ਤਿਸੀ ਸਮੈਂ ਗੁਰ ਸਿਖੁ ਇਕ ਆਇਆ ।
ਚੰਦੂ ਪੂਰਬ ਕਹੀ ਜੁ ਗਾਥਾ । ਗੁਰਸਿਖ ਸੁਨੀ ਸਰਬ ਵਹੁ ਬਾਤਾ । ੨੪੩ ।
ਬਹੁਰੋ ਚੰਦੂ ਬਿੱਪੁ ਬੁਲਾਇ । ਇਕ ਸੋ ਏਕੁ ਮੁਹਿਰ ਲਰ ਪਾਇ ।
ਸਿਤਾ ਸੇ ਮਨਾਂ ਸੰਗ ਲਦਾਈ । ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਿਜ ਦੀਓ ਪਠਾਈ । ੨੪੪ ।
ਤਿਸੀ ਸਮੈਂ ਗੁਰਸਿੱਖੁ ਸਿਧਾਇਆ । ਬ੍ਰਿਹਿਮਨ ਕੈ ਪਾਛੈ ਲਗ ਆਇਆ ।
ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਨਿਜਿ ਪੂਤੁ ਬੁਲਾਇ । ਜਬ ਚੌਂਕੀ ਪਰ ਦੀਆਂ ਬੈਠ ਇ । ੨੪੫ ।
ਬ੍ਰਿਹਿਮਨੁ ਲਗਾ ਰੋਪਨਾ ਪਾਂਵਨ । ਲਗੀ ਦੇਵ ਦਾਰਾ ਨਭ ਗਾਂਵਨ ।
ਪੁਰ ਦਾਰਾ ਮੰਗਲ ਸੁਭ ਗਾਵੈ । ਗੁਰ ਮੰਦਰ ਧੁਨ ਅੰਤੁ ਨ ਆਵੈ । ੨੪੬ ।
ਤਿਸੈ ਸਮੇ ਸਿਖੁ ਪਹੁਚਿਆ ਆਇ । ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਤ ਸੀਸੁ ਨਿਵਾਇ ।
ਹਾਥ ਜੋਰ ਸਿੱਖ ਏਹੁ ਉਚਾਰੀ । ਹੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੁਨੁ ਬਿਨੋਂ ਹਮਾਰੀ । ੨੪੭ ।
ਹੁਵੈ ਇਕੰਤ ਬਾਤ ਸੁਨ ਲੀਜੈ । ਅਵਰ ਕਾਜ ਪਾਛੈ ਸਮ ਕੀਜੈ ।
ਤਿਸੀ ਸਮੇ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਰਾਇ । ਇਕੰਤ ਸਿੱਖ ਢਿਗ ਬੈਠੇ ਆਇ । ੨੪੮ ।
ਜੈਸੇ ਚੰਦੂ ਵਾਕ ਅਲਾਏ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪੈ ਸਿਖ ਸਰਬ ਸੁਨਾਏ ।
ਜੋ ਜੋ ਚੰਦੂ ਕੀਆ ਅਭਮਾਨੁ । ਸੋ ਸਿਖ ਗੁਰ ਪੈ ਕਹਿਆ ਬਖਾਂਨੁ । ੨੪੯ ।

: ਸੁਨ ਸੇਵਕ ਕੇ ਵਾਕ ਗੁਰ ਨਾਤਾ ਤਜਿਯਾ ਲਹੌਰਿ ।
ਤ੍ਰੈ ਨਾਤੇ ਆਇ ਤਬੈ ਤ੍ਰੈ ਬ੍ਰਿਹਿਮਨ ਲੈ ਔਰਿ । ੨੫੦ ।

: ਸੇਵਕ ਕੇ ਸੁਨ ਵਾਕ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਮਨ ਰੋਸੁ ਬਢਾਇਯੋ ।
ਸਾਹੀ ਕੋ ਬ੍ਰਾਹਮਨੁ ਦੂਰ ਕੀਓ ਮਰਵਾਹੇ ਕੋ ਬਿੱਪੁ ਹਜੂਰ ਬੁਲਾਇਯੋ ।
ਰੋਪਨਾ ਪਾਇ ਬਜਾਇ ਨਿਸਾਨ ਸਿਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਬਿਯਾਹੁ ਧਰਾਇਯੋ ।
ਤੀਨ ਬਿਆਹਿ ਭਏ ਗੁਰ ਕੇ ਕਵ ਚਾਹਿਤ ਹੈ ਕਥ ਨਾਂਮ ਸੁਨਾਇਯੋ । ੨੫੧ ।

ਾ : ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਤ੍ਰੈ ਮਹਿਲ ਅਨੂਪ ਜਗੱਤ੍ਰ ਕੀ ਮਾਤਾ ।
ਗੋਤ ਹੀਕੋ ਇਕ ਨਾਂਮੁ ਭਇਯੋ ਮਰਵਾਹੀ ਕਹੈਂ ਜਸ ਮੋ ਸਖਆਤਾ ।
ਦੂਸਰੀ ਨਾਂਮ ਦਮੋਦਰੀ ਜੂ ਜਿਹਿ ਸੀਲ[1] ਪ੍ਰਤਾਪੁ ਤਿਹੂੰ ਪੁਰ ਜਾਤਾ ।
ਤੀਸਰੀ ਨਾਨਕੀ ਨਾਂਮੁ ਕਹੈਂ ਧਰ ਜਾਂ ਸਤਿ ਸੇਸ ਪੈ ਭਾਰੁ ਨ ਪਾਤਾ । ੨੫੨ ।

ਆ : ਜਾਂਹਿ ਸਮੇ ਨਿਜ ਨੰਦਨ ਕੇ[2] ਇਤ ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਬਿਯਾਹਿ ਕਰਾਇਯੋ ।
ਸ ਹੀ ਕੇ ਸਾਹੀ ਲਗੀ ਮੁਖ ਪੈ ਜਬ ਬ੍ਰਾਂਹਮਨ ਜਾਇ ਬ੍ਰਿਤਾਤੁ ਸੁਨਾਇਯੋ ।

[2] ਕੋ

ਚੰਦੂ ਸੁਤਾਨ ਕਿਰਾਰ ਬਰੇਂ ਕਹੇਂ ਨਾਥ ਅਰੱਜਨ ਸਾਕ ਹਟਾਇਯੋ ।
ਯਾ ਦੁਖ ਤੇ ਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ਸੋਖਲੁ ਚਾਹਤ ਹੈ ਅਬ ਬਾਦੂ ਬਢਾਇਯੋ । ੨੫

ਦੋਹਰਾ : ਕੇਤਕ ਦਿਵਸ ਭਏ ਦਬੈਂ ਕੀਨੋਂ ਸਾਹਿ ਪੈ ਆਨੁ ।
ਚੜਿਆ ਦਿੱਲੀ ਸਹਿਰ ਕੋ ਜਹਾਗੀਰੁ ਸੁਲਤਾਨ । ੨੫੪ ।

ਚੌਪਈ : ਸਜੀ ਸਾਹਿ ਸੈਨਾਂ ਚਤੁਰੰਗ । ਪੈਦਲ ਰਥ ਗਜ ਚਮੂੰ ਤੁਰੰਗ ।
ਚੰਦੂ ਚਲਿਯਾ ਸਾਹਿ ਕੇ ਨਾਲ । ਸਨੈ ਸਨੈ ਪਹੁਚੇ ਕਰਨਾਲ । ੨੫੫ ।
ਚੜਿਯੋ ਚੰਦੂ ਪੂਰਨ ਭਲਿਆ ਮਾਸ । ਸੈਨਾ ਗਈ ਸਾਹਿ ਕੇ ਪਾਸ ।
ਤਲਬ ਹੇਤ ਜਾ ਅਰਜੁ ਸੁਣਾਇਆ । ਜਹਾਂਗੀਰ ਤਬ ਏ ਫੁਰਮਾਇਆ ।
ਚੰਦੂ ਸਾਹੀ ਦੇਰ ਨ ਕੀਜੈ । ਤਲਬ ਅਬੈ ਸੈਨਾਂ ਕੋ ਦੀਜੈ ।
ਤਬ ਚੰਦੂ ਤੈਸੇ ਹੀ ਕੀਨਾਂ । ਜਹਾਂਗੀਰ ਜੈਸੇ ਕਹਿ ਦੀਨਾ । ੨੫੭ ।
ਸਭੂ ਸੂਬੇ ਲੈ ਤਲਬ ਸਿਧਾਏ । ਤਬ ਪੱਟੀ ਕੇ ਸੈਈਯਦ ਆਏ ।
ਪੰਜ ਸੈ ਸੰਗ ਤਾਸ ਅਸਵਾਰ । ਚੰਦੂ ਕੋ ਇਵ ਕਹਿਆ ਉਚਾਰ । ੨੫੮ ।
ਚਿੱਠਾ ਹਮੈਂ ਦਿਵਾਉ ਵਜੀਰ । ਬਿਲਮੁ ਨ ਕੀਜੈ ਰੰਚਕ ਬੀਰ ।
ਚੰਦੂ ਕਹਿਆ ਸੋਰੁ ਮਤੁ ਕੀਜੈ । ਦਿੱਲੀ ਪਹੁਚ ਤਲਬ ਤੁਮ ਲੀਜੈ । ੨੫
ਤਬ ਸੈਈਯਦ ਅਤ ਕ੍ਰੁੱਧਤ ਭਏ । ਸਭ ਅਸਵਾਰ ਧਾਂਮ ਮੁੜਿ ਗਏ ।
ਮਾਂਝੇ ਪੱਟੀ ਪਹੁਚੇ ਆਇ । ਰਹੇ ਬੈਠ ਨਿਜ ਧਾਂਮ ਰਿਸਾਇ । ੨੬੦ ।
ਚਿੰਤਾਵਤ ਮਨ ਮੈਂ ਨਿਤਿ ਰਹੇਂ । ਭਲੀ ਬੁਰੀ ਕਾਹੂੰ ਨਹਿ ਕਹੇਂ ।
ਏਕ ਦਿਵਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਗਏ । ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਢਿਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ । ੨੬੧
ਕਰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਬੈਠੇ ਢਿਗ ਆਇ । ਨਿਜ ਮਨ ਬਿਰਥਾ ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ ।
ਚੰਦੂ ਕੀ ਜੇਤੀ ਖੁਟਿਆਈ । ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਿਤ ਸਰਬ[1] ਸੁਣਾਈ । ੨੬੨
ਬਹੁਰੋ ਐਸੇ ਵਾਕ ਅਲਾਏ । ਤਲਬ ਨ ਦਈ ਹਮੈਂ ਮੁੜਿ ਆਇ ।
ਹੇ ਗੁਰ ਅਬ ਹਮ ਕੈਸੇ ਕੀਜੈ । ਜਿਉ ਸੁਖੁ ਹੋਇ ਸੁ ਸਿੱਖਯਾ ਦੀਜੈ । ੨੬
ਹਮੈਂ ਸਿੱਖ ਤੇਰੇ ਅਬ ਭਏ । ਐਸੇ ਕਹਿ ਠਾਢੇ ਹੁਵੈ ਗਏ ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਿਨ ਕੀਨ ਪੁਕਾਰ । ਜੋ ਤੁਮ ਕਹੋ ਸੁ ਕਰੀਏ ਕਾਰ । ੨੬੪ ।
ਤਬ ਗੁਰ ਤਾਂ ਪੈ ਕਰ ਨਿਜ ਮਇਆ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਐਸੇ ਕਹਿ ਦਇਆ ।
ਅਬ ਤੁਮ ਅਪੁਨੈਂ ਜਾਵੋ ਧਾਮ । ਨਿਰ ਸੰਸੈ ਗ੍ਰਿਹਿ ਕਰੋ ਅਰਾਂਮ । ੨੬੫ ।
ਦ੍ਵੈਕ ਸਾਲ ਬੀਤਿ[2] ਹੈਂ ਜਬੈ । ਜਹਾਂਗੀਰੁ ਆਵੈਗੋ ਤਬੈ ।
ਬਿਆਸ[3] ਨੀਰ ਉਤਰੇ ਜਬ ਵਾਰ । ਡੇਰਾ ਕਰ ਹੈ ਨਦੀ ਕਰਾਰ । ੨੬੬ ।
ਤਬ ਤੁਮ ਸਾਹਿ ਸਾਮੁਹੇਂ ਜਈਯੋ । ਮਾਰਗ ਜਾਤ ਘਾਤ ਲਖ ਲਈਯੋ ।
ਚੰਦੂ ਕੇ ਭਾਈ ਕਾ ਨੰਦੂ । ਸਲਹੀ ਨਾਂਮੁ ਤਾਸ ਮਤ ਮੰਦੂ । ੨੬੭ ।
ਮਿਲ ਹੈ ਤੋ ਕੌ ਮਾਰਗ ਮਾਂਹੀ । ਗਹਿ ਲੇਵੋ ਤਾਂ ਕੋ ਤੁਮ ਤਾਂਹੀ ।
ਪੱਟੀ ਨਿਜ ਗ੍ਰਿਹਿ ਬੈਠੋਂ ਜਾਇ । ਤਲਬ ਤਰੈ ਤੁਮਰੈ ਘਰ ਆਇ । ੨੬੮
ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਐਸੇ ਕਹਿ ਦਇਆ । ਸੈਈਯਦ ਕਾ ਨਿਸਚਾ ਦ੍ਰਿਢ ਭਇਆ

[1]ਤਾਖ [2]ਬੀਤੇ [3]ਵਿਆਸ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਸੇਵਕ 'ਭਏ ਸਬੈ'[1] ।
ਆਇਸੁ ਲੈ ਨਿਜ ਘਰ (ਕੋ) ਗਏ ਤਬੈ । ੨੬੯ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬੈਠ ਰਹੇ ਇਤ ਧਾਮ ਅਰਾਮੁ ਕੇਯੋ ਜੁਗ ਸਾਲ ਬੀਤਾਇਯੋ ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਜਹਾਂ ਉਤ ਇੰਦ੍ਰ ਪ੍ਰਹੱਸਤ ਤੇ ਮੱਦਰ ਦੇਸ ਕੋ ਚਿੱਤੁ ਚਲਾਇਯੋ ।
ਦੁੰਦ ਭਵਾਇ ਅਨੇਕ ਚਢਿਯੋ ਸਜ ਸੈਂਨ ਸਨੈਸਨ ਸਾਹੁ ਸਿਧਾਇਯੋ ।
ਨਾਖ ਵਿਆਸ ਕਰਾਰ ਨਦੀ ਪੁਰ ਵੈਰਵਵਾਲ ਕਛੂ ਠਹਿਰਾਇਯੋ । ੨੭੦ ।
ਕੇਤ ਕਰੋ ਜਮੁ ਕਾਮ ਰਹੇ ਦਲ ਵੈਰਵਵਾਲ ਵਿਆਸ ਕਨਾਰੇ ।
ਸਾਹੁ ਚਢਿਯੋ ਇਕ ਰੋਜ (ਜਬ) ਸਰਾਰ ਕੋ ਬਾਜ ਪੈ ਪਾਖਰ ਪਾਇ ਸਕਾਰੇ ।
ਗੀਰੁ ਜਹਾਂ ਨਦ ਤੀਰ ਗਇਯੋ ਨਖ ਨੀਰ ਧਸਿਯੋ ਖਰਦੀਹ ਮਝਾਰੇ ।
ਕਾਹੁ ਤਹਾਂ ਪਿਲਛੀ ਸਰਕ੍ਰਾ ਬਨ ਸਿੰਘ ਜਹਾਂ ਮ੍ਰਿਗ ਕੋਲ ਅਪਾਰੇ । ੨੭੧ ।
ਸੈਨ ਧਸੀ ਬਹੁ ਕਾਨਨ ਮੋਂ ਤਿਨ ਰੋਝ ਵਿਰਾਹਿ ਘਨੇਂ ਚੂਨ ਮਾਰੇ ।
ਸਾਹਿ ਕੇ ਸਾਮੁਹੇਂ ਸਿੰਘੁ ਬਲੀ ਇਕੁ ਗਾਜ ਉਠਿਯੋ ਨਿਜ ਤੁੰਡੁ ਪਸਾਰੇ ।
ਤਾਂ ਧੁਨ ਕੋ ਸੁਨ ਬਾਜ ਡਰਿਯੋ ਕਰੀ ਛਾਲ ਬਿਸਾਲ ਨ ਸਾਹਿ ਸੰਭਾਰੇ ।
ਮੀਰੁ ਮਹੀ ਪਰ ਬਾਜ ਸਮੇਤ ਪਰਿਯੋ ਪਰਮੇਸਰ ਪ੍ਰਾਨ ਉਬਾਰੇ । ੨੭੨ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੇਂ ਸੁਲਤਾਂਨ ਕਹਿਯੋ ਸੁਨੁ ਸਿਯਾਂਮ ਸਸੀ ਹੇ ਵਜੀਰ ਹਮਾਰੇ ।
ਮੋ ਭਵ ਨਾਮ ਕਿਤਾਬ ਪਿਖੋ ਮਮ ਬਾਜ ਕਥਾ ਲਿਖੀ ਤਾਂਹਿ ਮਝਾਰੇ[2] ।
ਬਾਜ ਸਮੇਤ ਧਰਾ ਗਿਰਿਬੋ ਇਹਿ ਰੋਜੁ ਲਿਖਿਯਾ ਦਿਜ ਵਿਯਾਸ ਕਨਾਰੇ ।
ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਸੁਲਤਾਂਨ ਜਬੈ ਤਬ ਨੀਚ ਕਿਰਾੜ[3] ਏ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ । ੨੭੩ ।
ਚੰਦੂ ਕਹਿਜੇ ਸੁਨੋਂ ਸੁਲਤਾਂਨ । ਤ੍ਰ ਕਿਤਾਬ ਕੀ ਕਥਾ ਮਹਾਂਨ ।
ਪਾਰ ਪਰੇ ਜਬ ਵਿਆਸਾ ਆਬ । ਤੋਸੇਖਾਨੇ ਧਰੀ ਕਿਤਾਬ । ੨੭੪ ।
ਭਈ ਸਾਝ ਸੋਇ ਸਭ ਗਏ । ਰਾਮਦਾਸ ਤਸਕਰ ਪਠ ਦਏ ।
ਤ੍ਰ ਭੰਡਾਰ ਵਹੁ ਲਾਗੇ ਆਇ । ਭਵ ਕਿਤਾਬ ਤ੍ਰ ਲਈ ਉਠਾਇ । ੨੭੫ ।
ਅਵਰ ਰਤਨ ਹੀਰੇ ਪਰਵਾਲੁ । ਜਹਾਂਗੀਰ ਤੁਮਰਾ ਬਹੁ ਮਾਲ ।
ਅਮਕੀ ਰਾਤ ਚੋਰ ਲੈ ਗਏ । ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਢਿਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ । ੨੭੬ ।
ਸੁਨ ਚੰਦੂ ਕੇ ਐਸੇ ਵਾਕ । ਜਹਾਂਗੀਰ ਬੋਲਿਆ ਮਨ ਪਾਕ ।
ਹੇ ਚੰਦੂ ਤੁਮ ਝੂਠ ਅਲਾਵੋ । ਹਮ ਕੋ ਹਰਿਆ ਪੋਤੁ ਬਤਾਵੋ । ੨੭੭ ।
ਹਮਰੋ ਤੇ ਨਹਿ ਗਇਯੋ ਛਿ ਦਾਮੁ । ਕੋ ਕਿਤਾਬ ਲੈ ਗਇਯੋ ਗੁਲਾਂਮੁ ।
ਨਫਰ ਬੁਲਾਇ ਬੂਝ ਸਭ ਲੀਜੋ । ਬਹੁਰੋ ਮੋ ਪ੍ਰਿਤ ਉਤਰ ਦੀਜੋ । ੨੭੮ ।
ਏ ਸੁਨ ਚੰਦੂ ਚੁਪ ਹੁਵੈ ਰਹਾ । ਡੇਰੇ ਆਇ ਫੇਰ ਜਾ ਕਹਾ ।
ਹੇ ਸੁਲਤਾਨ ਪੋਤੁ ਬਚ ਰਹਿਆ । ਕਿਤਾਬ ਚੋਰੁ ਨਿਹਚੈ ਲੈ ਗਇਆ । ੨੭੯ ।
ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਪ੍ਰਿਤ ਦੀਨੀ ਜਾਇ । ਬੋਲ ਲੇਹੁ ਗੁਰੁ ਦੂਤੁ ਪਠਾਇ ।
ਤਬ ਐਸੇ ਭਾਖਿਯੋ ਜਹਾਗੀਰ । ਗੁਰ ਅਰਜਨੁ ਤੋ ਸਭ ਕੇ ਪੀਰ । ੨੮੦ ।

---

[1]ਭਏ [2]ਮਝਾਰੇ [3]ਕਿਰਾਰ

ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਏਕ ਸਮ ਜਾਕੋ । ਕੈਸੇ ਪਕਰ ਮੰਗਾਂਵੈਂ ਤਾਕੋ ।
ਜਾਇ ਲਹੌਰ ਪਹੁਚੇਂ ਹਮ ਜਬੈ । ਮੋ ਪ੍ਰਿਤ ਯਾਦ ਕਰਾਈਯੋ ਤਬੈ ।
ਪਠ ਅਸਵਾਰੀ ਲੇਉਂ ਬੁਲਾਇ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਬੂਝੇਂ ਪਰ ਪਾਇ । ੨੮
ਜੇ ਕਿਤਾਬ ਉਨ ਕੇ ਢਿਗ ਹੋਇ । ਮੋ ਤੇ ਨਾ ਰਾਖੈਗੇ ਸੋਇ । ੨੮੨ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਹੁਵੈ ਸਾਹਿ ਸਵਾਰ । ਸਰਤਾ ਤੀਰ ਗਏ ਤਤਕਾਰ ।
ਜਾਰ ਡਾਰ ਦੀਨੇ ਜਲ ਮਾਂਹਿ । ਨੌਕਾ ਚੜ ਬੈਠੋ ਨਰ ਨਾਹਿ । ੨੮੩ ।

ਸੰਖ ਨਾਰੀ ਰਹਿਯੋ ਡਾਰਿ ਡੇਰੋ । ਪੁਰੰ ਵਾਲਵੈਰੋ ।
ਛੰਦ : ਜਹਾਂਗੀਰ ਸਾਹੰ । ਸਮੇਤ ਸਿਪਾਹੰ । ੨੮੪ ।
ਨਦੀ ਮਾਝ ਧਾਰੰ । ਮੁ ਨੌਕਾ ਮਝਾਰੰ ।
ਰਹੇ ਰੂਢ ਹ੍ਵੈ ਕੈ । ਭਟੰ ਸੰਗ ਲੈ ਕੈ । ੨੮੫ ।
ਗਹੀ ਦੂਰਬੀਨੰ । ਲਖੇ ਦੀਹਿ ਮੀਨੰ ।
ਜਲੰ ਜਾਲ ਡਾਰੇ । ਘਨੇਂ ਮੱਛ ਮਾਰੇ । ੨੮੬ ।
ਕਰੈ ਸੈਲ ਸਰਤਾ । ਫਿਰੈ ਬੀਚ ਤਰਤਾ ।
ਅਥਿਯੋ ਦ੍ਰਿਸ ਰਾਯੰ । ਸੁ ਡੇਰੇ ਸਿਧਾਯੰ । ੨੮੭ ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ : ਪਲੰ ਮੀਨ ਜੇਤੇ ਦਇਯੋ ਬਾਂਟ ਸੈਨੰ । ਧਸਿਯੋ ਸਾਹੁ ਡੇਰੇ ਪਰੀ ਜਾਨ ਰੈਨੰ
ਕਰਿਯੋ ਵਾਲ ਵੈਰੋ ਨਦੀ ਕੂਲ ਵਾਸੰ ।
ਘਨੇ ਰੋਜ ਕੀਨੋਂ ਤਹਾ ਹੀ ਨਿਵਾਸੰ । ੨੮੮ ।
ਤਹਾਂ ਚਮਕ ਚੰਦੂ ਜੁ ਸਾਹੀ ਦਿਵਾਨੰ । ਸੁਤਾ ਦੋਖ ਸੱਲੰ ਹੀਂਏ ਰੋਖ ਮਾਨੰ
ਨਿਜੰ ਭੂਪ ਨਦੰ ਸੁ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇਯੋ ।
ਸੁਲਹੀ ਨਾਂਮੁ ਜਾਂ ਕੋ ਸੁ ਐਸੇ ਸਿਖਾਇਯੋ । ੨੮੯ ।
ਪੁਰੰ ਰਾਮਦਾਸੰ ਕਰੋ ਤੁਮ ਪਯਾਨੰ । ਲਹੋ ਸੰਗ ਸੈਨਾਂਨਿ ਬਾਜੈ ਨਿਸਾਨੰ ।
ਅਰੱਜਨ ਜਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗਾਦੀ ਬਿਰਾਜੈ ।
ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਘੇਰੋ ਘਨੇ ਵਾਇ ਵਾਜੈ । ੨੯੦ ।
ਤਿਸੈ ਬਾਂਧ ਲੈ ਸੰਗ ਲੌਪੁਰ ਸਿਧਾਵੈ । ਨਿਜੰ ਧਾਂਮ ਲੌਪੋਨਿ ਕਾਂਹੂੰ ਦਿਖਾਵੈਂ ।
ਜਬੈ ਚੋਰ ਚੰਦੂ ਇ ਮੰਤ੍ਰੰ ਦਿਢਾਇਯੋ ।
ਤਬੈ ਰੂਢ ਸਿਵਕਾ ਹ੍ਵੈ ਸੁਲਹੀ ਸਿਧਾਇਯੋ । ੨੯੧ ।
ਉਤੈ ਕੋਟ ਪੱਟੀ ਹੁਤੀ ਸੈਂਨ ਜੋਈ । ਬਿਨਾਂ ਤਲਬ ਜਾਂ ਕੋ ਭਏ ਸਾਲ ਦੋਈ ।
ਤਬੈ ਸਾਹਿ ਓਰੰ ਸੁ ਸਈਯਦ ਸਿਧਾਏ ।
ਲਖਿਯੋ ਤਾਂਹਿ ਸੁਲਹੀ ਮਗੰ ਮੱਧ ਆਇ । ੨੯੨ ।
ਮੰਗੀ ਤਲਬ ਤਾਂਸੋ ਲਇਯੋ ਘੇਰ ਐਸੇ । ਨਭੰ ਰਾਹਿ ਸੋਂਮੰ ਗ੍ਰਿਸਿਯੋ ਜਾਂਨੁ ਜੈਸੇ
ਭਇਯੋ ਬਾਦਿ ਬਿਬਾਦੁ ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਭਾਰੀ ।
ਕਰੇ ਜੋਰ ਸੀਨੇਂ ਸੁਲਹੀ ਦੇ ਤਗਾਰੀ । ੨੯੩ ।
ਗੁਰੂ ਵਾਕ ਪੂਰਬ ਸੁ ਸਈਯਦ ਚਿਤਾਰੇ । ਧਸਿਯੋ ਧੋਪ ਲੈ ਕੇ ਸਿਵਕਾ ਮਝਾਰੇ

ਵਈ ਘੋਪ ਸੀਨੇ ਕੀਓ ਸਰਦ ਗਾਤੰ ।
ਸੁਲਹੀ ਸਾਧ ਦੋਖੀ ਭਇਯੋ ਇਉ ਨਿਪਾਤੰ । ੨੯੪ ।
ਸੁਣੰ ਸੈਨ ਸਈਯਦ ਸੁ ਪਾਛੈ ਸਿਧਾਏ । ਬਸੇ ਕੋਟ ਪੱਟੀ ਨਿਜੰ ਧਾਮ ਆਏ ।
ਉਤੇ ਲੋਥ ਸੁਲਹੀ ਗਈ ਵਾਲ ਵੈਰੋ ।
ਲਖਿਯੋ ਦ੍ਰਿਗ ਚੰਦੂ ਸੁਤੰ ਭ੍ਰਾਤ ਕੇਰੋ । ੨੯੫ ।
ਪਰੇ ਖ਼ਾਤ ਵਾਰੇ ਧਰਾ ਮੱਧ ਐਸੇ । ਹਨਿਯੋਂ ਪਾਪੁ ਭਾਰੋ ਮਹਾਂ ਪੁੰਨ ਜੈਸੇ ।
ਉਠਿਯੋ ਫੇਰ ਚੰਦੂ ਗਇਯੋ ਸਾਹਿ ਤੀਰੰ ।
ਧਰਾ ਪਾਗ ਡਾਰੀ ਭਰੇ ਨੈਨ ਨੀਰੰ । ੨੯੬ ।
ਬ੍ਰਿਥਾ ਕਹਿ ਸੁਨਾਈ ਸੁਲਹੀ ਮਾਰ ਡਾਰੇ । ਸਤੰ ਪੰਜ ਸਈਯਦ ਜੁ ਪੱਟੀ ਸਿਧਾਰੇ ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਭਾਖਿਯੋ ਹਰੀ ਕੌਨੁ ਜੋਖੰ ।
ਸੁਲਹੀ ਮਾਰਿ ਡਾਰਿਯੋ ਚਿਤਾਰਿਯੋ ਕੀ ਰੋਖੰ । ੨੯੭ ।
ਚੰਦੂ ਕਹਿਯੋ ਤੀਰ ਗੀਰੰ ਜਹਾਂ ਕੈ । ਜੁਗੰ ਸਾਲ ਬੀਤੇ ਬਿਨਾ ਤਲਬ ਤਾਂ ਕੈ ।
ਬਿਨਾ ਤੋਹਿ ਬੂਝੇ ਨਹੀਂ ਦਾਮ ਦੀਨੇਂ ।
ਇਸੀ ਦੋਖ ਵਾਨੈ ਸੁਲਹੀ ਘਾਤ ਕੀਨੇਂ । ੨੯੮ ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਚੰਦੂ ਪ੍ਰਿਤੇ ਏਹੁ ਭਾਖਿਯੋ । ਸਤੰ ਪਾਕ ਨੌਕਰੁ ਬਿਨਾਂ ਤਲਬ ਰਾਖਿਯੋ ।
ਸੁਲਤਾਨੀ ਖ਼ਜਾਨੇ ਪਰੋ ਕੌਨੁ ਤੋਟਾ ।
ਨਹੀਂ ਤਲਬ ਤਾਰੀ ਕੀਓ ਪਾਪੁ ਮੋਟਾ । ੨੯੯ ।
ਤੁਮੈ ਪੇਸ਼ ਆਈ ਤੁਮੈ ਹੀ ਬਿਚਾਰੋ । ਚਹੋ ਕੁਸਲ ਕਾਂਇਆਂ ਅਬੈ ਤਲਬ ਤਾਰੋ ।
ਸੁ ਵੇਤੰ ਕਲੰਦਰੁ ਸੀਪਾਹੀ ਮਰਾਲੰ । ਨਿਜੰ ਭੂਪ ਆਨੰ ਕਰੇ ਨਾਂ ਸਵਾਲੰ । ੩੦੦ ।
ਕਹਿਯੋ ਸਾਹਿ ਚੰਦੂ ਦਿਹੋ ਤਲਬ ਤਾਂ ਕੀ । ਜੁਗੰ ਸਾਲ ਦੀ ਜੋ ਰਖੀ ਜੋ ਨ ਬਾਕੀ ।
ਬਸਿਯੋ ਸਾਹਿ ਰਸਨਾ ਗੁਰੂ ਪੱਛੁ ਕੀਨੋ ।
ਨਿਜੰ ਜਾਨ ਸੇਵਕੁ ਸਈਯਦੁ ਰਾਖ ਲੀਨੋ । ੩੦੧ ।

ਦੋਹਰਾ : ਪੱਟੀ ਸਈਯਦ ਸੈਨ ਪ੍ਰਿਤ ਦੀਨੇ ਦਾਮ ਪਠਾਇ ।
ਜਹਾਂਗੀਰੁ ਤਜ ਵਿਆਸ ਤਟੁ ਧਸਿਯੋ ਲੌਪੁਰੇ ਜਾਇ । ੩੦੨ ।

ਸਵੈਯਾ : ਸਾਹਿ ਲਹੌਰ ਪ੍ਰਵੇਸੁ ਕੀਓ ਜਬ ਸਾਹੀ ਧਸਿਯੋ ਨਿਜ ਭੌਨ ਮਝਾਰੇ ।
ਹੇਰ ਸੁਤਾ ਤਨ ਆਗ ਉਠੀ ਭਰ ਸ੍ਵਾਸੁ ਲਈਮਨ ਮਾਹਿ ਨਿਵਾਰੇ ।
ਚਾਰ ਕ ਪਾਂਚ ਭਏ ਦਿਨ ਜੌ ਇਕ ਰੋਜ ਗਇਯੋ ਢਿਗ ਸਾਹਿ ਸਕਾਰੇ ।
ਤੀਰ ਸਿੰਘਾਸਨ ਗੀਰ ਜਹਾਂ ਪ੍ਰਿਤ ਦੋ ਕਰ ਜੋਰ ਇ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ । ੩੦੩ ।

ਸਵੈਯਾ : ਮੋ ਬਿਨਤੀ ਸੁਲਤਾਂਨ ਸਲਾਂਮਤ ਕੇ ਨਿਜ ਕਾਂਨੁ ਭਲੇ ਸੁਨ ਲੱਈਯੇ ।
ਤੀਰ ਬੁਲਾਇ ਅਮੀਰੁ ਕੋਊ ਸਮਝਾਇ ਸੁਧਾਸਰ ਆਜ ਪੱਠਈਯੇ ।
ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਬੋਲ ਹਜੂਰ ਜਰੂਰ ਭਲੇ ਤੁਮ ਯੌਂ ਸਮਝੱਈਯੇ ।
ਮੋ ਭਵ ਨਾਂਮ ਕਿਤਾਬ ਹਿੰਦੇ ਸੁਵਰਧਾ
ਰਮਇਯਾ ਨਿਜ ਮੋ ਪ੍ਰਿਤ ਦੱਈਯੈ । ੩੦੪ ।

ਸਵੈਯਾ : ਏ ਸੁਨ ਵਾਕ ਵਜੀਰਹਿ ਕੇ ਤਬ ਮੀਰ ਸਮੂਹਿ ਅਮੀਰ ਬੁਲਾਏ ।
ਨਾਗਹ ਨੇਕ ਅਮੀਰ ਪੁਰਾਤਨ ਗੀਰ ਜਹਾਂ ਨਿਜ ਤੀਰ ਖਿਠਾਏ ।
ਸਾਤ ਸੁਖਾਇ ਕਹਿਯੋ ਸਮਝਾਇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜਹਿ ਲਿਯਾਉ ਬਬਾਏ ।
ਭੇਜ ਦਏ ਸੁਲਤਾਨ ਸੁਧਾਸਰ ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਕੇ ਢਿਗ ਆਏ । ੩੦੫ ।

ਸਵੈਯਾ : ਧਾਰ ਧਰਾ ਪਰ ਭਾਲ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕੈ ਆਇ ਖਰੇ ਕਰ ਜੋਰ ਅਗਾਰੇ ।
ਹੇਰ ਹਜੂਰ ਸਿਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿਯੋ ਕੇਪੂਰ ਕੇ ਤੁਮ ਆਏ ਰਬਾਰੇ ।
ਏ ਸੁਨ ਵਾਕ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੈ ਉਮਰਾਵਨ ਤੌ ਇਹਿ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ ।
ਸਾਹਨ ਸਾਹ ਗੁਰੂ ਪਤਸਾਹ ਹਜੂਰ ਗੀਰ ਜਹਾਂ ਅਬ ਆਪ ਬਿਤਾਰੇ । ੩੦੬ ।

ਸਵੈਯਾ : ਲੋਪੁਰ ਮੇ ਮਮ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇ ਕਹਿਯੋ ਸੁਲਤਾਨ ਸੁਧਾਸਰ ਜਾਵੈ ।
ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਕੌ ਕਰ ਜੋਰ ਪਰੌ ਪਦ ਆਜੁ ਲਹੌਰ ਲਿਆਵੈ ।
ਰਾਵਰੌ ਆਇਸੁ ਹੋਇ ਜਿਵੈਂ ਪ੍ਰਭ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਤਿਵ ਭਾਖ ਸੁਨਾਵੈ ।
ਆਵਹਿੰਗੇ ਹਮ ਕਾਲ ਪਰੋ ਨਰੋ ਜਾਹੁ ਤੁਮੈ ਸੁਲਤਾਨ ਅਲਾਵੈ । ੩੦੭ ।

ਸਵੈਯਾ : ਯੌ ਕਹਿ ਕੈ ਗੁਰ ਤਾਹਿ ਸਮੈਂ ਬਰ ਯੱਗੁ ਕਰੋ ਮਨਸਾ ਮਨ ਧਾਰੀ ।
ਸੰਬਰ ਸੋਂ ਛਿਰਕਾਇਸੁ ਸੰਬਰ ਲੀਪ ਧਰਾ ਮਖਸਾਲ ਸਵਾਰੀ ।
ਪੰਡਤੂ ਏਕੁ ਹਜਾਰੁ ਬੁਲਾਇ ਕਹਿਯੋ ਬਰਨੀ ਕਰੁ ਬੇਦ ਉਚਾਰੀ ।
ਸੱਹਿਸ ਸਵੱਛ ਦਈ ਸੁਰਹੀ ਮੁਕਤਾ ਮਣ ਹੇਮ ਸੋਂ ਸੀਗ ਸਵਾਰੀ । ੩੦੮ ।

ਕਬਿਤ : ਰਿੱਤ ਜੁ ਹਜਾਰੁ ਦਿਜ ਆਏ ਹੈਂ
ਅਪਾਰ ਚਲ ਕੇਤਕ ਸੁਮਾਰੂ ਕਹਿ ਏਕ ਜੀਭ ਗਾਈਯੇ ।
ਬਾਜ ਮੇਧ ਮਾਨੋ ਨ੍ਰਿਪ ਮਰਤ ਪਛਾਨੋ ਹੇਰਿ
ਬਲ ਕੋ ਲਜਾਨੋ ਯੱਗੁ ਕੈਸੇ ਕੈ ਸੁਨਾਈਯੇ ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਮਾਨ ਗੁਰੁ ਬਿੰਜਨ ਮਹਾਨ ਦੇਤ
ਕਹਾਂ ਲੌ ਬਖਾਨ ਕਹੂੰ ਅੰਤੁ ਹੂੰ ਨਾ ਪਾਈਯੇ ।
ਆਤੂਟ ਭੰਡਾਰ ਤੇ ਅਹਾਰੁ ਲੈ ਅਘਾਇ ਚਲੇ
ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਵਾਕ ਜਸ ਦੇਸ ਦੇਸ ਗਾਈਯੇ । ੩੦੯ ।

ਕਬਿਤ : ਕੀਨੋਂ ਯੱਗੁ ਪੂਰਨ ਸਪੂਰਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬਖਾਨ ਕਹਿਯੋ ਨੰਦਨੁ ਬੁਲਾਇ ਕੈ ।
ਸੁਨੋ ਨਿਜ ਕਾਨ ਚਿਤੁ ਦੈ ਕੈ ਸਵਾਧਾਨ
ਪਦ ਨਾਨਕ ਨ੍ਰਿਬਾਨ ਹੀਏ ਰਾਖੀਓ ਬਸਾਇ ਕੈ ।
ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੁ ਸਹਾਇਕ ਹੋਇ ਆਠੋ ਜਾਮ
ਬਸੋ ਨਿਜ ਧਾਮ ਰਾਮ ਔਧ ਜਿਯੁ ਸੁਹਾਇ ਕੈ ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਤੀਰ ਹਮ ਲੋਪੁਰ ਕੋ ਜਾਹਿ ਸੁਤ
ਸਵਾਧਾਨ ਹੁ ਜੋ ਪੁਰ ਧੀਰਜੁ ਧਰਾਇ ਕੈ । ੩੧੦ ।

ਸਵੈਯਾ : ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਨੰਦਨ ਕੋ ਸਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਥਾਪ ਲਗਾਇਯੋ ਹੈ ਛਾਤੀ ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਦੇਹੁ ਅਸੀਸ ਦਈ ਅਸਕੇਤੂ ਸਹਾਇ ਤੁਮੈ ਦਿਨ ਰਾਤੀ ।

ਭੂੰਮ ਸੁਤਾ ਸੁਤਿ ਕੋਟ ਹਮੇ ਪਰਿਵੇਸੁ ਕਰੈ ਆਈ ਸਾਹਿ ਕੀ ਪਾਤੀ।
ਯੋਂ ਕਹਿ ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਜੂ ਚਢੇ ਲੌਪੁਰ ਕੋ ਕਸ ਬਾਂਧਸੁ ਗਾਤੀ। ੩੧੧।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਢੇ ਲਹੌਰ ਕੋ ਏ ਮੁਖ ਸਬਦੁ[1] ਅਲਾਇ।
ਸੁਨੋਂ ਸੰਤ ਸ੍ਰੀ ਖਾਲਸਾ ਤੁਮ ਪੈ ਕਹੋਂ ਸੁਨਾਇ। ੩੧੨।
"ਲਾਹੌਰ ਸਹਰੁ ਜਹਰੁ ਕਹਰੁ ਸਵਾ ਪਹਰੁ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੁ ਸਿਫਤੀ ਦਾ ਘਰੁ।"
ਏਤਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸਬਦ ਉਚਾਰ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਭਏ ਸਵਾਰ।
ਸਨੈ ਸਨੈ ਲੌਪੁਰੇ ਸਿਧਾਏ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਸੁਨਿਆ ਗੁਰ ਆਏ। ੩੧੩।
ਆਗੈ ਚਲਿਯੋ ਲੈਨ ਸੁਲਾਂਤਨ। ਅਰਧ ਕੋਸ ਪੈ ਮਿਲਿਯੋ ਆਨ।
ਰਾਜਾ[2] ਰੂਦ੍ਰ[3] ਕੋ[4] ਸੰਗ ਲਿਆਇਓ[5]। ਡੇਰਾ ਕਹਾਂ ਦੇਂਹਿ ਫੁਰਮਾਇਓ[6]। ੩੧੪।
ਤਬੈ ਤੀਰ ਬੋਲਿਓ ਖਲੁ ਚੰਦੂ। ਹਮ ਸੇਵਕ ਇਨ ਕੇ ਸਭ ਹਿੰਦੂ।
ਸ੍ਰੀ ਸੁਲਤਾਂਨ ਮਇਆ ਨਿਜ ਕੀਜੈ। ਮੋ ਗ੍ਰਿਹਿ ਗੁਰੂ ਕੋ ਡੇਰਾ ਦੀਜੈ। ੩੧੫।
ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਹਮਰਾ ਸਭ ਯਾਂਕੋ। ਸੁਵਾਸੁ ਸੁਵਾਸੁ ਮਮ ਯਾਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੋ।
ਏ ਸੁਨ ਸਾਹੁ ਹੀਯੇ[7] ਹਰਖਾਇਓ। ਚੰਦੂ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹਿ ਗੁਰੂ ਪਠਾਇਓ। ੩੧੬।

ਕਬਿਤੁ : ਚੰਦੂ ਸਾਹੀ ਭੌਂਨ ਗੁਰ ਕੀਨੋ ਜਬ ਗੌਂਨ
ਮੁਖ ਧਾਰ ਰਹੇ ਮੌਂਨ ਨ ਬੁਲਾਏ ਸੰਗ ਸੇਵਕਾ।
ਚਢੇ ਜਾ ਅਵਾਸ ਠਾਢੇ ਚੰਦੂ ਸਾਹੀ ਪਾਸ
ਮਨ ਪਾਪ ਕੋ ਪ੍ਰਕਾਸ ਤਨੁ ਹੇਰੇ ਗੁਰ ਦੇਵਕਾ।
ਲੋਚਨ ਪਰੇਰਿ ਗ੍ਰੀਵ ਚਹੂੰ ਦਿਸ ਫੇਰ
ਦਿਲ ਧਾਰਿ ਕੇ ਦਿਲੇਰਿ[8] ਗੁਰ ਹੇਰਿਯੋ ਪੁਰੁ ਪੇਵਕਾ।
ਨੀਚੇ ਬੋਲ ਲੀਨੋਂ ਭੇ ਭਇਯੋ ਚੰਦੂ ਜੀ ਨੋਂ ਨੀਚ
ਬੰਦ ਬੱਸਤ ਕੀਨੋਂ ਕੰਸ ਜੈਸੇ ਬਸਦੇਵਕਾ। ੩੧੭।

ਕਬਿਤ : ਪੌਨ ਗੁਰ ਚਢਾਇਯੋ ਤਬ ਚੰਦੂ ਜਾਹ ਲਾਇਯੋ
ਕਾਲ ਯਮਨ ਜਿਯੁ ਜਗਾਇਯੋ ਮੁਚਕੰਦ ਭੂਪ ਸੁੱਤੇ ਕੋ।
ਐਸੇ ਕੇ ਅਲਾਇਓ ਤੁਮੇ ਹਮੇਂ ਸੁਨ ਪਾਇਯੋ
ਕਹਿਯੋ ਚੰਦੂ ਕੀ ਬਿਭੂਤ ਮੋਲੁ ਮੇਰੇ ਪੈਰਿ ਜੁੱਤੇ ਕੋ।
ਬਹੁਰੋ ਤੁਮ ਸਭਾ ਬੀਚ ਊਚੇ ਮੁਖ ਟੇਕ ਕਹਿਯੋ
ਨਾਤਾ ਨਾਂ ਹਮਾਰੇ ਕਾਂਮ ਸਾਹੀ ਕ੍ਰਿਰਿ ਕੁੱਤੇ ਕੋ।
ਕਹੇ ਕਵਿ ਵੀਰ ਸਿੰਘੁ ਐਸੇ ਕੇ ਅਲਾਇਯੋ
ਗੁਰ ਕੋਪ ਕੇ ਸੁਨਾਇਯੋ ਵਾਕੁ ਚੰਦੂ ਸਾਹ ਨਿਪੁੱਤੇ ਕੋ। ੩੧੮।

ਦੋਹਰਾ : ਪਾਛੈ ਕਹਿਆ ਕਿ ਨਾਂ ਕਹਿਆ ਅਬ ਤੋਂ ਕਹੂੰ ਜਰੂਰਿ।
ਸੁਨਹੋ ਕਿਰਾੜਾ ਕੁੱਤਿਆ ਨਾਤਾ ਨਹਿ ਮਨਜੂਰਿ। ੩੧੯।

---

[1]ਸਬਦੁ [2]ਰਾਜ [3]ਅਰੂੜ [4]ਹੈ [5]ਲਿਆਇਆ [6]ਫੁਰਮਾਇਆ [7]ਹੀਏ [8]ਦਲੇਰ

ਸਵੈਯਾ : ਏ ਸੁਨ ਵਾਕ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਤਬ ਸਾਹੀ ਸੁਧਾਨ ਹੀਏ ਰਿਜਿ ਮਾਨੀ।
ਚੌਂਕ ਮੋਂ ਚੌਂਤਰਾ ਤੇਜ ਦਨੇਸ ਤਪਿਯੋ ਲਖ ਕੈ ਮੁਖ ਏਹੁ ਬਖਾਂਨੀ।
ਸ੍ਰੀ ਪਦ ਯਾਂ ਪਰ ਧਾਰੁ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੈ ਕਰੁ ਮੋਹਿ ਸੁਤਾ ਮ੍ਰਤਰਾਨੀ।
ਦੋ ਮਹਿ ਏਕੁ ਕਰੋ ਮਨਜੂਰ ਸਜਾਇ ਕੈ ਸਾਕੁ ਲੈ ਸਾਰੰਗਿ ਪਾਨੀ। ੩੨੦।

ਸਵੈਯਾ : ਸੇ ਸੁਨ ਵਾਕ ਕਿਰਾਰ ਮਲੇਛ ਕੇ ਠਾਢਿ ਭਇਯੋ ਗੁਰੁ ਚੌਂਕ ਮਹਾਂਨੀ।
ਸੋਂਮ ਸਮਾਨ ਭਇਯੋ ਸਵਤਾ ਤਬ ਭੂੰਮ ਭਈ ਬਿਧਿ ਤਾਤਿ ਸਮਾਨੀ।
ਮਾਰਤ ਬੇਗੁ ਬਹਿਯੋ ਘਨਸਾਰਿਸਾ ਗ੍ਰੀਖਮਾ ਤਾ ਸਭ ਦੂਰਿ ਪਰਾਨੀ।
ਮਾਨੋਂ ਮਹਾ ਹਿੰਮ ਕੋ ਦਿਨ ਹੈ ਗਤ ਐਸੇ ਭਈ ਕਛੁ ਜਾਤ ਨ ਜਾਨੀ। ੩੨੧।

ਸਵੈਯਾ : ਫੇਰ ਮਲੇਛੁ ਕਿਰਾਰੁ ਰਿਸਿਯੋ ਸਿਕਤਾ ਲਇਯੋ ਬੇਗ ਮੰਗਾਇ ਮਹਾਂਨੀ।
ਤਾਂਹਿ ਤਪਾਇ ਧਰਾਇ ਸਿਰੀ ਪਦ ਮਾਂਨੁ ਕਹਿਯੋ ਹਮਰੋ ਗੁਰ ਗਿਯਾਂਨੀ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪਾਦ ਛੁਹੇ ਸਿਕਤਾ ਜਬ ਕਾਂਪੁ ਉਠੀ ਲਵ ਕੀ ਰਜਧਾਂਨੀ।
ਸਾਹੀ ਸੰਜਾਇ[1] ਦੈ ਹਾਰ ਪਰਿਓ ਲੈ ਸਾਕ ਕਹਿਯੋ ਗੁਰ ਏਕ ਨ ਮਾਂਨੀ। ੩੨੨।

ਦੋਹਰਾ : ਸਿਕਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਰਨ ਛੁਵੈ[2] ਤਿਮ ਭਇਯੋ ਸੀਤ ਕਿਲਾਲਿ।
ਖੰਭੁ ਸਿਰੀ ਨਰ ਸਿੰਘ ਜਿਉ ਸਰਦ ਕੀਓ ਤਤ ਕਾਲਿ। ੩੨੩।

ਚੌਪਈ : ਚੰਦੂ ਨੰਦ ਅੰਙਨਾਂ ਜੋਈ। ਗੁਰਸਿਖ ਸੁਤਾ ਅਮਲ ਮਤ ਸੋਈ।
ਭਇਯੋ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤੁ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਜੈਸੇ। ਤਿਨ ਸੁਨਿਆ ਨਿਸ ਕੋ ਸਭ ਤੈਸੇ। ੩੨੪।
ਸੋਚ ਸਮੁੱਦ੍ਰ ਭਈ ਗਲਤਾਂਨ। ਚੰਦੂ ਕੁਲ ਕੀ ਜਾਂਨੀ ਹਾਂਨ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਮਨ ਮੋਂ ਪਛਤਾਵੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋਪ੍ਰ ਕੌਨ ਬਖਸਾਵੈ। ੩੨੫।
ਜਾਂਪੈ ਕੋਪੈਂ ਗੁਰ ਬਲਵਾਨੀ। ਤਾਂਕਾ ਰਹੇ ਨ ਦੇਵਾ ਪਾਂਨੀ।
ਸਾਹੀ ਖਲ ਗੁਰ ਕੋ ਦੁਖੁ ਦਇਆ।
ਰਾਂਵਨ ਜਿਉ ਚਾਹੇ ਯਹਿ[3] ਗਇਆ। ੩੨੬।
ਐਸੇ ਸੋਚ ਧਾਂਮ ਧਸ ਗਈ। ਓਲੇ ਸਿਤਾਲੇ ਤਬਹੁ ਭਾਈ।
ਲਇਯੋ ਛੀਰੁਗੋ ਅਧਕ ਮੰਗਾਇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੀਰ ਪਹੂਚੀ ਜਾਇ। ੩੨੭।
ਧਰਿਯੋ ਤੀਰ ਮਾਥਾ ਪਦ ਨਾਇਆ[4]।
ਦੂਧੁ ਪੀਓ ਕਹਿਆ ਗੋਬਿੰਦਿ ਰਾਇਆ।[5]
ਹਮਰਾ ਪਿਤਾ ਸਿੱਖੁ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੋ। ਚੰਦੂ ਦੁਸਟੁ ਸਾਸਰੋ ਮੇਰੋ। ੩੨੮।
ਯਹਿ ਖਲੁ ਪ੍ਰਭ ਤੁਮ ਕੋ ਦੁਖ ਦੇਹੈ। ਹਮਰੋ ਕਛੂ ਨ ਪਾਰ ਬਸੈ ਹੈ।
ਜਬ ਤੁਮ ਚਲੋ ਸੰਗ ਮਮ ਲੀਜੋ। ਸੇਵਕ ਸੁਤਾ ਜਾਂਨ ਸੁਖ ਦੀਜੋ। ੩੨੯।
ਦੂਘਦੁ ਹਟਾਇ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਦੀਨਾ। ਅੰਗੀਕਾਰ ਨ ਰੰਚਕ ਕੀਨਾ।
ਬਹੁਰ ਸਿਰੀ ਮੁਖ ਕਹਿਆ ਉਚਾਰ। ਜਬ ਜਾਂਵਹਿ ਹਮ ਢਿਗ ਨ੍ਰਿੰਕਾਰ। ੩੩੦।
ਤਾ ਪਾਛੈ ਤੁਮ ਭੀ ਚਲ ਆਈਯੋ। ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਮੋਂ ਵਾਸਾ ਪਾਈਯੋ।
ਸਫਲ ਜਨਮੁ ਜਾਨੋਂ ਤੁਮ ਤਾਂਕਾ। ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਮੋਂ ਵਾਸਾ ਜਾਂਕਾ। ੩੩੧।

[1] ਸਜਾਇ [2] ਛੁਇ [3] ਇਹੁ [4] ਨਾਇ [5] ਰਾਇ

ਐਸੇ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤਿਹਿੰ ਕਾਲਾ । ਦਈ ਪਠਾਇ ਧਾਂਮ ਵਹੁ ਬਾਲਾ ।
ਤਿਸੀ ਸਮੈਂ ਚੰਦੂ ਗ੍ਰਿਹਿ ਆਇਆ ।
ਲੋਭ ਲਹਿਰਿ ਮਨੁ ਅਤ ਭਰਮਾਇਆ । ੩੩੨ ।
ਨਿਸ ਕੋ ਗਨੀ ਏਹੁ ਮਨ ਸਾਦੀ । ਗੁਰੂ ਬਿਠਾਂਉ ਪ੍ਰਾਤ ਸਜ ਗਾਦੀ ।
ਲੋਪੁਰ ਸੰਗਤ ਸਕਲ ਬੁਲਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਪਰਸਾਂਵੋ ਪਾਇ । ੩੩੩ ।
ਮਾਇਆ ਚਢੈ ਭੇਟਿ ਗੁਰ ਜੇਤੀ । ਲੈ ਰਾਖੋਂ ਅਪਨੈ ਗ੍ਰਿਹਿ[1] ਤੇਤੀ ।
ਇਹਿ ਗਿਨਿਤੀ ਚੰਦੂ ਜਬ ਗਨੀ । ਸਮਝ ਲਈ ਮਨ ਮੈਂ ਜਗ ਧਨੀ । ੩੩੪ ।
ਸੇਵਕ ਏਕੁ ਹਜੂਰ ਬੁਲਾਇ । ਪੁਰ ਮੋਂ ਭੇਜਿਆ ਇਹਿ ਸਮਝਾਇ ।
ਸਭ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਿਤ ਏਹੁ ਅਲਾਈਯੋ ।
ਗੁਰ ਕੀ ਭੇਟ ਫੂਲ ਸਭ ਲਿਆਇਯੋ । ੩੩੫ ।
ਧਾਂਤ ਪਟੰਬਰ ਬਸਨ ਮਹਾਂਨ । ਏਹਿ ਨਹੀਂ ਚਾਹਤ ਗੁਰ ਭਗਵਾਂਨ ।
ਐਸੇ ਸਿਖ ਘਰ ਘਰ ਕਹਿ ਦਇਆ ।
ਅਬ ਗੁਰ ਕੀ ਫੂਲਨ ਪਰ ਮਇਆ । ੩੩੬ ।
ਉਤ ਸੇਵਕੁ ਪੁਰਯੋਂ ਕਹਿ ਆਇਆ । ਇਤਿ ਚੰਦੂ ਗੁਰ ਤਖਤੁ ਸਜਾਇਆ ।
ਤਾਂ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਦਇਆ ਬਿਠਾਇ ।
ਸਭੁ ਸੰਗਤ ਘਰ ਲਈ ਬੁਲਾਇ । ੩੩੭ ।

ਹਰਾ : ਸੰਗਤ ਸਰਬ ਲਹੌਰ ਕੀ ਚਲੀ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਤੀਰ ।
ਫੂਲ ਮਾਲ ਸਭ ਕਰ ਗਈ ਪਰੇ ਅਪਾਰ ਬਹੀਰ । ੩੩੮ ।

ਬਿਤ : ਫੂਲਨ ਕੀ ਮਾਲ ਕਰ ਜਾਂਨਵੀਂ ਕਿਲਾਲ
ਤੁੰਗ ਆਵਤ ਮਰਾਲ ਚਾਲ ਲਾਗਤ ਸੁਹਾਂਵਨੀ ।
ਤੀਰ ਗੁਰ ਆਇ ਸੀਸ ਪਾਦ ਕੰਜ ਨਾਇ
ਸਿੱਖੁ ਭੌਰੀ ਦੇ ਚਢਾਇ ਫੂਲ ਬੈਠੇ ਲਾਇ ਭਾਂਵਨੀ ।
ਪਾਦ ਕੰਜ ਧੋਇ ਸੀਸ ਡਾਰਤ ਸੁ ਤੋਇ
ਨਿਜ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਮੋਇ ਸੀਚ ਕਰੈਂ ਦੇਹਿ ਪਾਂਵਨੀ ।
ਦੀਨ ਹੈ ਅਗਾਰੇ ਕਰ ਜੋਰ ਯੌ ਉਚਾਰੇਂ ਹਮ
ਸੇਵਕ ਤਿਹਾਰੇ ਪ੍ਰਭ ਰਾਖੋ ਲਾਇ ਦਾਂਵਨੀ । ੩੩੯ ।

ਬਿਤ : ਕੇਤਕੀ ਗੁਲਾਬ ਕੰਜ ਕੋਮਦੀ ਗੇਂਦੇ
ਨੁਰੰਜ ਚਾਂਦਨੀ ਰਵੇਲ ਗੰਜ ਲਾਗੇ ਫੂਲ ਮਾਲਕੇ ।
ਸੀਸੇ ਕੁੰਭਗਾਗਰ ਬਖੋਰੇ ਗੰਗ ਸਾਗਰ ਭਰ
ਹੈਂ ਤੁੰਗ ਨਾਗਰ ਲੈ ਜਾਂਨਵੀ ਕਿਲਾਲ ਕੇ ।
ਧੂਪ ਦੀਪ ਅੱਛਤ ਸੁਗੰਧ ਗੰਧ ਸੁੱਛਤ ਤ੍ਰਿਲੋਕ
ਹੂੰ ਕੇ ਰੱਛਤ ਕੇ ਪੋਤੇ ਏਕ[2] ਸਾਲ ਕੇ ।

ਹਿ [2]ਏਰ

ਸਾਹੀ ਕੋ ਨਿਬਾਹੀ ਲਾਗੀ ਚਢਿਯੋ ਨਾ ਸ੍ਰਿਸਾਹੀ ਧਨੁ ਫਾਹੀ
ਲਾਇ ਬੰਚਕ ਜਿਯੁ ਹਾਰਿਯੋ ਨਿਧ ਭਾਲ ਕੇ । ੩੪੦।

ਸਵੈਯਾ : ਸੰਗਤ ਸੇਵ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਪਦ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ ਗਈ ਨਿਜ ਭੌਨੈਂ ।
ਸਾਹੀ ਸਿਤਾਂਨੁ ਲਗੋ ਬਕਨੈਂ ਫਿਰ ਸਾਕਤੁ ਤਜਿਯੋ ਹਮਰੋ ਹਿਤਿ ਕੌਨੈ ।
ਕੈ ਮਨਜੂਰ ਕਰੋ ਲੈ ਸੁਤਾ ਮਮ ਕੈ ਅਬ ਬੋਲੁ ਛਡਾਵੈ ਜੁ ਤੌਂਨੈਂ ।
ਯੌਂ ਕਹਿ ਬੇਗ ਮੰਗਾਇ ਕੱਰੇ ਚ੍ਰਮ ਤੋਹਿ ਲਪੇਟ ਧਰੋਂ ਬਿਨੋ ਪੌਨੈਂ । ੩੪੧।

ਸਵੈਯਾ : ਆਨ ਰੇ ਚ੍ਰਮ ਨੀਚ ਅਵਾਸ ਹਿਂ ਬਾਸ ਬੁਰੀ ਜਿੰਹਿਂ ਪਾਸ ਹਿਆਵੈ ।
ਭਾਈ ਪੀਰਾਂਨਾ ਹੁਤੋ ਗੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਤਾਂਹਿ ਸਿਰੀ ਗੁਰੁ ਯੋਂ ਸਮਝਾਵੈ ।
ਛੱਤ੍ਰਿਯਾ ਧਰਮੁ ਟਰੈ ਤਬ ਹੀ ਜਬ ਏ ਖਲੁ ਮੋ ਤਨ ਚਾਂਮ੍ਰ ਉਢਾਵੈ ।
ਕੌਨ ਉਪਾਉ ਕਰੋਂ ਅਬ ਮੈਂ ਜਿਮ ਧ੍ਰਮੁ ਰਹੇ ਜਗ ਕੀਰਤ ਗਾਵੈ । ੩੪੨।

ਸਵੈਯਾ : ਏ ਸੁਨ ਵਾਕ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੈ ਪੁਨ ਭਾਈ ਪੀਰਾਂਨੇ ਕਹਿਯੋ ਤਿੰਹਿਂ ਕਾਲਾ ।
ਜਾਂ ਬਿਧਿ ਦੇਹ ਸੁ ਧ੍ਰਮ ਰਹੇ ਸੋਈ ਨੀਤ ਕਰੋ ਗੁਰ ਦੀਨ ਦਿਆਲਾ ।
ਫੇਰ ਕਹਿਯਾ ਗੁਰ ਭਾਈ ਪਿਰਾਣਿਆਂ ਸਾਹੀ ਕੋ ਲੈ ਸਮਝਾਇ ਨਿਰਾਲਾ ।
ਐਰਾਵਤੀ ਤਨ ਮੱਜਨੁ ਕੈ ਗੁਰਿ ਚਾਹਤ ਹੈਂ ਕਰੀ ਬਾਤ ਬਿਸਾਲਾ । ੩੪੩।

ਸਵੈਯਾ : ਹੋ ਤਨਿ ਪਾਤ ਦੀਆ ਜਬ ਭੌਂਨ ਮੋ ਦੇਵਤ ਹੈਂ ਜਗੁ ਤਾਂਹਿ ਬਡਾਈ ।
ਜਾਂਵਹਿਗੇ ਹਰਿ ਲੋਕਹ ਮੈਂ ਗੁਰ ਸਾਹੀ ਪ੍ਰਤੈ[1] ਇਹਿ ਬਾਤ ਜਿਤਾਈ ।
ਆਇਸੁ ਪਾਇ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਕਛੁ ਭਾਈ ਪੀਰਾਣੇ ਭਲੀ ਧੁਨ ਗਾਈ ।
ਫੂਲ ਗਇਯੋ ਸੁਨ ਸੋਂਮੁ ਤਬੈ ਕਹੇ ਮੋਹਿ ਸੁਤਾ ਗੁਰ ਲੈ ਗੁਸਕਾਈ[2] । ੩੪੪।

ਸਵੈਯਾ : ਸਾਹੀ ਗਹੀ ਮਨ ਸਾਂਤ ਤਬੈ ਕਹੇ ਐਰਾਵਤੀ ਪ੍ਰਭ ਜੂ ਅਬ ਜੱਈਯੇ ।
ਮੱਜਨੁ ਕੈ ਸਰਤਾਂ ਕਿਰਿਪਾ ਨਿਧ ਮੇਰੇ ਈ ਭੌਂਨਿ ਸਿਤਾਬ ਸਿਧੱਈਯੇ ।
ਸੇਵਕ ਮੈਂ ਤੁਮਰੋ ਮਨ ਲੋ ਧਨੁ ਚਾਹ ਤਜੇ ਤਕ ਮੋ ਪ੍ਰਿਤ ਲੱਈਯੇ ।
ਗੋਪ ਕਹਿਯੋ ਨਿਜ ਲੋਗਨ ਸੋਂ[3] ਗੁਰ
ਆਂਨ ਸਿਥਾਂਨ ਕੇ ਜਾਂਨਨ ਦੱਈਯੇ । ੩੪੫ ।

ਸਵੈਯਾ : ਗੋਪ ਨਿਜੰ ਸਮਝਾਇ ਸਸੀ ਹੋ (ਕਹਿਯੋ) ਭ੍ਰਿਤ[4] ਭੇਜੇ ਹੈਂ ਦੇਵ ਅੱਰਜਨ ਸਾਥੈ ।
ਸੰਗ ਲਹੌਰ ਕੀ ਸੰਗਤ ਹੈ ਗੁਰ ਦੱਛਨ ਬਾਂਮ ਜਪੈਂ ਹਰਿ ਗਾਥੈ ।
ਸੋਭਤ ਅੰਗ ਅਨੂਪ ਸਿਤੰਬਰ ਚੰਦਨ ਖੌਰੁ ਬਿਰਾਜਤ ਮਾਥੈ ।
ਆਏ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਤੀਰ ਨਦੀ ਭਏ ਸੇਵਕ ਬ੍ਰਿੰਦਿਵਿ ਲੋਕ ਸਨਾਥੈ । ੩੪੬।

ਸਵੈਯਾ : ਬੋਲ ਸਮੂਹਿ ਲਏ ਢਿਗ ਪੰਡਤ ਔਰ ਜਿਤੇ ਦਿਜ ਲੌਪੁਰ ਮਾਂਹੀ ।
ਲਾਖ ਅਨੇਕ ਚਢਿਯੋ ਧਨੁ ਤਾਂ ਛਿਨ ਦਾਨ ਦਇਯੋ ਕਰ ਸੂਬਤ ਹਾਂਹੀ ।
ਲੈ ਸੁਭ ਦਾਂਨੁ ਚਲੇ ਦਿਜ ਧਾਂਮ ਸੁ ਦੇਤ ਅਸੀਸ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੀਤ ਜਾਂਹੀ ।
ਹੇ ਗੁਰ ਪੂਤੁ ਜੀਏ ਤੁਮਰਾ ਬਿਧ ਮਾਰਕੰਡੇ ਸਮ ਆਵ ਕਰਾਂਹੀ । ੩੪੭ ।

---

[1]ਪ੍ਰਤੈ [2]ਗੁਸਯਾਈ [3]ਕੋ [4]ਤ੍ਰ

ਹੋਇ ਸੁਚੇਤੁ ਸਜੇ ਸਭ ਭੂਖਨ ਅੰਬਰ ਅੰਗ ਅਨੂਪ ਲਗਾਏ ।
ਪਾਵਰੀ ਪਾਦ ਕਲਾ ਸਜ ਸੀਸ ਪਟੀ ਰੁਘਸਾਇ ਲੈ ਭਾਲ ਚਢਾਏ ।
ਸੇਲੀ ਸਜੀ ਕੰਠ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਜਾਂਨਵੀਂ ਤੋ ਤੁਲਸੀ ਮੁਖ ਪਾਏ ।
ਸੂਰਜ ਕੋ ਪਰਣਾਂਮ ਕਰੀ ਜਲ ਬੀਚ ਧਸੇ ਬਰ ਧਾਰ ਪੈ[1] ਆਏ । ੩੪੮[2] ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਜਪ ਪਠ ਦੀਹ ਨਦ ਧਾਰ ।
ਆਦ ਮਹਲ ਕੋ ਸਬਦੁ ਗੁਰ ਪਢਿਯੋ[3] ਅੰਤ ਕੀ ਬਾਰ । ੩੪੯[4] ।
ਆਸਾ ਮਹਿਲਾ । ੧ ।
"ਨਦੀਆ ਵਾਹ ਵਿਛੁੰਨਿਆ ਮੇਲਾ ਸੰਜੋਗੀ ਰਾਮ ।
ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਮੀਠਾ ਵਿਸੁ ਭਰੇ[5] ਕੋ ਜਾਣੈ ਜੋਗੀ ਰਾਮ ।
ਕੋਈ ਸਹਜਿ ਜਾਣੈ ਹਰਿ ਪਛਾਣੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਿਨਿ ਚੇਤਿਆ ।
ਬਿਨੁ ਨਾਮ ਹਰਿ ਕੇ ਭਰਮਿ ਭੂਲੇ ਪਚਹਿ ਮੁਗਧ ਅਚੇਤਿਆ ।
ਹਰਿਨਾਮੁ ਭਗਤਿ ਨ ਰਿਦੈ ਸਾਚਾ ਸੇ ਅੰਤਿ ਧਾਹੀ ਰੁੰਨਿਆ ।
ਸਚੁ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਸਬਦਿ ਸਾਚੈ ਮੇਲਿ ਚਿਰੀ ਵਿਛੁੰਨਿਆ ।" ੪ ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਸਲੋਕ ਉਚਾਰਿ ਮਿਲੇ ਨਦ ਨਾਰ ਨਾਰ ਨ ਦੇਹ ਦਿਖਾਈ ।
ਸਿੰਧ ਤਬੈ ਬੜਵਾਨਲ ਸੀਘਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦੇਹਿ ਨਮਿੱਤਿ ਪਠਾਈ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦੇਹਿ ਸਮਾਪਤ ਕੈ ਬੜਵਾਨਲ ਸਾਗਰ ਫੇਰ ਸਿਧਾਈ ।
ਸੱਤਿ ਸਰੂਪ ਸੋਂ ਜਾਇ ਮਿਲੇ ਉਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਅਰੱਜਣ ਰਾਈ । ੩੫੦ ।
ਰਾਜੁ ਕਿਯੋ ਸਿਰੀ ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਚੌਬੀਸ ਸਾਲ ਨੌਂ ਮਾਸ ਦਿਨ ਏਕਾ ।
ਖੋੜਸ ਸੈ ਸਠ ਤੀਸਰੇ ਸੰਬਤ ਜੇਠ ਸੁਦੀ ਚੌਥ ਰੋਜ ਜੁਮੇ ਕਾ ।
ਸੁੱਕਰਵਾਰ ਸਵਾਰ ਭਏ ਗੁਰ ਐਰਾਵਤੀ ਨਦ ਨੀਰ ਬਬੇਕਾ।
ਆਗੈ ਕਥੈ ਕਵਿ ਸਾਹਨ ਸਾਹਕਾ ਰਾਜੁ ਗੁਰੂ ਪਤਸਾਹਿ ਛਿਮੇਕਾ । ੩੫੧ ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰ ਕਥਾ ਗੁਰ ਕੀ ਕਵਿ ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ ਉਚਾਰ ਸੁਣਾਈ ।
ਪਾਠੁ ਕਰੈ ਕੈ ਸੁਣੇ ਹਿਤ ਸੋਂ ਨਰੁ ਕੈ ਕਰ ਪ੍ਰੇਮੁ ਲਿਖੇ ਮਨੁ ਲਾਈ ।
ਫੂਲ ਫਲੈ ਜਗ ਮੈਂ ਸੁਖ ਸੋਂ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਬੀਚ ਬਸੈ ਜਸੁ ਪਾਈ ।
ਦੀਨ ਦੁਨੀਆ ਪਤਿ ਰਾਖ ਤਿਸੈ ਗੁਰੂ ਦੇਵੂ ਅਰੱਜਨੁ ਹੋਇ ਸਹਾਈ । ੩੫੨ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਥਾ ਅਪਾਰ ਅਤ ਲਿਖੀ ਜਥਾ ਮਤ ਗਾਇ ।
ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਗੁਣ ਸਰਬ ਨਿਜ ਜਾਂਨਤ ਅਰਜਨ ਰਾਇ । ੩੫੩ ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ (ਸ੍ਰੀ) ਮਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਕਵਿ
ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਿੱਚਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੈਂ ਪਾਤਸਾਹ ਕੀ ਕਥਾ
ਸਪੂਰਨੰ ਮਸਤ ਸੁਭ ਮਸਤ ਪੰਚਮੋ ਹੁਲਾਸ । ੫ ।

ਨਾ ਪੋਥੀ ਵਿਚ 347 ਤੋਂ ਅੱਗੇ 348 ਤੇ 349 ਦੀ ਥਾਂ 342 ਤੇ 343 ਅੰਕ ਗਲਤ ਲਿਖੇ ਹਨ ।
[4]343 [5]ਭਰੇ [6]ਮੇ

ੴ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਦੋਹਰਾ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਰਨ ਸਰੋਜ ਕੋਂ ਹਾਥ ਜੋਰ ਸਿਰ ਨਿਯਾਇ[1] ।
ਸੁਰ ਗੁਰ ਦਿਨ ਮ੍ਰਿਗਰਾਜ ਕਵਿ ਬੰਦਤ ਹਿਤ ਚਿਤੁ ਲਾਇ । ੧ ।

ਛਪੈ ਛੰਦ : ਦਰਨ ਕਮਲ ਸਮ ਗੰਗ ਕੋਟ ਅਘ ਹਰਿਨ ਸੁ ਜਾਂ ਕੇ ।
ਅੱਪ੍ਰਮਾਂਨ ਬਲ ਭੁਜਾ ਸੇਸ ਸੇਭਤ ਤਾਂਕੇ ।
ਕੋਟ ਮਦਨ ਛਬ ਰਵ ਪ੍ਰਕਾਸ ਮੁਖੁ ਮੱਸਤਕੁ ਸੋਹੇ ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਜੁਗ ਨੈਂਨ ਬੈਂਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਨ ਮੋਹੇ ।
ਵਸ ਸੁਧਾਸਰੇ ਗੋਬਿੰਦ ਹਰਿ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਕਿਲਵਿਖ ਹਰਣ ।
ਬਿਘਨ ਹਰੋ ਮੰਗਲ ਕਰੋ ਵੀਰ ਸਿੰਘਾ ਗੁਰ ਤਵ ਸਰਣ । ੨ ।

ਸਵੈਯਾ : ਜਾਂ ਬਿਧਿ ਨਾਜੁ ਮਲੇਛਨ ਕੋ ਕੀਓ ਭੂਤਲ ਕੋ ਹਰਿਓ ਤੁਮ ਭਾਰੋ ।
ਰਚਿਓ ਕਵਿ ਚਾਹਤ ਹੈ ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਗ੍ਰਿਥੁ ਬਿਲਾਜੁ ਤਿਹਾਰੋ ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦਿ ਸਾਹਿਬ ਜੂ ਪ੍ਰਭ ਹੋਹੁ ਸਦੀਵ ਸਹਾਇ ਹਮਾਰੋ ।
ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸੁ ਕਰੈ ਗੁਰ ਬੰਦਨ ਮੰਗਲ ਦੇਹੁ ਅਮੰਗਲ ਟਾਰੋ । ੩ ।

ਦੋਹਰਾ : ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦਿ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਕਰੋ ਸੁਮਤ ਪ੍ਰਗਾਸ ।
ਰਚੋਂ ਚਰਿੱਤ੍ਰ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਤਵ ਜਿਉਂ ਕੀਏ ਭੂੰਮ ਬਿਲਾਸ । ੪ ।

ਚੌਪਈ : ਸੁਨੋਂ ਸੰਤ ਅਬ ਕਥਾ ਬਿਸਾਲ । ਬਢੀ ਰਾਹ ਜਿਉਂ ਤੁਰਕਾਂ ਨਾਲ ।
ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਐਰਾਵਤੀ ਕਰਾਰ । ਲੋਪੁਰ ਸੰਗਤ ਜੁਰੀ ਅਪਾਰ । ੫ ।
ਚੰਦੂ ਕੋ ਸਗਰੋ ਬਿਰਤਾਂਤ । ਗੁਰ ਅਸਵਾਰਾ ਲਿਖ ਸਭ ਭਾਂਤ ।
ਤਿਸੀ ਸਮੈਂ ਇਕੁ ਦੂਤੁ ਬੁਲਾਇ । ਦੇ ਪਾਤੀ ਮੁਖ ਬਾਤ ਸੁਨਾਇ । ੬ ।
ਸ੍ਰੀ ਸੁਧਾਸਰ ਬੇਗ ਪਠਾਇਆ । ਸੀਘਰ ਸੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਇਆ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਸਿਖ ਸੀਸੁ ਨਿਵਾਇ । ਪਾਤੀ ਧਰੀ ਧਰਤ ਪਰ ਆਇ । ੭ ।
ਸਿਰਾ ਫਟਾ ਪਾਤੀ ਕੋ[2] ਹੇਰਿ[3] । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਿਰਦੇ ਗਈ ਦਰੇਰਿ ।
ਸੋ ਪਾਤੀ ਬੁੱਢੇ ਰਮਦਾਸ । ਸੀਘਰ ਗਹੀ ਆਪਨੇਂ ਪਾਸ[4] । ੮ ।
ਹੁਵੈ ਇਕੰਤ ਗੁਰ ਕੋ ਸਮਝਾਇ । ਸਿਖਨ ਖਲੋਂ ਸਭ ਦਈ ਸੁਨਾਇ ।
ਸੁਣਤ ਵੈਰਾਗ ਕੀਓ ਗੁਰ ਭਾਰੀ । ਸੋ ਦੁਖ ਕਥਾ ਨ ਜਾਇ ਉਚਾਰੀ । ੯ ।
ਸੰਬੋਧੁ ਕੀਓ ਬੁੱਢੇ ਰਮਦਾਸੇ । ਸਭ ਸੰਗਤ ਬੈਠੀ ਗੁਰ ਪਾਸੇ ।
ਛੱਤ੍ਰੀ ਧਰਮ ਕਰਮ ਜਗ ਜੇਤੇ । ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦਿ ਗੁਰ ਕਰੇ ਸੁ ਤੇਤੇ । ੧੦ ।

---

[1]ਨਾਇ [2]ਕਾ [3]ਹੇਰਿਆ [4]ਹਾਥ

ਪਿਤਾ ਨਮਿੱਤ ਕੀਏ ਬਹੁ ਦਾਨਾਂ । ਜੱਗ ਹੋਂਮ ਬਿਧ ਬੇਦ ਮਹਾਂਨਾਂ ।
ਬਹੁਰੋ ਰਾਜ ਸਾਜ ਨਿਜ ਕਾਜਾ । ਕੀਨੇਂ ਅਧਕ ਇਕੱਤ੍ਰ ਸਮਾਜਾ । ੧੧ ।

ਸ਼ੀਸ਼ੰ ਵੱਲੇ ਵੇਰੂਕੇ ਹੁਤੀ ਦੀਹ ਸਿੱਖ ਖੇਤ ।
: ਛਈ ਕਟਾਇ ਮੰਗਾਇ ਗੁਰ ਤਖਤੁ ਬਣਾਂਵਣ ਹੇਤ । ੧੨ ।

ਦ੍ਵੈ ਤਖਤਨ ਕੋ ਤੇਜੁ ਹਰਿ ਦਿੱਲੀ ਅਵਰ ਲਹੌਰ ।
: ਤਖਤੁ ਸਾਜਿਆ ਸੁਧਾਸਰ ਸੋਢ ਬੰਸ ਸਿਰਮੌਰ । ੧੩ ।

ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਸਿਟੀ ਗੁਰ ਸਾਜ ਸਪੂਰਨ ਕਾਜ ਇਕੱਤ੍ਰ ਕਰਾਏ ।
: ਹੇਮ ਮਣੀ ਮੁਕਤਾ ਜਲ ਤੀਰਥ ਜੱਗ ਕੇ ਮੰਡਲ ਕੁੰਭ ਧਰਾਏ ।
ਊਪਰ ਆਬ ਕੋ ਮੌਰੁ ਦਇਯੋ ਘਸ ਕੇਸਰ ਸੋਂ ਕਲਸੇ ਚਰਚਾਏ ।
ਤੀਨ ਬਿਆਘਰ ਚ੍ਰਮ ਪਚਾਨਨ ਮੂਲ ਸਮੇਤ ਕੁਸਾ ਕਦਲਾਏ । ੧੪ ।

ਖੋੜਸ ਪ੍ਰਯੰਤ ਗਜਾ ਰੂਢ ਗਾਵਤ ਕੰਨਕਾ ਮੰਗਲਚਾਰਾ ।
: ਭੀਤਰ ਭੌਨ ਭੰਡਾਰ ਪੁਰੀ ਘਰ ਹੀ ਘਰ ਹੋਤ ਕੁਲਾਹਲ ਭਾਰਾ ।
ਕੌਤਕ ਕੋਟ ਕਰੈਂ ਗਨਕਾ ਧੁਨ ਧੂਰ ਰਹਿਯੋ ਪੁਰੁ ਹਾਟ ਬਜਾਰਾ ।
ਕੌਨੁ ਗਨੈਂ ਮਹਿ ਮੰਡਲ ਕੀ ਧੁਨ ਗਾਵਤ ਗੌਨ ਸਭੈ ਸੁਤਦਾਰਾ । ੧੫ ।

: ਦੇਸਨ ਦੇਸ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਕੋਟਨ ਕੋਟ ਸੁਧਾਸਰ ਆਈ ।
ਤਾਹਿ ਸਮੈਂ ਗੁਰ ਬੈਠ ਸਿੰਘਾਸਨ ਦ੍ਵੈ ਕਿਰਿਪਾਨ ਲੈ ਕੰਠ ਸਜਾਈ ।
ਕੇਸਰੁ ਸੁਬ ਸੁਗੰਧਿ ਮਿਲਾਇ ਘਸਾਇ ਬੁੱਢੇ ਗੁਰ ਭਾਲ ਝਢਾਈ ।
ਸੀਸੁ ਨਿਆਇ ਅਸੀਸ ਕਹੀ ਪ੍ਰਭ ਹੋਇ ਸਦਾ ਸਫਲੀ ਗੁਰਆਈ । ੧੬ ।

: ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਬੈਠ ਸੁਧਾਸਰ ਭਾਂਤ ਭਲੀ ਗੁਰ ਰਾਜੁ ਸੰਭਾਰਿਯੋ ।
ਸੱਤ੍ਰਨ ਕਾਲ ਸਮਾਂਨ ਲਖਿਯੋ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਦੀਨ ਦਿਆਲੁ ਨਿਹਾਰਿਯੋ ।
ਕੇਤਕ ਦ੍ਵਿਸ ਬਤੀਤ ਭਏ ਰਮਦਾਸੁ ਬੁੱਢਾ ਹਰਿ ਲੋਕ ਸਿਧਾਰਿਯੋ ।
ਪਾਂਚ ਭਏ ਸੁਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੈ ਕਵਿ ਚਪਹਿਤ ਹੈ ਸਭ ਨਾਂਮ ਉਚਾਰਿਯੋ । ੧੭ ।

ਛੰਦ: ਗੁਰ ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦਹਿ ਧਾਂਮ । ਸੁਤ ਭਏ ਪਾਂਚ ਅਭਰਾਂਮ ।
ਮਤ ਧੀਰ ਬੀਰ ਅਨੂਪ । ਛਿਤ ਜਾਂਨੁ ਚੱਕਵੈ ਭੂਪ । ੧੮ ।
ਦਾਮਦਰੀ ਜਗ ਮਾਇ । ਗੁਰ ਮਹਿਲੁ ਪ੍ਰਿਥਮ ਕਹਾਇ ।
ਤਿਹਿ ਭਇਯੋ ਸੁਤੁ ਉਤਪੱਤ । ਜਿੰਹਿ ਨਾਂਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਿੱਤ । ੧੯ ।
ਗੁਰ ਮਹਿਲੁ ਦੂਜਾ ਜਾਨੁ । ਕਹੈਂ ਗੋਤ੍ਰ ਨਾਂਮੁ ਬਖਾਨੁ ।
ਮਰਵਾਰੇ ਛੱਤ੍ਰੀ ਜਾਇ । ਮਰਵਾਹੀ ਮਾਤ ਕਹਾਇ । ੨੦ ।
ਤਿਹਿ ਜਇਯੋ ਸੁਤੁ ਅਭ੍ਰਾਂਮੁ । ਜਿੰਹਿ ਸਿੰਘ ਸੂਰਤ ਨਾਂਮੁ ।
ਗੁਰ ਮਹਿਲੁ ਤੀਜਾ ਏਹੁ । ਸੁਣ ਨਾਂਮੁ ਸਭ ਸਿੱਖ ਲੇਹੁ । ੨੧ ।
ਸ੍ਰੀ ਨ੍ਹਾਨਕੀ ਜਗ੍ਹਮਾਤ । ਜਨੁ ਜਾਂਨ੍ਹਕੀ ਸੱਖਿਯਾਤ ।
ਤਿੰਹਿ ਪੂਤ ਜਾਏ ਤੀਨ । ਪੁਰ ਤੀਨ ਮੈ ਪਰਬੀਨ । ੨੨ ।

ਸੁਭ ਅਣੀਂ ਰਾਇ ਅਨੂਪ । ਦੂਆ ਅਟਲ ਅਟਲ ਸਰੂਪ ।
ਤੀਯਾ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰੁ ਜੌਂਨ । ਪਤ੍ਰ ਜਾਂਨੁ ਚੌਦਹਿੰ ਭੌਨ । ੨੩[1] ।

ਸਵੈਯਾ : ਪਾਂਚ ਭਏ ਸੁਤ ਧਾਂਮ ਬਲੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੁ ਦਿਜਰਾਜ ਬੁਲਾਏ ।
ਦਾਂਨ ਦਏ ਸਨਮਾਂਨ ਕਏ ਦਇ ਟੀਕੇ ਜਨੂੰ ਸੁਤ ਸੌਂਨ ਮਨਾਏ ।
ਬੇਦ ਸੁਮੰਤ੍ਰ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਭਲੇ ਛਿਤ ਛੱਤ੍ਰਨ ਕੈ ਸਭ ਧ੍ਰਮ ਪਢਾਏ ।
ਬਾਂਨ ਕਮਾਂਨ ਕ੍ਰਿਪਾਂਨ ਪਟਾ ਰਖ ਦਾਵ ਮਹਾਂਨ ਚਲਾਂਨ ਸਿਖਾਏ । ੨੪ ।

ਸਵੈਯਾ : ਰਾਜ ਸਮਾਜੁ ਸੁਧਾਸਰ ਜੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੂ ਇਤ ਨੀਤ ਸੰਭਾਰੇ ।
ਨੌ ਤਨ ਨੌਕਰ ਮੱਦਰ ਦੇਸ ਕੇ ਰਾਖਤ ਹੈ ਚੁਨ ਕੈਂ ਅਨੀਆਰੇ ।
ਲੇਤ ਕਿਕਾਂਨ ਧੱਨੀ ਮੁਲਤਾਂਨ ਕੇ ਪਾਇ ਰੇ ਪਾਖਰ ਲੇਤ ਬਿਰਾਰੇ ।
ਮੀਰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਲੌਪਰ ਤੇ ਉਤ ਫੇਰ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰ ਕੀਨ ਤਿਆਰੇ । ੨੫ ।

ਸਵੈਯਾ : ਚਢ ਲੌਪੁਰ ਤੇ ਸੁਲਤਾਂਨੁ ਜਹਾਂਗੀਰ ਆਇ ਵਿਆਸਹਿ ਭੂਲ ਪਰੇ ।
ਜਿੰਹਿ ਵਿਯਾਸ ਸਤੁੱਦ੍ਰਵ ਏਕ ਭਈ ਤਿੰਹਿ ਸਾਰ ਸਾਹੀ ਪ੍ਰਿਤ ਵਾਕ ਰਰੇ ।
ਇਹ ਕੋਟੁ ਉਸਾਰੁ ਪਿਰੋਜਪੁਰੇ ਨਖ ਘਾਟ ਜੂ ਮਾਲ ਜਗਾਤ ਭਰੇ ।
ਇਮਿ[2] ਭਾਖ ਚਢੇ ਨਵਕਾ ਨਦ ਮੀਰ ਚਮੂੰ ਸਹਿ ਨੀਰੁ ਸਮੂਹਿ ਤਰੇ । ੨੬ ।

ਸਵੈਯਾ : ਨਦ ਪਾਰ ਪਰੋ ਸੁਲਤਾਂਨ ਜਬੈ ਸਹਿ ਸੈਨ ਗਇਯੋ ਸੁ ਦਲੀਪ ਪੁਰੇ ।
ਸਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਕੈ ਸੰਗ ਚਾਰ ਹਜਾਰ ਜੁਵਾਂਨ ਜੁਰੇ ।
ਨਰ ਬਾਰਕੇ ਮੱਦਰ ਬੀਰ ਬਲੀ ਢਿਗ ਕੋਟ ਕੇ ਲੋਗ ਬਿਰਾਰ ਬੁਰੇ ।
ਗੁਰੁ ਲੈ ਸੰਗ ਸੈਂਨ ਸਿਕਾਰ ਚਢੇ ਜਬ ਦੁੰਦਭ ਜਿਯੁ ਘਨਘੋਰ ਘੁਰੇ । ੨੭ ।

ਕਬਿਤ : ਐਸੀ ਸੈਂਨਾਂ ਬਾਂਕੀ ਬਨੀ ਕੋ ਸੰਭਾਰੇ
ਜੁਟੀਅਨੀ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਧਨੀ ਜੂ ਕੈ ਬਲੀ ਬੀਰ ਝੁੰਡਾ ਕੌਂ ।
ਬੀਰ ਮਤ ਮਾਤੇ ਬਿਨ ਰੋਸ ਮੁਖ ਰਾਤੇ
ਜਾ ਕੈ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਤੇਗ ਮਾਰੈਂ ਗਜ ਸੁੰਡਾ ਕੌਂ ।
ਰਣ ਮੋ ਪਧਾਰੇ ਨਾ ਨਿਵਾਰੈਂ ਨੇਕੁ ਪਾਛੇ ਪਾਂਉ
ਰੋਸ ਭਰੇ ਆਗੈ ਧਾਇ ਉਤਾਰੈਂ ਅਰ ਮੁੰਡਾ ਕੌਂ ।
ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਜੂ ਕੇ ਬਲ ਡਾਰੈਂਗੇ ਦਿਲੀਸ ਦਲ ਪਾਟ
ਜਾ ਉਤਾਰੈਂ ਮਾਨੋਂ ਤੋਰੇਂ ਗੋਲਕੁੰਡਾ ਕੌਂ । ੨੮ ।

ਕਬਿਤ : ਸੁਂਨੀ ਜੋ ਕਹਾਂਨੀ ਸੈਨ ਸਾਜੀ ਹੈ ਮਹਾਂਨੀ
ਗੁਰ ਚੰਦੂ ਕੇ ਭਵਾਂਨੀ ਤੁੰਡ ਐਸੇ ਬੋਲੀ ਆਇ ਕੈ ।
ਦੂਤ ਕੋ ਬੁਲਾਇ ਕਹਿਯੋ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਤੀਰ ਜਾਹੁ
ਲੇਤੁ[3] ਨਾਤਾ ਕਹੋ ਘਰ ਬੈਠੋ ਸੁਖ ਪਾਇ ਕੈ ।
ਜੋ ਨ ਮਾਂਨੈ ਬਾਤ ਤੇਰੇ ਤਾਤ ਕੀ ਜਿਉਂ ਤੇਰੀ ਗੋਲ
ਕੂਕਰ ਹ੍ਵੈ ਲਾਗੈਂ ਕਹੋ ਅਬੈ ਦਿੱਲੀ ਜਾਇ ਕੈ ।

[1]ਤੁਲਨਾ ਪੋਥੀ ਵਿਚ 22 ਤੋਂ ਅਗੇ 23 ਦੀ ਥਾਂ 33 ਅੰਕ ਗਲਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । [2]ਵਿਹਿ [3]ਲੇਹੁ

ਸ਼ੰਈ ਦੂਤ ਕਹੀ ਜਾਇ ਬੋਲਿਯੋ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਰਾਇ
ਦਿੱਲੀ ਹੀ ਤਿਹਾਰੋ ਸੀਸੁ ਫੇਰੋਂ ਮੈਂ ਸਿਧਾਇ ਕੈ । ੨੯ ।

ਦੂਤ ਕਹੀ ਫਿਰ ਜਾਇ ਵਹੈ ਧੁਨ ਜੋ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਨਿਜ ਭਾਖੀ ।
ਸੇ ਸੁਨ ਕੇ ਡਰ ਛੋਡ ਚਲਿਯੋ ਅਧ ਬੀਚ ਹੀ ਕੋਟੂ ਨਦੀ ਨਿਸਿ ਨਾਖੀ ।
ਜਾਇ ਦਲੀਪਪੁਰੇ[1] ਜਹਾਂਗੀਰ ਪੈ ਬਾਦੁ ਬਢਾਇ ਚੰਦੂ ਇਮ ਆਖੀ ।
ਤੇ ਸੰਗ ਜੰਗ ਨਮਿਤ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸੈਂਨ ਅਮਿੱਤ ਹੀ ਰਾਖੀ । ੩੦ ।

ਏ ਸੁਨ ਕੇ ਸੁਲਤਾਂਨ ਕਹਿਯੋ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਕਾ ਹਮ ਕੀ ਬਿਚਲਾਯੋ ।
ਕਾਹਿ ਨਮਿੱਤ ਚਮੂੰ ਸਜ ਕੈ ਵਹੁ ਚਾਹਤ ਮੋ ਸੰਗ ਬਾਦ ਬਢਾਇਯੋ ।
ਰੰਦੂ ਕਹਿਯਾ ਉਸ ਕਾ ਕਿਬਲਾ ਪ੍ਰਭ ਲੌਪਰ ਮੈਂ ਹਰਿ ਲੋਕ ਸਧਾਇਯੋ ।
ਤਾਸ ਗੁਨਾਹੁ ਤੁਮੈਂ ਸਿਰ ਦੇਵਹੁ ਚਾਹਤ ਹੈ ਤਵ ਰਾਜ ਛਿਨਾਇਯੋ । ੩੧ ।

ਏਹ ਸੁਨ ਕੇ ਸੁਲਤਾਂਨ ਕਹਿਯੋਂ ਚੰਦੂ ਸੋ ਰਾਂਮਦਾਸ ਜੂ ਫੇਰ ਨ ਆਏ ।
ਏਕਹਿ ਬਾਰ ਮਿਲੇ ਹਮਰੇ ਸੰਗ ਫੇਰ ਨ ਓਨ ਦੀਦਾਰ ਦਿਖਾਏ ।
ਦੇਹਿ ਛੁਟੀ ਕਦ ਕੀ ਉਨ ਕੀ ਕਿੰਹਿਂ ਕਾਰਣ ਸੋ ਹਰਿ ਲੋਕ ਸਿਧਾਏ ।
ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਉਠ ਕੇ ਭਇਯੋ ਜਾਂ ਛਿਨਿ ਤੈਨਿ ਕਹਿਯੋ ਖਲ ਮੋਹਿ ਸੁਨਾਏ । ੩੨ ।

ਰਾ: ਹਾਥ ਜੋਰ ਚੰਦੂ ਕਹਿਯੋ ਸੁਨੋਂ ਸਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ।
ਗੁਰ ਕੇ ਸਹਿਰ ਲਹੌਰ ਕਾ ਮਾਫਕ ਭਇਯੋ ਨ ਨੀਰ । ੩੩ ।

ਵੈਯਾ: ਸਾਹੀ ਕਹਿਯੋ ਸੁਲਤਾਂਨ ਸਲਾਮਤ ਨਾਗ ਨਦੀ ਜਲ ਮਾਰਤ ਜੋਈ ।
ਜਾਤ ਸਵੇਰ ਸਿਨਾਨ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਸੋ ਤਿਨ ਪੌਂਨ ਨਿ[2] ਮਾਫਕ ਹੋਈ ।
ਨਾਇ ਕੈ ਧਿਯਾਨੁ ਲਗਾਇ ਬਹੇ ਗੁਰੁ ਤਾਂਹਿ ਬੁਲਾਇ ਸਕੈ ਨਹਿ ਕੋਈ ।
ਧਿਯਾਨ ਹੀ ਮੈਂ ਇਕ ਰੋਜ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਧਿਯਾਨੁ
ਧਰਿਯੋ ਹਰਿ ਸੋਂ ਮਿਲੇ ਸੋਈ । ੩੪ ।

ਵੈਯਾ: ਏ ਸੁਨ ਕੇ ਸੁਲਤਾਂਨ ਕਹਿਯੋ ਸਸ ਤਾਂ ਸੁਤ ਕੋ ਅਬ ਬੇਗ ਬੁਲੱਈਯੈ ।
ਤਾਉ ਮੰਗਾਇ ਲਿਖੋ ਅਬ ਹੀ ਬਹੁ ਮੇਰੀ ਤਿਸੈ ਬੰਦਗੀ ਲਿਖ ਢੱਈਯੈ ।
ਏਕ ਅਨੂਪ ਨਿਯਾ ਜ ਪਠੋ ਚਢ ਬੇ ਹਿਤਿ ਚਾਰ ਸਵਾਰੀ ਪਠੱਈਯੈ ।
ਹੈਨ ਭਲੇ ਰਮਦਾਸ ਰਿਸਿਯੋ ਕਰ ਸੇਵ ਹਮੈ ਅਪਰਾਧ ਛਿਮੱਈਯੈ । ੩੫ ।

ਵੈਯਾ: ਪਾਤੀ ਲਿਖੀ ਰਾਮਦਾਸ ਕੈ ਨਾਤੀ ਕੌਂ ਛਾਤੀ ਪੈ ਹਾਥ ਧਰੇ ਜਹਾਂਗੀਰੇ ।
ਮੈਂ ਹੂੰ ਮੁਰੀਦੁ ਸਦਾ ਤੁਮਹੋ ਤੁਮ ਹੋ ਜਗਸਾਹਿ ਸਮੂਹਿ ਕੇ ਪੀਰੇ ।
ਨਾਨਕ ਸਾਹਿ ਜਿੰਯੁ ਬਾਬਰ ਤਾਤ ਪੈ ਤਿੰਯੁ ਕਰੀਯੇ ਬਰ ਮੋਹਿ ਗੰਭੀਰੈ ।
ਕ੍ਰੋਧੁ ਨਿਵਾਰ ਪਿਖੋ ਕਰੁਣਾ ਦ੍ਰਿਗ ਨੀਰ ਪਟੀਰ ਸਮੀਰ ਤੈਸੀਰੈ । ੩੬ ।

ਵੈਯਾ: ਏ ਲਿਖ ਬੇਨਤੀ ਗੀਰ ਜਹਾਂ ਗੁਰ ਤੀਰ ਅਮੀਰ ਪੈ ਪਾਤੀ ਪਠਾਈ ।
ਚਾਰ ਸਵਾਰੀ ਪਠੀ ਗੁਰ ਕੌਂ ਰਬੁ ਬਾਜੁ ਕਰੀ ਸਿਵਕਾ ਸੁਖਦਾਈ ।

---

[1] ਲੀਸਪੁਰੇ [2] ਨ

ਭੇਟ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਠੀ ਸੁਲਤਾਂਨ ਕੈ ਜੋ ਅਤ ਸੈ ਚਿਤਿ ਭਾਯੀ ।
ਆਵਹੋ ਬੇਗ ਦਲੀਪਪੁਰੀ[1] ਰਮਦਾਸ ਸਦਯਿਆ ਨਿਧ ਸਾਹਿ ਅਲਾਯੀ ।

ਕਬਿਤ : ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਸਿਧਾਏ ਜਹਾਂਗੀਰ ਜੋ ਪਠਾਏ
ਬੀਰ ਸੁਧਾਸਰ ਆਏ ਰਾਂਮਦਾਸ ਪੁਰ ਪੌਰ ਪੈ ।
ਕਹਿਯੋ ਪੌਰਦਾਰ ਕੋ ਹਜੂਰ ਪੈ ਸਿਧਾਰੋ
ਬੇਗ ਕੀਜੈ ਨਾ ਅਵਾਰ ਜਾਹੁ ਹਿੰਦ ਸਿਰਮੌਰ ਪੈ ।
ਠਾਢੇ ਹੈ ਅਮੀਰ ਭੇਜਿਯੋ ਜਹਾਂਗੀਰ ਮੀਰ ਆਵੈ
ਪਾਦ ਕੰਜ ਤੀਰ ਕਹੋ ਅੁਜਨ ਕੈ ਕੌਰ ਪੈ ।
ਛਰੀਦਾਰ ਜਾਇ ਸਿਰੁ ਨਾਇ ਗੁਰ ਤੀਰ ਕਹਿਯੋ
ਦਿੱਲੀ ਪਤ ਦੂਤ ਭੇਜੇ ਸੇਵਕੀ[2] ਕੀ ਤੌਰ ਪੈ । ੩੮ ।

ਦੋਹਰਾ : ਛਰੀਦਾਰ ਕਰ ਜੋਰ ਨਿਜ ਕਹਿਯੋ ਹਜੂਰ ਸੁਨਾਇ ।
ਪਾਦਕੰਜ ਪਰਸਿਯੋ ਚਹੇ ਦੂਤ ਦਿਲੀਸਰ ਆਇ । ੩੯ ।

ਸੋਰਠਾ : ਬੋਲਿ ਲੇਹੁ ਸਾਹ ਦੂਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿਯੋ ।
ਸੁਨਤੀ ਹੀ ਦੂਤ ਸਪੂਤ ਗੁਰ ਪਦ ਪੰਕਜ ਆ ਪਰੋ । ੪੦ ।

ਕਬਿਤ : ਦੂਤ ਕਰ ਜੋਰ ਸਿਰੁ ਨਾਇ ਏ ਸੁਨਾਇ ਕਹੀ
ਗੁਰੂ ਮਹਾਂਰਾਜ ਸਾਹਿ ਬੰਦਨਾਂ ਉਚਾਰੀਯਾ ।
ਦੀਨ ਬੰਧ ਦਇਯਾ ਸਿੰਧ ਮੋ ਪੈ ਕੀਜੈ ਮਇਯਾ ਆਇ
ਤਿਬ੍ਲੰਗ ਜੁ ਪੈਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਿਯੁ ਧਰਿਯਾ ।
ਸੰਗ ਲੈ ਸਵਾਰ ਸਭ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੈ ਸਿਧਾਰੁ ਇਤਿ
ਦੇਰ ਨਾ ਨਿਹਾਰੁ ਬੇਗ ਕੀਜੇ ਅਸਵਾਰੀਯਾ ।
ਲੌਪੁਰੁ ਸਮੱਸਤਿ ਦੇਸ ਸੁਨਾ ਸੀਰ ਪ੍ਰੱਤਿ ਪਤ ਰਾਵਰੇ
ਪਦਾਰਬਿੰਦਿ ਜਾਗੀ ਪ੍ਰੀਤ ਭਾਰੀਯਾ । ੪੧ ।

ਕਬਿਤ : ਦੂਤ ਕੀ ਸੁਰੱਸ ਬਾਤ ਸੁਨ ਭਏ ਵੱਸ ਮਾਨੋਂ
ਹੱਸ ਕਹਿਯੋ ਸੈਨਾਂਪ੍ਰਿਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੁਨਾਇ ਕੇ ।
ਬਾਂਧ ਬਾਂਧ ਗਾਤੀ ਪੱਛ ਪਾਤੀ ਜੇ ਸੰਗਾਤੀ
ਮੇਰੇ ਸੂਰਮੇ ਸਮੂਹਿ ਆਵੋ ਆ ਯੁਧ ਸਜਾਇ ਕੈ ।
ਆਏ ਸਸੁ ਪਾਇ ਅਸ ਪਾਖਰਾਂ ਸਜਾਇ
ਆਇ ਆਯੁਧ ਲਗਾਇ ਸੈਨ ਚਢੀ ਉਮਗਾਇ ਕੈ ।
ਹਾਥ ਲੈ ਕਮਾਂਨ ਜਗ ਕੰਠ ਕਿਰਿਪਾਨ ਸਜ ਕਰੀ ਭੇਟ
ਅਰੂਢ ਗੁਰ ਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾਇ ਕੇ । ੪੨ ।

ਸਵੈਯਾ : ਕੂਚ ਕੀਓ ਰਾਮਦਾਸ ਪੁਰੋਂ ਆਇ ਡੇਰਾ ਕਰਿਯੋ ਤਟ ਵਿਯਾਹਿੰ ਦੀਸੈ ।
ਨਾਖ ਨਦੀ ਕਰ ਕੂਚ ਸਨੈਸਨ ਕੂਲ ਸਤੁੱਦ੍ਰ ਗਏ ਗਦਈਸੈ ।

---

[1]ਦਲੀਸਪੁਰੀ [2]ਸੇਵਕ

ਐਸੇ ਹੀ ਕੂਚ ਸਨੈਸਨ ਕੈ ਗਿਰ ਲੈਲਾਂਪਤੀ ਗਏ ਤੀਰ ਦਿਲੀਸੇ ।
ਆਇਯੋ ਗੁਰੂ ਸੁਨ ਸਾਹਿ ਤਬੈਂ ਚਲ ਪਾਂਇ ਗਹੇ ਜਿਮ ਰਾਮ ਕਪੀਸੈ । ੪੩ ।
ਰਾਮ ਕੈ ਪਾਂਇ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਫ਼ਹੇ ਜਿੰਵ ਤਿਉ ਗੁਰ ਮੇਲੁ ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੀਨੋਂ ।
ਫੇਰ ਗਇਯੋ ਸੁਲਤਾਨ ਨਿਕੇਤ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਰੂਪੁ ਹੀਏ ਧਰ ਲੀਨੋਂ ।
ਚੰਦੂ ਨਿਸਾਚਰ ਜੋਤਸੀ ਕੋ ਦਿਤ ਦੇ ਧਨੁ ਏਂਵ ਸਿਖਾਇ ਸੁ ਦੀਨੋਂ ।
ਤੂੰ ਕਹੁ ਲੰਕ ਪਤੀ ਜਿੰਵਿੰ ਤੋਂ ਪਰ ਆਇ ਬੁਰੇ ਦਿਨ ਸਾਹਿ ਪ੍ਰਬੀਨੋਂ । ੪੪ ।

ਤਖਤ ਏਸ ਹਿੰਦਾਂਨ ਕੇ ਦੀ ਹੈ ਪੁਰਾਤਨ ਰੀਤ ।
ਨਿਤ ਸਾਹੁ ਤਖਤ ਬਿਰਾਜਤੋ ਬੁਝ ਜੋਤਸੀ ਕੋ ਨੀਤ ।
ਤਬ ਕਹਿਯੋ ਚੰਦੂ ਜੋਤਸੀ ਤੂੰ ਕਹੀਂ ਏਹੁ ਸੁਨਾਇ ।
ਸੁਲਤਾਂਨੁ ਬੂਝੇ ਤਖਤ ਬੈਠ ਨੁ ਭਰਮੁ ਦੇਇ[1] ਪਾਇ । ੪੫ ।
ਤੂੰ ਕਹੀ ਤੇਰੀ ਰਾਸ ਪਰ ਸੁਲਤਾਂਨ ਜੂ ਗ੍ਰਿਹਿ ਸੋਇ ।
ਜੋ ਭਏ ਰਾਵਣ ਲੰਕ ਪਤ ਪੈ[2] ਗਏ ਲੰਕੋ ਖੋਇ ।
ਵਹੁ ਕਹੋਂ ਜਿਉਂ ਗ੍ਰਿਹਿ ਟਰਹਿ ਮੋ ਤੇ[3] ਕਹੋ ਬੇਗ ਉਪਾਇ ।
ਤੂੰ ਕਹੀਂ ਛੱਤ੍ਰੀ ਬੰਸ ਮੋਂ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜਗਤ ਕਹਾਇ । ੪੬ ।
ਤਿਹਿੰ ਨਾਮੁ ਹੋਵੈ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦੁ ਹੁਵੈ ਤਰਨੁ ਬਰਸ ਪਚੀਸ ।
ਤਵ ਨਾਂਮ ਜਾਪੁ ਸਲੋਂਮ ਗਢ ਬਸ ਕਰੈ ਦ੍ਰਿਸ ਚਲੀਸ ।
ਤਬ ਟਰੈਂ ਗ੍ਰਿਹਿ ਸੁਲਤਾਂਨ ਤੇਰੀ ਹੋਇਗੀ ਕੁਸਲਾਤ[4] ।
ਇਹਿ ਕਹੀ ਚੰਦੂ ਲੋਭੁ ਦੇ ਕੈ ਜੋਤਸੀ ਪ੍ਰਿਤ ਬਾਤ । ੪੭ ।
ਸੁਲਤਾਂਨੁ ਆਇਯੋ ਤਖਤ ਬੈਠ ਨ ਬੂਝਿਆ ਦਿਜਰਾਇ ।
ਸੁਭ ਸਮਾਂ ਤਖਤ ਬਿਰਾਜਬੇ ਕੋ ਬੇਗ ਮੋਹਿ ਬਤਾਇ ।
ਧੁਨ ਸੀਸੁ ਨਿਜ ਦਿਜ ਭਾਖਿਯੋ ਸੁਲਤਾਂਨ ਕੀ ਦਿਸ ਹੇਰ ।
ਸੁਲਤਾਂਨੁ ਬਖਸੇ ਜਾਂਨ ਮੇਰੀ ਤੋਂ ਕਹੋਂ ਸਚੁ ਟੇਰ । ੪੮ ।
ਤਬ ਜਹਾਂਗੀਰੈ ਭਾਖਿਯੋ ਤਵ ਜਾਂਨ ਕੀ ਕੁਸਲਾਤ ।
ਬਿਧ ਲਿਖੀ ਜੋ ਤਿਸ ਬੇਦ ਮੋਂ ਸੋ ਸਾਚੁ ਭਾਖੋ ਬਾਤ ।
ਜਿਹਿ ਸਮੈਂ ਰਾਵਣੁ ਲੰਕ ਪਤੁ ਰਣ ਮਾਰਿਓ ਰਘੁਰਾਇ ।
ਸੋ ਸਮਾਂ ਤੋ ਪੈ ਆਇਉ ਦਿਜ ਕਹਿਯੋ ਸਾਹਿ ਸੁਣਾਇ । ੪੯ ।
ਜਹਾਂਗੀਰੈ ਭਾਖਿਯੋ ਤਬ ਜੋਤਸੀ ਪ੍ਰਿਤ ਏਹੁ ।
ਜਿਉ[5] ਟਰਹਿ ਗ੍ਰਿਹਿ ਮਮ ਰਾਸ ਤੇ ਸੋ ਦਾਂਨੁ ਅਬ ਕਰ ਦੇਹੁ ।
ਮਿਲ ਕੁਸੰਗਤ ਲੋਭ ਬਸ ਦਿਜ ਧਰਮੁ ਦੀਨਾਂ ਛੋਰ ।
ਜਪੁ ਦਾਨ ਹੋਮੁ ਅਲੋਪ ਕਰ ਕਛੁ ਕਹਿਯੋ ਚਾਹੇ ਹੋਰ । ੫੦ ।

---

[1]ਦੇਈ [2]ਪਰ [3]ਨੇ ਕੋ [4]ਕੁਸਰਾਤ [5]ਜਿਮ

ਗੀਯਾ[1] ਮਾਲਤੀ ਛੰਦ :

ਦਿਜ ਕਹਿਯੋ ਫਿਰ ਸੁਲਤਾਂਨ ਪ੍ਰਿਤ ਜਪ ਦਾਂਨ ਕੀਮਿਤਿ ਕਿਯਾ ਕਹੂੰ।
ਜਿਉਂ ਟਰਹਿੰ ਗ੍ਰਿਹਿ ਤਵ ਰਾਸਤੇ ਸੋ ਬਾਤ ਬਿਕਟ ਨ ਮੈਂ ਲਹੂੰ।
ਹੁਵੈ ਬੰਸ ਛੱਤ੍ਰੀ ਰੂਪੁ ਅਦਭੁਤ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਕਹਾਵਈ।
ਹੈ ਬਰਸ ਪੰਝੀ ਤਰਨੁ ਤਨੁ ਨਾਂਉ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦੁ ਸਦਾਵਈ। ੫੧।
ਬੀਚ ਸਰਤਾ ਕੋਟੁ ਹੁਵੈ ਤਿੰਹਿੰ ਦਿਵਸ ਚਾਲੀ ਜਾਇ ਕੈ।
ਬਿਨੁ ਸੈਂਨ ਬੈਠ ਇਕੰਤ ਗਢ ਮੋਂ ਜਪੈਂ ਹਰਿ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ਕ।
ਜਾ ਜਾਪੁ ਕਰੇ ਸਲੇਮ ਗਢ ਲੈ[2] ਮਾਲ ਤੇਰੇ ਨਾਂਮ ਕੀ।
ਗ੍ਰਿਹਿ ਟਰਹਿੰ ਤੇਰੀ ਰਾਸ ਤੇ ਤਬ ਹੋਇ ਕਿਰਿਪਾ ਰਾਂਮ ਕੀ। ੫੨।
ਇਹ ਵਾਕ ਜਾਂ ਛਿਨ ਜੋਤਸੀ ਜਹਾਂਗੀਰ ਤੀਰ ਉਚਾਰਿਆ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਗ੍ਰਿਵਾ ਫੇਰ ਕੈ ਤਬ ਬਚਹੂੰ ਓਰ ਨਿਹਾਰਿਆ।
ਢਿਗ ਚੁਗੁਲੁ ਚੰਦੂ ਬੋਖਰਾ ਉਨ ਕਹਿਆ ਬਿਬਿ ਕਰ ਜੋਰ ਕੈ।
ਸੁਲਤਾਂਨ ਸੋਚ ਨ ਕੀਜੀਯੈ ਹਮ ਬਾਤ ਰਾਖੀ ਟੋਰ ਕੈ। ੫੩।
ਰਾਮਦਾਸੁ ਛੱਤ੍ਰੀ ਬੰਜ ਮੋਂ ਪੁਨ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਕਹਾਵਈ।
ਕੁਲ ਤਰਨ ਬਰਸ ਪਚੀਸ ਤਨੁ ਨਾਂਉ ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਸਦਾਵਈ।
ਤਿੰਹਿੰ ਭੇਜੁ ਕਿਲੇ ਸਲੇਂਮ ਗਢ ਮੁਖ ਦੂਤ ਵਾਕ ਕਹਾਇ ਕੈ।
ਵਸ ਦਿਵਸ ਚਾਲੀ ਜਾਪੁ ਕਰਤਵ ਮਿਲੇਗੋ ਫਿਰ ਆਇ ਕੈ। ੫੪।
ਜਹਾਗੀਰ ਕਹਿਓ ਵਜੀਰ ਤੈ ਤੋ ਪਰਿ ਮੇਰੀ ਨਾ ਕਰੀ।
ਸੋਈ ਨੀਰੁ ਅਧਕ ਸੰਘਾਰ ਹੈ ਜਿੰਹਿੰ ਨੀਰ ਖੇਤੀ ਹੋ ਹਰੀ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਮੀਰ ਤਮੂੰਰ ਕੋ ਵਰ ਭਇਯੋ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿ ਕਾ।
ਹਰਿ ਬੱਲ ਭਾਲੈ ਸਾਤ ਮੁਸਟੀ ਦਇਯੋ ਪਦੁ ਪਤਸਾਹਿ ਕਾ। ੫੫।
ਸੋਈ ਤਾਸ ਗਾਦੀ ਪੈ ਭਲੇ ਰਾਂਮਦਾਸ ਅੰਸੁ ਬਿਰਾਜ ਹੈ।
ਤਿੰਹਿੰ ਵਾਕ ਐਸੇ ਭਾਖਬੋ ਨਹਿੰ ਫੇਰ ਤੇਰਾ ਕਾਜ ਹੈ।
ਮਤੁ ਸੁਣ ਉਪਾਰੇ ਕੋਪ ਵਹੁ ਸਭ ਡਰ ਚਗੱਤੇ ਜਾਤ ਕੀ।
ਕਿਉਂ ਦੁਰਾਚਾਰੀ ਬੁਰੰ ਮੰਤ੍ਰ ਕਹੇਂ ਚੰਦੂ ਪਾਤ ਕੀ। ੫੬।
ਨਰ ਉਚ ਸਭ ਬਸ ਬਿਨੋਂ ਕੈ ਇਮ ਫੇਰ ਚੰਦੂ ਭਾਖਿਆ।
ਢਿਗ ਬੋਲ ਗੁਰ ਕੀ ਪਾਹੁ ਪੈਰੀਂ ਏਹੁ ਮੰਤ੍ਰੁ ਆਖਿਆ।
ਵਹੁ ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਦਇਆ ਨਿਧ ਕਰ ਮਇਆ ਤੋ ਪੈ ਜਾਂਹਿਗੇਂ।
ਤਬ ਨਾਂਮ ਜਾਪੁ ਸਲੇਂਮ ਗਢ ਜਪ ਸਰਬ ਦੋਖ ਟਰਾਂਹਿਗੇਂ। ੫੭।
ਸੁਲਤਾਂਨ ਤਬ ਹੀ ਬੋਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਰਨ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀਯਾ।
ਭਰ ਨੀਰ ਲੋਚਨ ਜੋਰ ਕਰ ਗੁਰ ਤੀਰ ਸਾਹਿ ਉਚਾਰੀਯਾ।
ਪ੍ਰਭ ਪ੍ਰਾਂਨ ਮੇਰੇ ਤੋ ਕਰੰ ਕਰ ਮਇਆ ਮੋਹਿ ਉਬਾਰੀਯੈ।
ਕਛੁ ਬਿਨੋਂ ਭਾਖੋਂ ਰਾਵਰੈ ਨਹਿ ਰੋਸ ਰੰਚਕ ਧਾਰੀਯੈ। ੫੮।

---

[1]ਗੀਤਾ [2]ਸੋ

ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਆਖ ਸੁਨਾਉ ਸੀਘਰ ਸਾਹਿ ਨਾ ਸੰਕਾ ਕਰੋ ।
ਕਰਤਾਰੁ ਸਭ ਕੋ ਰਾਖ ਹੈ ਸੁਲਤਾਨ ਚਿੰਤਾ ਪਰਹਰੋ ।
ਉਦਰ ਜਠਰਾ ਅਗਨ ਤੇ ਜੋ ਰਾਖਬੇ ਪਰਬੀਨ ਹੈ ।
ਅਬ ਕਿਉ ਨ ਰਾਖੈਗੋ ਪ੍ਰਭੂ ਕਛੁ ਭਇਯੋ ਸੋ ਬਲਹੀਂਨ ਹੈ। ੫੯ ।
ਤਬ ਜਹਾਂਗੀਰਹਿ ਭਾਖਿਯੋ ਪ੍ਰਭ ਪ੍ਰਾਂਨ ਮੋਹਿ ਉਬਾਰੀਯੈ ।
ਜਿਉ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤਿਪਰਲੰਗਹਿ ਤਿਉਂ ਮਇਆ ਨਿਜ ਧਾਰੀਯੈ ।
ਮਮ ਕਹਿਆ ਹੈ ਇਕ ਜੋਤਸੀ ਗ੍ਰਿਹਿ ਕ੍ਰੂਰ ਤੋ ਪੈ ਆਇਆ ।
ਗ੍ਰਿਹਿ ਕਰੀ ਜਿਉਂ ਲੰਕੇਸ਼ ਸਿਉ ਤਿਉ ਚਹੇ ਜੋਰੁ ਜਿਤਾਇਆ । ੬੦ ।
ਉਪਾਉ ਮੈ ਜਬ ਬੂਝਿਆ ਦਿਜ ਕਹੀ ਏਹੁ ਸੁਣਾਇ ਕੈ ।
ਗੁਰ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦਹਿ ਬਿਨਾਂ ਤੋਂ ਕੋ ਸਕੈ ਕੋਨਿ ਬਚਾਇ ਕੈ ।
ਗੁਰੂ ਰਹੇ ਜਾਇ ਸਲੇਮ ਗਢ ਕੇ ਦਿਵਸ ਚਾਲੀ ਕੋਟ ਮੈਂ ।
ਜਪੁ ਕਰੈ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਕੋ ਤੂੰ ਬਚਹਿ ਤਾਂ ਕੀ ਓਟ ਮੈਂ । ੬੧ ।
ਜਿਉ ਮਇਆ ਹੋਵੈ ਰਾਵਰੀ ਤਿਉਂ ਜਾਂਨੀਏ ਸੋ ਕੀਜੀਏ ।
ਪ੍ਰਭ ਜਾਂਨਹ ਮੈਂ ਮੁਰੀਦੁ ਅਪਨੋਂ ਪ੍ਰਾਂਨ ਦਾਂਨ ਸੁ ਦੀਜੀਏ ।
ਸੁਲਤਾਂਨੁ ਦੀਨ ਵਿਲੋਕ ਕੈ ਗੁਰ ਦਇਆ ਧਾਰੀ ਤਾਸ ਪੈ ।
ਕਰ ਮਇਆ ਚਲੇ ਸਲੇਂਮ ਗਢ ਚਢ ਗੁਟ ਬਾਜੀ ਖਾਸ ਪੈ । ੬੨ ।
ਸੁਣ ਤਬੈ ਚੰਦੂ ਚੋਰਟਾ ਗਢ ਧਸਿਯੋ ਧਹਿਲੇ ਜਾਇ ਕੈ ।
ਗਢ ਜੋ ਦਰੋਗਾ ਬੰਦਸਾਲਹਿ ਕਹਿਆ ਤਾਸ ਬੁਲਾਇ ਕੈ ।
ਲੈ ਸਹਸ ਏਕ ਦੀਨਾਰ ਟੋਂਬੂ ਕਹਿਆ ਮੇਰਾ ਕੀਜੀਐ ।
ਅਸਮ ਸ੍ਰੇਤ ਅਵਾਸ ਗੁਰ ਪ੍ਰਿਤ ਵਾਸੁ ਪਹਿਲੇ ਦੀਜੀਐ । ੬੩ ।
ਪੁਨ ਜਾਇ ਮਹਿਲ ਹਲਾ ਹਲੀ ਨਿਸ ਪਲਘ ਗੁਰੂ ਸੁ ਲਾਂਵਣਾ ।
ਕਰ ਸਜਲ ਜਿੰਮਲ[1] ਖਾਰ ਪੱਖੇ ਪਵਨੁ ਅਧਕ ਝੁਲਾਂਵਣਾ ।
ਇਮਿ ਭਾਖ ਚੰਦੂ ਵਾਕ ਤਾਂ ਕੋ ਗਇਆ ਫਿਰ ਨਿਜ ਧਾਂਮ ਕੋ ।
ਹਰਿ ਸੰਤ ਗੁਰ ਸੋਂ ਛਲੁ ਕਰੇ ਸੁ ਮਾਰਿਯਾ ਰਾਂਮ ਕੋ । ੬੪ ।
ਸੁਲਤਾਂਨ ਉਤ ਕਹਿ ਭੇਜਿਆ ਗਢ ਕੁਲਫ ਖੋਲ ਕਿਲਾਲ ਕੇ ।
ਬਰ ਕਰੈ ਜੋਰੁ ਕਲਿੰਦਰੀ ਨਲ ਛੁਟਹਿੰ ਪਟ ਜਲ ਜਾਲ ਕੇ ।
ਗਢੁ ਸਗਲ ਸੀਚ ਸਵਾਰ ਸੀਘਰ ਫੂਲ ਬਾਗੁ ਲਗਾਂਵਣਾ ।
ਘਨਸਾਰ ਕੁੰਕਮ ਚਰਚ ਗਢ ਤਬ ਸਿਰੀਗੁਰੂ ਪਧਰਾਂਵਣਾ । ੬੫ ।

ਚੌਪਈ : ਜਿਉਂ ਸੁਲਤਾਂਨ ਆਗਿਆ ਦਈ । ਸੇਵਕ ਪੁੰਜ ਸੀਸ ਧਰ ਲਈ ।
ਕੁਲਫ ਕਲਿੰਦ੍ਰੀ ਸਕਲ ਛਡਾਏ । ਸੀਚ ਚਮਨ ਫੂਲ ਬਾਗ ਲਗਾਏ । ੬੬ ।
ਕੁੰਕਮੁ ਅਗਰੁ ਕਪੂਰ ਮਿਲਾਇ । ਸ੍ਰੀਖੰਡ ਮ੍ਰਿਗ ਮਦ ਮੇਲ ਘਸਾਇ ।
ਚਰਚ ਅਵਾਸ ਚਿਕਾਂਤਨ ਪੌਰਿ । ਸਜੇ ਬੰਗੁਲੇ ਖਸ ਗਢ ਮੌਰਿ । ੬੭ ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਿਲਿਚਿਕਿ ਬੇਗੁ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਬੋਲ ਤੀਰ ਜਹਾਂਗੀਰ ।
ਪਠੇ ਮੀਰ ਗੁਰ ਤੀਰ ਜੁਗ ਖਿਜਮਤ ਹੇਤ ਅਮੀਰ । ੬੮ ।

---

[1]ਸਿੰਘਲ

ਸੋਰਠਾ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੰਗ ਲਵਾਇ ਜੇਠਾ ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦੁ ।
ਸੰਗ ਦੋਊ ਉਮਰਾਇ ਆਏ ਪੌਰ ਸਲੇਮ ਗਢ । ੬੯ ।

ਚੌਪਈ : ਪਾਛੈ ਤੇ ਜਾਤੀ ਰਿਖੁ ਆਇਆ । ਪਾਂਚ ਸਿੱਖ ਸੰਗ ਔਰ ਲਿਆਇਆ ।
ਡੇਰਾ ਰਹਿਆ ਮਜਨ ਗਿਰ ਸਾਟਾ । ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਗੁਰ ਕੀ ਸਿਰਕਾਰਾ । ੭੦ ।
ਇਤ ਗਢ ਰਹੇ ਦਰੋਗਾ ਜੋਈ । ਮਿਲਿਯੋ ਆਇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਿਤ ਸੋਈ ।
ਦਰਸੁ ਕਰਤ ਸੇਵਕੁ ਹੁਵੈ ਰਹਾ । ਮਨ ਕਾ ਪਾਪੁ ਗਿਆਨ ਅਗ ਦਹਾ । ੭੧ ।
ਲਗਾ ਕਹਿਨ ਧ੍ਰਿਗੁ ਹੇ ਮਨ ਮੇਰੇ । ਕਿਆ ਧਨੁ ਸੰਗ ਜਾਇਗਾ ਤੇਰੇ ।
ਐਸੇ ਪੂਰਨ ਗੁਰ ਅਬਨਾਸੀ । ਦਰਸ ਕੀਏ ਟੂਟੈ ਜਮ ਫਾਸੀ । ੭੨ ।
ਤਿਸਿ ਸੰਗ ਰੇ ਮਨ ਦਗਾ ਕਮਾਇ । ਕੀ ਦੇਵੈਂ ਆਗੈ ਮੁਹੁ ਜਾਇ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਚਰਨੀ ਲਪਟਾਇਆ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਂ ਬਿਖੁ ਧਾਮ ਪਠਾਇਆ । ੭੩ ।
ਸੁਭ ਸੁਗੰਧ ਸੀਚੇ[1] ਘਰ ਜੋਈ । ਦੀਏ ਅਵਾਸ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਿਤ ਸੋਈ ।
ਤਿਸੀ ਸਮੇਂ ਚੰਦੂ ਕੇ ਦਾਸੇਂ । ਐਸੇ ਕਹਿਆ ਦਰੋਗੇ ਪਾਸੈਂ । ੭੪ ।
ਲਾਲੇ ਜੋ ਤਵ ਬਾਤ ਜਿਤਾਈ[2] । ਸੋ ਨ ਤੁਮੈਂ ਕਿਉ ਸਿਰੇ ਚਢਾਈ ।
ਇਹਿ ਧੁਨ ਸੁਨ ਦੋਗਾ ਰਿਸਿ ਭਰਾ । ਟੋਂਬੂ ਫਾਰ ਡਾਰਿਆ ਧਰਾ । ੭੫ ।
ਚੰਦੂ ਕੇ ਸੇਵਕ ਸਿਰ ਜਬੈ । ਪਾਹਨ ਪਾਂਚ ਲਗਾਏ ਤਬੈ ।
ਬਹੁਰੋ ਐਸੇ ਕਹਿਆ ਸੁਨਾਇ । ਲਾਲਾ ਸਾਲਾ ਕੌਨੁ ਬੁਲਾਇ । ੭੬ ।
ਜਾਹ ਮੇਰੀ ਤੂੰ ਕਰੁ ਫਰਯਾਦ । ਕਰੇ ਸਾਹੁ ਮੋਰੇ ਕੋ ਜਬ ਯਾਦ ।
ਗਢ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤੁ ਮੈਂ ਸਰਬ ਸੁਨਾਂਊ । ਤੇਲ ਜੰਤ੍ਰ ਚੰਦੂ ਪਿੜਵਾਂਉ । ੭੭ ।
ਇਹਿ ਸੁਨ ਕੈ ਉਠ ਗਇਆ ਗੁਲਾਮ । ਰਹਿਆ ਮੌਨ ਭਜ ਅਪੁਨੈ ਧਾਮੁ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਇੰਤਿ ਗ੍ਰਿਹਿ ਊਚ ਬਿਰਾਜੇ ।
ਸਵਤਾ ਸੁਤਾ ਜਾ[3] ਸਜਰ[4] ਜਾਗੇ[5] । ੭੮ ।
ਤਹਾਂ ਜੋਰੁ ਜਲੁ ਕਰੇ ਅਪਾਰਾ । ਉਠੈਂ ਤ੍ਰਿੰਗ ਰੰਗ[6] ਅਨਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ ।
ਏਕ ਤਰਫ਼ ਗਢ ਮੈਂ ਫੁਲਵਾਰੀ । ਗੁੰਜਤ ਭ੍ਰਿੰਗ ਪੁੰਜ ਧੁਨ ਭਾਰੀ । ੭੯ ।
ਉਤ ਜਲੁ ਇਤ ਭ੍ਰਿੰਗਨ ਧੁੰਨ ਛਾਜੈ । ਮਾਂਨੋ ਸਬਦੁ ਅਨਾਹਤ ਬਾਜੈ ।
ਊਚ ਅਟਾ ਸਮ ਚਢੈਂ ਪੁਹਾਰੇ । ਝਰਹਿ ਜੰਤ੍ਰ ਜਲ ਅਨਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ । ੮੦ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਤਾਂਹਿ ਬਿਰਾਜਤ ਐਸੇ । ਸੁਨਾਂਸੀਰ ਸੁਰਪਤ ਪੁਰ ਜੈਸੇ ।
ਤੋਸੇਖਾਂਨਯੋਂ ਆਂਨ ਰਪੱਈਯੇ । ਮਹਾਂਦੀਨ ਸਾਹੀ ਚੁਨ ਲੱਈਯੇ । ੮੧ ।
ਸਾਹੁ ਸਵਾਰ ਸੋ ਰੋਜੁ ਪਠਾਵੈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸਰਬ ਕੜਾਹੁ ਕਰਾਵੈ ।
ਬੰਦ ਸਾਲ ਬਾਂਧੇ ਜਨ ਜੇਤੇ । ਕੁਣਕਾ ਛਕਹਿੰ ਉਦਰ ਭਰ ਤੇਤੇ । ੮੨ ।
ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤਨ ਅਪੁਨੈਂ ਹੇਤੈ । ਪਠੈ ਸਿੱਖ ਠਠਆਰਨ ਕੇਤੈ ।
ਘਨ ਚਲਾਇ ਸਿੱਖ ਲੇਂਹਿ ਜੁ ਦਾਂਮਾਂ ।
ਤਾਸ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਜਹਿ ਅਭ ਰਾਮਾ । ੮੩ ।

---

[1]ਸੀਜੇ [2]ਅਲ ਦੀ [3]ਜਾਸ [4]ਗ੍ਰਿਹ [5]ਗਾਜੇ [6]ਗੰਗ

ਸੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਿਤ ਭੋਗ ਲਗਾਵੈ । ਸਾਹਿ ਧਾਂਨੁ ਰੰਚਕ ਨਹਿੰ ਖਾਵੈ ।
ਐਸੇ ਬੀਤੇ ਦਿਵਸ ਚਲੀਸੇ । ਗੁਰੂ ਨ ਕੀਤਾ ਯਾਦਿ ਦਿਲੀਸੇ । ੮੪ ।
ਪਾਂਚ ਦਿਵਸ ਉਪਰ ਲਖ ਗਏ । ਤੌ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਕੋਪ ਜੁਗ ਭਏ ।
ਬਿਧੀ ਚੰਦੂ ਛੀਨਾ ਮਤ ਧੀਰੂ । ਜੇਠਾ ਗਿੱਲੁ ਦੂਸਰਾ ਬੀਰ । ੮੫ ।
ਗੁਰ ਪ੍ਰੋਹਤੁ ਜਾਤੀ ਮਲਕਾਂਨਾਂ । ਤਾਸ ਕਹਿਯੋ ਜੁਗ ਬੀਰ ਸੁਜਾਂਨਾ ।
ਦਿਤ੍ਰਿਸ ਪੈਤਾਲੀ ਬੀਤਤ ਭਏ । ਸਾਹਿ ਵਿਸਾਰ ਸਿਰੀਗੁਰ ਦਏ । ੮੬ ।
ਸਭ ਜਨ ਜਗਤ ਏਹੁ ਧੁਨ ਗਾਵੈਂ । ਬੰਦ ਸਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਬਤਾਂਵੈਂ ।
ਸੋ ਨ ਸਕੈਂ ਸੁਨ ਹਮ ਨਿਜ ਕਾਂਨਾਂ । ਜਗੈ ਰੋਸੁ ਮਨ ਮੋਹਿ ਮਹਾਨਾਂ । ੮੭ ।
ਕਰੈਂ ਉਪਾਉ ਆਜੁ ਹਮ ਸੋਈ । ਜਾਂ ਲਖ ਸਾਹੁ ਭਇਆਂਨਕ ਹੋਈ ।
ਧਾਰ ਸਿੰਘ ਬਪ ਹਮ ਨਿਸ ਦੋਊ । ਜਹਾਂਗੀਰੁ ਸੋਵਤ ਜਹਿੰ ਹੋਊ । ੮੮ ।
ਤਾਸ ਤੀਰ ਜਾ ਐਸੇ ਗਾਜੈਂ । ਜਾਂ ਧੁਨ ਸੁਨ ਦੇਵੀ ਹਰਿ ਲਾਜੈਂ ।
ਗੁਰ ਪ੍ਰੋਹਤ ਸੁਨ ਭਾਖਿਯੋ ਤਬੈ । ਏਹੁ ਕਰੋ ਨਿਸ ਕੋ ਬਲੁ ਅਬੈ । ੮੯ ।
ਅਥਿਯੋ ਸੂਰ[1] ਰੈਨ ਜਬ ਪਰੀ । ਧਸੇ ਸਹਿਰਿ ਦੋਊ ਤਿਹਿੰ ਘਰੀ ।
ਲੋਪ ਹੋਇ ਤਿਹਿੰ ਠਵਰ ਸਿਧਾਏ । ਜਿਹਿੰ ਸੁਲਤਾਂਨ ਪ੍ਰਯੰਕ ਡਸਾਏ । ੯੦ ।
ਘਰੀ ਅਸਟ ਬੀਤੀ ਨਿਸ ਜਬੈ । ਜਹਾਂਗੀਰੁ ਸੋਇ ਓਪਰ[2] ਤਬੈ ।
ਪ੍ਰਗਟ ਭਏ ਦੋਉ ਤਿਹਿ' ਕਾਲਾ । ਸਜੇ ਸਿੰਘ ਬਪ ਮਹਾਂ ਕਰਾਲਾ । ੯੧ ।
ਪਾਦ ਸਿਰਾਂਦ[3] ਹੋਇ ਸਵਧਾਂਨਾਂ । ਗਜੇ ਦੋਊ ਕਰ ਕੋਪ ਮਹਾਂਨਾਂ ।
ਉਠਿਯੋ ਸਾਹੁ ਸੀਘਰ ਤਿਂਹਿੰ ਕਾਲੇ ।
ਝਪਟ ਕਰੀ ਜੁਗ ਸਿੰਘ ਬਿਸਾਲੇ । ੯੨ ।
ਤਬੇ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਆਇ । ਸਿੰਘ ਸੰਬੋਧੇ ਪਟ ਮੁਖ ਪਾਇ ।
ਏਕ ਦੂਕੂਲੁ[4] ਉਪਰ[5] ਨਾਂਏ ਕੈ । ਦੋਊ ਹਟਾਏ ਜੁਗ ਪਟ ਦੇ ਕੈ । ੯੩ ।
ਐਤੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਿਆ ਸੁਨਾਇ । ਬਖਸੋ ਸਾਹਿ ਆਜੁ ਮ੍ਰਿਗਿਰਾਇ ।
ਤਬ ਕੁਰੰਗ ਅਰ ਏਹੁ ਅਲਾਇਆ । ਆਜੁ ਤੁਮੈਂ ਯਾਂ ਕੋ ਬਖਸਾਇਆ । ੯੪ ।
ਕਾਲ ਨਿਸਾ ਹਮ ਦੋਊ ਸਾਇ । ਹਨਹਿੰ ਸਾਹ ਪ੍ਰਿਤ ਨਿਸਚੈ ਆਇ ।
ਇਉ ਕਹਿ ਲੋਪੁ ਦੋਊ ਹਰਿ ਭਏ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗਢ ਨਿਜ ਡੇਰੇ ਗਏ । ੯੫ ।
ਕਰੀ ਸਾਹਿ ਤਬ ਊਚ ਪੁਕਾਰਾ । ਆਇਆ ਸੁਨ ਬੇਗਮ ਗਨੁ ਸਾਰਾ ।
ਦਾਸੀ ਪੁੰਜ ਸਿਖੰਡੀ ਆਏ । ਬਹੁਰੋ ਸਾਹ ਵਜੀਰ ਬੁਲਾਸੇ । ੯੬ ।
ਕਹਿਯੋ ਸਰਬ ਨਿਸ ਬਿਉਂਤੁ ਸੁਨਾਇ । ਜਿਉਂ ਜੁਗ ਲਖੇ ਦੀਹ ਮ੍ਰਿਗਰਾਇ ।
ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ ਭਾਖੈ ਜਹਾਂਗੀਰ । ਰਾਖ ਲੇਹੁ ਮੋ ਪ੍ਰਾਂਨ ਬਜ਼ੀਰ । ੯੭ ।
ਆਂਵਹਿੰਗੇ ਨਿਸਚੈ ਨਿਸ ਫੇਰ । ਮੋ ਪ੍ਰਿਤ ਕਹਿ ਗਏ ਪ੍ਰਗਟ ਦਰੇਰ ।
ਕਰੋ ਉਪਾਉ ਜੁ ਦਿਨ ਦਿਨ ਹੋਈ । ਆਂਵਹਿਗੇ ਨ੍ਰਿਜ ਸੋ ਹਰਿ ਦੋਈ[6] । ੯੮ ।

[1]ਸੂਰਜ [2]ਨਿਸ [3]ਸਰਾਂਨੇ [4]ਕੂਲਸੁ [5]ਪਰ [6]ਸੋਈ

ਤਬ ਚੰਦੂ ਇਹਿ ਕੀਨ ਬਖਾਂਨ । ਖਾਬ ਖਿਯਾਲ ਛਰਮੇਂ ਸੁਲਤਾਨ ।
ਅਰਹਿੰ ਪਵਰ ਪੁਨ ਸਹਿਰ ਪਨਾਹਿੰ ।
ਜੁਗ ਗਢ ਅਰਹਿੰ ਪਾਟ ਨ੍ਰਿਪ ਨਾਹਿ । ੯੯ ।
ਬਹੁਰ ਸਾਤਕਖ ਕੁਲਫ ਅਰਾਇ । ਬਸਹੋ ਆਪਨੋ ਮਹਿਲੇ ਜਾਇ ।
ਤਾਹਿ ਸਿੰਘ ਚਢ ਕਾਹਿ ਦਰੇਰਿਯੋ । ਖਾਬ ਖਿਯਾਲੁ ਰਾਵਰੇ ਹੇਰਿਯੋ । ੧੦੦
ਲੇਹੁ ਬੋਲ ਹਾਜੀ ਮੁਲਾਂਵਣੇਂ । ਧਰੋ ਮਰੋਰ ਛਤ ਸ ਹ ਸਿਰਾਣਾ[1] ।
ਬਾਂਮ ਅੰਗ ਸਫ ਧਰ ਲੀਜੈ । ਰਹੋ ਸੋਇ ਸਾਹ ਚਿੰਤ ਨ ਕੀਜੇ । ੧੦੧ ।
ਲਏ ਬੋਲ ਮੌਲਵੀ ਬੀਸ । ਜੰਤ੍ਰ ਤੰਤ੍ਰ ਸੋ ਲਿਖੰ ਇਕੀਸ ।
ਦੁਵੈ ਸਹੰਸ ਮੰਤ੍ਰ ਪਢ ਤਾਰੇ । ਸਾਹਿ ਪਲਘ ਭ੍ਰਿਤ ਬਾਧਨ ਲਾਗੇ । ੧੦੨ ।
ਧਰੀ ਧੂਪੁ ਦੇ ਧੋ ਪਧਮੰਕ[2] । ਸਿਖੀ ਪੰਖ ਸਿਰ ਓਰ ਪ੍ਰਯੰਕ ।
ਸਾਰ ਸੰਜੋਇ ਵਿਕਾ ਤਨ ਪੌਰ । ਖਰੇ ਕਰੇ ਖੋਜੇ ਸਤ ਠੌਰ । ੧੦੩ ।
ਛਰੇ ਮਹਿਲ ਚੌਕੀ ਸਜ ਐਤੁ । ਬਸਿਯੋ ਸਾਹੁ ਨਿਸ ਤਾਸਨਿ ਕੇਤੁ ।
ਕੇਵਲ ਸਾਹੁ ਪਲਘ ਪਰ ਆਇ । ਅਰਧ ਨਿਸਾ ਰਹੀ ਨੈਨ ਮਿਲਇ । ੧੦੪
ਏਕੁ ਮਹੂਰਤੁ ਸੋਇਓ ਜਬੈ । ਸਿੰਘ ਆਇ ਗਾਜੇ ਜੁਗ ਤਬੈ ।
ਪਾਢ ਸਿਰਾਂਢ ਖਰੇ ਜੁਗ ਬੀਰ । ਕਰੀ ਸਮਾਂਨ ਸਵਾਰ ਸਰੀਰ । ੧੦੫ ।
ਉਠਿਯੋ ਸਾਹੁ ਕਰ ਧੋਂਪ ਸੰਭਾਰੀ । ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦਾਵਨ ਦਿਸ ਮਾਰੀ ।
ਬਿਧੀ ਚੰਦੂ ਮਾਰਤ ਸਮ ਭਇਯੋ । ਅਸਮ ਖੰਭ ਓਟ ਹੁਵੈ ਗਇਯੋ । ੧੦੬ ।

ਦੋਹਰਾ : ਲਾਗੀ ਮੈਂਢ ਸਤ੍ਰੰਨ ਪੈ[3] ਭਈ ਪਾਰਚੇ ਚਾਰ ।
ਪਲਟ ਪਿੱਪਲਾ ਸਾਹ ਕੀ ਧਸਿਯੋ ਸੁ ਭੁਜਾ ਮਝਾਰ । ੧੦੭ ।

ਦੋਹਰਾ : ਤਬ ਜੇਠਾ ਸਾਸ ਪ੍ਰਪਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਆਇ ।
ਕਰੀ ਕਰੀ ਜਿਉਂ ਰੱਛ ਨਿਜ ਲੈ ਗਇਯਾ ਸਿੰਘ ਬਲਾਇ । ੧੦੮ ।

ਅੜਲ : ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਗਿੱਲੂ ਜੇਠਾ ਸੰਗ ਲਵਾਇ ਕੇ ।
ਉਤ ਸਲੇਂਮ ਗਢ ਬੈਠ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਜਾਇ ਕੇ ।
ਇਤਿ ਸੁਲਤਾਨੁ ਨੇਂ ਮਹਿਲੈ ਉਚ ਪੁਕਾਰਿਆ ।
ਹੋ ਖਾਨੇ ਖੋਜੇ ਖੁਵਾਸ ਜਗੇ ਸੁਨ ਸਾਰਿਆ । ੧੦੯ ।
ਪ੍ਰਿਥਮੇਂ ਬੇਗਮ ਗਈ ਸਮੂਹਿ ਸਿਧਾਇ ਕੇ ।
ਖੋਜੇ ਖੁਵਾਸ ਫਰਾਸ ਪਹੁਚੇ ਆਇ ਕੈ ।
ਬਹੁਰੋ ਸਾਹੀ ਸੈਂਨ ਸਮੇਤ ਸਿਧਾਇਆ ।
ਹੋ ਲਈ ਮਸਾਲ ਜਗਾਇ ਮੀਰ ਢਿਗ ਆਇਆ । ੧੧੦ ।
ਪ੍ਰਿਥਮੋਂ ਕਰ ਪਰਣਾਮੁ ਸਲਾਮ ਉਚਾਰੀਯਾ ।
ਬਹੁਰ ਵਿਲੋਕੀ ਆਇ ਸਾਹਿ ਕਰ ਨਾਰੀਯਾ ।

[1] ਸਿਰਾਣੇ [2] ਪਸ਼ਮੰਗ [3] ਮੇ

ਅਧਰ ਰੁਧੁਰੁ ਬਹਿ ਗਇਆ ਭੁਜਾ ਸੁਲਤਾਂਨ ਕੀ ।
ਹੇ ਭੁਜੀ ਬਦਨ ਦੁਤ ਪੀਤ ਜਿਉਂ ਪੱਕ ਅੰਬਾਂਨ ਕੀ । ੧੧੧ ।
ਕਹਿਓ ਮੀਰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਚੰਦੂ ਅਬ ਕਿਆ ਕਰਾਂ ।
ਆਇਓ ਗ੍ਰਿਹਿ ਲੰਕੇਸ ਜਾਸ ਤੇ ਮੈਂ ਡਰਾਂ ।
ਤਬੈ ਜਰਾਹ ਹਕੀਮ ਸਮੀਤ ਬੁਲਾਇ ਕੈ ।
ਹੇ ਬਾਂਧੀ ਭੁਜ ਸੁਲਤਾਂਨ ਔਸਧੀ ਲਾਇ ਕੈ । ੧੧੨ ।
ਬਹੁਰ ਮੁਖੋਂ ਸੁਲਤਾਂਨ ਏ ਬਾਤ ਉਚਾਰੀਯਾ ।
ਰਹੀ ਨ ਲਾਇਕ ਤਖਤ ਸੁ ਦੇਹ ਹਮਾਰੀਯਾ ।
ਪਰਜਾ ਕੋਊ ਚਿਂਹਿੰਨੁ ਅੰਗ ਸੁਲਤਾਂਨ ਦੇ ।
ਹੇ ਬੈਠਣੁ ਜੋਗੁ ਨ ਰਾਸ ਤਖਤ ਹਿੰਦਾਂਨ ਦੇ । ੧੧੩ ।
ਤਬ ਲੌ ਪ੍ਰਾਚੀ ਦਿਸਾ ਪੀਤ ਬਪੁ ਧਾਰਿਆ ।
ਸਿਵਕਾ ਚਢ ਸੁਲਤਾਂਨੁ ਸੁ ਤਖਤ ਸਿਧਾਰਿਆ ।
ਬੈਠ ਸਮੀਪ ਹਕੀਮ ਭੁਜਾ ਦਰਸਾਇ ਹੈ[1] ।
ਹੇ ਬੈਦ ਨਾਟਕਾ ਬੇਖਨ ਬੇਦ ਨ ਪਾਇ ਹੈ[2] । ੧੧੪ ।
ਤਬ ਲੌ ਜੇਠਾ ਗਿੱਲੁ ਡੇਹਿਡੀ ਆਇਆ ।
ਦਵਾਰਪਾਲ ਪ੍ਰਿਤ ਐਸੇ ਵਾਕ ਅਲਾਇਆ ।
ਮੈਂ ਭੀ ਆਦ ਹਕੀਮੁ ਕਹੋ ਪਤਸਾਹਿ ਕੋ ।
ਹੇ ਜਾਣਾ ਸਰਬ ਪਛਾਂਣ ਰੋਗੁ ਮੈਂ ਸਾਹਿ ਕੋ । ੧੧੫ ।
ਖਾਨੋਂ ਨਾਮੁ ਸਮੀਪ ਰਹੇ ਸੁਲਤਾਂਨ ਦੇ[3] ।
ਆਦੀ ਸਿੱਖੁ ਅਰੋਰੇ ਧੁਰ ਮੁਲਤਾਂਨ ਦੇ ।
ਜੇਠਾ ਲਇਆ ਪਛਾਂਣ ਤਬੈ ਤਿਨ ਆਇ ਕੈ ।
ਹੇ ਦੁਵਾਰਪਾਲ ਕੋ ਕਹਿ ਲੇ ਗਇਆ ਲੰਘਾਇ ਕੈ । ੧੧੬ ।
ਇਕ ਭੂਰੇ ਦੀ ਗਿਲਤੀ ਬੁਗਚਾ ਏਕ ਕਾ ।
ਰਾਂਖਨਵਾਰਾ ਜਾਸ ਸਤਿਗੁਰੂ ਟੇਕ ਕਾ ।
ਖਾਨੋਂ ਕਹਿਆ ਸੁਣਾਇ ਤਬੈ ਸੁਲਤਾਨ ਕੋ ।
ਜੁਏਹੁ ਹਕੀਮੁ ਤਿਹਾਰੀ ਰਾਖੈ ਜਾਂਨ ਕੋ । ੧੧੭ ।
ਕਹਿਆ ਤਬੈ ਸੁਲਤਾਂਨ ਸਮੀਪ ਬੁਲਾਇ ਕੈ ।
ਵੇਖ ਹਮਾਰੀ ਨਬਜ਼ ਨਿਕਟ ਨਿਜ ਆਇ ਕੈ ।
ਤਾਂ ਛਿਨ ਜੇਠੇ ਕਹਿਆ ਨ ਸਾਨਹਿ ਹੋਰ ਹੋਂ ।
ਹੋਰ ਕਰੂ ਸਰਵਨੁ ਮਮ ਓਰ ਰੋਗੁ ਤਵ ਟੋਰ ਹੋਂ । ੧੧੮ ।
ਬਨੀਂ ਗਰਜ ਸੁਲਤਾਂਨ ਕਾਂਨੁ ਤਿੰਹਿ ਢਿਗ ਕੀਆ ।
ਜੇਠੇ ਸਰਵਨ ਤੀਰ ਮੀਰ ਪ੍ਰਿਤ ਕਹਿ ਦੀਆ ।

---

੧ ੩

ਜੁਗ ਕੇਹਰ ਨਿਸ ਆਇ ਤੋਹਿ ਡਰ ਪਾਇ ਹੈਂ[1] ।
ਹੋ ਟੇਹੀ ਕਛੂ ਅਜਾਰ ਕਿ ਔਰੁ ਬਲਾਇ ਹੈਂ । ੧੧੯ ।
ਸਾਧ ਸਾਧ ਸੁਲਤਾਂਨ ਤੈਂ ਮੁਖੋ ਵਖਾਣਿਆ ।
ਧੰਨ ਤੁਮਾਰੀ ਹਿਕਮਤ ਰੋਗੁ ਪਛਾਣਿਆ ।
ਕਰੁ ਉਪਾਉ ਅਬ ਸੀਘਰ ਦੇਰ ਨ ਲਾਈਯੇ ।
ਹੋ ਸਵਾ ਲੱਛੁ ਲਛ ਲੇਹੁ ਅਜਾਰੁ ਹਟਾਈਯੇ । ੧੨੦ ।
ਜੇਠੇ ਤਾਂ ਛਿਨ ਐਸੇ ਮੁਖੋਂ ਅਲਾਇਆ ।
ਰੋਗੁ ਤੁਮਾਰੇ ਤਨ ਕਾ ਸਰਬ ਬਤਾਇਆ ।
ਮਾਰਿੰਹਿਗੇ ਜੁਗ ਸਿੰਘ ਆਜੁ ਨਿਸ ਆਇ ਕੈ ।
ਹੋ ਕੋਟ ਧਨੰਤਰੁ ਤੋਹਿ ਨ ਸਕੈ ਬਚਾਇ ਕੈ । ੧੨੧ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਕਰ ਜੇਠਾ ਉਠਿ ਸਿਧਾਇਆ ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਪ੍ਰਿਤ ਲੋਕਾਂ ਏਹੁ ਅਲਾਇਆ ।
ਜਿਨਿਹਿੰ ਅਜਾਰੁ ਪਛਾਤਾ ਸੋਈ ਨਿਵਾਰ ਹੈ ।
ਹੋਇ ਸਹਿੰ ਰਾਵਰੈ ਰਾਖੁਣੁ ਢਿਗ ਦਰਕਾਰ ਹੈ । ੧੨੨ ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਢਿਗ ਜੇਠਾ ਫੇਰ ਬੁਲਾਇਆ ।
ਕਹੋ ਉਪਾਉ ਹਮਾਰਾ ਏ ਫੁਰਮਾਇਆ ।
ਜਿਵੈਂ ਅਜਾਰੁ ਬਤਾਇਆ ਤਿਵੈਂ ਇਲਾਜੁ ਕਰੁ ।
ਹੋ ਲੇਹੁ ਪਰਗਨਾਂ ਛਾਂਟ ਭਲੇ ਤਿੰਹਿੰ ਰਾਜ ਕਰ । ੧੨੩ ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਪ੍ਰਿਤ ਜੇਠੇ ਫਿਰ ਕਹਿਯਾ ਕਾਂਨ ਮੈਂ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸਾਹਨ ਸਾਹੁ ਜਿਮੀ ਅਸਮਾਂਨ ਮੈਂ ।
ਜੇ ਚਾਹੇ ਸੁਲਤਾਂਨ ਜਾਨ ਬਖਸਾਈਯੇ ।
ਹੋ ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦੁ ਮਹਾਂਰਾਜੁ ਸਤਾਬ ਬੁਲਾਈਜੈ । ੧੨੪ ।
ਕੇਹਰ ਤੇ ਨਿਸ ਰਾਖਿਯਾ ਜਿਨੈ ਰੁਮਾਲ ਦੇ ।
ਸੋ ਕਿਉਂ ਸਾਹਿ ਬਿਸਾਰ ਪਰੇਹਿੰ ਬਸ ਕਾਲ ਦੇ ।
ਸੀਘਰ ਤਾਸ ਬੁਲਾਉ ਬਿਲੰਬੁ ਨ ਧਾਰੀਏ ।
ਹੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੈ ਪਗ ਲਾਗ ਸਤੀਰ ਉਬਾਰੀਏ । ੧੨੫ ।
ਦਿਨ ਚਲੀਸ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਕਿਲੇ ਪਠਾਇਆ ।
ਫਿਰਾਹੂੰਨ ਸੁਲਤਾਂਨਨ ਫੇਰ ਬੁਲਾਇਆ ।
ਤਾ ਕੇ ਫਲ ਕਛੁ ਲਾਗੇ ਲਾਗੈਂਰੇ ਸਹੀ ।
ਹੋ ਜੇ ਚਾਹੋ ਕੁਸਰਾਤ ਬੁਲਾਵੋ ਬੇਗ ਹੀ । ੧੨੬ ।
ਏ ਸੁਨ ਕੈ ਸੁਲਤਾਂਨ ਸੋਚ ਮਨ ਧਾਰੀਯਾ ।
ਨਿਸ ਕੇਹਰ ਪਟ ਬਾਤ ਸੁਨੀਂ ਜਬ ਸਾਰੀਯਾ ।

---

[1] ਕੈ

ਸੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਿਸ ਆਪ ਗਇਆ ਮਮ ਰਾਖ ਕੈ ।
ਹੰਟਿ ਨ ਸਤ ਸਾਚੀ ਕਹੀ ਬਾਤ ਅਬ ਭਾਖ ਕੈ । ੧੨੭ ।
ਦਿਲੀਸੰ ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਜੇਠੇ ਬਖਾਨੀ । ਨਿਸੰ ਖੇਦੁ ਧਾਏ ਕਹਿਯੋ ਸਾਚ ਮਾਨੀ ।
ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸੰ ਕਰੀ ਮੋ ਸਹਾਇੰ । ਨਿਵਾਰੇ ਕੁਰੰਗੇ ਸਮੇ ਕੋਂ ਬਚਾਇੰ । ੧੨੮ ।
ਤਿਸੈਂ ਦੇਹਿ ਦੀਹੰ ਮਨੋ ਸਿੰਘ ਚੰਡੰ । ਕਰੈਂ ਵਾਰ ਮੋ ਪੈ ਧਰੇ ਚੀਰ ਤੁੰਡੰ ।
ਭੁਜਾ ਦੰਡ ਜੋਰੰ ਸੁ ਦੂਰੰ ਨਿਵਾਰੇ ।
ਬਚਾਇਯੋ ਹਮੇਂ ਸਿੰਘ ਸਾਬੇ ਪਧਾਰੇ । ੧੨੯ ।
ਦੂਤੀ ਰਾਤ ਆਏ ਕਰੈ ਸੇ ਉਪਾਵੈਂ । ਹਨੀਂ ਸਿੰਘ ਸੇਰੰ ਲਗੇ ਮੋਹਿ ਘਾਵੈਂ ।
ਤਬੈ ਰਾਮਦਾਸੰ ਕੁਰੰਗੇ ਸਤਾਹੇ ।
ਕਰੀ ਜਿਂਯੁ ਕਰੀ ਬੇਗ ਮੇਰੀ ਪਨਾਂਹੇ । ੧੩੦ ।
ਹਮੇਂ ਤ੍ਰਾਸ ਸਿੰਘੰ ਭਈ ਬੁੱਧ ਹਾਂਨੰ ।
ਬਿਸਾਰਿਯੋ ਤਿਸੈ ਜਾਸ ਰਾਖੇ ਪਰਾਂਨੰ ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਭਾਖਿਯੋ ਤੁਮੇਂ ਬੈਦ ਬੀਰੰ ।
ਬਸੋ ਦੇਸ ਕੌਨੈਂ[1] ਰਹੋ ਕੌਂਨ ਤੀਰੰ । ੧੩੧ ।
ਹਮੇਂ ਮੱਦ੍ਰ ਦੇਸੀ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਦਿਲੀਸਾ ।
ਸੁਧਾਤਾਲ ਰਾਜੰ ਬਲੀ ਹਿੰਦ ਈਸਾ ।
ਤਿਸੰ ਪਾਦ ਕੰਜੰ ਬਨੀਂ ਪ੍ਰੀਤ ਐਸੇ ।
ਬਿਸੰਤੰ ਸਿਵਾਰੀ ਧਰਾ ਸੇਸ ਜੈਸੇ । ੧੩੨ ।
ਜਿਸੇ ਹੇਤ ਤੇਰਾ ਭਲਾ ਮੈਂ ਮਨਾਂਵੇ । ਚਹੋ ਜਿੰਦਗੀ ਰਾਵਰੀ ਸੋ ਬੁਲਾਵੇ ।
ਤੁਮੇਂ ਆਜੁ ਤਾਂ ਕੋ ਕਦਾਚੰ ਬਿਸਾਰੇ ।
ਨਿਸੰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੋ ਸਹੀ ਜਾਨੁ ਮਾਰੇਂ । ੧੩੩ ।
ਦਿਲੀਸੰ ਤਬੈ ਹਿੰਦ ਈਸੰ ਬੁਲਾਏ । ਪਠੇ ਨੇਬ ਮੰਤ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੀਰ ਆਏ ।
ਪਦੰ ਬੰਦ ਧਾਰੇ ਉਚਾਰੇ ਇਵਾਕੰ । ਚਿਤਾਰੇ ਜ਼ਹਾਂਗੀਰ ਸੀਨੇਂ ਸੁ ਪਾਕੰ । ੧੩੪ ।
ਗੁਰੂ ਏ ਉਚਾਰੇ ਸਿਧਾਰੋ ਪਿਛਾਰੇ[2] । ਕਹੋ ਸਾਹ ਪਿਆਰੇ ਹਮੇਂ ਹੈ ਕਨਾਰੇ ।
ਜਪੇ ਹੇਤ ਬਾਰੰ[3] ਕਲਿੰਦ੍ਰੀ ਕਰਾਰੇ । ਪ੍ਰਜਾ ਝੁੰਡ ਭਾਰੇ ਕਰੈਂ ਸੋਰ ਸਾਰੇ । ੧੩੫ ।
ਇਥੰ[4] ਨਾ ਪਧਾਰੇ ਹਮੇਂ ਹੈਂ ਸੁਖਾਰੇ । ਤਹਾਂ ਬੰਦ ਸਾਰੇ ਭਏ ਜੋ ਦੁਖਾਰੇ ।
ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਗਾਰੇ ਤਬੈ ਆ ਪੁਕਾਰੇ ।
ਹਮੇਂ ਆਸ ਧਾਰੇ ਛੁਟੈਂ ਸਾਫ ਬਾਰੇ । ੧੩੬ ।
ਟਕ ਕਰ ਜੋਰ ਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸਰ ਪੈ । ਲਗੇ ਕਰਨ ਪੁਕਾਰ ਹਿੰਦੇਸਰ ਪੈ ।
ਦ: ਜਿਮ ਕੋਟਿ ਛਿਆਂਨਵੇਂ ਮੈਂ ਸੋਮ ਹਰੀ ।
ਪ੍ਰਭ ਬੂਡਤ ਰਾਖਿਯਾ ਸਿੰਧ ਕਰੀ । ੧੩੭ ।
ਦ੍ਰੋਪਤਾ ਪਟ ਕੋਟ ਕਰੇ ਪਲ ਮੈਂ । ਪ੍ਰਭ ਪੂਤ ਸੰਦੀਪਨ ਜਿਉਂ ਜਲ ਮੈਂ ।
ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਹਿਤੰ ਭਵ ਖੰਭ ਫਟੇ । ਦਾਮੋਦਰ ਜਿਉਂ ਜੁਗ ਬਿਰਛ ਪਟੇ । ੧੩੮ ।

ਨੇ [2]ਖਿਛਾਰੇ [3]ਬਾਰੇ [4]ਇਤੇ

ਤੀਏ ਗੋਤਮ ਸ੍ਰਾਫੁ ਜਿਉ ਟਾਲ ਦਇਯੋ । ਸੁੱਗ੍ਰੀਵ ਹਿਤੰ ਹਤੁ ਬਾਲ ਕਿਯੋ ।
ਜਿਮ ਸੈਨ ਹਿਤੰ ਨ੍ਰਿਪ ਸੇਵ ਕਰੀ । ਰਹੇ ਧੰਨੇ ਕੈ ਹੁਵੈ ਦਾਸ ਹਰੀ । [illegible]
ਬਨ ਪਾਪ ਅਪਾਰ ਬਿਨਾਸਨ ਕੋ । ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ ਹੁਤਾਸਨ ਕੇ ।
ਕਟ ਸ੍ਰਿੰਖਲ ਬੰਦ ਛਡਾਇ ਸਭੈ । ਪ੍ਰਭ ਸਾਥ ਲੈ ਚਾਲੋ ਮੋਹਿ ਅਬੈ । ੧੪੦ ।
ਸੁਨ ਦੀਨ ਕੇ ਵਾਕ ਦਿਆਲ ਭਏ । ਕਹਿ ਮੰਤ੍ਰਨ ਕੋ ਇਹਿ ਵਾਕ ਦਏ ।
ਗੁਰ ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਸਾਹ ਸਾਂਹਨ ਕੇ ।
ਪਰੀ ਲਾਜ ਜਹਾਜੁ ਨਿਬਾਂਹਨ ਕੋ । ੧੪੧ ।
ਦਏ ਏਹੁ ਜਬਾਬੁ ਅਮੀਰਹਿ ਕੌਂ । ਕਹੋ ਜਾਇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਮੀਰਹਿ ਕੌਂ ।
ਪਦ ਸ੍ਰਿੰਖਲ ਬੰਦ ਸਮੂਹਿ ਬਢੇ । ਹਮ ਆਂਵਹਿ ਤਬੈ ਸਲੇਂਮ ਗਢੇ । ੧੪੨ ।
ਤਬ ਮੀਰ ਪੈ ਆਇ ਅਮੀਰ ਕਹਿਯੋ । ਗੁਰੂ ਆਵਤ ਨਾਂ ਗਢ ਬੈਠ ਰਹਿਯੋ ।
ਕਹੇ ਬੰਦ ਛਡਾਇ ਸਮੂਹਿ ਅਬੈ । ਢਿਗ ਆਂਵਹਿ ਹਮ ਜਹਾਂਗੀਰ ਤਬੈ । ੧੪੩
ਇਹਿ ਵਾਕ ਕਹੇ ਸੁਲਤਾਂਨ ਬਲੀ । ਗੁਰੂ ਜਿਉਂ ਚਾਹੇ ਸੋਈ ਬਾਤ ਭਲੀ ।
ਗਹਿ ਦਾਂਵਨੁ ਤਾਸ ਜਿਤੇ ਐਹੈਂ । ਤਿਹਿ ਛੋਰ ਦਿਹੋ ਘਰ ਕੋ ਜੈਹੈਂ । ੧੪੪ ।
ਫਿਰ ਆਇ ਅਮੀਰ ਕਹਿਆ ਗੁਰ ਪੈ । ਪ੍ਰਭ ਤੋਹਿ ਰਜਾਇ ਹਮੇਂ ਸਿਰ ਪੈ ।
ਗਹਿ ਦਾਂਵਨੁ ਤੋਹਿ ਜਿਤੇ ਤਰ ਹੈਂ । ਗੁਰ ਤਾਰੁ ਹਮੇਂ ਨੇ ਮਨੇਂ ਕਰਹੈਂ । ੧੪੫
ਲਏ ਬੋਲ ਹਜਾਰ ਲੁਹਾਰ ਤਬੈ । ਕਟ ਸ੍ਰਿੰਖਲ ਕੀਨੇਂ ਪਾਰ ਸਬੈ ।
ਬੰਦਸਾਲ ਨ ਬੰਧੂਆ ਏਕੁ ਰਹਿਓ ।
ਗੁਰ ਆਇਸੁ ਲੈ ਸਭ ਧਾਂਮ ਗਇਓ । ੧੪੬ ।

ਸੰਖ ਨਾਰੀ ਸੁਨਿਯੋ ਜੋ ਵਜੀਰੰ । ਦਏ ਫਾਰ ਚੀਰੰ ।
ਛੰਦ : ਨਿਸਾ ਨਾਥ ਨਾਂਮੰ । ਪਰੋ ਸੋਚ ਧਾਮੰ । ੧੪੭ ।
ਗੁਰ ਛੂਟ ਆਏ । ਹਮੇਂ ਜਾਂਨੁ ਘਾਏ ।
ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਜੇਤੇ । ਛੁਟੇ ਸੰਗ ਤੇਤੇ । ੧੪੮ ।
ਚੜੇ ਤਾਂ ਮੁਕਾਮੰ । ਚਲੇ ਜਾਂਹਿ ਧਾਮੰ ।
ਅਸੀਂ ਸੈਂ ਉਚਾਰੇਂ । ਹਿੰਦੀ ਸੈਂ ਜੁਹਾਰੇਂ । ੧੪੮ ।
ਤੁਰਾ ਖਾੜਾ ਪ੍ਰਸੱਤੇ । ਲੇ ਸੇਵਕ ਸਮਸੱਤੇ ।
ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਿਧਾਏ । ਗਜਾ ਰੂਢ ਆਏ । ੧੪੯ ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਆਗੇ । ਮਿਲੇ ਆਸੁ ਭਾਗੇ ।
ਲਏ ਆਇ ਪੌਰੰ । ਹਿੰਦੋ ਸੀਜ ਮੌਰੰ[1] । ੧੫੦ ।
ਪਦੰਬੁਜ ਜੁਹਾਰੇ । ਸਿੰਘਾਸਨ ਬੈਠਾਰੇ ।
ਚਢੇ ਤਖਤ ਸਾਹੰ । ਸੁ ਬੂਝੀ ਸਲਾਹੰ । ੧੫੧ ।
ਕਰੰ ਕੋ ਉਪਾਵੰ । ਕਹੋ ਹਿੰਦ ਰਾਵੰ ।
ਪਰੀ ਮੋਹਿ ਪੇਸੰ । ਭਈ ਜੋ ਲੰਕੇਸੰ । ੧੫੨ ।

---

[1] ਦੋਰੇ

ਤਿਨੰ ਕੂਰ ਆਏ । ਹਟੇਂ ਨਾ ਹਟਾਏ ।
ਗਹੀ [5]ਸਾਮ ਤੇਰੀ । ਰਖੋ ਜਾਨ ਮੇਰੀ । ੧੫੩ ।
ਗੁਰੂ ਦੀਨ ਬੰਧੰ । ਕਰੈ ਸਾਹਿ ਕੰਧੰ ।
ਧਰਿਯੋ ਧੀਰੁ ਦੀਨੋਂ । ਸਾਵਧਾਨੁ ਕੀਨੋਂ । ੧੫੪ ।
ਕਹੇ ਵਾਕ ਐਸੇ । ਸੁਧਾਪਾਨ ਜੈਸੇ ।
ਰਖੇ ਜਾਨ ਈਸੰ । ਡਰੋ ਨਾਂ ਦਿਲੀਸੰ । ੧੫੫ ।
ਸਾਹਿਬ ਬੰਧੁ[1] ਕਰਿਯੋ ਗੁਰ ਜਾਂ ਛਿਨਿ ਬਾਂਹਿ ਸਤੀ ਨ ਹਟਿਯੋ ਪਟ ਪਾਛੇ ।
ਜੋ ਦਮਕੇ ਮਣੀਵੇਂ ਕਰ ਮਾਲਕੇ ਜਿੰਯੁ ਨਿਸ ਸੋਂ ਮੁਸ ਪੂਰਨੁ ਆਛੇ ।
ਮੋਲ ਅਮਲ ਕਹੈਂ ਨ ਮਹੀ ਪਰ ਟੋਲ ਕਰੀ ਨ ਮਿਲੇਂ ਕਈ ਲਾਛੇ ।
ਫੇਰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਧੀਰੁ ਤਜਿਯੋਂ[2] ਮਨ ਮਾਂਗਨ ਕੀ ਉਪਜੀ ਤਬ ਬਾਛੇ । ੧੫੬ ।
ਗਾਬੁ ਕਰਿਯੋ ਜਹਾਂਗੀਰ ਗੁਰੂ ਦਿਸਿਏ ਜਪੁ ਨੀਲਘੁਮੇ ਦਰਸੱਈਯੇ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਨਿਜ ਬਾਂਹਿ ਤੇ ਕਾਢ ਕਹਿਯੋ ਗਰ ਸਾਹ ਭਲੇ ਕਰ ਲੱਈਯੇ ।
ਲੈ ਕਰ ਸਾਹੁ ਭਇਯੋ ਸਰਸਾ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਚਿਤੇ ਅਬ ਸੁਵਾਲੁ ਕਰੱਈਯੇ ।
ਹੇ ਗੁਰ ਏਕ ਦਿਹੋ ਮਣਵਾ[3] ਤਸਬੀ ਕਰ ਮੇਰ ਤੁਵੈ ਜਪੁ ਕੱਈਜੇ । ੧੫੭ ।
ਏ ਸੁਨ ਕੇ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੂ ਕਹਿਯੋ ਹੇ ਸੁਲਤਾਂਨ ਅਜੇ ਨਹਿ ਰਾਜੇ ।
ਮਾਲ ਅਠੋਤਰੀ ਨਾਲ ਇਸੇ[4] ਹੁਤੀ ਦੇਵ ਅਰੱਜਵ ਗ੍ਰਿਵ ਬਿਰਾਜੇ ।
ਅੰਗਦ ਦ੍ਵੈ ਭੁਜ ਦੰਡ ਨ ਕੇਸੁ ਜਿਗਾ ਕਲਗੀ ਪਵਰੀ ਜੁਗ ਛਾਜੇ ।
ਏ ਸਭ ਛਾਡ ਗਇਯੋ ਗੁਰੁ ਸਾਹੀ ਕੇ ਤੋਹਿ ਦਏ ਨਹਿ ਏਨ ਨਿਲਾਜੇ । ੧੫੮ ।
ਸਾਹਿ ਵਿਲੋਕ ਤਬੈ ਦਿਸ ਸਾਹੀ ਕੀਏ ਅਪੁਨੈ ਮੁਖ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ ।
ਐਸੀ ਏਇ ਮਾਲ ਸਮਾਂਨ[5] ਦਿਵਾਂਨ ਜੂ ਹੈ ਤੁਮਰੇ ਕੋਊ ਧਾਮ ਮਝਾਰੇ ।
ਆਪਨੋਂ ਮਾਨੁ ਬਢਾਂਵਨ ਕੇ ਹਿਤਿ ਬੋਲਿ ਉਠਿਯੋ ਇਮ ਸਾਹਿ ਅਗਾਰੇ ।
ਰਾਵਰੋ ਤੇਜੁ ਪ੍ਰਤਾਪੁ ਸਲਾਮਤ ਏਕੁ ਕੇ[6] ਬੀਸ ਕਦੋਂਉ ਦਿਖਾਰੇ । ੧੫੯ ।
ਏ ਸੁਨ ਤੋਂ ਸੁਲਤਾਂਨ ਕਹਿਯੋ ਅਬ ਬੇਗ ਲਿਆਉ ਹਜੂਰ ਹਮਾਰੇ ।
ਯਾ ਸਮ ਹੋਇ ਨਿ ਹੋਇ ਕਿਧੋ ਧਰ ਤੀਰ ਲਹੋਂ[7] ਇਸ ਕੇ ਸੰਗ ਹਾਰੇ ।
ਮੋਲ ਮਿਲੇ ਸਮਤੋਲੁ ਮਿਲੇ ਦੁਤ ਗੋਲੁ ਮਿਲੇ ਹਰੂਏ ਅਰ ਭਾਰੇ ।
ਏ ਸੁਨ ਮੀਰ ਕੇ ਵਾਕ ਵਜੀਰੁ ਸੁ ਮਾਲ ਨਮਿੱਤ ਨਿਕੇਤ ਪਧਾਰੇ । ੧੬੦ ।
ਸਾਹੀ ਨਿਜ ਆਇਯੋ ਧਾਂਮ ਹੀਰੇ ਹਾਰ ਹੇਰੇ
ਬਾਂਮ ਜਾਂਮ ਦੁਵੈ ਕਲਾਪੁ ਕੇ ਨ ਪਾਏ ਤਾਸੁ ਸਾਂਨੀ ਕੇ ।
ਜਰਾਉ ਕੀ ਦੁਕਾਂਨ ਮੈਂ ਨ ਸਾਹੂਕਾਰ ਕਾਨ
ਮੈਂ ਨ ਖਾਂਨ ਹਿੰਦਵਾਂਨ ਮੈਂ ਨ ਅੰਗ ਮੁਗਲਾਂ ਨੀਕੇ ।
ਪਾਏ ਨਾਂ ਘਰਾਨੈ ਮੈਂ ਨ ਸਾਹ ਕੇ ਖਜਾਂਨੇ
ਮੈਂ ਨ ਖਾਸ ਜਹੁਰਖਾਂਨੇ ਮੈਂ ਨ ਬੀਚ ਜੇਬ ਦਾਨੀ ਕੇ ।

[1]ਅੰਧੁ [2]ਧਜਿਯੋ [3]ਮਣੀਆ [4]ਇਹੋ [5]ਮਹਾਨ [6]ਕੋ [7]ਲਹੋ

ਠੌਰ ਠੌਰ ਹੇਰ ਹਾਰ ਹਾਰਿਓ ਝਖ ਮਾਰ ਚੰਦੂ
ਹੀਰੇ ਹਾਥ ਆਵੈ ਨਾ ਸੁਰੇਸ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕੇ । ੧੬੧ ।

ਕਬਿਤ : ਆਇਓ ਨਿਜ ਭੌਨ ਭਾਲ ਖਾਸ ਕੀ ਖਜਾਨੇ
ਮਾਲ ਟਾਲ ਵਾਲ ਕਰਿਯੋ ਚਹੇ ਸਾਹ ਤੀਰ ਆਇ ਕੈ ।
ਸੁਨੋਂ ਸੁਲਤਾਨ ਅਸਮਾਨ ਕੀ ਪਿਦਾਇਸ਼ਏ
ਮਹੀ ਮੈ ਨ ਖਾਨ ਯਾਂਕੀ ਯੋਂ ਕਹਿਓ ਸੁਨਾਇ ਕੈ ।
ਬੋਲਿਓ ਜਹਾਂਗੀਰੁ ਮੀਰੁ ਸੁਨੁ ਹੇ ਵਜੀਰ ਚੰਦੂ
ਐਸੀ ਮੇਰੇ ਬੀ ਸਮਾਲ ਤੈ ਨ ਕਹਿਯੋ ਗਾਇ ਕੇ ।
ਸਾਹਿ ਸੋ ਭੁਜਾ ਉਠਾਇ ਕਹਿਯੋ ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਰਾਇ
ਖੱਖਾ ਪਕਰਾਉ ਮੋਹਿ ਮਾਲਾ ਦਿਯ ਮੰਗਾਇ ਕੇ । ੧੬੨ ।

ਸਵੈਯਾ : ਫੇਰ ਕਹਿਯੋ ਗੁਰ ਕੋਪੁ ਕਰਾਲ ਕੇ ਨੈਨ ਸ੍ਰਿ ਵੀਰੁ ਹੈ ਸਾਹਿਸੋਂ ਬਾਤੈਂ ।
ਰਾਜ ਅਧੇਰੁ ਪਰੋ[1] ਤੁਮਰੇ ਮਮ ਤਾਤੁ ਕੀਓ ਸਾਹੀ ਧਾਮ ਨਿਪਾਤੇ ।
ਕੌਨਿ ਹਯਾਤ ਰਹਿਯੌ ਜਗ ਚਾਰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਜਾਂ ਦਿਨ ਪਾਂਹਿ ਬਢਾਤੇ[2] ।
ਦੇਂਹਿ ਸੰਜਾਇ ਤਹਾਂ ਤੁਮ ਕੋ ਜਬ ਪੀਰੁ ਭਰੇ ਤਵ ਤੀਰ ਸਫਾਤੇ । ੧੬੩ ।

ਸਵੈਯਾ : ਕਾਂਪ ਉਠਿਯੋ ਜਹਾਂਗੀਰ ਸਿੰਘਾਸਨੁ ਕੋ ਪਕੈ ਬਾਤ ਗੁਰੂ ਜਬ ਆਖੀ ।
ਚੋਰ ਗਹੋ ਅਪਨਾਂ ਰਾਂਮਦਾਸ ਜੂ ਦੋ ਕਰ ਜੋਰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਭਾਖੀ ।
ਮੈਂ ਨ ਕਰੋਂ ਪੱਖੁ ਯਾ ਖਲ ਕੋ ਪੂਤ ਮੋ ਤਵ ਬੀਚ ਸਚੀਰ ਵਸਾਖੀ ।
ਸਾਹੀ ਕੋ ਸ੍ਰਿਖਲ ਪਾਇ ਤਬੈ ਗੁਰ ਘੇਰ ਲਇਯੋ ਮਧ ਭੌਨ ਕੀ ਰਾਖੀ । ੧੬

ਦੋਹਰਾ : ਚੰਦੂ ਸਾਹੀ ਕੋ ਤਬੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੰਗੁਲੁ ਪਾਇ ।
ਭੇਜਿਯਾ ਡੇਰੇ ਆਪਣੇ ਚਹੁੰ ਦਿਸਿ ਪਹਿਰਾ ਲਾਇ । ੧੬੫ ।

ਸੋਰਠਾ : ਬਾਜਸਾਲਿ ਮਧ ਆਇ । ਬਾਂਧਿਯਾ ਥੰਮ੍ਹ ਗਡਾਇ ਕੇ ।
ਪੰਲ ਪੰਜ ਪੌਲੇ ਲਾਇ ਸੰਗਤ ਚੰਦੂ ਚੁਗਲ ਕੋ । ੧੬੬ ।

ਚੌਪਈ : ਤੌਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਇਹਿ ਵਾਕੁ ਉਚਾਰਾ । ਸਭ ਸੰਗਤ ਕੋ ਹੁਕਮ ਹਮਾਰਾ ।
ਸਾਹੀ ਕੇ ਸਿਰ ਪਾਂਚ ਪਜਾਰ । ਜੋ ਸਿੱਖ ਲਾਵੇ ਸਾਂਝ ਸਕਾਰ । ੧੬੭ ।
ਤੌਂ ਕੇ ਪੂਤ ਜੀਏਂ ਜਗ ਮਾਂਹੀ । ਸੰਕਟੁ ਹੋਇ[3] ਨ ਤਾਸ ਕਦਾਂਹੀ ।
ਸਾਹੀ ਕਾ ਮੁਖੁ ਹੇਰੇ ਜਬੈ । ਪੌਲੇ ਪਾਚ ਲਗਾਵੈ ਤਬੈ । ੧੬੮ ।
ਜਬ ਗੁਰ ਕਾ ਸਿੱਖ ਕਾਜ ਸਿਧਾਵੈ । ਮਾਰਗ ਮੋ ਸਾਹੀ ਮਿਲ ਜਾਵੈ ।
ਤਾਂਕੀ ਪਗਰੀ ਲਏ ਉਤਾਰੈ । ਲਾਵੈ ਪਨੀਹੀ ਸਾਤ ਸਹਾਰ । ੧੬੯ ।
ਐਸੇ ਸਗੁਨੁ ਮਨਾਵੈ ਕੋਇ । ਤਾ ਕਾ ਸਭੁ ਕਾਰਜ ਸਿਧ ਹੋਇ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਅਰਿਜਨੁ ਹੋਇ ਦਿਆਲੁ । ਨਿਹਿਚੈ ਸਿੱਖ ਕੋ ਕਰੇ ਨਿਹਾਲ । ੧੭
ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਇਹਿ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ । ਤਿਸੀ ਸਮੈਂ ਸਾਹ ਕੀਏ ਤਿਯਾਰੇ ।
ਚਤੁਰੰਗਨ ਸੈਨਾ ਸੰਗ ਸਾਜ । ਰਥ ਪੈਦਲ ਬਾਜੀ ਗਜ ਰਾਜ[4] । ੧੭੧ ।

---

[1]ਪਰਿਓ [2]ਬਢਾਤੇ [3]ਹੋਇ [4]ਬਾਜ

ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਲੌਪੁਰ ਕੋ ਆਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹ ਕੇ ਸੰਗ ਸਿਧਾਇਆ।
ਚੰਦੂ ਸਾਹੀ ਸੰਗਲ ਪਾਇ। ਤੋਰਿਆ ਸੈਨਾ ਸੰਗ ਬਧਾਇ। ੧੭੨।
ਨੂਰ ਮਹਿਲ ਆਇਆ ਸਾਹ ਜਬੈ। ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ ਗਇਆ ਗੁਰੂ ਤਬੈ।
ਗੋਇੰਦਵਾਲ[1] ਗਇਯੋ ਸੁਲਤਾਂਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁਚਿਯੋ ਗੁਰ ਆਂਨ। ੧੭੩।
ਲੌਪਰ ਕੀਓ ਸਾਹ ਪਰਵੇਸੁ। ਸੀਘਰ ਪਹੁਚਿਯੋ ਤਾਂਹਿ ਹਿੰਦੇਸੁ।
ਚੰਦੂ ਕੇ ਸੰਗੁਲੁ ਗਲ ਪਾਇ। ਲੌਪੁਰ ਕੇ ਟੁਕੜੇ ਮੰਗਵਾਇ। ੧੭੪।
ਜੋ ਪਹੁਚੇ ਤਾਂ ਕੋ ਸਿੱਖ ਤਹਾਂ। ਗੁਰ ਹਿਤ ਸਿਕਤਾ ਲੇਤੋ ਜਹਾਂ।
ਤਿਸੀ ਭਠ ਪਰ ਠਾਢੋ ਆਇ। ਤਪਤ ਰੇਤੁ[2] ਜਿੰਹਿ ਲੇਤ ਮੰਗਾਇ। ੧੭੫।
ਭਠਿਆਰੇ ਸਿੱਖ ਹੇਰਿਯੋ ਜਬੈ। ਤਪਤ ਰੇਤੁ ਡਾਰਿਯੋ ਉਰ ਤਬੈ।
ਫਿਰ ਭਠਆਰੇ ਐਸੇ ਕਹਾ। ਗੁਰ ਦੋਖੀ ਤੇ ਜੀਵਤ ਰਹਾ। ੧੭੬।
ਬਹੁਰ ਖੰਜ ਕਰਛੇ ਕੀ ਮਾਰੀ। ਉਦਰ ਆਂਦ ਕਢ ਭੂੰਮ ਖਿਲਾਰੀ।
ਜੋ ਸਭ ਖਬਰ ਭਈ ਗੁਰ ਤੀਰ। ਚੰਦੂ ਹਤਾ ਭਠਾਰੇ ਬੀਰ। ੧੭੭।
ਤਬ ਗੁਰ ਜੁਗ ਰਾਸਭ ਮਗਵਾਏ। ਸਿਯਾਂਮ ਰੰਗ ਸਮ ਕਾਕ ਸੁਹਾਏ।
ਕੀਕਰ ਕੀ ਘਤ ਗ੍ਰੀਵ ਪੰਜਾਰੀ। ਕਾਚਾ ਚਰਮੁ ਜੇਵਰੀ ਡਾਰੀ। ੧੭੮।
ਚੰਦੂ ਕੇ ਜੁਗ ਪਾਂਇ ਪਵਾਇ। ਪਾਛੈ ਦਏ ਚੰਡਾਰ ਲਗਾਇ।
ਹਾਕ ਚਲੇ ਰਾਸਭ ਦਿਸ ਤਹਾਂ। ਗੰਜ ਚਲਾ ਢਿਗ ਲੌਪੁਰ ਜਹਾਂ। ੧੭੯।
ਲਘ ਸੰਕਾ ਜਿੰਹਿ ਕਰੰਹਿ ਕਿਰਾਰੀ। ਮੂਤ੍ਰ ਪੁਰੀ ਖਦੂਰ ਗੰਧ ਦੁਖੁ ਭਾਰੀ।
ਤਹਾਂ ਦੇਹ ਚੰਦੂ ਕੀ ਧਰੀ। ਗਏ ਚੰਡਾਰ ਆਪ ਨਿਜ ਘਰੀ। ੧੮੦।
ਰਾਸਭ ਘਰ ਘੁੰਮਆਰਾਂ ਗਏ। ਤਾਂ ਤਬੈ ਰਯਾ ਬਿਧਿ ਗੁਰ ਲਏ।
ਪੁਨ ਗੁਰੂ ਕਇਯੋ ਤੀਰ ਸੁਲਤਾਂਨ। ਮਾਲਾ ਦਈ ਧਾਂਮ ਤੇ ਆਨ। ੧੮੧।
ਚੰਦੂ ਕਾਲ ਕਥਾ ਗੁਰ ਭਾਖੀ। ਹਮੈਂ ਨ ਕਹੋ ਸਾਹ ਟਿਮ ਆਖੀ।
ਤੁਮ ਨਿਜ ਤਾਤ ਬੈਰੁ ਅਬ ਲਇਯੋ। ਮੈਂ ਤੁਮ ਤੇ ਪ੍ਰਭ ਫਾਰਕ ਭਇਯੋ। ੧੮੨।
ਆਗੈ ਰਿਸੈ ਜੁ ਤੌ ਸੰਗ ਕੋਈ। ਪਰੈ ਹਾਵੀਯੇ ਦੋਜਕ ਸੋਈ।
ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਜਬੈ ਜਹਾਂਗੀਰ। ਗੁਰ ਆਇਯੋ ਡੇਰੇ ਧਰ ਧੀਰ। ੧੮੩।
ਕਾਜੀ ਸੁਤਾ ਕਵਲ ਦੇ ਨਾਂਮ। ਗੁਰ ਕੋ ਸਿਮਰੈ ਆਠੋ ਜਾਂਮ।
ਜਬ ਗੁਰੂ ਚਢੈ ਸੈਰ ਕਹੂੰ ਬੇਰੇ। ਹੇਰੇ ਬੈਠ ਅਵਾਸ ਬਨੇਰੇ। ੧੮੪।
ਕਾਜੀ ਕੇ ਤਾਜੀ ਇਕ ਐਸਾ। ਮਾਨੋ ਖਿੰਗੁ ਸੁਭ ਕੋ ਜੈਸਾ।
ਸੋ ਗੁਰ ਲਇਆ ਮੋਲੁ ਕਰਵਾਇ। ਦਾਂਮ ਦੇਨ ਦਿਨ ਕਹਿਆ ਸੁਨਾਇ। ੧੮੫।
ਦੀਪਮਾਲ ਮੇਲਾ ਹੁਵੈ ਜਬੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਂਵੈ ਹਮ ਤਬੈ।
ਤਹਾ ਖਜਾਂਨਾ ਚਢੈ ਅਪਾਰ। ਲੀਜੋ ਦਾਂਮ ਤਬੈ ਤੁਮ ਤਾਰ। ੧੮੬।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਲਇਆ ਬਾਜੁ ਮੰਗਾਇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਡੇਰੇ ਬਾਂਧਿਆ ਆਇ।
ਕਛੁ ਕੁ ਦਿਵਸ ਬੀਤੇ ਪੁਨ ਤਬੈ। ਕਾਜੀ ਗਇਯੋ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਤਬੈ। ੧੮੭।

---

[1] ...ਲ [2] ਰੇਜ

ਮਾਂਗਤ ਦਾਂਮ ਕੋਪ ਕਹਿ ਐਸੇ । ਹੌਂ ਦਮਾਦ ਲੇਵੈਹਿਗੇ ਪੈਸੇ ।
ਤਬ ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਰਾਖੀਓ ਯਾਦ । ਵੇਖੋ ਅਬ ਕੋ ਬਨੈਂ ਦਮਾਦ । ੧੮੮ ।
ਕਰ ਝਗਰਾ ਕਾਜੀ ਉਤ ਗਇਆ । ਆਪੁਨਾ ਧਾਂਮ ਪਰਾਪਤ ਭਇਆ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਹੇ ਆਪਨੇਂ ਡੇਰੇ । ਸਾਹੁ ਗਇਯੋ ਨਦ ਪਾਰ ਅਖੇਰੇ । ੧੮੯ ।
ਸਨੈ ਸਨੈ ਆਗੇ ਕੌਂ ਧਾਇਆ । ਸਾਰਦਰੇ ਡੇਰਾ ਸਾਹ ਪਾਇਆ ।
ਕਛੁਕ ਦਿਵਸ ਬੀਤੇ ਤਿੰਹਿ ਜਬੈ । ਸਾਹ ਸਤੀਰੂ ਸਾਹ ਭਇਯੋ ਤਬੈ । ੧੯੦ ।
ਮਾਰਤ ਭਈ ਨਿਮਾਫਕ ਤਾਂ ਕੋ । ਜਹਾਂਗੀਰ ਸਾਹ ਨਾਂਮੁ ਸੁ ਜਾ ਕੋ ।
ਮਿਲੀ ਪਵਨ ਪਵਨ ਕੇ ਸਾਥਾ । ਰਹੀ ਜਗਤ ਜੁਗ ਏ ਤਿਸ ਗਾਥਾ । ੧੯੧ ।
ਨੇਕੀ ਬਦੀ ਜਗਤ ਮੈਂ ਰਹੀ । ਮਿਲੀ ਦੇਹ ਖੇਹ ਮੋਂ ਸਹੀ ।
ਰਾਵੂ ਰੰਕੂ ਤਬ ਹੋਤ ਬਰਾਬਰ । ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਧਰ ਧਰੇਂਹਿ[1] ਉਜਾਗਰ[2] । ੧੯੨ ।
ਹਿੰਦੂ ਮਢੀ ਤੁਰਕੁ ਧਰ ਗੋਰ । ਪਾਛੈ ਕਰੇਂਹਿ ਖਿਨਕੁ ਮਿਲ ਸੋਰ ।
ਅਮਕਾ ਮੁਇਆ ਨਾਂਮੁ ਬਤ ਲੇਹੋਂ । ਅਪੁਨਾ ਮਰਨ ਮਨੋ ਬਿਸਰੇ ਹੈਂ । ੧੯੩ ।
ਇਹੀ ਜਗਤ ਮੈਂ ਅਜਬ ਤਮਾਸਾ । ਜਿਉਂ ਪਾਂਨੀ ਮੈਂ ਪਰਤ ਪਤਾਸਾ ।
ਪਰਿਯੋ ਖਰਿਯੋ ਨਿਸਚੈ ਤਿੰਹਿ[3] ਜਾਨੋਂ ।
ਤਿਉਂ ਸਭ ਦੇਹ ਜਗਤ ਮੈਂ ਮਾਨੋ । ੧੯੪ ।
ਜਸੁ ਅਬਜਸੁ[4] ਦੋਊ ਸੰਗ ਬਸੇ ਹੈਂ । ਇੰਤਿ ਉਤ ਸਭ ਕੈ ਸੰਗ ਸਧੇ ਹੈਂ ।
ਜਹਾਂਗੀਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਗੁਰ ਜੂ ਕੇ । ਸਨਮੁਖ ਰਹੇ ਕਹੂੰ ਨਹੀ ਚੂਕੇ । ੧੯੫ ।
ਜੋ ਜਗ ਜਸੁ ਲੈ ਗਇਆ ਮਹਾਂਨ । ਆਗੈ ਹੂੰ ਹੈ ਸਾਂਹਿ ਜਹਾਂਨ ।
ਤਾਸ ਕਥਾ ਅਬ ਕਹੋ ਉਚਾਰ । ਜਿਉਂ ਗੁਰ ਸੰਗ ਮਾਂਡੀਉ ਨਿਰਾਰ । ੧੯੬ ।
ਸਾਹ ਦਰਿਓ ਤਬ ਦੂਤੂ ਸਿਧਾਇਆ । ਸਾਹਿਜਹਾਂ ਢਿਗ ਸੋ ਚਲ ਆਇਆ ।
ਕੁੱਪਾ[5] ਰੁਢਿਆ ਕਹਿਆ ਸੁਨਾਇ । ਲਹੌਰ ਦਈ ਹਟਤਾਂਲ ਕਰਾਇ । ੧੯੭ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੁਣ ਪਾਇਆ । ਕੁੱਪਾ ਰੁਢਿਆ ਤੇਲ ਮੁਧਾਇਆ ।
ਚਲੋ ਹਮੈਂ ਚਾਲਹਿ ਨਿਜ ਧਾਂਮ । ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਚਲ ਕਰਹਿ ਆਰਾਂਮ । ੧੯੮ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਗੁਰ ਬੋਲ ਸੁ ਦੂਤੀ । ਦੇ ਮੁੰਦਰੀ ਕਹਿਓ ਜਾਹਿ ਸਪੂਤੀ ।
ਕੌਲਾਂ ਕਰਦੀ ਜੋ ਸਮਝਾਇ । ਲਿਯਾਉ ਮੋਹਿ ਢਿਗ ਅਬੈ ਬੁਲਾਇ । ੧੯੯ ।
ਸੋ ਦੂਤੀ ਸੀਘਰ ਚਲ ਗਈ । ਕਵਲ ਕਵਰ ਢਿਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਈ ।
ਦੇ ਮੁੰਦਰੀ ਨੀ ਕੈ ਸਮੁਝਾਇ । ਲੈ ਆਈ ਗੁਰ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇ । ੨੦੦ ।
ਤਬ ਹੀ ਚਾਢ ਸਿਯੰਦਨ ਲਈ । ਸੈਨਾਂ ਪ੍ਰਿਤ ਐਸੇ ਕਹਿ ਦਈ ।
ਹਮ ਚਾਲਹਿ ਤੁਮ ਆਵਹੁ ਬੀਰ । ਸਭੁ ਡੇਰਾ ਲੈ ਸਾਥ ਵਹੀਰ । ੨੦੧ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਐਸੇ ਜਾਤ ਅਗਾਰੇ । ਜਨ ਰੁਕਮਨ ਲੈ ਕ੍ਰਿਸਨ ਸਿਧਾਰੇ ।
ਪਾਛੈਂ ਸੈਂਨਾ ਆਵਤ ਐਸੇ । ਕੁੰਦਨ ਪੁਰ ਤੇ ਹਲ ਧਰੁ ਜੈਸੇ । ੨੦੨ ।
ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁਚੇ ਆਇ । ਵਸੇ ਧਾਂਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੁਖੁ ਪਾਇ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਮੂੰ ਕੁਸਲ ਸੋਂ ਆਈ । ਰਾਂਮਦਾਸ ਪੁਰ ਭਈ ਵਧਾਈ । ੨੦੩ ।

---

[1]ਰਹੇ [2]ਹਉ ਜਾਰ [3]ਤੁਮ [4]ਅਪਜਸੁ [5]ਕੁੱਖਾ

ਉਤ ਲਹੌਰ ਇਕਠੇ ਭਏ ਬਾਈ ਸੂਬੇ ਆਇ ।
ਸਾਹਿਜਹਾਂ ਕੇ ਤਿਲਿਕਿ ਹਿਤਿ ਬੈਠਾ ਸਭਾ ਲਗਾਇ । ੨੦੪ ।
ਰਰ ਅਨੇਕ ਉਤਸਾਹਿ ਤਖਤ ਬਹਾਇਆ ਬਾਦਸਾਹੁ ।
ਸਾਹਿਜਹਾਂ ਪਤਸਾਹਿ ਕੀਯਾ ਵਜੀਰੁ ਵਜੀਰਿ ਖਾਂ । ੨੦੫ ।
ਤਿਸੀ ਸਮੈਂ ਕਾਜੀ ਸੁਲਤਾਨੀ । ਜਾ ਚਬੂਤਰੇ ਏਹੁ ਬਖਾਂਨੀ ।
ਮੋ ਦੁਹਿਤਾ ਕਵਲਾਂ ਜਿੰਹਿ ਨਾਂਮਾਂ ।
ਹਰਿਗੁਬਿੰਦੁ ਲੈ ਗਿਆ ਸੁ ਧਾਂਮਾਂ । ੨੦੬ ।
ਤਬ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਯੌਂ ਕਹਿ ਦਇਆ । ਰੇ ਕਾਜੀ ਕੇ ਅਚਰਜੁ ਭਇਆ ।
ਕਵਲਾ ਤੋ ਹਰਿ ਕੀ ਜਗੁ ਜਾਨੈਂ । ਹਰਿ ਅਰਧੰਗੀ ਬੇਦ ਬਖਾਨੈਂ । ੨੦੭ ।
ਹਰਿਗੁਬਿੰਦੁ ਪ੍ਰਭ ਹਰਿ ਅਵਤਾਰਿ । ਕਵਲਾ ਆਦਿ ਤਿਸੈ ਅਧਕਾਰਿ ।
ਯੌਂ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਇਆ ।
ਰੇ ਕਾਜੀ ਕਿਉਂ ਸੋਰੁ ਮਚਾਇਆ । ੨੦੮ ।
ਬਾਲਾ ਸਾਹੁ ਨ ਘਾਤ ਪਛਾਨੈਂ । ਜੋ ਮੰਤ੍ਰੀ ਭਾਖੇ ਹੋਈ ਮਾਨੈਂ ।
ਹਾਸੀ ਕਰ ਦਈ ਬਾਤ ਬਹਾਇ ।
ਬੈਠਾ ਕਾਜੀ ਨਿਤ ਘਰਿ ਆਇ । ੨੦੯ ।
ਇਤਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੀਰ । ਕਵਲ ਕਵਰ ਮਾਤਾ ਧਰ ਧੀਰ ।
ਹਾਥ ਜੋਰ ਇਹਿ ਬਾਤ ਅਲਾਈ । ਜਗਤ ਸੀਰੁ ਦੀਜੈ ਜਗਰਾਈ । ੨੧੦ ।
ਤਬ ਸੀ ਗੁਰ ਇਹ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ । ਅਬ ਤੇਂ ਬ੍ਰਿਹਮ ਅਚਰਜ[1] ਹਮ ਧਾਰੇ ।
ਸਭ ਇੰਦ੍ਰੀ ਰਸੁ ਫੋਕਟ ਮਾਂਨਾਂ । ਘਰੁ ਬਨੁ ਬਨੁ ਘਰ ਸਮਸਰ ਜਾਂਨਾਂ । ੨੧੧ ।
ਛੱਤ੍ਰੀ ਧਰਮ ਕਰਮ ਨਿਰਿਬਾਂਹੋਂ । ਹਿੰਦ ਲਾਜ ਸਭ ਰਾਖੀ ਚਾਹੋਂ ।
ਤੀਰਥ ਧਾਂਮ ਜਗਤ ਮੈਂ ਜੇਤੇ । ਅਦਬ ਪਰਹਰੇ ਤੁਰਕਾਂ ਤੇਤੇ । ੨੧੨ ।
ਯਾਂ ਸੋਂ ਕਰੋਂ ਜੰਗ ਜਗ ਮਾਂਹੀ । ਹਨੋਂ ਤੁਰਕ ਛਾਡੋ ਛਿਤ ਨਾਂਹੀ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤਿੰਹਿ ਕਾਲਾ ।
ਲਗੇ ਕਹਿਨ ਪੁਨ ਵਾਕ ਰਸਾਲਾ । ੨੧੩ ।
ਸ੍ਰੀ ਕਵਲਸਰੁ ਤੁਮਰੇ ਨਾਂਮਾਂ । ਮੋ ਬਰ ਭਇਓ ਤੋਹਿ ਬਪੁ ਬਾਂਮਾਂ ।
ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੁ ਹਮਰੋ ਗਾਤਾ । ਮਿਲੇ ਰਹੇ ਜੁਗ ਸਰ ਦਿਨ ਰਾਤਾ । ੨੧੪ ।
ਸੁਤਿ ਹਿਤਿ ਬਾਰਜ ਸਰ ਇਸਨਾਂਨਾ । ਤੀਨ ਬਾਰ ਜੋ ਕਹੈਂ ਸੁਜਾਂਨਾਂ ।
ਨਰੁ ਨਾਰੀ ਦੋਊ ਮਿਲ ਨਾਂਵਹਿ । ਚਿਰੰ ਜੀਉ ਸੁਤੁ ਨਿਸਚੈ ਪਾਂਵਹਿ । ੨੧੫ ।
ਮੋਛ ਹੇਤ ਨਾਵੈਂ ਤ੍ਰੈ ਵਾਰਾ । ਸੋ ਨਰੁ ਪਾਵੈਂ ਮੁਕਤ ਦੁਵਾਰਾ ।
ਐਸੇ ਬਰ ਕਵਲਾਂ ਪ੍ਰਿਤ ਭਏ । ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਪ੍ਰਭ ਹਿਤਿ ਕਰ ਦਏ । ੨੧੬ ।
ਤਿਸੀ ਸਮੈਂ ਪੱਟੀ ਕੇ ਖੱਤ੍ਰੀ । ਆਏ ਝਗਰਨ ਲੇ ਕਰ ਪੱਤ੍ਰੀ ।
ਐਸੇ ਉਂਨ ਮੁਖ ਕੀਨ ਉਚਾਰਾ । ਜਰ ਖਰੀਦ ਇਹ ਚੱਕ ਹਮਾਰਾ । ੨੧੭ ।

---

[1] ਚਰਜ

ਵਹੀ ਸਹੀ ਹਮਰੀ ਤੁਮ ਜਾਨੋਂ । ਛੋਡ ਦੇਹੁ ਇਹਿ ਠੌਰ ਮਹਾਨੋਂ ।
ਕੈ ਚਾਲੋ ਮਮ ਸੰਗ ਲਹੌਰ । ਕੈ ਸੀਘਰ ਛਾਡੋ ਇਹਿ[1] ਠੌਰ । ੨੧੮ ।
ਨੰਦ ਚੰਦੁ ਖੱਤ੍ਰੀ ਕੋ ਨਾਂਮਾਂ । ਬਾਂਭੇ ਗੋਤ੍ਰ ਕਹੇ' ਨਰ ਬਾਂਮਾਂ ।
ਕਹੈ ਦੁਬੈਨ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਿਤ ਨੀਚੁ । ਆਈ ਨਿਕਟ ਨੀਚ ਕੀ ਮੀਚੁ । ੨੧੯ ।
ਨੈਕੁ ਨ ਬਾਂਭਾ ਹਟੇ ਹਟਾਇਆ । ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹੀਏ ਰੋਖੁ ਬਢਾਇਆ ।
ਹੁਕਮੁ ਦੀਆ ਸੈਨਾਪ੍ਰਿਤ ਐਸੇ । ਕਰੋ ਹਾਲ ਇਸਿ ਚੰਦੂ[2] ਜੈਸੇ । ੨੨੦ ।
ਤਬੈ ਸੈਨ ਸੀਘਰ ਬਲਧਾਰ । ਨੰਦ ਚੰਦੁ ਬਾਂਭਾ ਗਹਿ ਨਾਰ ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਖੰਭ ਸੇਤੀ ਬੰਧਵਾਇ । ਬਾਸ ਪੋਟ ਤਿੰਹਿ ਸੰਗ ਤੁਰਾਏ । ੨੨੧ ।
ਬਹੁਰ ਜੇਵਰੀ ਪਾਂਇ ਪਵਾਇ । ਰਾਸਵਜੋਰ ਦੀਆ ਖਿੰਜਵਾਇ ।
ਗਏ ਪ੍ਰਾਂਨ ਤਬ ਦੂਰ ਬਗਾਇਆ । ਤਾਂਕਾਂ ਸੁਤ ਲੌਪੁਰੇ ਸਿਧਾਇਆ । ੨੨੨ ।
ਲੈ ਗਇਆ ਲੋਥ ਤਾਤ ਕੀ ਤਾਂਹਿ । ਸਾਹਿਜਹਾਂ ਜਿਹਿ ਹੈ ਨਰਨਾਂਹ ।
ਰਾਮਦਾਸ ਕੀ ਦਈ ਦੁਹਾਈ । ਸਾਹਿਜਹਾਂ ਤਬ ਏਹ ਅਲਾਈ । ੨੨੩ ।
ਕਹੁ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਕੋ ਹੈ ਏਹੁ । ਇਸ ਕਾ ਨਿਆਉ ਤੁਰਤ ਕਰ ਦੇਹੁ ।
ਤਾਂ ਛਿਨ ਐਸੇ ਕਹਿਆ ਵਜੀਰ । ਜਹਾਂਗੀਰ ਸਾਹ ਦਈ ਜਗੀਰ । ੨੨੪ ।
ਤਾਂ ਪਰ ਬਾਂਭੇ ਕਰਤ ਬਿਖਾਦਾ । ਇਨ ਕਾ ਝੂਠਾ ਸਰਬ ਤਗਾਦਾ ।
ਰਾਮਦਾਸ ਸਾਚੇ ਜਗ ਮਾਹੀ । ਉਨ ਮੋਂ ਕਛੂ ਖਿਆਂਨਤ ਨਾਂਹੀ । ੨੨੫ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਦਈ ਲੋਥ ਹਟਾਇ । ਬਾਂਭੇ ਗਏ ਧਾਂਮ ਪਛੁਤਾਇ ।
ਨਾਂਮੁ ਲੇਤ ਜਿੰਹਿ ਕਾਰਜ ਸੌਰੇ । ਤਾ ਪਰ ਕੈਸੇ ਨਾਲਸ ਦੇਰੈ । ੨੨੬ ।
ਸੰਤਨ ਸੋਂਗੁਰ ਸੋਂ ਹਰਿ ਸੰਗ । ਕਰੈ ਰਾਰ ਸੋ ਹਾਰੇ ਜੰਗ ।
ਬਾਂਭੇ ਸਭ ਪੱਟੀ ਕੋ ਆਏ । ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਇਹਿ ਵਾਕ ਅਲਾਏ । ੨੨੭ ।
ਸਸਤ੍ਰ ਬਾਂਧ ਸਭ ਕਰੋ ਤਿਆਰੇ । ਪੈਦਲ ਗਜ ਬਾਜੀ ਅਸਵਾਰੇ ।
ਐਸੇ ਕਰਿ ਸੰਗ ਸੈਂਨਿ ਸਜਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਢੇ ਦੁੰਦਭੀ ਵਾਇ । ੨੨੮ ।
ਸਨੈਂ ਸਨੈਂ ਉੱਤ੍ਰ ਦਿਸ ਗਏ । ਵਿਆਸ ਕੂਲ ਗੁਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ ।
ਨਗੁਰੁ ਪੁਰਾਤਨ ਅਪੁਨਾਂ ਜਾਂਨ । ਡੇਰਾ ਕੀਆ ਤਾਸ ਢਿਗ ਆਂਨ । ੨੨੯ ।
ਬੀਸ ਗਾਂਵ ਜੋ[3] ਆਦ ਕਹਾਂਨੀ । ਜਾਂ ਮੋ ਬੇਦੀ ਕਰਤ ਕ੍ਰਿਸਾਂਨੀ ।
ਖੋੜਸ ਸਿਰੀ ਸੁਧਾਸਰ ਪਾਸ । ਦੁਵੈ ਦੁਵਾਬੇ ਇਕੁ ਕੂਲ ਵਿਆਸ । ੨੩੦ ।
ਤਾਂਕਾ ਨਾਂਮੁ ਰੁਹੀਲਾ ਕਹੇ । ਜਾਂ ਮੋਹਿ ਰਿੜ੍ਹ ਖੱਤਰੀ ਰਹੇ' ।
ਰਹੇ ਰੁਹੇਲੇ ਤਾਂਹਿ ਅਨੇਕ । ਚੌਧਰ ਕਰੈ ਖੱਤਰੀਏਕ । ੨੩੧ ।
ਨਾਂਮੁ ਤਾਸ ਭਗਵਾਂਨ ਉਚਾਰੇ । ਕਰੇਂਹਿ ਲੋਕ ਤਾਂਤੇ ਭੈ ਸਾਰੇ ।
ਤਾਂ ਕੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇਆ[4] ।
ਬੋਲ ਨਿਕਟ ਨੀਕੈ ਸਮੁਝਾਇਆ[5] । ੨੩੨ ।

[1]ਇਮ [2]ਚੰਦ [3]ਕੀ [4]ਬੁਲਾਇ [5]ਸਮਝਾਇ

ਪਰਾਚੀਨ ਪੁਰ ਏਹੁ ਹਮਾਰਾ । ਐਸੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਵਾਕੁ ਉਚਾਰਾ ।
ਇਸ ਕੀ ਨਦਰ ਭੇਟ ਮਮ ਦੀਜੈ । ਪੁਰ ਕੀ ਚੌਧਰ ਤੁਮ ਹੀ ਕੀਜੇ । ੨੩੩ ।
ਏ ਸੁਨ ਸੋ ਖੱਖਾ ਰਿਸ ਭਰਾ । ਐਸੇ ਕਹਿ ਸੀਘਰ ਭਇਓ ਖਰਾ ।
ਤੁਸੇ ਅਨਕ ਪੂਜਾਰੀ ਐਹੇ । ਕਿਸ ਕਿਸ ਕੋ ਹਮ ਭੇਟਾਂ ਦੇਹੈਂ । ੨੩੪ ।
ਯੋ ਕਹਿ ਧਸਿਓ ਨਗਰ ਮੋਂ ਜਾਇ । ਆਇਓ ਲਰਨੇਂ ਢੋਲੁ ਬਜਾਇ ।
ਧਾਏ ਸਰਬ ਰੁਹੇਲੇ ਸੰਗ । ਕਰਨ ਲਗੇ ਸਤਗੁਰ ਪ੍ਰਿਤ ਜੰਗ । ੨੩੫ ।
ਮਾਰੂ ਬਜੇ ਦੂਹੂੰ ਦਿਸ ਜਬ[1] ਹੀ । ਛੂਟਨ ਲਗੀ ਤੁਫੰਗਹਿੰ ਤਬ ਹੀ ।
ਕਾਇਰ ਭਏ ਪੀਤ ਮੁਖ ਐਸੇ । ਬੀਜ ਪੂਰ ਫਲ ਪਾਵਸ ਜੈਸੇ । ੨੩੬ ।
ਖਿਵੈਂ ਖੱਗ ਖੂੰਨੀ ਰਣ ਮਾਂਹੀ । ਭਾਂਨ ਮ੍ਰੀਚ ਲਖ ਜਾਸ ਲਜਾਂਹੀ ।
ਸਿੱਪ ਸਾਥ ਖੰਡੇ ਖਰਕੈ ਹੈਂ । ਕਿਤਿਕ ਸੂਰ ਕਟ ਧਰ ਨਰ ਰਹੈਂ । ੨੩੭[2] ।
ਗਹੇਂ ਸਾਂਗ ਸਨਮੁਖ ਇਕ ਧਾਂਵੈ । ਤਾਸੋਂ ਗੁਰੁ ਸਰੁ ਮਾਰ ਗਿਰਾਂਵੈਂ ।
ਏਕ ਧੋਪ ਗਹਿਢਾ ਲਪਟੈਲੇ । ਸਨਮੁਖ ਧਾਂਵਂਹਿ ਬੀਰ ਰੁਹੈਲੇ । ੨੩੮[3] ।
ਅਰਧ ਸਸੀਸਰੁ ਦੈ ਗੁਨ ਮਾਂਹੀ । ਕਟੈ ਬਾਂਹਿ ਤਾਂ ਕੀ ਗੁਰੁ ਤਾਂਹੀ ।
ਗਿਰੇ ਧੋਪ ਧਰਨੀਂ ਪਰ ਐਸੇ । ਅਸੀ ਪੱਤ੍ਰ ਤਰਜਮ ਮਗ ਜੈਸੇ । ੨੩੯[4] ।
ਸੂਰ ਭੂਰ ਰਣ ਕਟੇ ਰੁਹੇਲੇ । ਭਾਗ ਗਏ ਇਕ ਜੀ ਪਰ ਖੇਲੇ ।
ਜੀਤ ਭਈ ਸਤਗੁਰ ਕੀ ਐਸੇ । ਰਾਂਮ ਸੁਬਾਹੁ ਹੰਨਿਓ ਰਨ ਜੈਸੇ । ੨੪੦ ।
ਰਣ ਤਜ ਜਬੈ ਰੁਹੇਲੇ ਭਾਗੇ । ਗੁਰ ਭਟ ਕੋਪ[5] ਤਾਸ ਪਿਠ ਲਾਗੇ ।
ਜਬ ਵਹੁ ਬਰੰ ਰੁਹੀਲੇ ਜਾਇ । ਗੁਰ ਭਟ ਮੰਗਰੇ ਧਸੇ ਰਿਸਾਇ । ੨੪੧ ।
ਕਰ ਕਤਲਾਂਬ ਰਹੁਹੀਲਾ ਲੂਟਿਯਾ । ਗਹਿ ਭਗਵਾਂਨਾਂ ਖੱਤ੍ਰੀ ਕੁਟਿਯਾ ।
ਗੁਰ ਨਿਜ ਨਾਂਮ ਨਗਰੁ ਬੰਧਵਾਇਆ ।
ਹਰਿਗੁਬਿੰਦਿ ਪੁਰੁ ਨਾਂਮੁ ਧਰਾਇਆ । ੨੪੨ ।
ਐਸੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀਨ ਉਚਾਰ । ਸੁਨੋਂ ਸਿੱਖ ਸਭ ਸਰਵਨ ਧਾਰ ।
ਅਬ ਯਾਂ ਕੋ ਕੋਊ ਕਹੇ ਰੁਹੀਲਾ । ਤਾਸ ਗਾਤ ਲਾਗੈ ਗੋ ਹੀਲਾ । ੨੪੩ ।
ਹਰਿਗੁਬਿੰਦਿ ਪੁਰੁ ਜੋ ਨਰੁ ਕਹੇ । ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਦ ਸੁਖੀਆ ਰਹੇ ।
ਤਾਂ ਸੋਂ ਗੁਰੁ ਨਿਜਿ ਕਰ ਦੈ ਰਾਖੇ । ਹਰਿਗੁਬਿੰਦਪੁਰੁ ਜੋ ਨਰੁ ਭਾਖੇ । ੨੪੪ ।

ਦੋਹਰਾ : ਵਿਆਸ ਕੂਲ ਪੱਸਚਮ ਦਿਸਾ ਸਾਜ ਸਹਿਰੁ ਅਭਰਾਂਮੁ ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਉਚਾਰਿਆ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦਿ ਪੁਰੁ ਨਾਮੁ । ੨੪੫ ।

ਸੋਰਠਾ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ·ਸਹਿਰੁ ਵਸਾਇ ਚੜੇ ਚਮੂੰ ਸਭ ਸੰਗ ਲੈ ।
ਜੀਤ ਨੀਸਾਂਨ ਵਜਾਇ ਆਏ ਸ੍ਰੀ ਰਾਂਮਦਾਸ ਪੁਰ । ੨੪੬ ।

ਨਰਾਜ ਛੰਦ : ਇਤੈ ਗੁਰੂ ਸੁ ਧਾਂਮ ਆਪਦਾਰਬਿੰਦ ਧਾਰਿਆ ।
ਉਤੈ ਲਹੌਰ ਹਿਰਿੜ ਕ੍ਰਿਤਿ ਸਾਹਿ ਪੈ ਪੁਕਾਰਿਆ ।

---
[1]ਤਬ [2]227 [3]228 [4]229 [5]ਕਟਕ

ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਜੂ ਬਿਦਾਰ ਸਾਹਿ ਮੇਂ ਪੁਰੰ ।
ਹਤੇ ਹਜਾਰ ਮਾਂਨਸਾ ਸਮੇਤ ਗ੍ਰਾਂਵ ਚੌਧਰੰ । ੨੪੭ ।
ਵਸਾਇ ਨਾਂਮ ਆਪਣੇ ਹਰੇ ਗੁਬਿੰਦ ਜੂ ਪੁਰਾ ।
ਫਿਰੇ ਉਜਾਗਰੰ ਬਲੀਨਿ ਰਾਜ ਰਾਵਰੇ ਦੂਰਾ ।
ਸੁਮੀਰ[1] ਪੀਰ ਪਾਤਸਾਹੁ ਸਾਚ ਨਾਂਮੁ ਭਾਂਨ ਹੈ ।
ਜਿਮੀ ਜਮਾਂਨਦੰ ਪਤਾ ਸਮੱਸਤ ਆਂਨ ਮਾਂਲ ਹੈ । ੨੪੮ ।
ਬਿਭਾਗ ਹਿਰਿੜ ਖੱਤਰੀ ਜਬੈ ਇਮੈ ਉਚਾਰਿਓ ।
ਜਹਾਂਨਸਾਹ[2] ਸੁਨਿਯੋ ਜਬੈ ਸ[3] ਕੋਪ ਰੂਪ ਧਾਰਿਓ ।
ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਬੁਲਾਇ ਤੀਰ ਮੀਰ ਯੌਂ ਉਚਾਰੀਯਾ ।
ਮਹਾਜਨੰ ਪੁਕਾਰ ਹੈਂ ਹਰੀ ਪੁਰੀ ਹਮਰੀਯਾ । ੨੪੯ ।
ਗੁਰੂ ਹਰੀਗੁਬਿੰਦ ਰਾਇ ਨੀਤ ਤੇ ਭਲੀ ਧਰੀ ।
ਕਿੰਯੁ ਛੋਡਹੇ ਲਹੌਰ ਕੋ ਸੁਵਾਸੁ ਕੈ ਸੁਧਾਸਰੀ ।
ਵਜੀਰ ਨੈਕ ਨਿਆਂਵ ਛੋਡ ਪਾਪੁ ਨ ਕਰੀਜੀਏ ।
ਭਲਾ ਬੁਰਾ ਬਿਚਾਰ ਕੇ ਬ੍ਰਿਥਾ ਨ ਜਾਂਨ ਦੀਜੀਏ । ੨੫੦ ।
ਵਜੀਰ ਖਾ ਕਹਿਯੋ ਤਬੈ ਸੁ ਪ੍ਰਾਂਨ ਦਾਂਨ ਪਾਇ ਹੋਂ ।
ਸੁਨੋ ਮਹਿੰਦ੍ਰ ਕਾਂਨ ਦੇ ਸੁ ਸਾਚੁ ਕੈ ਸੁਨਾਇ ਹੌਂ ।
ਜੁ ਤੋਹਿ ਤਾਤ ਔਲਯਾ ਪਛਾਂਨਦਾਂਨੁ ਹੂੰ ਕਈ ।
ਸੁ ਪੂਰਬੰ ਪੁਰੀ ਜੁ ਬੀਸ ਰਾਂਮਦਾਸ ਕੋ ਦਈ । ੨੫੧ ।
ਹੁਤੇ ਜੁ ਗ੍ਰਾਂਵੁ ਬੀਸਮੇਂ[4] ਉਜਾਰ ਪ੍ਰਾਤਨੰ ਪਰੇ ।
ਬਸੰਤ ਸਿੰਘੁ ਬਿਯਾਘਰਾ ਮ੍ਰਿਗਾਦਿ ਸਿਆਰ ਸੂ ਕਰੋ ।
ਮਗੰ ਨ ਚਾਲ ਤੇ ਨਰਾਰਹੰਤ ਤਸਕਰੰ ਤਹਾਂ ।
ਵਿਆਸ ਕੂਲ ਰਾਜ ਘਾਟੁ ਬੇਚਰਾਗ ਥੇ ਜਹਾਂ । ੨੫੨ ।
ਚਰੰਤ ਢੋਰ ਦੇਸ ਕੇ ਇਸੈ ਸੁਖੰ ਕਬਾੜ ਕੋ ।
ਬ੍ਰਿਥਾ ਪੁਕਾਰਤਾ ਫਿਰੈ ਕਿ ਛੀਨਿਆ ਕਿਰਾੜ ਕੋ ।
ਗੁਰੂ ਪੁਰਾ ਬਸਾਇਆ ਵਿਆਸ ਘਾਟ ਕੂਲ ਹੈ ।
ਜਗਾਤ ਘਾਟ ਰਾਵਰੀ ਸੁ ਸੋ ਗਨੀਂ ਵਸੂਲ ਹੈ । ੨੫੩ ।
ਸੁਨੰਤ ਸਾਹਿ ਤੀਸਰੀ ਫਰਾਦ[5] ਭੀ ਹਟਾ ਦਈ ।
ਗੁਰੂ ਪਦ ਮੁਰੀਦ ਹੋ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਬਹਾ ਦਈ ।
ਸਦੀਵ ਮ੍ਰੀਦੁ ਕੀ ਕਰੈ ਜੁ ਪੀਰੁ ਹੀ ਬਿਗਾੜ ਹੈ ।
ਕਰੈ ਕਿ ਜੋਰੁ ਪਾਹਰੂ ਜੁ ਭੂਪੁ ਪੋਤ ਪਾੜ ਹੈ । ੨੫੪ ।
ਉਤੰ ਕਿਰਾੜ ਹਾਰ ਕੇ ਨਿਜੰ ਨਕੇਤ ਕੋ ਗਏ ।
ਕਹਿਯੋ ਮੁਖਾਰ ਬਿੰਦ ਆਪ ਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾਂਵਣਾ ।
ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਸਿਕਾਰ ਕੋ ਸਿਕਾਰ ਹੀ ਸਿਧਾਂਵਣਾ । ੨੫੫ ।

[1]ਮੀਰ [2]ਜਹਾਨਸਾ [3]ਨੁ [4]ਬੀਸਵੇਂ [5]ਫਰਿਆਦ

ਚਾਰ ਘੜੀ ਦੇ ਤੜਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਜਾਗਿਆ ।
ਚੰਨਣ ਚੌਂਕੀ ਚੜ ਕੇ ਮੱਜਨੁ ਸਾਜਿਆ ।
ਪੂਜਾ ਮੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਕੀਤੀ ਤੇਗ ਦੀ ।
ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਫੜ ਕੇ ਪਾਈ ਗਾਤਰੇ ।
ਬਖਤਰ ਪੇਟੀ ਕੜ ਕੇ ਬੱਧੀ ਕਮਰ ਨੂੰ ।
ਢਾਲਿ ਸਰੋਹੀ ਖੜਕੇ ਸੈਨਾਂ ਸਾਜੀਆ ।
ਤੱਤੇ ਤੋੜਾ ਜੜ ਕੇ ਚੜਿਆ ਬਾਜ ਪਰ ।
ਮਨ ਮੈਂ ਹੋਇ ਨਿਧੜਕੇ ਮਾਰੂ ਵਾਇਆ ।
ਦਾਰੂ ਗੋਲੀ ਘੜ ਕੇ ਵੰਡੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ।
ਮੁੜਿਆ ਚਾਹੇ ਲੜਕੇ ਨਾਲਿ ਦਿਲੀਸ ਦੇ । ੨੫੬ ।

ਖੰਡੀ ਸਾਹਿਜਹਾਂ ਉਤ ਧਾਇਆ ਭੋਰ ਸੀਕਾਰ ਨੂੰ ।
ਦ) : ਸਤਿਗੁਰ ਮਾਰੂ ਵਾਇਆ ਸਾਹ ਦੇ ਸਾਂਮਣੇ ।
ਲੋਕਾਂ ਆਖਿਯਾ ਆਇਆ ਸੱਚਾ ਪਾਤਸਾਹੁ ।
ਸਾਹਿਜਹਾਂ ਕੁੰਣਸਾਇਆ ਸੁਣ ਕੇ ਨਾਂਮ ਨੂੰ ।
ਮੁੜਿ ਕੇ ਏਹੁ ਅਲਾਇਆ ਲੋਚਨ ਲਾਲੁ ਕਰੋ ।
ਝੂਠਾ ਮੋਹਿ ਠਗਾਇਆ ਲੋਕੋ ਮੂਰਖੋ ।
ਯੌ ਕਹਿ ਕੇ ਸਮੁਚਾਇਆ ਸਾਹੁ ਉਜਾੜ ਨੂੰ ।
ਅੱਗੇ ਮ੍ਰਿਗੁ ਦਿਸਾਇਆ ਕਾਲਾ ਕੁਦਰਤੀ ।
ਸਤਿਗੁਰ ਘੋੜਾ ਲਾਇਆ ਨਾਲੇ ਬਾਦਸਾਹ ।
ਜਾਇ ਸੁ ਜਾਇ ਸਵਾਇਆ ਲੁਕਿਆ ਬਾਰਿ ਵਿਚਿ । ੨੫੭ ।

ਖੰਡੀ ਵੇਖਨ ਖੜੇ[1] ਜਰੂ[2] ਨ ਦਿੱਸੇ ਮ੍ਰਿਗਲਾ । ਘੋੜੇ ਬਨ ਖਜੂਰ ਵਿਛਾਏ ਚਾਦਰੇ ।
ਦ) : ਬੈਠੇ ਦੂਰੋ ਦੂਰ ਪ੍ਰਛਾਂਵੇ ਰੁੱਖ ਦੇ । ਇੱਕੋ ਜੇਹੇ ਨੂਰ ਜਿਗਾ ਸਿਰ ਕਲਗੀਆਂ ।
ਆਇਆ ਸਿੱਖੁ ਹਜੂਰ ਪ੍ਰਿਥਿਮ ਸਾਹ ਜਾਂਹਿ ਦੇ ।
ਦੀਜੇ ਸੰਤਨ ਧੂਰ ਕਹਿਆ ਕਰ ਜੋੜ ਕੇ ।
ਆਗੇ ਹੋਇਨਿ ਮੂਰੁ ਜਮਾਂ ਦਾ ਤ੍ਰਾਸੁ ਮੁਝ ।
ਮਨ ਕੀਆਂ ਆਸਾਂ ਪੂਰੁ ਜੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸਾਹਿ ।
ਝੜਿਆ ਬਾਦ ਗੁਰੂਰੁ ਤਬੈ ਸਾਹਜਾਂਹਿਦਾ ।
ਜਿਉਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਬੂਰੁ ਧਕਾਇਆ ਪੌਣ ਨੈਂ । ੨੫੮ ।

ਖੰਡੀ ਭਾਖਿਯਾ ਤਬੈ ਦਿਲੀਸ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਦੀਨ ਮੁਖ ।
ਛੰਦ) : ਅਹੁ ਸੱਚਾ ਜਗਦੀਸੁ ਜਾਇ ਕੈ ਸਰਨ ਗਹੁ ।
ਆਇ ਨਿਵਾਇਆ ਸੀਸੁ ਸਿੱਖਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ।

---

[1] ਖਰੇ [2] ਜਰੂਰ

ਗੁਰ ਕੀਤੀ ਬਖਸੀਸ ਸਿੱਖੁ ਨਿਜ ਤਾਰਿਆ ।
ਤਿੱਤੁਰੁ ਬੋਲਿਯਾ ਹੀ ਸਜ ਬੈਸੁਣ ਪਾਇਆ ।
ਛੱਡੇ ਰੋਸੇ ਰੀਸ ਦੁਹਾਂ ਨੇਂ ਬਾਜ ਦੁਇ ।
ਆਂਦਾ ਤਿੱਤੁਤੁ ਘੀਸ ਬਾਜ ਸਾਹਜਾਂਹ ਦੇ ।
ਦੋਊ ਬਾਜ ਹਿੰਦੀਸ ਗਹੇ ਭੁਜ ਜੋਰ ਸਿਉਂ ।
ਲੜੇ ਤਾਂ ਡਾਰੇ ਪੀਸ ਮੁਗਲ ਨੂੰ ਠੌੜ ਹੀ ।
ਚੁਪਰ ਕਰ ਬਿਸੁਵੇ ਬੀਸ ਬਚਿਆ ਜਹਾਂਨ ਸਾਹਿ । ੨੫੯ ।

ਸਿ੍ਖੰਡੀ (ਛੰਦ) : ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਦੇ ਢੋਟੇ ਆਂਦੇ ਬਾਜ ਹਰਿ ।
ਸਾਹਿਜਹਾਂ ਚੁਣ ਮੋਟੇ ਭੇਜੇ ਅਹਿਦੀਯਾ ।
ਚੱਲੇ ਪੀੜ/ਲੰਗੋਟੇ ਮੀਰ ਸੀਕਾਰ ਸੰਗ ।
ਦਸਤੀਂ ਪਾਇ ਚਮੋਟੇ ਆਏ ਬਾਜ ਪਾਸ ।
ਮਾਰ ਹਟਾਏ ਸੋਟੇ 'ਸਾਹ ਦੇ'[1] ਬਾਜਦਾਰ ।
ਗਿਣੇ ਨ ਲਾਹੇ ਟੋਟੇ ਜਿੱਨਾਂ ਕਦੇ ਭੀ ।
ਸੋਕ੍ਰੀ ਵੱਡੇ ਛੋਟੇ ਜਾਂਣਨ ਸਾਹ ਨੂੰ ।
ਪਏ ਰਬਾਰੇ ਖੋਟੀ ਮੀਣੇ ਮੇਵੜੇ ।
ਦੂਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚ ਫੋਟੇ ਪਾਏ ਜਾਂਣਕੇ ।
ਲੂੰਣੁ ਪਵਾਇਆ ਲੋਟੇ ਬਾਜੁ ਨ ਦੇਂਵਣਾ । ੨੬੦ ।

ਸਵੈਯਾ : ਜਾਂਣ ਕੇ ਬਾਦੁ ਬਢਾਇ ਦਇਯੋ ਸਾਹ ਦੂਤ ਤਬੈ ਸਾਹ ਓਰ ਪਧਾਰੇ ।
ਮੀਣੇਂ ਮਸੰਦ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੌ ਤਜ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਭਏ ਦੂਰ ਕਨਾਰੇ ।
ਏ ਮਿਲਿ ਮੰਤ੍ਰ ਇਕੰਤ ਕੀਏ ਗੁਰਿ ਜਾਂਹਿ ਸੁਧਾਸਰ ਹੋਹਿ ਹਮਾਰੇ ।
ਸਾਹਿਜਹਾਂ ਢਿਗ ਦੂਤ ਉਤੈ ਸੁਤ ਰਾਂਮ ਪੁਰੇ ਸਭ ਜਾਇ ਪੁਕਾਰੇ । ੨੬੧ ।

ਸਵੈਯਾ : ਊਚ ਭੁਜਾ ਕਰ ਮੀਰ ਸਿਕਾਰ ਸਨੇਂ ਅਹਿਦੀ ਸਭ ਹੀ ਕਰਲਾਨੇਂ ।
ਸੋਟਨ ਸਾਥ ਹਨਿਯੋਂ ਹਮ ਕੋ ਉਨ ਗਾਤ ਦਿਖਾਵਤ ਚੋਟ ਨਿਸਾਂਨੇ ।
ਰਾਵਰੇ ਬਾਜ ਕੇ ਹੇਤ ਹਮੈਂ ਪਰ ਪਾਂਇ ਰਹੇ ਗੁਰੁ ਏਕ ਨ ਮਾਂਨੇ ।
ਲੂਟ ਕੈ ਜਾਂਨਕੀ ਨੰਦ ਪੁਰਾ ਵਹੁ ਨੀਤ ਧਰੇ ਲੇਂਉ ਪਾਇ ਖਜਾਨੇਂ । ੨੬੨ ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੂਰੁ ਉਦੇ ਦਿਸ ਪੱਛਮ ਹੋ ਫਿਰ ਗੰਗ ਬਹੇ ਉਲਟੀ ਜਗ ਮਾਂਹੀ ।
ਪਾਵਕੁ ਸੀਤਲੁ ਹੋਇ ਸਹੀ ਤ੍ਰਿਣ ਕਾਂਨਨ ਨੀਰੁ ਸਮੀਰੁ ਜਰਾਂਹੀ ।
ਮੇਰੁ ਹਲੇ ਧ੍ਰਅ ਠੌਰ ਤਜੇ ਗਹਿ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਗੀ ਸੁਤੁ ਗੇਂਦ ਖਿਲਾਂਹੀ ।
ਹੋਇ ਇਤਿ " ਬਿਪਰੀਤ ਸਭੈ ਪਰੁ ਬਾਜੁ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਦੇ ਨ ਕਦਾਂਹੀ । ੨੬੩ ।

ਸਵੈਯਾ : ਏ ਸੁਨ ਸਾਹੁਸ ਕੋਪ ਭਇਯੋ ਦਈ ਆਇਸੁ ਬੋਲ ਚਮੂੰ ਮੁਗਲਾਣੀ ।
ਬਾਜ ਸਮੇਤ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦੁ ਮੋ ਢਿਗਿ ਆਂਨ ਅਚੋ ਅੱਨੁ ਪਾਣੀ ।
ਆਯੁਧ ਲੈ ਕਰ ਬੇਗ ਸਬੇਗੁ ਚਲਿਯੋ ਰਿਸ ਪਾਇ ਪਲਾਂਣ ਕਿਕਾਂਣੀ ।
ਚੋਟ ਪਈ ਜਮਬਾਂਹਨ[2] ਖਾਲ ਚੜੀ ਜਬ ਫੌਜ ਬਿਸਾਲ ਪਠਾਂਣੀ । ੨੬੪ ।

---

[1]ਸਾਦੇ [2]ਜਮਬਾਹਣ

ਲੋਹ ਗਢਾਇਤਿ ਕਾਇਮੁ ਕੈ ਗੁਰ ਸੀਸਵ ਕਾਟ ਕੈ ਤੋਪ ਕਰਾਈ।
ਾ : ਲੋਹਿ ਕੀ ਸਾਂਬ[1] ਚਹੂੰ ਦਿਸ ਦੇ ਸਣ ਪੇਚ ਪਵਾਇ ਭਲੇ ਕਸਵਾਈ।
ਪਾਵਸੁ ਮਾਸ ਘਟਾ ਜਿਮ ਆਵਤ ਸੈਨ ਅਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਦਿਸ ਆਈ।
ਕਾਠ ਕੀ ਮੂੰਗਰੀ ਸਾਰ ਕੀ ਸਾਂਬ ਦੇ ਮੇਲ ਬਰੂਦ ਤਥੈ ਚਲਵਾਈ। ੨੬੫।

ਕਾਠ ਕੀ ਤੋਪ ਔ ਕਾਠ ਕੀ ਮੂੰਗਰੀ ਮਾਰ ਚਮੂੰ ਅਰ ਦੂਰ ਹਟਾਈ।
ਾ : ਰੋਟ ਚਲੇ ਚੁਟਕੀ ਚਟਕੇ ਸਮ ਜਿਉ ਨ੍ਰਿਪ ਚਾਹਤ ਚਾਂਦ ਉਡਾਈ।
ਫੈਰ ਹੀ ਫੇਰ ਰਰੇ ਇਤ ਤੇ ਗੁਰ ਸੈਂਨ ਅਰੀ ਉਤ ਤੇ ਬਿਬਿਆਈ।
ਜਾਹਰਾ ਜਾਗਦੀ ਜੋਤ ਕਲਾ ਗੁਰ ਯਾਂ ਰਣ ਮੰਡਲ ਆਜ ਦਿਖਾਈ। ੨੬੬।

ਦੂਰ ਹਟੇ ਦਲ ਦੁੱਜਨ ਕੇ ਦਿਸ ਪਸਚਮ ਕੋਸ[2] ਕੁ ਪਾਏ ਹੈਂ ਡੇਰੇ।
ਾ : ਏ ਮੁਖ ਭਾਖਤਿ ਮੁਗਲ ਸਬੇਗ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਜੰਗੁ ਹੈ ਕਾਲ ਸ੍ਵੇਰੇ।
ਮੰਤ੍ਰ ਕੀਓ ਇਤ ਔਰ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਤੀਰ ਸੁਧਾਸਰ ਕੂਪ ਚੁਫੇਰੇ।
ਜੰਗਲ ਵਾਸੁ ਕੈ ਜੰਗੁ ਕਰੋਂ ਜਿਂਹਿ ਭੂੰਮ ਮਵਾਸੁ ਹੈ ਨੀਰੁ ਨ ਨੇਰੇ। ੨੬੭।

ਯਾ : ਯੋ ਕਹਿ ਲਾਦ ਗੱਡੇ ਨਿਸ ਕੋ ਗੁਰ ਮਾਲਵੇ ਦੇਸ ਕੋ ਹਾਕ ਚਲਾਏ।
ਲੇ ਸਰਬੰਸ ਸੰਭਾਰ ਸਯੰਦਨ ਪੈਦਲ ਕੈ ਦਲ ਸੰਗਰ ਲਾਏ।
ਹੈਦਲ ਗੈਦਲ ਸੰਗ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਆਪ ਜਦੋਂ ਸਰ ਰਾਂਮੁ ਪੈ ਆਏ।
ਬਾਜੁ ਰਹਿਯੋ ਘਰ ਊਚ ਅਵਾਸ ਪੈ ਜਾਂ ਹਿਤਿ ਸਾਹ ਸੋਂ ਬੈਰ ਲਗਾਏ। ੨੬੮।

ਵੈਯਾ : ਯਾਦ ਕੀਆ ਜਬ ਬਾਜੁ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਭੇਜਿਯਾ ਬਾਬਕੁ ਮਹਿਮੁੰਦੁ ਚੱਠਾ।
ਜਾਂ ਘਰ ਤੇ ਇਨ ਬਾਜ ਲਇਯਾ ਕਰ ਏਕ ਪਠਾਂਣੁ ਗਇਯਾ ਤਬ ਨੱਠਾ।
ਬਾਜੁ ਮੀਰਾਸੀ ਦੇ ਹਾਥ ਦੀਆ ਸਿਰ ਮੰਹਿਮਦ ਮਾਰਿਯਾ ਓਸ ਦੇ ਲੱਠਾ।
੧। ਕੂਕ ਪੁਕਾਰ ਪਠਾਂਣ ਕਰੀ ਉਤ ਕੋਪ ਚਢਿਯਾ ਦਲੁ ਹੋਇ ਇਕੱਠਾ। ੨੬੯।

ਵੈਯਾ : ਧਾਇ ਕੈ ਮੁਗਲੁ ਸ੍ਵੇਗ[3] ਤਥੈ ਸੰਜ ਐਤੁ ਸਵਾਰੁ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਜੂਟਾ।
ਘੇਰ ਲਇਯੋ ਮੁਗਲਾਂ ਗੁਰੁ ਚੌ ਦਿਸਿ ਭ੍ਰਿੰਗਨ ਪੁੰਜ ਜਿਉ ਮਾਲਤੀ ਬੂਟਾ।
ਸੋਂਮ ਪ੍ਰਵੇਖੁ ਪਰਿਯੋ ਨਿਸ ਕੋ ਕਿਧੋ ਸਾਗਰ ਨੀਰੁ ਭਵਾ ਪਰ ਤੂਟਾ।
੨। ਕੋਪ ਕਵੰਡੁ ਗਹਿਯੋ ਗੁਰ ਤੌ ਸਰ ਏਕ ਤੇ ਲਾਖ ਅਨੇਕ ਹ੍ਵੈ ਛੂਟਾ। ੨੭੦।

ਵੈਯਾ : ਮੇਘ ਜਿਉ ਬਾਂਨ ਬਮੈਂ ਦਲ ਪੈ ਕਲਪੈਂ ਅਰ ਪੁੰਜ ਭਏ ਦੁਖ ਆਰੇ।
ਢਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਂਣ ਸੰਭਾਰ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਸੈਂਨ ਸਮੇਤ ਧਸੇ ਰਣ ਭਾਰੇ।
ਸੈਯਦ ਸੇਖ ਪਠਾਂਣ ਜਹਾਂ ਢਿਗ ਮੁਗਲ ਸ੍ਵੇਗ ਹਠੀ ਰਣ ਆਰੇ।
ਤਾਂਹਿ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਆ ਪਹੁਚੇ ਕਰ ਦੱਛਨ ਖੱਗ ਸੰਭਾਰ ਦੁਧਾਰੇ। ੨੭੧।

ਵੈਯਾ : ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੂ ਰਿਸ ਸੀਸ ਸਬੇਗ ਖੱਗ ਪ੍ਰਹਾਰੇ।
ਮੂੰਡੁ ਉਤਾਰਿ ਤਬੈ ਅਰ ਕੋ ਫਿਰ ਸੈਯਦ ਸੇਖ ਪਠਾਂਨ ਪਛਾਰੇ।
ਲੁੱਥ ਪੈ ਲੁੱਥ ਗਿਰੀ ਜੁਗ ਜੁੰਥ ਚਲਿਯੋ ਬਹਿ ਸ੍ਰੋਣੁ ਜਿਉ ਸਾਂਵਨ ਨਾਰੇ।

---

[1]ਸਾਂਮ [2]ਓਰ [3]ਸ੍ਵਗੇ

ਰਾਮ ਹਨਿਯੋਂ ਖਰੁ ਦੂਖਰੁ ਜਿਯੋਂ ਘਨ
ਰਾਮ ਹਨਿਯੋਂ ਖਰੁ ਦੂਖਰੁ ਜਿਯੋਂ ਘਨ ਸੰਘਾਰੇ । ੨੭੨ ।

ਤਿਯੋਂ ਗੁਰ ਯਾ ਰਣ ਤੁਰਕ ਸੰਘਾਰੇ । ੨੭੨ ।

ਸਵੈਯਾ : ਖੱਗ ਅਦੱਗਲਮੈ ਜਗਮੱਗ ਅਰੰ ਤਨ ਲੱਗ ਝਰੈ ਚੰਗਆਰੇ ।
ਸਾਂਵਨ ਜਿਯੁ ਪਟ ਬੀਜਨ ਪੁੰਜ ਲਸੈਂ ਨਿਸ ਤਾਲ ਕ੍ਰਿਲਾਲ ਅਨਾਰੇ ।
ਸਾਂਗ ਸੜੱਕ ਤੜੱਕ ਤੁਫੰਗ ਝੜੱਕ ਕ੍ਰਿਪਾਂਣ ਕਟੇ ਜਿੰਮ ਆਰੇ ।
ਬੀਰ ਅਭੱਗ ਭਿਰੇ ਗਲ ਲੱਗ ਅਪੱਛਰ ਸੰਗ/ਸੁਰੰਗ ਸਿਧਾਰੇ । ੨੭੩ ।

ਸਵੈਯਾ : ਦਾਨਵ ਜਿਂਯੁ ਤਟ ਸਿੰਧ ਕੈ ਪਾਰ ਥੋਂ ਕੋਪ ਮਹੀ ਬਰ ਸੂਬ ਸੰਘਾਰੇ ।
ਤੈਸੇ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਮਾਰ ਦਿਲੀਸ ਕੇ ਐਤੁ ਸਵਾਰ ਕਤਾ ਕਰ ਡਾਰੇ ।
ਮਾਣਕ ਚੌਂਕ ਨਿਵਾਸੁ ਕੀਓ ਫਿਰ ਪਾਰ ਵਿਆਸ ਸਿਰੀ ਪਦ ਧਾਰੇ ।
ਨਾਖ ਸਤੁੰਦ੍ਰ ਸੁਬੰਸ ਸਮੇਤ ਚਮੂੰ ਸਹਿ ਜੰਗਲ ਦੇਸ ਸਧਾਰੇ[1] । ੨੭੪ ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਲਾ[2] ਅਧਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ ਕੋ ਕਵਿ ਸਕੈ ਬਖਾਨ ।
ਤਾਂਤੇ ਅਲਪ ਉਚਾਰ ਹੋਂ ਗ੍ਰਿੰਥੁ ਭੂਰ ਭੈ ਮਾਨ । ੨੭੫ ।

ਦੋਹਰਾ : ਬਾਜ ਮੰਗਾਇ ਲਹੌਰ ਤੇ ਲੱਲਾ ਕੰਬਰੁ ਮਾਰ ।
ਸੁਨੋਂ ਸੰਤ ਸੋ ਗੁਰ ਕਥਾ ਬਸੇ ਜਿਂਯੁ ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ । ੨੭੬ ।

ਚੌਪਈ : ਤਖਤੂ ਪਰੇ ਡਰੋਲੀ ਆਏ । ਕਛੁਕਿ ਦਿਵਸ ਗੁਰ ਤਾਂਹਿ ਬੀਤਾਏ ।
ਬਹੁਰੋ ਕਾਂਗਰ ਕੀਨੋਂ ਫੇਰਾ । ਤਿੰਹਿ ਸਿਥਾਨ ਕਰ ਅਸਥਿਰ ਡੇਰਾ । ੨੭੭ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਨੰਦ । ਦੇਸ ਦੇਸ ਪਠ ਦਏ ਮਸੰਦ ।
ਕਾਂਗਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਰਾਜਾ । ਦੀਪਮਾਲ ਮੇਲਾ ਤਿੰਹਿ ਸਾਜਾ । ੨੭੮ ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਸੰਗਤ ਮਮ ਜੇਤੀ । ਮੁਲਖ ਮਾਲਵੇ ਆਵੇ ਤੇਤੀ ।
ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਦੱਛਨ ਆਏ । ਇਕ ਮਸੰਦ ਕਾਬਲ ਕੋ ਧਾਏ । ੨੭੯ ।
ਗੁਰਬਖਸ ਰਾਇ ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਤਹਾਂ । ਗੁਰਿ ਸਿਖ ਦੋਊ ਅਰੋਰੇ ਜਹਾ ।
ਮਸੰਦ ਦਈ ਗੁਰਿ ਪਾਤੀ ਆਦਿ । ਸਭੁ ਸੰਗਤ ਉਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇ । ੨੮੦ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਕਾਬਲ ਜੇਤੀ । ਸਭੁ ਜੁੜ ਆਈ ਤਿੰਹਿ ਢਿਗਿ ਤੇਤੀ ।
ਡੇਰਾ ਕੀਆ ਪਿਸੌਰਹਿ ਆਨ । ਨਾਂਖ ਅਟਕ ਆਏ ਮੁਲਤਾਨਿ । ੨੮੧ ।
ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਪੁਰੇ ਸੰਗਤ ਸਭੁ ਜੁਰੀ । ਤਹਾਂ ਬਾਤ ਐਸੇ ਤਬ ਤੁਰੀ ।
ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਕੋ ਕਹਿਆ ਸੁਣਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹਾਂ ਬਿਰਾਜੇ ਜਾਇ । ੨੮੨ ।
ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਐਸੇ ਬਚ ਕਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਮੁਲਖ ਮਾਲਵੇ ਰਹੇ ।
ਤਬ ਸੰਗਤ ਐਸੇ ਬਚ ਰਰੇ । ਦੇਸੁ ਮਾਲਵਾ ਮਥਰਾ ਪਰੇ । ੨੮੩ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜਾਇ ਬਿਰਾਜੇ ਦੂਰ । ਪਹੁਚਿਆ ਸਰੇ ਜਰੂਰ ਹਜੂਰ ।
ਪੁਨ ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਕੀਂਨ ਉਚਾਰ । ਜੰਗਲੁ ਦੇਸੁ ਸਤਲੁਧੋਂ ਪਾਰ । ੨੮੪ ।
ਕਹੇ ਮਾਲਵਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਤਾਂ ਕੋ । ਬਿਨੈਪਾਲ ਗਢੁ ਜਾਂ ਮੈ ਬਾਂਕੋ ।
ਕਾਂਗੜੁ ਕਸਬਾ ਕਹੀਏ ਜਹਾਂ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਆਪ ਬਿਰਾਜੇ ਤਹਾਂ । ੨੮੫ ।

---

[1]ਪਧਾਰੇ [2]ਕਥਾ

ਨੇੜੇ ਸੁਣੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜਬ ਹੀ । ਸੰਗਤ ਭਈ ਮੁਦਤ ਮਨ ਤਬ ਹੀ ।
ਸਨੈਂ ਸਨੈਂ ਤਬ ਕੂਚ ਕਰਾਇ । ਸੀਤਾ ਸੁਤਿਪੁਰ ਪਹੁਚੇ ਆਇ । ੨੮੬ ।
ਡੇਰਾ ਕੀਓ ਲਹੌਰ ਜਬ ਸਭ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਆਇ ।
ਤਾਰਾ ਚੰਦੂ ਗੁਰਬਖਸ ਰਾ ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਲਗਾਇ । ੨੮੭ ।
ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ ਰਾਯੰ ਕਹਿਯੰ ਚੰਦ ਤਾਰਾ । ਸੁਨੋ ਕਾਨ ਦੈ ਕੋਇ ਵਾਕੰ ਹਮਾਰਾ ।
ਦਿਨੰ ਦੋ ਤਿਤੀਨੰ ਕਰੋ ਯਾਂ ਮਕਾਂਮੰ ।
ਗੁਰੂ ਹੈ ਸਿਖ ਸੂ ਦੇਸ ਹੈਂ ਸੂਭ ਕਾਂਮੰ । ੨੮੮ ।
ਬਕੇਵਾਂ ਨਿਵਾਰੇਂ ਸਿਧਾਰੇਂ ਅਗਾਰੇ । ਜੁਬਾ ਬ੍ਰਿਧ ਬਾਰੇ ਰਹੇਂਗੇ ਸੁਖਾਰੇ ।
ਕਹਿਯੋ ਚੰਦ ਤਾਰੇ ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ ਰਾਰੇ ।
ਸੁਨੋ ਪ੍ਰਾਨ ਪਿਯਾਰੇ ਰਹੋਂ ਸਾਥ ਥਾਰੇ । ੨੮੯ ।
ਜਬੈ ਸੂਬ ਸੰਗਤ ਮੁਕਾਂਮੰ ਠਰਾਇਯੋ । ਦਿਨੰ ਈ ਦਵਾਰਾ ਤਿਸੀ ਰੋਜ ਆਇਯੋ ।
ਚਢਿਯੋ ਆਪ ਸ੍ਰਿਕਾ ਜਹਾਂ ਸਾਹਿ ਮੀਰੰ ।
ਚਲੇ ਸਾਥ ਪੈਦਲ ਸਰਸਤੰ ਅਮੀਰੰ । ੨੯੦ ।
ਦਿਲੰ ਬਾਗੁ ਦੱਛਨ ਗੁਲੰ ਬਾਗੁ ਬਾਂਮੰ । ਚਲੈ ਸਾਹ ਆਗੈ ਜੁਗੰ ਬਾਜ ਨਾਮੰ ।
ਨਿਧੰ ਜਾਤਰੀਯਾ ਨਦੀ ਨੀਰ ਹੂੰ ਕੇ ।
ਦਨੇਸੰ ਅਜੰ ਜਾਤ ਭੱਈਯਾ ਤਿਨ੍ਹੂੰ ਕੇ । ੨੯੧ ।
ਤਬੈ ਚੰਦ ਤਾਰੇ ਨਿਹਾਰੇ ਕਿਕਾਣੰ । ਗੁਰੂ ਬੱਖਸ ਰਾਯੰ ਕਹਿਯੋ ਸਾਥ ਮਾਣੰ ।
ਇਹ ਲਾਇਕ ਗੁਰੂ ਕੀ ਪਿਖੋ ਬੀਰ ਬਾਜੀ ।
ਜਹਾਂ ਸਾਹਿ ਆਗੈ ਚਲੇ ਜਾਤ ਤਾਜੀ । ੨੯੨ ।
ਗੁਰੂ ਬੱਖਸ ਰਾਯੰ ਕਹੇ ਵਾਕ ਐਸੇ । ਕਹੋ ਚੰਦ ਤਾਰਾ ਮਿਲੈਂ ਬਾਜ ਕੈਸੇ ।
ਸੁ ਮਾਗੇ ਨ ਪਾਂਵੈਂ ਮੋਲੰ ਬਿਕੈ ਹੈ । ਗੁਰ ਹੇਤ ਬਾਜੰ ਕਿਮੰ ਹਾਥ ਐਹੈਂ । ੨੯੩ ।
ਉਤੈ ਈਦ ਗਾਹੰ ਜ ਸਾਹੰ[1] ਪਹੂਚੇ । ਬੱਧੀ ਕੋਰ ਕਾਜੀ ਕਰੇ ਹਾਥ ਨੀਚੇ ।
ਰਿਦੇ ਦਸਤ ਲਾਏ ਗਰੀਵਾ ਨਿਵਾਏ । ਸੁਨੀਤੰ ਬੰਧਾਏ ਧਰੰ ਭਾਲ ਛਾਏ । ੨੯੪ ।
ਉਰੂ ਹਾਥ ਦੇ ਕੇ ਉਠੈਂ ਜੋਰੁ ਕੇ ਕੇ । ਕਟ ਸੱਥਲ ਨਿਵੈ ਕੇ ਝੁਕੇ ਝੱਟ[2] ਦੇ ਕੇ ।
ਕਰੰ ਕਾਂਨ ਧਾਰੇਂ ਨਿਹਾਰੇਂ ਪਿਛਾਰੇ । ਦੁਹਾਥੰ ਪਸਾਰੇਂ ਤਬੈ ਫੂਕ ਮਾਰੇਂ । ੨੯੫ ।
ਨਿਵਾਜੰ ਗੁਜਾਰੀ ਚਲੈ ਸਾਹਿ ਧਾਮੰ । ਜੁਗੰ ਬਾਜ ਆਗੈ ਬਿਰਾਜੇ ਭਿਰਾਂਮੰ ।
ਚਹੂੰ ਓਰ ਸਾਹੰ[3] ਖਰੀ ਕੈ ਸਿਪਾਹੰ ।
ਦਿਨੈ ਰੈਂਨ ਬਾਜੰ ਕਰੈ ਨਾ ਵਿਸਾਹੰ । ੨੯੬ ।
ਦਿਨੈਂ ਰੈਨ ਰਾਖੀ ਕਰੇ ਸੈਂਨ ਬਾਂਕੀ । ਜਿਵੈਂ ਜੋਬਨਾ ਸੰ ਕਰੈ ਰੱਛ ਤਾਂਕੀ ।
ਧਸੇ ਬਾਜ ਲੈ ਕੇ ਕਿਲੇ ਮੱਧ ਸਾਹੰ ।
ਦਿਵਾਲੰ ਤਰੇ ਜਾਂਹਿ ਰਾਵੀ ਸਗਾਹੰ । ੨੯੭ ।

---

[1]ਜਹਾਂ ਸਾ [2]ਝਪਟ [3]ਸਹਿ

ਗਜੈ ਪੌਰ ਥਾਨੈ ਜਹਾ ਨੀਰੁ ਦੀਸੈ । ਸਜੀ ਬਾਜਸਾਲਾ ਸੁ ਊਚੀ ਦਿਲੀਸੈ ।
ਤਹਾ ਬਾਜ ਬਾਧੇ ਰਹੇਂ ਦਿਵਸ ਰੈਣੰ ।
ਲਖੈਂ ਬਾਰ ਬਾਜੀ ਜਹਾਂ ਨੀਤ ਨੈਣੰ । ੨੯੮ ।
ਜਮਾਂਦਾਰੁ ਸੋਂਧਾ ਜਹਾਂ ਬਾਜ ਵਾਲੰ । ਤਹਾਂ ਚੰਦੁ ਤਾਰਾ ਗਇਯਾ ਤਾਤੁ ਕਾਲੰ ।
ਸਲਾਮੰ ਉਚਾਰੀ ਖਰੋ ਜਾਇ ਤੀਰੰ ।
ਕਹਿਯੋ ਤਾਸ ਯਾ ਪੈ ਚੜੇ ਕੌਣੁ ਬੀਰੰ । ੨੯੯ ।
ਕਹਿਯੋ ਖਾਂਨ ਸੋਧੇ ਸਜਾਏ ਬਛੇਰੇ । ਗਹੇ ਵਾਗ ਡੋਰੰ ਕਰੰ ਲਾਇ ਫੇਰੇ ।
ਦੁਵਰਸੇ ਤਿਵਰਸੇ ਚੁਵਰਸੇ ਅਛੂਤੇ ।
ਬਿਨਾਂ ਸਾਹਿ ਆਇਸ ਚੜੇ ਕੌਂਨੁ ਊਤੇ । ੩੦੦ ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਬ ਸੋਧੇ ਖਾਂ ਭਾਖਿਯੋ ਅਬ ਲੌ ਚਢਿਯੋ ਨ ਕੋਇ ।
ਤਬ ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਜਾਂਨਿਯੋਂ ਗੁਰ ਲਾਇਕ ਅਸ ਦੋਇ । ੩੦੧ ।

ਸੰਕਰ ਛੰਦ : ਗੁਰਬਖਸਰਾ ਢਿਗ ਆਇ ਤਬ ਇੰਮ ਕਹਿਆ ਤਾਰਾ ਚੰਦ ।
ਇਹਿ ਬਾਜ ਲਾਇਕ ਹੈਂ ਦੋਊ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵ ਅਰਜਨ ਨੰਦ ।
ਅਬ ਲੌ ਨ ਯਾਂ ਪੈ ਕੋ ਚੜਿਯੋ ਨਰ ਨਾਜ ਧਾਂਣੀ ਜੀਵ ।
ਸਹਿ ਖੰਜ ਪਵਨੁਕ ਪੋਤ ਮ੍ਰਿਗ ਗਤ ਰੰਜ ਅਸ ਜਸ ਸੀਵ । ੩੦੨ ।
ਤਬ ਕਹਿਆ ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਕੋ ਗੁਰਬਖਸ ਰਾਇ ਸੁਣਾਇ ।
ਜੇ ਮਿਲੇਂ ਮਹਿੰਗੇ ਮੋਲ ਅਸ ਦੈ ਦਾਂਮ ਲੇਉਂ ਮੰਗਾਇ ।
ਗੁਰੁ ਜਾਂਣਦਾ ਸਭ ਘਟਾਂ ਕੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਜੋਗੁ ।
ਚਲੁ ਦਰਸੁ ਕਰ ਗੁਰ ਚਰਨ ਪਰਸੈਂ ਗੁਰ ਕਰੈਂ ਸੋਈ ਹੋਗੁ । ੩੦੩ ।
ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਲੈ ਸੰਗਤਾਂ ਸੰਗ ਦੀਯਾ ਕੂਚ ਕਰ ਇ ।
ਸਨੈਂਸਨ ਜੁਗ ਨਾਖ ਨਦ ਗੁਰ ਤੀਰ ਪਹੁਚੇ ਆਇ ।
ਪਰਸਾਦ ਭੇਟ ਅਮੋਲਕਾ ਮਣ ਮਾਣਕਾਦ ਦੀਨਾਰ ।
ਪਸਮ ਕੰਬਰ ਸੈ ਦੁਸਾਲੰ ਸੇਤ ਔ ਗੁਲਨਾਰ । ੩੦੪ ।
ਧਰ ਭੇਟ ਗੁਰ ਕੀ ਟੇਕ ਮਾਥੈ ਦੇ ਪ੍ਰਦੱਛਨ ਤੀਨ ।
ਕਰ ਪ੍ਰੇਮੁ ਗੁਰ ਗੁਨ ਗਾਂਵ ਹੀ ਗੁਰਸਿੱਖ ਜੋ ਪਰਬੀਨ ।
ਇਕ ਸਬਦ ਗਾਵੈਂ ਸਾਜ ਲੈ ਸੁਰ ਊਚ ਤਾਨ ਬਸਾਇ ।
ਇਕ ਪਢੈਂ ਬਾਣੀ ਰਾਤ ਪਿਛਲੀ ਜਾਗ ਊਚ ਰਹਾਇ । ੩੦੫ ।
ਕਈ ਕੋਟ ਸੰਗਤ ਆ ਜੁਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੈ ਤੀਰ ।
ਦੈ ਭੇਟ ਗੁਰ ਪਦ ਪਰਸ ਕੈ ਸਿੱਖ ਚਲੇ ਪਾਇ ਵਹੀਰ ।
ਜੋ ਨਿਕਟ ਨਗਰਨ ਕੇ ਹੁਤੇ ਸੋਗਏ ਨਿਜ ਘਰ ਧਾਇ ।
ਜੋ ਹੁਤੀ ਸੰਗਤ ਦੂਰ ਕੀ ਸੋ ਰਹੇ ਡੇਰੇ ਲਾਇ । ੩੦੬ ।
ਗੁਰਬਖਸਰਾ ਕੋ ਬੋਲੁ ਕੇ ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਅਪਨੈਂ ਤੀਰ ।
ਤੁਮ ਕੌਨ ਮਾਰਗ ਆਇ ਹੋ ਮਧ ਜਹੁਗੋ ਕਿਹਿ ਬੀਰ ।

ਕਰ ਜੋਰ ਕੈ ਗੁਰਬਖਸਰਾ ਕਹਿਯੋ ਲੌਪੁਰੇ ਮਗ ਆਇ ।
ਹਮ ਚਰਨ ਪਰਸੇ ਰਾਵਰੇ ਮਨ ਬਾਛਤੇ ਫਲ ਪਾਇ । ੩੦੭ ।
ਤਬ ਕਹਿਯਾ ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਗੁਰ ਪੈ ਜੋਰ ਕਰ ਅਰਦਾਸ ।
ਜਿਯੁ ਕਹੇਂ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਗੁਰ ਹਮ (ਕੋ) ਚਲੇਂਹਿ ਮਾਰਗ ਤਾਸ ।
ਫਿਰ ਕਹਿਯਾ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਆਪ ਗੁਰ ਕਹੁ ਰਾਂਮ ਸੁਤ ਪੁਰ ਤੋਰੁ ।
ਕਿਆ ਕਰੇ ਬਾ ਸੁਲਤਾਂਨੁ ਸਾਜਹਾਂ ਬੈਠ ਬੀਚ ਲਹੌਰੁ । ੩੦੮ ।
ਤਬ ਕਹਿਯਾ ਤਾਰਾ ਚੰਦ ਪ੍ਰਭ ਹਮ ਈਦ ਕੇ ਦਿਨਿ ਆਇ ।
ਸੁਤ ਜਨਕ ਜਾ ਪੁਰ ਤੀਨ ਦਿਨ ਰਿੰਹਿ ਰਹੇ ਡੇਰੇ ਲਾਇ[1] ।
ਸੁਲਤਾਂਨੁ ਚੜ ਦਿਨ ਈਦ ਕੇ ਜਬ ਗਇਯਾ ਪਢਨ ਨਿਵਾਜ ।
ਹਮ ਪਿਖੇ ਆਗੈ ਤਾਸ ਕੇ ਜੁਗ ਮਹਾਂ ਸੁੰਦਰ ਬਾਜ । ੩੦੯ ।
ਰਵ ਬਾਹਿ ਬੰਸ ਕਹਾਂਵਹੀਂ ਸੁਤ ਸਿੰਧ ਜਲ ਤਰ ਨਾਂਮ ।
ਨਾ ਕਰੇ ਨੈਕ ਵਿਸਾਹੁ ਤਾਂ ਕੋ ਸਾਹੁ ਆਠੋਂ ਜਾਂਮ ।
ਅਬ ਲੌ ਅਛੂਤੇ ਹੈਂ ਦੋਊ ਨਹਿ ਚੜਿਯੋ ਤਾਂ ਪੈ ਕੋਇ ।
ਜੁਗ ਬਾਜ ਲਾਇਕ ਰਾਵਰੇ ਪ੍ਰਭ ਸਾਚੁ ਮਾਨੋ ਸੋਇ । ੩੧੦ ।
ਜੁਗ ਬਾਜ ਕੇ ਗੁਨ ਸੁਨੇਂ ਗੁਰ ਮਨ ਚਿਤੈ ਆਠੋ ਜਾਂਮ ।
ਕਹਿ ਖੁਸੀ ਗੁਰ ਸਭ ਸੰਗਤਾਂ ਕੋ ਭੇਜਿਆ ਨਿਜ ਧਾਂਮ ।
ਜੋ ਚਢਿਯੋ ਭੇਟ ਅਪਾਰ ਧਨੁ ਗੁਰ ਧਰਿਆ ਪੋਤੇ ਪਾਇ ।
ਹਿਤਿ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਕੇ ਦਏ ਗੁਰ ਸਦਾ ਵਰਤ ਲਵਾਇ । ੩੧੧ ।
ਯਾ : ਬਾਜ ਮੰਗਾਂਵਣ ਹੇਤ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਜੰਗਲ ਕੇ ਸਭ ਬੀਰ ਬੁਲਾਏ ।
ਜੋ ਬਰਛੈ ਤਹੁ ਤੇ ਚੁਨਵੇਂ ਸਭ ਆਦਰ ਦੈ ਗੁਰ ਤੀਰ ਬਿਠਾਏ ।
ਦਾਂਮ ਬਿਨਾਂ ਖਰਚੇ ਜਗਦੋ ਜਸ ਚੋਰੀ ਕੈ ਜੋਰੀ ਕਰੇ ਨਰੁ ਪਾਏ ।
ਸਾਹਿਜਹਾਂ ਘਰ ਸਾਗਰ ਬਾਜ ਦੋ ਜਾਇ ਲਹੌਰ ਮੋ ਦੇਹੁ ਲਿਯਾਏ । ੩੧੨ ।
ਯਾ : ਜੋ ਨਰੁ ਬਾਗ ਲਿਆਇ ਲਹੌਰਹੁ ਆਜ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਭੇਟ ਚਢਾਵੈ ।
ਦੇ[2] ਅਰੋਗ ਰਹੇ ਸਦ ਹੀ ਫਲ ਫੂਲ ਫਲੈ ਜਗ ਮੈਂ ਸੁਖੁ ਪਾਵੈ ।
ਹੋਇ ਸੁ ਕੀਰਤ ਦੇਸਨ ਦੇਸਸਿਰੀ ਗੁਰੁ ਤਾਸ ਸਦਾ ਚਿਤਿ ਆਵੈ ।
ਸੀਰੁ ਮਿਲੈ ਸਤ ਸੰਗਤ ਮੈਂ ਤਿਸ ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਹਰਿ ਕੇ ਪੁਰ ਜਾਵੈ । ੩੧੩ ।
ਯਾ : ਏ ਸੁਨ ਵਾਕ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਕਰ ਜੋਰ ਬਿਰਾਰਨ ਏਹੁ ਉਚਾਰੀ ।
ਮੱਦਰ ਦੇਸ ਲਹੌਰ ਕਿਲੇ ਧਸ ਕੌਨੁ ਹਰੇ ਨਿਧ ਬਾਜ ਮੁਰਾਰੀ ।
ਮੂਰਖੁ ਲੋਗੁ ਭਿਰੇ ਗਿਰਸੋਂ ਤਿੰਹਿ ਸੀਸੁ ਫੁਟੈ ਨਿ ਫੁਟੈ ਗਿਰੁ ਭਾਰੀ ।
ਸਾਹਿ ਜਹਾਂ ਜਬ ਕੋਪੁ ਕਰੇ ਪ੍ਰਭ ਤੌਨ ਸਮੈਂ ਗਤ ਕੌਨ ਹਮਾਰੀ । ੩੧੪ ।
ਯਾ : ਏ ਸੁਨ ਵਾਕ ਬਿਰਾਰਨ ਕੇ ਗੁਰ ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਕਰੋਂ ਰੱਛ ਤਿਹਾਰੀ ।
ਖਾਂਡਵ ਜਾਰਤ ਪਾਂਡਵ ਨੰਦਨ ਜਿਯੁ ਸੁਰ ਰਾਜ ਤੇ ਆਗ ਉਬਾਰੀ ।

---

[1]...ਇ [2]ਦੇਹ

ਮੱਦਰ ਦੇਸਹੁ ਤੇ ਹਮਰੇ ਵਹੁ ਬਾਜ ਸੁਨੇ ਜੁ ਲਹੌਰ ਮਝਾਰੀ।
ਤੌ ਭਟੂ ਮੱਦਰ ਦੇਸ ਕੋ ਕੇਵਲੁ ਲਿਯਾਵਤ ਬਾਜਨਿ ਲਾਵਤੇ ਬਾਰੀ। ੩੧੫।
ਸਵੈਯਾ : ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਗੁਰ ਜਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਸੁਨ ਜੰਗਲ ਕੇ ਨਰ ਤਾਂ ਛਿਨ ਖੀਜੈ।
ਸਾਕ ਚਗੱਤਨ ਕੈ ਲਰ ਬੋ ਗੁਰ ਏ ਬਰ ਮੱਦਰ ਦੇਸ ਪੈ ਕੀਜੇ।
ਭੀਰ ਪਰੈ ਉਨ ਪੈ ਰਣ ਮੈਂ ਜਬ ਆਪ ਪ੍ਰਤੱਛ ਹ੍ਵੈ ਰੱਛ ਕਰੀਜੈ।
ਕੋ ਦਿਨਿ ਬਾਜਰੀ ਮੋਨ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਮੋਹਿ ਮੈਯਾ ਕਰ ਖਾਂਵਨ ਦੀਜੈ। ੩੧੬।
ਸਵੈਯਾ : ਹੈਨ ਕੁਸਾ ਫਿਰ ਹੋਇ ਹਰੀ ਟਰ ਜਾਇ ਘਰੀ ਬਰਸਾਂ ਬਹੁ ਜੀਵੈ।
ਸਾਹਿ ਅਕੱਬਰ ਸੋਂ ਲਰ ਕੇ[1] ਫੱਤੇ ਜੈਮਲ ਸੇ ਭਏ ਸੀਤਲ ਦੀਵੈ।
ਵੀਰੁ ਸੁਜੋਧੁ ਦੂਲਾ ਗਿਰਦਾਦੂ ਮਰੇ ਲਰ ਕੇ ਸੁਲਤਾਂਨਨ ਥੀਵੇ।
ਸਾਹਿ ਜਹਾਂ ਜਬ ਕੋਪੁ ਕਰੇ ਪ੍ਰਭ ਜੰਗਲ ਕੋ ਤਬ ਕੌਨੁ ਰਖੀਵੈ। ੩੧੭।
ਸਵੈਯਾ : ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਗੁਰ ਕੋਪ ਕਹਿਯੋ ਭਏ ਜੰਗਲ ਲੋਗ ਸਭੇ ਬਲ ਹੀਨੇਂ।
ਮੋਨ ਭਜੋ ਸਚ ਜਾਹੁਨ ਕੇ ਤਨ ਕਾਹਿ ਨਮਿੱਤ ਦਹੋ ਢਿਗ ਸੀਨੇਂ।
ਫੇਰ ਸਿਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਬੋਲ ਸਮੀਪ ਬਿਧੀ ਛੰਦ ਛੀਨੇ।
ਥਾਪ ਕਹਿਯੋ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੂ ਧਸ ਲੌਪੁਰ ਲਿਯਾਉ ਤੁਰੰਗ ਨਵੀਨੇਂ। ੩੧
ਸਵੈਯਾ : ਹੈ ਭਵੂ ਤਾਸ ਸਮੁੰਦਰ ਕੇ ਸਭ ਲੋਗ ਕਹੇਂ ਉਨ ਕੋ ਦਰਆਈ।
ਸਾਹੁ ਕਹੇ ਦਿਲਬਾਗੁ ਇਕੈ ਨਰੁ ਦੂਸਰੋ ਸੋ ਗੁਲਬਾਗੁ ਕਹਾਈ।
ਤੂੰ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਸਭੈ ਬਿਧ ਜਾਂਨਤ ਕੀ ਕਹੀਯੋ ਤੁਮ ਕੋ ਸਮਝਾਈ।
ਬਾਜ ਜਰੂਰ ਲਿਯਾਉ ਲਹੌਰ ਤੇ ਮੈਂ ਤੁਮਰੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਸਹਾਈ। ੩੧੯।
ਸਵੈਯਾ : ਆਇ ਸਮਾਂਨ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੀ ਧਰ ਸੀਸ ਲਈ ਨੰਹਿ ਨੇਕੁ ਹਟਾਈ।
ਚੰਦ ਬਿਧੀ ਸੀ ਅਨੰਦਪੁਰੇ ਚਲ ਤੀਬਰੀਯਾ ਇਹਿ ਬਾਤ ਅਲਾਈ।
ਆਪਨੋਂ ਜਾਂਨ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਜੂ ਮਮ ਹੋਹੁ ਸਹਾਇ ਸਦਾ ਸਭ ਥਾਂਈ।
ਸੋਂਮ ਬਿਧੀ[2] ਮੁਖ ਯੋਂ ਕਰ ਕੈ ਗੁਰ ਪਾਦ ਸਰੋਜ ਰਹਿਯਾ ਲਪਟਾਈ। ੩੨੦
ਸਵੈਯਾ : ਸੀਸ ਧਰਿਯੋ ਕਰੁ ਸੇਵਕ ਕੈ ਬਰੁ ਚੈਂਨ ਲਗੋ ਸਮਕੋਟ ਸਿਧੀ ਕੇ।
ਨਾਂਮੁ ਬਸੇ ਤੁਮਰੇ ਹੀਏ ਯੋਂ ਨਿਤ ਜਿਯੁ ਹਰਿ ਜੂ ਮਧ ਛੀਰ ਨਿਧੀ ਕੇ।
ਹੋ ਨਿਰਿਭੈ[3] ਧਸਿਓਂ ਪੁਰ ਲੌ ਤਵ ਭੈ[4] ਨ ਲਗੇ ਦਿਨ ਰੈਂਨ ਕਿਧੀ ਕੇ।
ਨਿੱਤ ਕਰੋ ਸੁਧ ਚਿੱਤ ਕੇ ਸਾਥ ਸੁ ਚਿੱਤੁ ਚਲਿਯੋ ਸੰਗ ਸੋਮ ਬਿਧੀ ਕੇ। ੩੨
ਚੌਪਈ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜਬ ਇਹਿ ਵਾਕੁ ਅਲਾਇਯੋ। ਬਿਧੀਯਾ ਤਬ ਮਗ ਲੌਪੁਰ ਧਾਇਯੋ।
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਢ ਹੇਤ ਸਿਕਾਰ। ਗਏ ਡਰੋਲੀ ਓਰ ਸਿਧਾਰ। ੩੨੨।
ਖੇਡ ਸੀਕਾਰੁ ਡਰੋਲੀ ਆਇ। ਰਹੇ ਰਾਤ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ।
ਭਇਯੋ ਭੋਰੁ ਭਾਂਨ ਚਢ ਆਏ। ਇਤਿ ਜੁਗ ਬ ਢੀ ਬਨੰਂ ਸਿਧਾਏ। ੩੨੩।
ਪਿਤਾ ਪੁਤ੍ਰ ਆਪਸ ਮੋਂ ਲਾਗੇਂ। ਤਾਂ ਕੇ ਨਾਂਮ ਕਹੋਂ ਅਬ ਆਗੇ।
ਸੱਧੋ ਨਾਂਮੁ ਤਾਤ ਕੋ ਜਾਂਨੋਂ। ਰੂਪ ਚੰਦੁ ਤਾਂ ਕਾ ਸੁਤੁ ਮਾਂਨੋ। ੩੨੪।

---

[1]ਲਰ ਬੇ [2]ਧਿਧੀ [3]ਨਿਰਭੌਂ [4]ਭੈ

ਕਰਤ ਜੀਵ ਕਾ ਹੇਤ ਪਰਾਂਨਨ । ਕੋਰੇ ਕਰੈਂਹਿ ਕਾਟ ਦ੍ਰੁਮ ਕਾਂਨਨ ।
ਨੀਰੁ ਮਜੀਰੁਹਿ ਸਾਖ ਝੁਲਾਇ । ਧਰਿਆਂ ਕੂੰਨਾਂ ਛਾਂਵਤ ਕਾਇ । ੩੨੫ ।
ਲਾਗੀ ਤ੍ਰਿਖਾ ਰੂਪ ਚੰਦ ਆਇ । ਸਰਦੂ ਨੀਰੁ ਹੇਰਿਆ ਕਰੁ ਲਾਇ ।
ਗੁਰ ਲਾਇਕ ਜਲੁ ਹੈ ਕਹਿ ਬਾਂਨੀ । ਪਾਛੈ ਹਟਿਆ ਨ ਪੀਤਾ ਪਾਂਨੀ । ੩੨੬ ।
ਬਹੁਰੋ ਸੱਧੋ ਤ੍ਰਿਖਾ ਅਧੀਂਨ । ਨੀਰ ਤੀਰ ਆਇਆ ਪਰਬੀਂਨ ।
ਜਲੁ ਸੀਰਾ ਲਾਇਕ ਗੁਰਮਾਨ । ਪਾਛੈ ਫਿਰਿਯਾ ਨ ਕੀਨਾਂ ਪਾਨ । ੩੨੭ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਦੋਊ ਕਰਤ ਵੈਰਾਗ । ਗੁਰਲਾਇਕ ਜਲੁ ਇਹਿ ਵਡਭਾਗ ।
ਉਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਭ ਅੰਤਰ ਜਾਂਮੀ ।
ਸੇਵਕ ਢਿਗ ਆਇਆ ਚੜ ਸੁਵਾਮੀ । ੩੨੮ ।
ਛਕਾਵੋ ਜਲੁ ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਸੁਣਾਇ । ਪਿਤਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਲਗੇ ਗੁਰ ਪਾਂਇ ।
ਅਧਕ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ ਨੀਰੁ ਛਕਾਇਆ ।
ਧੰਨ ਜਿਉਂ ਸੀਘਰ ਹਰੁ ਪਾਇਆ । ੩੨੯ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜਲੁ ਛਕ ਕੀਨ ਉਚਾਰ । ਧੰਨ ਤੁਮਾਰਾ ਪ੍ਰੇਮੁ ਉਦਾਰੁ ।
ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਸੇਵਾ ਤੁਮ ਕੀਜੋ । ਬਨੁ ਕਾਟਨ ਬ੍ਰਿਤ ਅਬ ਤਜ ਦੀਜੋ । ੩੩੦ ।

ਹਰਾ : ਸੂਰਦਾਸ ਬ੍ਰਿਧ ਬੈਲ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕੀਜੋ ਮੀਤ ।
ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਸਿਉਂ ਮੇਲੁ ਰਾਖੀਓ ਨੀਤ । ੩੩੧ ।

ਪਈ : ਜਿਉਂ ਬਹਿਲੋ ਪਹਿਲੋਂ[1] ਕਰ ਸੇਵ । ਪ੍ਰਸਿੰਨ ਕੀਆ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨੁ ਦੇਵ ।
ਗੁਪਤਾ ਕੀ ਸੰਗਤ ਗੁਰ ਦਈ । ਬਹਿਲੋ ਅਤ ਹਿਤ ਸੋਂ ਕਰ ਲਈ । ੩੩੨ ।
ਬਹੁਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਆਗਿਆ ਦੀਨਿ[2] । ਸੋ ਬਹਿਲੋ ਨਿਜ ਸਿਰ ਧਰ ਲੀਨੀ[3] ।
ਕਹਿਆ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਧਾਂਮ ਸਿਧਾਵੋ । ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਮਿਲ ਹਰਿ ਜਸੁ ਗਾਵੋ । ੩੩੩ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੇ ਆਇਸ ਤਬ ਪਾਇ । ਬਹਿਲੋ ਬੈਠਾ ਨਿਜ ਘਰ ਆਇ ।
ਮੈਂ ਤੁਮਰਾ ਜਲ ਪ੍ਰੇਮੁ ਚਿਤਾਰਿ । ਬੀਸ ਕੋਸ ਆਇਆ ਤਤਕਾਰਿ । ੩੩੪ ।
ਬਨ ਕਾਟਨ ਬ੍ਰਿਤ ਤੁਮ ਤਜ ਦੀਜੋ[4] । ਮਿਲ ਸੰਗਤ ਹਰਿ ਸਿਮਰੁਨੁ ਕੀਜੋ ।
ਸੇਵ ਕਰੋ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਕੇਰੀ । ਲੰਗਰ ਬਰਕਤ ਹੋਇ ਘਨੇਰੀ । ੩੩੫ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ । ਪਹੁਚੇ ਸੀਘਰ ਕਾਂਗਰ ਆਇ ।
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਾਂਗਰ ਆਇ ਬਸੇ । ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਉਤ ਲੋਪੁਰ ਧਸੇ । ੩੩੬ ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਜੋਰ ਕਰ ਕਰ ਅਰਦਾਸ । ਬਹੁਰਿ ਗਇਆ ਜੁਗ ਤਾਜੀ ਪਾਸ ।
ਹੇਰ ਬਾਜ ਨਿਜ ਮਨ ਬਿਗਸਾਇਆ ।
ਪੁਨ ਮਨ ਮੰਤਰੁ ਏਹ ਠਹਿਰਾਇਆ । ੩੩੭ ।
ਇਨ ਹਿਤਿ ਘਾਸੁ (ਸੁ) ਆਂਨਿਆ ਚਹੀਏ । ਬਿਨਾਂ ਦਾਂਮ ਟਹਿਲੀਯੇ ਰਹੀਏ ।
ਇਹਿ ਜੁਗ ਬਾਜ ਗੁਰੂ ਕੇ ਭਏ । ਸਾਹਜਹਾਂ ਤੇ ਅਬ ਹੀ[5] ਗਏ । ੩੩੮ ।

---

[1]ਪਹਿਲੇ [2]ਦਈ [3]ਲਈ [4]ਦੀਨੋ [5]ਏ

ਯੋ ਕਹਿ ਤਬੈ ਘਾਸ ਕੋ ਗਇਆ । ਕੁਹੀ ਬਾਜੁ ਬਿਧੀਏ ਕਰ ਲਇਆ ।
ਕੁਹੀ ਨਾਂਮੁ ਦਾਤੀ ਕਾ ਧਰਾ । ਖੁਰਪੇ ਕੋ ਤਬ ਬਾਜੁ ਉਚਰਾ । ੩੩੯ ।
ਐਰਾਵਤੀ ਨਾਖ ਨਦ ਪਾਰ । ਹਰਿਆ ਘਾਸੁ ਕਾਟ ਬੰਧ ਭਾਰ ।
ਐਸਾ ਸੁੰਦਰੁ ਆਨਿਆਂ ਦੂਬੁ । ਹੇਰ ਕਹੈਂ ਸਗਰੇ ਨਰ ਖੂਬੁ । ੩੪੦ ।
ਕਿਲੇ ਤੀਰ ਮੰਡੀ ਜਿੰਹਿ ਲਾਗੈ । ਧਰਿਆ ਭਾਰੁ ਸਭਨ ਤੇ ਆਗੈ ।
ਜੋ ਕੋਈ ਘਾਸੁ ਖਰੀਦਨ ਆਵੈ । ਚੁਪ ਕਰ ਰਹੈ ਨ ਮੋਲ ਸੁਨਾਵੈ । ੩੪੧ ।
ਕੈ ਤਿਸ ਕਹੈ ਚੌਗੁਨੋਂ ਮੋਲੁ । ਫੇਰ ਨ ਭਾਖੈ ਦੂਜਾ ਬੋਲੁ ।
ਕਈ ਲੋਗ ਕਹਿ ਕਹਿ ਫਿਰ ਜਾਂਹਿ । ਘਾਸ ਕਿਸੀ ਕੋ ਦੇਵੈ ਨਾਂਹਿ । ੩੪੨ ।
ਏਕ ਘਰੀ ਬੀਤੀ ਪੁਨ ਜਬੈ । ਬਾਜਵਾਰੁ ਆਇਆ ਚਲ ਤਬੈ ।
ਹੇਰ ਘਾਸ ਕਾ ਸੁੰਦਰੁ ਭਾਰੁ । ਮੋਲੁ ਕਹੋ ਭਾਖੈ ਘੁਰਵਾਰੁ । ੩੪੩ ।
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਤਬ ਏਹੁ ਅਲਾਈ । ਕਿੰਹਿ ਹਿਤਿ ਘਾਸੁ ਲੇਹੁਗੇ ਭਾਈ ।
ਬਾਜਵਾਰ ਕਹੈ ਖਾਸ ਤੁਰੰਗ । ਸਾਹਜਹਾਂ ਜਿੰਹਿ ਰਾਖੇ ਸੰਗ । ੩੪੪ ।
ਸਾਗਰ ਜਾ ਜਲ ਤਰੇ ਕਹਾਵੈਂ । ਦਰਆਈ ਜਗ ਜਾਂਹਿ ਅਲਾਂਵੈ ।
ਤਾਂ ਲਾਇਕ ਤਵ ਘਾਸੁ ਮਜੂਰ । ਲੈ ਚਾਲੋ ਤੁਮ ਤਾਸ ਹਜੂਰ । ੩੪੫ ।
ਬਾਜ ਨਾਂਮੁ ਸੁਨ ਮਨ ਬਿਗਸਾਇਆ । ਘਾਸ ਮੋਲੁ ਨਹਿ ਨੈਕੁ ਅਲਾਇਆ ।
ਭਾਰੁ ਉਠਾਇ ਤਬੈ ਲੈ ਗਇਆ । ਦੋਊ ਬਾਜ ਢਿਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਆ । ੩੪੬ ।
ਘਾਸੁ ਡਾਰ ਤਾਜੀ ਪਗ ਲਾਗਾ । ਗੁਰ ਕੇ ਜਾਂਨ ਪ੍ਰੇਮ ਮਨ ਪਾਗਾ ।
ਬਾਜਵਾਰ ਕਹੇ ਮੋਲੁ ਅਲਾਉ । ਓਹੁ ਲਾਗੈ ਜੁਗ ਤਾਜੀ ਪਾਉ । ੩੪੭ ।
ਬਿਧੀਆ ਕਹੇ ਸੁਨੋਂ ਜਮਾਦਾਰ[1] । ਇਨ ਸੋ ਮੇਰਾ ਲਾਗਾ ਪਿਆਰ ।
ਇਨ ਕਾ ਦਰਸਨੁ ਰੋਜੁ ਕਰਾਵੋਂ । ਬਿਨਾਂ ਮੋਲ ਨਿਤ ਘਾਸੁ ਚਰਾਵੋਂ । ੩੪੮ ।
ਸੋਧੇ ਖਾਂ ਤਬ ਕਹਿਆ ਸੁਣਾਇ । ਘਾਹੀ ਭੇਜਿਆ ਖੂਬ ਖੁਦਾਇ ।
ਇਸ ਕੋ ਮਤੁ ਅਟਕਾਵੋਂ ਕੋਇ । ਘਾਸੁ ਡਾਰ ਈਹਾਂ ਰਹੇ ਸੋਇ । ੩੪੯ ।
ਬਿਧੀ ਚੰਦੁ ਨਿਤ ਘਾਸੁ ਚਰਾਵੇ । ਸੋਇ ਰਹੇ ਢਿਗ ਲੀਦ ਹਟਾਵੇ ।
ਫੇਰ ਖਰਖਰਾ ਦੇ ਮਸਾਲਾ । ਗੁਰ ਅਸੁ ਜਾਂਨ ਕਰੇ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲਾ । ੩੫੦ ।
ਇਸੀ ਭਾਂਤ ਨਿਸ ਪਾਂਚ ਬੀਤਾਈ । ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਬਿਧ ਔਰ ਬਨਾਈ ।
ਸਰਤਾ ਪਾਰ ਘਾਸ ਕੋ ਜਾਵੇ । ਘਾਸ ਬੀਚ ਖੰਘੁਰ ਬੰਧ ਲਿਆਵੇ । ੩੫੧ ।
ਅਰਧ ਨਿਸਾ ਬੀਤੇ ਪੁਨ ਜਬ ਹੀ । ਚਤ ਸਫੀਲ ਖੰਘੁਰੁ ਗਹਿ ਤਬ ਹੀ ।
ਕੋਟ ਓਟ ਹੁਵੈ ਦੇਵੈ ਡਾਰਿ । ਪਰੇ ਸੋਰੁ ਉਛਰੈ ਨਦ ਬਾਰਿ । ੩੫੨ ।
ਜਾਤ ਪਾਹਰੂ ਦੋਰੇ ਤਹਾਂ । ਖਰਕਾ ਹੋ ਉਛਰੇ ਜਲੁ ਜਹਾਂ ।
ਦ੍ਰਿਸਟ ਨ ਧਰੇ ਤਹਾਂ ਕੁਛ ਤਾਂ ਕੂੰ ।
ਸਭ ਨਰ ਕਹਿਤ ਪਰਤ ਈਹਾਂ ਨਾ ਕੂ । ੩੫੩ ।

[1]ਜਮਦ ਰ

ਕੌਊ ਪਰਾ ਸੈਂਸਾਰੁ ਬਤਾਵੈ। ਕੋਊ ਤੋਂਸ ਬੁਲੇਣ ਅਲਾਵੈ।
ਕੌਊ ਕਹੇ ਮੀਂਨੁ ਬਲਵਾਨ। ਬਿਧੀਏ ਬਿਧ ਕੋ ਸਕੈ ਨ ਜਾਨ। ੩੫੪।
ਇਸੀ ਭਾਂਤ ਨਿਸ ਆਠ ਗੁਜਾਰੀ। ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਬਿਧ ਔਰੁ ਬੀਚਾਰੀ।
ਆਈ ਜਬੈ ਜੁਮੇਂ ਦੀ ਰਾਤ। ਜਮਾਂਦਾਰ ਪ੍ਰਿਤ ਬੂਝੀ ਬਾਤ। ੩੫੫।
ਇਕ ਰੋਜ ਮੈ ਸਰਤਾ ਪਾਰ। ਗਇਆ ਘਾਸ ਕੋ ਹੇ ਜਮਾਂਦਾਰ।
ਕਾਟਨ ਲਗਾ ਦੂਬ[1] ਮੈਂ ਜਬੈ। ਉਚਟ ਗਇਆ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤਬੈ। ੩੫੬।
ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਇਕੁ ਜਾਂਮੁ ਬੀਤਾਇਆ। ਬਕਤ ਭਇਆ ਤਬ ਏਹੁ ਅਲਾਇਆ।
ਖੁਵਾਜਾ ਪੀਰ ਘਾਸੁ ਜੇ ਪਾਊਂ। ਤੇਰੇ ਨਾਇ ਘੁਰਵਾਰ ਛਕਾਂਊਂ। ੩੫੭।
ਤਬੈ ਘਾਸ ਮੇਰਾ[2] ਮਨੁ ਲਾਗਾ। ਕਾਟ ਘਾਸੁ ਲੈ ਇਤਿ ਉਠ ਭਾਗਾ।
ਅਪਨਾਂ ਕਰਮੁ ਆਜੁ ਮਮ ਕੀਜੈ। ਜਮਾਂਦਾਰ ਜੂ ਜਾਫਤ ਲੀਜੈ। ੩੫੮।
ਤਬ ਸੰਧੇ ਖਾਂ ਐਸੇ ਕਹਾ। ਤੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਲਾਂਮਤ ਰਹਾ।
ਤਰਕ ਸੀਰਨੀ ਦੇਹ ਵਰਤਾਇ। ਬਿਧੀਆ ਜਾਫਤ ਪਹੁਚੀ ਆਇ। ੩੫੯।
ਬਿਧੀ ਚੰਦੁ ਤਬ ਗਇਆ ਬਜਾਰ। ਮੋਦਕ ਵਰਫੀ[3] ਲੇਈ ਉਦਾਰ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਤੋੜ ਕਾ ਮਦਰਾ ਸੰਗ। ਕੁੰਭੁ ਪੂਰ ਲੈ ਚਲਿਆ ਉਮੰਗ[4]। ੩੬੦।
ਧਰਿਆ ਮੱਧ ਤਬੇਲੇ ਆਇ। ਲਏ ਸਰਬ ਘੁਰਵਾਰ ਬੁਲਾਇ।
ਪ੍ਰਿਥਮੈਂ ਅਧਕ ਸਰਾਬ ਛਕਾਈ। ਬਹੁਰ ਮੁਫਰਾ ਦੀਆ ਖੁਲਾਈ। ੩੬੧।
ਗਿਰੇ ਘੂਮਿ ਘੁਰਵਾਰ ਸਬਾਏ। ਜਮਾਦਾਰ ਸਹਿ ਸਰਬ ਗਿਰਾਏ।
ਵਰਫੀ ਮੋਦਕ ਸਭ ਵਰਤਾਏ। ਖੁਵਾਜੇ ਹੇਤ ਗਰੀਬ ਛਕਾਏ। ੩੬੨।
ਅਰਧ ਰਾਤ ਬੀਤੀ ਪੁਨ ਜਬੈ। ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਗੁਰੁ ਸਿਮਰਿਆ ਤਬੈ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਲਗਾਮੁ ਬਾਜ ਮੁਖ ਦਇਆ। ਪਾਇ ਜੀਨੁ ਤੰਗੁ ਕਸ ਲੇਆ। ੩੬੩।
ਪੌੜੀ ਪੌੜੀ ਬਾਜੁ ਚੜਾਇ। ਭਇਆ ਸਫੀਲ ਪਰ ਠਾਢਾ ਆਇ।
ਵਾਹਗੁਰੂ ਕਹਿ ਹੂਏ ਅਸਵਾਰ। ਤਾਜੀ ਤੇ ਕਰਵਾਈ ਛਾਰ। ੩੬੭।
ਕੂਦ ਬਾਜੁ ਸਰਤਾ ਮਧ ਪਰਾ। ਮਾਂਨੋ ਹੰਸੁ ਸਰੋਵਰ ਤਰਾ।
ਬਿਧੀ ਚੰਦੁ ਬਾਜੀ ਸੁੱਖ ਸਾਥ। ਪਾਰ ਕੀਏ ਗੁਰ ਦੈ ਨਿਜ ਹਾਥ। ੩੬੮।
ਚਲਿਆ ਤਾੜ ਤਾਜੀ ਕੋ ਤਬੈ। ਜੁਗ ਸਰਤਾ ਤਟ ਆਇਆ ਜਬੈ।
ਬਾਜ ਸਹਿਤ ਧਸਿਆ ਨਦ ਬੀਚ।
ਚਲਿਆ ਬਾਜ ਤਰ ਜਿਉਂ ਸੁਤੁ ਕੀਚ। ੩੬੯।
ਮੁਰਗਾਈ ਜਿਉਂ ਜਲੋਂ ਉਜਾਗਰ। ਤਰਿਯਾ ਜਾਇ ਸੁਧਾ ਸੁਤੁ ਸਾਗਰ।
ਸੂਕਾ ਜੀਨੁ ਪਾਰ ਲੈ ਗਇਆ। ਆਸਨ ਨੀਰੁ ਪਰਸਤ ਭਇਆ। ੩੭੦।
ਜੁਗ ਸਰਤਾ ਨਾਖੀ ਵਡਭਾਗੇ। ਚਲਿਆ ਤੋਰ ਬਿਧੀਆ[5] ਅਸੁ ਆਗੇ।
ਅਰਧ ਜਾਂਮੁ ਦਿਨੁ ਰਹਿਆ ਸੁ ਜਬ ਹੀ।
ਬਿਧੀਆ ਅਸੁ ਲੈ ਪਹੁਚਿਆ ਤਬ ਹੀ। ੩੭੧।

---

[2]ਮੇਰੇ [3]ਡਤਫ। [4]ਨਿਸੰਗ [5]ਬਿਧੀ ਚੰਦ

ਪ੍ਰਥਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਪਗ ਲਾਗਾ । ਪੁਨ ਬੋਲਿਆ ਬਿਧੀਆ ਵਡਭਾਗਾ।
ਲੇਹੁ ਬਾਜ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ । ਐਸੇ ਬਿਧੀਏ ਕਹਿਆ ਬਖਾਨ । ੩੭੨।
ਹੇਤ ਬਾਜੁ ਗੁਰੁ ਭਇਆ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ । ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਪ੍ਰਿਤ ਕਹਿਆ ਨਿਹਾਲੁ।
ਬਿਧੀਏ ਕੋ ਸਿਰੋਪਾਉ ਪਹਿਰਾਇਆ । ਘੋੜਾ ਖਾਸ ਤਬੇਲੇ ਲਾਇਆ । ੩੭

ਦੋਹਰਾ : ਇਕੁ ਦੁਵੈ ਤ੍ਰੈ ਦਿਨ ਭਏ ਜਬ ਘੋਰਾ ਰਹੇ ਉਦਾਸ ।
ਪੀਏ ਨੀਰੁ ਅਨਰੁਚ ਹੋਇ ਹਿਤੁ ਕਹ ਚਰੇ ਨ ਘਾਸ । ੩੭੪ ।

ਸੋਰਠਾ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਸੋਂ ਪੁਨ ਕਹਿਆ ।
ਬਾਜੁ ਦੂਸਰਾ ਲਿਆਉ ਕੇਵਲ ਹਹੇ ਉਦਾਸੁ ਇਹਿ । ੩੭੫ ।

ਕਬਿਤ : ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਯੋ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਕਾਜ ਕਰੁ,
ਬਾਜ ਹੇਤ ਆਜ ਬੇਗ ਦੋਰੀਯੇ ਲਹੌਰ ਪੈ ।
ਦੇਰ ਨ ਲਗਾਉ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਿਬ ਜੀ ਮਨਾਉ ਗੋਪ,
ਕੇਵਲ ਸਧਾਉ ਨਾ ਅਲਾਉ ਕਹੂੰ ਔਰ ਪੈ ।
ਲੌਪਰ ਮੈ ਜਾਇ ਬਿਧਿ ਲੀਜੀਏ ਬਨਾਇ ਕੋਊ,
ਸਦਾ ਮੈਂ ਸਹਾਇ ਤੇਰੇ[1] ਸੰਗ ਠੌਰ ਠੌਰ ਪੈ ।
ਗਹੋ ਜੋ ਤੁਰੰਗੁ ਪੀਠ ਚਢੋਂ[2] ਕਸ ਤੰਗੁ, ਜਬ[3]
ਭ ਧੀਯੋ ਨਿਸੰਗੁ ਅੱਸੁ ਅੂਜਨ ਕੋ ਕੋਰ ਪੈ । ੩੭੬ ।

ਕਬਿਤ : ਬਿਧੀ ਚੰਦਰਾਇ ਗੁਰ ਪਾਦ ਕੰਜ ਨਾਇ ਸਿਰੁ,
ਯੋ ਕਹਿਯੋ ਸੁਨਾਇ ਪ੍ਰਭ ਲਿਯਾਂਊ ਦੂਜੇ ਬਾਜ ਕੋ ।
ਲੌਪੁਰ ਮੈਂ ਜਾਇ ਬੇਖੁ ਔਰੁ ਹੀ ਬਨਾਇ,
ਨਰ ਨਾਰ ਕੀ ਭੁਲਾਇ ਮਤ ਕਰੋ ਐਸੇ ਕਾਜ ਕੋ ।
ਸਾਹ ਤੇ ਕਹਾਇ ਗਢ ਅੰਤਹਿੰ ਸਧਾਇ ਬਾਜ,
ਪਾਖਰ ਪਵਾਇ ਚਢ ਯੋਂ ਕਰੋਂ ਅਵਾਜ ਕੋ ।
ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਮੀਰ ਬਾਜੁ ਹੁਗੁਬਿੰਦ ਤੀਰ ਤੇਰੇ,
ਏ ਭਿਲੈ ਪੁਚਾਉ ਬੀਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋ । ੩੭੭ ।

ਸਵੈਯਾ : ਯੋ ਕਰ ਪੈਜ ਬਿਧੀ ਚੰਦੁ ਤਾਂ ਛਿਨ ਭਾਖਤ ਵਾਕ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਆਗੇ ।
ਚੋਰੀ ਹਰੋ ਅੱਸੁ ਜੋ ਸੁਲਤਾਂਨ ਤੇ ਕੈ ਬਿਨੁ ਸਾਚ ਕਹੋ ਜਾਂਉ ਭਾਗੇ ।
ਕੈ ਕਰ ਜਾਂਮੁਨੁ ਦੇਉ ਦਗਾ ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਅਸੁ ਲੇਉਂ ਬਿਨਾਂ ਪੁਰ ਜਾਗੇ ।
ਨਿਯਾਂਇ ਬਿਹੀਂਨ ਨਰੇਸ ਕੋ ਜੋ ਅਘ
ਸੋ ਅਘ ਤੋਂਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਮੋ ਤਨ ਲਾਗੇ । ੩੭੮ ।

ਸਵੈਯਾ : ਚੰਦੁ ਬਿਧੀ ਗੁਰ ਬੰਦਨ ਕੈਸੀ ਅਨੰਦ ਪੁਰੇ ਦਿਸ ਕੀਨ ਪਿਆਨਾਂ ।
ਨਾਖ ਨਦੀ ਜੁਗ ਪਾਰ ਪਰੋ ਸੁਤੁ ਮਾਰ ਤਜਿਯੁੰ ਗਢ ਲੰਕ ਸਿਧਾਨਾ ।

---

[1] ਤੇ [2] ਚਾਲੇ [3] ਪੀਰ

ਪਹਿ ਪ੍ਰਸਾਤ੍ਰ ਧਰਿਯੋ ਪੁਰ ਮੈ ਮਾਨੋ ਹੈ ਸਾਹੂਕਾਰਨ ਜਾਇ ਪਛਾਨਾਂ ।
ਗੰਨ ਪਛਾਨ ਨਰਿਯੋ ਪੁਰ ਮੈਂ ਨਰ ਨਾਰ ਹਿੰਦਾਨ ਸਨੈਂ ਤੁਰਕਾਨਾਂ । ੩੭੯।
ਸੇਤ ਪ੍ਰਸਾਕ ਬਿਰਾਜਤ ਹੈਂ ਕਰ ਮਾਲ ਲਸੈ ਕਨ ਕੁੰਡਲ ਮੋਤੀ ।
: ਪਾਗ ਸਰੰਗ ਸਜੀ ਸਿਰ ਪੈ ਗਰ ਦੀ ਕਵਾਇ ਬਧੀ ਕਟ ਧੋਤੀ ।
ਰਾਲ ਮਰਾਲ ਨਿਹਾਲ ਕਹਿਯੋ ਕੁਤਵਾਲ ਭਯਾ ਤੁਮ ਕੌਨ ਸੁ ਗੋਤੀ ।
ਸੋਮ ਬਿਧੀ ਕਹਿਯੋਂ ਹੋਂ ਧਰ ਜੋਤਸੁ ਖੋਜ ਨਿਕਾਰਨ ਕੇ ਹਿਤਿ ਜੋਤੀ । ੩੮੦ ।
ਕੁਤਵਾਰ ਕਹਿਯੋ ਕਰ ਪਿਯਾਰੁ ਭਲੇ ਮਨ ਬਾਤ ਸੁਨੋਂ ਮਿਤਿ ਤੋਹਿ ਸੁਨਾਂਉ ।
: ਸੁਲਤਾਨ ਜਹਾਂਨਸਾ ਬਾਜੁ ਗਇਯੋ ਨਿਸਿ ਖੋਜ ਥਕੇ ਨਹਿਂ ਮਾਰਗੁ ਪਾਉ ।
ਸਹਿਰ ਮੋਂ ਪਹਿਰ ਦੋ ਰਾਤ ਬਜੀ[1] ਗਢ ਬੀਚ ਹੁਤੇ ਅਸੁ ਠੌਰ ਦਿਖਾਂਉ ।
'ਤੁਮ ਕਾਢ ਅਸ ਖੋਜ ਲਹੋ ਸਿਤੇ ਪਾਉ
ਚਲੋ ਸੁਲਤਾਨ ਸਮੀਪ ਮਿਲਾਉ ।'[2] ੩੮੧ ।
ਾ : ਯੋਂ ਕਹਿ ਸੰਗ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਲੈ ਗਇਯੋ ਮੀਰ ਕੇ ਤੀਰ ਤਬੈ ਤੁਰਤਾਂਉ ।
ਜੋਰ ਦੋਉ ਕਰ ਨਾਰ ਨਿਵਾਇ ਕਹਿਯੋ ਕੁਤਵਾਰ ਮੈ ਜੀ ਬਖਸਾਂਉ ।
ਮਾਫੁ ਕਹਿਯੋ ਸੁਲਤਾਨ ਤੁਨੈਂ ਕਹੁ ਬਾਤ ਇਨੈਂ ਕਹਿਯੋ ਬਾਜ ਬਤਾਉ ।
ਹੈ ਇਹਿ ਲੋਗੁ ਬਡੋ ਪਰਬੀਨ ਲਹੇ ਅਸ ਖੋਜੁ ਕਹੇ ਦਿਖਰਾਂਉ । ੩੮੨ ।
ਾ : ਏ ਸੁਨ ਕੈ ਨਿਜਿ ਸਾਹਿਜਹਾਂ ਕਰ ਸੈਨ ਬਿਧੀ ਚੰਦੁ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇਆ ।
ਭੇਟ ਦੀਨਾਰ ਦਿਖਾਇ ਦੋਉ ਕਰ ਮੀਰ ਹਜੂਰ[3] ਬਿਧੀ ਚੰਦੁ ਆਇਯਾ ।
ਹਾਥ ਉਠਾਇ ਕਹਿਯੋ ਤਵ ਮਾਫ ਸਸੀ ਬਿਧ ਸੋਂ ਸੁਲਤਾਨ ਅਲਾਇਯਾ ।
ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੈ ਬਲ
ਸਾਹਿ ਪੈ ਸੋਮ ਬਿਧੀ ਪਰੀ ਛਾਇਆ । ੩੮੩ ।
ਾ : ਦੇ ਕੁਰਸੀ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਸੇਵਕੁ ਸਾਹਿਜਹਾਨ ਨਿਜਿ ਤੀਰ ਬਿਠਾਇਯਾ ।
ਬਾਰ ਹੀ ਬਾਰ ਚਿਤਾਰਤ ਬਾਜ ਕੋ ਸਾਹੁ ਮਨੋ ਤਜ ਧੀਰੁ ਬੌਰਾਇਯਾ ।
ਐਸੇ ਰਟੇ ਮੁਖ ਸਾਹਿਜਹਾਂ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ ਕਵਿ ਭਾਖ ਸੁਨਾਇਯਾ ।
ਮੋਲ ਕਰੀ ਦਿਲੁਬਾਗ ਸੋਂ ਤੂੰ ਗੁਲਬਾਗ ਅਬੈ ਸਚ ਨਾਮ ਖੁਦਾਇਯਾ । ੩੮੪ ।
ਗਾ : ਫੇਰ ਕਹਿਯੋ ਲਖ ਸੋਮ ਬਿਧੀ ਪ੍ਰਿਤ ਹੇਖੁ ਜੀਆ ਸੁਨ ਵਾਕ ਹਮਾਰੇ ।
ਬਾਜ ਕੇ ਖੋਜ ਨਿਕਾਰ ਅਬੈ ਇਕ ਬਾਰ ਤੁਮੈਂ ਹਮ ਦੇਹੁ ਦਿਖਾਰੇ ।
ਪਾਰਥ ਜਿਯੁ ਚਢਿ[4] ਭਾਰ ਥਕੇ ਅਸੁ ਲੈਂਹੁ ਛਿਪਾਇ ਅਰੋਂ ਤਬ ਬਾਰੇ ।
ਤੋਹਿ ਇਨਾਮੁ ਦਿਉ ਅਮਿਤੋ ਮਣ ਮਾਣਕ ਮਾਲ ਕਰੀ ਮੁਕਤਾਰੇ । ੩੮੮ ।
ਯਾ : ਚੰਦ ਬਿਧੀ ਕਹਿਜੋ ਰੈਨ ਸਮੇਂ ਤਵ ਬਾਜ ਗਇਯੋ ਸਾਹ ਮੋਹਿ ਪਛਾਨੀ ।
ਪੌਰ ਅਰੇ ਪੁਰ ਕੇ ਗੜ ਕੇ ਗਇਜੇ ਫਾਧ ਦਿਵਾਰ ਪਰੇ ਨਦ ਪਾਂਨੀ ।
ਤੋਹਿ ਭਈ ਸੁਧ ਭੋਰ ਭਏ ਬਨ ਧੈਨ ਧਸੀਂ ਅਸੁ ਪ੍ਰੇਰ ਛਪਾਨੀ ।

ਜੀ [2]ਤੁਮ ਕਾਢੋਹ ਜੋ ਅਸੁ ਖੋਜੁ ਤੁਮੈ ਸੁਲਤਾਨ ਸਮੀਪ ਤੁਮੈਂ ਪਹੁਚਾਉ [3]ਹਜੂਰੂਹ [4]ਲ

ਸਾਬਾਸ ਸਾਬਾਸ ਸਾਹਿ ਕਹਿਯੋ ਤਬ
ਧੰਨ ਤੁਮੈਂ ਖੁਜੀਆ ਸੁਤ ਗਿਆਨੀ । ੩੮੯ ।
ਫੇਰ ਕਹਿਯੋ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਤਬੈ ਗਣ ਧੰਨ ਜਦੋਂ ਪੁਰ ਆਇ ਬਰੇਗੇ ।
ਧਾਮ ਨਿਵਾਸੁ ਕਰੈਂ ਖਗ ਜੋ ਸਭ ਕੇ ਘਰ ਭੀਤਰ ਦੀਪ ਜਰੇਂਗੇ ।
ਤਾਹਿ ਸਮੈਂ ਪੁਰ ਪੌਰ ਅਰਾਇ ਸਨੈਂ ਗਢ ਤੇਂ ਇਕੁ ਮੰਤ੍ਰ ਕਰੇਂਗੇ ।
ਬਾਜ ਕੋ ਖੋਜੁ ਨਿਕਾਰ ਭਲੇ ਬਤਲਾਇ ਤੁਮੈਂ ਸੁਖ ਸੋ ਬਿਚਰੇਂਗੇ । ੩੯੦ ।
ਸਵੈਯਾ : ਤੌ ਲਗ ਸੂਰ ਅਥਿਯੋ ਦਿਸ ਪੱਛਮ ਆਇ ਤਮੋ ਪਸੁ ਪੰਖ ਬਸੇਰੇ ।
ਤਾਹਿ ਸਮੈਂ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਕਹਿਯੋ ਅਬ ਸਾਥ ਕਰੋ ਕੁਤਵਾਰਹਿ ਮੇਰੇ ।
ਜਾਹਿ ਕਹਿਯੋ ਸੁਲਤਾਨ ਤਬੈ ਕੁਤਵਾਰੁ ਗਇਯੋ ਬਿਧੀਏ ਸੰਗ ਡੇਰੇ ।
ਦੀਹ ਪੁਸਾਕ ਨਿਵਾਰ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਕੋਂਚ ਸਜੀ ਕੁਰਤੀ ਨਿਸ ਵੇਰੇ । ੩੯੧ ।
ਸਵੈਯਾ : ਬਾਂਧ ਭਲੇ ਕਟੁ ਹੋਇ ਸੁਚੇਤ ਗਇਯੋ ਪੁਰ ਪੌਰ ਲਗੀ ਨਹਿ ਬਾਰੇ ।
ਪੌਰੁ ਅਰਾਇ ਤਬੈ ਪੁਰ ਕੇ ਨਿਜ ਹੋਠ ਹਲਾਇ ਲਗਾਵਤ ਤਾਰੇ ।
ਲੋਗ ਕਹੈਂ ਕਛੁ ਮੰਤ੍ਰ ਪਢੇ ਇਹਿ ਭਾਰੀ ਤਬੈ ਨਿਜ ਜੇਬਹਿ ਡਾਰੇ ।
ਐਸੀਏ ਭਾਂਤ ਅਰਾਇ ਪੁਰੀ ਪਟ ਫੇਰ ਧਸਿਯੋ ਗਢ ਅੰਤਰ ਵਾਰੇ । ੩੯੨ ।
ਸਵੈਯਾ : ਪੌਰ ਅਰਾਇ ਦਇਯੋ ਗੜ ਕੋ ਸਭ ਲੈ ਕੁੰਜੀਆਂ ਅਪੁਨੇ ਬਸ ਕੀਨੀ ।
ਜਾਇ ਧਸਿਯੋ ਪੁਨ ਕੋਠਰੀ ਭੀਤਰ ਚੋਰ ਕਹੇ ਈਹਾਂ ਪਾਖਰ ਲੀਨੀਂ ।
ਯਾਂਹਿੰ ਲਗਾਂਮੁ ਲਇਯੋ ਖੁਟੀਂਆਨ ਤੇ ਯੋਂ ਕਹਿ ਕੈ ਖੁਜੀਆ ਪਰਬੀਨੀ ।
ਆਇ ਖਰੋ ਅਸੁਥਾਂਨ (ਪੈ) ਤਾਂ ਛਿਨ
ਸਾਹਿਜਹਾਂ ਪ੍ਰਿਤ ਯੋਂ ਕਹਿ ਦੀਨੀਂ । ੩੯੩ ।
ਸਵੈਯਾ : ਬਾਜ ਪੈ ਪਾਖਰ ਪਾਉ ਅਬੈ ਉਸ ਬਾਜ ਕੇ[1] ਖੋਜ ਇਹ ਬਾਜੁ ਚਲੇਗੋ ।
ਸਾਹਿ ਸਲਾਮਤ ਬਾਜ ਜਹਾਂ ਵਹੁ ਜਾਵਤ ਨਾਂ ਇਹ ਤਾਹਿ ਟਲੇਗੋ ।
ਕੌਤਕੁ ਵੇਖੁ ਅਬੈ ਅਮਰੋ ਦਿਲਬਾਂਗਹਿ ਮੋਂ ਗੁਲਬਾਗੁ ਰਲੇਗੋ ।
ਸਾਹਿ ਹਜੂਰ ਜੁ ਕੂਰੁ ਕਹੋਂ ਤਨੁ ਸਾਗਰ ਨੀਰ ਜਿਯੁੰ ਨੂੰਨ ਗਲੇਗੋ । ੩੯੪ ।
ਸਵੈਯਾ : ਕੰਚਨ ਪਾਖਰ ਹੀਰਨ ਸੋਂ ਜਰੀ ਲਾਲ ਲਸੇਂ ਜਿੰਹਿ ਮਾਂਹਿ ਉਦਾਰੇ ।
ਸੋਂਮ ਗਵਾਇ ਦਈ ਸੁਲਤਾਂਨ ਕਹਿਯੋ ਕਸ ਬਾਜ ਪੈ ਦੇਹੁ ਸੀਂਗਾਰੇ ।
ਪਾਖਰ ਪਾ ਘੁਰਵਾਰ ਕਸਿਯੋ[2] ਤੰਗੁ ਦੈ ਅਸੁ ਕੈ ਮੁਖ ਮੋਂ ਕੜੀਆਰੇ ।
ਤਾਂ ਛਬ ਕੋ ਕਵਿ ਭਾਉ ਲਖਿਯੋ ਮਨੋਂ ਸਾਹੁ ਪਠੇ ਗੁਰ ਭੇਟ ਅਗਾਰੇ । ੩੯੫ ।
ਸਵੈਯਾ : ਪਾਖਰ ਪਾ ਘੁਰਵਾਰ ਜਬੈ ਸਬ ਬੰਧਨ ਛੋਰ ਕੀਓ ਅਸੁ ਕਾਜੇ ।
ਚੰਦ ਬਿਧੀ ਸੁਲਤਾਂਨ ਹਜੂਰ ਕਰੀ ਜੋਰ ਕੈ ਏਹੁ ਅਵਾਜੇ ।
ਆਪ ਕਹੇ ਸੁਲਤਾਂਨੁ ਭਲੇ ਮੁਖ ਤੇ ਅਸੁ ਆਸਨ ਦਾਸੁ ਬਿਰਾਜੇ ।
ਹੂੰ ਕਹਿ ਮੀਰ ਦਇਯੋ ਤਬ ਹੀ ਬਿਧੀ
ਚੰਦੁ ਚੜਿਯੋ ਗੁਰ ਨਾਂਮੁ ਲੈ ਬਾਜੇ । ੩੯੬ ।

[1]ਕੋ [2]ਕਹਿਯ

ਯਾ : ਵਾਹਗੁਰੂ ਕਹਿ ਬਾਜ ਚੜਿਯੋ ਬਿਧੀ ਚੰਦੁ ਬਲੀ ਗੁਰ ਬੀਰੁ ਮਹਾਂਨੇ ।
ਫੇਰਤ ਬਾਜ ਨਿਸੰਕੁ ਇਤੇ ਉਤ ਆਂਨ ਕੀ ਆਂਨ ਨ ਰੰਚਕ ਮਾਂਨੇ ।
ਜਾਰ ਕੈ ਲੰਕ ਨਿਸੰਕ ਹਨੂੰ ਜਿਮ ਰਾਂਵਨ ਕੋ ਦੂਰ ਬੈਂਨ ਬਖਾਂਨੇਂ ।
ਸਾਚੁ ਲਗੋ ਕਹਿਨੇਂ ਬਿਧੀ ਚੰਦੁ ਤਿਯੁ
ਦੇ ਨਿਜ ਕਾਂਨ ਸੁਨੋ ਸੁਲਤਾਂਨੇਂ । ੩੯੭ ।

ਯਾ : ਜੋਰੁ ਰਕਾਬ ਦੇ ਸਾਂਭ ਸਰੀਰਹਿ ਵਾਗ ਸਹਾਰ ਗਹਿਯਾ ਦਸਤਾਂਨਾਂ ।
ਆਂਨ ਨਿਵਾਰਨ ਹੇਤ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਸਾਹਿ ਸਮੀਪ ਇਹ ਵਾਕੁ ਬਖਾਂਨਾਂ ।
ਮੈਂ ਹੂੰ ਹਰਿਯੋ ਅਗਲੋ ਤੁਮਰੋ ਅਸ ਏਭ ਕਰੈ ਅਬ ਤਾਹਿ ਪਿਆਂਨਾਂ ।
ਕਾਂਗਰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦਿ ਕੇ ਘਰ
ਬਾਜੁ ਤੁਮੈਂ ਸੁਨੁ ਸਾਹਿ ਜਹਾਂਨਾਂ । ੩੯੮ ।

ਵੈਯਾ : ਸੋਂਮ ਬਿਧੀ ਕਹਿਯੋ ਜਾਵਤ ਹੋਂ ਸੁਲਤਾਂਨ ਸਭਾਰੁ ਜੁਹਾਰ ਹਮਾਰੀ ।
ਵਾਹਗੁਰੂ ਕਹਿ ਵਾਗ ਉਠਾਇ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਤੇਂ ਜੁਗਰਾਂਦ ਸਹਾਰੀ ।
ਕੂਦ ਸੁਫਾਧ[1] ਦਿਵਾਰ ਤੇ ਪਾਰ ਪਰੋ ਅਸੁ ਯੌਂ ਨਦ ਨੀਰ ਮਝਾਰੀ ।
ਮਾਂਨੋ ਹਨੂੰ ਸੀਅ ਸੋਧ ਕੈ ਸਾਗਰ ਪਾਰ ਪਰੋ ਸਤ ਜੋਜਨੋ ਬਾਰੀ । ੩੯੯ ।

ਵੈਯਾ : ਚੰਦੁ ਬਿਧੀ ਅਸੁ ਨੀਰ ਤਰਾਇ ਲੈ ਆਇ ਖਰੋ ਨਦ ਕੂਲ ਕਨਾਰੇ ।
ਤਾੜ ਚਲਿਯੋ ਅਸੁ ਫੇਰ ਉਤਾਇਲ ਨਾਖ ਗਇਯੋ ਨਿਸ ਦੋ ਨਦ ਪਾਰੇ ।
ਭੋਰ ਭਏ ਧਸ ਜੰਗਲ ਦੇਸ ਮੋਂ ਚੀਰ ਸੁਕਾਇ ਸਰੀਰ ਸੁਧਾਰੇ ।
ਕਾਂਗਰ ਆਇ ਹਜੂਰ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੇ ਅਸੁ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪਾਦ ਜੁ ਹਾਰੇ । ੪੦੦ ।

ਵੈਯਾ : ਏਕ ਘਟੀ ਗਹਿ ਪਾਂਇ ਰਹਿਯੋ ਗੁਰ ਆਪ ਭੁਜਾ ਗਹਿ ਦਾਸੁ ਉਠਾਇਯੋ ।
ਚੂੰਮ ਲਿਲਾਰੁ ਪਸਾਰ ਭੁਜਾ ਜੁਗ ਚੰਦੁ ਬਿਧੀ ਗੁਰ ਲੈ ਗਲ ਲਾਇਯੋ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਕਰ ਜੋਰ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪੈ ਇਹਿ ਵਾਕੁ ਅਲਾਇਯੋ ।
ਜੈਸੇ ਲਖੋ ਦ੍ਰਿਗਿ ਮੋਹਿ ਪ੍ਰਭੂ ਤਿਂਵਿ ਜਾਂਨੁ ਜਹਾਂਨਸਾ ਕੋ ਦਲੁ ਆਇਯੋ । ੪੦੧ ।

ਸਵੈਯਾ : ਏ ਸੁਨ ਵਾਕੁ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਕੋ ਗੁਰੁ ਫੂਲ ਭਇਯੋ ਮਨੁ ਮੇਰ ਸਮਾਂਨੇ ।
ਠੋਕ ਭੁਜਾ ਗਰਜਿਯੋ ਮ੍ਰਿਗ ਰਾਜ ਜਿਯੁ ਤੀਂਨ ਕਸੀਸ ਦੈ ਤਾਂਨ ਕਮਾਨੇਂ ।
ਦੈ ਸਿਰੋਪਾਉ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਕੋ ਢਿਗ ਬਾਜ ਕੇ ਬਾਜ ਬੰਧਿੰਯੋ ਅਸੁਖਾਂਨੇਂ ।
ਆਜੁ ਦਲੋਂ ਦਲ ਸਾਹਿਜਹਾਂਨ ਕੇ ਐਸੇ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਵਾਕ ਬਖਾਂਨੇ । ੪੦੨ ।

ਸਵੈਯਾ : ਤਾਂਨ ਕਮਾਂਨ ਸਿਰੀ ਗੁਰੁ ਜਾਂ ਛਿਨ ਬਾਂਨ ਛਡੇ ਲਗ ਦੱਛਨ ਮੁੱਛੈ ।
ਜਾਂਨੁ ਤਬੈ ਤੁਰਕਾਂਨ ਤੀਆਂ ਨ ਕੇ ਭੂਮ ਗਿਰੈ ਨਕ ਬੇਸਰ ਗੁੱਛੈ ।
ਕੋਪ ਕਰੈ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਿ ਜੂ ਜਬ ਕੋਂਨੁ ਧਰੈਂ ਰਣਧੀਰ ਮਨੁੱਛੇ ।
ਚਾਲ ਪਰੈ ਸਗਰੀ ਧਰਨੀਂ ਪਟਕੇ ਅਹਿ ਰਾਜੁ ਕੱਛੂ ਪਿਠ ਪੁੱਛੈ । ੪੦੩ ।

---
[1] ਢਾਲ

ਸਵੈਯਾ : ਬੋਲ ਸਮੀਪ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਲੋਗਨ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਮੁਖ ਏਹੁ ਅਲਾਈ।
ਕੋਸੁ ਬਾਰਾ ਰਣ ਖੰਭੁ ਗਡੋ ਦਿਸ ਲੋਪੁਰ ਮਾਰਗ ਊਪਰ ਜਾਈ।
ਘੋਰ ਭਿਆਨਕ ਕਾਂਨਨ ਮੋਂ ਜਿਹਿ ਨੀਰ ਸਰੋਵਰੁ ਹੈ ਸੁਖਦਾਈ।
ਤਾਂਹਿ ਸਿਧਾਰ ਝੰਡਾ ਗਡ ਸੋਤ ਕਰੋਂ ਅਰਸੋਂ ਰਣ ਖੇਤ ਲਰਾਈ। ੪੦੪।

ਸਵੈਯਾ : ਜੋਧ ਕਹਿਯੋ ਕਰ ਕ੍ਰੋਧੁ ਤਬੈ ਪ੍ਰਭ ਕਿਯੁ ਹਮਰੇ ਤੁਮ ਧਾਂਮ ਲੁਟਾਵੈ।
ਜਾਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਕੂਚ ਅਬੈ ਛਪ ਕਾਂਨਨ ਮੋਂ ਕਹੂੰ ਕਾਲੁ ਬਿਤਾਵੈ।
ਸਾਹਿਜਹਾਂ ਸੰਗ ਬੈਰਿ ਲਗਾਇ ਉਜਾਗਰ ਹੋ ਕਿਮ ਜਾਂਨ ਗਵਾਵੈ।
ਜਾਇ ਚਮੂੰ ਫਿਰ ਫੇਰ ਲਹੌਰ ਕੋ ਤੋ ਕਰੁਣਾਨਿਧ ਮੋ[1] ਪੁਰ ਆਵੈ। ੪੦੫।

ਸਵੈਯਾ : ਏ ਸੁਨ ਜੋਧ ਕੇ ਵਾਕ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕਾਂਗਰ ਪੈ ਕਰ ਰੋਸੁ ਸਧਾਰੇ।
ਚਾਰ ਸਵਾਰ ਪਠੇ ਦਿਸ ਲੋਪੁਰ ਜਾਇ ਖਰੇ ਮੁੱਰ ਖੇਤ ਤਕਾਰੇ।
ਆਪ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਦੱਛਨ ਕੋਨ[2] ਚੜੇ ਸਜ (ਕੈ) ਸੈਨ ਬਜਾਇ ਨਗਾਰੇ।
ਜੋਜਨ ਚਾਰ ਗਏ ਬਨ ਮੋਂ ਜਬ ਪੂਰਨ ਤਾਲੁ ਕਿਲਾਲ ਨਿਹਾਰੇ। ੪੦੬।

ਸਵੈਯਾ : ਆਇ ਮੁਕਾਮੁ ਕੀਓ ਇਤਿ ਜੋ ਗੁਰ ਸਾਹਿ ਚਮੂੰ ਉਤ ਕੋਪ ਚਢਾਈ।
ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਸੁਲਤਾਂਨ ਲਲੇ ਪ੍ਰਿਤ ਕੰਬਰ ਕੋ ਸੋਈ ਬਾਤ ਸੁਨਾਈ।
ਜੀਵਤ ਮੋਹਿ ਸਮੀਪ ਲਿਯਾਵਹੁ ਬਾਂਧ ਸਿਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਿ ਰਾਈ।
ਖੋੜਸ ਐਤ ਚਮੂੰ ਚਤੁਰੰਗ ਲਹੌਰ ਤੇ ਕਾਂਗਰ ਓਰ ਸਿਧਾਈ। ੪੦੭।

ਸਵੈਯਾ : ਨਾਖ ਨਦੀ ਜੁਗ ਬਾਰ ਜਬੈ ਸਭ ਸੈਨ ਖਰੀ[3] ਜਾਇ ਪਾਰ ਕਨਾਰੇ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਮੁਰਖੇ ਅਸਵਾਰ ਗਏ ਗੁਰ ਤੀਰ ਲਏ ਸੁਧ ਚਾਰੇ।
ਜਾਇ ਕਹਿਯੋ ਪ੍ਰਭ ਦੁੱਜਨ ਕੇ ਦਲ ਆਏ ਗਹੋ ਹਥਯਾਰ ਸੰਭਾਰੇ।
ਕਾਂਨਨ ਸੋ ਗੁਰ ਕੀ ਸੁਧ ਤੋ ਉਤ ਜਾਇ ਦਈਂ ਉਨ ਕੇ ਹਲਕਾਰੇ। ੪੦੮।

ਸਵੈਯਾ : ਸੂਰ ਅਬੇ ਸਜ ਸੇਨ ਚੜਿਯੋ ਖਲੁ ਬੇਗ ਲਲਾ ਸੰਗ ਕੰਬਰੁ ਲੈ ਕੇ।
ਦੁੰਦਭ ਵਾਇ ਪਿਸਾਚ ਦੋਊ ਤਬ ਧਾਇ ਚਲੇ ਚਢ ਊਪਰ ਗੈ ਕੈ।
ਰਾਘਵ ਜਿਯੁੰ ਖਰ ਦੂਖਰ ਕੀ ਧੁਨ ਕਾਂਨਨ ਮੋਂ ਸੁਨੀਂ ਕਾਂਨਨੁ ਦੇ ਕੇ।
ਤੈਸੇ[4] ਉਠੇ ਭਟ ਯਾਂ ਧੁਨ ਕੋ ਸੁਨ ਆਯੁੱਧ ਲੈ ਗੁਰ ਬੀਰ ਨ੍ਰਿਭੈ ਕੈ। ੪੦੯।

ਸਵੈਯਾ : ਸਾਜ ਸਜੋਇ ਸਰੀਰਨ ਬੀਰ[5] ਧਰੇ ਸਿਰ ਖੋਲ ਬੱਧੇ ਕਟ ਫੇਟੇ।
ਸਿੱਪਰ ਸੈਫ ਬੰਦੂਕ ਕਮਾਂਨ ਲੈ ਹੋਂਦ ਲਗੇ ਅਰ ਕੈ ਮੁਖ ਭੇਟੇ।
ਦੁੰਦਭ ਵਾਇ ਫਿਰਾਇ ਕੈ ਸੈਹ ਥੀ ਫਾਧ ਪੂਰੈ[6] ਜਨ ਸੇ ਨਟ ਬੇਟੇ।
ਮਾਂਨੋਂ ਨਰੇਸ ਕਰੁੰਗਨ ਪੈ ਦੀਏ ਛੋਡ ਪਿਲੰਗ ਨਮਿੱਤ ਅਖੇਟੇ। ੪੧੦।

ਸਵੈਯਾ : ਦੁੰਦਭ ਵਾਇ ਕੇ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਉਤ ਕੂਦ ਧਸੇ ਰਣ ਭੂੰਮ ਦੁਰਾਂਨੀ।
ਬੋਲਤ ਆਪਸ ਮੋਂ ਪਸਤੋਂ ਲਖ ਕੋਨ ਸਕੈ ਉਨ ਕੀ ਨਰਬਾਂਨੀ।

---

[1]ਮੋਂ [2]ਕੋਂ [3]ਰੁਦ੍ਰ [4]ਐਸੇ [5]ਦੀਹ [6]ਪਰੇ

ਆਂਨਨ ਸੋਂ ਕਰੂ ਲਾਇ ਜਿਤਾਵਤ ਖੰਜਤ ਹੈਂ ਧਸ[1] ਕਾਂਨਨ ਪਾਂਨੀ ।
ਤਾਲ ਕੀ ਪਾਲ ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਭਟ ਬਾਂਧ ਰਹੇ ਠਟੁ ਭੂਰ ਮਹਾਂਨੀ । ੪੧੧ ।
ਕੰਬਰ ਬੇਗ ਲਲੇ ਖਲ ਤਾ ਛਿਨ ਕੋਪ ਚਮੂੰ ਪ੍ਰਿਤ ਏਹੁ ਬਖਾਂਨੀ ।
: ਘੇਰ ਲਹੋ ਚਹੂੰ ਓਰ ਸਰੋਵਰੁ ਜਾਇ ਕਹਾਂ ਗੁਰੁ ਸਾਰੰਗ ਪਾਨੀ ।
ਓਰਤ ਖੰਤ੍ਰਸ ਐਤ ਬਿਰੂਛਨ ਯੌਂ ਗੁਰ ਚਹੂੰ ਓਰ ਝੁਕਾਂਨੀ ।
ਮਾਂਨਹੁ ਸੁੰਭ ਨਸੁੰਭ ਦੁਹੂੰ ਰਿਸ ਘੇਰ ਲਈ ਰਣ ਭੂੰਮ ਭਵਾਂਨੀ । ੪੧੨ ।
ਯੋਂ ਉਮਡਿਯੋ ਚਹੂੰ ਓਰਨ ਤੇ ਦਲੁ ਜਿੰਯੁ ਜਲ ਸਿੰਧ ਤਵਾ ਪਰ ਧਾਇਯੋ ।
: ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਿ ਜੂ ਗਹਿ ਬਾਂਨ ਕਮਾਂਨ ਸੁ ਸਾਂਮੁਹੇਂ ਆਇਯੋ ।
ਦੈ ਗੁਨ ਮੈਂ ਸਰ ਮੰਤ੍ਰ ਪਢਿਯੋ ਧਨੁਕਾਂਨ ਲੌ ਤਾਂਨ ਕੈ ਬਾਨੁ ਚਲਾਇਯੋ ।
ਏਕ ਤੇ ਲਾਖ ਅਨੇਕ ਭਏ ਜਰ ਸਾਂਵਨ ਬੂੰਦਨ ਜਿਯੁ ਦਰਸਾਇਯੋ । ੪੧੩ ।
: ਮਾਰ ਧਰੀ ਸਰ ਕੀ ਅਰ ਪੁੰਜ ਪੈ ਰੋਸ ਭਰੇ ਮਨ ਸਾਤ ਨ ਆਵੈ ।
ਬੇਗ ਹੀ ਬੇਗ ਸਰਾਸਨ ਦੇ ਸਰ ਕਾਨ ਪ੍ਰਮਾਂਨ ਤਨਾਇ ਚਲਾਵੇ ।
ਹੇਰ ਸਰੂਪੁ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਬਿਧ ਯੋ ਸੁਕਚੇ ਮਨ ਮੈਂ ਦੁਖੁ ਪਾਵੇ ।
ਮੈ ਸੂਮੁ ਕੈ ਤ੍ਰਈ[2] ਲੋਕੁ ਰਚਿਯੋ ਗੁਰ ਜਾਨਤ ਹੋ ਸਭੁ ਆਜੁ ਖਪਾਵੇ । ੪੧੪ ।
: ਤਾਨ ਕਮਾਂਨ ਸਿਰੀ ਗੁਰੁ ਜਾਂ ਛਿਨ ਬਾਂਨਨ ਕੀ ਬਰਖਾ ਬਰਖਾਈ ।
ਐਤ ਦੁਵਾਦਜ ਖੇਤ ਰਹਿਯੋ ਭਟੁ ਔਰੁ ਬਿਰੂਛਨ ਮਾਰ ਹਟਾਈ ।
ਕੰਬਰ ਬੇਗੁ ਲਲਾ ਖਲੁ ਤਾਂਰਣ ਏ ਰਹੇ ਜੀਵਤ ਦੋ ਦੁਖ ਦਾਈ ।
ਲੈ ਸੰਗ ਸੈਂਨ ਨੀਸਾਂਨ ਬਜਾਇ ਕੈ ਫੇਰ ਭਏ ਗੁਰ ਕੇ ਸੁਮੁਹਾਈ । ੪੧੫ ।
: ਛੋਡ ਨਿਸਾਂਨਨ ਕੇਫ ਕਰੇ[3] ਦਏ ਭਾਲ ਬੰਧੇਂ ਗਜ ਕੇ ਲੋਹ ਲੰਗਰ ।
ਭੂਰ ਸਰਾਬ ਛਕਾਇ ਤਬੈ ਦਏ ਛੋਡ ਕਰੀ ਕਰ ਦੈ ਕਰ ਸੰਗਰ ।
ਸੋ ਉਪਮਾ ਕਵਿਯੋਂ ਬਰਨੀ ਗਜ ਗੂੰਜਤ ਹੈਂ ਜਬ ਭੂੰਮ ਕਾ ਜੰਗਰ[4] ।
ਮਾਂਨੋ ਮਤੰਗ ਮੁਰੀਦ ਭਏ ਗੁਰ ਸਾਂਮੁਹੇ ਆਵਤ ਗਾਵਤ ਮੰਗਰ । ੪੧੬ ।
ਯਾ : ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੂ ਧਨੁ ਤਾਂਨ ਅਪਾਰ ਹੀ ਬਾਂਨ ਚਲਾਏ ।
ਜਾਇ ਧਸੇ ਗਜ ਪੁੰਜਨ ਕੇ ਤਨ ਬਾਗਰਵਾਰ ਰਹੀ ਛਾਬ ਪਾਏ ।
ਸਾਂਮ ਸਰੀਰ ਸੁਰੰਗ ਸੁਫਾਲ ਨਏ ਲਖ ਕੇ ਕਵ ਯੌਂ ਛਾਬ ਗਾਏ[5] ।
ਜਾਂਨੁ ਲੰਕੇਸ ਨਿਸਾਚਰ ਪੁੰਜ ਕੈ ਫੂਲਨ ਕੇ ਪਟ ਅੰਗ ਸਜਾਏ । ੪੧੭ ।
ਵੈਯਾ : ਘੂੰਮ ਕੇ ਭੂੰਮ[6] ਗਿਰੇ ਗਜੁ ਜਾ ਛਿਨ ਸ੍ਰੋਣ ਚਲੈ ਬਹਿ ਯੋਂ ਤਨ ਤਾਂਕੇ ।
ਸਾਵਨ ਮਾਸ ਕਿਆਰ ਭਰੇ ਜਿਮ ਜੋਰੁ ਕਰੇ ਜਲੁ ਤੋਰ ਕੇ ਨਾਕੈ ।
ਯਾ ਰਣ ਮੈਂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੂ ਕੀਯੋ ਭਾਰਥ ਮੈਂ ਸਮ ਪਾਰਥ ਸਾਕੈ ।
ਫੋਰ ਦਈ ਅਰ ਕੀ ਧੁਜਨੀ ਮੁਖ ਮੋਰ ਰਿਪੂ ਰਣ ਓਰ ਨ ਝਾਕੈ । ੪੧੮ ।
ਵੈਯਾ : ਤਾਹਿ ਸਮੈਂ ਰਿਸ ਕੰਬਰ ਬੇਗੁ ਫਿਰਿਯੋ ਸੰਗ ਸੈਂਨ ਲੈ ਸਾਂਗ ਸੰਭਾਰੀ ।
ਬਾਜੁ ਕੁਦਾਇ ਧਸਿਯੋ ਰਣ ਮੈਂ ਤਕ ਚੰਦ ਬਿਧੀ ਪ੍ਰਿਤ ਦੂਰ ਤੇ ਮਾਹੀ ।

ਸ਼ਤ [2]ਤ੍ਰੀ [3]ਰਰੇ [4]ਜੰਗਾਰਾ [5]ਪਾਏ [6]ਭੂਮ

ਆਵਤ ਭਾਂਨ ਮਰੀਚ ਸਮਾਂਨ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਨੈਨ ਨਿਹਾਰੀ।
ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਨੰਦ ਤਬੈ ਹੰਨ ਅੱਧ ਸਸੀ ਸਰ ਸੋ ਕਟ ਡਾਰੀ। ੪੧੯।

ਸਵੈਯਾ : ਫੇਰ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕਾਢੇ ਨਿਖੰਗ ਤੇ ਤੀਂਨ ਕਸੇ ਗੁਨ ਬਾਂਨ ਇਕੇਠੇ।
ਤਾਂਨ ਹਨੇਂ ਉਰ ਕੰਬਰ ਕੇ ਗੁਰ ਗੇਰ ਲਇਯੋ ਅੱਸ ਤੇ ਖਲੂ ਹੇਠੇ।
ਦੌਰ ਕੈ ਕਾਢ ਕ੍ਰਿਪਾਂਨ ਤਬੈ ਕਟ ਸੀਸੁ ਦਇਯੋ ਤਿਸ ਕੋ ਗਿੱਲ ਜੇਠੇ।
ਜੋ ਉਪਮਾਂ ਕਹਿ ਐਸੇ ਲਖੀ ਮਾਂਨੋ ਵੇਲ ਤੇ ਟੂਟ[1] ਪਰਿਯੋ ਫਲੁ ਪੇਠੇ। ੪੨੦।

ਸਵੈਯਾ : ਕੰਬਰੁ ਘਾਤੁ ਪਰੋ ਰਣ ਮੈਂ ਲਖ ਬੇਗੁ ਲਲਾ ਗਇਯੋ ਤਾਂ ਢਿਗ ਦੇਰੇ।
ਕੋਪ ਕਹਿਯੋ ਨਿਜ ਸੈਨ ਕੋ ਤਾਂ ਛਿਨ ਕੀ ਮੁਖ ਦੇਵਹੁ ਜਾਇ ਲਹੋਰੇ।
ਬਾਜ ਲਏ ਨਿ ਗਹਿਯੋ ਗੁਰ ਕੋ ਖਪ ਖੇਤ ਗਏ ਭਟ ਡੇਢੁ ਲਖੇਰੇ।
ਜੇ ਗੁਰ ਬਾਸ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਉ ਲੋਪੁਰ ਮਾਂਨੁ ਘਟੇ ਸੁਲਤਾਂਨ ਕੈ ਪੌਰੇ। ੪੨੧।

ਸਵੈਯਾ : ਯੋ ਕਹਿ ਬੇਗੁ ਲਲਾ ਗਹਿਆ ਯੁਧ ਕੋਪ ਧਸਿਯੋ ਰਣ ਮੰਡਲ ਮਾਂਹੀ।
ਪੈਦਲ ਹੋਇ ਗਇਯੋ ਗੁਰ ਸਾਂਮੁਹੇਂ ਢਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਂਨ ਗਹੇ ਜੁਗ ਬਾਂਹੀ।
ਫੇਰ ਕੈ ਸੇਫ ਸੁਚੇਤੁ ਭਇਯੋ ਰਣ ਜਾਂਗਤ ਕੋ ਲਖ ਸੂਰ ਸਰਾਂਹੀ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਗੁਰ ਸਾਂਗ ਗਹੀ ਕਰ ਜਾਂ ਦੁਤਸੀ ਤੜਤਾ ਦੁਤ ਨਾਹੀ।

ਸਵੈਯਾ : ਸਾਰ ਸਵਾ ਮਣ ਕੀ ਬਰਛੀ ਗੁਰ ਤੋਲ ਭੁਜਾ ਬਲ ਤਾਕ[2] ਚਲਾਈ।
ਜਾਇ ਗਡੀ ਅਰ ਕੈ ਉਰ ਭੀਤਰ ਵਾਰ ਰਹੀ ਕਛੁ ਪਾਰ ਸਿਧਾਈ।
ਤਾਂ ਛਬ ਕੋ ਕਵਿ ਭਾਵੁ[3] ਲਖਿਯੋ ਸੁਨ ਲੇਹ ਸਭਾ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਭਾਈ।
ਜਾਂਨੁ ਕਟਾਸ ਸਨੇਂਹਿ ਪੱਕਾ ਲਇਯੋ ਸੀਖ ਪਰੋਇ ਵੜਾ ਹਲਵਾਈ। ੪੨੩।

ਸਵੈਯਾ : ਬੇਗੁ ਲੱਲਾ ਹਨ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਸੁਰ ਬੇਗ ਬਹਿੱਸਤ ਦੀਓ ਪੁਹਚਾਈ।
ਫੂਲਨ ਕੀ ਸੁਰ ਰਾਜ ਤਬੈ ਰਣ ਮੈਂ ਗੁਰ ਪੈ ਬਰਖਾ ਬਰਖਾਈ।
ਸੈਂਨ ਉਦਾਸ ਹੁਵੈ ਖੇਤ ਚਲੀ ਤਜ ਭੂਪ ਬਿਨਾਂ ਕਰੇ ਕੌਨੁ ਲਰਾਈ।
ਖਾਸ[4] ਗਹੇ ਮੁਖ ਤ੍ਰਾਸ ਭਰੇ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਕੀ ਅਰ ਦੇਤ ਦੁਹਾਈ। ੪੨੪।

ਦੋਹਰਾ : ਜੀਤ ਭਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਹਾਰੇ ਤੁਰਕ ਮਹਾਂਨ।
ਲੱਲਾ ਕੰਬਰ ਮਾਰਿਆ ਲਾਗੀ ਚਮੂੰ ਪਲਾਂਨ। ੪੨੫।

ਸਿਰਖਿੰਡੀ ਖੱਖਰ ਛੱਡ ਭਿਰਿੰਡੇ ਜਿ ਕੂੰ ਉਡਰੇ।
ਛੰਦ : ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਦਲ ਖਿੰਡੇ ਤਿਵੈ ਤਰਾਸ ਖਾਇ।
ਤਜ ਤਜ ਮਨ ਦੀ[5] ਹਿੰਡੇ ਬਰਛੇ ਗੱਡ ਕੇ।
ਰਾਹੁ ਛੋਡ ਵੜ ਝਿੰਡੇ ਲੁਕਦੇ ਰਾਫਜੀ।
ਜਿਉਂ ਫਲ ਲਾਲ ਅਰਿੰਡੇ ਫੁੰਮਣ ਨੇਜਿਆਂ।
ਹਾਥੀ ਨੰਗੇ ਪਿੰਡੇ ਫਿਰਨ ਉਜਾੜ ਵਿਚ।
ਘੋੜੇ ਗਿਰਿਦਿਵ ਠਿੰਡੇ ਖਾਲੀ ਜਾ ਰਹੇ।
ਪਿੰਡੀ ਵਗਲ ਤ੍ਰਿੰਡੇ ਤਾਜ਼ੀ[6] ਫੜ ਲਏ।

---

[1]ਟੂਟ [2]ਕੋਲ [3]ਵਾਉ [4]ਘਾਸ [5]ਦੀਆਂ [6]ਜਾਤੇ

ਰੁਧਿਰ ਲਾਏ ਇੰਡੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇ ।
ਜਿਉਂ ਖਰਬੂਜੇ ਟਿੰਡੇ ਲੱਡੂ ਵਰਫੀਆ । ੪੨੬ ।
ਖੰਡੀ ਪ੍ਰਿਥਮੇਂ ਹੋਇ ਦਿਆਲਾ ਬਿੰਜਨ ਵੰਡਿਆ ।
ਪੂਰਿਆ ਫੇਰ ਦਿਵਾਲਾ[1] ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਾਕੀਆ ।§
: ਕੰਚਣ ਕੰਠੇ ਮਾਲਾ ਹੋ § ਲਾਇਆ ਗੰਜੁ ਗੁਰਿ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਲਗੀ ਵਾਲਾ ਲੱਗਾ ਵੰਡਣੇ ।
ਭਰ ਭਰ ਦੇਂਦਾ ਢਾਲਾ ਆਪ ਬੁਲਾਇ ਕੇ । ਲਾੜੇ ਪਾਸ ਸਬਾਲਾ ਸੋਹਨ ਸੂਰਮੇਂ ।
ਦੇਵ ਅਰੱਜਨ ਲਾਲਾ ਜੇਠੇ ਆਖਿਆ । ਮੇਰਾ ਕੱਦੁ ਬਿਸਾਲਾ ਮਾਝੇ ਜੱਟ ਦਾ ।
ਜਾਇ ਨ ਸਾਡਾ ਪਾਲਾ ਛੋਟੇ ਕੱਪੜੇ ।
ਭੂਰੇ ਜੋੜੂ ਦੁਸਾਲਾ ਸਾਂਨੂੰ ਬਖਸਣਾਂ । ੪੨੭ ।
ਖੰਡੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪਰਮ ਬਿਲਾਸੀ ਸੁਣ ਕੇ ਬਿਗਸਿਆ ।
ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਖ ਸਬਾਸੀ ਕੰਠ ਲਗਾਇਆ ।
: ਦਈ ਪੁਸਾਕੀ ਖਾਸੀ ਜੇਠੇ ਸੱਟ ਨੂੰ । ਮੁਹਿਰਾਂ ਦੀ ਭਰ ਤਾਸੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਰੁ ਇਕੁ ।
ਫੂਲਾਂ ਦੀ ਨਵਲਾਸੀ[2] ਸਤਿਗੁਰ ਹੱਥ ਲੈ ।
ਸੱਦਿਆ ਤੀਰ ਮੀਰਾਸੀ ਬਾਬੁਕੁ ਆਪਣਾ ।
ਨਾਨਕ ਸਾਹਿ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਉਨ ਨਾਂਉ ਲੈ ।
ਸੱਢ ਬੰਸੁ ਸੁਖਵਾਸੀ ਸਾਰਾ ਗਾਂਵਿਆ ।
ਚੌਦਹਿ ਭਵਨ ਨਿਵਾਸੀ ਅੰਬਰ ਅੰਗ ਨਿਜ ।
ਹਾਥੀ ਮੁਹਿਰ ਚੌਰਾਸੀ ਦਿੱਤੀ ਡੂੰਮ ਨੂੰ । ੪੨੮ ।
ਖੰਡੀ ਓਧਰ ਜਾ ਹਲਕਾਰੇ ਵੜੇ ਲਹੌਰ ਵਿਚਿ ।
: ਹੋਈਆਂ ਖਬਰਾਂ ਸਾਰੇ ਸਹਿਰ ਬਜਾਰ ਨੂੰ ।
ਅਰਜ ਬੇਗ ਦਰਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ ਦੌੜਿਆ । ਜਾਕੇ ਸਾਹਿ ਅਗਾਰੇ ਨਾਰ ਨਿਵਾਇ ਕੇ ।
ਦੋ ਕਰ ਜੋਰ ਉਚਾਰੇ ਐਸੇ ਵਾਕ ਮੁਖ । ਬਖਸੁ ਪਰਾਂਨ ਹਮਾਰੇ ਆਖਾਂ ਅਰਜ ਮੈਂ ।
ਮਾਫੂ ਕਹਿਯਾ ਸਿਰਕਾਰੇ ਆਖ ਸੁਣਾਉ ਤੂੰ । ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਜੂ ਮਾਰੇ ਤੇਰੇ ਸੂਰਮੇਂ ।
ਸੋਲਾਂ ਐਤ ਸੰਘਾਰੇ ਜੋਧੇ ਭੂੰਮ ਮਰਣ ।
ਲੱਲਾ ਕੰਬੂਰੁ ਹਾਰੇ ਜਿਤਿਆ ਗੁਰੂ ਜੀ । ੪੨੯ ।
ਰਖਿੰਡੀ ਵਜੀਰ ਕਹਿਆ ਤੈਂ ਕਹਿਰੁ ਕੀਆ ਸੁਲਤਾਂਨ ਜੀ ।
ਦ: ਰਾਂਮਦਾਸੁ ਨਿਰਵੈਰ ਗੁਰੂ ਪਰਮਾਤਮਾਂ ।
ਜਿੱਨਾ ਪੂਜੇ ਪੈਰ ਸੇਈ ਨਰ ਤਰ ਗਏ । ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਦੀ ਖੈਰ ਮਨਾਵੇ ਰਾਤ ਦਿਨ ।
ਤੈਂ ਕਹਿ ਚਾੜੀ ਫੇਰ ਚਮੂੰ ਨਿਜ ਕੋ ਕਪਰ
ਜੰਡ ਕਰੀਰਾਂ ਕੈਰ ਜਹਾਂ ਵਣ ਸੰਘਣੇ ।

ਾਲਾ [2]ਨਮਲਾਸੀ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕਰਨੈਂ ਮੈਰ ਸਿਕਾਰ ਸਿਧਾਰਿਆ ।
ਤੇਰੀ ਸੈਂਨਾਂ ਭੇਰ ਵਜਾ ਉ ਦੁੰਦਭੀ ।
ਜਾਇ ਧਸੀ ਤਿਸ ਡੇਹਿਰ ਜਹਾਂ ਜਲੁ ਨਾਜੁ ਨਾਂ ।
ਚੜ ਗਈ ਸਿਖਰ ਦੁਪੈਹਿਰ ਪਿਆਸੇ ਮਰ ਗਏ । ੪੩੦ ।

ਸਿਰਖਿੰਡੀ ਭਰ ਕੈ ਸਾਹ ਉਸਾਸੀ[1] ਐਸੇ ਬੋਲਿਆ ।
ਛੰਦ : ਹੋਈ ਜਗ ਵਿਚਿ ਹਾਸੀ ਵੇਖੁ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ।
ਖੋੜਸ ਐਤ ਗਿਰਾਸੀ ਸੈਂਨਾਂ ਏਕ ਗੁਰ ।
ਫੇਰ ਵਜੀਰ ਉਕਾਸੀ ਬਾਤ ਬਣਾਇ ਕੈ ।
ਚਾਤਰ ਚੋਰ ਚੌਰਾਸੀ ਆਂਸਣ ਜਾਂਣਦੇ ।
ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਅਬਨਾਸੀ ਦਾ ਉਹੁ[2] ਨਾਂਮੁ ਲੈ ।
ਕਰ ਗਇਆ ਬੰਦ ਖਲਾਸੀ ਆਪਣੀਂ ਜਾਨ ਦੀ ।
ਏਹਿ ਚੋਰਾਂ ਦੀ ਮਾਸੀ ਪਾਸ ਲਹੌਰ ਦੇ ।
ਬਾਰ ਦੂਲੇ ਦੀ ਖਾਸੀ ਜਾਗ਼ਾ ਲੁਕਣ ਨੂੰ ।
ਅਬ ਘੰਧਾਰ ਵੜ ਜਾਸੀ ਤਸਕਰੁ ਬਾਜ ਲੈ । ੪੩੧ ।

ਸਿਰਖਿੰਡੀ ਦੀਨੀਂ ਬਾਤ ਬਹਾਇ ਬਜੀਰ ਬਿਰੋਧ ਦੀ ।
ਛੰਦ : ਤੂੰ ਹੈਂ ਨੀਮ ਖੁਦਾਇ ਕਹਿਆ ਸੁਲਤਾਂਨ ਨੂੰ ।
ਲੈ ਗਇਆ ਚੋਰ ਚੁਰਾਇ ਬਾਜ ਈਰਾਂਨ ਵਲ ।
ਕੀਤੀ ਤੁਮੈਂ ਬਿਜਾਇ ਲੜੇ ਰਾਂਮਦਾਸ ਸੋਂ ।
ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸਰਨਾਇ ਸਦਾ ਸੁਖ ਪਾਈਯੈ ।
ਦੋਹ ਨ ਫਕੀਰ ਦਵਾਇ ਸਾਂਈ ਦਾ ਕਰਮੁ ਹੁਵੈ ।
ਇਸਿ ਧਰਤੀ ਪਰ ਆਇ ਗਏ ਲਖ ਬਾਦਸਾ ।
ਨੇਕੀ ਲਈ ਕਮਾਇ ਜਿਨਾਂ ਸੇ ਤਰ ਗਏ ।
ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਸਦਵਾਇ ਸੁਲਾ ਕਰ ਲੀਜੀਯੈ ।
ਵਸੈ ਸੁਧਾਸਰ ਆਇ ਲਿਖੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨੂੰ । ੪੩੨ ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੁਣ ਬਿਰਤਾਂਤੁ ਵਜੀਰ ਤੇ ਕਹੀ ਮੀਰ ਮੁਖ ਏਹਿ ।
ਵਸੋ ਆਇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਗੁਰੂ ਨਿਜ ਪ੍ਰਾਤਨ ਗ੍ਰੇਹਿ । ੪੩੩ ।
ਦੋਹਰਾ : ਤਾਂ ਛਿਨ ਬੇਗ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਕਾਗਦੁ ਕਲਮ ਮੰਗਾਇ ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਚਰਨ ਬੰਦਨ ਲਿਖੀ ਹਾਥ ਜੋਰ ਸਿਰਨਾਇ । ੪੩੪ ।
ਦੋਹਰਾ : ਪੁਨ ਮੈਂ ਸਾਹਿਜਹਾਂਨ ਤੇ ਬਾਜ ਬਾਤ ਬਿਸਰਾਇ ।
ਲੱਲੇ ਕੰਬਰ ਕੀ ਕਥਾ ਇਹਿ ਦੀਯਾ ਬਾਦੂ ਬਹਾਇ । ੪੩੫ ।
ਦੋਹਰਾ : ਬਹੁਰੋ ਹਮ ਸੁਲਤਾਂਨ ਤੇ ਐਤੇ ਲਇਆ ਕਹਾਇ ।
ਵਸੋ ਆਇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ । ੪੩੬ ।

---
[1]ਉਬਾਸੀ [2]ਉਨ

ਦ ਪਾਤੀ ਲਿਖ ਬੇਗ ਤਕ ਦੀਂਨਾ ਦੂਤੁ ਪਠਾਇ ।
: ਜਾ ਗੁਰ ਢਿਗ ਅਰਦਾਸ ਉਂਨ ਦੀਨੀ ਸੀਸੁ ਨਿਵਾਇ । ੪੩੭ ।
ਪਾਤੀ ਪਢ ਗੁਰ ਤਾਂ ਸਮੈਂ ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਸੰਭਾਰ ।
: ਮੁਦਤ ਹੋਇ ਮਨ ਬੇਗ ਚਢ ਆਏ ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ । ੪੩੮ ।
ਆਏ ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ ਜੂ ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰ ।
: ਅੰਤਹਿ ਪੁਰ ਰਾਜੇ ਪ੍ਰਭੂ ਛਾਜੇ[1] ਛਬ ਦਰਬਾਰ । ੪੩੯ ।
ਰੰਕੁਨ ਸਾਜੇ ਚਬੂਤਰੇ ਚੌਕਨ ਚੌਰ ਅਗਾਰ ।
: ਬਾਜੇ ਨੌਬਤ ਤਾਸ ਜਿਉਂ ਗਾਜੇ ਮੇਘ ਹਜਾਰ । ੪੪੦ ।

ਆਇ ਸਿਰੀ (ਗੁਰ) ਕਰਤਾਰਪੁਰੇ[2] । ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੁ ਇਹਿ ਭਾਂਤ ਬਿਰਾਜੇ ।
: ਜਾਂਨੁ ਸੁਰੇਸੁ ਸੁਰੇਸਪੁਰੀ ਬਿਤਰਾਸੁਰ ਮਾਰ ਬਜਾਏ ਹੈਂ ਬਾਜੇ ।
ਰਾਜ ਬਨਿਯੋਂ ਸੁਖੁ ਸਾਜੁ ਬਨਿਯੋ ਢਿਗ ਪਾਂਚੋ ਹੀ ਨੰਦਨ ਪੂਰਨ[3] ਕਾਜੇ[4] ।
ਜਾਂਨੁ ਕਰੀ ਪੁਰ ਪੰਡੁ ਨਰੇਸੁ ਸਿੰਘਾਸਨ ਤਿਯੁ ਗੁਰ ਕੀ ਛਬ ਛਾਜੇ । ੪੪੧ ।

: ਸੰਗਤ ਅਪਾਰ ਝੁਕ ਕਰਤ ਜੁਹਾਰ ਸਭ ਸਾਚੇ
ਦਰਬਾਰ ਭੇਟ ਚਾਢੇ ਲਾਇ ਭਵਾਂਨੀ ।
ਗੁਰੂ ਕਾ ਦੀਦਾਰੁ ਕਰ ਗ੍ਰਿੰਥ ਜੀ ਪ੍ਰਸਾਦੁ
ਧਰ ਨਾਂਵੈਂ ਸੰਤ੍ਰ ਗੰਗ ਸਰ ਕਰੈਂ ਦੇਹ ਪਾਂਵਨੀ ।
ਫੂਲਨ ਕੀ ਮਾਲ ਘਸ ਚੰਦਨੁ ਬਿਸਾਲ
ਚਾੜ ਥੰਮ ਜੀ ਕੈ ਭਾਲ ਲੱਖ ਪੂਜੈ ਨਰ ਕਾਂਮਨੀ ।
ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਆਸ ਸੁਖ ਸੰਪਤ ਬਿਲਾਸ ਦੈ ਕੈ
ਜਪੈਂ ਸਿੱਖ ਸਾਸ ਸਾਸ ਨਾਂਮੁ ਦਿਨ ਜਾਂਮੁਨੀ । ੪੪੨ ।

: ਤਾਂਹੀ ਛਿਨ ਆਇ ਮੀਰੁ ਛੋਟਾ ਪਰੋ ਪਾਇ
ਗੁਰ ਪੈਂਡੇ ਖਾਂ ਮੀਰ ਛੋਟੇ ਸੰਗ ਹੀ ਸਿਧਾਰਿਆ ।
ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਿਹਾਰ ਕੈ ਪਠਾਂਨ ਕੋ ਬਖਾਂਨ
ਐਸੇ ਤੇਰੇ ਸੰਗ ਕਾਂ ਕੇ ਸੁਤ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਉਚਾਰਿਆ ।
ਹਾਥ ਜੋਰ ਛੋਟੇ ਮੀਰ ਗੁਰੂ ਜੂ ਕੇ ਤੀਰ ਕਹਿਯੋ
ਸੇਵਕ ਤਿਹਾਰੇ ਪ੍ਰਭ ਦੋਹਿਤੇ ਹਮਾਰਿਆ ।
ਏਕ ਛੋਡ ਜਾਹਿ ਈਂਹਾਂ ਏਕੁ ਤੂੰ ਲੈ ਜਾਹਿ
ਸੰਗ ਤੋ ਤੇ ਕਰੋਂ ਸੌ ਗੁਨੀਂਹੌ ਯਾ ਕੀ ਪ੍ਰਿਤ ਪਾਰਿਆ । ੪੪੩ ।

: ਸੀਸੁ ਨਾਇ 'ਮਾਂਨ ਬਾਤ[5]' ਮੇਰੋ ਸਿਰੁ ਗਾਤੁ
ਕਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੂ ਕੇ ਪਾਦ ਕੰਜ ਬਾਰਿਆ ।
ਮੇਰੀ ਸੁਤਾ ਨੰਦ ਅਬ ਰਾਵਰੇ ਫ੍ਰਜੰਦ ਭਏ
ਕੀਜੀਯੇ ਮੁਰੀਦ ਨਿਜ ਦੀਜੈ ਪਾਦ ਬਾਰਿਆ ।

ਜੇ [2]ਤਾਰਪੁਰੇ [3]ਭੂਪ੍ਰ [4]ਬਿਰਾਜੇ [5]ਬਾਤ ਮਾਨ

ਪੈਂਡੇ ਕੋ ਬੁਲਾਇ ਢਿਗ ਦੀਨੋਂ ਸਿਰੋਪਾ?
ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੈ ਨਿਹਾਰ ਜਾਂਨ ਸੇਵਕੁ ਉਬਾਰਿਆ ।
ਕੁਤਬਾ ਨਿਦਾਂਨੁ ਅਤ ਦੀਨੋਂ ਸੋ ਪਠਾਨ ਸੰਗ
ਦੈ ਕੇ ਸਿਰੋਪਾਉ ਲੈ ਕੜਾਹੁ ਕਹਿਯਾ ਬਾਰਿਆ । ੪੪੪।

ਕਬਿਤ : ਮੇਵੇ ਮੀਠੇ ਪਾਇ ਖੀਰ ਖੋਆ ਕਰਵਾਇ ਮਧ
ਮਾਧਵੀ[1] ਮਿਲਾਇ ਕੈ ਖਵਾਇ ਪੈਂਡਾ ਪਾਰਿਆ ।
ਮੋਗਰੀ ਫਿਰਾਇ ਕੁੰਭ ਬਾਰੂ ਕੇ ਪੂਰਾਇ ਜੁਗ
ਪੈਂਡੇ ਕੇ ਬੰਧਾਇ ਭੁਜ ਦੰਡਨ ਮਝਾਰਿਆ ।
ਦੈ ਕਮਾਂਨ ਬਾਨੁ ਕਹਿਯੋ ਕਾਂਨ ਪਰਮਾਂਨ ਤਾਂਨੁ
ਲਿਯਾਉ ਲੋਹਿ ਬਾਰ ਬਾਰ ਮੂਛਨ ਅਗਾਰਿਆ ।
ਛੋਰ ਕੈ ਜੰਬੂਸ ਜੁਗ ਦੀਨੇਂ ਹੈਂ ਲਰਾਇ ਪਲੇ
ਪੈਂਡੇ ਖਾਂ ਹਟਾਉ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਉਚਾਰਿਆ । ੪੪੫ ।

ਸਵੈਯਾ : ਪੂਰਬ ਸੇਵਕੁ ਜਾਂਨ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਲੀਨੋਂ ਸੀਆਂਨ ਪਠਾਂਨ ਤੇ ਪੈਂਡਾ ।
ਆਇਸੁ ਪਾਇ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਧਨ ਕੋਟਿ ਮਿਲਾਇ ਰਹਿਯੋ ਤਨ ਐਂਡਾ ।
ਫੇਰ ਗਹੇ ਜੁਗ ਸੀਗ ਜਬੂਸਨ ਐਸੇ ਬਗਾਏ ਜਿਂਯੁ ਬਾਲੁਕੁ ਫੇਂਡਾ ।
ਹੇਰ ਸਿਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੂ ਕਹਿਯੋ ਸਾਬਸ ਸਾਬਸ ਸੇਵਕ ਮੇਂਡਾ । ੪੪੬ ।

ਸਵੈਯਾ : ਕੇਤਕ ਸਾਲ ਬਤੀਤ ਭਏ ਗੁਰ ਹਾਸ ਬਿਲਾਸ ਕਰੈਂ ਦਿਨੁ ਸਾਰਾ ।
ਏਕ ਸਮੈਂ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਦੂਰ ਤੇ ਆਈ ਲੈ ਭੇਟ ਅਨੂਪ ਅਪਾਰਾ ।
ਸੇਵਕੁ ਸਾਹੁ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਇਕੁ ਲਿਯਾਇਯੋ ਹੈ ਅਯੁਧ ਔ ਦਸਤਾਰਾ[2] ।
ਸੇਤੁ ਜਟਾਧਰੁ ਬਾਜੁ ਗੁਰੂ ਹਿਤ ਆਂਨਿਯੋ ਹੈ ਏਕੁ ਅਨੂਪੁ ਉਦਾਰਾ । ੪੪੭ ।

ਦੋਹਰਾ : ਚੀਰਾ ਤੇਗ ਕਟਾਰੁ ਤ੍ਰੈ ਪੈਂਡੇ ਖਾਂ ਪ੍ਰਿਤ ਦੀਨ ।
ਬਾਜੁ ਬਿਸਾਲ ਸੁਵੇਤ ਸੋ ਬਾਬੰ ਗੁਰਦਤ ਲੀਨ । ੪੪੮ ।

ਚੋਪਈ : ਚੀਰਾ ਤੇਗ ਕਟਾਰੁ ਨਵੀਂਨੋਂ । ਪੈਂਡੇ ਖਾਂ ਪ੍ਰਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦੀਂਨੋਂ ।
ਬਾਜੁਲੀਆ ਬਾਬੇ ਗੁਰਦੱਤ । ਜਾਂ ਕਾ ਮਦਾ ਸਦਾ ਸ਼ਿਵ ਮੱਤ । ੪੪੯ ।
ਦੁਵੈਂ ਤ੍ਰੈ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਪੁਨ ਜਬ ਹੀ । ਬਾਬਾ ਚੜਿਯੋ ਸਿਕਾਰੈ ਤਬ ਹੀ ।
ਉੱਤ੍ਰ ਓਰ ਧ੍ਰਵ ਦਿਸ ਧਾਇਓ । ਤੀਰ ਮੀਰ ਛੋਟੇ ਪੁਰ[3] ਆਇਓ । ੪੫੦ ।
ਤੀਤੁਰੁ ਲਖ ਕਰ ਬਾਜੁ ਚਲਾਇਆ । ਦ੍ਰਿਸਟ ਨਿ ਪਰਾ ਬਾਜੁ ਬੋਗਾਇਆ ।
ਪੈਂਡੇ[4] ਖਾਂ ਕੇ ਬਾਗ ਮਝਾਰੇ । ਦੀਰਘ ਦ੍ਰਮ ਜਂਹਿ ਸੰਘਨ ਅਪਾਰੇ । ੪੫੧ ।
ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਵਹੁ ਬਾਜ ਛਪਾਂਨਾ । ਢੂਢੈਂ ਫਿਰੇ ਸਿਖ ਸੁਭਟ ਸੁਜਾਨਾ ।
ਬਾਜੇ ਮੇਧ ਧੁਨ ਸੀਧੁ ਨ ਜਈ । ਭਾਵੀ ਭਾਵੁ ਨਿਜਾਂਨੀ ਗਈ । ੪੫੨ ।
ਬਿਨਾ ਬਾਜ ਬਾਬਾ ਜੂ ਆਇਆ । ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਜੂ ਜਬ ਸੁਨ ਪਾਇਆ ।
ਪੈਂਡੇ ਖਾ ਕੇ ਬਾਗ ਮਝਾਰੇ । ਦ੍ਰਿਇਯੋ ਬਾਜੁ ਭਟ ਸਭ ਭ੍ਰਮ ਹਾਰੇ । ੪੫੩ ।

---

[1]ਸਾਵਗੀ [2]ਤੇਗ ਕਟਾਰਾ [3]ਪ੍ਰਿਤ [4]ਪੈਂਦੇ

ਦ੍ਰਿਸਟ ਨ ਕਾਹੂ ਕੀ ਵਹੁ ਪਰਾ । ਹੰਰ ਹਾਰ ਆਏ ਘਰ ਨਰਾ ।
ਤਾਹਿ ਸਮੈਂ ਗੁਰ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇ । ਪੈਂਡੇਂ ਖਾਂ ਪ੍ਰਿਤ ਕਹਿਯੋ ਸੁਨਾਇ । ੪੫੪ ।
ਹੇਰ ਬਾਜੁ ਲਿਆਵੋ ਮਮ. ਤੀਰ । ਸੀਘਰ ਜਾ ਪੈਂਡੇ ਖਾ ਬੀਰ ।
ਉਤ ਪੈਂਡੇ ਕਾ ਗਇਆ ਦਮਾਦੁ । ਬਾਗ ਸੈਲ ਮਦ ਮਤ ਉਨਮਾਦ । ੪੫੫ ।
ਬਾਜੁ ਪਕਰ ਘਰ ਕੋ ਲੈ ਗਇਆ । ਇਤ ਪੈਂਡਾ ਪਰਾਪਤ ਭਇਆ ।
ਇਹਿ ਮਾਗੈ ਉਹੁ ਦੇਵੈ ਨਾਹੀ । ਮਰਨੁ ਮੰਡ ਬੰਠਾ ਘਰ ਮਾਂਹੀ । ੪੫੬ ।
ਤਬ ਪੈਂਡੇ ਕੀ ਕਹਿਆ ਪਠਾਂਨੀ । ਜਾਇ ਕਹੋ ਗੁਰ ਪ੍ਰਿਤ ਇਹਿ ਬਾਂਨੀ ।
ਹਮਰੇ[1] ਬਾਗਨਿ ਬਾਜੁ ਸਧਾਇਆ ।
ਹੇਰ ਬਾਗੁ ਪੁਰੁ ਮੈਂ ਸਭੁ ਆਇਆ । ੪੫੭ ।

ਜੋ ਤੀਅ ਕਹਿਆ ਸੁ ਪੈਂਡੇ ਮਾਂਨੀ । ਫਿਰ ਆਇਆ ਗੁਰ ਕੀ ਰਜਧਾਂਨੀ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੀਰ ਪੁਰੇ ਕਰਤਾਰ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਇਹਿ ਕੀਨ ਉਚਾਰ । ੪੫੮ ।
ਬਾਜੁ ਨ ਗਇਆ ਹਮਾਰੋ ਬਾਗ । ਪੈਂਡੇ ਕਹਿਆ ਚਰਨ ਗੁਰ ਲਾਗ ।
ਜਿਂਹਿ ਨਰ ਕਹੀ ਨਾਰ ਕੀ ਕਰੀ । ਤਾਂ ਕੀ ਬੁੱਧ ਬ੍ਰਿਹਿਮਾਂ ਜਨੁ ਹਰੀ । ੪੫੯ ।
ਮਾਂਨਸੁ ਸੁਨੈ ਝੂਠ ਸਚੁ ਮਾਂਨੈ । ਘਟ ਘਟ ਕੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਸਭ ਜਾਂਨੈਂ ।
ਗੁਰ ਹਰਿ ਸੋਂ ਛਲੁ ਕਰੇ ਜੁ ਕੋਈ । ਮਰੇ ਮੂਢ ਨਿਸਚੈ ਵਹੁ ਸੋਈ । ੪੬੦ ।
ਝੂਠੁ ਬੋਲ ਪੈਂਡੇ ਛਲੁ ਕੀਨੋ । ਸੋ ਅਬ ਫਲੈ ਤਿਸੇ ਕੋ ਜੀਨੋਂ ।
ਤਬ ਬਿਧੀਯਾ ਗੁਰ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇਯੋ । ਗੋਪ ਬਾਤ ਕਹਿ ਸੋ ਸਮਝਾਂਇਯੋ । ੪੬੧ ।
ਭੇਜ ਭੌਂਨ ਪੈਂਡੇ ਕੇ ਦਇਯਾ । ਸੋ ਸੀਘਰ ਤਿੰਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਯਾ ।
ਪੈਂਡੇ ਕਾ ਜਿੰਹਿ ਨਾਂਮਿ ਜਮਾਂਨੁ । ਮਦੁ ਸੋਇਆ ਪਰਾ ਪਠਾਂਨੁ । ੪੬੨ ।
ਦੋਹਰਾ : ਚੀਰਾ ਬਾਜੁ ਕਟਾਰ ਲੈ ਬਿਧੀਆ ਗਹਿ[2] ਕਰ ਤੇਗ ।
ਪੁਰ ਜਨ ਕਾਂਹੂੰ ਨਾਂ ਲਖਾ ਗਇਆ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਬੇਗ । ੪੬੩ ।
ਦੋਹਰਾ : ਪ੍ਰਿਥਮ ਸਭਾ ਮੈਂ ਸਭਸ ਕੋ ਆਯੁਧ ਬਾਜੁ ਦਿਖਾਰਿ ।
ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿਜ ਕੋਪ ਕੈ ਪੈਂਡਾ ਦੀਯਾ ਨਿਕਾਰਿ । ੪੬੪ ।
ਦੋਹਰਾ : ਮਾਫਕ ਪਾਂਨੀ ਗੁਨੁ ਕਰੈ ਬਹੁਤਾ ਕਰੈ ਬਿਗਾਰੁ[3] ।
ਜਿਂਹਿ ਜਲ ਖੇਤੀ ਊਪਜੇ ਸੋਈ ਕਰਤ ਸੰਘਾਰ । ੪੬੫ ।
ਦੋਹਰਾ : ਤਰੇ ਪਰਸ ਚਰਨਾਰ ਬਿੰਦ ਮਰੇ ਜੁ ਬੇਮੁਖੁ ਹੋਇ ।
ਗੁਰ ਢਿਗ ਪੈਂਡਾ ਕੂੜੁ ਕਹਿ ਗਇਆ ਲਾਜ ਨਿਜ ਖੋਇ । ੪੬੬ ।
ਚੌਪਈ : ਪੈਂਡਾ ਗਇਆ ਧਾਂਮ ਨਿਜ ਜਬੈ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਢੇ ਅਖੇਟੈ ਤਬੈ ।
ਪੈਂਡਾ ਉਤ ਲੋਪੁਰੇ ਸਿਧਾਇਆ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਤੀਰ ਵਿਆਸਹਿ ਆਇਆ । ੪੬੭ ।

---

[1]ਮੈਂ [2]ਕਹਿ [3]ਬਿਕਾਰ

ਜਿੰਹਿ ਖੜ ਕਾਂਨਨੁ ਅਪਰ ਅਪਾਰ । ਸੈਂਨਾ ਯੁਤ ਧਸ ਤਾਹਿ ਮਝਾਰ ।
ਤੀਤਰ ਸੂਰ ਸਸੇ ਕਈ ਮਾਰੇ । ਬ੍ਰਿਕ ਮ੍ਰਿਗਰਾਜ ਡ੍ਰਿੰਖਾਰ ਪਛਾਰੇ । ੪੬੮ ।
ਤਾਂ ਬਨ ਮੈਂ ਇਕੁ ਸਿਆਰੁ ਤਬ ਬੋਲਿਯੋ ਊਚ ਪੁਕਾਰ ।
ਤਾਂ ਕੇ ਮੁਖੁ ਵਰ ਸਾਜਿਆ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦੋ ਤ੍ਰੈ ਵਾਰ । ੪੬੯ ।

ਚੌਪਈ : ਤਬ ਸੰਗਤ ਇਹਿ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ । ਕਹੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀ ਕਹਿਆ ਸਿਆਰੇ ।
ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਿਤ ਗੁਰਿ ਏਹੁ ਅਲਾਇਆ ।
ਰੋਵਤ ਸਿਆਰੁ ਕਹਿਤ ਦੁਖ ਪਾਇਆ[1] । ੪੭੦ ।
ਪੁਨ ਸੰਗਤ ਇਹਿ ਬਿਨੈਂ ਉਚਾਰੀ । ਕੋ ਜੰਬਕ[2] ਏ ਪ੍ਰਭ ਬਨਵਾਰੀ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਥਾ ਪੁਰਾਤਨ ਕਹੀ । ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਢਿਗ ਜਾਤਾ ਸਹੀ । ੪੭੧ ।
ਪਟੀ ਵਾਸੀ ਦਿਲੋਂ ਗੋਤਾ । ਨਾਂਮੁ ਲੰਗਾਹੁ ਯਾਸ ਤਬ ਹੋਤਾ ।
ਏਕ ਸਮੈਂ ਢਿਗ ਅਰਜਨ ਦੇਵ । ਸਿੱਖੁ ਅਰੋੜਾ ਕਰਤਾ ਸੇਵ । ੪੭੨ ।
ਧਰਮਸਾਲ ਪਾਵਨ ਕੈ ਹੇਤ । ਆਂਨ ਗ੍ਰਿਾਂਵ ਛਿਤ ਹੇਤ ਨ ਕੇਤ ।
ਹੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਰ ਮਯਾ ਦਿਵਾਵੋ । ਸਦਾ ਵਰਤੁ ਮੈਂ ਗੁਰ ਹਿਤ ਲਾਵੋਂ । ੪੭
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਢਿਗ ਬੋਲ ਨਿਗਾਹੁ[3] । ਕਹਿਆ ਏਹੁ ਸਿੱਖੁ ਘਰ ਲੈ ਜਾਹੁ ।
ਏਕੁ ਕਨਾਲ ਭੂਮ ਇਸ ਦੀਜੈ । ਨਿਜ ਪੁਰ ਏ ਸਿੱਖੁ ਤੁਮੈਂ ਬਸੀਜੈ । ੪੭੪ ।
ਸੱਤ ਬਚਨ ਤਬ ਕਹਿਆ ਲੰਗਾਹਿ । ਲੇਹੁ ਧਰਾ ਪ੍ਰਭ ਜੇਤੀ ਚਾਹਿ ।
ਯੋਂ ਕਹਿ ਤਬੈ ਨਿਗਾਹੁ ਸਿਧਾਇਆ । ਨਿਜ ਪੁਰ ਬੂਝੇ ਪੰਚ ਸਬਾਇਆ[4] । ੪੭
ਸਿੱਖ ਅਰੋੜਾ ਕਾਬਲ ਕੇਰਾ । ਕੀਆ ਚਹੇ ਹਮਰੇ ਪੁਰ ਡੇਰਾ ।
ਧਰਾ ਕਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹੀ । ਇਸਹਿ ਬਸਨ ਹਿਤ ਦੀਜੈ ਸਹੀ । ੪੭੬ ।
ਪੁਰ ਪੰਚਾਂ ਇਹਿ ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ । ਛਲੁ ਵਲੁ ਕਰ ਗੱਲ ਦੇਹੁ ਟਲਾਇ[5] ।
ਬੁਰੇ ਹੋਤ ਕਾਬਲ ਕੇ ਲੋਕ । ਮਤੁ ਪੁਰੁ ਲੇਂਹਿ ਹਮਾਰਾ ਰੋਕ । ੪੭੭ ।
ਯੋ ਕਹਿ ਦਇਯਾ ਲੰਗਾਹੁ ਪਠਾਇ । ਤਿਨ ਗੁਰ ਪ੍ਰਿਤ ਐਸੇ ਕਹੀ ਆਇ ।
ਯਾ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਪੁਰ ਅਵਰ ਬਸਾਵੋ । ਐਸੀ ਬਿਆਧ ਨ ਮੋ ਗਲ ਪਾਵੋ । ੪੭੮
ਯੋਂ ਕਹਿ ਦਯਾ ਲੰਗਾਹੁ ਪਠਾਇ । ਤਿਨਿ ਗੁਰ ਪ੍ਰਿਤ ਐਸੇ ਕਹਿ ਆਇ ।
ਯੋਂ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਪੁਰ ਅਵਰ ਬਸਾਵੋ । ਐਸੀ ਬਿਆਧ ਨ ਮੋ ਗਲ ਪਾਵੋ ।
ਹਮ ਹੀਂ ਜੋਗਾ ਹਮਤਾ ਗ੍ਰਿਾਂਵੁ[6] । ਅਵਰ ਬਸਨ ਕੋ ਨਾਹੀ ਥਾਂਉ ।
ਜਬ ਨਿਗਾਹਿ ਇਮ ਭਾਖ ਸੁਨਾਇਆ । ਤਬੈ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਏਹੁ ਅਲਾਇਆ । ੪੭

[1]ਪਾਇਆ [2]ਜੰਬਕ [3]ਲੰਗਾਹੁ [4]ਬਸਾਇਆ [5]ਹਟਾਇ [6]ਗ੍ਰਾਮ

ਸੁਤਹਿ ਸਿੱਖ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਉਜਰ ਜਾਂਹਿ ਲੰਗਾਹਿ ।
ਮਰਨਾ ਹੋਇ ਪਧਾਰੂ ਤਵ ਜੰਪਕ ਜੋਨੀ ਪਾਂਹਿ । ੪੮੦ ।
ਕਛੁਕ ਦਿਵਸ ਬੀਤੇ ਪੁਨ ਜਬ ਹੀ । ਆਈ ਤਲਬ ਲਹੌਰੋਂ ਤਬ ਹੀ ।
ਹਾਂਲੇ ਹਿਤਿ ਪੂਤੁ ਅਧਕ ਸਤਾਇਆ ।
ਲੰਗਾਹੁ ਤਬੈ ਪੂਤੁ ਛੋਡ ਪਲਾਇਆ । ੪੮੧ ।
ਪੱਟੀ ਛੋਡ ਦੁਆਬੇ ਆਇਆ । ਏਕੁ ਮਾਸੁ ਜਬ ਈਂਹਾਂ ਬੀਤਾਇਆ ।
ਕਰਮ ਕਾਲ ਕਾਲ ਬਸ ਭਇਯੋ । ਜਾਰਿਨ ਤਾਸ ਤਾਸ ਸੁਤ ਗਇਯੋ । ੪੮੨ ।
ਨਾਂਹ ਜਾਰਨ ਦੇਂਵੈਂ ਤਿੰਹਿ ਲੋਕ । ਐਸੇ ਕਹੇਂ ਲੋਗੁ ਛਿਤ ਰੋਕ ।
ਇਹਿ ਪੱਟੀ ਕੇ ਜੱਟ ਬਿਆਧੀ । ਮਢੀ ਬਨਾਇ ਲੇਂਹਿ ਛਿਤ ਆਧੀ । ੪੮੩ ।
ਯੋਂ ਕਹਿ ਤਾਂਹਿ ਨ ਦੀਨਾਂ ਜਾਰਨ । ਗਏ ਤੀਰ ਸਰਤਾ ਸਸਕਾਰਨ ।
ਤਹਾਂ ਧੇਂਨ ਬਹੁ ਚਾਹਤ ਬਾਲੇ । ਜੁਰ ਆਏ ਲਖ ਤੀਰ ਗੁਵਾਲੇ । ੪੮੪ ।
ਸਰਤਾ ਤਟ ਜਰਤਾ 'ਜਬ ਹੇਰਾ[1]' ਸਭ ਗੁਵਾਂਲਾਂ ਮਿਲ ਕੀਆ ਬਖੇਰਾ ।
ਹਮਰਾ ਬਨੁ ਰੋਕੇ ਇਹਿ ਸਹੀ । ਕਹਾਂ ਧੇਂਨ ਹਮ ਚਾਰੇਂ ਮਹੀਂ । ੪੮੫ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਢਿਗ ਚਿਤਾ ਸਧਾਇ । ਅਰਧ ਜਰਾ ਦੀਆ ਨਦੀ ਬਹਾਇ ।
ਪਰੋ ਜੂੰਨ ਜੰਪਕ ਕੀ ਤਬੈ । ਹਮੈਂ ਹੇਰ ਰੋਵਤ ਇਹਿ ਅਬੈ । ੪੮੬ ।
ਜਬ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਇਹਿ ਕਥਾ ਸੁਨਾਈ । ਤਬ ਸਭ ਸੰਗਤ ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਈ ।
ਸਭਨ ਜੋਰ ਕਰ ਏਹੁ ਉਚਾਰਾ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧੁ ਪ੍ਰਭ ਨਾਂਮੁ ਤੁਮਾਰਾ । ੪੮੭ ।
ਅਬ ਤੋ ਇਹਿ ਸਰਨਾਂਗਤ ਆਇਆ । ਰੋਵਤ ਹੈ ਇਨ ਅਤ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ।
ਸਰਨ ਪਰੇ ਕੀ ਲਾਜ ਬੀਚਾਰੋ । ਤਾਰ ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਭ ਸੇਵਕੁ ਥਾਰੋ । ੪੮੮ ।

ਰਾ : ਤਬ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਿਤ[2] ਕਹਾ ਜੀਵਤ ਪਕਰ ਸਿਆਰ[3] ।
ਲਿਆਵੋ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਗ੍ਰੀਵ ਜੇਵਰੀ ਡਾਰ । ੪੮੯ ।

ਰਾ : ਚੰਹੁ ਦਿਸਾ ਬਾਵਰ ਤਾਂਨ ਤਬ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਬਲੁ ਧਾਰ ।
ਜੀਵਤ ਜੰਬਕੁ ਬਾਂਧ ਕਰ ਆਂਦਾ ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ । ੪੯੦ ।

ੀ : ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਤਬੈ । ਸਿਆਰ ਤੀਰ ਜਾਵੋ ਸਿੱਖ ਸਬੈ ।
ਖੌਂਸ ਪਾਂਚ ਸੈ ਤਾਹਿ ਲਗਾਵੋ । ਜੰਪਕ ਜੂੰਨ ਇਸੇ ਮੁਕਤਾਵੋ । ੪੯੧ ।
ਗੁਰ ਆਇਸ ਸੁਨ ਸੰਗਤ ਸਗਰੀ । ਗਹਿ ਗਹਿ ਕੌਂਸ ਸਿਆਰ[4] ਦਿਸ ਡਗਰੀ ।
ਪਨਹੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਾਂਚ ਸੈ ਕਰੀ । ਤਜੇ ਪ੍ਰਾਂਨ ਜੰਬਕ ਤਿੰਹਿ ਘਰੀ । ੪੯੨ ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਕਰੀ ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸਟ । ਪੁਨ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਪਦ ਰਜ ਸ੍ਰਿਸਟ[5] ।
ਗੀਦਰ ਤੇ ਗੰਧ੍ਰਬੁ ਹੁਵੈ ਗਇਯੋ । ਸੁਰਪਤ ਪੁਰ ਸੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਯੋ । ੪੯੩ ।

ਰਾ : ਇਤ ਭਈ ਮੁਕਤ ਲੰਗਾਹਿ ਕੀ ਸਿਰੀ ਪੁਰੈ ਕਰਤਾਰ ।
ਪੈਂਡੇ ਪਿਸਨ ਲਹੌਰ ਉਤ ਐਸੇ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰ । ੪੯੪ ।

ਰਾ [2]ਕਹਿਆ [3-4]ਸੀਆਲ [5]ਸ੍ਰਿਸਟਨ

ਦੋਹਰਾ : ਦੁਸਟਾਤਮ ਢਿਗ ਸਾਹਿ ਜਾ[1] ਯੌ ਮੁਖ ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ ।
ਬਾਜ ਬਿਰਾਜਤ ਰਾਵਰੇ ਘਰ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ । ੪੯੫ ।
ਦੋਹਰਾ : ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਧੁਨ ਸੁਨ ਤਬੈ ਢਿਗ ਪੈਂਡੇ ਕੇ ਆਇ ।
ਤੁਰਤੁ ਵਜੀਰ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਧੱਕੇ ਦਏ ਦਿਵਾਇ। ੪੯੬ ।
ਦੋਹਰਾ : ਪੈਂਡੇ ਮੰਦਰ ਸਾਹਿ ਢਿਗ ਮੁਰਗੀ ਬਾਂਸ ਬੰਧਾਇ ।
ਪਟ ਸੰਨੇਂਹਿ ਸੰਜੁਗਤ ਨਿਸ ਦੀਨੀ ਆਗ ਲਗਾਇ । ੪੯੭ ।
ਦੋਹਰਾ : ਮੁਰਗੀ ਦਾਵਾ ਦੂਸ ਤੇ ਕੂਕੀ ਊਚੇ ਭਾਇ ।
ਸੁਣ ਬੇਗਮ ਸੁਲਤਾਂਨ ਪ੍ਰਿਤ§ ਹੋ ਐਸੇ ਕਹਿਆ ਸੁਣਾਇ । ੪੯੮ ।
ਤਿਮੁਰੁ ਤੁਮਾਰੇ ਤਖਤ ਢਿਗ ਅਦਲ ਕਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ।
ਮਾਂਨਸ ਬਪੁਰੇ ਕੋ ਗਨੈ ਪੰਛੀ ਕਰਤ ਪੁਕਾਰ । ੪੯੯ ।
ਸਵੈਯਾ : ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਸੁਲਤਾਂਨ ਕਹਿਯੋ ਮੁਰਗੀ ਲੇਹੁ ਆਗ ਤੇ ਬੇਗ ਉਬਾਰੇ,
ਕਾਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇਉਂ ਤੁਮੈਂ ਕਹੋ ਜਾਇ ਪਠਾਂਨ ਕੋ ਆਵੇ ਸਿਕਾਰੇ,
ਧਾਇ ਕੇ ਜਾਇ ਗਹੀ ਕੁਕਰੀ ਲਈ ਜਾਂਨ ਬਚਾਇ ਤਬੈ ਹਲਕਾਰੇ,
ਰਾਤ ਬਿਤਾਇ ਪਠਾਂਨੁ ਸਿਕਾਰ ਪੁਕਾਰਨ ਕੋ ਗਇਯਾ ਭੀ ਸਿਰਕਾਰੇ । ੫੦੦।
ਸਵੈਯਾ : ਸਾਹਿਜਹਾਂ ਢਿਗ ਸਾਜ ਸਭਾ ਮਸਲੰਦ ਪੈ ਜਾਂ ਛਿਨ ਆਸਨ ਭਾਰੇ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਸੁਲਤਾਂਨ ਕੇ ਸਾਂਮੁਹੇਂ ਆਇ ਪਠਾਂਨ ਏ ਵਾਕਿ ਉਚਾਰੇ ।
ਸਾਹਿ ਸਲਾਂਮਤ ਬਾਜ ਦੋਊ ਅਤ ਹੈਂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਧਾਂਮ ਤਿਹਾਰੇ ।
ਮੈਂ ਤੁਮਰੇ ਹਿਤਿ ਲੈਂਨ ਲਗੋ ਉਂਨ ਮਾਰ ਕਰੀ ਹਮਰੀ ਪਤ ਝਾਰੇ । ੫੦੧।
ਸਵੈਯਾ : ਹੇਰ ਵਜੀਰ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਤਾਂ ਛਿਨ ਕੋਪ ਕਹਿਯੋ ਧ੍ਰਿਗ ਤੋ ਪਿਤ ਮਾਤੇ।
ਹੇ ਪਬ ਖਾਂਨ ਹਰਾਮੁ ਕੀਯੋ ਗੁਰ ਨੂੰਨ ਕੀ ਮਾਰ ਪਰੇ[2] ਤਵ ਗਾਤੇ ।
ਕਾਹਿ ਨ ਤੂੰ ਜਠਰਾਗਨ ਮੈਂ ਜਰ ਛਾਰ ਭਇਯੋ ਗਰਭਾਦ ਨਿਪਾਤੇ ।
ਯੋ ਕਹਿ ਮਨ ਵਜੀਰ ਭਜੀ ਲਗੋ ਸਾਹੁ ਸਭਾ ਪ੍ਰਿਤ ਬੂਝਨ[3] ਬਾਤੇਂ । ੫੦੨।
ਸਵੈਯਾ : ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ ਉਮਰਾਂਵਨ ਕੋ ਸੁਲਤਾਂਨ ਕਹਿਯੋ ਸਭ ਸਾਚ ਬਖਾਨੋਂ ।
ਕੂਕਤ ਹੈ ਮਗ ਖਾਂਨੁ ਖਰੋ ਇਹਿ ਸਾਚੁ ਕਿਹੈ ਗਲ ਕੂਰ ਧੁਫਾਨੋਂ ।
ਮੀਰ ਹਜੂਰ ਚਹਿਯੋ ਉਮਰਾਂਵਨ[4] ਤੂੰ ਤੋ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਹਾਥ ਬਿਕਾਂਨੋ ।
ਸੇਵਕੁ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਿ ਕੋ ਇਹਿ ਉਪਰ ਤੋ ਲਖੀਏ ਤੁਰਕਾਂਨੋ । ੫੦੩।
ਸਵੈਯਾ : ਲੈ ਇਨ ਤੇ ਗੁਰ ਕੋ ਚਰਨੋਦੁਕੁ ਪਾਨ ਕਰਿਯੋ ਨਿਜ ਸੀਸ ਸੁਧਾਰਿਯੋ ।
ਹਾਨ ਚਹੇ[5] ਤੁਰਕਾਨ ਕੀ ਏ ਨਿਤਿ ਚਾਹਤ ਹੈ ਗੁਰ ਕਾਜ-ਸਵਾਰਿਯੋ ।
ਰਾਵਰੇ ਬਾਤਨ ਬੂਝਤ ਮੋ ਪ੍ਰਿਤ ਮੋਂਨ ਗਹੇ ਹਮ ਕਾਲੁ ਗੁਜਾਰਿਯੋ ।
ਆਜੁ ਹਜੂਰ ਚਹਿਯੋ ਸੁਨ ਬੇਸਨ ਲੇਹੁ ਜਿਤੋ ਗੁਰ ਖੂਨੁ ਗੁਜਾਰਿਯੋਂ । ੫੦੪।
ਕੁੰਡਲੀਆ ਪ੍ਰਿਥਮੈਂ ਕਾਜੀ ਕੀ ਸੁਤਾ ਲੈ ਗਇਯੋ ਸੰਗ ਲਵਾਇ ।
ਛੰਦ : ਬਹੁਰੋ ਬਾਂਤਾ ਨੰਦ ਚੰਦੂ ਮਾਰਿਆ ਖਰ ਖਿੰਜਵਾਇ ।

---

[1]ਕੇ [2]ਪਵੈ [3]ਭੂਝਨ [4]ਅਮਰਾਵਨ [5]ਕੀਦੇ

ਮਾਰਿਆ ਖਰ ਖਿੰਜਵਾਇ ਹਿਰਤੁ ਭਗਵਾਂਨਾਂ ਘਾਇਆ ।
ਹਰਿਯਾ ਰਾਵਰਾ ਬਾਜੁ ਮੁਗਲੁ ਸਾਬੇਗੁ ਖਪਾਇਆ ।
ਕਹੁ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕਵਿ ਰਾਜ ਬਾਜ ਸੁਲਤਾਂਨੀ ਲੈ ਕੇ ।
ਮਾਰਿਓ ਚਾਹੇ ਆਜੁ ਪੈਂਡੇ ਕੋ ਪੈਂਡੇ ਪੈ ਕੇ । ੫੦੫ ।

ਮਾਰਿਓ ਚਾਹੇ ਉਮਰਾਵਨ ਕੇ ਬਚ ਸਾਹਿ ਜਹਾਂ ਮਨ ਕੋਪ ਬਢਾਇਯੋ ।
ਯਾ : ਏ ਸੁਨ ਕੈ ਬੱਲ ਦੁਾਦਸ[1] ਐਤ ਚਮੂੰ ਪਬ ਖਾਂਨਹਿ ਦੈ ਸਿਰੇਪਾਵੁ[2] ਪਹਿਰਾਇਯੋ ।
ਜੀਵਤ ਬਾਧ ਲਿਆਉ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਿਤ ਐਸੇ ਮੁਤੇਂ ਸੁਲਤਾਂਨ ਅਲਾਇਯੋ ।
ਆਇ ਸੁਲੇ ਪਬਖਾਂਨ[3] ਚਢਿਯੋ ਸੰਗ ਲੈ ਗਿਲਜੇ ਗਿਲਜੀ ਘਰ ਆਇਯੋ । ੫੦੬ ।

ਤਾਹਿ ਸਮੇਂ ਕੁਤਬੇ ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤ ਕਹਿਯੋ ਬਡੇ ਭ੍ਰਾਤ ਜੂਲੈ ਉਮਰਾਈ[4] ।
ਯਾ : ਲੈ ਦਲ ਦੁਾਦਸ ਐਤ ਤੁਮੈਂ ਚੜੇ ਕੌਨ ਪੈ ਮੋ ਪ੍ਰਿਤ ਦੇਹੁ ਬਤਾਈ ।
ਪੈਂਡੇ ਕਹਿਯੋ ਮ੍ਰਿਗਰਾਜੁ ਸੰਘਾਰਣ ਜਾਂਹਿ ਸਕਾਰ ਸੁਨੋਂ ਲਘੁ ਭਾਈ ।
ਸੈਂਨ ਲੈ ਮਾਰ ਪਸੁ ਕੁਤਬੇ ਕਹਿਯੋ ਕੀ ਚਢਹੈ ਤੁਮ ਕੋ ਵਡਆਈ । ੫੦੭ ।

ਪੈਂਡੇ ਕਪੂਰਥਲੇ ਪਤ ਕੋ ਕਹਿਯੋ ਕੈਦ ਕਰੋਂ ਸੁਲਤਾਂਨ ਅਲਾਈ।
ਯਾ : ਫੇਰ ਕਹਿਯੋ ਕੁਤਬੇ ਵਹੁ ਰੰਘੁਰੁ ਰਯਤ ਹੈ ਨਂਹਿ ਕੀਨ ਬੁਰਾਈ ।
ਜਾਂਨਤ ਹੋ ਤੁਮਰੇ ਘਟ ਕੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੂ ਪਰ ਕੀਨ ਚਢਾਈ ।
ਸੋ ਮ੍ਰਿਗਰਾਜੁ ਸਿਆਰ ਤੁਮੈਂ ਮਤੁ ਰਾਰ ਕਰੋ ਉਨ ਕੈ ਸੰਗ ਭਾਈ । ੫੦੮ ।

ਕਬਿਤ : ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਅਲਾਈ ਬਾਤ ਪੈਂਡੇ ਪਾਪੀ ਮਾਂਨੀ ਘਾਤ,
ਜਾਂਨਤ ਹੌਂ ਭ੍ਰਾਤ ਕਹੋ ਖਾਇਯੋ ਤੈਂ ਕੜਾਹੁ ਹੈ ।
ਤਾਂਹੀਂ ਤੁਮੈਂ ਬੂਝਤ ਹੋ ਮੇਰੇ ਪਿਰਤਿ ਬਾਰ ਬਾਰ,
ਸਾਚ ਕਹੋ ਬੀਰ ਤਰੇ ਕੈਸੇ ਜੀ ਸਲਾਹੁ ਹੈ ।
ਫੇਰ ਕਹਿਯੋ ਕੁਤਬਖਾਂਨ[5] ਸੁਨੋਂ ਬੇਈਮਾਨ ਪੈਂਡੇ,
ਤੇਰੇ ਗਾਤ ਪ੍ਰਾਂਨ ਪੋਖ ਕੁਨਕੇ ਹੀ ਕੋ ਪਾਹੁ ਹੈ ।
ਏਕ ਬਾਰ ਮੇਰੇ ਪਿਰਤ ਦੀਨੋਂ ਹੈ ਕੜਾਹੁ ਗੁਰ,
ਸੋਈ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਂਨ ਗਾਤ ਵਾਹੂੰ ਕੀ ਪਨਾਂਹੁ ਹੈ । ੫੦੯ ।

ਕਬਿਤ : ਸੁਨੀ ਲਘੁ ਭ੍ਰਾਤ ਬਾਂਨੀ ਕਹਿਯੋ ਪੈਂਡੇ ਖਾਂ ਗੁਮਾਂਨੀ,
ਹੈਨ ਚਮੂੰ ਮੇਰੀ ਦਲ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਸਾਂਨੀ ਕੀ ।
ਜਾਂ ਕੀ ਤੈਂ ਪਨਾਂਹਿ ਮਾਂਨੀ ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਸਿਤਾਨੀ,
ਵੇਖੁ ਆਜੁ ਹੌਂ ਬਿਦਾਰੌਂ ਛਬ ਤਾਂ ਕੀ ਰਾਜਧਾਂਨੀ ਕੀ ।
ਹਸ ਹੈਂਏ ਈਰਾਂਨੀ ਤੁਮੈਂ ਭਰਾਤ ਮੂਢ,
ਕਹੀਂ ਤੋ ਦਿਖਾਵੋ ਜੰਗ ਜਹੁਰੈਂ ਜਵਾਂਨੀ ਕੀ ।
ਕੋਪ ਕਹਿਯੋਂ ਪੈਂਡੇ ਸੁਨ ਕਾਇਰ ਕਪੂਤ ਕੁਤਬੇ,
ਕਹੀ ਤੈਂ ਹਰਾਮ ਧਾਰਾ ਬੱਤੀ ਪੀ ਪਠਾਂਨੀ ਕੀ । ੫੧੦ ।

ਕਬਿਤ : ਕੁਤਬ ਖਾਂ ਰਿਸਾਇ ਮੁਖ ਐਸੇ ਤੋ ਸੁਨਾਇ ਕਹਿਯੋ,

---

[1]ਦੁਆਦਸ [2]ਸਿਰੋਪਾਉ [3]ਪਬਮਾਨ [4]ਅਮਰਾਈ [5]ਕੁਤਬਾਂਨ

ਜਾਨਤ ਹੌਂ ਭ੍ਰਾਤ ਤੇਰੋ ਕਾਲੁ ਨੇਰੇ ਆਇਯੋ ਹੈ ।
ਲਲਾ ਬੇਗੁ ਕੰਬਰੁ ਕੁਮਲਾਇ ਗਏ ਜਾਂ ਕੈ ਤੇਜ,
ਸੌਰਾਂ ਅੰਤ ਸੂਰਾ ਜੰਗ ਜੰਗ ਲਖ ਪਾਇਯੋ ਹੈ ।
ਸਾਹਿ ਕੀ ਨ ਕਾਨ ਮਾਨੀ ਕਾਜੀ ਸੁਤਾ ਸਾਥ ਆਨੀ,
ਬਾਜੁ ਹਰਿ ਸਬੇਗੁ ਜੰਗ ਪੂਰਿਬੇ ਪਚਾਇਯੋ ਹੈ ।
ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਪਿਨਾਕ ਪਾਨੀ ਹੇਰੇ ਰਜਧਾਨੀ ਚਢ,
ਤੇਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨੀ ਕਰਬੇ ਕੋ ਚਿੱਤ ਚਾਇਯੋ । ੫੧੧ ।

ਕਬਿਤ : ਕਹੀ ਲਘੁ ਭਰਾਤ ਬਾਤ ਮਾਨੋਂ ਤੀਰੁ ਲਾਗੋ ਗਾਤ,
ਜਾਮੁ ਰਾਤ ਰਹੀ ਪੈਂਡੇ ਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾਇ ਕੈ ।
ਧਾਇਯੋ ਏਤੇ ਲੈ ਸਵਾਰ ਏਕ ਲਾਖੁ ਬੀਸ ਹਜਾਰ,
ਵੈਂਈਂ ਪਾਰ ਨਾਥ ਮੀਰ ਛੱਟੇ ਠਾਢੇ ਆਇ ਕੈ ।
ਹੇਰ ਹਲਕਾਰੇ ਆ ਹਜੂਰ ਸਿਰੀ ਹਰਗੁਬਿੰਦ,
ਨਾਰ ਨਾਇ ਜੋਰ ਕਰ ਯੋਂ ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ ਕੈ ।
ਬਾਰਾਂ ਅੰਤ ਸੈਂਨਾਂ ਜੋਰ ਆਇਓ ਪੈਂਡਾ ਬੇਈਮਾਨੁ,
ਮਹਾਂਰਾਜ ਚਮੂੰ ਢਿਗ ਲੀਜੀਏ ਬੁਲਾਇ ਕੈ । ੫੧੨ ।

ਕਬਿਤ : ਤਾਂਹੀ ਸਮੈਂ ਬੋਲ ਢਿਗ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਓ,
ਅਟਲ ਅਟਲ ਰਹੋ ਦੱਛਨ ਦਿਸਾਂਨ ਮੈਂ ।
ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਸਵਾਧਾਨੁ ਹੂਜੋ ਤੁਮੈ ਪ੍ਰਾਚੀ ਲੰਗ,
ਅਣੀ ਰਾਇ ਰੋਪੋ ਪਾਂਇ ਬਾਂਹੀ ਉੱਤਰਾਨ ਮੈਂ ।
ਸੰਗਤ ਲੇ ਸੰਗ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੰਗੁ ਕਰੋ,
ਪੱਛਮ ਦਿਸਾਂਨ ਧਸ ਦੂੱਜਨ ਦਲਾਂਨ ਮੈਂ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਸਿੰਘ ਪੌਰ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦੱਤ ਥਾਪਿਓ,
ਪੂਜਾ ਬਿਸਤਾਰੀ ਆਪ ਮੁਕਤਾ ਅਟਾਂਨ ਮੈਂ । ੫੧੩ ।

ਕਬਿਤ : ਖਾਸ ਕੀ ਸਵਾਰ ਹੋ ਹਜਾਰ ਚਾਰ ਚਮੂੰ ਗੁਰ,
ਰਾਖੀ ਸੋ ਹਜੂਰ ਅਸ ਪਾਖਰਾਂ ਪਵਾਤੁ ਹੈ ।
ਆਏ ਉਤ ਦੀਹ ਦਲ ਘਟਾ ਸਮ ਦੁਜਨ ਕੇ,
ਕਰੀ ਬਰਦਾਂਨ ਪਾਂਤ ਦਾਂਤ ਯੋਂ ਲਸਾਤੁ ਹੈਂ ।
ਮਾਨੋ ਬਗ ਪੰਗਤ ਅਗਾਰੇ ਉਡੀ ਆਵਤ,
ਨਗਾਰਨ ਕੀ ਧੁਨ ਸੁਨ ਸਾਂਵਨ ਲਜਾਤੁ ਹੈਂ ।
ਤਾਂਹੀ ਸਮੈਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਂਰਾਜ ਪੂਜਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਬਾਂਧਿਯੋ,
ਕਟ ਫੈਂਟਾ ਅੰਗ ਆਯੁਧ ਸਜਾਤੁ ਹੈਂ । ੫੧੪ ।

ਕਬਿਤ : ਪ੍ਰਿਥਮ ਮੱਈ ਧੂਕੀ ਗਾਤੀ ਗਾੜ ਬਾਂਧ ਗੁਰ,
ਪ੍ਰਣਾਮੁ ਕੈ ਭਗੌਤੀ ਪੁਨ ਗਾਤਰੇ ਸਜਾਈ ਹੈ ।

ਬਹੁਰੋ ਨਿਖੰਗੁ ਕਸ ਬਾਂਧਿਯੋ ਹੈ ਕਟਾਰੁ ਕਟ,
ਢਾਲ ਲੈ ਸੁਧਾਰ ਕੰਧ [1]ਬਾਂਮ ਲਮਕਾਈ ਹੈ ।
ਕੋਰਰਾ ਨਿਖੰਗ ਸੰਗ ਬਾਂਮ ਲੈ ਕਮਾਂਨ ਕਰ,
ਦੱਛਨ ਸੋਂ ਸੈਂਨ ਦੈ ਸੁ ਸੈਂਨਾਂ ਸਮਝਾਈ ਹੈ ।
ਸੁਹੇਲੇ ਕੋ ਮਹੇਲਾ ਦੈ ਜੜਾਊ ਜੀਨੁ ਪਾਇ ਤਾਂ ਪੈ,
ਤੰਗੁ ਲੈ ਤੁਰੰਗ ਚਢੇ ਦੁੰਦਭੀ ਬਜਾਈ ਹੈ । ੫੧੫ ।
ਗੁਰੂ ਮਹਾਂਰਾਜ ਚਢੇ ਜੰਗ ਕੋ ਸਮਾਜੁ ਸਾਜ,
ਬਤ : ਸੂਰਨ ਕੇ ਬਢ[2] ਮਨ ਅਮਿਤਿ ਉਮੰਗੁ ਹੈ ।
ਭੂਖਨ ਜਰਾਊ ਜਿਗਾ ਕਲਗੀ ਪੁਸਾਕ ਪੀਤ,
ਹੇਰ ਗੁਰ ਰੂਪੁ ਕੋਟ ਲਾਜਤ ਅਨੰਗੁ ਹੈ ।
ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗ ਰਾਜ ਗੁਰ ਰੂਪ ਕੇ ਜਹਾਜੁ,
ਮਹਾਰਾਜਨ ਕੋ ਰਾਜ ਕਿਧੋ ਦੂਸਰੋ ਪਤੰਗੁ ਹੈ ।
ਆਏ ਪੁਰ ਪੌਰ ਤੀਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਂਰਾਜ ਜਬ,
ਪੈਂਡੇ ਖਾਂ ਕੁਦਾਇਯੋ ਗੁਰ ਸਾਂਮੁਹੇਂ ਤੁਰੰਗੁ ਹੈ । ੫੧੬ ।
ਬਿਤ : ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਲੋਕ ਤਬ ਪੈਂਡੇ ਖਾਂ ਸਕੋਪ ਭਇਯੋ,
ਕੋਟ ਪੈ ਕੁਦਾਂਊ ਬਾਜੁ ਐਸੇ ਮਨ ਠਾਂਨੋ ਹੈ ।
ਦੂਰ ਤੇ ਕੁਦਾਇ ਬਾਜੁ ਪਰਖਾ ਪ੍ਰ ਆਇ ਪੈਂਡੇ,
ਵਾਗ[3] ਜੌ ਉਠਾਈ ਕਵਿ ਐਸੇ ਠਹਿਰਾਂਨੋ ਹੈ ।
ਦੀਪਕੁ ਨਿਹਾਰ ਨਿਜ ਪਾਂਖਨ ਸੁਧਾਰ,
ਇਕਸਾਰ ਬਲੁਧਾਰ ਮਾਂਨੋਂ ਸਲਭੁ ਉਡਾਂਨੋਂ ਹੈ ।
ਖਾਈ ਕੋਟੁ ਫਾਧ ਪਇਯੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕੇ ਤੀਰ ਗਇਯੋ,
ਠਾਢੇ ਰਹੋ ਹਿੰਦ ਏਸ ਐਸੇ ਕੈ ਬਖਾਂਨੋਂ ਹੈ । ੫੧੭ ।
ੋਹਰਾ : ਠਾਢਿ ਰਹੋ ਕਹਿ ਤਾਂ ਸਮੈਂ ਪੈਂਡੇ ਭੁਜਾ ਪਸਾਰ ।
ਨਿਜ ਕੋਰੀ ਕਸ ਗੁਰੁ ਗਹਿਯੋ ਪੁਨੁ ਮੁਖ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰ । ੫੧੮ ।
ਬਿਤ : ਕੌਰੀ ਭਰ ਰੈਹਿਯੋ[4] ਪੈਂਡੇ ਊਚੇ ਟੇਰ ਕਹਿਯੋ,
ਦੌਰ[5] ਆਵੋ ਰੇ ਪਠਾਂਨ ਭਾਈ ਜੀਵਤ ਗੁਰੁ ਗਹਿਯੋ ਹੈ ।
ਸਾਹਿ ਪਿਰਤ ਕਹੀ ਬਾਤ ਗੁਰੂ ਸਣੋਂ ਪ੍ਰਾਂਣ ਗਾਤ,
ਲੈਂਹੋ ਮੈਂ ਅਕੇਲੋ ਗਹਿ ਬੋਲੁ ਨਿਰਬਹਿਯੋ ਹੈ ।
ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਪ ਕੋਰਰਾ ਸਭਾਰ ਤਾਂ ਕੇ,
ਤਾਜੀ ਕੋ ਲਗ ਦਿਓ ਬੇਗ ਆਗੇ ਕੂਦ ਬਹਿਯੋ ਹੈ ।
ਗਾਢੇ ਗਹਿ ਰਾਖਿਯੋ ਕਟੁ ਪੈਦਲ ਹੁਵੈ ਪੈਂਡਾ,
ਭਟੁ ਹਠੁ ਨਾਂ ਨਿਵਾਰੇ ਮਾਂਨੋ ਖੂਟਾ ਗਡ ਰਹਿਯੋ ਹੈ । ੫੧੯ ।

---

[1]ਅੰਗ [2]ਬਢੀ [3]ਬਾਗ [4]ਰਹਿਯੋ [5]ਦੌ

ਕਬਿਤ : ਤਾਂਹੀ ਸਮੈਂ ਪੈਂਡੇ ਕਹਿਯੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਂਰਾਜ ਜੂ ਕੋਂ,
ਸਣੇ ਬਾਜ ਕੋਟ ਪਾਰ ਡਾਰੋਂ ਤੋ ਉਛਾਰ ਕੇ ।
ਕੋਪ ਉਰ ਧਾਰ ਗੁਰ ਸਿੱਪ੍ਰ ਕੋ ਸੰਭਾਰ ਤਬ,
ਊਰੈ ਕੈ ਉਭਾਰ ਹੰਨੀ ਪੈਂਡੇ ਕੋ ਸਹਾਰ ਕੇ ।
ਗਡਿਯੋ ਫੂਲੂ ਡਾਲ ਪੈਂਡਾ ਗਿਰਿਯੋ ਤਿਸੀ ਕਾਲ ਐਸੇ,
ਜੈਸੇ ਡਾਰੇ ਧੋਬੀ ਪਟੁ ਪਟਰੇ ਪਛਾਰ ਕੇ ।
ਉਠਿਯੋ ਫੇਰ ਕੋਪੁ ਧਾਰ ਖੈਂਚ ਤਰਵਾਰ ਨਿਜ,
ਕਹਿਯੋ ਗੁਰ ਕਰੋ ਵਾਰੁ ਮੁਖ ਉਚਾਰ ਕੇ । ੫੨੦ ।
ਕਬਿਤ : ਤੀਨ ਕੀਂਨੇਂ ਵਾਰ ਪੈਂਡੇ ਢਾਰ ਪੈ ਸੰਭਾਰੇ ਗੁਰ,
ਟੂਟੀ ਤਰਵਾਰ ਪੈਂਡੇ ਹਾਰਿਯੋ ਪ੍ਰਾਂਨ ਸੱਤਾ ਕੋ ।
ਤਾਂਹੀਂ ਸਮੈਂ ਮਿਯਾਨ ਤੇ ਨਿਕਾਲ ਗੁਰ ਤਾਤ ਕਾਲ,
ਪੈਂਡੇ ਕੈ ਲਗਾਇਯੋ ਭਾਲ ਕੋਪ ਕਾਲੱਕ ਤਾ ਕੋ ।
ਸੁਰਾਸੁਰ ਡਰੇ ਦਿਗ ਪਾਲ ਬ੍ਰਹਰੇ ਤਬ ਕਾਪਿਯੋ,
ਸਹਿਸਾਂਨਨ ਪਰਿਯੋ ਚਾਲੂ ਤੌ ਧਰੱ ਤਾ ਕੋ ।
ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗ ਰਾਜ ਗੁਰ ਪੈਂਡਾ ਮਾ ਰੇ ਲੀਨੋ ਕਿਧੌ,
ਪੈਂਡਾ ਦੂਰ ਕੀਨੋਂ ਸਭ ਭੂੰਮ ਤੇ ਚੱਗਤਾ ਕੋ । ੫੨੧ ।
ਕਬਿਤ : ਬਹੀ ਤਰਵਾਰ ਜਬ ਪੈਂਡੇ ਕਹਿਯੋ ਐਸੇ ਤਬ,
ਏ ਰੀ ਮੇਰੀ ਮਾਈ ਮੇਰੀ ਜਾਂਨ ਕੋ ਉਬਾਰੀਏ ।
ਗੁਰੂ ਮਹਾਂਰਾਜ ਕਹਿਯੋ ਕਲਮਾਂ ਕਹੁ ਪੈਂਡੇ ਖਾਂ,
ਮਾਈ ਕੋ ਵਿਸਾਰੁ ਨਾਂਮੁ ਸਾਂਈ ਕੋ ਚਿਤਰੀਏ ।
ਤੇਰੀ ਤੇਗ ਕਲਮਾ ਹੈ ਬਹੀ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ ਤਨ,
ਯਾ ਕੋ ਵਿਸਾਰ ਕਲਮਾਂ ਕੌਨ ਕੋ ਉਚਾਰੀਏ।
ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਯੋ ਹੋਇ ਕੈ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਤਬੈ,
ਜਾਹਿ ਤੂੰ ਬਹਿਸਤ ਪੈਂਡੇ ਆਇਸ ਹਮਾਰੀਏ । ੫੨੨ ।
ਸਵੈਯਾ : ਅੰਕ ਭਰੇ ਮੁਕੀਆਂ ਊ ਲਰੈਂ ਜਿਮ ਰਾਂਵਨੁ ਰਾਂਮ ਸੋਂ ਰੋਸੁ ਬਢਾਈ।
ਤੈਸੇ ਸਿਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸੰਗ ਪਠਾਂਨ ਕਰੀ ਪੁਰ ਆਨ ਲਰਾਈ।
ਬਾਛਤ ਜਾਂ ਗਤ ਕੋ ਮੁਨ ਸਾਧ ਛਿਨਾਧਕ ਮੈਂ ਤਿਨਿ ਸੋ ਗਤ ਪਾਈ।
ਢਾਲ ਕੀ ਛਾਂਉ ਕਰੀ ਗੁਰ ਤਾਂ ਪਰ ਪੈਂਡਾ ਦਇਯੋ ਸੁਰ ਲੋਕ ਪਠਾਈ। ੫੨੩
ਸਵੈਯਾ : ਪੈਂਡਾ ਪਰਿਯੋ ਪੁਰ ਪੈਂਡੇ ਸੁਰੇਸ ਗੁਰੂ ਜਗਤੇਸ ਜੂ ਦੁੰਦਭ ਵਾਈ।
ਖੋਲ ਕਿਵਾਰ ਸੰਭਾਰ ਕੈ ਆਯੁਧ ਏਕ ਹੀ ਬਾਰ ਧਸਿਯੋ ਰਣ ਜਾਈ।
ਤਾਂ ਛਬ ਕੋ ਕਵ ਭਾਵ ਲਖਿਯੋ[1] ਜਬ ਦ੍ਵਦਸ[2] ਐਤ ਚਮੂੰ ਬਿਚਲਾਈ।
ਯੋਂ ਅਰ ਦੂਰ ਕੀਏ ਪੁਰ ਤੇ ਜਿਵ ਮਾਰਤ ਬੋਗੁ ਨਿਵਾਰਤ ਕਾਂਈ। ੫੨੪

[1]ਲਬਿਯੋ [2]ਦੁਆਦਸ

ਫੇਰ ਫਿਰਿਯੋ ਰਣ ਕੋਪੁ ਕੈ ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਕਾਢ ਕ੍ਰਿਪਾਂਨ ਭਲੈ ਚਮਕਾਈ ।
: ਸਮੁਹੰ ਆਇ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਕਹਿਯੋ ਜਾਹੁ ਕਹਾਂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਈ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਸਿਰੀ ਬਾਕੇ ਗੁਰਦੱਤ ਜੂ ਦੈ ਗੁਨ ਬਾਂਨੁ ਕਮਾਂਨ ਚਢਾਈ ।
ਕਾਂਨ ਲੌ ਤਾਨ ਕਮਾਨ ਹਨਿਯੋ ਸਰੁ ਕਾਲੇ
ਕੋ ਕਾਲ ਗ੍ਰਿਸਿਯੋ ਜਨੁ ਜਾਈ[1] । ੫੨੫ ।
ਤਾਂ ਛਿਨ ਮਾਰ ਪਠਾਂਨ ਕੋ ਜਾਨ ਤੇ ਬਾਂਨੁ ਲਗੋ ਛਿਤਿ ਭੀਤਰ ਜਾਈ ।
: ਧੂਰ ਉਡੀ ਸਰ ਸੋਂ ਧਰ ਤੇ ਤਬ ਬਾਬੇ ਸਿਰੀ ਮੁਖ ਏਹੁ ਅਲਾਈ ।
ਬਾਂਨ ਲਗਾਯਾ ਲਗਾਨ ਪਠਾਂਨ ਕੋ ਯੋਂ ਕਹਿ ਫੇਰ ਕਮਾਨ ਚਢਾਈ ।
ਤੋ ਲਗ ਭੂਮ ਪਠਾਂਨੁ ਗਿਰਿਯੋ ਲਗ ਬੱਜ੍ਰ
ਸੁਰੇਸ ਜਿਯੁ ਅੱਦ੍ਰ ਗਿਰਾਈ । ੫੨੬ ।
: ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਧਰ ਗਿਰਿਯੋ ਲਖ ਕੋਪਿਯੋ ਅਨਵਰ ਖਾਂਨ ।
ਤਬੈ ਤੁਰੰਗਮੁ ਤੇਜ ਕਰ ਧਾਇਯੋ ਕਾਢ ਕ੍ਰਿਪਾਂਨ । ੫੨੭ ।
: ਅਣੀ ਜੁਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅਣੀਰਾ ਹਣੀ ਸਾਂਗ ਬਲੁਧਾਰ ।
ਅਨਵਰ ਖਾਂ ਕੋ ਮਾਰ ਤਬ ਦੀਆ ਭੂਮ ਪਰਿ ਡਰਿ । ੫੨੮ ।
: ਮਾਰ ਲਏ ਸਿਰਦਾਰ ਪਠਾਂਨ ਤੌ ਰੋਸ ਭਰੇ ਉਮਰਾਵ ਸਿਧਾਰੇ ।
ਧਾਇ ਪਰੇ ਚਹੂੰ ਓਰਨ ਤੇ ਦਲ ਦੁੰਦਸ ਐਤ ਬਜਾਇ ਨਗਾਰੇ ।
ਘੇਰ ਲਇਯੋ ਚਹੂੰ ਓਰ ਸਿਰੀ ਗੁਰੁ ਤਾਂ ਛਬ ਕੋ ਕਵਿ ਭਾਵ ਬਿਚਾਰੇ ।
ਮਾਂਨਹੁ ਭਾਂਨ ਪ੍ਰਵੇਖੁ ਪਰਿਯੋ ਨਭ ਤਿਯੁ ਗੁਰ ਕੀ ਦੁਤ ਸੈਂਨ ਮਝਾਰੇ । ੫੨੯ ।
: ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੂ ਧਨੁ ਬਾਂਨ ਸੰਭਾਰ ਇਤੋ ਬਲੁ ਕੀਨੋਂ ।
ਬਾਂਨ ਅਪਾਰ ਹਨੇ ਇਕ ਸਾਰ ਜਿਯੁ ਪਾਰਥ ਨੰਦਨ ਨਾਗ ਕਲੀਂਨੋਂ ।
ਲੁੱਥ ਪੈ ਲੁੱਥ ਗਿਰੀ ਜੁਗ ਜੁੱਧ ਬਿਰੁੱਥ ਅਰੀ ਭਈ ਐਸੇ ਅਧੀਨੋਂ ।
ਨਾਗ ਨਸੈਂ ਅਹਿ ਅੰਤਕ ਤੇ ਜਿਵ ਤਿਯੁ ਚਲੇ ਭਾਗ ਬਚਾਂਵਨ ਜੀ ਨੋਂ । ੫੩੦ ।
: ਤਿਯਾਗ ਤਬੈ ਰਣ ਭੂੰਮ ਚਲੇ ਸਭ ਸੈਯਦ ਸੇਖ ਚਮੂੰ ਮੁਗਲਾਣੀ ।
ਤ੍ਰਾਸ ਸਿਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਕੈ ਗਹਿਯੋ ਦਾਂਤਨ ਘਾਸੁ ਬਿਰੂਥ ਪਠਾਂਣੀ ।
ਘਾਇਲ ਘੂੰਮਤ ਹੈਂ ਧਰ ਪੈ ਇਕ ਮਾਂਗਤ ਹੈਂ ਕਰ ਸੈਂਨਨ ਪਾਣੀ ।
ਯੋਜਨ ਏਕ ਲੌ ਖੇਤੁ ਪਰਿਯੋ ਕਟੇ ਯੋਂ ਭਟ ਜਿਯੁ ਬਨ ਗੰਨ ਤਖਾਂਣੀ । ੫੩੧ ।
: ਭਾਗੇ ਤਜ ਰਣੁ ਤੁਰਕ ਸਭ ਤਿਯਾਗੇ ਨਾਗ ਕ੍ਰਿਕਾਂਣ ।
ਤੁਰ ਤੁਰ ਗ੍ਰਿਾਂਵੀ ਜਾ ਬਰੇ[2] ਦੂਰ ਦੂਰ ਰਾਖੇ ਪ੍ਰਾਂਨ । ੫੩੨ ।
ਈ : ਜੀਤ ਜੰਗੁ ਘਰ ਆਂਵਨ ਲਾਗੇ । ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਹੇਰਿਯੋ ਪ੍ਰਾ ਆਗੇ ।
ਬਾਬੇ ਗੁਰਦਤ ਤਾਂ ਢਿਗ ਆਇ । ਉਠੁ ਕਾਲੇ ਖਾਂ ਕਹਿਯੋ ਹਲਾਇ । ੫੩੩ ।
ਦ੍ਰਿਸਟ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰ ਗੋਆ । ਪਠਾਂਨ ਭੁਜਾ ਬਾਬਾ ਗਹਿ ਰਹਿਆ ।
ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਜੂ ਤਾਂਹਿ ਸਿਧਾਰਾ । ਬਾਬੇ ਪ੍ਰਿਤ ਇਹ ਵਾਕੁ ਉਚਾਰਾ । ੫੩੪ ।

ਈ [2]ਵਰੇ

ਕਹਾਂ ਕਰਤ ਹੋ ਭੋਲੇ ਨਾਥ । ਮਿਰਤਕ ਪ੍ਰਿਤੈ ਲਗਾਵੋ ਹਾਥ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬਾਬੇ ਯੋਂ ਕਹਾਂ । ਇਹਿ ਕੈਸੇ ਮਿਰਤਕੁ ਹੋ ਰਹਾ । ੫੩੫ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹਿਯੋ ਬਾਨੁ ਤੁਮ ਮਾਰਿਯੋ । ਇਹਿ ਭਨੁ ਤਿਯਾਗ ਬਹਿੱਸਤ ਪਧਾਰੀ
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬੇ ਏਹੁ ਉਚਾਰੀ । ਧਨਖੁ ਬਾਂਨ ਲੀਜੈ ਗਿਰਧਾਰੀ । ੫੩੬ ।
ਜਿਂਹਿ ਲਾਗਤ ਮਾਂਨਸ ਮਰ ਜਾਂਹੀ । ਹਮਰੇ ਕਾਜ ਕਿਸੇ ਇਹਿ ਨਾਂਹੀ ।
ਯੋਂ ਕਹਿ ਧਨਖੁ ਨਿਖੰਗੁ ਉਤਾਰ । ਸ੍ਰੀ ਗਰ ਕੇ ਦੇਆ ਹੰਨੈ ਡਾਰ । ੫੩੭ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਹਸ ਪਰੇ । ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਤੁ ਲਾ ਨਿਜ ਗਰੇ ।
ਕਹਿਯੋ ਧੰਨ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੀ ਮਇਯਾ । ਧਾਰਤ ਤੁਮ ਸਭ ਉਪਰ ਦਇਯਾ । ੫੩੮ ।
ਯੋਂ ਕਰ ਸਭ ਸੁਤ ਸੰਗ ਲਵਾਇ । ਸੈਨਾਂ ਸਹਿਤ ਬਰੇ ਪੁਰ ਆਇ ।
ਆਇ ਧਾਂਮ ਕਛੁ ਮੰਤ੍ਰ ਬਿਚਾਰਿਯੋ । ਰਾਜ ਸਮਾਜੁ ਸੁਧਾਰ ਸੰਭਾਰਿਯੋ । ੫੩੯ ।

ਦੋਹਰਾ : ਰਾਜ ਸਮਾਜੁ ਸੰਭਾਰ ਗੁਰ ਹੈ ਗੈ ਰਥ[1] ਜੁਰਵਾਇ ।
ਗਾਡੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਦੋਏ ਪ੍ਰਾਚੀ ਦਿਸਾ ਪਠਾਇ । ੫੪੦ ।

ਸੋਰਠਾ : ਲਏ ਮਹਿਲ ਤ੍ਰੈ ਸੰਗ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੌਤਰੇ ਬਧੂ ਸਭ ।
ਜੀਤ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਜੰਗ ਪ੍ਰਾਚੀ ਦਿਸ ਪਿਯਾਨਾ ਕੀਓ । ੫੪੧ ।

ਦੋਹਰਾ : ਮਹਿਲੁ ਸਿਰੀ ਗੁਰਦੱਤ ਕਾ ਮਾਤਾ ਨੰਤੀ ਨਾਂਮੁ ।
ਨਿਹਾਲ ਕਵਰ ਭਾਖੈਂ ਕਬੀ ਸਾਸ ਨਨਦ ਨਰ ਬਾਂਮ । ੫੪੨ ।

ਦੋਹਰਾ : ਮਾਤਾ ਨੰਤੀ ਸੀਯਾ[2] ਸਮ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਤੁ ਰਾਮੁ ।
ਲੈ ਜੁਗ ਸੁਤ ਸਿਯੰਦਨ ਚਢੀ ਬੰਮ ਜੀ ਕਹਿ ਪਰਨਾਂਮ । ੫੪੩ ।

ਦੋਹਰਾ : ਇਹ ਬਾਛਾ ਮਨ ਮੈਂ ਚਿਤੀ ਮੋ ਸੁਤ ਗੁਰ ਪਦੁ ਹੋਇ ।
ਤੇਜੁ ਬਢੈ ਤ੍ਰੈ ਲੋਕ ਮੈਂ ਸਤ੍ਰੁ ਰਹੇ ਨ ਕੋਇ । ੫੪੪ ।

ਚੌਪਈ : ਰਾਜ ਸਮਾਜੁ ਸਰਬ ਸੰਗ " ਲੀਨੋਂ । ਪੂਰਬ[3] ਓਰ ਕੂਚ ਗੁਰ ਕੀਨੋਂ ।
ਦੁਵੈ ਘਟਕਾ ਦਿਨੁ ਚੜਿਯੋ ਸੁ ਜਬ ਹੀ ।
ਪਹੁਚੇ ਆ ਫਗਵਾੜੇ[4] ਤਬ ਹੀ । ੫੪੫ ।
ਮੂਲਦਾਸੁ ਹਰਿਦਾਸੁ ਬੁਲਾਇਆ । ਰਾਖੋ ਇਹਿ ਅਸਬਾਬੁ ਅਲਾਇਆ ।
ਲੇਵੰਹਿਗੇ ਹਮ ਫੇਰ ਮੰਗਾਇ । ਐਸੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹਿਯੋ ਸੁਣਾਇ । ੫੪੬ ।
ਤਬੈ ਚੌਧਰੀ ਯੋਂ ਕਹਿ ਦੰਯੋ । ਤੁਮ ਤੋ ਦੇਸ ਨਿਕਾਲਾ ਲੈਯੋ ।
ਭਾਜਰ ਲਗੇ ਮੋਹਿ ਪੁਰ ਡਾਰਨ । ਮੋ ਕੋ ਲਾਗੇ ਸਾਥ ਉਜਾਰਨ । ੫੪੭ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਇਹਿ ਕੀਨ ਉਚਾਰ । ਵਸੇ ਸਦਾ ਸ੍ਰੀ ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ ।
ਸੁਤੈ ਸਿੱਧ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਗੁਰ ਕਹੀ । ਉਜਰ ਜਾਵੋਗੇ ਤੁਮ ਸਹੀ । ੫੪੮ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਗੁਰ ਵੰਗੀ ਆਏ । ਚਰਨ ਕਵਲ ਕਛੁ ਤਾਹਿ ਠਰਾਏ ।
ਤਨਕ ਠਹਿਰ ਦੂੰਨ ਬਰ ਗਏ । ਨਗਰ ਪਾਇਲੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ । ੫੪੯ ।

---

[1]ਰਥੁ [2]ਸੀਆ [3]ਪੂਰਬ [4]ਫਗਵਾਰੇ

ਡੇਰਾ ਤਾਂਹਿ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੀਨੋ । ਸਰਬ ਸਾਥ ਮੇਲ ਸੰਗ ਲੀਨੋ ।
ਤੰਬੂ ਲਾਇ ਦੇਗ ਸਜਵਾਈ । ਤ੍ਰਿਹਾਵਲ ਲੈਆ ਕੜਾਹੁ ਬਣਾਈ । ੫੫੦ ।
ਰਾ : ਕਮਰ ਖੋਲ ਨਿਜ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਪਾਖਰ ਲਈ ਉਤਾਰ ।
ਕਮਰ ਸੁਹੇਲੇ ਜੀਨ ਤੇ ਝੜਿਯਾ ਸਵਾ ਮਣੁ ਸਾਰ । ੫੫੧ ।
ਗਯਿਆ ਸੁਹੇਲਾ ਸੁਰਪੁਰੀ ਓੜਕ ਪ੍ਰੀਤ ਨਿਬਾਹਿ ।
ਰਾ : ਥਾਪਿਯਾ ਤਾਂਹਿ ਸੁਹੇਲ ਗਢੁ ਗੁਰੂ ਛਿਵੇਂ[1] ਪਾਤਸਾਹਿ । ੫੫੨ ।
ਪਈ : ਸਾਜ ਸਮਾਧ[2] ਸੁਵਾਂਇ ਨਦ ਤੀਰੁ । ਦੀਆ ਤੋਰ ਗੁਰ ਸਰਬ ਵਹੀਰੁ ।
ਪਾਛੈ ਚਢੇ ਦੁੰਦਭੀ ਵਾਏ । ਨਦੀ ਨਾਖ ਕੀਰਤ ਪੁਰਿ ਆਏ । ੫੫੩ ।
ਕੂਲ ਸੱਤੁਦ੍ਰਵ ਆਇ ਬਿਰਾਜੇ । ਭਵਨ ਅਨੂਪ ਤਹਾਂ ਗੁਰ[3] ਸਾਜੇ ।
ਇਤ ਸਤਦ੍ਰਵ ਉਤ ਅੱਦ੍ਰ ਅਪਾਰ । ਸੁਰਪਤ ਪੁਰ ਤੇ ਅਧਕ ਬਹਾਰ । ੫੫੪ ।
ਕਿਤਕ ਮਾਸ ਬੀਤੇ ਪੁਨ ਜਬ ਹੀ । ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਤ ਚੜਿਯੋ ਸੁ ਤਬ ਹੀ ।
ਚਢਿਯੋ ਜਾਇ ਇਕ ਸਿਖਰ ਪਹਾਰਾ ।
ਤਪੁ ਸਾਧਤ ਤਿੰਹਿ ਸਾਧੁ ਨਿਹਾਰਾ । ੫੫੫ ।
ਬਾਬੇ ਕਹਿਯਾ ਸੱਤਿ ਕਰਤਾਰ । ਲਖਿਯਾ ਸਾਧ ਤਬ ਨੈਂਨ ਉਘਾਰ ।
ਬੁੱਢਣ ਸਾਹ ਸਾਧੂ ਕੋ ਨਾਂਮਾਂ । ਬੋਲਤ ਭਇਯੋ ਬਚਨ ਅਭੱਰਾਂਮਾ । ੫੫੬ ।
ਹੇ ਸੁਆਮੀ ਤੁਮ ਕਹਾਂ ਬਿਰਾਜੋ । ਕਹੋ ਆਪ ਆਏ ਕਿਹਿ ਕਾਜੋ ।
ਤਬ ਬਾਬੇ ਇਹਿ ਕੀਨ ਵਖਾਂਨੁ । ਇਹਿ ਹਮਾਰਾ ਪੂਰਬ ਅਸਥਾਂਨੁ । ੫੫੭ ।
ਏ ਮਮ ਆਸਰਮੁ ਮੋ ਪ੍ਰਿਤ ਦੀਜੈ । ਤੁਮ ਡੇਰਾ ਉਸ ਥੱਪਲ ਕੀਜੈ ।
ਤਬ ਬੁੱਢਣ ਸਾਹ ਐਸੇ ਕਹੀ । ਪੂਰਬ ਕਥਾ ਸੁਣਾਵੋ ਸਹੀ । ੫੫੮ ।
ਕਿੰਹਿ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹਿ ਤੁਮਰੀ ਠੌਰ । ਸਾਚੁ ਕਹੋ ਤੁਮ ਹੇ ਨ੍ਰਿਪ ਕੋਰ ।
ਪੂਰਬ ਕਥਾ ਸੁਨਾਵੋ ਮੋ ਕੋ । ਤਬ ਇਹਿ ਠੌਰ ਦਿਉ ਮੈਂ ਤੋ ਕੋ । ੫੫੯ ।
ਜਿੰਹਿ ਸਰੂਪ ਜਾਗਾ ਦਈ ਤੋਹਿ । ਸੋ ਸਰੂਪੁ ਦਿਖਰਾਵੋ ਮੋਹਿ ।
ਔਰੁ ਅਮਾਂਨਤ ਜੋ ਤੁਮ ਦਈ । ਸੋ ਭੀ ਚਹੀਏ ਅਬ ਹੀ ਲਈ । ੫੬੦ ।
ਤਬ ਬਾਬੇ ਪੂਰਬ ਬਪੁ ਧਾਰਾ । ਨਾਨਕ ਸਾਹ ਸਰੂਪ ਸਵਾਰਾ ।
ਕਹਿਯਾ ਛੀਰੁ ਦੀਜੈ ਅਬ ਸੋਈ । ਪੂਰਬ ਸੌਂਪਿਯਾ ਤੋ ਕੋ ਜੋਈ । ੫੬੧ ।
ਦੋਹਰਾ : ਅਜਾ ਚਰਾਵਤ ਥੇ ਤੁਮੈਂ ਛੀਰੁ ਭੇਟ ਕੀਆ ਆਂਨ ।
ਮੈਂ ਤੋ ਸੋ ਭਾਖਿਯਾ ਤਬੈ ਰਾਖੋ ਮੋਹਿ ਅਮਾਂਨ । ੫੬੨ ।
ਚੌਪਈ : ਬਾਬੇ ਐਸੇ ਕਹਿਯਾ ਸੁ ਜਬ ਹੀ । ਬੁੱਢਣ ਸਾਹ ਗਦ ਗਦ ਹੁਇ ਤਬ ਹੀ ।
ਗਹੇ ਚਰਨ ਬਾਬੇ ਕੇ ਆਂਨ । ਦੀਆ ਛੀਰੁ ਜੋ ਧਰਿਯਾ ਅਮਾਂਨ । ੫੬੩ ।
ਵਹੁ ਆਸਨੁ ਬਾਬੇ ਪ੍ਰਿਤ ਦੀਨਾਂ । ਤੀਰ ਵਾਹਿ ਨਿਜ ਡੇਰਾ ਕੀਨਾਂ ।
ਸ੍ਰੀ ਬਾਬੇ ਤਬ ਕਰ ਨਿਜ ਮਇਯਾ ।
ਬੁੱਢਣ ਸਾਹ ਪ੍ਰਤ ਇਹ ਬਰੁ ਦਇਯਾ । ੫੬੪ ।

---
[1]ਛਿਪੇ [2]ਸਮਾਜੁ [3]ਗੁ

ਹਮਰੇ ਦਰਸਨ ਜਬ ਸਿੱਖ ਆਵੈਂ । ਤਵ ਅਸਥਾਂਨ ਦਰਸੁ ਜਬ ਪਾਵੈਂ ।
ਸੋ ਸੇਵਕ ਆਇ ਪਰਵਾਂਨੁ । ਐਸੈ ਬਾਬੇ ਕਹਿਯੋ ਵਖਾਂਨ । ੫੬੫ ।
ਕਬੀ ਕਬੀ ਬਾਬਾ ਘਰ ਆਵੈ । ਨਿਤਿ ਪ੍ਰਿਤਿ ਤਿੰਹਿ ਗਿਰਿ ਵਸ ਸੁਖੁ ਪਾਵੈ ।
ਏਕ ਦਿਵਿਸ ਬਾਬੇ ਮਗ ਮਾਹਿ । ਮਿਰਿਤਿਕ ਧੇਂਨ ਨਿਹਾਰੀ ਤਾਹਿ । ੫੬੬ ।
ਤਾਂ ਢਿਗ ਬਛਰਾ ਖਰਾ ਉਦਾਸੁ । ਅਚਵੈ ਨੀਰੁ ਨ ਖਾਵੈ ਘਾਸੁ ।
ਤਾਹਿੰ ਨਿਰਖਿ ਬਾਬੇ ਕਰ ਮਇਯਾ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤਬ ਐਸੇ ਕਹਿ ਦਇਯਾ । ੫੬੭ ।
ਉਠੋ ਮਾਤ ਸੁਤਿ ਛੀਰੁ ਚੁਘਾਵੋ । ਨਿਜਿ ਸੁਤਿ ਸੋਂ ਹਿਤੁ ਕਰ ਗਲ ਲਾਵੈ ।
ਸਵਾਧਾਂਨ ਧੇਂਨ ਤਬ ਭਈ । ਸੀਘਰ ਉਠ ਠਾਢੀ ਹੁਵੈ ਗਈ । ੫੬੮ ।
ਹਿਤੁ ਕਰ ਮਿਲੀ ਪੂਤ ਸੋਂ ਮਾਂਇ[1] । ਬਛੁਰਾ ਲਾਗੋ ਚੂੰਘਨ ਆਇ ।
ਮਾਤਾ ਮਿਲੀ ਪੂਤ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ । ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਨਿਜ ਧਾਮ ਸਿਧਾਇਆ । ੫੬੯ ।
ਲੋਗਨ ਕਹਿ ਗੁਰ ਤੀਰ ਸੁਣਾਈ । ਬਾਬੇ ਮਿਰਤਕ ਧੇਂਨ ਜੀਆਈ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਾਬੇ ਗੁਰਦੱਤ । ਬੋਲ ਸਮੀਪ ਕਹੀ ਇਹਿ ਮੱਤ । ੫੭੦ ।
ਹਮ ਤੁਰਕਨ ਸੋਂ ਮਾਡੀ ਰਾਰਿ । ਬਸੋ ਆਇ ਤਬ ਬੀਚ ਪਹਾਰਿ ।
ਕਹੂੰ ਭੂਪ ਕੋ ਮਰੇ ਤੁਰੰਗੁ[2] । ਅਥਵਾ ਕੂਕਰੁ ਕਰੀ ਪਿਲੰਗੁ । ੫੭੧ ।
ਲਿਯ ਡਾਰੈਂਗੇ ਹਮਰੇ ਬਾਰਿ । ਭਾਖੇਂਗੇ ਪ੍ਰਭੁ ਦੇਹੁ ਜੀਵਾਰਿ[3] ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦਤ ਤਵ ਸਾਚੀ ਕਹੋਂ । ਹਮਹੀਂ ਰਹੋਂ ਕੈ ਤੁਮ ਹੀਂ ਰਹੋ । ੫੭੨ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬੇ ਯੋਂ ਕਹਿ ਦਹਿਯਾ । ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਮੋ ਧੈ ਕੀਜੈ ਮਇਯਾ ।
ਕਰ ਪ੍ਰਨਾਮੁ ਪਰਿਬਤ ਚਢ ਗਏ । ਨਿਗ ਆਸਨ ਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ । ੫੭੩ ।
ਪਰੇ ਰਹੇ ਅੰਬਰ ਤਿੰਹਿ[4] ਥਾਂਇ । ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜਿਉਂ ਕਰੀ ਰਜਾਇ ।
ਅਨਹਦ ਬਾਜੇ ਬਜੇ ਅਪਾਰ । ਤੀਨੋਂ ਲੋਕ ਭਇਯਾ ਜੈਕਾਰ । ੫੭੪ ।

ਸਵੈਯਾ : ਬਾਸੁ ਬਕੁੰਠ ਕੀਓ ਗੁਰਦੱਤ ਜੂ ਸੱਤਿ ਸਰੂਪ ਮੈਂ ਜਾਇ ਸਮਾਨੇਂ ।
ਆਇ ਸਿਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪੈ ਕਰ ਜੋਰ ਇ ਸੰਗਤ ਵਾਕ ਬਖਾਨੇ ।
ਰੋਵਤ ਮਹਿਲੁ ਸ੍ਰਿ ਗੁਰਦੱਤ ਕੋ ਅੰਬਰ ਭੀਗ ਉਰੈ ਲਪਟਾਨੇਂ ।
ਤ ਹਿ ਸਬੋਧੁ ਕਰੇ ਕਹਿਯੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਜੁ ਦਿਓ ਤਵ ਪੂਤ ਮਹਾਨੇਂ । ੫੭੫ ।

ਸਵੈਯਾ : ਯੋਂ ਕਹਿ ਦੇਹੁਰਾ ਸਾਜ ਪਹਾਰ ਪੈ ਪੂਤਨ ਤੇ ਸਭ ਰੀਤ ਕਰਾਈ ।
ਜੋ ਜਗ ਛੱਤ੍ਰਨ ਕੇ ਕਰਮਾਂ ਧਰ ਮਾਂਗਤ ਜਿਯੁ ਤਬ ਬਿੱਪ ਬਤਾਈ ।
ਸੋ ਦਸ ਸਾਤ ਦਿਨੰਤਰ ਲੌ ਕਰ ਫੇਰ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਏਹੁ ਅਲਾਈ ।
ਬੋਲ ਸਮੂਹਿ ਲਹੋ ਢਿਗ ਸੰਗਤ ਦੇਉਂ ਸਿਰੀ ਹਰਿਰਾ ਗੁਰਿਆਈ । ੫੭੬ ।

ਸਵੈਯਾ : ਯੋਂ ਕਹਿ ਬੋਲ ਸਮੀਪ ਮਸੰਦ ਕਹਿਯੋ ਸਭ ਸੰਗਤ ਲਿਯਾਉ ਬੁਲਾਈ ।
ਜਾਇ ਬੁਢੇ ਰਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਰਮਦਾਸ ਕੇ ਨੰਦਨ ਲਿਯਾਉ ਲਵਾਈ ।
ਆਇਸੁ ਪਾਇ ਮਸੰਦ ਗਏ ਚਹੂੰ ਓਰਨ ਦੇਸਨ ਦੇਸ ਸਿਧਾਈ ।
ਸੰਗਤ ਦੇਸਨ ਦੇਸਨ ਕੀ ਗੁਰ ਓਰ ਮਸੰਦਨ ਬੇਗ ਪਠਾਈ । ੫੭੭ ।

---

[1]ਜਾਇ [2]ਤੁਗੁ [3]ਜੀਆਰ [4]ਇਹ

ਆਪ ਗਏ ਰਮਦਾਸ ਪੁਰੇ ਰਮਦਾਸਨ ਸੋਂ ਮਿਲ ਏਹੁ ਅਲਾਈ ।
...ਯਾ : ਬੇਗ ਚਲੋ ਪੁਰ ਕੀਰਤ ਜੂ ਤਵ ਯਾਦ ਕੀਓ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਰਾਈ ।
ਲੈ ਸਿੰਗ ਬਾਜੂ ਪੁਸਾਕ ਤਬੈ ਰਮਦਾਸ ਕੇ ਨੰਦਨ ਕੀਨ ਚਢਾਈ ।
ਆਇ ਮਿਲੇ ਗੁਰ ਕੌਂ ਸਭ ਹੀ ਪਦ ਪੰਕਜ ਪੈ ਨਿਜ ਸੀਸ ਨਿਵਾਈ । ੫੭੮ ।

ਰਮਦਾਸ ਪ੍ਰਿਤ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਯੋਂ ਤਬ ਕਹਿਯੋ ਸੁਨਾਇ ।
...ਰਾ : ਗੁਰ ਟੀਕੇ ਹਿਤ ਏਕੁ ਤੁਮ ਲੇਹੁ ਮਹਾਂਤੁ ਬਨਾਇ । ੫੭੯ ।

ਤਬ ਰਮਦਾਸਾਂ ਏਹੁ ਬਖਾਨੀ । ਜੋ ਭਾਵੈ ਗੁਰ ਸਾਰੰਗ ਪਾਨੀ ।
...ਈ : ਸੋਹੀ ਮਹਾਂਤੁ ਬਨਾਵੋ ਆਪਿ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰ ਅਬ ਹੀ ਲੇਹੁ ਥਾਪਿ । ੫੮੦ ।
ਤਬ ਗੁਰ ਭੀਖਾ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇ । ਬਨੋਂ ਮਹਾਂਤੁ ਕਹਿਯਾ ਸਮਝਾਇ ।
ਤਾਂ ਛਿਨ ਭੀਖੇ ਸੁਬਿ ਏਹੁ ਉਚਾਰੀ ।
ਹਮੈਂ ਨ ਹੋਹਿ ਫਕੀਰ[1] ਮੁਰਾਰੀ । ੫੮੧ ।
ਇਹ ਪਦੁ ਪ੍ਰਭ ਅਵਰਨ ਕੋ ਦੀਜੈ । ਮੋ ਪੈ ਅਪੁਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀਜੈ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤਿਹਿੰ ਐਸੇ ਕਹੀ । ਫਕੀਰੁ[2] ਹੋਹਿ ਭੀਖਾ ਤੂੰ ਸਹੀ । ੫੮੨ ।
ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਾਂਣੇ ਰਮਦਾਸ । ਐਸੇ ਕਹਿਯਾ ਬੋਲ ਢਿਗ ਤਾਸ ।
ਕੌਨੁ ਕਾਜੁ ਕਰਤੇ ਹੋ ਭਾਈ । ਭਾਂਣੇ ਤਾਂ ਛਿਨਿ ਏਹੁ ਅਲਾਈ । ੫੮੩ ।
ਸਿੱਖ ਸਾਧੂ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਹੋਂ । ਪ੍ਰਭ ਤੁਮਰਾ ਨਿਤ ਨਾਂਮੁ ਉਚਰ ਹੋਂ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਿਤ ਸੰਗਤ ਕਹਾਂ । ਭਾਂਣਾਂ ਤਵ ਸੇਵਕੁ ਹੋ ਰਹਾ । ੫੮੪ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਵਖਾਂਣਾਂ । ਸੰਗਤ ਭਾਂਣਾਂ ਗੁਰ ਕੋ ਭਾਂਣਾਂ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਗੁਰ ਪਾਗ ਬੰਧਾਈ । ਕਛੁਕ ਦਿਵਸ ਤਿਨਿ ਸੇਵ ਕਮਾਈ । ੫੮੫ ।

ਦੋਹਰਾ : ਭਾਂਣਾਂ ਭਾਂਣਾਂ ਰਾਂਮ ਕੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਰਣਾਂ ਪਾਸ ।
ਦਈ ਮਹੰਤੀ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਪੁਨ ਝੰਡੇ ਰਮਦਾਸ । ੫੮੬ ।

ਦੋਹਰਾ : ਟੀਕਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ ਕੌਂ ਝੰਡੇ ਦੀਨੋਂ ਆਇ ।
ਕੇਸਰੁ ਘਸ ਘਨ ਸਾਰ ਜਲ ਅੱਛਤ ਭਾਲ ਚਢਾਇ । ੫੮੭ ।

ਸਵੈਯਾ : ਬਾਜੁ ਪੁਸਾਕ ਜਿਗਾ ਕਲਗੀ ਤਬ ਦੈ ਰਮਦਾਸਨ ਸੀਸੁ ਨਿਵਾਇਯੋ ।
ਏਹੁ ਅਸੀਸ ਕਹੀ ਮੁਖ ਤੇ ਬਢੈ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪੁ ਸਦੀਵ ਸਵਾਇਯੋ ।
ਸੰਗਤ ਦੇਸਨ ਦੇਸਨ ਕੀ ਸਭ ਆ ਗੁਰ ਕੈ ਪਦ ਸੀਸ ਨੀਵਾਇਯੋ ।
ਲਾਲ ਜਵਾਹਰਿ ਭੂਖਨ ਅੰਬਰ ਬਾਜ ਪਟੰਬਰੁ ਭੇਟ ਝਢਾਇਯੋ । ੫੮੮ ।

ਸਵੈਯਾ : ਕੇਤਕ ਦਿਵਸ ਬਤੀਤ ਭਏ ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਏਹੁ ਉਚਾਰੀ ।
ਰਾਜੁ ਕਰੋ ਤੁਮ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੁ ਹੈ ਹਮਰੀ ਹਰਿ ਓਰ ਤਿਯਾਰੀ ।
ਆਇ ਪਤਾਲ ਪੁਰੀ ਸਰਤਾ ਤਟ ਬੇਗ ਕਰੀ ਸ੍ਰਤ ਕੀ ਅਸਵਾਰੀ ।
ਜਾਇ ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਭ ਸੱਤ ਸਰੂਪ ਮੋਂ ਬਾਜਤ ਨਾਦ ਅਨਾਹਤ ਭਾਰੀ । ੫੮੯ ।

[1]ਫਖੀਰ [2]ਫਕਰੂ

ਸਵੈਯਾ : ਰਾਜੁ ਕੀਓ ਇਕਤੀਸ ਬਰੇ ਦਸ ਮਾਸ ਖਟੰ ਦਿਨ ਆਯੁਧ ਲੈ ਕੇ ।
ਚਾਰ ਕੀਏ ਜਗ ਜੰਗ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਸੱਤ੍ਰ ਹਨੇ ਭੁਜ ਸੋਂ ਬਲੁ ਕੈ ਕੇ ।
ਜੱਗ ਅਨੇਕ ਕੀਏ ਜਗ ਮੈ ਰਵ ਰਾਤ ਰਮੇਂ ਤਨ ਕੋ ਸੁਖ ਦੈ ਕੇ ।
ਸਾਲ ਪੈ ਸਾਤ ਸੈ ਏਕੁ ਸਹੰਸਰੁ ਚੇਤ ਸੁਦੀ ਦਸਮੀ ਤਿਥ ਪੈ ਕੇ । ੫੯੦ ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਤਾਰਾਂ ਸੈ ਇਕੁ ਬਰੁਸੁ ਪੁਨ ਸੰਬਤੁ ਬਿੱਕ੍ਰਮ ਨਰੇਸ ।
ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਮਹਾਂਰਾਜ ਜੂ ਵਏ ਨਿਰੰਜਨ ਭੇਸ । ੫੯੧ ।

ਸਵੈਯਾ : ਜੰਗ ਕਥਾ ਗੁਰ ਕੀ ਜਗ ਜੋ ਨਰੁ ਪਾਠੁ ਕਰੈ ਜੁ ਸੁਨੈਂ ਹਿਤਿ ਧਾਰੀ ।
ਤੇਗ ਸੋਂ ਕਾਟ ਦੁ ਟੂਕ ਕੀਓ ਜਿਮ ਪੈਂਡੋ ਸੇ ਪਾਤਕ ਜੰਗ ਮਝਾਰੀ ।
ਦੂਰ ਕਰੇ ਆਪ ਤਿਯੁ ਤਿਨ ਕੇ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੂ ਕਰੁਣਾ ਨਿਧ ਭਾਰੀ ।
ਜੰਗ ਮੈਂ ਹੋਇ ਸਹਾਇ ਸਦਾ ਗੁਰੁ ਜੋ ਨਿਤ ਪਾਟੁ ਕਰੇ ਇਕ ਵਾਰੀ । ੫੯੨ ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਹੀ ਕਥਾ ਕਵਿ ਜਥਾ ਮਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਿੱਤ੍ਰ ਅਨੰਤ ।
ਆਗੈ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਕੀ ਕਥਾ ਸੁਨੋਂ ਸਭ ਸੰਤ । ੫੯੩ ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ (ਸ੍ਰੀ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਕਵਿ
ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਿਰਚਤੇ ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਛਿਵੈਂ ਪਾਤਸਾਹਿ ਜੀ ਕੀ
ਕਥਾ ਸਪੂਰਣੰ ਮਸਤ ਸੁਭ ਮਸਤੂ ਖਸਟਮੋਂ ਉਲਾਸ[1] । ੬ ।

[1] ਹੁਲਾਸ

ੴ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਸਵੈਯਾ : ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ ਪਦੰਬੁਜ ਪੈ ਕਰ ਜੋਰ ਸਦਾ ਪਰਨਾਮੁ ਹਮਾਰੋ ।
ਹੇ ਗੁਰ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਿ ਮੋਹਿ ਕਟਾਛ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੇ ਨਿਹਾਰੋ ।
ਸੰਮ ਸਬੁੱਧ ਪ੍ਰਕਾਸ ਕਰੋ ਨਿਜ ਹਾਥ ਦੈ ਨਾਥ ਹਮੈਂ ਪ੍ਰਿਤਪਾਰੋ ।
ਪਾਵਨ ਪੁੰਨ ਕਥਾ ਤੁਮਰੀ ਕਵਿ ਚਾਹਤੁ ਹੈ ਪ੍ਰਭ ਕੀਨ ਉਚਾਰੋ । ੧ ।

ਸਵੈਯਾ : ਹੇ ਪਰਮਾਤਮ ਸੱਤ ਸਰੂਪ ਗੁਰੂ ਮਹਾਂਰਾਜ ਬਿਨੋਂ ਸੁਨ ਲੀਜੈ ।
ਤੂੰ ਪਗ ਪੰਕਜ ਮੈਂ ਸਰਣਾ ਤੁਮਰੋ ਕਰਣਾ ਨਿਧ ਨਾਂਮੁ ਸੁਨੀਜੈ ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ ਸਹਾਇ ਕਰੋ ਸੁਭ ਛੰਦ ਉਚਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧੁ ਧਰੀਜੈ ।
ਦੂਖਣ ਦੂਰ ਨਿਵਾਰ ਸਭੈ ਪ੍ਰਭ ਆਪ ਸੁਧਾਰ ਸੁ ਭੂਖਣ ਕੀਜੈ । ੨ ।

ਦੋਹਰਾ : ਦ੍ਰੁਰਦ ਦ੍ਰੁਪਤ ਜਾ ਨਾਂਮ ਦੇ ਜਿਉ ਅੰਮਰੀਕ੍ਰ ਨਰੇਸ ।
ਤਿਉ ਹੱਮਰੀ ਰੱਛਾ ਕਰੋ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਹਮੇਸ । ੩ ।

ਸੋਰਠਾ : ਅਬ ਕਵਿ ਕਹਿਤ ਸੁਨਾਇ ਕਥਾ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਜਥਾ ਮਤ ।
ਸੁਨੋਂ ਸੰਤ ਮਨੁ ਲਾਇ ਜਿੰਹਿ ਜਿੰਹਿ ਕਰੈ ਪ੍ਰਵੇਸੁ ਗੁਰਿ । ੪ ।

ਸਵੈਯਾ : ਰਾਜੁ ਸਿੰਘਾਸਨ ਬੈਠ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਰਾਜ ਸੂ ਜਗ ਅਨੂਪ ਕਰਾਏ ।
ਖੀਰ ਖੰਡਾਦਕ ਭੋਜਨ ਦੈ ਪਟ ਅੰਬਰ ਅੰਬਰ ਅੰਗ ਪੈਰਾਏ ।
ਦੈ ਦਛਨਾਂ ਦਿਜ ਰਾਜਨ ਕੋ ਧਨੁ ਧੇਨ ਅਨੰਤ ਬਿਦਾ ਕਰਵਾਏ ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਕੈ ਸੁਤ ਚਾਰ ਤਬੈ ਰਿਸ ਮਾਂਨ ਚਹੂੰ ਦਿਸ ਧਾਏ । ੫ ।

ਸਵੈਯਾ : ਆਸ ਰਹੀ ਸਭ ਕੈ ਮਨ ਮੈਂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੂ ਨਹਿ ਦੀਨੀ ਗੁਰਾਈ ।
ਰਾਇ ਅਟੱਲ ਬਸੇ ਸਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮੱਦਰ ਦੇਸ ਮਹਾਂ ਸੁਖਦਾਈ ।
ਸੂਰਤ ਸਿੰਘੁ ਗਇਯਾ ਪਟਣੇਂ ਦਿਸ ਪੂਰਬ ਸੰਗਤ ਜਾਇ ਚਿਤਾਈ ।
ਰਾਇ ਅਣੀ ਹਰਿ ਲੋਕ ਬਸੇ ਅਰਧੰਗ ਸਤੀ ਹੁਵੈ ਸੰਗ ਸਿਧਾਈ । ੬ ।

ਦੋਹਰਾ : ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਮਹਾਂਰਾਜੁ ਲੰਭੋਵਾਲੀ ਜਾਇ ।
ਕਛੁ ਕੁ ਦਿਵਸ ਰਹੇ ਮਾਲਵੇ ਬਸੇ ਬਕਾਲੇ ਆਇ । ੭ ।

ਸੋਰਠਾ : ਨਿਤਿ ਪ੍ਰਿਤਿ ਕਰੇ ਖਰੂਦੁ ਤਜੇ ਹੰਕਾਰੁ ਨ ਪਾਂਪ ਰੈ ।
ਧੀਰ ਮੱਲੁ ਮਰਦੂਦੁ ਕਰੇ ਸਪਰਧਾ[1] ਗੁਰੂ ਸਿੰਯੁ । ੮ ।

ਸਵੈਯਾ : ਨੀਤ ਉਪਾਧ ਕਰੇ 'ਨਿ ਟਰੇ§' ਹੋ ਨਿ ਡਰੇ
ਮੁਖ ਤੇ (ਗੁਰ ਕੋ) ਦੁਰ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ ।
ਭ੍ਰਾਤ ਕੋ ਭਾਵੁ ਧਰੇ ਮਨ ਮੈਂ ਪਰਮੇਸਰ ਰੂਪੁ ਗੁਰੂ ਨ ਨਿਹਾਰੇ ।

---

[1] ਸਪਾਰਥਾ

ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ ਰਿਸਾਇ ਤਬੈ ਦੀਓ ਫਾਟ ਕੈ ਗਢਿ ਸਤੁੱਦ੍ਰਵ ਪਾਰੇ ।
ਖਾਇ ਕੈ ਤ੍ਰਾਸੁ ਉਦਾਸੁ ਭਇਯੋ ਲਘ ਵਿਯਾਸ ਨਦੀ ਰਹਿਯੋ ਆਇ ਬਕਾਰੇ ।੯।

ਸੋਰਠਾ : ਬਸਿਯੋ ਬਕਾਲੇ ਜਾਇ ਧੀਰ ਮੱਲੁ ਤਜ ਧੀਰ ਤਬ ।
ਸੁਨੋਂ ਸੰਤ ਮਨ ਲਾਇ ਫਗਵਾਰੇ ਕੀ ਕਥਾ ਅਬ । ੧੦ ।

ਚੌਪਈ : ਏਕ ਸਮੈਂ ਸੁਲਤਾਂਨ ਪਠਾਏ । ਤਲਬ ਜਿਲੰਧਰ ਲੈਣ ਸਿਧਾਏ ।
ਦੁਇ ਸਹੰਸ ਤੁਰਕ ਅਸਵਾਰ । ਚਾਰ ਤੋਪ ਦੁਵੈ ਦਰਦ ਉਦਾਰ । ੧੧ ।
ਪਹੁਚੇ ਜਾਇ ਰੁਹੇਲੇ ਤਹਾਂ । ਉਗਰਾਹਾ ਰਹਿਤੋ[1] ਥੋਂ ਜਹਾਂ ।
ਦੈ ਪਰਵਾਨਾਂ ਸਾਹਿਜਹਾਨੀ । ਲਾਗ ਮਾਗਣ ਤਲਬ ਈਰਾਂਨੀ । ੧੨ ।
ਉਨ ਤਬ ਬਾਕੀ ਦਈ ਉਤਾਰ । ਫਗਵਾਰੇ ਭੇਜੇ ਅਸਵਾਰ ।
ਉਨੋਂ ਜਾਇ ਉਤ ਕੀਂਨੀਂ ਤੱਦੀ । ਕੀਆ ਹੁਕਮੁ ਪੈਂਚਾਂ ਤਬ ਰਦੀ । ੧੩ ।
ਲੈਵਹੁ ਪਾਤੀ ਦੀਨੀ ਪਾਰ । ਫਾਟੇ ਖੂਬ ਪਾਂਚ ਅਸਵਾਰ ।
ਸੋ ਫਿਰ ਤਬੈ ਜਿਲੰਧਰ ਗਏ । ਰੋ ਨਿਜ ਹਾਲੁ ਜਿਤਾਵਤ ਭਏ । ੧੪ ।
ਚੜੀ ਚੰਮੂ ਸੀਘਰ ਤਿੰਹਿ ਕਾਲਾ । ਰਿਸੇ ਰੁਹੇਲੇ ਸਰਬ ਰਸਾਲਾ ।
ਪਹੁਚੇ ਜਾਇ ਸਭੈ ਇਕ ਬੇਰਾਂ । ਕੂਦ ਪਰੇ ਕਰ ਗਹਿ ਸਮਸੇਰਾ । ੧੫ ।
ਅਰ ਧਨ ਗੁਰ ਜਬ ਲੀਆ ਛਡਾਇ । ਬਾਸੁ ਤਿਯਾਗ ਭਾਗੇ ਬਸਰਾਇ ।
ਰਹੇ ਰੁਹੇਲੇ ਤਿੰਹਿ ਬਲੁਧਾਰ । ਸਰਬ ਚੌਧਰੀ ਦੀਏ ਨਿਕਾਰ । ੧੬ ।
ਤਬ ਉਨ ਪੂਰਬ ਵਾਕ ਚਿਤਾਰੇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖੋਂ ਉਚਾਰੇ ।
ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਜੂ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਰਾਜ । ਜੈਸੇ ਕਹੀ ਸੁ ਬੀਤੀ ਆਜ । ੧੭ ।
ਅਬ ਨਹਿ ਕੋਊ ਔਰੁ ਉਪਾਉ । ਚਲੋ ਤਾਹਿ ਜਿੰਹਿ ਗੁਰ ਹਰਿ ਰਾਉ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਰਨ ਜਾਇ ਪੱਈਯੇ । ਬਾਜਸਾਲ ਅਸ ਸੇਵ ਕਮੱਈਯੇ । ੧੮ ।

ਦੋਹਰਾ : ਮੂਲਦਾਸ ਹਰਿ ਦਾਸ ਤਬ ਗਹੇ ਫਾਹੁਰੇ ਹਾਥ ।
ਅਸਸਾਲਾ ਸੇਵਾ ਕਰੈਂ ਧਾਰ ਚਰਤ ਗੁਰ ਮਾਥ । ੧੯ ।

ਸੋਰਠਾ : ਟਾਰੈਂ ਲੀਦ ਹਮੇਸ਼ ਕਰੈਂ ਖਰਖਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋਂ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨਦੇਸ[2] ਏਕ ਦਿਵਸ ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ । ੨੦ ।

ਚੌਪਈ : ਛਰੀਦਾਰੁ ਗੁਰ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇ । ਐਸੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹਿਯਾ ਸੁਨਾਇ ।
ਬਾਜਸਾਲ ਸਹਿਜੇ ਚਲ ਜਾਵੋਂ । ਮੂਲ ਦਾਸ ਹਰਦਾਸ ਲਿਆਵੋ । ੨੧ ।
ਤਬੈ ਨੇਬੁ ਅਸੁਸਾਲ ਸਿਧਾਇਆ । ਮੂਲ ਦਾਸੁ ਹਰਦਾਸੁ ਬੁਲਾਇਆ ।

ਚਲੋ ਹਜੂਰ ਕਹੇ ਤਿਨ ਬੈਨ । ਯਾਦ ਕੀਓ ਗੁਰ ਕਰੁਣਾਂ ਐਂਨ । ੨੨ ।
ਕਹੇ ਨੇਬ ਐਸੇ ਬਚ ਜਬ ਹੀ । ਸੀਘਰ ਚਲੇ ਚੌਧਰੀ ਤਬ ਹੀ ।
ਆਇ ਹਜੂਰ ਨਾਇ ਨਿਜ ਮਾਥ । ਠਾਢੇ ਰਹੇ ਜੋਰ ਜੁਗ ਹਾਥ । ੨੩ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਯੋਂ ਭਾਖਾ । ਕਹੋ ਸਰਬ ਨਿਜ ਮਨ ਅਭਲਾਖਾ ।
ਕਿੰਹਿ ਕਾਰਣ ਸੇਵੈ ਗੁਰ ਅਰਥ । ਕਹੋ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤੁ ਆਜੁ ਤੁਮ ਸਰਬ । ੨੪ ।

[1]ਰਹਿਬੰ [2]ਨਦੇਤ

ਤਬੈ ਰੌਪੜੀ ਲਗੇ[1] ਅਲਾਂਵਨ। ਪੂਰਬ ਕਥਾ ਸਰਬ ਸਮਝਾਂਵਨ।
ਹਰਿ ਗੁਬਿੰਦ ਜੂ ਜੈਸੇ ਕਹਾ। ਸੋ ਪ੍ਰਭ ਵਾਕੁ ਸੱਤਿ ਹ੍ਵੈ ਰਹਾ। ੨੫।
ਫਗਵਾਰਾ ਤੁਰਕਾਂ ਲਇਯਾ ਰੋਕ। ਦੁਖੀ ਭਏ ਪੁਰ ਕੇ ਸਭ ਲੋਕ।
ਗੁਰ ਕਾ ਸ੍ਰਾਪ[2] ਲਗਾ ਫਗਵਾਰੇ। ਤਬ ਪ੍ਰਭ ਹਮ ਤਵ ਸਾਂਮ ਸਿਧਾਰੇ। ੨੬।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਤਿਵ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੋ। ਹਮੈਂ[3] ਦਿਵਾਵੋ ਨਗੁਰ ਹਮਾਰੋ।
ਦੀਨ ਬੰਧ ਦੁਖ ਹਰੋ ਹਮਾਰੇ। ਆਪ ਵਸਾਵੋ ਮੋ ਫਗਵਾਰੇ। ੨੯।
ਸਰਣਾਂਗਤ ਕੀ ਲਾਜ ਬਿਚਾਰੋ। ਦਾਸ ਜਾਂਨ ਸੀਘਰ ਪ੍ਰਿਤਪਾਰੋ।
ਦ੍ਰੁਰਦ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਜਿਵੈਂ ਉਬਾਰੀ। ਤਿਉ ਰਾਖੋ ਪ੍ਰਭ ਪੈਜ ਹਮਾਰੀ। ੩੦।
ਮੂਲ ਦਾਸ ਹਰਦਾਸ ਤਬ ਕਹਿਯਾ ਇਰਦ ਕੀ ਲਾਜ।
ਜਿਉਂ ਭਾਵੈਂ ਤਿਉਂ ਤਾਰੁ[4] ਪ੍ਰਭ ਗੁਰ ਗਰੀਬ ਨਵਾਜ। ੩੧।
ਹਾਰ ਪਰੇ ਸਰਣਾਗਤ ਜੋ ਚਰਣਾਬਜ ਆ ਨਿਜ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ।
ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਗੁਰੂ 'ਹਰਿ ਰਾਇ[5]' ਜੂ ਏਹੁ ਸਿਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਅਲਾਏ।
ਸੋਚ ਤਜੋ ਮਨ ਕੀ ਸਬ ਹੀ ਅਬ ਹੀ ਚਢਿਹੋਂ ਕਹਿ ਦੁੰਦਭ ਵਾਏ।
ਦੇਉਂ ਦਿਵਾਇ ਤੁਮੈਂ ਤਵ ਧਾਂਮ ਵਸੋ ਸੁਖ ਸੋਂ ਅਪੁਨੈਂ ਘਰ ਜਾਏ। ੩੨।
ਬਾਈ ਸੈ ਬਾਜ ਪਵਾਇ ਸੁ ਪਾਖਰ ਸੰਗ ਸਤਾਈ ਸੈ ਪੈਦਲ ਲੈ ਕੇ।
ਆਯੁਧ ਅੰਬਰ ਕ੍ਰੀਟ ਜਿਗਾ ਕਲਗੀ ਰਤਨੰ ਬਰ ਅੰਗ ਸਜੈ ਕੇ।
ਸਾਥ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਜਿਯੁ ਬਾਲੁ ਸੰਘਾਰਣ ਰਾਂਮ ਚਲੇ ਗਿਰਿ ਤੇ ਰਿਸਿ ਕੈ ਕੇ।
ਨਾਖ ਸਤ੍ਰੁੱਦ੍ਰਵ ਸੈਂਨ ਸਮੇਤ ਤਿਯੁ ਧਾਇ ਚਲਿਯੋ ਚਢ ਊਪਰ[6] ਗੈ ਕੇ। ੩੩।
ਨੀਮ ਪਹਾਰੰਹਿ ਨਾਖ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਆਇ ਧਸੇ ਜਹਿ ਸੈਂਨੁ ਦੁਵਾਬੈ।

ਏਕੁ ਮੁਕਾਮੁ ਕੀਓ ਪਥ ਮੈਂ ਨਿਸ ਪੈਦਲ ਮੇਲਨ ਹੇਤ[7] ਸਿਤਾਬੈ।
ਸੋਭਤ ਯੌਂ ਭਟ ਪੁੰਜੁ ਚਹੂੰ ਦਿਸ ਜਿਯੁ ਨਿਸਿ ਬਿਯੋਂਮ ਪ੍ਰਵੇਖੁ ਮਤਾਬੈ।
ਭੋਰ ਭਏ ਚਢੇ ਵਾਇ ਨਿਸਾਂਨ ਲਸੈ ਗੁਰ ਤੇਜੁ ਜਿਵੇਂ ਅਫਤਾਬੈ। ੩੪।
ਚੜੀ ਸਵਾਰੀ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਜਬ ਘੇਰਿਯੋ ਪੁਰੁ ਆਇ।
ਸਾਹਿ ਜਹਾਂ ਪਰਲੋਕ ਗਤ ਕਾਂਹੂੰ ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ। ੩੫।
ਹਲਕਾਰੇ ਕਹਿਯੋ ਆਇ ਫਗਵਾਰੇ ਧਸ ਤੁਰਕ ਪ੍ਰਿਤ।
ਦਇਯੋ ਖੁਦਾਇ ਮੁਧਾਇ ਕੂਪ ਸਾਹਿ ਜਹਾਂ ਕਾ। ੩੬।
ਐਸੇ ਸੁਨਿਯੋਂ ਰੁਹੇਲੇ ਜਬ ਹੀ। ਚਲਿਯੋ ਤਿਆਗ ਨਿਸ ਪੁਰੁ ਪ੍ਰਿਤ ਤਬ ਹੀ।
ਪਰੇ ਰਹੇ ਖਾਨੇ ਤਿੰਹਿ ਠੋਰੇ। ਭਰੀਰ ਕੇ ਬੀਗ ਹੋਨ ਕੋਰੇ। ੩੭।
ਕੋਟੁ ਫਾਧ ਨਿਸ ਸਰਬ ਪਲਾਨੇਂ। ਗਜ ਬਾਜੀ ਰਥ ਪਾਏ ਨ ਜਾਂਨੇ।
ਵੇਂਈਂ ਨਾਖ ਜਿਲੰਧਰ ਗਏ। ਲੋਪੁਰ ਬਹੁਰ ਪਰਾਪਤ ਭਏ। ੩੮।
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿਜ ਤੀਰ ਬੁਲਾਏ। ਪੁਰਬਾਸੀ ਪੁਰ ਪੰਚ ਸਬਾਏ।
ਮੂਲ ਦਾਸ ਹਰ ਦਾਸੁ ਬੁਲਾਇਆ। ਸਿਰੋਪਾਉ ਦੇ ਧਾਂਮ ਬਸਾਇਆ। ੩੯।

---

[2]ਸ੍ਰਾਫ [3]ਹੰਮੈ [4]ਰਾਖ [5]ਮਹਾਰਾਜਾਦਿ [6]ਉਖਰ [7]ਹੇ

ਪੁਰਬਾਸੀ ਸਭ ਨਗਰ ਬਸਾਏ । ਆਪ ਗੁਰੂ ਪੁਰ ਕੀਰਤ ਆਏ ।
ਕਛੁਕ ਕਾਲ ਬੀਤੇ ਪੁਨ ਜਬ ਹੀ । ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਮਹਿਲ ਗੁਰ ਤਬ ਹੀ ।
ਕਰੁਣਾ ਨਿਧ ਨਿਜ ਕਰੁਣਾ ਕੀਜੈ । ਸੀਰੁ ਸੰਸਾਰ ਮਹਿਆ ਕਰ ਦੀਜੈ ।
ਕ੍ਰਿਸਨ ਕਵਰ ਮਾਤਾ ਜਿਂਹਿ ਨਾਂਮਾਂ । ਤਿੰਹਿ ਭਾਖੇ ਇਹ ਵਾਕ ਭਰਾਮਾ ।
ਏਕ ਸਮੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਗਵਾਂਨ । ਦੇਵ ਸੁਮਨੁ ਨਿਜ ਕਰ ਮੈਂ ਠਾਨ । ੪੧
ਪ੍ਰਬਲ ਸਕਤ ਤਿਸ ਭੀਤਰ ਧਰੀ । ਹੋਰੀ ਚੇਰੀ ਨਿਕਟੇ ਖਰੀ । ੪੨ ।
ਤੀਰ ਬੁਲਾਇ ਕੁਸੁਮ ਕਰ ਦੀਨਾਂ । ਉਤ੍ਰ ਪ੍ਰਸਨੁ ਕਛੂ ਨਹਿ ਕੀਨਾ ।
ਅਵਰ ਖਿਯਾਲ ਰੁਝੇ ਅਬਨਾਸੀ । ਠਾਢੀ ਰਹੀ ਤੀਰ ਗੁਰਦਾਸੀ । ੪੩ ।
ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਇਹਿ ਕੀਨ ਉਚਾਰੇ । ਕਲਆਂਣੀ ਨਿਜ ਧਾਮ ਸਿਧਾਰੇ ।
ਘਰ ਕੋ ਗਈ ਤਬੈ ਵਹੁ ਮਾਈ । ਲਇਯੋ ਲੌਂਗੁ ਨਿਜ ਰਸਨ ਚਢਾਈ ।
ਪੂਰਨ ਭਏ ਮਾਸ ਨੌਂ ਜਬ ਹੀ । ਦਸਵਾਂ ਮਾਸੁ ਚਢਿਯੋ ਪੁਨ ਤਬ ਹੀ ।
ਭਇਯੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਾਂ ਕੈ ਗ੍ਰਿਹਿ ਐਸਾ । ਪੂਰਨ ਸੋਂਮ ਸਰਦ ਰੁਤ ਜੈਸਾ । ੪੫ ।
ਤਾਂ ਛਿਨ ਐਸਾ ਭਇਯੋ ਸੁ ਖੇਲੁ । ਜਗੇ ਦੀਪ ਬਿਨੁ ਬਾਤੀ ਤੇਲੂ ।
ਬਿਸਮੈਂ ਭਈ ਮਾਤਿ ਤਿੰਹਿ ਕਾਲਾ । ਮਨ ਮੈਂ ਕੀਂਨੀਂ ਗਣਤ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਕਹਾਂ ਕਰੋ ਸਿਸੁ ਕਾਂ ਕੋ ਦੇਵੌਂ । ਕਾਂ ਕੋ ਪੁਤ੍ਰ ਨਾਂਮੁ ਕਿੰਹਿ ਲੇਵੌਂ ।
ਪੂਰਬ ਦੇਵ ਕੁਸਮੁ ਬਿਸਰਾਇਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੋ ਕਰ ਪਕਰਾਇਯੋ ।
ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਹੁਵੈ ਬਾਹਰ ਆਈ । ਬਾਲਕੁ ਸੌਂਪਣ ਨਦੀ ਸਿਧਾਈ ।
ਜਿਂਘ ਪੌਰ ਮੈਂ ਪਹੁਚੀ ਜਬ ਹੀ । ਆਗੇ ਮਿਲੈ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਤਬ ਹੀ । ੪੮ ।
ਕਹਾਂ ਚਲੀ ਕਲਆਂਣੀ ਆਜ । ਐਸੇ ਕਹਿਆ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ।
ਕਿਆ ਤੁਮ ਪੈ ਦਿਖਰਾਵੌ ਮੋਹਿ । ਬੂਝਤ ਹੌਂ ਕਲਆਣੀ ਤੋਹਿ । ੪੯ ।
ਲੱਜਾ ਬਸ ਭਈ ਕਛੂ ਣ ਕਹੇ । ਬਾਲਕੁ ਗੋਪ ਗੋਦ ਨਿਜ ਗਹੇ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿਜ ਕਰ ਗਹਿ ਚੀਰਿ । ਬਾਲਕੁ ਦਰਸਿਆਂ ਸੋਂਮ ਸਰੀਰ ।
ਹੋਰ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਏਹੁ ਵਖਾਂਣੀ । ਧਾਂਮ ਚਲੋ ਨਿਜ ਕੋਟ ਕਲਯਾਣੀ ।
ਇਸ ਬਾਲਕ ਪੂਜੇਂ ਪਤਸਾਹਿ । ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਰਾਵੈ ਤਾਂਹਿ । ੫੧ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਮੰਦਰ ਪਠ ਦੀਨੀ । ਖਾਂਨ ਪਾਨ ਸੇਵਾ ਬਹੁ ਕੀਨੀ ।
ਮਹੀਦੇਵ ਦਾਰਾ ਜੁਗ ਬੂਢੀ । ਥਾਪੀ ਤਾਂਹਿ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਡੂਢੀ । ੫੨ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹਿਓ ਸੁਣਾਇ । ਮੰਦਰ ਅੰਦਰ ਆਣ ਨਿਜਾਇ ।
ਕੇਤਕ ਮਾਸ ਭਏ ਪੁਨ ਜਬ ਹੀ । ਬਾਲਕੁ ਬਾਹਰ ਆਇਓ ਤਬ ਹੀ । ੫੩ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਛਾਜੈ ਸਭਾ ਮਝਾਰੇ । ਰਾਮਾਇਣ ਦਿਜੁ ਕਥਾ ਉਚਾਰੇ ।
ਤਿੰਹਿ ਠਾਂ ਬਾਲਕੁ ਪਹੁਚਿਯੋ ਆਇ । ਬੈਠੇ ਜਿਂਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ।
ਆਦਰ ਸੋਂ ਚਾਦਰ ਬਿਠਲਾਇਯੋ । ਚੋਟੀ ਕਰੁ ਧਰ ਏਹੁ ਆਲਾਇਯੋ ।
ਰਾਮ ਰਾਇ ਰਾਜੀ ਰਹੁ ਪੂਤ । ਪੂਜਹਿ ਤਵ ਪੁਹਪਤ ਪੁਰਹੂਤ । ੫੫ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੁਖ ਪਾਏ । ਕਈ ਸਾਲ ਮਖ ਹੋਂਮ ਕਰਾਏ ।
ਕ੍ਰਿਸਨ ਕਵਰ ਮਾਤਾ ਕੇ ਧਾਂਮਾਂ । ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਰਾਇ ਜਨਮੇਂ ਅਭਰਾਮਾਂ । ੫੬

ਕਈ ਕੋਟ ਰਵ ਸਮ ਪਰਤਾਪਾ । ਚੋਦਹਿ ਭਵਨ ਜਪੰਹਿ ਜਿੰਹਿ ਜਾਪਾ ।
ਐਸਾ ਰੂਪ ਅਨੂਪੁ ਬਿਰਾਜੈ । ਕਈ ਕੋਟ ਕਾਂਮ ਦੁਤ ਲਾਜੈ । ੫੭ ।

ਜਿੰਹਿ ਦਿਨਿ ਬਾਲਕ ਭਵ ਲਇਯੋ ਕਥਾ ਕਹੀ ਦਿਜ ਰਾਇ ।
: ਸੁਣੀ ਸਪੂਰਣ ਭਾਗਵਤ ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ । ੫੮ ।

ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਸੁਭ ਦਿਨ ਘੜੀ ਨਿਛੱਤ੍ਰ ਪਲ ।
: ਦਾਨ ਅਮਿੱਤ ਕਰਾਇ ਧਰਿਯੋ ਨਾਂਮੁ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨਰਾ । ੫੯ ।

ਕਰੈਂ ਜੱਗ ਹੋਮੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹਮੇਸੰ । ਘਨੇਂ ਦਾਨ ਦੀਨੇਂ ਮਹੀ ਦੇਵਤੇਸੰ ।
ਪੁਤੰ ਕੀਰਤੰ ਕਾਲ ਕੇਤੇ ਗੁਜਾਰਿਯੋ ।
ਮਹੀ ਮਾਲਵੇ ਹੇਰਤੇ ਚਿੱਤਿ ਧਾਰਿਯੋ । ੬੦ ।

ਸਜੀ ਬਾਇ ਸੈ ਬਾਜ ਸੈਨਾਂ ਉਦਾਰੰ । ਰਥੰ ਪੈਦਲੰ ਸੇਵਕੰ ਲੋ ਅਪਾਰੰ ।
ਕਟੰ ਤੇਗ ਤੂੰਨੰ ਕਰੰ ਲੈ ਕਮਾਨੰ । ਗਜਾ ਰੁਦ ਹੁ ? ਕੈ ਬਜਾਏ ਨਿਸਾਨੰ । ੬੧ ।
ਨਦੀ ਨਾਖ ਨੌਕਾ ਕਰਿਯੋ ਪਾਰ ਡੇਰਾ । ਦੁਵਾਬੇ ਮਝਾਰੰ ਕਇਯੋ ਫੇਰ ਫੇਰਾ ।
ਕ੍ਰਤਾਰੰ ਪੁਰੇ ਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਿਰਾਜੇ । ਜਹਾਂ ਥੰਮ ਜੀ ਸੰਕਰੰ ਗੰਗ ਛਾਜੇ । ੬੨ ।
ਸਨੈਂ ਸਨੈਂ ਸੁਾਂਮੀ ਕਰਿਯੋ ਤਾਹਿ ਬਾਸੰ । ਘਨੇਂ ਕਾਲ ਕੀਨੇਂ ਤਹਾਂ ਹੀ ਨਿਵਾਸੰ ।
ਸਜੇਂ ਬਾਗ ਬਾਪੀ ਤੜਾਗੰ ਸਵਾਰੇ । ਰਚੇ ਗੌਨ ਕੂਪੰ ਪੁਹਾਰੇ ਸੁਧਾਰੇ । ੬੩ ।
ਜਲੰ ਜੰਤ੍ਰ ਛੂਟੇਂ ਜਿਯੁ ਬੂਟੇ ਅਨਾਰੰ । ਹਜਾਰੇ ਫੁਹਾਰੇ ਝਰੇ ਨੀਰ ਧਾਰੰ ।
ਖਜੂਰੰ ਸਰੂਪੇ ਕਿਤੇ ਜਾਤ ਊਚੇ । ਕਹੂੰ ਸੇਤ੍ਰ ਸਾਰੀ ਝਰੈ ਨੀਰੁ ਨੀਚੇ । ੬੪ ।
ਵਿਸਾਖੀ ਭਇਯੋ ਮੇਖ ਮੇਲਾ ਅਗਾਧੰ । ਜੁਰੇ ਸਾਧ ਸੰਗੰ ਅਭੰਗੰ ਅਰਾਧੇ ।
ਨਜੀਕੋਨ ਦੇਸੀ ਸਭੇ ਸਿੱਖ ਆਏ । ਮਣੰ ਮਾਣਕੇ ਲਾਲ ਭੇਤੰ ਚਦਾਏ । ੬੫ ।
ਭਈ ਇੱਛਾ[2] ਪੂਰੀ ਗੁਰੂ ਨੂਰ ਦ੍ਰਸੇ । ਸਿਰੀ ਪਾਦ ਕੰਜੰ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਪ੍ਰਸੇ ।
ਲਈ ਆਗਿਆ ਧਾਮ ਕੋ ਭੀ ਸਿਧਾਏ । ਨਿਜੰ ਦੇਸ ਗ੍ਰਿਹੰ ਬਰੇ ਫੇਰ ਜਾਏ । ੬੬ ।
ਗੁਰੂ ਰਾਜ ਰਾਜੇ ਸੁਰੰਭੀ ਚਿਤਾਰਿਯੋ । ਛਿਤੰ ਜੰਗਲੰ ਹੇਰਬੋ ਚਿੱਤ ਧਾਰਿਯੋ ।
ਜੁਗੰ ਮੰਦਰੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਇਯਾਂਹਿ ਥਾਪੰ ।
ਲਏ ਸਾਥ ਆਵਾਸ ਦ੍ਵੈ ਚਾਰ ਆਪੰ । ੬੭ ।

: ਕੋਟ ਕਲਿਯਾਂਣੀ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕਵਰ ਵਸੀ ਪੁਰੇ ਕਰਤਾਰ ।
ਲਏ ਸਿਰੀਗੁਰ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਸਾਥ ਮਹਿਲ ਚੋ ਚਾਰ । ੬੮ ।

: ਤੋਖੀ ਣੋਖੀ ਸੋਂਮ ਕੌਰ ਪ੍ਰੇਮ ਕੌਰ ਜਗ ਮਾਇ ।
ਸ੍ਰੀ ਲਡਿੱਕੀ ਰਾਮ ਕੌਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੰਗ ਸੁਹਾਇ । ੬੯ ।

: ਅਸਟ ਮਹਿਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਕਹੇ ਜੁ ਨਾਂਮ ਉਚਾਰ ।
ਤਾਸ ਚਰਨ ਅਰ ਬਿੰਦ ਕਵਿ ਬੰਦਤ ਬਾਰੰਬਾਰ । ੭੦ ।

ਸੋਰਠਾ : ਸਰਬ ਚਮੂੰ ਲੈ ਸਾਥ ਸੇਵਕ ਸਿੱਖ ਅਮਿੱਤਿ ਸੰਗ ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਜਗ ਨਾਥ ਚਲਿਯੋ ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਮਾਲਵੈ । ੭੧ ।

ਚੌਪਈ : ਸੁਭ ਦਿਨੁ ਘੜੀ ਨਿਛੱਤ੍ਰ ਬਿਚਾਰ । ਜਾਂ ਛਿਨ ਪੰਡਤ ਕਹਿਯੋ ਉਚਾਰ ।
ਚਢੇ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਦੁੰਦਭ ਵਾਇ । ਤੀਰ ਸੱਤਦ੍ਰਿਵ[1] ਉਤਰੇ ਆਇ । ੭੨ ।
ਨੌਕਾ ਚਢ ਨਦ ਪਾਰ ਪਧਾਰੇ । ਕੁਸਲ ਸਹਿਤ ਗੁਰ ਸਿਖ ਗਣ ਸਾਰੇ ।
ਸਨੈਂ ਸਨੈਂ ਆਗੈ ਗੁਰ ਗਇਯੋ । ਲੱਖੀ ਜੰਗਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਯੋ । ੭੩ ।
ਆਦਮ ਸੁਤੁ ਭਗਤੂ ਸੁਣ ਜਬੈ । ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਆ ਲਾਗੋ ਤਬੈ ।
ਦੀਨਬੰਧ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਕੇਤ । ਸੇਵਕ ਜਾਂਨ ਕੀਯਾ ਅਤ ਹੇਤ । ੭੪ ।
ਨਿਜ ਕਰੁ ਪਾਰ ਤਾਸ ਕੈ ਸੀਸ । ਬੂਝੀ ਕੁਸਲ ਗੁਰੂ ਜਗਦੀਸੁ ।
ਕਹਿਯੋ ਕਰੋ ਸੰਗਤ ਮੋਂ ਡੇਰਾ[2] । ਮੋ ਸਮੀਪ ਰਹੁ ਸਾਝ ਸਵੇਰਾ[3] । ੭੫ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਗਵਾਨ । ਪੁਨ ਆਗੈ ਕੌ ਕੀਆ ਪੈਆਨ ।
ਜੈਦ ਬਿਰਾਰ ਜਹਾਂ ਕੁਲ ਭਾਈ । ਆਪਸ ਮੋਂ ਨਿਤ ਕਰਤ ਲਰਾਈ । ੭੬ ।

ਦੋਹਰਾ : ਬਸੰਹਿ ਮਰਾਝ ਬਿਰਾਰ ਜਿੰਹਿ ਮੰਡਪ ਲਾਲਾ ਰਾਉ ।
ਤਹਾਂ ਆਇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਯੋ ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਉ । ੭੭ ।

ਸਵੈਯਾ : ਆਇਯੋ ਸੁਨਿਯੋ ਗੁਰੁ ਜਾਹਿ ਸਮੈਂ ਤਬ ਕਾਲੇ ਕੀਓ ਤਿਹਿ ਓਰਿ ਪੈਯਾਂਨਾ ।
ਆਇ ਹਜੂਰ ਖਰੋ ਕਰ ਜੋਰ ਲਖਿਯੋ ਭਗਤੂ ਤਬ ਏਹੁ ਬਖਾਂਨਾਂ ।
ਆਨੰਦ ਹੋ[4] ਕਹਿਯੋ ਹੈਂ ਤੁ ਸਹੀ ਪਰੁ ਦੇਵਤ ਹੈਂ ਦੁਖ ਜੈਦ ਮਹਾਨਾਂ ।
ਏ ਸੁਨ ਵਾਕ ਤਬੈ ਭਗਤੂ ਗੁਰਪਾਦ ਸਰੋਜ ਪੈ ਲੈ ਲਪਟਾਨਾ । ੭੮ ।

ਸਵੈਯਾ : ਪੌਂਨ ਕੈ ਪੂਤ ਸੁਗ੍ਰੀਵੁ ਜਿਵੈਂ ਬਨ ਰਾਮ ਸੋਂ ਸੀਘਰ ਆਂਨ ਮਿਲਾਇਯੋ ।
ਕਾਲੇ ਕੋ ਤਿਯੁ ਭਗਤੁ ਸੰਗਤ ਲੈ ਹਰਿ ਰਾਂਇ ਕੈ ਪਾਇਨ ਓਰਿ ਸਿਧਾਇਯੋ ।
ਆਇ ਸਮੀਪ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੈ ਕਰ ਜੋਰ ਦੋਊ ਮੁਖ ਏਹੁ ਅਲਾਇਯੋ ।
ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਂਰਾਜ ਗਰੀਬ ਨਵਾਜ ਬਿਰਾਰ ਤੁਵੈਂ ਸਰਨਾਂਗਤ ਆਇਯੋ । ੭੯ ।

ਸਵੈਯਾ : ਪੂਰਬ ਜਾਦਵ ਜਾਤ ਹੁਤੇ ਇਹਿ ਜਾਹਿ ਜਇਯੋ ਜਗ ਆਇ ਘਨੈਯਾ ।
ਹੈ ਸਭ ਭ੍ਰਾਤ ਨਰੇਸਰੁ ਕੇ ਗਢ ਜੈਸਲਮੇਰ ਆਦ ਬਸੈਯਾ ।
ਕਾਲਹਿ ਪਾਇ ਛੁਟਿਯੋ ਇਨ ਤੇ ਪੁਰ ਜੈਦ ਬਿਰਾਰ ਇਕੋ ਕੁਲ ਭੈਯਾ ।
ਜੈਦ ਨਦੀ ਹਦ ਏਂ ਇਨ ਕੋ ਦੁਖ ਆਏ ਹੈਂ ਏ ਪ੍ਰਭ ਤੋ[5] ਸਰਨੈਯਾ । ੮੦ ।

ਦੋਹਰਾ : ਜਬ ਭਗਤੂ ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਿਤੈ ਸੁਣਾਇ ।
ਤਬ ਕਾਲਾ ਜੁਗ ਜੋਰ ਕਰ ਪਰੋ ਚਰਨ[6] ਗੁਰ ਆਇ । ੮੧ ।

ਸੋਰਠਾ : ਸ੍ਰਿ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਕੇਤ ਤਾਂ ਛਿਨ ਕਾਲੇ ਕੋ ਕਹਿਯੋ ।
ਬਢਿਯੋ ਬਾਦ ਕਿੰਹਿ ਹੇਤ ਤੁਮੈਂ ਦੁਖਾਵਤ ਜੈਦਿ ਕਿਉਂ । ੮੨ ।

ਸਵੈਯਾ : ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਕਰ ਜੋਰ ਦੁਊ ਗੁਰ ਤੀਰ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤੁ ਕਹਿਯੋ ਸਭੁ ਕਾਰੇ ।
ਚਾਰਤ ਹੈ ਅਪਨੋਂ ਧਨੁ ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਮੰਡਪ ਔਰੁ ਮਰਾਝ ਮਝਾਰੇ ।

---

[1]ਸੱਦ੍ਰਵ [2]ਡੇਰੇ [3]ਸਵੇਰੇ [4]ਹੋਇ [5]ਦੋ [6]ਚਰ

ਹਮਰੋ ਧਨੁ ਜਾਇ ਤਹਾਂ ਗਹਿ ਦੰਡ ਤਬੈ ਵਹੁ ਦੇਤ ਬਿਡਾਰੇ ।
ਖੇਤ ਉਜਾਰਤ ਹੈਂ ਹਮਰੇ ਧਨੁ ਚਾਰਤ ਮਾਰਤ ਮੇਂ ਚਰਵਾਰੇ । ੯੩ ।
ਗਹਿ ਧਾਂਮ ਲਿਜਾਤ ਤਬੈ ਬਨ ਧੇਂਨ ਚਰਾਵਤ ਜੋ ਲਘੁ ਬਾਲੇ ।
ਦਾਰ ਤ੍ਰਿਣਾਦ ਕਲੇਤ ਜਬੈ ਕੋਊ ਬਾਂਧ ਲਿਜਾਤ ਤਿਸੈਂ ਘਰ ਨਾਲੇ ।
ਪੰਕ ਮੰਗਾਵਤ ਕੋਟੁ ਲਿਪਾਵਤ ਔਰੁ ਬੰਧਾਵਤ ਬਾਜ ਤ੍ਰਿਣਾਲੇ ।
ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਾ ਲੋ ਕਹੋਂ ਦੁਖ ਭੂਰ ਦਏ ਹਮ ਕੋ ਰਾਇ ਲਾਲੇ । ੯੪ ।
ਜੋ ਹਮ ਆਯੁਧ ਲੈ ਕਰ ਜਾਂ ਹਿਤ ਧਾਇ ਪਰੈ ਰਿਸ ਜੈਦੁ ਪਰਾਣਾਂ ।
ਤਾਂ ਡਰਤੇ ਹਮ ਧਾਂਮ ਰਹੇਂ ਦੁਰਹੈ ਵਹੁ ਬੀਰੁ ਬਲੀ ਜਰਵਾਂਣਾਂ ।
ਸਾਂਗ ਸਵਾ ਮਣ ਕੀ ਤਿਸਿ ਕੀ ਨੰਹਿ ਓਟ ਸਕੈ ਕੋਊ ਰਾਵਕੁ ਰਾਣਾ ।
ਹਮਰੇ ਸਿਰ ਪੈ ਗਿਰ ਸੋਂ ਪ੍ਰਭੁ ਮੰਡਪੁ ਔਰ ਬਿਲੰਦ ਨਥਾਣਾਂ । ੯੫ ।
ਏ ਸੁਣ ਕੈ ਗੁਰ ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਇਕੁ ਮੰਡਪ ਦੂਤੁ ਪਠਿਯੋ ਢਿਗ ਲਾਲੇ ।
ਐਸੇ ਸਿਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਕਹਿਯੋ ਕਹੋ ਆਜੁ ਸੁਲਾ ਕਰ ਲੈ ਸੰਗ ਕਾਲੇ ।
ਮੰਡਪ ਔਰ ਮਰਾਝ ਅਵੰਤਰ ਕਾਢ ਲੈ ਸੀਵ ਵਸੋ ਸੁਖ ਨਾਲੇ ।
ਭੂੰਮ ਕੋ ਬਾਦ ਗੁਮਾਂਨੁ ਜਹਾਂਨ[1] ਮੋਂ ਅੰਤ ਕੋਂ ਕਾਹੂ ਕੇ ਸੰਗ ਨ ਚਾਲੇ । ੯੬ ।
ਦੂਤ ਕਹੀ ਜਬ ਜਾਂ ਬੰਤੀਆਂ ਸਭ ਜੋ ਗੁਰ ਤਾਂਹਿਂ ਭਲੇ ਸਮੁਝਾਈ ।
ਜੈਦ ਸਭਾ ਜੁਰ ਏਹੁ ਕਹੀ ਗੁਰ ਹੈਂ ਸਭ ਕੇ ਸਦ ਹੀ ਸੁਖਦਾਈ ।
ਜੇ ਗੁਰ ਕੈ ਮਨ ਯੋਂ ਉਪਜੀ ਛਿਤਿ ਦੇਉਂ ਬਿਰਾਰਨ ਆਧ ਬਟਾਈ ।
ਤੋ ਉਨ ਕੇ ਸੰਗ ਹੋਇ ਅਬੈ ਚਢ ਆਇ ਕਰੈ ਹਮ ਸਾਥ ਲਰਾਈ । ੯੭ ।
ਦੂਤ ਕਹਿਯੋ ਫਿਰ ਆਇ ਤਬੈ ਕਰੁਣਾਨਿਧ ਮੋਹਿ ਬਿਨੋਂ ਸੁਨ ਲੀਜੈ ।
ਜੈਦ ਸਭਾ ਜੁਰ ਏਹੁ ਕਹੀ ਜਰ ਜੋਰੂ ਜਮੀਨ ਨਿ ਜੀਵਤ ਦੀਜੈ ।
ਜੇ ਕੋਊ ਬਾਂਧ ਕੈ ਮਾਰ ਕੈ ਲੇ ਤਬ ਹਾਰ ਕੈ ਜਾਇ ਬਦੇਸ ਬਸੀਜੈ ।
ਜੋ ਗੁਰੂ ਪੱਛੁ ਬਿਰਾਰਨ ਕੋ ਚਹੇ ਆਉ ਕਹੋ ਚਲ[2] ਧੇਰ ਨ ਕੀਜੈ । ੯੮ ।
ਏ ਸੁਨ ਦੂਤ ਕੇ ਵਾਕ ਸਿਰੀ ਗੁਤ ਨੈਂਨ ਕੀਏ ਰਵ ਜੇਠ ਸਮਾਂਨਾਂ ।
ਜੈਦਨ ਕੀ ਕੁਲ ਕਾਂਨਨ ਪੈ ਸੁਨ ਬਾਤ ਕੀਓ ਤਬ ਕੋਪੁ ਮਹਾਂਨਾਂ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈ ਨਿਜ ਸੇਵਕੁ ਜਾਂਨ ਮਹਾਂਨ ਦਇਯੋ ਬਰ ਢਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਂਨਾਂ ।
ਕਾਲੇ ਕੇ ਰੱਛ ਨਮਿੱਤ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਆਪ ਬੰਧਿਯੋ ਕਰ ਦੱਛਨ ਗਾਂਨਾਂ । ੯੯ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਗੁਰ ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਧਨੁ ਜੈਦਨ ਕੋ ਹਰ ਲੇਹੁ ਸਬਾਇਯਾ ।
ਜੈਦ ਪਿਰਾਣੇ ਸ ਜੰਗੁ ਕਰੋ ਤਵ[3] ਹੋਇ ਸਹਾਇ ਅਭੰਗੁ ਅਲਾਇਯਾ ।
ਮਾਰ ਪਿਰਾਣੇ ਪ੍ਰਣਾਂਮੁ ਕਰੋਂ ਆਇ ਕਾਲੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਿਤ ਏ ਫੁਰਮਾਇਯਾ ।
ਹੋਇ ਤਥਾ ਬਰੁ ਏਹੋ ਤੁਮੈਂ ਗੁਤ ਤੇ ਬਰੁ ਲੈ ਪੁਰ ਮੋਂ ਚਲ ਆਇਯਾ । ੧੦੦ ।
ਬੋਲ ਲਤੇ ਕੁਲ ਕੇ ਭਟ ਭੂਰ ਹਜੂਰ ਹਿੰਤੇ ਬਰੁ ਪਾਇ ਨੰਵੀਨਾਂ ।
ਖੇਦ ਤਬੈ ਧਨੁ ਮੰਡਪ ਕਾ ਸਭੁ ਆਇ ਮਰਾਝ ਘਰੀਂ ਵੰਡ ਲੀਨਾਂ ।

---

[1] [illegible] [2] ਚਢ [3] ਤਬ

ਸਾਰਗੀ ਢੋਲਕ ਢੱਡ ਵਜੇ ਘਰ ਜਾਇ ਕਲਾਲਨ ਆਸਨੁ ਕੀਨਾ।
ਮਾਨੋਂ ਲਏ ਸਭ ਨੱਥ ਅਰੀ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਸਿਰ ਹੱਥੁ ਜੋ ਦੀਨਾ। ੯੧।

ਸਿਰਖਿੰਡੀ ਛੰਦ : ਪਾਲੀ ਜਾਇ ਪੁਕਾਰੇ ਮੰਡ ਪਰਾਇ ਥੇ।
ਖੰਧੇ ਚੋਣੇਂ ਸਾਰੇ ਖੇਦ ਬਿਰਾੜ ਅਬ।
ਧਸੇ ਮਰਾੜ ਮੜਾਰੇ ਲੈ ਕੇ ਮਾਲ ਨੂੰ।
ਬੋਲ ਤਬੈ ਹਲਕਾਰੇ ਲਾਲੇ ਰਾਇ ਨੈਂ।
ਲਿਖ ਲਿਖ ਕਾਗਤ ਕਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਕਾਸਟਾਂ।
ਕਰੀ ਤਗੀਦ ਅਪਾਰੇ ਛੇਤੀ ਪਹੁਚਣਾ।
ਭਾਈ ਜੋਦ ਹਮਾਰੇ ਸੱਭੇ ਲਿਆਂਵਣੇ।
ਟੰਮਕ ਢੋਲ ਨਗਾਰੇ ਵਾਇ ਰਾਇ ਤਬ।
ਖਬਰਾਂ ਅੱਸਾਂ ਕਾਰੇ ਹੋਂਵਾਂ ਦੇਸ ਵਿਚ।
ਜੋਦ ਬਿਰਾੜ ਜੁਝਾਰੇ ਜੁੱਟੇ ਜੰਗ ਨੂੰ। ੯੨।

ਸਿਰਖਿੰਡੀ ਛੰਦ : ਜੋਦੂ ਪੀਰਾਣਾ ਧਾਇਆ ਰੁੱਕਾ ਵਾਚ ਕੇ।
ਲੈ ਕਰ ਸਾਂਗ ਸਧਾਇਆ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਇ ਥੇ।
ਲਾਲੇ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਮੰਡਪ ਬੇਗ ਚਲ।
ਕਹਿ ਕਰ ਚਾਚਾ ਤਾਇਆ ਲੱਗਾ ਪੁੱਛਣੇ।
ਕਰੀਯੇ ਕੋਣੁ ਉਪਾਇ ਆਖੁ ਸੁਣਾਉ ਤੂੰ।
ਲਾਲੇ ਏਹੁ ਅਲਾਇਆ ਅੱਗਿਯੋਂ ਕੋਪ ਕਰ।
ਪਾਣੀ ਅੰਨੁ ਨ ਭਇਆਂ ਮੈਨੂੰ ਮਾਲ ਬਿਨੁ।
ਤੇਰਾ ਸਿੱਕਾ ਸਾਇਆ ਆਵੇ ਕੰਮ ਕਦ।
ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਸਿਖਾਇਆ ਪੰਚੁ ਮਰਾੜ ਦਾ।
ਖੰਧਾ ਵੱਗੁ ਸੁਬਾਇਆ[1] ਲੈ ਗਿਆ ਘੇਰ ਕੇ। ੯੩।

ਚੌਪਈ : ਤਬੈ ਪੀਰਾਣੇ ਏਹੁ ਅਲਾਈ। ਜੇ ਕੋਊ ਪਰੈ ਕੂਪ ਮਧ ਜਾਈ।
ਅਤਸੇ ਖਰਾ ਪਿਆਰਾ ਹੋਈ। ਬਿਨਾਂ ਲਾਂਵ ਨਿਕਸੈ ਨਹੀਂ ਸੋਈ[2]। ੯੪।
ਜਬੈ ਜੇਵਰੀ[3] ਆਵੈ ਹਾਥਾ। ਮਾਂਨਸ ਜੁਰਹਿ ਪਾਂਚ ਛੇ ਸਾਥਾ।
ਦੇਵਂਹਿ ਦਾਂਮ ਤਾਂਸ ਕਰ ਜਬ ਹੀ। ਸਨੈਂ ਸਨੈਂ ਲੇਵਹਿ ਕਢ ਤਬ ਹੀ।
ਪ੍ਰਿਥਮੇਂ ਸੁ ਭਟ ਸਮੂੰਹ ਬੁਲੱਈਯੇ। ਸੈਨਾ ਸਾਜ ਤਹਾਂ ਚਢ ਜੱਈਯੇ।
ਕਰੈਂ ਜੰਗੁ ਜਾ ਤਾਂਕੇ ਸਾਥਾ। ਲੂਟਹਿਂ ਪੁਰੁ ਕਾਟਹਿ ਤਿੰਹਿ ਮਾਥਾ। ੯੬।
ਜੀਤ ਜੰਗ ਨੀਕੀ ਬਿਧ ਬੈਰੀ। ਲੈ ਧਨੁ ਬਹੁਰ ਪਵਾਂਵੈਂ ਪੈਰੀਂ।
ਤਬੈ ਪਿਰਾਣਾ ਨਾਂਮੁ ਕਹਾਂਊਂ। ਜੀਤ ਬਿਰਾਰ ਜਬੈ ਘਰ ਆਊਂ। ੯੭।
ਐਸੇ ਭਾਖ ਦੁੰਦਭੀ ਵਾਈ। ਧਾਇਆ ਸੈਂਨਾ ਸਾਜ ਸਬਾਈ।
ਚੜੀ ਗਰਦ ਗੈਂਨ ਮੇਂ ਭਾਰੀ। ਮਾਨੋਂ ਆਵਤ ਆਂਧੀ ਕਾਰੀ। ੯੮।

---

[1] ਸਵਾਇਆ [2] ਕੋਈ [3] ਦੇਵਰੀ

ਟੰਗੁ ਹੇਰ ਕਹਿਯੋ ਇਤ ਐਸੇ । ਆਵਤ ਜੈਦ ਘਟਾ ਲਭ ਜੈਸੇ ।
ਟੰਮਕ ਢੋਲ ਬਜਾਇਤ ਬਾਂਕੇ । ਚੜੇ ਬਿਰਾੜ ਸਾਂਮੁਹੇ ਤਾਂਕੇ । ੯੯ ।
ਆਯੁਧ ਗਹਿ ਸਭ ਬੀਰ ਸਿਧਾਰੇ । ਧਸੇ ਜਾਇ ਰਣ ਭੂੰਮ ਮਝਾਰੇ ।
ਦੂਹੂੰ ਓਰ ਇਉ ਮਾਰੂ ਬਾਜੈਂ । ਜਿਉਂ ਰੁਤ ਪਾਵਸ ਬਾਦਰੁ ਗਾਜੈ । ੧੦੦ ।
ਧਰਮ ਜੁੱਧੁ ਸਾਜਿਆ ਅਭਰਾਂਮਾਂ । ਇਕੁ ਇਕੁ ਕਰੈ ਸੂਰ ਸੰਗ੍ਰਾਂਮਾਂ ।
ਇਤਿ ਕਾਲਾਂ ਉਤ ਜੈਦ ਪੀਰਾਂਨਾਂ ।
ਦੂਹੂੰ ਬੀਰ ਬਾਦਿਯਾ ਕਰ ਗਾਨਾ । ੧੦੧[1] ।
ਭਰੇ ਰੋਗ ਐਸੇ ਉਮਡਾਂਨੇ । ਜਨੁ ਬਾਲੀ ਸੁਗ੍ਰੀਵ ਰਿਸਾਂਨੇ ।
ਸਜੀ ਸਾਂਗ ਜੈਦ ਕਰ ਐਸੀ । ਸਕਤ ਸੈ ਹਥੀ ਰਾਂਵਣ ਜੈਸੀ । ੧੦੨ ।
ਤੇਜ ਪੁੰਜੁ ਰਵ ਕਿਰਣ ਸਮਾਂਨਾਂ । ਲਗੈ ਜਾਸ ਤਨ ਤਜੈ ਪਰਾਂਨਾਂ ।
ਜਾਂ ਸਨਮੁਖ ਕਾਲੇ ਕੇ ਭਇਯਾ । ਤਬ ਕਾਲੇ ਐਸੇ ਦਇਯਾ । ੧੦੩ ।
ਕਰੋ ਵਾਰੁ ਤੁਮਹੋ ਚਢ ਆਏ । ਹਮ ਤੇ ਅਪੁਨੇਂ ਧਾਂਮ ਸੁਹਾਏ ।
ਐਸੇ ਸੁਨ ਕਾਲੇ ਕੀ ਬਾਂਨੀ । ਜੈਦ ਸੰਭਾਰੀ ਸਾਂਗ ਮਹਾਂਨੀ । ੧੦੪ ।
ਗਾ : ਕੋਪੁ ਕੀਓ ਤਬ ਜੈਦ ਬਲੀ ਲਗੋ ਸਾਂਗ ਚਲਾਂਵਨ ਤਾਕਤ ਹਾਂ ਹੀ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਗੁਰੂ ਜੁਗ ਬੀਰ ਲਾਏ ਜੁਗ ਬੀਰ ਕੀ ਬਾਂਹੀ ।
ਆਵਤ ਹੇਰ ਕੁਸੱਤ ਗਹੀ ਕਰ ਸੋ ਗੁਰ ਸਾਂਗ ਕੇ ਸਾਂਮੁਹੇ ਡਾਹੀ[2] ।
ਭੇਦ ਸੋ ਅਹਿਰਨ ਛੇਦ ਕੇ ਨਰ ਦਾਂਤ ਬਿਦਾਰ ਗਿਰੀ ਧਰ ਮਾਂਹੀ । ੧੦੫ ।
ਰਾ : ਰਦਨ[3] ਰੇਤ ਜੁਗ[4] ਬੀਰ ਕੇ ਗਿਰੀ ਧਰਨ ਜਬ ਜਾਇ ।
ਤਬ ਕਾਲੇ ਬਲ ਧਾਰ ਨਿਜ ਸੀਘਰ ਲਈ ਉਠਾਇ । ੧੦੬ ।
ਗਾ : ਕਾਲੇ ਕਾਢ ਕ੍ਰਿਪਾਂਨ ਨਿਜ ਗਹੀ ਦਾਂਹਨੇਂ ਪਾਂਨ[5] ।
ਤਬੈ ਜੈਦ ਜਾਨਿਯੋ ਜੀਏ ਕਾਲਾ ਕਾਲ ਸਮਾਂਨ । ੧੦੭ ।
ਯਾ : ਢਾਲ ਸੰਭਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾਣ ਉਭਾਰ ਗਇਯੋ ਬਲੁ ਧਾਰ ਸਮੀਪ ਪਿਰਾਣੇ ।
ਏਕ ਹੀ ਵਾਰ ਉਤਾਰ ਲਇਯੋ ਸਿਰੁ ਜੈਦ ਨਿਹਾਰ ਸਮੂਹਿ ਪਲਾਣੇ ।
ਜੈਦਿ ਬਿਰਾਰਨ ਛੋਤ ਦਏ ਜਿਮ ਖੇਤ ਕਟੇ ਕਰ ਹਤੁ ਕ੍ਰਿਸਾਣੇ ।
ਭੇਸ ਬੁਰੇ ਸਿਰ ਕੇਸ ਜੁਰੇ ਭਜ ਜਾਇ ਦੁਰੇ ਧੁਰ ਓਟ ਨ ਖਾਣੇ । ੧੦੮ ।
ਪਈ : ਜੀਤ ਭਈ ਕਾਲੇ ਕੀ ਜਬ ਹੀ । ਕੁਲ ਕਾਨਨੁ ਬਿਗਿਸਿਯੋ ਸੁਨ ਸਭ[6] ਹੀ ।
ਜੀਤ ਜੰਗੁ ਨਿਜ ਧਾਮੁ ਸਿਧਾਏ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦੁ ਨਿਰਭੈ ਪਦ ਪਾਏ । ੧੦੯ ।
ਚਲਿਯੋ ਫੇਰ ਤਬ ਗੁਰ ਢਿਗ ਕਾਲਾ । ਲਏ ਸੰਗ ਪੁਰ ਬੀਰ ਬਿਸਾਲਾ ।
ਲਏ ਲਾਦ ਨਾਜ ਕੇ ਗਾਡੇ । ਛੀਰੁ ਗ੍ਰਿਂਵ ਜੁਗ ਤਾਜੀ ਡਾਂਢੇ । ੧੧੦ ।
ਲਏ ਭ੍ਰਾਤ ਸੁਤ ਜੁਗ ਨਿਜ ਸੰਗਾ । ਚਲਿਯੋ ਧਾਰ ਮਨ ਅਧਕ ਉਮੰਗਾ ।
ਸਨੈਂ ਸਨੈਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਇਆ ।
ਬਿਬ ਕਰ ਜੋਰ ਚਰਨ ਲਪਟਾਇਆ । ੧੧੧ ।

92 [2]ਡਾਰੀ [3]ਰਤਨ [4]ਜੁਗਾ [5]ਹਾਥ [6]ਜਬ

ਦੋਹਰਾ : ਮਾਰ ਪੀਰਾਣੇ ਜੈਦ ਕੋ ਮਨ ਮੇਂ ਬਢੀ ਉਮੰਗ ।
ਆਇਆ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੀਰ ਲੈ ਫੂਲੁ ਸੁੰਦਲੀ ਸੰਗ । ੧੧੨ ।

ਚੌਪਈ : ਏਕੁ ਮਹੂਰਤੁ ਬੀਤਿਯਾ ਜਬ ਹੀ । ਠਾਂਢੋ ਭਇਓ ਫੂਲੁ ਉਠ ਤਬ ਹੀ ।
ਨਿਜ ਕਰ ਉਦਰੁ ਬਜਾਂਵਨ ਲਾਗਾ ।
ਦ੍ਰਿਸਟ ਪਰਿਯੋ ਗੁਰ ਕੀ ਵਡਭਾਗਾ[1] । ੧੧੩ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹਿਯੋ ਤਾਂਹਿ ਛਿਨ ਐਸੇ । ਬਾਲਕੁ ਉਦਰੁ ਬਜਾਵਤ ਕੈਸੇ ।
ਕਾਲੰ ਕਹਿਯਾ ਖੁਧਾਰਥ ਭਇਯਾ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਬੋਲਿਯਾ ਕਰ ਮਇਯਾ । ੧੧੪ ।
ਖੁਧਿਆ ਕਰੰ ਨਿ ਯਾਹਿ[2] ਕਲੇਸ । ਯਾ ਕੀ ਸੰਤਤ ਹੋਂਹਿ ਨਰੇਸ ।
ਜਮਨਾ ਸਤਲੁਦਿ ਕੇ ਮੱਧਿਆਨਿ । ਕਰੇ ਰਾਜੁ ਇਸ ਦੀ ਸਨਿਤਾਨਿ । ੧

ਸਵੈਯਾ : ਫੂਲ ਕੇ ਭੂਪ ਕਹਾਂਵਹਿਗੇ ਚਤੁਰੰਗ ਚਮੂੰ ਸਜ ਸੰਗ ਮਹਾਨਾ ।
ਲੋਪੁਰ ਫੂਤ ਦਲੀਪ ਪੁਰੀ ਲਗੁ ਮਾਨੰਹਿਗੇ ਉਨ ਕੀ ਅਰਮਾਨਾ ।
ਉੱਤਰ ਖੰਡ ਬਲੀ ਲਗੁ ਤਾਂਸ ਕੈ ਬਾਜਹਿਗੇ ਜਮ ਮਾਂਹਿ ਨਿਸਾਨਾ ।
ਯੌਂ ਬਰ ਦੇ ਗੁਰ ਤਾਂਹਿ ਸਮੇਂ ਕੀਓ ਮੱਦਰ ਦੇਸ ਕੋ ਆਪ ਪਿਆਨਾ । ੧੧

ਦੋਹਰਾ : ਸੰਗਤ ਸਰਬ ਬਿਰਾਰ ਗੁਰ ਥਾਪੀ ਭਗਤੂ ਸੰਗ ।
ਭਾਈ ਪਦਵੀ ਦੇ ਜਬੈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਚਢਿਯੋ ਤੁਰੰਗ । ੧੧੭ ।

ਚੌਪਈ : ਕਾਲਾ ਤਬ ਮਨ ਮੇਂ ਗਰਬਾਇਆ । ਦੌਰ ਫੇਰਿ ਗੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਆਇਆ ।
ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਸ੍ਰਿ ਗੁਰ ਤੀਰ । ਭਾਖਤ ਲੱਗ ਜੈਦੁ ਜਗਬੀਰ । ੧੧੮ ।
ਮੈਂ ਤਾ ਕੋ ਬਲੁ ਰੰਚ ਨ ਜਾਨਿਯਾ । ਲਗੀ ਸੋ ਹਥੀ ਭੈ ਨਹੀਂ ਮਾਨਿਯਾ ।
ਰਦਨ ਰੇਤ ਗਿਰ ਪਰੀ ਪਿਛਾਂਹੀ[3] ।
ਮੋ ਕੋ ਕਛੂ[4] ਖੇਦੁ ਭਇਯੋ ਨਾਹੀ । ੧੧੯ ।
ਤਬ ਸ੍ਰਿ ਗੁਰ ਅਹਿਰਣ ਦਰਸਾਈ । ਜੁਗ ਬੀਰਨ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਣਾਈ ।
ਗਇਯੋ ਗੁਮਾਨੁ ਉਤਰ ਤਬ ਐਸੇ । ਅੰਗਦ ਪਦ ਰਾਵਨ ਭਟ ਜੈਸੇ । ੧੨
ਲੈਦੀ ਖੁਸੀ ਨਿਜ ਧਾਮ ਸਿਧਾਇਆ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਗੁਰੂ ਨਾਖ ਨਦੀ ਜੁਗ ਆ
ਆ ਉਤਿਰਿਯਾ ਮੀਵੇਂ ਕੀ ਮੰਤੀਂ ।
ਦਰਸੁ ਕਰਨ ਦੁਨੀਆਂ ਸਭ ਦੌੜੀ । ੧੨੧ ।
ਤੌਲੰ ਆਇ ਪਹੁਚੀ ਸੰਗਤ । ਜਣ ਮਰਾਲ ਗਣ ਸੋਭੈ ਪੰਗਤ[5] ।
ਭਾਈ ਭਗਤੁ ਸੰਗ ਬਿਰਾਰ । ਆਈ ਸੰਗਤ ਅਪਰ ਅਪਾਰ । ੧੨੨ ।
ਮੱਦ੍ਰ ਦੇਸ ਕੀ ਸੰਗਤ ਆਈ । ਅਗਣਤ ਗਣਤ ਨ ਭਾਖੀ ਜਾਈ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤਿਂਹਿ ਨਿਜ ਲੰਗਰੁ ਸਾਜਾ । ਭਏ ਸਪੂਰਣ ਸਗਰੇ ਕਾਜਾ । ੧੨੩

[1]ਭਾਗਿਆਂ ਵਾਲੀ [2]ਇਸਨੂੰ [3]ਪਿਛਾੜੀ [4]ਕੁਝ ਨ [5]ਪੰਕਤ

ਤਬੈ ਲਾਂਗਰੀ ਏਹੁ ਅਲਾਇਆ । ਭੇਇਆ ਆਚ ਪ੍ਰਭ ਘ੍ਰਿਤੁ ਸਵਾਇਆ ।
ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮੁਖ ਏਹੁ ਅਲਾਈ । ਲੇਹੁ ਪੰਜਵਾਂ ਮੋਲ ਮੰਗਾਈ । ੧੨੪ ।
ਮੋਲ ਲੈਂਣ ਘਿਉ ਚਾਲੇ ਜਬੈ । ਸੌਦਾਗਰੂ ਆਇਯੋ ਤਿੰਹਿ[1] ਤਬੈ ।
ਘਿਰਤੁ ਸਹੰਸਰ ਮਣ ਤਿੰਹਿ ਪਾਸਾ ।
ਆਇ ਕੀਓ ਪੁਰ ਤੀਰਿ ਨਿਵਾਸਾ । ੧੨੫ ।
ਘਿਉ ਮੁਲ§ ਲੇਣ ਗਏ ਸਿਖ ਜਬ ਹੀ । ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਸੁਦਾਗਰ ਤਬ ਹੀ ।
ਕਾਹਿ ਨਮਿੱਤ ਘਿਰਤੁ ਤੁਮ ਲੇਵੋ । ਸਾਰੂ ਬਾਤ ਮੋ ਪੈ ਕਹਿ ਦੇਵੋ । ੧੨੬ ।
ਤਬ ਸੰਗਤ ਯੌਂ ਭਾਖ ਸੁਣਾਇਆ । ਘ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰ ਲੰਗਰ ਹੇਤ ਮੰਗਾਇਆ ।
ਐਸੇ ਸੁਣਿਓ ਸੁਦਾਗਰ ਜਬ ਹੀ । ਲੈਏ ਚਾਰ ਕੁੱਪੇ ਸੰਗਤ ਤਬ ਹੀ । ੧੨੭ ।
ਘ੍ਰਿਤੁ ਲੰਗਰ ਮੋਂ ਆ ਵਰਤਾਇਆ । ਜੇਤਾ ਮੰਗਿਆ ਤੇਤਾ ਪਾਇਆ ।
ਮੋਲ ਲੈਆ ਘ੍ਰਿਤੁ ਸੁਣਿਆ ਜਬ ਹੀ ।
ਦਏ ਪਠਾਇ ਦਾਮ ਗੁਰ ਤਬ ਹੀ । ੧੨੮ ।
ਦਾਮ ਸੁਦਾਗਰ ਦਏ ਹਟਾਇ । ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਿਤ ਇਉਂ ਕਹਿਯੋ ਸੁਣਾਇ[2] ।
ਮੈਂ ਹੂੰ ਆਦ ਗੁਰੂ ਕਾ ਚੇਰਾ । ਨਾਂਉ ਫਿਰੰਦਾ ਕਹੀਏ ਮੇਰਾ । ੧੨੯ ।
ਤਬੈ ਸਿੱਖ ਗੁਰ ਤੀਰ ਸਿਧਾਰੇ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਇਹਿ ਵਾਕ ਉਚਾਰੇ ।
ਨਹੀਂ ਮੋਲੁ ਲੇਤਾ ਵਣਜਾਰਾ । ਭਾਖਤ ਪ੍ਰਭ ਮੈਂ ਸਿਖੁ ਤਿਹਾਰਾ । ੧੩੦ ।
ਐਸੇ ਸੁਣ ਗੁਰ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇ । ਲੇਹੁ ਦਾਮ ਪੁਨ ਕਹਿਯੋ ਸੁਣਾਇ ।
ਕਹਿਯੋ ਫਿਰੰਦੇ ਕਰ ਜੋਰੁ । ਲੇਊ ਦਾਮ ਜੋ ਹੋਵੈ ਹੋਰੁ । ੧੩੧ ।
ਸੁਣੋ ਪ੍ਰਭੁ ਪੂਰਨ ਅਬਨਾਸੀ । ਕਾਂ ਕੇ ਗਹਿਣੇਂ ਕਾਂਕੀ ਦਾਸੀ ।
ਇਹਿ ਘ੍ਰਿਤੁ ਨਿਜਿ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਵੋ ।
ਦਾਸੁ ਜਾਂਨ ਮੋਹਿ ਚਰਨੀ ਲਾਵੋ । ੧੩੨ ।
ਸੇਵਕ ਕੇ ਸਰਧਾ ਮਨ ਜੈਸੇ । ਪੂਰਨ ਕਰਤ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਤੈਸੇ ।
ਚਰਨਾਮ੍ਰਿਤੁ ਦੇ ਸੇਵਕੁ ਕੀਨਾ । ਫੇਰੂ ਨਾਂਮੁ ਤਤੇ ਕਹਿੰ ਦੀਨਾ । ੧੩੩ ।
ਸਰਬ ਰਹਿਤੁ ਸਤਗੁਰੂ ਸੁਣਾਈ । ਲੰਗਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਸਮਝਾਈ ।
ਇਹਿ ਲੰਗਰੁ ਸ੍ਰੀ ਸਤਗੁਰ ਕੇਰਾ । ਦਸਤੂ ਤਿਹਾਰਾ ਖੀਸਾ ਮੇਰਾ । ੧੩੪ ।
ਤੀਨ ਬਾਰ ਐਸੇ ਕਹਿ ਦੀਨਾ । ਫੇਰੂ ਕੋ ਲੰਗਰ ਪਤੂ ਕੀਨਾ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੂਪੁ ਲਵਾਇ । ਆਪ ਸੁਧਾਸਰ ਉਤਰੇ ਆਇ । ੧੩੫ ।
ਹਰਾ : ਮੱਜਨ ਕਰ ਸ੍ਰੀ ਸੁਧਾਸਰ ਬਸੇ ਲੋਹਿ ਗੜ ਮਾਂਹਿ ।
ਤਨਕ ਦਿਵਸ ਤਿੰਹਿ ਬਾਸੁ ਕਰ ਚੜਿਯੋ ਨਰਿੰਦਰ ਨਾਂਹਿ । ੧੩੬ ।
ਪਈ : ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ ਭਏ ਅਸਵਾਰ । ਆਏ ਨਾਥ ਬਿਆਸ ਨਦ ਪਾਰ ।
ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰੇ ਪਗੁ ਪਾਇਆ ।
ਮੈਨਾ ਸਹਿਰ ਸਿਧੀ ਗੁਰ ਆਇਆ । ੧੩੭ ।

---

[1] ਤਿਹਿ [2] ਸੁਣਾਇ

ਕੁਸਲ ਸਹਿਤ ਉਤਰੇ ਜਬ ਆਇ । ਰਾਮੁ ਕ੍ਰਿਸਨੁ ਲਏ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇ ।
ਆਨੰਦ ਸੋਂ ਸੁਤਿ ਕੰਠ ਲਗਾਏ । ਮੁਦਤ ਭਏ ਮਨ ਅਤ ਸੁਖ ਪਾਏ । ੧੩੮।

ਦੋਹਰਾ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਬਸੇ ਮਹਾਂ ਸੁਖ ਪਾਇ ।
ਭਈ ਜੁ ਕਥਾ ਦਲੀਪੁਪੁਰ ਸੋ ਕਵਿ ਕਹਤਿ ਸੁਣਾਇ । ੧੩੯ ।

ਚੌਪਈ : ਔਰੰਗ ਐਸਾ ਪਾਪੁ ਕਮਾਇਆ । ਕਾਰਾ ਗ੍ਰਿਹਿ ਨਿਜਿ ਤਾਤੁ ਪਠਾਇਆ ।
ਤਾ ਕੋ ਨਾਜੁ ਨ ਪਾਂਨੀ ਦਇਆ । ਬੰਦਸਾਲ ਲੌਪੁਰ ਮਰ ਗਇਆ । ੧੪੦
ਬਹੁਰੋ ਗਹਿ ਨਿਜਿ ਭ੍ਰਾਤੁ ਮੰਗਾਇਆ । ਨਾਜੁ ਨ ਨੀਰੁ ਤਾਂਹਿ ਦਰਸਾਇਆ।
ਇਸਿ ਹੀ ਦੁਖ ਤਜੇ ਉਨ ਪ੍ਰਾਂਨ । ਔਰੰਗ ਕੋ ਉਪਜਿਯਾ ਕਫਖਾਂਨ । ੧੪੧।
ਕਹੂ ਨ ਮਨ ਧੀਰਜੁ ਤਿੰਹਿ ਆਵੈ । ਚੌਕ ਚੌਕ ਦਿਨੁ ਰੇਨ ਬਿਤਾਵੈ ।
ਜਹਾਂ ਸੁਣੇ ਕੋਊ ਸਾਧੁ ਤਪੀਸੁਰੁ । ਸਿੱਧੁ ਔਲੀਯਾ ਗੁਣੀ ਮੁਨੀਸੁਰ । ੧੪੨
ਕਾਂਹੂੰ ਕੋ ਨਿਜਿ ਤੀਰ ਬੁਲਾਵੈ । ਕਾਂਹੂੰ ਤੀਰ ਆਪ ਚਢ[1] ਜਾਵੈ ।
ਮਨ ਕਾ ਭਰਮੁ ਨ ਕਿਨੈ ਨਿਵਾਰਿਯਾ ।
ਹਾਰ ਪਰਾ ਤਬ ਏਹੁ ਬੀਚਾਰਿਯਾ । ੧੪੩ ।

ਦੋਹਰਾ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿ ਕੀ ਗਦੀ[2] ਪਤ[3] ਰਾਮ ਦਾਸ ।
ਮਿਟੈ ਭਰਮੁ ਮੇਰਾ ਤਬੈ ਜੌ ਆਵੈ ਮਮ ਪਾਸ । ੧੪੪ ।

ਚੌਪਈ : ਐਸੇ ਕਹਿ ਪਾਤੀ ਲਿਖਵਾਈ । ਭੂਰ ਬਿਨੋਂ ਲਿਖ ਬੇਗ ਪਠਾਈ ।
ਆਇਆ ਦੂਤੁ ਪੁਰੇ ਕਰਤਾਰ । ਸਿੰਘ ਪੌਰ ਆ ਕਹੀ ਜੁਹਾਰ । ੧੪੫ ।
ਦੁਵਾਰਪਾਲ ਪ੍ਰਿਤ ਕੀਨ ਬਖਾਂਨ । ਏ ਪਾਤੀ ਭੇਜੀ ਸੁਲਤਾਂਨ ।
ਡਰੀਦਾਰੁ ਪਾਤੀ ਲੈ ਗਇਯਾ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੀਰ ਪਰਾਪਤ ਭਇਯਾ । ੧੪੬।
ਧਰੀ ਹਜੂਰ ਪੱਤ੍ਰਕਾ ਆਇ । ਦਈ ਮੇਰਵੇ ਤਬੈ ਸੁਣਾਇ ।
ਲਿਖੀ ਬੰਦਗੀ ਬਹੁ ਸੁਲਤਾਂਨ । ਚਰਨ ਰਾਵਰੇ ਕਾਬਾ ਜਾਂਨ । ੧੪੭ ।
ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਲਿਖਆ ਏਹੁ ਦਿਲੀਸ । ਮੋ ਢਿਗ ਆਵੋ ਗੁਰ ਜਗਦੀਸ ।
ਹੇਰ ਪੱਤ੍ਰਕਾ ਮਇਯਾ ਕਰੀਜੈ । ਆਵੋ ਬੇਗ ਬਿਲੰਬੁ ਨ ਕੀਜੈ । ੧੪੮ ।
ਦੀਨਨ ਕੇ ਤੁਮ ਅਧਕ ਪਿਆਰੇ । ਪਰ ਪੀਰਾ ਪਰ ਹਰਨੈ ਹਾਰੇ ।
ਐਸੀ ਬਿਨੋਂ ਜਬੈ ਸੁਨ ਲੀਨੀ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਕੀਨੀ । ੧੪੯।
ਪਾਤੀ ਸੁਣ ਐਸੇ ਗੁਰ ਭਏ । ਬਿਨੋਂ ਉਰੰਗੈ ਜਨੁ ਮੋਹ ਲਏ ।
ਧੀਰ ਮੱਲੁ ਤਬ ਬੇਗ ਬੁਲਾਇਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਏਹੁ ਅਲਾਇਯੋ । ੧੫੦

[1] ਚਲ [2] ਗਾਚੀ [3] ਪਰ

ਧੀਰ ਮੱਲ ਧੀਰਜ ਧਰ ਬੀਰ । ਦਿੱਲੀ ਜਾਹੁ ਉਰੰਗੇ ਤੀਰ ।
ਅਬ ਹੀ ਚਢੋ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲਾਵੋ । ਔਰੰਗ ਕੋ ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਸੁਣਾਵੋ । ੧੫੧ ।
ਤਬੈ ਧੀਰ ਮਲ ਏਹੁ ਉਚਾਰੀ । ਉਹਾ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਤ ਹਮਾਰੀ ।
ਬੈਠ ਰਹਿਯਾ ਢਿਗ ਏਹੁ ਅਲਾਇ । ਮੋ ਪੈ ਊਹਾਂ ਨ ਪਹੁਚਿਆ ਜਾਇ । ੧੫੨ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖੋਂ ਅਲਾਇਆ । ਦਿੱਲੀ ਜਾਂਹਿ ਨ ਮੋਹਿ ਪਠਾਇਆ ।
ਦਿੱਲੀਓਂ ਪਰੇ ਜਾਂਹਿ ਨਾਗੌਰ । ਮਰੇਂ ਜਾਇ ਤੂੰ ਰਣਥੰਭੌਰ । ੧੫੩ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿਰਾਇ । ਰਾਮ ਰਾਇ ਢਿਗ ਲਇਯਾ ਬੁਲਾਇ ।
ਪੁਨ ਭਾਖਿਯਾ ਜਾਹ ਪੁਰ ਪੁਰਹੂਤ । ਔਰੰਗਜੇਬ ਤੀਰ ਜਾਹ ਪੂਤ । ੧੫੪ ।
ਰਾਮ ਰਾਇ ਕਹੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਿਤ ਬਾਤ । ਮਾਂਗਹਿ 'ਜਬੈ ਤੁਰਕ'[1] ਕਰਾਮਾਤ ।
ਤਬ ਹਮ ਕਹੋ ਕੌਵਨ[2] ਬਿਧ ਟਾਰੋ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਕਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਉਚਾਰੋ । ੧੫੫ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਐਸੇ ਬਰੁ ਦੀਨਾਂ । ਤੋ ਰਸਨਾਂ ਮੈਂ ਵਾਸਾ ਕੀਨਾਂ ।
ਜੋ ਤੂੰ ਕਹੇਂ ਹੋਇ ਹੈ ਸੋਈ । ਤੇਰਾ ਵਾਕੁ ਨ ਫੇਰੈ ਕੋਈ । ੧੫੬ ।
ਰਾਮ ਰਾਇ ਗੁਰਚਰਨ ਜੁਹਾਰ । ਦਿੱਲੀ ਦਿਸਿ ਮਗ ਹੋ ਅਸਵਾਰ ।
ਪੁਰ ਪ੍ਰਹੂਤ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਯਾ । ਇਤਿ ਭਗਤੂ ਸੁਰਪਤਪੁਰ ਗਇਯਾ । ੧੫੭
ਗੌਰਾ ਤਬ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਆਇ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ।
ਮਾਈ ਵੀਰੋ ਆਈ ਸੰਗ । ਭਗਤੂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਰਧੰਗ । ੧੫੮ ।
ਸੀਲ ਸੰਤੋਖ ਭਗਤ ਦਿਢ ਐਸੀ । ਮੀਰਾਂ ਕਰਮਾਂ ਤਾਰਾਂ ਜੈਸੀ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੈ ਗ੍ਰਿਹ ਸੇਵ ਕਮਾਵੈ । ਜਲੁ[3] ਬਿੰਜਨੁ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਵੈ । ੧੫੯ ।
ਏਕ ਦਿਵਸ ਮੁਖ ਮੰਜਨ ਹੇਤ । ਜਲੁ ਮਾਗਿਆ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਕੇਤ ।
ਲਿਆਈ ਗੰਗਾ ਸਾਗੁਰੁ ਪੂਰ । ਜੱਸਾ ਮੁੰਡਾ ਰਹੇ ਹਜੂਰ । ੧੬੦ ।
ਜਲੁ ਦੇ ਕਰ ਜਬ ਪਿਛਾਂ ਸਿਧਾਂਨੀ । ਜੱਸੇ ਤਾਂ ਸੋਂ ਹਾਸੀ ਠਾਂਨੀ ।
ਭਗਤੂ ਸੀ ਹਮਰਾ ਗੁਰ ਭਾਈ । ਤੂੰ ਲਾਗੰ ਮੇਰੀ ਭਰਜਾਈ । ੧੬੧ ।
ਜਬ ਜੱਸੇ ਐਸੇ ਕਹਿ ਦੇਈ । ਦ੍ਰਿਗ ਜਲੁ ਭਰ ਢਿਗ ਗੌਰੇ ਗਈ ।
ਅਹੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਕਹਿ ਪੋਚਿ ਦ੍ਰਿਗੰ ਚਲ[4] । ਕਹੋ ਜਾਇ ਮੈਂ ਗਰੋਂ ਹਿੰਮੰਚਲ । ੧੬੨ ।
ਬਿਧ ਵਾਕੋ ਜੀਵਨੁ ਸੁਭ ਤੋ ਲੈ । ਹਾਸੀ ਹੋਇ ਨ ਜਗ ਮੈਂ ਜੋ ਲੋ ।
ਜੱਸੇ ਹਾਸੀ ਕੀਨੀ ਐਸੇ । ਹੇ ਸੁਤ ਤੋ ਪੈ ਭਾਖੋ ਕੈਸੇ । ੧੬੩ ।
ਰਿਸ ਭਰ[5] ਗੌਰੇ ਏਹੁ ਅਲਾਈ । ਰਹੋ ਮੌਨ ਭਜ ਮੇਰੀ ਮਾਈ ।
ਤਬ ਹੀ ਗੌਰਾ ਨਾਂਮੁ ਕਹਾਂਊਂ । ਜਬ ਜੱਸਾ ਜਮਪੁਰੀ ਪਠਾਂਊਂ । ੧੬੪ ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਰਮ ਚੰਦ ਕਾਲੋ ਪ੍ਰਿਤੈ ਗੌਰੇ ਕਹਿਯਾ ਸੁਨਾਇ ।
ਜੱਸਾ ਮੁੰਡਾ ਮਾਰੀਯੋ ਜਬ ਨਿਜ ਘਰ ਕੋ ਜਾਇ । ੧੬੫ ।

---

[1] ਤੁਰਕ ਜਬੈ [2] ਕਵਨ [3] ਦਲ [4] ਜਲ [5] ਕਰ

ਚੌਪਈ : ਏਕ ਦਿਵਸ ਜੱਸਾ ਘਰ ਆਇਆ । ਤੇਗ ਗੁਰੂ ਕੀ ਹਾਥ ਲਿਆਇਆ ।
ਕਰਮ ਚੰਦੁ ਗੌਰਾ ਮਿਲ ਦੋਊ । ਜੱਸੇ ਕੈ ਘਰ ਆਏ ਸੋਈ । ੧੬੬ ।
ਜੱਸੇ ਕਰੀ ਅਧਕ ਤਿੰਹਿ ਸੇਵਾ । ਗੁਰਸਿਖ ਜਾਨ ਛਕਾਇਆ ਮੇਵਾ ।
ਖਿੰਦਨ ਅਨਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਛਕਾਏ । ਪਲਘ ਡਾਹਿ ਨਿਜ ਧਾਮ ਸੁਲਾਏ । ੧੬੭ ।

ਦੋਹਰਾ : ਕਰਮ ਚੰਦ ਐਸੇ ਕਹਾ ਭੇਰੋ ਨਾਹਿ ਕਿਵਾਰ ।
ਮੋ ਕੋ ਹੈ ਅਤੀਸਾਰ ਦੁਖੁ ਖੋਲਤ ਲਾਗੈ ਬਾਰ । ੧੬੮ ।

ਚੌਪਈ : ਖੋਲ ਰਾਖਿਯਾ ਉਨੈਂ ਕਿਵਾਰ । ਜੱਸਾ ਪੌਢਾ ਸੰਗ ਨਿਜ ਨਾਰ ।
ਅਰਧ ਰਾਤ ਬੀਤੀ ਪੁਨ ਜਬੈ । ਕਰਮ ਚੰਦ ਗਹਿ ਖੜਗੁ ਸੁ ਤਬੈ । ੧੬੯ ।
ਜੱਸੇ ਕੌ ਯੌਂ ਦੀਆ ਇਜਾਬੁ । ਭੇਡ ਗ੍ਰੀਵ ਜਿਉਂ ਕਟੈ ਕਸਾਬ ।
ਤਾਂਕਾ ਸੀਸੁ ਜੁਦਾ ਕਰ ਦੇਆ । ਗੁਰ ਕੀ ਤੇਗ ਆਪ ਲੈ ਗੇਆ । ੧੭੦ ।
ਦੌਊ ਗਏ ਦੌਰ ਤਿੰਹਿ ਕਾਲਾ । ਰੁਧਰੁ ਛੁਵਤ ਜਾਗੀ ਵਹੁ ਬਾਲਾ ।
ਚੋਰੂ ਚੋਰੁ ਕਰ ਸੋਰ ਪੁਕਾਰੀ । ਪੁਰ ਬਾਸੀ ਜਾਗੇ ਨਰ ਨਾਰੀ । ੧੭੧ ।
ਕਰਮ ਚੰਦੂ ਗੌਰਾ ਗਏ ਭਾਗ । ਜੱਸੇ ਕੌ ਦੀਨਾ ਇਤਿ ਦਾਗ ।
ਉਤ ਸ੍ਰਾਂ[1] ਗੁਤੈਂ ਪੈਏ[2] ਸੁਣ ਪਾਇਆ । ਗੌਰੇ ਜੱਸਾ ਮਾਰ ਗਿਰਾਇਆ । ੧੭੨ ।

ਭੁਜੰਗ ਹਰੀ ਰਾਇ ਕੋਪੇ ਸੁਨੀਯੋ ਦਾਸ ਘਾਇਯੋ ।
ਪ੍ਰਯਾਤ ਮ੍ਰਿਗੀ ਨੰਦ ਪ੍ਰੀਛਿਤੰ ਜਿਯੁ ਰਿਸਾਇਯੋ ।
ਛੰਦ : ਬਿਤਾਲਾਫ ਗੌਰੇ ਦੁਤੀ ਕ੍ਰਮ ਚੰਦੰ । ਦਏ ਸ੍ਰਾਪ ਐਸੇ ਗੁਰੰਦੱਤ ਨੰਦ । ੧੭੩ ।
ਬਿੜਾਲਾਫ ਗੌਰੇ ਧਰੋ[3] ਦੇਹਿ ਨਾਗੰ । ਪਰੋ ਜੂਨ ਸੋਭੰ ਪੁਨ ਮੇਘਕਾਰੀ ।
ਪਰੇ ਅੰਤ ਕਾਲੰ ਤੁਮੈਂ ਗ੍ਰੀਵ ਫਾਸੰ । ਜਲੰਹੀਨ ਜਾਗਾ ਜਹਾਂ ਪ੍ਰੇਤ ਵਾਸੰ । ੧੭੪ ।
ਅਹੋ ਕ੍ਰਮ ਚੰਦੂ ਤੁਵੰ ਬੰਸ ਮਾਂਝੰ । ਇਹੀ ਤੇਗ ਪੇਟੰ ਬਹੇ ਦਿਯੁਸ ਸਾਂਝੰ ।
ਇਤੰ ਕੋਪੁ ਥਾਭਿਯੋ ਧਰਿਯੋ ਨਾਥ ਧੀਰੰ ।
ਉਤੰ ਰਾਮੁ ਰਾਜਾ ਗਇਯੋ ਸਾਹਿਤ ਤੀਰੰ । ੧੭੫ ।

ਚੌਪਈ : ਰਾਮ ਰਾਇ ਦਿੱਲੀ ਜਬ ਆਇਆ । ਹਿਤੁ ਕਰ ਔਰੰਗ ਤੀਰ ਬਿਠਾਇਆ ।
ਖਟ ਰਸ ਰਸ ਤਾਂ ਦਈ ਮਹਾਂਨ । ਹਲਵਾਈ ਕੀ ਸੌਂਪ ਦੁਕਾਂਨ । ੧੭੬ ।
ਮੋਦੀਖਾਂਨਾ ਸੌਂਪ ਅਪਾਰ । ਕਹਿਆ ਜੁ ਚਾਹੋਂ ਲੇਹੁ ਉਠਾਰ ।
ਛੇਲਾ ਡੇਰੇ ਦੀਆ ਪੁਚਾਇ । ਲਗੇ ਸਵੇਰੇ ਮਾਂਗਨ ਆਇ । ੧੭੭ ।
ਬਕਰਾ ਮਾਰ ਜੀਵਾਇਆ ਫੇਰ । ਮੱਕੇ ਤੇ ਮੰਗਵਾਏ ਬੇਰ ।
ਸਿਰਜਾਹੀ ਦਾ ਲੌਂਗੁ ਮੰਗਵਾਇਆ । ਬੜਵਾਲਨ ਕਾ ਤਵਾ ਦਿਖਾਇਆ । ੧੭੮ ।
ਔਰੁ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤ ਸੁਲਤਾਂਨੁ । ਕਰਾਮਾਤ ਲਖ ਡਰਿਯਾ ਮਹਾਂਨੁ ।
ਰਾਮ ਰਾਇ ਤੇ ਯੌਂ ਭੈ ਮਾਂਨੈਂ । ਘਟ ਨੰਦਨ ਨਦ ਨਾਠ ਸਮਾਨੈਂ । ੧੭੯ ।
ਇਤ ਤੇ ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ । ਕੀਰਤਪੁਰ ਪੁਨ ਗਏ ਸਿਧਾਇ ।
ਪੁਰ ਕਰਤਾਰ ਮਹਿਲ ਗੁਰ ਜੇਤੇ । ਪਾਛੈ ਤੇ ਚਢ ਚਲੇ[4] ਸੁ ਤੇਤੇ । ੧੮੦ ।

[1]ਸ੍ਰੀਰ [2]ਏਹ [3]ਧਰੋ [4]ਜਲੇ

ਰਬ ਪੀਨਸ ਸਿਆਹਾ ਚਢ ਧਾਏ । ਜਬ ਗਿਰਦੂਨ ਨਦੀ ਤਟ ਆਏ ।
ਤਸਕਰ ਤੁਰਕ ਪਰੇ ਤਬ ਆਇ । ਆਗੇ ਤੇ ਸਿਖ ਭਿਰੇ ਰਿਸਾਇ । ੧੮੧ ।
ਗੌਰਾ ਫਿਰੇ ਸਮੀਪ ਹੀ ਦੂਰ ਦੂਰ ਸਰਮਾਇ ।
ਰਾਂ ਦਿਨ ਤੇ ਢਿਗ ਨਾਂ ਗਇਯਾ ਸਰਾਪਿਯਾ ਜੋ ਹਰਿ ਰਾਇ । ੧੮੨ ।
ਤਬ ਗੌਰੇ ਕਾ ਲਾਗਾ ਦਾਉ । ਜੰਗ ਹੇਰ ਚਢਿਆ ਮਨ ਚਾਉ ।
ਗੁਰ ਕੇ ਮਹਿਲ ਪੁਚਾਵੋਂ ਅਬ ਹੀ ।
ਤਸਕਰ ਤੁਰਕ ਹਨੋਂ ਗਹਿ ਸਭ ਹੀ । ੧੮੩ ।
ਜੀਵਤ ਰਹੋਂ ਤੁ ਮਹਿਲ ਪੁਚਾਂਵੋਂ । ਜੋ ਲਰ ਮਰੋਂ ਤੁ ਸੁਰਪਰ ਜਾਂਵੋਂ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਤਬ ਪਰੋ ਰਿਸਾਇ । ਬਨ ਰਾਵਨ ਪੈ ਜਿਉ ਖਗਰਾਇ । ੧੮੪ ।
ਜਿਉਂ ਜਟਾਉ ਸੀਤਾ ਹਿਤ ਜੁਝਿਓ । ਗਹਿ ਕਮਾਨ ਗੌਰਾ ਤਿਉਂ ਲੁਝਿਓ ।
ਬਾਨ ਅਪਾਰ ਚਲਾਏ ਐਸੇ । ਆਂਧੀ ਮੇਘ ਓਰਿਆਂ ਜੈਸੇ । ੧੮੫ ।
ਅਸਰ ਕੀਏ ਸਰ ਯੋਂ ਹਨ ਬਾਨਾਂ । ਪਾਰਬ ਸੁਤ ਜਿਉਂ ਨਾਗ ਮਹਾਨਾਂ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮਹਿਲ ਨਾਖ ਨਦ ਪਾਰ । ਆਏ ਪੁਰ ਕੀਰਤ ਦਰਬਾਰ । ੧੮੬ ।
ਮਹਿਲਾਂ ਕਹਿਯਾ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਿਤ ਆਇ । ਗੌਰੇ ਹਮ ਕੋ ਲਇਯੋ ਬਚਾਇ ।
ਤਸਕਰ ਤੁਰਕ ਆਇ ਮਗਲਰੇ । ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਕੌਨੁ ਹਿਮਾਇਤ ਕਰੇ । ੧੮੭ ।
ਤਵ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਗੌਰਾ ਆਇਆ । ਕੀਰਤਪੁਰ ਉਨ ਹਮੇਂ ਪੁਚਾਇਆ ।
ਐਸੇ ਸੁਨ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਏ ਕੀਨ ਬਖਾਨ । ੧੮੮ ।
ਬੇਗ ਲਿਯਾਉ ਗੌਰਾ ਮਮ ਤੀਰ । ਧਾਏਂ ਲੈਣ ਤਬੈ ਸਿਖ ਬੀਰ ।
ਲਿਯਾਇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਚਰਨੀਂ ਲਾਇਆ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤਾਂ ਛਿਨ ਏਹੁ ਅਲਾਇਆ । ੧੮੯ ।
ਬਿੜਾਲਾਛ ਭਗਤੂ ਕੇ ਨੰਦ । ਭਈ ਖਲਾਸ ਤਿਹਾਰੀ ਬੰਦ ।
ਗਏ ਸ੍ਰਾਪ ਤੇ ਕੋ ਤਜ ਐਸੇ । ਪਾਵਸ ਰੁਤ ਰਾਵਾਂ ਨਭ ਜੈਸੇ । ੧੯੦ ।
ਨਾਗ ਕਾਗ ਘਨ ਪਾਥਰ ਦੇਹ । ਤੋ ਕੋ ਚਾਰੇ ਬਖਸੇ ਏਹ ।
ਫਾਸ ਮਿਰਤ[1] ਗੁਰ ਬਖਸਣ ਲਾਗਾ । ਤੌ ਬੋਲਿਯਾ ਗੌਰਾ ਵਡਭਾਗਾ । ੧੯੧ ।
ਏਨਾ ਬਖਸੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਂਨ । ਕਹੋ ਕੌਨੁ ਹੈ ਅਮਰੁ ਜਹਾਂਨ ।
ਲੋਗ ਕਹੇਂਗੇ ਯੋਂ ਜਗ ਮਾਂਹੀ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹਿਯਾ ਸੁ ਹੋਇਯੋ ਨਾਂਹੀਂ । ੧੯੨ ।
ਤਾਤੇ ਰਾਸ ਮਿਰਤ ਮਮ ਦੀਜੇ । ਏ ਲਖ ਕੈ ਜਗੁ ਸਾਚ ਪਤੀਜੇ ।
ਫਾਸ ਮਿਰਤ ਗੌਰੇ ਕੋ ਦਈ । ਅਵਰੁ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਸਭੁ ਬਖਸਈ । ੧੯੩ ।
ਤੌ ਲੌ ਕਾਂਹੂ[2] ਆਇ ਸੁਨਾਂਇਆ । ਰਾਮ ਰਾਇ ਸਬਦੁ ਉਲਟਾਇਆ ।
ਮੁਸਲਮਾਂਨ ਕੀ ਮਿੱਟੀ ਜਹਾਂ । ਬੇਈਮਾਂਨ ਕੀ ਭਾਖੀ ਤਹਾਂ । ੧੯੪ ।
ਉਲਟਾ ਸੁਨਿਯਾ ਸਬਦੁ ਗੁਰ ਜਬ ਹੀ । ਨਿਜ ਪੰਗਤ ਤੇ ਤਿਯਗਿਯਾ ਤਬ ਹੀ ।

---

[1]ਮਿਰਤਕ [2]ਹੂੰ

ਰਾਮ ਰਾਉ ਗੁਰ ਨਾਹਿ ਸਚਾਇਆ ।
ਟਿੱਕੇ ਹਿਤਿ ਹਰਿ ਕਿਸਨੁ ਬੁਲਾਇਆ । ੧੯੫ ।
ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਹੋਮ ਜੱਗ ਜਪ ਕੀਨੇ । ਸੁਵਰਨੁ ਧੇਨ ਦਾਨ ਦਿਜ ਦੀਨੇ ।
ਏਤੇ ਦਾਨ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਦਏ । ਰੰਕ ਸਮੂਹਿ ਰਾਵਸੇ ਭਏ । ੧੯੬ ।
ਰਮਦਾਸੁ ਬੁੱਢਾ ਗੁਰ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇਆ । ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸਨ ਤਖਤ ਬਿਠਾਇਆ ।
ਕੇਸਰੁ ਘਸ ਘਨਸਾਰ ਮਿਲਾਇ । ਬਿਬਿ ਕਖ ਬੁੱਢੇ ਲਇਯਾ ਉਠਾਇ । ੧੯੭ ।

ਦੋਹਰਾ : ਭਾਲ ਚਾਢ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕੇ ਤਿਲਕੁ ਬੁੱਢੇ ਰਮਦਾਸ ।
ਬਹੁਰੇ ਕਰੀ ਪ੍ਰਣਾਮ ਝੁਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਰਣਾਂ ਪਾਸ । ੧੯੮ ।

ਸੋਰਠਾ : ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਦਇਆ ਗੁਰਆਈ ਨੰਦ ਨਿਜ ।
ਸੱਤ ਕਰਤਾਰ ਅਲਾਇ ਮਿਲੀ ਜੋਤ ਜੋਤਹਿ ਤਬੈ । ੧੯੯ ।

ਚੌਪਈ : ਤੇਈ ਬਰਸ ਮਾਸ ਖਟ ਜਾਂਨੁ । ਦਿਵਸ ਚਤੁਰ ਦਸ ਸੰਗ ਪ੍ਰਮਾਨੁ ।
ਏਤਾ ਚਿਰੁ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰਿ ਰਾਇ । ਰਾਜੁ ਕੀਆ ਭਵ ਮੰਡਲ ਆਇ । ੨੦੦ ।
ਨੌਮੀ ਕਤਕ ਸੁਦੀ ਬੀਚਾਰ । ਛਿਅ ਘੜੀਆ ਰਹਿਦੇ ਰਵਵਾਰ ।
ਸੱਤ ਸ੍ਰਿੀ ਕਰਤਾਰ ਅਲਾਇ । ਹਰਿ ਸੰਗ ਮਿਲੇ ਸਿਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ । ੨੦੧ ।

ਦੋਹਰਾ : ਸੰਬਤੁ ਸੱਤ੍ਰਾਂ ਸੈ ਹੁਤੋ ਪੁਨ ਸੰਗ ਬਰਸ ਇਕੀਸ ।
ਸਿਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਤਬ ਮਿਲੇ ਸੰਗ ਜਗਦੀਸ । ੨੦੨ ।

ਚੌਪਈ : ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਸੁਧਾ ਸਮਾਂਨ । ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕਵਿ ਕੀਨ ਬਖਾਂਨ ।
ਜੋ ਨਰੁ ਪਢੈ ਸੁਨੈ ਹਿਤੁ ਧਾਰ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਤਾਂ ਕੋ ਲਏ ਉਬਾਰ । ੨੦੩ ।
ਦੂਖ ਭੂਖ ਤਿੰਹਿ ਨਿਕਟ ਨਿ ਆਵੈ । ਪਤ ਸੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਜਗਤ ਸੁਖੁ ਪਾਵੈ ।
ਅਥਵਾ ਲਿਖੈ ਪ੍ਰੇਮੁ ਕਰ ਯਾਂ ਕੋ । ਸਤਗੁਰੂ ਦੇ ਸਰਬ ਸੁਖ ਤਾਂ ਕੋ । ੨੦੪ ।
ਤੁਟੈ ਸ੍ਰਾਪ ਸ੍ਰਿੰਖਲ ਖਿਨ ਮਾਂਹੀ । ਯਾਂ ਮੈਂ ਸੰਸਾ ਰੰਚਕ ਨਾਹੀਂ ।
ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਰਾਇ ਕੀ ਕਥਾ ਪੁਨੀਤ । ਆਗੈ ਸੁਨੋਂ ਕਰ ਪ੍ਰੀਤ । ੨੦੫ ।

ਦੋਹਰਾ : ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਉਦਧ ਰਾਜ ਸਮਾਜੁ ਸੰਭਾਰ ।
ਜਾਵੈ ਸੱਕ੍ਰ ਪ੍ਰਹਸਤ ਚਢਿ ਲੈ ਸੰਗ ਸਿੱਖ ਅਪਾਰ । ੨੦੬ ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ (ਸ੍ਰੀ) ਮਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ ਗ੍ਰਿੰਥੇ
ਕਵਿ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬਿਰਚਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਰਾਇ ਜੀ ਕੀ
ਕਥਾ ਸਪੂਰਨੰ ਮਸਤੁ ਸੁਭ ਮਸਤੁ[1] ਸਪਤਮੋ ਹੁਲਾਸੁ । ੭ ।

---
[1] ਮਸਤੁ

ੴ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਛੰਦ : ਸਰਦ ਕਮਲ ਗੁਗ ਦ੍ਰਿਗ ਬਿਸਾਲ ਭਾਲ ਦੁਤੀਯਾ ਸਸ ਮਾਂਨੋਂ ।
ਭ੍ਰਿਕੁਟ ਭਮਰ[1] ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਚਨ ਰਦਨ ਦੁਤ ਦਮਨ[2] ਜਾਂਨੋਂ ।
ਕੁੰਡਲ ਮਕਰ ਅਕਾਰ ਕਾਂਨ ਸਿਰ ਕਰੀਟੁ ਅਭੰਗਾ ।
ਭੂਖਨ ਬਸਨ ਅਨੂਪ ਰੂਪੁ ਲਖ ਲਜਤ ਅਨੰਗਾ ।
ਅਟਲ ਤਖਤ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਰਾਇ ਪ੍ਰਭੁ ਬੈਠ ਬਾਤ ਜਬ ਹਸ ਕਰੈ ।
ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੁਰ ਨਰ ਅਸਰ ਮਾਂਨੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਬਸ ਕਰੈ । ੧ ।

ਸਵੈਯਾ : ਬਾਲ ਸਰੂਪ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਪਗ ਪੰਕਜ ਪੈ ਕਵਿ ਬੰਦਨ ਧਾਰੇ ।
ਦੂਖਣ ਦੂਰ ਕਰੋ ਸਗਰੇ ਪ੍ਰਭ ਹੋਹਿ ਸੁ ਭੂਖਣ ਛੰਦ ਹਮਾਰੇ ।
ਮੰਗਲ ਦੇਹਿ ਅਭੰਗ ਸਦਾ ਪ੍ਰਭ ਡਾਰੁ ਅਮੰਗਲ ਸਾਗਰ ਖਾਰੇ ।
ਕੀਰਤ ਮੰਜੁਲ ਤੋਹਿ ਰਚੋਂ ਮਮ ਹੋਹੁ ਸਹਾਇ ਮੁਕੰਦ ਮੁਰਾਰੇ । ੨ ।

ਕਬਿਤ : ਬਿਰਦ ਕੀ ਲਾਜਾ ਗੁਰੂ ਰਾਜਨ ਕੇ ਮਹਾਂਰਾਜ,
ਦੀਜੇ ਨਾਂਮੁ ਦਾਨੁ ਮੋਹਿ ਕੀਜੇ ਪ੍ਰਿਤ ਪਾਰੀਯਾ ।
ਦਾਂਹਨੇ ਹਮਾਰੇ ਪੱਛਹੂ ਜੋ ਸਦਾ ਕੀਜੇ,
ਰੱਛ ਕਰੀ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦੂ ਜਿਵੇਂ ਦ੍ਰੋਪਤੀ ਉਬਾਰੀਯਾ ।
ਦੀਜੇ ਮਨ ਬਾਛ ਫਲੁ ਧ੍ਰਵ ਜਿਯੁ ਰਹੇ ਅਟਲ,
ਚਰਨ ਕਵਲ ਤੋਹਿ ਬੰਦਨਾ ਹਮਾਰੀਯਾ ।
ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗ ਰਾਇ ਕਹੇ ਕੀਜੀਐ ਸਹਾਇ ਮੋਹਿ,
ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕ੍ਰਿਸਨ ਮਾਧਵ ਮੁਰਾਰੀਯਾ । ੩ ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੰਗਤ ਕੋਟਨ ਕੋਟ ਜੁਰੀ ਪੁਰ ਕੀਰਤ ਜੁ ਗੁਰ ਤੀਰ ਅਪਾਰੇ ।
ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਬੈਠ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੋਟਨ ਕੋਟ ਨਿਜੰ ਸਿੱਖ ਤਾਰੇ ।
ਰਾਜੁ ਦਇਯੋ ਲਘੁਨੰਦਿ ਪਿਤਾ ਉਤ ਜਾਇ ਸੁਨਿਯੋ ਰਾਂਮ ਰਾਇ ਅਗਾਰੇ ।
ਆਪ ਬਕੁੰਠੰਹਿ ਬਾਸੁ ਕੀਓ ਗੁਰ ਜੋਤ ਮਿਲੀ ਹਰਿ ਜੋਤ ਮਝਾਰੇ । ੪ ।

ਸਵੈਯਾ : ਏ ਸੁਨ ਕੇ ਮਨ ਸੋਕੁ ਭਇਯੋ ਨਰੁ ਤਾਂ ਬੁਖ ਕੋਂਨਹਿੰ ਜਾਨਤ ਕੋਈ ।
ਫੂਟਤ ਹੈ ਦੁਖ ਸੋਂ ਛਤੀਆ ਮਨੋ ਭੂੰਮ ਅਕਾਸੁ ਨ ਦੇਵਤ ਢੋਈ ।
ਵੇਖਹੁ ਤਾਤ ਕਰੀ ਕਰੁਨਾਂ ਮਮ ਦੂਰੁ ਪਠਾਇ ਉਨੋਂ ਪਛ ਹੋਈ ।
ਯੋਂ ਕਹਿ ਕੇ ਮਨ ਰੋਸ ਭਰਿਯੋ ਉਠ ਸਾਰਿ ਸਮੀਪ ਚਲਿਯੋ ਤਬ ਸੋਈ । ੫ ।

---
[1]ਭਾਵਰ [2]ਦਾਮਨ

ਸਵੈਯਾ : ਜਾਤ ਰਿਸਾਤ ਰਿਤਾਰਤ ਘਾਤ ਅਨੀਤ ਸੀ ਬਾਤ ਹੀਂਏਂ ਠਹਿਰਾਵੈ।
ਮੋਂਨ ਗਹੋਂ ਬਹਿ ਤੀਰ ਉਰੇਂ ਗਹਿ ਤੋਂ ਉਚਰੋਂ ਜਬ ਆਪ ਅਲਾਵੈਂ।
ਐਸੇ ਕਹੋਂ ਤਿੰਹਿ ਔਸਰ ਮੈਂ ਜਿਹ ਭਾਂਤ ਈਹਾਂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੂ ਆਵੈ।
ਵੇਖਹ[1] ਭਾਵੀ ਭਵਾਨੀ ਕੀਉਂ ਭਾਵਨੀਂ ਸੋਈ ਕਰੇ ਜੁ ਤਿਸੈ ਮਨ ਭਾਵੈ।੬।

ਦੋਹਰਾ : ਰਾਮ ਰਾਇ ਪਹੁਚਿਯੋ ਜਬੈ ਸਿੰਘ ਪੌਰ ਪੈ[2] ਜਾਇ।
ਫ਼ਰੀਦਾਰੁ ਸੁਲਤਾਂਨ ਢਿਗ ਤਬ ਹੀ ਗਇਯਾ ਸਿਧਾਇ।੭।

ਚੌਪਈ : ਬਿਬ ਕਰ ਜੋਰ ਸੀਸੁ ਨਿਜ ਨਾਇ। ਫ਼ਰੀਦਾਰ ਇਵ ਕਹਿਯੋ ਸੁਨਾਇ।
ਰਾਮ ਰਾਇ ਠਾਢੇ ਸਿੰਘ ਪੌਰਿ। ਸੁਣ ਔਰੰਗ ਆਇਯੋ ਤਬ ਦੌਰਿ।੮।
ਕਰ ਪ੍ਰਣਾਂਮੁ ਲੈ ਸੰਗ ਸਿਧਾਇਆ। ਅਰਧਾਸਨੁ[3] ਦੈ ਤੀਰ ਬਿਠਾਇਆ।
ਬੂਝੀ ਕਥਾ ਕੁਸਲ ਕੇ ਜਬੈ। ਰਾਮ ਰਾਇ ਐਸੇ ਕਹਿਯੋ ਤਬੈ।੯।
ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਪੁਰ ਪਹੁਚਿਯੋ ਤਾਤਾ। ਦੈ ਗਾਦੀ ਲਘ ਮੋਹਿ ਭਰਾਤਾ।
ਐਸੇ ਸੁਨ ਔਰੰਗ ਤਬ ਭਾਖਿਯੋ। ਪਿਤਾ ਹੇਤੁ ਲਘ ਸੁਤ ਸੋਂ ਰਾਖਿਯੋ।੧੦।
ਕੌਂਨੁ ਕਲਾ ਉਨ ਮੈਂ ਬ੍ਰਿਧ ਜਾਂਨੀ। ਰਾਮ ਦਾਸ ਕਹੁ ਪ੍ਰਗਟ ਕਹਾਂਨੀ।
ਤਬੈ ਰਮਜ ਰਾਮ ਰਾ ਪਾਈ। ਅਬ ਤੋ ਬਾਤ ਘਾਤ ਪੈ ਆਈ।੧੧।
ਅਬ ਉਸਤਤ ਕਹਿ ਬਿਅੰਗ ਜਿਤਾਂਵੋ। ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਅਬੈ ਢਿਗ ਸਾਹਿ ਬੁਲਾਵੈ।
ਐਸੇ ਬਪ[4] ਮਨ[5] ਲਗਾ ਅਲਾਂਵਨ।
ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਕਥਾ ਢਿਗ ਔਰੰਗ ਗਾਂਵਨ।੧੨।

ਰਾਮ ਰਾਇ ਕਹਿਯੋ ਸੁਨੁ ਸੁਲਤਾਨਾਂ। ਪ੍ਰਿਥਮ ਪਰਣ ਤਿੰਹਿ ਏਹੂ ਮਹਾਂਨਾ।
ਸਵਾ ਪਹਰੁ ਸਵਤਾ ਬਿਨੁ ਆਏ। ਤੁਰਕੁ ਤਾਸ ਪੁਰ ਬਰਨ ਨ ਪਾਏ।੧੩।
ਕਰਹਿ ਬਿੱਪ੍ਰ ਪੂਜਾ ਚਹੂੰ ਓਰੇ। ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਦਿਜ ਲਾਖ ਕਰੋਰੇ।
ਐਸੀ ਦੁਤ ਆਂਨਨ ਤਿਹਿ ਛਾਜੈ। ਕੋਟ ਮਕਰਧ੍ਵਜ ਜਿੰਹਿ ਲਖ ਲਾਜੈ।੧੪।
ਸੋਂਮੁ ਸਹੰਸ ਕੋਟ ਜੁਰ ਆਵੈ। ਤਾਂ ਦੁਤ ਹੇਰ ਸਰਬ ਸਰਮਾਵੈ।
ਅਸੁਰ ਦੇਵ ਗਣ ਗੰਧ੍ਰਬ ਜੇਤੇ। ਨਰ ਨਾਰੀ ਲਖ ਬਸ ਭਏ ਤੇਤੇ।੧੫।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨੁ ਅਵਤਾਰੁ। ਆਇਆ ਸਰਬ ਹਰਿ ਨਭੁ ਅਭਾਰੁ।
ਚਾਹੇ ਰਾਉ ਰੰਕ ਕੋ ਕਰੇ। ਰਾਵੰਹਿ ਰੰਕੁ ਕਰਤ ਨਹਿ ਡਰੇ।੧੬।
ਰੀਵੇ ਭਰੇ ਭਰੇ ਸਖਨਾਂਵੇ। ਫਿਰ ਭਰ ਧਰੈਜਿਤਿ ਸਮ ਨ ਭਾਵੈ।
ਕੀਟੇ ਤੇ ਕਰਹੈ ਸੁਲਤਾਂਨੁ। ਸੁਲਤਾਂਨਹਿ ਹਨ ਕਰੈ ਹੈਰਾਂਨੁ।੧੭।
ਕੋਟ ਭਾਂਨ ਸਮ ਜਾਂ ਕਾ ਤੇਜੁ। ਅਰਬ ਇੰਦ੍ਰ ਕਾ ਹਰੈ ਮਜੇਜੁ।
ਚੌਦੰਹਿ ਭਵਨ ਨ੍ਰਿਭੈ ਬਲ ਜਾ ਕੈ। ਅਵਰੁ ਨਹੀਂ ਦੂਸਰੁ ਸਮ ਤਾਂ ਕੈ।੧੮।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਇ ਹੇਰ ਬਸ ਭਏ। ਰੂਪੁ ਅਨੂਪੁ ਵੇਖ ਬਿਗਸਏ।
ਹਮੈਂ ਪਠਾਇ ਦਇਯੋ ਪਿਤ ਦੂਰ। ਵਹੁ ਰਾਖਿਯੋ ਗੁਰ ਆਪ ਹਜੂਰ।੧੯।

---

[1]ਵੇਂਖਹੁ [2]ਮੇਂ [3]ਅਰਧ ਆਸਨ [4]ਬਚ [5]ਮੁਖ

ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਨਿਜ ਦੇ ਗੁਰਆਈ । ਬਸਿਯੋ ਆਪ ਬੈਕੁੰਠਹਿ ਜਾਈ ।
ਉਸ ਕੋ ਬੰਲ ਈਹਾ ਸੁਲਤਾਂਨ । ਵੇਖੋਂ ਤੇਜੁ ਪ੍ਰਗਟ ਸਮ ਭਾਂਨ । ੨੦ ।
ਕਰਾਮਾਤ ਰਿਧ ਸਿਧ ਜਗ ਜੇਤੀ । ਚਰਨ ਸਰਨ ਤਾਂ ਕੈ ਰਹੈ ਤੇਤੀ ।
ਰਾਮ ਰਾਇ ਐਸੇ ਮੁਖ ਗਾਇਯੋ । ਔਰੰਗ ਸੁਨ ਤਬ ਦੂਤ ਪਠਾਇਯੋ । ੨੧ ।
ਸਿਵਕਾ ਰਥੁ ਪੀਨਸੁ ਗਜੁ ਬਾਜੀ । ਪਠਿਯੋ ਸਾਹਿਗੁਰ ਢਿਗ ਹੁਵੈ ਰਾਜੀ ।
ਅਨਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭੇਟ ਪਠ ਦੀਨੀਂ । ਲਿਖ ਪਾਤੀ ਮੈ ਬੰਦਨ ਬਹੁ ਕੀਨੀ । ੨੨ ।
ਰਾਮ ਰਾਇ ਮਨ ਚਿੰਤਾ ਭਈ । ਮਥੀ ਅਵਰੁ ਅਵਰੁ ਹੁਵੈ ਗਈ ।
ਤਾ ਕੀ ਕੀਰਤਿ ਸੁਨਤ ਗੰਭੀਰੁ । ਮੈਂ ਜਾਨਿਯਾਂ ਰਿਸ ਮਾਨੈ ਮੀਰ । ੨੩ ।
ਪਠੇ ਤਲਬ ਕਰ ਕੋਪੁ ਬੁਲਾਵੈ । ਗੁਰ ਗਦੀ ਬਰ ਮੋਹਿ ਦਿਵਾਵੈ ।
ਬਡੇ ਪੂਤ ਕਾ ਜਿਉਂ ਜਗ ਮਾਂਨੁ । ਤੈਸੇ ਕਰੈ ਨਿਆਵ ਸੁਲਤਾਂਨ । ੨੪ ।
ਇਨ ਤੈ ਪਲਟ ਤਾਸ ਪੱਛ ਕੀਨੋ । ਮਣ ਮਾਣਕ ਪਠ ਭੇਟਹਿ ਦੀਨੋ ।
ਰਾਮ ਰਾਇ ਇਤਿ ਸੋਚ ਬਿਚਾਰੇ । ਗਇਯੋ ਦੂਤੁ ਉਤ ਗੁਰ ਦਰਬਾਰੇ । ੨੫ ।
ਭੇਟ ਧਰੀ ਸਨਮੁਖ ਆਇ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਬੋਲਿਯਾ ਸਿਰ ਨਾਇ ।
ਮਹਾਰਾਜ ਸੁਲਤਾਂਨ ਬੁਲਾਇਆ[1] । ਫੂਲ ਪਾਂਨ ਇਹਿ ਭੇਟ ਪਲਾਇਆ[2] । ੨੬ ।
ਧਰੀ ਪੱਤ੍ਰਕਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੀਰ । ਠਾਢਾ ਰਹਿਯਾ ਜੋਰ ਕਰ ਬੀਰੁ ।
ਤਬੈ ਮਸੰਦਹਿੰ ਦਈ ਸੁਨੰਇ । ਔਰੰਗਜੇਬ ਜੁ ਲਿਖੀ ਬਨਾਇ । ੨੭ ।
ਔਰੰਗਜੇਬ ਜੇਬ ਕਹੀ ਜੇਤੀ । ਕਹਾਂ ਲਗੈ ਕਵ ਭਾਖੈ ਤੇਤੀ ।
ਕੀਰਤ ਕਹੀ ਅਨੰਤ ਅਪਾਰਾ । ਬਹੁਤ ਲਿਖੀ ਮੈ ਸੇਵਕੁ ਥਾਰਾ । ੨੮ ।
ਚਰਨ ਕਵਲ ਦਿੱਲੀ ਨਿਜ ਧਾਰੋ । ਦੇ ਦਰਸਨੁ ਪ੍ਰਭ ਮੋਹਿ ਉਬਾਰੋ ।
ਐਸੇ ਸੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹੇ ਬੈਨਾਂ । ਤੁਰਕਹਿ ਦਰਸੁ ਹਮੈ ਨਹੀਂ ਦੈਨਾਂ । ੨੯ ।
ਪ੍ਰਗਟ ਸਭਾ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਾਖੀ । ਗੁਰ ਨਾਨਕੁ ਗੁਰੁ ਅੰਗਦੁ ਸਾਖੀ ।
ਤੁਰਕਹਿ ਨੈਂਕੁ ਨ ਦਰਸੁ ਦਿਖਾਊ । ਨਿਜ ਸੰਗਤ ਹਿਤ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂਊ । ੩੦ ।
ਦਈ ਭੇਟ ਸੁਲਤਾਂਨ ਹਟਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਚੜਿਯੋ ਦੁੰਦਭੀ ਵਾਇ ।
ਸਨੈਂ ਸਨੈਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਰਤਾਰ । ਪੁਹਿਪਾਵਤੀ ਨਾਖ ਨਦ ਪਾਰ । ੩੧ ।
ਪੁਨ ਪੰਜੋਖਰੇ ਉਤਰੇ ਆਇ । ਕਛੁਕ ਦਿਵਸ ਗੁਰ ਤਾਂਹਿ ਬੀਤਾਇ ।
ਗੁਨ ਗਿਰਿੰਦ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਂਨ । ਪੁਨ ਆਗੈ ਚਢ ਕੀਨ ਪੈਆਂਨ । ੩੨ ।
ਮੰਦ ਮੰਦ ਮਗ਼ ਡੇਰੇ ਪਾਇ । ਸੱਕ੍ਰ ਪ੍ਰਸਤ ਗੁਰ ਪਹੁਚੇ ਆਇ ।
ਆਵਤ ਸੁਨਿਯੋਂ ਜਬੌ ਸੁਲਤਾਂਨ । ਬੋਲਿ ਬਿਸਨ ਸਿੰਘ ਭੂਪ ਮਹਾਂਨ । ੩੩ ।
ਕਹਿਯੋ ਸਾਹਿ ਤਿੰਹਿ ਤੀਰ ਬੁਲਾਇ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਮਿਲੁ ਆਗੈ ਧਾਇ ।
ਗਜਾਰੂਢ ਕਰ ਪੁਰੀ ਲਿਆਵੋ । ਠੌਰ ਅਨੂਪ ਬਾਸੁ ਕਰਵਾਵੋ । ੩੪ ।
ਬਿਸਨ ਸਿੰਘੁ ਚਲਿਆ ਤਬ ਧਾਇ । ਸਵਾ ਕੋਸ ਪਰ ਮਿਲਿਆ ਆਇ ।
ਮਨ ਮੈਂ ਇਹੀ ਭਾਂਵਨੀ ਧਾਰੀ । ਜੋ ਗੁਰੁ ਪੂਰਨੁ ਪੁਰਖੁ ਮੁਰਾਰੀ । ੩੫ ।
ਚੜੇ ਹਮਾਰੀ ਗੋਦੀ ਮਾਂਹਿ । ਐਸੇ ਚਿਤਿਯੋ ਇਤੈ ਨਰ ਨਾਂਹਿ ।
ਕਰ ਪ੍ਰਣਾਂਮੁ ਜਬ ਤੀਰ ਸਿਧਾਰਾ[3] । ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮੁਖੁ ਏਹੁ ਉਚਾਰਾ[4] । ੩੬ ।

---

[1]ਬੁਲਾਇ [2]ਪਠਾਇ [3]ਸਿਧਾਇਆ [4]ਅਲਾਇਆ

ਬਿਸਨ ਸਿੰਘ ਮਮ ਗੋਦੀ ਲੀਜੈ । ਬਨੋ[1] ਬਾਜ ਅਸਵਾਰੀ ਦੀਜੈ ।
ਏ ਸੁਨ ਕੈ ਨ੍ਰਿਪੁ ਅਤਿ ਬਿਗਸਾਇਆ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿਜੈਂ ਸਕੰਧ ਚਢਾਇਆ । ੩੭ ।
ਮੰਦ ਮੰਦ ਮਗ ਪਗ ਧਰ ਚਾਲੈ । ਗੁਨ ਗਾਵੈ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਸਨ ਗੁਪਾਲੈ ।
ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੂ ਅੰਤਰਜਾਂਮੀ । ਪੂਰਨੁ ਪੁਰਖੁ ਬਿਅੰਤੁ ਸੁਵਾਂਮੀ । ੩੮ ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਐਸੇ ਨ੍ਰਿਪੁ ਕਹੇ । ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਬਾਲਾ ਗੁਰੁ ਅਹੇ ।
ਪੁਰਸੋਤੁਮੁ ਪੂਰਨ ਭਗਵਾਂਨ । ਡੇਰਾ ਕੀਆ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਆਂਨ । ੩੯ ।
ਰਾਜਾ ਗਇਯਾ ਧਾਂਮ ਨਿਜ ਜਬ ਹੀ । ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਗਾਈ ਘਰ ਸਭ ਹੀ ।
ਸੁਨ ਰਾਂਨੀ ਸਰਸੀ ਸਭ ਭਈ । ਹਾਥ ਜੋਰ[2] ਨ੍ਰਿਪ ਪਾਂਇਨ ਪਰੀ । ੪੦ ।
ਤਵ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗੁਰ ਦਰਸੁਨੁ ਕੀਜੈ । ਹਮ ਭੀ ਜੀਤ ਜਨਮੁ ਜਗ ਲੀਜੈ ।
ਬਾਲ ਬੈਸ ਸ੍ਰੀ ਸਤਗੁਰੁ ਕਹੀਯੈ । ਤਾਤੇ ਪਰਦਾ ਨੈਕੁ ਨ ਚਹੀਯੇ । ੪੧ ।
ਹੇ ਨਰੇਸ ਧਾਂਮ ਲਿਆਵੋ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਰ[3] ਮਮ ਦਰਸੁ ਕਰਾਵੋ ।
ਐਸੇ ਸੁਨ ਰਾਂਨੀ ਕੀ ਬਾਂਨੀ । ਬਿਸਨ ਸਿੰਘ ਨੀਕੈ ਮਨ ਮਾਂਨੀ । ੪੨ ।
ਬਿਸਨ ਸਿੰਘੁ ਗੁਰ ਧਾਮ ਲਿਆਇਆ । ਅੰਤੰਹਿਪੁਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪਠਾਇਆ ।
ਪਟਰਾਂਨੀ ਬੈਠੀ ਜਾਇ ਆਗੈ । ਅਵਰੁ ਬਿਠਾਈ ਪਵਰੰਹਿ ਲਾਗੈ । ੪੩ ।
ਸਾਦੇ ਬਸਨ ਅੰਗ ਨਿਜ ਲਾਇ । ਅਵਰਨ ਕੋ ਬਹੁ ਭੂਖਨ ਪਾਇ ।
ਸਭ ਰਣਵਾਸਹਿ ਏਹੁ ਉਚਾਰੀ । ਜੋ ਗੁਰੁ ਪੂਰਨੁ ਬ੍ਰਿਹਮੁ ਮੁਰਾਰੀ । ੪੪ ।
ਤੌ ਮੇਰੀ ਗੋਦੀ ਮੈ ਆਂਨ । ਬੈਠੇਂਗੇ ਆ ਗੁਰ ਭਗਵਾਂਨ ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਗੁਰ ਪਰਮ ਬਿਲਾਸੀ । ਢੂਲਨ ਕੀ ਕਰ ਲੈ ਨਵਲਾਸੀ । ੪੫ ।
ਧਸੇ ਭੂਪ ਰਣ ਵਾਸ ਮਝਾਰੇ । ਛਟੀ ਲਾਇ ਮੁਖ ਏਹੁ ਉਚਾਰੈ ।
ਇਹਿ ਨਹੀਂ ਇਹਿ ਨਹੀਂ ਇਹਿ ਨਹੀਂ ਰਾਂਨੀ ।
ਪਟਰਾਂਨੀ ਤੂੰ ਕਾਹਿ[4] ਦੁਰਾਨੀ । ੪੬ ।

ਸਵੈਯਾ : ਯੌਂ ਕਹਿ ਕੇ ਗੁਰੁ ਆਗੈ ਗਇਯੋ ਚਲ ਜਾਂਹਿ ਨਰੇਸੁਰ ਨਾਗਰ ਨਾਰੀ ।
ਜਾਇ ਸਮੀਪ ਹਸੇ ਮੁਖ ਮੰਦ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸਨ ਮੁਕੰਦ ਮੁਰਾਰੀ ।
ਅੰਚੁਰ ਲੈ ਕਰ ਦੈ ਪਿਠੁ ਤਾਂ ਉਰ[5] ਬੈਠ ਗਏ ਤਿੰਹਿ ਗੋਦ ਮਝਾਰੀ ।
ਲੈ ਪਰਚਾ ਚਰਚਾ ਅਗ੍ਰ ਤੇਂ ਨ੍ਰਿਪ ਨਾਰ ਪਰੀ ਗੁਰ ਕੈ ਪਦਿ ਸਾਰੀ । ੪੭ ।

ਦੋਹਰਾ : ਪੂਜਾ ਕਰੀ ਅਨੇਕਿ ਬਿਧ ਨ੍ਰਿਪ ਨਾਰਨ ਮਨੁ ਲਾਇ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦੈ ਬਰ ਮੋਛਿ ਤਿੰਹਿ ਨਿਜ ਡੇਰੇ ਰਹੇ ਆਇ । ੪੮ ।

ਚੌਪਈ : ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਿਜ ਡੇਰੇ ਆਇਆ । ਰਾਮ ਰਾਇ ਮਸੰਦੁ ਪਠਾਇਆ ।
ਕਹਿਯਾ ਹਮਾਰੇ ਢਿਗ ਤੁਮ ਆਵੋ । ਮਿਲੋ ਮੋਹਿ ਤੁਮ ਹੂੰ ਸੁਖੁ ਪਾਵੋ । ੪੯ ।

---
[1]ਅਹੋ [2]ਜੋਗ [3]ਧਾਰ [4]ਕਹਾ [5]ਉਠ

ਸਾਹਿ ਸਮੀਪ ਤੁਮੈਂ ਪਹੁਚਾਊਂ । ਮਣ ਮਾਣਕ ਨਗ ਭੇਟ ਦਿਵਾਊਂ ।
ਆਇ ਮਸੰਦਹਿ ਭਾਖਿਯੋ ਜਬ ਹੀ । ਏਹੁ ਕਹਿਯਾ ਉਤਰੁ ਗੁਰ ਤਬ ਹੀ । ੫੦ ।
ਮੈਂ ਨਿ[1] ਤੁਰਕ ਕੋ ਦਰਸਨੁ ਦੇਹੋਂ । ਨਾਂ ਤਾਂਕੀ ਭੇਟਾ ਕਛੁ ਲੈਹੋਂ ।
ਮੁਖੁ ਮਲੇਛ ਕਾ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਹੇਰੋਂ । ਸਤ ਵਾਕੁ ਜਾਂਨੋਂ ਇਹਿ ਮੇਰੋਂ । ੫੧ ।
ਕਿ ਆਵਤ ਤੀਰ ਹਮਾਰੋ ਕਾਂਮਾਂ । ਤੁਮ ਤੋ ਭਏ ਤੁਰਕ ਬਸਰਾਂਮਾਂ ।
ਤਨਕ ਕਲਾ ਗੁਰ ਤੇ ਤੁਮ ਪਾਈ । ਸੋ ਤੋ ਪੈ ਨਹਿ ਜਾਤ ਪਚਾਈ । ੫੨ ।
ਐਸੇ ਸੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਬੈਂਨਾਂ । ਗਇਯੋ ਮਸੰਦੁ ਤਬੈ ਬਿਨੁ ਚੈਨਾਂ ।
ਬਾਤ ਦਸ ਗੁਨੀਂ ਕਹੀ ਬਢਾਇ । ਰਾਂਮ ਰਾਇ ਇਵ ਕਹਿਯੋ ਰਿਸਾਇ । ੫੩ ।
ਹੋਉ ਉਦਾਸੁ ਮੁਖੁ ਏਹੁ ਅਲਾਈ । ਮੇਰੀ ਆਨ ਨ ਰਾਖੀ ਭਾਈ ।
ਤਬ ਕਾਹੂੰ ਇਤ ਆਇ ਸੁਨਾਇਯਾ ।
ਰਾਮ ਰਾਇ ਇਹੁ ਵਾਕੁ ਅਲਾਇਯਾ । ੫੪ ।
ਸਰਦੁ ਸੀਤਲਾ ਕਰੇ ਸਰੀਰ । ਕਿਉਂ ਮਮ ਮਾਂਨ ਨਿਵਾਰੋ ਬੀਰ ।
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਇਹਿ ਕੀਨ ਵਖਾਣਾਂ ।
ਆਉਤ ਤੀਰ ਹਮ ਕਦੈ ਨ ਜਾਣਾਂ । ੫੫ ।
ਪ੍ਰਗਟ ਸਭਾ ਮਧ ਸ੍ਰੀ ਗੁਤ ਭਾਖੀ । ਰਾਂਮ ਰਾਉ ਸੇਤੁ ਲਖੇ ਨ ਆਖੀਂ ।
ਬਾਲੇ ਗੁਰੂ ਕੋਪ ਤਬ ਕਹੀ । ਨਾਂਮੁਰਾਦੁ ਜਾਵੈਗਾ ਸਹੀ । ੫੬ ।
ਉਤ ਸੁਲਤਾਂਨ ਦੂਤੁ ਪਠ ਦਇਯਾ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੀਰ ਪਰਾਪਤ ਭਇਯਾ ।
ਚਲੋ ਸਾਹਿ ਢਿਗ ਦੂਤੰਹਿ ਆਖੀ । ਅਬ ਨਹੀਂ ਸਮੋਂ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਭਾਖੀ । ੫੭ ।
ਦੋਹਰਾ : ਐਸੇ ਕਹਿ ਪਰਯੰਕ ਪਰ ਪੌਢੇ ਮੰਦਰ ਮਾਂਹਿ ।
ਬਿਨਾਂ ਹੁਕਮ ਕੋਊ ਕਹਿਯੋ ਗੁਰ ਮੋ ਢਿਗ ਆਵੈ ਨਾਂਹਿ । ੫੮ ।
ਸਵੈਯਾ : ਮੰਦਰ ਅੰਦਰ ਜੋ ਸੁਖ ਸੋਂ ਨਿਸ ਪੌਢ ਰਹੇ ਗੁਰ ਸਾਰੰਗ ਪਾਂਨੀ ।
ਘੋਰ ਸਰੂਪ ਮਹਾਂਬਦ ਸੀਤਲਾ ਰਾਸਵ ਰੂਢ ਹੈ ਤਾਂਹਿ ਸਿਧਾਂਨੀ ।
ਜਾਂਹਿ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਰਾਜ ਤਬੇ ਕਰ ਜੋਰ ਖਰੀ ਢਿਗ ਜਾਇ ਮਸਾਂਨੀ ।
ਲੈ ਕਰ ਆਇਸੁ ਸੀਸੁ ਨਿਵਾਇ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੈ ਚਰਨੀਂ ਲਪਟਾਂਨੀ[2] । ੫੯ ।
ਸਵੈਯਾ : ਜਾਂ ਮਨ ਜੋ ਜੁਗ ਜਾਂਮ ਗਈ ਸੰਗ ਦ੍ਵੈ ਘਟ ਕਾ ਨਿਸ ਔਰੁ ਬਿਹਾਂਨੀ[3] ।
ਦੋ ਕਰ ਜੋਰ ਹਜੂਰ ਤਬੈ ਅਰਦਾਸ ਕਹੀ ਮੁਖ ਏਹੁ ਭਵਾਂਨੀ ।
ਔਰ ਉਤਾਰ ਧਰੇ ਜਗ ਜੇ ਤੁਮ ਸੰਗ ਹੁਤੀ ਪਦਮਾਂ ਤਵ ਰਾਂਨੀ ।
ਕੇਵਲ ਕਾਹਿ ਨਿਮਿੱਤ ਰਹੇ ਜਗ ਸਿੰਧ ਸੁਤਾ ਸਭ ਸਾਥ ਨਿਆਂਨੀ । ੬੦ ।
ਸਵੈਯਾ : ਫੇਰ ਦੋਊ ਕਰ ਜੋਰ ਸਿਵਾ ਗੁਰ ਪਾਦ ਸਰੋਜ ਪੈ ਬੰਧਨ ਧਾਰੀ ।
ਹੈ ਸਿਵ ਕੇ ਅੰਗ ਬਾਂਮ ਹਿਮਾਲ ਜਾਂ ਸਾਵਿਤਰੀ ਸੰਗ ਹੈ ਮੁਖ ਚਾਰੀ ।
ਕੰਤੁ ਨ ਹੋਇ ਬਿਸੰਤ ਜਿਸੈਂ ਢਿਗ ਸੋ ਅਤ ਹੀ ਦੁਖ ਪਾਵਤ ਨਾਰੀ ।
ਬੇਗ ਚਲੋ ਪ੍ਰਭ ਛੀਰ ਨਿਧੀ ਮਗੁ ਹੇਰਤ ਹੈ ਨਦ ਨਾਥ ਕੁਮਾਰੀ । ੬੧ ।

---
[1]ਨ [2]ਲਖਟਾਨੀ [3]ਬਿਤਾਂਨੀ

ਦੋਹਰਾ : ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਏ ਸਬਲ ਤਨ ਸੰਗਤ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰ ।
ਅਬ ਸੰਗਤ ਕੋ ਓਟ ਕਿੰਹ ਚਰਨ ਸਰ ਕਰਤਾਰ । ੬੨ ।
ਚੌਪਈ : ਰਾਮ ਰਾਇ ਉਤ ਜੋ ਸੁਣ ਪਾਇਓ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਚਾਹਤ ਸਾਗ ਵ੍ਰਤਾਇਓ ।
ਐਸੇ ਪਠੀ ਬੂਝ ਤਿਹਿ ਬਾਤਾ । ਅਬ ਪਾਛੈ ਗੁਰ ਕੋ ਸੱਖਿਯਾਤਾ । ੬੩ ।
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਿੰਥ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਾਖਿਯੋ । ਬਹੁਰ ਰਾਮ ਰਾ ਐਸੇ ਆਖਿਯੋ ।
ਸੋਢੀ ਬੰਸ ਬਿਖੈ ਕਹੁ ਕਾਂ ਕੈ । ਸੰਗਤ ਧਰੈ ਸੀਸੁ ਪਗ ਜਾਂ ਕੈ । ੬੪ ।
ਤਬ ਗੁਰ ਬਾਬਾ ਕਹਿਯੋ ਬਕਾਲੇ । ਜਿਹ ਪਦ ਛੁਵੈਸਿਖ ਹੋਂਹਿ ਸੁਖਾਲੇ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤ੍ਰੈ ਵਾਰਾ । ਸੱਤ ਸਿਰੀ ਕਰਤਾਰ ਉਚਾਰਾ । ੬੫ ।
ਦੋਇ ਬਰਸ ਤੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇਂ । ਉਂਨੀ ਦਿਵਸ ਔਰੁ ਸੰਗ ਲੀਂਨੇਂ ।
ਚੇਤ ਸੁਦੀ ਚੌਦਸ ਤਿਥ ਪਾਈ । ਬੁੱਧਵਾਰ ਰਜਨੀਂ ਸੁਖ ਦਾਈ । ੬੬ ।
ਦੋਇ ਪਹਿਰ ਦੂੰਇ ਘਟੀ ਬੀਤਾਇ । ਮਿਲੀ ਜੋਤ ਜੋਤ ਸੰਗ ਜਾਇ ।
ਸੰਬਤ ਸੱਤ੍ਰੰਹਿ ਸਹਸ ਬਤੀਸੈ । ਪੂਰ ਦਲੀਪ[1] ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜਗਦੀਸੈ । ੬੭ ।
ਬਾਸੁ ਬੈਕੁੰਠ ਕੀਓ ਗੁਰ ਬਾਲੈ । ਸਭ ਸੰਗਤ ਤਬ ਚਲੀ ਬਕਾਲੈ ।
ਇਹਿ ਲਿਖ ਕਥਾ ਜੁ ਸੁਨੈਂ ਸੁਨਾਵੈ ।
ਜਨਨੀਂ ਜਠਰ ਬਹੁਰ ਨਹੀਂ ਆਵੈ । ੬੮ ।
ਦੋਹਰਾ : ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਸੁ ਪਢੈ ਸੁਨੈਂ ਨਰੁ ਜੋਇ ।
ਜੋ ਫਲੁ ਮਹਾਂ ਦੁਲੱਭ ਜਗ ਸੁਗਮ ਪਰਾਪਤ ਹੋਇ । ੬੯ ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ (ਮਤਿ ਸ੍ਰੀ) ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਕਵਿ
ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਿਚਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੱਠਵੈਂ ਪਾਤਸਾਹਿ ਜੀ ਕੀ
ਕਥਾ ਸਪੂਰਨੰ ਮਸਤੁ ਸੁਭ ਮਸਤੂ ਅਸਟਮੋ ਹੁਲਾਸੁ । ੮ ।

[1]ਦਲੀਪਤਿ

੧ੴ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਦੋਹਰਾ : ਸੱਤ੍ਰਾ ਸੇਤੀ ਸਾਰੀਯਾ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਇਕ ਠੌਰਿ ।
ਬਸੀ ਬਕਾਲੇ ਆਇ ਜਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਾਬੇ ਪੌਰਿ । ੧ ।

ਚੌਪਈ : ਬਾਈ ਮੰਜੀ ਪਰਗਟ ਭਈ । ਅਮਰਦਾਸ ਗੁਰ ਜੋ ਬਖਸਈ ।
ਧੀਰ ਮੱਲੁ ਭੀ ਤਿੰਹਿ ਚਲ ਆਇਆ । ਆਦ ਗ੍ਰਿੰਥ ਜੀ ਸਾਥ ਲਿਆਇਆ । ੨ ।
ਮੱਖਣ[1] ਸਿੰਘੁ ਲਭਾਣਾਂ ਜੋਈ । ਸਾਗਰ ਪਾਰ ਗਇਯੋ ਥੋ ਸੋਈ ।
ਕਈ ਜਹਾਜ ਮਾਲ ਕੇ ਭਰੇ । ਇਤਿ ਆਂਵਨ ਹਿਤਿ ਸੂਧੇ ਕਰੇ । ੩ ।
ਜਹਾਂ ਭੁਜਾ ਸੁਲਤਾਂਨ ਸਿਕ੍ਰੰਦਰ । ਲਗੇ ਜਾਂਨਿ ਤਿੰਹਿ ਸਾਗਰ ਅੰਦਰ ।
ਤਬ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਅਰਾਧਾ । ਦੇਉਂ ਦਸੌਧੁ ਨੇਂਮੁ ਮਨ ਬਾਧਾ । ੪ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੁਮੈਂ ਬਿਰਦ ਕੀ ਲਾਜ਼ਾ । ਪਾਰ ਕਰੋ ਪ੍ਰਭ ਮੋਹਿ ਜਹਾਜਾ ।
ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਲਵਾਂਨਾਂ । ਕਰੀ ਕਰੀ ਜਿਉਂ ਮਇਯਾ ਮਹਾਂਨਾਂ । ੫ ।
ਮਨ ਤੇ ਬੇਗ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਧਾਏ । ਸਭ ਜਹਾਜ ਗਹਿ ਵਾਰ ਲਗਾਏ ।
ਉਤਰਿਯਾ ਜਬੈ ਨੀਰ ਨਿਧਵਾਰ । ਮੱਖਣਿ ਸਿੰਘ ਸਭੁ ਮਾਲੁ ਉਤਾਰ । ੬ ।
ਸਵਾ ਲਾਖੁ ਬੈਲੁ ਲਦ ਲੀਨਾਂ । ਪੁਰ ਦਲੀਪ[2] ਆ ਡੇਰਾ ਕੀਨਾਂ ।
ਕਈ ਲਾਖੁ ਕਾ ਮਾਲੁ ਬਿਕਾਂਨਾਂ । ਮਿਲਿਯੋ ਦਸੌ ਗੁਨ ਨਫਾ ਮਹਾਂਨਾਂ । ੭ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀ ਸੋਝੀਂ ਤਿੰਹਿ ਪਾਈ । ਚਲਿਯੋ ਬਕਾਲੇ ਓਰ ਸਿਧਾਈ ।
ਮੁਹਿਰਾਂ ਪਾਂਚ ਸੈ ਰੋਕੁ ਲਿਆਇਆ । ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬਕਾਲੇ ਆਇਆ । ੮ ।
ਬਾਈ ਮੰਜੀ ਤਾਂਹਿ ਨਿਹਾਰਿ । ਬਢੀ ਸੋਚ ਮਨ ਮਾਂਹਿ ਅਪਾਰਿ ।
ਕੌਂਨ ਕੌਂਨ ਕੋ ਭੇਟ ਚਢਾਂਊਂ । ਕੈਸੇ ਲਖ ਪੂਰਾ ਗੁਰ ਪਾਂਊ । ੯ ।
ਤਬ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਐਸੇ ਠਾਂਨਾਂ । ਜੋ ਮੋ ਤੇ ਲਏ ਮਾਂਗ ਅਮਾਂਨਾ ।
ਤਾਂ ਕੇ ਆਗੈ ਮੁਹਿਰ ਚਢਾਊਂ । ਨਾਤਰ ਮੋੜ ਧਾਂਮ ਲੈ ਜਾਊਂ । ੧੦ ।

ਦੋਹਰਾ : ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਏਹਿ ਪਰਣੁ ਕਰ ਲਏ ਰਪਈਯੇ ਹਾਥ ।
ਦੁਇ ਦੁਇ ਦਏ ਸਮੂਹਿ ਕੋ ਕਿਨੈ ਨਿ ਬੂਝੀ ਗਾਥ । ੧੧ ।

ਚੌਪਈ : ਪੁਨ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬੂਝੇ ਬਾਲੇ । ਅਵਰ ਕੋਊ ਹੈ ਗੁਰੂ ਬਕਾਲੇ ।
ਕਹਿਯਾ ਬਾਲਕਾ ਇਹਿ ਪਰਪੰਚੀ । ਸਰਬ ਆਜੁਲਾ ਬੈਠੇ ਮੰਚੀ । ੧੨ ।
ਈਹਾਂ ਗੁਰੂ ਜੋ ਸਦਾ ਬਿਰਾਜੈ । ਸੋ ਤੋ ਹੈ ਚੜਦੇ ਦਰਵਾਜੇ ।
ਤਬ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘੁ ਤਾਂਹਿ ਸਿਧਾਇਆ । ਜਹਾਂ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਸੁਣ ਪਾਇਆ । ੧੩

---

[1] ਮ ਖ [2] ਦਲੀਸ

ਮੁਹਿਰਾ ਪਾਂਚ ਪੁਨ ਭੇਟ ਚਢਾਇ । ਬੈਠ ਰਹਿਯਾ ਢਿਗ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਇਹਿ ਵਾਕ ਅਲਾਏ । ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਸੁਖ ਸੇਂ ਘਰ ਆਏ ।
ਤੱਬ ਮੱਖਣ ਮ੍ਰਿਗਰਾਜ ਅਲਾਇਆ । ਤਵ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪ੍ਰਭ ਸਭ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ।
ਬਹੁਰ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਐਸੇ ਭਾਖੀ । ਮੁਹਿਰ ਪਾਂਚ ਸੈਂ ਕਿਉਂ ਗਹਿ ਰਾਖੀ । ੧੫
ਫੇਰ ਕਹਿਯਾ ਮੱਖਣ ਮ੍ਰਿਗਰਾਜ । ਕੈਸੀ ਮੁਹਿਰ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ।
ਸਾਗਰ ਕੀ ਗੁਰ ਕਥਾ ਅਲਾਈ[1] । ਸਭੁ ਜਹਾਜ ਕੀ ਸਾਖ[2] ਸੁਣਾਈ । ੧੬ ।
ਸਰਬ ਮੁਹਿਰ 'ਕਰ ਅਗੈ[3] ਢੇਰੀ । ਤਬ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਪਰ ਗਰ ਪੈਰੀ ।
ਊਚ ਠਵਰ ਚਢ ਚੀਰੁ ਫਿਰਾਇਆ । ਗੁਰੂ ਲਾਧਾ ਗੁਰੂ ਲਾਧਾ ਗਾਇਆ ।

ਸਵੈਯਾ : ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਸੁਨ ਕੈ ਸਭ ਸੰਗਤ ਆ ਗੁਰ ਕੈ[4] ਢਿਗ ਭੇਟ ਚਢਾਈ ।
ਦੈ ਪਰਦਛਨ ਫੂਲ ਬਸਾਇ ਤਬੈ ਸਿਰਨਾਇ ਪਰੇ ਗੁਰ ਪਾਂਈ ।
ਐਸੇ ਗਏ ਪਰਪੰਚ ਸਭੈ ਡਰ ਬੇਗ ਗਈ ਮੰਜੀਆਂ ਦੁਰਬਾਈ[5] ।
ਰਾਂਮ ਸੁਵੰਬਰੁ ਹੇਰ ਮਨੋਂ ਮਿਥਲੇਸ ਛਿਤੋਂ ਚਲੇ ਭੂਪ ਪਲਾਈ । ੧੮ ।

ਦੋਹਰਾ : ਕੇਸਰ ਘਸ ਘਨਸਾਰ ਜਲ ਸਰਬ ਸੁਗੰਧ ਮਿਲਾਇ ।
ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਰਮਦਾਸ ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਾਲ ਚਢਾਈ । ੧੯ ।

ਦੋਹਰਾ : ਬਹੁਰ ਚਰਨ ਬੰਦਨ ਕਰੀ ਦੈ ਪਰਕਰਮਾਂ ਤੀਨ ।
ਪੁਨ ਮੁਖ ਕਹਿਆ ਅਸੀਸ[6] ਇਹਿ ਸੁਨੋਂ ਸੰਤ ਪਰਬੀਨ । ੨੦ ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਪਤ ਦੀਪ ਚੌਦਾਂ ਭਵਨ ਤੀਨ ਲੋਕ ਨਵ ਖੰਡ ।
ਰਹੇ ਤਿਹਾਰੋ ਰਾਜੁ ਪ੍ਰਭ ਸਭ ਜੁਗ ਅਟਲ ਅਖੰਡ । ੨੧ ।

ਸਵੈਯਾ : ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਰਾਜਤ ਹੈ ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਬ੍ਰਿੰਦ ਚਹੂੰ ਦਿਸ ਡੇਰੇ ।
ਸਾਜ ਬਜਾਵਤ ਕੀਰਤ ਗਾਵਤ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ ਬਿਨੋਂ ਮੁਖ ਟੇਰੇ ।
ਨਾਂਮ ਕਾ ਰੰਗ ਸਦਾ ਸਤ ਸੰਗੁ ਅਭੰਗੁ ਪਦਾਂਬਜ ਸੁੰਦਰੁ ਤੇਰੇ ।
ਸੋਵਤ ਜਾਗਤ ਬੈਠਤ ਊਠਤ ਬਾਸੁਰ ਰੈਨ ਬਸੈਂ ਉਰ ਮੇਰੇ । ੨੨ ।

ਸਵੈਯਾ : ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਬੈਠ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਜਾਂਹਿ ਸਮੈ ਸਿਰ ਛੱਤ੍ਰ ਸਜਾਇਯੋ ।
ਭਾਲ ਜਿਗਾ ਕਲਗੀ ਸੁਭ ਸੀਸ ਪੈ ਕ੍ਰੀਟੁ ਲਸੇ ਲਖ ਸੌਂ ਮੁਲ[7] ਜਾਇਯੋ ।
ਸੋਭਤ ਸੰਗਤ ਆਠ ਦਿਸਾ ਨਭ ਮਾਂਨਹੁ ਭਾਂਨੁ ਪ੍ਰਵੇਖ ਸੁਹਾਇਯੋ ।
ਧੀਰਜ ਮੱਲ ਸੁਨਿਯੋਂ ਉਤ ਜਾਂ ਛਿਨ ਹੋਇ ਅਧੀਰ ਤਬੈ ਉਠ ਧਾਇਯੋ । ੨੩

ਸਵੈਯਾ : ਸਾਮ੍ਹੁਹੇਂ ਆਇ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਤਕ ਕ੍ਰੋਪ ਕਿਰਾਰੰਹਿ ਸਾਂਗ ਪ੍ਰਹਾਰੀ ।
ਥੰਮ ਪੈ ਲਾਗਦੁ ਟੂਕ ਭਈ ਫਿਰ ਜਾਇ ਪਰੀ ਵਹੁ ਦੂਰ ਪਿਛਾਰੀ ।
ਵੇਖੋਹੁ ਅੰਧ ਅਜੇ ਨ ਲਖਿਯੋ ਪਰਤੱਛ ਗੁਰੂ ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਾਰੀ ।
ਫੇਰ ਖਜਾਂਨੇਂ ਕੋ ਜਾਇ ਪਰੋ ਘਰ ਲੈ ਗਇਯਾ ਭੇਟ ਉਠਾਇ ਕੇ ਸਾਰੀ । ੨੪

[1]ਸੁਣਾਈ [2]ਕਥਾ [3]ਆਗੈ ਕਰ [4]ਪੈ [5]ਦੁਰਬਾਰੀ [6]ਸੀਸ [7]ਮੁਅਲ

ਜਾਮੁ ਰਹੇ ਦਿਨ ਹੋਇ ਸਵਾਰੁ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰ ਗਇਯਾ[1] ਕਹੂੰ ਕਾਜੂ ।
ਆਤ ਹੇਰ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਖਲ[2] ਧੀਰਜ ਮੱਲ ਬੰਦੂਕ ਲੈ ਸਾਜੂ ।
ਤੁੱਪਕ ਤਾਕ ਚਲਾਇ ਦਈ ਵਹੁ[3] ਜਾਇ ਲਗੀ ਗੁਰ ਬਾਜ ਕੇ ਬਾਜੂ ।
ਸੋ ਲਗ ਫੇਰ ਗਿਰੀ ਧਰ ਪੈ ਗੁਰ ਬਾਜੁ ਰਖਿਯੋ ਕਰਤਾਰ ਜੂ ਰਾਜੂ । ੨੫ ।

ਸਾਬਸ ਮੱਲ ਜੂ ਸਾਬਸ ਮੱਲ ਕਹੇ ਇਹ ਵਾਕੁ ਗਰੂ ਅਬਨਾਸੀ ।
ਜਾਨ ਗਇਯੋ ਮਨ ਮੋਂ ਮਲੁ ਧੀਰੁ ਕਹੀ ਸਮ ਲਾਂਨਤ ਏਹੁ ਸਬਾਸੀ ।
ਫੇਰ ਬੰਦੂਕ ਲਗਾ ਕਸਣੇ ਮਲੁ ਵੇਖੋਹੁ ਨੀਚ ਕੀ ਬੁੱਧ ਬਿਨਾਸੀ ।
ਤੌ ਲਗ ਜਾ ਨਿਜ ਧਾਮ ਧਸੇ ਗੁਰ ਫੂਲਨ ਕੀ ਕਰ ਲੈ ਨਵਲਾਸੀ । ੨੬ ।

ਪ੍ਰੇਰ ਦਏ ਮਨ ਸੰਗਤ ਕੇ ਗੁਰ ਏਕ ਹੀ ਬਾਰ ਸਭੈ ਸਿੱਖ ਧਾਇ ।
ਧਾਇ ਧਸੇ ਘਰ ਧੀਰਜ ਮੱਲ ਕੇ ਲੂਟ ਸਭੋ ਸਰਬੰਸੁ ਲਿਆਏ ।
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੂ ਕਹਿਯੋ ਕਾਹਿ ਕਰੀ ਇਹਿ ਬਾਪ ਬਿਜਾਏ ।
ਫੇਰ ਦੇਹੋ ਸਮੁ ਚੀਜ ਅਬੈ ਕਹਿਯਾ ਲੈ ਮਲ ਜੂ ਅਪੁਨੈਂ ਘਰ ਜਾਏ । ੨੭ ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੱਤ ਸਰੂਪ ਗੁਰੂ ਨਿਰਵੈਰ ਕਦੇ ਨ ਕਿਸੇ ਸੰਗ ਵੈਰ ਲਗਾਇਯਾ ।
ਫੇਰ ਦਇਯਾ ਸਗਰਾ ਧਨੁ ਤਾਂ ਛਿਨ ਧੀਰਜ ਮੱਲੁ ਲੈ ਧਾਮ ਸਿਧਾਇਯਾ ।
ਲੈ ਸੰਗ ਰਾਜ ਸਮਾਜੁ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਾਚੀ ਦਿਸਾ ਨਿਜ ਕੂਚ ਕਰਾਇਯਾ ।
ਨਾਖ ਵਿਆਸ ਲਖਿਯੋ ਗੁਰ ਜਾਂ ਛਿਨਿ
ਗ੍ਰਿੰਥ ਜੀ ਤੋਂ ਸਿੱਖੁ ਸਾਥ ਹੀ ਲਿਯਾਇਯਾ । ੨੮ ।

ਸਵੈਯਾ : ਤਾਂਹਿ ਸਮੈਂ ਗੁਰ ਆਪ ਕਹਿਯੋ ਸਿਖ ਗ੍ਰਿੰਥ ਜੀ ਤੂੰ ਕਿੰਹਿ ਹੇਤ ਲਿਯਾਇਯਾ ।
ਸਿੱਖ ਕਹਿਯਾ ਜਹਾਂ ਹੋਇ ਗੁਰੂ ਤਹਿ ਚਾਹੀਏ ਗ੍ਰਿੰਥ ਜੀ ਸਾਥ ਰਖਾਇਯਾ ।
ਤਾਂ ਛਿਨ ਬੋਲ ਜਲੰਸ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਸੌਂਪ ਨਦੀ ਮਧ ਆਪ ਧਰਾਇਯਾ ।
ਹੈ ਅਮਕੇ ਨਦ ਘਾਟ ਧਰਿਯਾ ਕਹਿ ਧੀਰਜ ਮੱਲ ਪੈ ਦੂਤੁ ਪਠਾਇਯਾ । ੨੯ ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੌਂਪ ਕਹਿਯਾ ਨਦ ਕੌਂ ਗੁਰ ਤਾਂ ਛਿਨ ਏਹੁ ਅਮਾਨ ਸੰਭਾਰੁ ਹਮਾਰੀ ।
ਜੇ ਜਲ ਰੰਚਕ ਜਾਇ ਨਜੀਕ ਕਰੋਂ ਤੁਮਰੇ ਸੰਗ ਏਹੁ ਉਚਾਰੀ ।
ਸਾਗਰ ਸੌਂ ਘਟ-ਪੂਤ ਕਰੀ ਜਿਂਵ ਤਿਯੁ ਸਮਝੋ ਮਨ ਮੈ ਨਿਰਧਾਰੀ ।
ਯੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਿੰਥ ਜੂ ਸੌਂਪ ਚਲਿਯੋ ਦਿਜ ਨੰਦ ਜਿਵੈ ਨੰਦ ਨੰਦ ਮੁਰਾਰੀ । ੩੦ ।

ਦੋਹਰਾ : ਲੈ ਗਇਯਾ ਧੀਰਜ ਮਲੁ ਉਤ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰਿੰਥ ਕਢਵਾਇ ।
ਇਤ ਗੁਰੂ ਨਾਂਵਾ ਪਾਤਸਾਹ ਵੰਗੀਂ ਪਹੁਚਿਯਾ ਆਇ । ੩੧ ।

ਚੌਪਈ : ਕਛੁਕੁ ਬਿਰਾਜੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤਹਾਂ । ਚੱਕੁ ਗੁਰੂ ਕਾ ਕਹੀਏ ਜਹਾਂ ।
ਬਹੁਰੇ ਨਾਖ ਸਤੁੱਦ੍ਰਵ ਪਾਰ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਆਏ ਮਾਖੋਵਾਰ । ੩੨ ।
ਤਹਾਂ ਗੁਰੂ ਅਵਨੀਂ ਅਪਨਾਈ । ਪੁਨ ਆਗੰ ਗੁਰ ਕਰੀ ਚਢਾਈ ।
ਦੂੰਨ ਛੋਡ ਧਸ ਦੇਸ ਸਿਧਾਏ । ਰਾਪੁਰ ਤੀਰ ਨਨਹੇੜੀ ਆਏ । ੩੩ ।

---

[1] ਜੂ ਗਆ [2] ਲੱਖ [3] ਹੂ

ਸੈਫਾਵਾਦ ਰਹੇ ਕਛੁ ਕਾਲੁ । ਲੰਗ ਸੀਂਬਿੜੋ ਦੀਨ ਦਿਆਲੁ ।
ਗਏ ਸਮਾਣੇਂ ਕੋ ਪੁਨ ਧਾਇ । ਮੂਲੋਵਾਲ ਪਹੂਚੇ ਜਾਇ । ੩੪ ।
ਪੁਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤਹਾ । ਬਾਈਵਾਸ ਜਿਵੰਧੇ ਜਹਾ ।
ਤੀਨ ਦਿਵਸ ਗੁਰ ਤਾਹਿ ਬਿਤਾਏ । ਅੰਧ ਜਿਵੰਧੇ ਮਿਲਣ ਨ ਆਏ ।
ਕਰੀ ਨ ਕਿਨੈਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸੇਵਾ । ਕੋਪ ਭਇਯੋ ਤਿੰਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵਾ ।
ਬਾਈਵਾਸ ਸ੍ਰਾਪੁ ਦੇ ਗਾਰੇ । ਉਜਰ ਗਏ ਜਿਵੰਧੇ ਸਾਰੇ । ੩੬ ।
ਉਜਰ ਥੇਹੁ ਹਰੀ ਕਿਯਾਂ ਦੇਖਾ । ਬਾਂਧਿਯਾ ਗਾਉਂ ਨਾਉ ਧਰ ਸੇਖਾ ।
ਅਢ ਆਏ ਆਏ ਗੁਰ ਦੇਵਾ । ਕਰ ਅਧਕ ਤਿੰਹਿ ਲੋਕਾਂ ਸੇਵਾ । ੩੭ ।
ਮਹੀ ਮਾਲਵੇ ਸ੍ਰੀ ਪਦ ਪਾਇ । ਮਵੜ ਕੋਟਲੀ ਹੇਰੀ ਜਾਇ ।
ਸਨੈਂ ਸਨੈਂ ਸਾਬੋ ਕਰ ਫੇਰਾ । ਕੀਆ ਆਇ ਉੱਡਤੀ ਡੇਰਾ । ੩੮ ।
ਬਹੁਰੋ ਵਰੀ ਚਰਨ ਗੁਰ ਧਾਰੇ । ਆਂਸ[1] ਪਾਂਸ ਪੁਰ ਅਨਕ ਨਿਹਾਰੇ ।
ਵਰਹਾਂ ਤੇ ਚਢ ਜਬੈ ਸਿਧਾਏ । ਹੇਰ ਖਿਆਲਾ ਖੀਵੇ ਆਏ । ੩੯ ।
ਭਿੱਖੀ ਕੀਯਾ ਆਇ ਗੁਰ ਡੇਰਾ । ਜਾਂ ਕੀ ਚੌਕੀ ਭਰੇ ਚਲੇਰਾ ।
ਦੇਸੂ ਨਾਂਮੁ ਚੌਹੁਦਰੀ ਜਹਾਂ । ਆ ਉਤਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤਬ ਤਹਾਂ । ੪੦ ।
ਦੀਰਘ ਦ੍ਰਮ ਮੰਜੁਲ ਜਲੁ ਛਾਜੇ । ਤਾਲ ਤੀਰ ਗੁਰ ਆਇ ਬਿਰਾਜੇ ।
ਦੇਸੂ ਪਰਾ ਆਇ ਗੁਰ ਚਰਨੀ । ਮਾਂਨੋਂ ਜਾਗੀ ਪੂਰਬ ਕਰਨੀ । ੪੧ ।

ਦੋਹਰਾ : ਪਾਛੈ ਥੋ ਪੰਜ ਪੀਰੀਯਾ ਜਬ ਭਇਯਾ ਗੁਰ ਕਾ ਸਿੱਖੁ ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਟਾਛ ਵਿਲੋਕ ਗੁਰ ਕੀਆ ਸਰਕ੍ਰਿੰਯੋ ਇੱਖੁ । ੪੨ ।

ਚੌਪਈ : ਦੇਸ ਰਾਜ ਨਾਂਮ ਗੁਰ ਰਾਖਾ । ਪਾਂਚ ਤੀਰ ਦੈ ਐਸੇ ਭਾਖਾ ।
ਕਰੋ ਧੂਪੁ ਦੈਂ ਇਨ ਕੀ ਪੂਜਾ । ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਅਵਰੁ ਨ ਸਿਮਰੋ ਦੂਜਾ । ੪੩ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਗੁਰੁ ਅਗਾਂਹ ਸਿਧਾਇਯਾ । ਲੇਲ ਬੱਲਰੀ ਜਬ ਚਢ ਆਇੰਯਾ ।
ਦੇਸ ਰਾਜੁ ਇਤਿ ਹੁਵੈ ਅਸਵਾਰੁ । ਇਕਿ ਦਿਨ ਖੇਡਣ ਗਇਯਾ ਸਿਕਾਰ । ੪੪
ਲੈਇਯੋ ਤ੍ਰੰਗ ਨਹੁੰ ਰਿਰਾਂਨਾਂ । ਸਰਵਰ ਯਾਂ ਕਦਾਵੂ ਲਗਾਂਨਾਂ ।
ਦੇਸ ਰਾਜ ਕੇ ਘਰ ਚਲ ਗਏ । ਅਧਕ ਲੋਕ ਤਿਹਿ ਇਕਠੇ ਭਏ । ੪੫ ।
ਦੇਸ ਰਾਜ ਦਾਰਾ ਢਿਗ ਜਾਇ । ਐਸੇ ਸੇਖਾਂ ਕਹਿਯਾ ਸੁਣਾਇ ।
ਆਜੁ ਕੋਪ ਕਰ ਕੈ ਸੁਲਤਾਂਨ । ਦੇਸ ਰਾਜ ਗਹਿ ਸਣੈ ਕਿਕਾਂਨ । ੪੬ ।
ਐਸੇ ਕੋਪ ਧਰਾ ਪਰ ਡਾਰਾ । ਜਿਉਂ ਧੋਬੀ ਪਟੁ ਪਟੰਹਿ ਪਛਾਰਾ ।
ਤਰਗਸ ਤੇ ਗੁਰ ਤੀਰ ਨਿਕਾਰੋ । ਸਰਵਰ ਕੀ ਖੂੰਡੀ ਮਧ ਡਾਰੋ । ੪੭ ।
ਦੇਸ ਰਾਜੁ ਨਿਸ ਜਬ ਘਰ ਆਇਆ । ਸਭ ਪ੍ਰਵਾਰ ਆ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ।
ਦੌਰ ਦੌਰ ਪੁਰ ਦਾਰਾ ਆਈ । ਅਧਕ ਬੋਲ ਧਿਗ ਅਕਲ ਗਵਾਈ । ੪੮ ।
ਪਾਂਚੋ ਤੀਰ ਦਏ ਨਿਕਰਾਇ । ਖੂੰਡੀ ਦਈ ਨਿਖੰਗ ਪੁਵਾਇ ।
ਉਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪਹੁਚੇ ਧਮਧਾਂਣ । ਕਹੀ ਕਹੂੰ ਐਸੇ ਤਬ ਆਂਣ । ੪੯ ।

[1]ਆਪ

ਸੁਣੋ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਂਨਾਂ । ਦੇਸ ਰਾਜੁ ਜਿੰਹਿ ਤੁਮੈਂ ਬਖਾਂਨਾਂ ।
ਤੀਰ ਤਿਹਾਰੈ ਦੇਟੇ ਨਿਕਾਰ । ਖੂੰਡੀ ਲਈ ਪੀਰ ਕੀ ਡਾਰ । ੫੦ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮੁਖ ਏਹੁ ਉਚਰੀ ਕਲਰ ਤੇ ਲੇਹੀ ਸੀ ਕਰੀ ।
ਸੁਤੈ ਸਿੱਧ ਗੁਰ ਤਾਂ ਛਿਨ ਕਹਿਯਾ । ਕੱਲਰ ਕਾ ਕਲਰੁ ਹੀ ਰਹਿਯਾ । ੫੧ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਗੁਰ ਕਰੇ ਸਿਧਾਏ। ਪਿਰਬੋਦਕ ਕੁਰਖੇਤਰ ਆਏ ।
ਗੰਗਾ ਨਾਖ ਤ੍ਰਿਬੇਂਣੀ ਗਏ । ਦਾਂਨ ਪੁੰਨ ਜੱਗ ਬਹੁ ਕਏ । ੫੨ ।
ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਬੰਦਨ ਧਾਰੀ । ਹਾਥ ਜੋਰ ਮੁਖ ਏਹੁ ਉਚਾਰੀ ।
ਸਭ ਕੋਂ ਤੁਮ ਬਾਛਤ ਬਰੁ ਦੀਨੋਂ । ਅਰਜ ਆਜੁ ਹਮ ਤੁਮ ਪੈ ਕੀਨੋਂ । ੫੩ ।
ਸੋਢ ਬੰਸ ਮੋਂ ਸੀਰੁ ਹਮਾਰਾ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਹੋਵੈ ਬਰੁ ਥਾਰਾ ।
ਹੋਇ ਸਪੂਰਨੁ ਆਸ ਤਿਹਾਰੀ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰ ਗੁਰ ਤਬੈ ਉਚਾਰੀ । ੫੪ ।
ਭਵਨੁ ਚਤੁਰਦਾਸ ਜਾਂ ਕੋ ਸਾਜਾ । ਬ੍ਰਿਹਿਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹੇਸੁ ਨਿਵਾਜਾ ।
ਸੋ ਤੇਰੇ ਘਰ ਲੈ ਅਵਤਾਰੁ । ਹਰਿ ਹੈ ਸਗਲ ਭੂੰਮ ਕੋ ਭਾਰੁ । ੫੫ ।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਪਟਣੇ ਗੁਰੁ ਆਇਆ । ਤਾਂਹਿ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਧਾਂਮੁ ਬਣਾਇਆ ।
ਤੀਰਥ ਕਰੇ ਅਨੇਕ ਅਪਾਰਾ । ਪੁਨ ਪਟਣੇ ਗੁਰ ਭੀ ਪਗੁ ਧਾਰਾ । ੫੬ ।

ਦੋਹਰਾ : ਪਟਣੇ ਪੁਰ ਸ੍ਰੀ ਗੰਗ ਤਟ ਪੂਰਬ ਦੇਸ ਮਝਾਰ ।
ਮਹ ਮੰਡਲ ਭਵ ਆ ਲਇਯੋ ਗੁਰ ਦਸਵੈ ਅਵਤਾਰ । ੫੭ ।

ਚੌਪਈ : ਜਨਮ ਕਥਾ ਗੁਰ ਕੀ ਸੁਖਦਾਈ । ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ ਮੈਂ ਭੁਰ ਅਲਾਈ ।
ਕਰ ਬਿਸਤਾਰੁ ਉਚਾਰੀ ਐਸੇ । ਰਾਮੁ ਜਇਯਾ ਦਸਰਥ ਘਰ ਜੈਸੇ । ੫੮ ।
ਪੰਚ ਸਾਲ ਵਸ ਪੂਰਬ ਦੇਸ । ਪਟਣੇ ਤੇ ਚੜ ਗੁਰ ਜਗਤੇਸ ।
ਮੱਦ੍ਰ ਦੇਸ ਕੋ ਕੀਆ ਤਿਆਰਾ । ਪੁਰ ਲਖਣੋਰ ਆਇ ਪਗੁ ਧਾਰਾ । ੫੯ ।
ਸਿਰੀ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘੁ ਤਾਂਹਿ ਠਰਾਇਆ । ਮਾਖੋਵਾਲ ਆਪ ਗੁਰ ਆਇਆ ।
ਸਜੇ ਧਾਂਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤਿੰਹਿ ਐਸੇ । ਸੱਕ੍ਰ ਪ੍ਰਹਸਤ ਸੁਰ ਪੁਰ ਨਹੀਂ ਵੈਸੇ । ੬੦ ।
ਭਵਨ ਸਾਜ ਗੁਰ ਗਵਨ ਸਿਧਾਇਯੋ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜਬ ਸੁਣ ਪਾਇਯੋ ।
ਸਜੇ ਭਵਨ ਮਮ ਤਾਤ ਮਹਾਂਨੇ । ਸੋਭਾ ਤਾਂਹਿ ਬੈਕੁੰਠ ਸਮਾਂਨੇਂ । ੬੧ ।
ਤਾਂਹਿ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨ ਕੈ ਹੇਤ । ਚੜ ਲਖਣੌਰੋਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਕੇਤ ।
ਸਨੈਂ ਸਨੈਂ ਮਧ ਦੂਣ ਸਿਧਾਏ । ਮਾਖੋਵਾਲ ਧਾਂਮ ਨਿਜ ਆਏ । ੬੨ ।
ਸੁਖ ਸੋਂ ਬਸੇ ਆਇ ਨਿਜ ਭੌਂਨ । ਭਏ ਸਮੂਹਿ ਅਮੋਲਕ ਸੌਂਨ ।
ਉਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਧਸ ਬਾਂਗਰ ਦੇਸੁ । ਜਾਇ ਖਟਕੜੀਂ ਕੀਯਾ ਪ੍ਰਵੇਸ । ੬੩ ।
ਬੁਹਰੋ ਨਾਖ ਜੀਦ ਗੁਰ ਗਏ । ਪੁਰਦਲੀਪ ਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤੁ ਭਏ ।
ਧਰਮੁ ਹਿੰਦ ਕਾ ਰਾਖਣ ਹੇਤ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧ ਗੁਰ ਹੋਇ ਸੁਚੇਤ । ੬੪ ।
ਜੈਸੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਾਂਗੁ ਵ੍ਰਤਾਇਯਾ । ਸਿੰਧ[1] ਸਾਗਰ ਮੈਂ ਸਰਬ ਅਲਾਇਯਾ ।
ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ ਕੈ ਚੌਥੇ ਧਿਆਇ । ਸਰਬ ਕਥਾ ਕਵਿ ਲਿਖੀ ਬਣਾਇ । ੬੫ ।

---

[1] ਸਿੰਘ

ਦੋਹਰਾ : ਰਾਜੁ ਕੀਯਾ ਦਸ ਬਰਸ ਗੁਰ ਦਿਨ ਇਕੀਸ ਸੱਤ ਮਾਸੁ ।
ਸਤ੍ਰਾਂਸ[1] ਪੈਂਹਿਟਸ ਮੈਂ ਕੀਓ ਬੈਕੁੰਠੈਂ ਬਾਸੁ । ੬੬ ।

ਚੌਪਈ : ਮੰਘਰ ਸੁਦੀ ਪੰਚਮੀਂ ਬੀਤ । ਵੀਰਵਾਰੁ ਦਿਨ ਮਹਾਂ ਪੁਨੀਤ ।
ਏਕੁ ਘਟੀ ਜੁਗ ਜਾਂਮ ਬਿਤਾਇ । ਜਬ ਰਵੂ ਰਹਿਯਾ ਸਿਖਰ ਨਭ ਆਇ । ੬੭ ।
ਸਰਬ ਤੁਰਕ ਗਹਿ ਜਰ ਉਖਾਰ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹਿਯਾ ਸੱਤ ਕਰਤਾਰ ।
ਓਅੰ ਸੋਹੰ ਰਰਤ[2] ਬਬਾਂਨੀ । ਮਹਾਂ ਜੋਤ ਮੈ ਜੋਤ ਸਮਾਂਨੀ । ੬੮ ।

ਸਵੈਯਾ : ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਇਹਿ ਪਾਂਵਨ ਪੁੰਨ ਕਥਾ ਸੁਖਦਾਈ ।
ਹੈ ਸਭ ਕੋ ਬਰ ਦਾਇਕ ਏ ਕਵਿ ਵੀਰ ਮ੍ਰਿਗੇਸੰਹਿ ਭਾਖ ਸੁਣਾਈ ।
ਜੋ ਨਰੁ ਨਾਰ ਪਢੈ ਜੁ ਸੁਨੈਂ ਤਿੰਹਿ ਹੋਇ ਗੁਰੂ ਸਭ ਠੌਰ ਸਹਾਈ ।
ਜੋ ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਨੀਤ ਜਪੈ ਇਹਿ ਤਾਂ ਘਰ ਨੌਂ ਨਿਧ ਹੋਇ ਸਵਾਈ । ੬੯ ।

ਸਵੈਯਾ : ਸੰਤ ਸਮੂਹਿ[3] ਸੁਨੋਂ ਚਿਤ ਦੈ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜਿਯੁ ਤਖਤ ਬ੍ਰਿਾਜੈ ।
ਊਚ ਸਿੰਘਾਸਨ ਰਾਜ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਸੇਵਕ ਸਿੱਖ ਸਬੂਹਿ[4] ਨਿਵਾਜੈ ।
ਹੋਮੁ ਕਰਾਇ ਜਗਾਇ ਭਵਾਂਨੀ ਕੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥੁ ਜਿਵੈਂ ਗੁਰੁ ਸਾਜੈ ।
ਐਸੀ ਕਲਾ ਜਗ ਮਾਂਹਿ ਜਗੈ ਛਿਤ ਬਿਯੋਮ ਅਕਾਲ ਅਕਾਲ ਹੀ ਗਾਜੈ । ੭੦ ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ (ਮਤ ਸ੍ਰੀ) ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਕਵਿ
ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਿਚਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਂਵੇ ਪਾਤਸਾਹਿ ਜੀ ਕੀ ਕਥਾ
ਸਪੂਰਨੰ ਮਸਤ ਸਭ ਮਸਤੂ ਨਾਮੁ ਨੌਮੇਂ ਹੁਲਾਸ । ੯ ।

---

[1]ਸਤ੍ਰਾ ਸੈ [2]ਰਰਿਤ [3]ਤੁਲਨਾ ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦੋ ਵਾਰ ਆਇਆ ਹੈ [4]ਸਮੂਹ

ੴ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਕਬਿਤ : ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਤੋਹਿ,
ਦਇਯਾ ਨਿਧ ਮਇਯਾ ਧਾਰ ਬਿਨੋਂ ਸੁਨ ਲੀਜੀਏ ।
ਦੂਖਣ ਨਿਵਾਰ ਦੂਰ ਭੂਖਣ ਸੁਧਾਰ ਤੀਰ,
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੈ ਕਟਾਛ ਮੋ ਸਬੁੱਧ ਬੁੱਧ ਦੀਜੀਏ ।
ਮੰਗਲ ਸੁਧਾਰ ਕੈ ਅਮੰਗਲ ਨਿਵਾਰ ਸਭ,
ਦੱਛਨ ਹਮਾਰੇ ਹੋ ਪ੍ਰਤੱਛ ਰੱਛ ਕੀਜੀਏ ।
ਸਾਹਿਬ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੂ ਕੈ ਰਾਜ ਸਾਜ ਹੇਤ,
ਅਨਭੈ ਅਪਾਰ ਕਰਤਾਰ ਬਖਸੀਜੀਏ ।੧।

ਸਵੈਯਾ : ਰਾਜ ਸਿੰਘਾਸਨ ਕਾਜ ਸਿਰੀ ਗੁਰ ਸਾਜ ਸਮਾਜੁ ਅਨੰਤ ਅਪਾਰੇ ।
ਆਂਨ ਇਕੱਤ੍ਰ ਕੀਓ ਇਕ ਠੌਰ ਸਿਰੀ ਗਢ ਕੁੰਤਲ ਮੱਧ ਭੰਡਾਰੇ ।
ਸੰਗਤ ਕੋਟਨ ਕੋਟ ਜੁਰੀ ਨ੍ਰਿਪ ਸਿੱਧ ਮੁਨੀਸ ਰਿਖੀਸੁਰ ਸਾਰੇ ।
ਗੰਧ੍ਰਬ ਕਿੰਨਰ[1] ਜਛ ਅਪੱਛਰ ਦੇਵ ਅਦੇਵ ਅਕਾਸ ਮਝਾਰੇ ।੨।

ਸਵੈਯਾ : ਆਦ ਅਕਾਲ ਕੀਆ ਇਸ ਤੇ ਸਿਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘੁ ਜਿਯੁ ਭੂੰਮ ਪੈ ਆਇਯਾ ।
ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਸਮੂਹਿ ਕਥਾ ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ ਮੈਂ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਅਲਾਇਯਾ ।
ਚੌਦਸ ਧਿਯਾਇ ਰਚੇ ਪ੍ਰਿਥਮੈਂ ਕਰ ਪੂਤਨ ਗ੍ਰਿੰਥੁ ਲਿਖਾਇ ਸੁਧਾਇਆ ।
ਨੌ ਅਵਤਾਰ ਕਥਾ ਸੰਗ ਏਕ ਵਿਚਾਹਤ ਹੈ ਰਚ ਮੇਲੁ ਮਿਲਾਇਯਾ ।੩।

ਦੋਹਰਾ : ਬੈਠ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸ ਗਢ ਅਟਲ ਦੀਵਾਂਨੁ ਲਗਾਇ ।
ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਹਿਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਲਏ ਰਮਦਾਸ ਬੁਲਾਇ ।੪।

ਦੋਹਰਾ : ਰਾਂਮ ਕਵਰੁ ਰਮਦਾਸੁ ਜਬ ਆਇਆ ਸ੍ਰਿੀ ਗੁਰ ਪਾਸ ।
ਧ੍ਰਾਇਯਾ ਨਾਂਮੁ ਗਰਬਖਸ ਸਿੰਘੁ ਤਬ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਵਾਸ ।੫।

ਚੌਪਈ : ਘਜ ਕੇਸੁਰੁ ਘਨਸਾਰੁ ਮਿਲਾਇ । ਸਰਬ ਸੁਗੰਧ ਸੀਚ ਸੁਖਦਾਇ ।
ਸੁੱਧ ਮਹੂਰਤ ਲੈ ਦੱਛਨ ਕਰ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਾਲ ਚਢਾਇ ਕਹਿਯਾ ਬਰ ।੬।
ਵਟਲ ਰਾਜੁ ਹੁਵੈ ਕਹੀ ਅਸੀਸ । ਹੋਹੁ ਏਕ ਤੇ ਕੋਟ ਇਕੀਸ ।
ਸਿਰੋਪਾਉ ਅਸ ਭੇਟ ਚਢਾਇ । ਸਭਾ ਬੀਚ ਬੈਠਾ ਪੁਨ ਆਇ ।੭।
ਗੈਨ ਦੇਵਤਨ ਫੂਲ ਬਸਾਏ । ਜੈ ਜੈ ਸਬਦ ਸਰਬ ਸੁਰਗਾਏ ।
ਦੈ ਦਰਸੁਨੁ ਗੁਰ ਹੋਇ ਦਿਆਲੁ । ਨਿਜ ਸੰਗਤ ਸਭ ਕਰੀ ਨਿਹਾਲ ।੮।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਰਾਜ ਸਮਾਜੁ । ਪਾ ਕੀਨੇਂ ਜਗ ਅਪਾਰ ।
ਧਰਮੁ ਚਲਾਇਆ ਜਗਤ ਮੈ ਹਰੇ ਭੂੰਮ ਕੇ ਭਾਰ ।੯।

---

[1] ਕਿੰਨਰ

ਚੌਪਈ : ਕੇਤਕ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਬ ਗਏ । ਭੀਮ ਚੰਦ ਭੂਪਤ ਰਿਸ ਭਏ ।
ਕਰੇ ਸਪਰਧਾ ਗੁਰ ਕੈ ਸਾਥ । ਚਾਹੇ ਮੂਰਖ ਰਿਸਵਤ ਆਥ । ੧੦ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤਬ ਕਰ ਦੂਰ ਅੰਦੇਸਾ । ਗਏ ਛਾਡ ਵਹੁ ਠੌਰ ਕਲੇਸਾ ।
ਸ੍ਰੀ ਪਾਂਵਟੇ ਕੀਆ ਨਿਵਾਸੁ । ਕੂਲ ਕਲਿੰਦ੍ਰੀ ਕੀਆ ਬਿਲਾਸੁ । ੧੧ ।
ਅਨਕ ਭਾਂਤ ਤਿੰਹਿ ਖੇਡ ਸਿਕਾਰ । ਮਾਰੇ ਕੇਹਰ ਰੋਝ ਭੰਖਾਰ ।
ਰੀਛ ਬਿਯਾਘਰ ਬਹੁਤੁ ਬਿਦਾਰੇ । ਫਤੇ ਸਾਹ ਤਬ ਕੋਪ ਸਿਧਾਰੇ । ੧੨ ।
ਬਾਈਧਾਰ ਕੈ ਲੈ ਨ੍ਰਿਪ ਸੰਗੁ । ਕੀਓ ਆਇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੋ ਜੰਗੁ ।
ਤਬ ਗੁਰ ਵਾਇ ਦੁੰਦਭੀ ਚੜੇ । ਭੂੰਮ ਭੰਗਾਣੀ ਸਨਮੁਖ ਲੜੇ । ੧੩ ।
ਐਸਾ ਜੰਗੁ ਮਚਿਯੋਂ ਤਿੰਹਿ ਠੌਰੇ। ਭੂਤ ਪਿਸਾਚ ਦਸੋ ਦਿਸ ਦੌਰੇ।
ਸੁਨਿਯੋ ਜੰਗੁ ਨਵਖੰਜ ਮਝਾਰੀ। ਜਗੋ ਉਮਾਂਪਤ ਛੁਟੀ ਤਾਰੀ। ੧੪।
ਹਨੇਂ ਜੀਤ ਜੋਧੇ ਰਣ ਐਸੇ । ਭਾਰਥ ਮੋਂ ਪਾਰਥ ਨ੍ਰਿਪ ਜੈਸੇ ।
ਫਤੇ ਸਾਹ ਤਜ ਖੇਤੁ ਪਲਾਂਨਾ । ਬਹੁਰ ਜਿਤੀ ਗੁਰ ਵਾਇ ਨਿਸਾਂਨਾਂ । ੧੫।

ਦੋਹਰਾ : ਬਾਂਧਿਯਾ ਆਇ ਅਨੰਦਪੁਰੁ ਰਾਜ ਘਲੂਰਾਂਹਿ ਬੀਚ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪੁ ਲਖ ਭਏ ਭੂਪ ਸਭ ਨੀਚ । ੧੬ ।

ਦੋਹਰਾ : ਉਤਪਤ ਭਏ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਘਰ ਸੁਤ ਚਾਰ ।
ਜੈਸੇ ਦਸਰਥ ਕੈ ਜਏ ਚਾਰੋ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ । ੧੭ ।

ਚੌਪਈ : ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੂ ਕੇ ਧਾਂਮਾਂ । ਭਏ ਤੀਨ ਸੁਤ ਮਹਾਂ ਭਿਰਾਂਮਾ ।
ਫਤੇ ਸਿੰਘੁ ਸ੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਜੁਝਾਰ । ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘੁ ਬਲੀ ਅਪਾਰ । ੧੮ ।
ਦੂਜੀ ਮਾਤਾ ਸੁੰਦ੍ਰ ਸਰੂਪਾ । ਤਾਂ ਕੈ ਗ੍ਰਿਹਿ ਭਇਯੋ ਪੂਤੁ ਅਨੂਪਾ ।
ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘੁ ਤਾਂ ਕੋ ਠਾਂਮਾ । ਜਾ ਸਰੂਪ ਲਖ ਲਾਜੈ ਕਾਂਮਾ । ੧੯ ।

ਦੋਹਰਾ : ਮਹਿਲੁ ਤੀਸਰਾ ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵੀ ਨਾਂਮੁ ।
ਤਾਂ ਕਾ ਸੁਤੁ ਸ੍ਰੀ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜੇ ਗੁਰੁ ਅਭਰਾਂਮੁ । ੨੦ ।

ਚੌਪਈ : ਏਕ ਸਮੈਂ ਗੁਰ ਠੌਰ ਇਕੰਤ । ਕੀਓ ਬੈਠ ਨਿਜ ਮਤ ਸੋਂ ਮੰਤ ।
ਸ੍ਰੀ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਣ ਹੇਤ ਬੋਲ ਲਏ ਦਿਜ ਗਿਯਾਂਨਨ ਕੇਤ । ੨੧ ।
ਚਾਰੋਂ ਬੇਦ ਪਾਠੁ ਜਿੰਹਿ ਕੀਨੇ । ਨੌ ਖਟ ਦਸ ਠਾਰਾਂ ਪਰਬੀਂਨੇਂ ।
ਐਸੇ ਦਿਜ ਗੁਰ ਸੰਗ ਲਵਾਇ । ਦ੍ਰਿਗ ਦੇਵੀ ਗਿਰਿ ਚਲਿਯੋ ਸਿਧਾਇ । ੨੨ ।
ਕਈ ਲਾਖ ਮਣ ਘਰਤੁ ਮੰਗਾਇਯਾ । ਜੌਂ ਤਿਲ ਮੇਵਾ ਅਮਿਤ ਮਿਲਾਇਯਾ।
ਲੋਚਨਦੇਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਯਾ। ਸ੍ਰੀ ਭਵਾਂਨੀ ਦਰਸੁਨੁ ਦਇਯਾ । ੨੩ ।
ਉਸਤਤ ਕਹਿ ਗੁਰ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ। ਪੁਨ ਬੋਲੀ ਮੁਖ ਸਿਰੀ ਭਵਾਂਨੀ ।
ਤੂੰ ਅਵਤਾਰੁ ਕਲਾ ਕਰਤਾਰ । ਮੈ ਚੇਰੀ ਜਾ ਕੈ ਦਰਬਾਰ । ੨੪ ।
ਮੋਹਿ ਪ੍ਰਤਾਪੁ ਬਢਾਂਵਣ ਹੇਤ । ਤੂੰ ਆਇਯਾ ਚਲ ਮੋਹਿਨ ਕੇਤ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਮੁਖ ਏਹੁ ਅਲਾਈ। ਮਨ ਬਾਛਤ ਬਰ ਦੀਜੈ ਮਾਈ। ੨੫।
ਸਜੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥੁ ਅਪਾਰੁ । ਤੁਰਕ ਮਾਰ ਡਾਰੋਂ ਨਿਧ ਖਾਰ ।
ਹੇਤ ਖਾਂਣ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜ । ਉਦੇ ਅਸਤ ਲੋ ਬਖਸੋਂ ਰਾਜ । ੨੬ ।

ਨਵ ਖੰਡ ਰਾਜੁ ਅਖੰਡ ਕਮਾਵੈ । ਧਰਮ ਕਰਮ ਜਗ ਮੈ ਪ੍ਰਗਟਾਵੈ ।
ਤਥਾ ਹੋਇ ਬਰੁ ਕਹਿਯੋ ਭਵਾਂਨੀ । ਜੋ ਤੁਮ ਕਹੀ ਸਰਬ ਮੈਂ ਮਾਂਨੀ । ੨੭ ।
ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪਰਣਾਮੁ ਅਲਾਇ । ਕੁੰਤਲਕੋਟ ਬਸੇ ਘਰ ਆਇ[1] ।
ਕੋਟ ਜਿਰੋਰੁਹਿ ਬੈਠ ਮੁਰਾਰ । ਸਾਜਿਯਾ ਖਾਲਸਾ ਅਪਰ ਅਪਾਰ । ੨੮ ।
ਚਿਕਰਕੋਟ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਂਨੁ । ਬੈਠਾ ਲਾਇ ਅਟੱਲ ਦੀਵਾਨੁ ।
ਸਾਜ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥੁ ਅਨੂਪੁ । ਆਪ ਸਮਾਂਨ ਸਵਾਰ ਸਰੂਪ । ੨੯ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਏ ਕਹੀ । ਸੱਤਿ ਪ੍ਰਤੀਤ ਮਾਨੀਓਂ ਸਹੀ ।
ਸ੍ਰੀ ਖਾਲਸਾ ਮੋਹਿ ਸਮਾਲ । ਯਾਂ ਮੈ ਭੇਦੁ ਨ ਰੰਚਕ ਆਂਨ । ੩੦ ।
ਸੰਤ ਖਾਲਸੇ ਕਾ ਪਰਤਾਪੁ । ਕਹਿ ਨ ਸਕੋਂ ਮੈਂ ਨਿਜ ਮੁਖ ਆਪੁ ।
ਮਨ ਬਾਂਣੀ ਤੇ ਪਰੇ ਜੁ ਹੋਈ । ਸ੍ਰੀ ਖਾਲਸਾ ਜਾਂਨੋਂ ਸੋਈ । ੩੧ ।

ਹਰਾ : ਖਲਕ ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਸਗਲ ਭਵਨ ਚਤੁਰ ਦਸ ਮਾਂਹਿ ।
ਖਲਕ ਦੁਖਾਵੈ ਜੋ ਕੋਈ ਹਨੈਂ ਖਾਲਸਾ ਤਾਂਹਿ । ੩੨ ।

ਪਈ : ਐਸੇ ਕਹਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਗਵਾਂਨ । ਸਾਜ ਦਮਦਮਾਂ ਨੌਂ ਨੀਸਾਂਨ ।
ਤਾਂ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ । ਸਭ ਸੰਗਤ ਕੋਂ ਦਰਸਨ ਦਏ । ੩੩ ।
ਦਰਸੁ ਹੇਰ ਸੰਗਤ ਸੁਖ ਪਾਏ । ਮਨ ਬਾਛਤ ਫਲ ਪਾਇ ਅਘਾਏ ।
ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕਵਿ ਕਹਿਯਾ ਪੁਕਾਰ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦਸਵੈਂ ਅਵਤਾਰ । ੩੪ ।
ਅਪਨੀਂ ਭਗਤ ਦਾਂਨੁ ਪ੍ਰਭ ਦੀਜੈ । ਭਵ ਨਿਧ ਆਪ ਤਾਰ ਮਮ ਲੀਜੈ ।
ਹੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰਾਇ । ਸਰਬ ਠੌਰ ਮਮ ਹੋਹੁ ਸਹਾਇ । ੩੫ ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਰਤਾ ਤਟ ਪੱਛਮ ਦਿਸਾ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕਵਿ ਗ੍ਰਾਂਮੁ ।
ਵਿਆਸ ਗੰਗ ਤੇ ਕੋਸ ਤ੍ਰੈ ਸੱਠੀਆਰਾ ਤਹਿ ਨਾਂਮੁ । ੩੬ ।

ਚੌਪਈ : ਰਚਿਆ ਗ੍ਰਿੰਥੁ ਪੁਰੀ ਪਟਆਰੇ । ਕਰਮ ਸਿੰਘੁ 'ਜਿਂਹ ਨਿਰਪੁ'[2] ਉਦਾਰੇ[3] ।
ਹੈ ਪਰਬੀਨ ਭੂਪੁ ਸੁਰ ਗਿਆਂਨਾ । ਰਾਜ ਨੀਤ ਮੋਂ ਨਿਪੁਨ ਮਹਾਂਨਾ । ੩੭ ।

ਦੋਹਰਾ : ਲਿਖਿਯਾ ਕਵੀਸੁਰਿ ਜਥਾ ਮਤ ਗੁਰ ਜਸ ਗ੍ਰਿੰਥੁ ਉਚਾਰਿ ।
ਕਵਿ ਕੋਵਿਦ ਜਿਂਹਿ ਚੂਕ ਹੁਇ ਸੋ ਤੁਮ ਲੇਹੁ ਸੁਧਾਰਿ । ੩੮ ।

ਦੋਹਰਾ : ਕ੍ਰਿਸਨ ਪੱਖ ਤਿਥ ਤ੍ਰੋਦਸੀ ਵਦੀ ਵਿਸਾਖੁ ਸੰਜੋਗ ।
ਨਿਛੱਤ੍ਰ ਰੇਵਤੀ ਮੀਨ ਸਸ ਦਿਨ ਮੰਗਲ ਸਿੱਧ ਜੋਗ । ੩੯ ।

ਦੋਹਰਾ : ਸਵਾ ਨੌਂ ਘੜੀ ਉਦੇ ਦਿਨ ਪੰਦ੍ਰਾਂ ਕੇ ਮੱਧਿਯਾਂਨੁ ।
ਕਰਕ ਲਗਨ ਮੈ ਗ੍ਰਿੰਥੁ ਇਹਿ ਭਇਯਾ ਸਪੂਰੁਨੁ ਮਾਂਨ । ੪੦ ।

ਦੋਹਰਾ : ਠਾਰਾਂ ਸੈ ਏਕਾਂਨਵੈਂ ਸਾਲ ਬਿੱਕ੍ਰਮ ਬ੍ਰਿਖ ਰਾਸੁ ।
ਕੀਆ ਸਪੂਰਣ ਗ੍ਰਿੰਥੁ ਕਵਿ ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਪਰਗਾਸੁ । ੪੧ ।

ਚੌਪਈ : ਮਾਸ ਵਿਸਾਖ ਬਿਸੰਤ ਬਹਾਰ । ਉਤਪਤ ਭਇਯਾ ਗ੍ਰਿੰਥੁ ਸੰਸਾਰ ।
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਾਜ ਸੁ ਅਪਰ ਅਪਾਰਾ । ਸਹਿਸਾ ਨਨੁ ਨਂਹਿ ਪਾਵਤ ਪਾਰਾ । ੪੨ ।

---

[1]ਆਇਆ [2]ਨ੍ਰਿਪੁ ਜਾਂਹਿ [3]ਮਝਾਰੇ

ਜੋ ਨਰ ਪਢੈ ਸੁਨੈਂ ਚਿਤ ਲਾਇ । ਨਾਨਕ ਸਾਹੁ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰਾਇ ।
ਛਿਨਕ ਮਾਂਹਿ ਗੁਰੁ ਹੋਇ ਦਿਆਲ । ਹਰੈ ਸਰਬ ਸੰਕਟ ਤਤਕਾਲ । ੪੩।
ਮਨ ਬਾਛਤ ਫਲ ਪਾਵੈ ਸੋਈ । ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਨਿਤ ਪਢੇ ਜੂ ਕੋਈ ।
ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਜੋ ਸੁਨੈਂ ਸੁਨਾਵੈ । ਜਮ ਜਾਲੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਬਚਾਵੈ । ੪੪।
ਇਛਾ ਸਰਬ ਸਪੂਰਨੁ ਹੋਵੈ । ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਜੀਤੇ ਜਗ ਦੋਵੈ ।
ਜੈ ਜੈ ਜੈ ਨਾਨਕ ਨਿਰਬਾਂਨ । ਜੈ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਂਨ । ੪੫।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ (ਮਤ ਸ੍ਰੀ) ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਕਵਿ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਿਚਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ ਗ੍ਰਿੰਥ੍ਰ ਸਪੂਰਣ ਮਸਤੁ ਸੁਭ ਮਸਤੂ ਨਾਮ ਦਸਮੋਂ ਹੁਲਾਸ । ੧੦ ।

ਅੰਤਿਕਾ

ਅਰਥਾਵਲੀ

ਅੰ ਹੁਲਾਸ
ੰ—ਓੜਕ, ਆਖਰਕਾਰ
—ਉੱਪਰ ਵਲ
ਰੇ—ਅੱਗੇ
—ਪਾਪ
—ਬਕਰੀ
ਬ—ਦੁਖ, ਕਸ਼ਟ
ਲ—ਇਨਸਾਫ਼
ਕੀ—ਫ਼ਲਾਣੀ
ਤ—ਸਾਥੀ
ਨਾ—ਅਮਾਨਤ
ਢ—ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ, ਸਵਾਰ
ਸ—ਆਗਿਆ
ਸ—ਅੱਗ
ਸਟ—ਵਿਘਨ, ਮੁਸੀਬਤ
ਜੰ, ਅਰ੍ਹੇਘੜ—ਅਵਧੂਤ
ਰੀ—ਉਂਗਲ
ਰ—ਕਪੜੇ, ਆਕਾਸ਼
—ਚੰਦਰਮਾ, ਚੰਦ
ਲ—ਗਿੱਲਾ, ਤਰ
ਵਾਰੀ—ਧਰਮੀ
ਜ—ਸਮੁੰਦ੍ਰ
—ਖੁਸ਼ ਹੋਏ, ਆਨੰਦਿਤ ਹੋਏ
ਤਾ—ਨਦੀ
ਜ—(ਚਰਨ) ਕਮਲ
ਲ—ਪਾਣੀ, ਜਲ
ਰ—ਸਹੁਰਾ
ਕ—ਸੁਧਾਵਾਨ

ਸਾਦਰ—ਆਦਰ ਸਹਿਤ
ਸਾਰਦਾ—ਸ਼ਾਰਦਾ, ਸਰਸਵਤੀ
ਸਾਵਗੀ—ਸੌਗੀ, ਕਿਸ਼ਮਿਸ਼
ਸਾਂਗ—ਨਕਲ, ਸ੍ਵਾਂਗ
ਸਿਕਤਾ—ਰੇਤ, ਬਾਲੂ
ਸਿਯੰਦ—ਰੱਥ
ਸਿਵਕਾ—ਪਾਲਕੀ
ਸੁਤ—ਪੁੱਤਰ
ਸੁਰੇਸ਼—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਸ੍ਵਾਮੀ, ਇੰਦਰ
ਸੁਲਪ—ਅਲਪ, ਬਹੁਤ ਘੱਟ
ਸੁਵਾਂਨ—ਕੁੱਤਾ
ਸੂਹਣ—ਬੁਹਾਰੀ
ਸੂਕਰ—ਸੂਰ
ਸੂਚੀ—ਸੂਈ
ਸੂਛਮ—ਤੁੱਛ, ਹਲਕਾ, ਸੂਖਮ
ਸੇਸੁ—ਸੇਸ਼ਨਾਗ
ਸੇਲੀ—ਰੇਸ਼ਮੀ ਡੋਰੀ
ਸੇਵਤ—ਸੇਵਾ, ਖਿਦਮਤ
ਸੌਣ—ਸ਼ਗਨ
ਸੰਭ—ਸ਼ਿਵ ਜੀ
ਸ੍ਰੁਤਾ—ਨਦੀ
ਸ੍ਰੁਤ—ਸੁਰਤੀ, ਬੁੱਧੀ
੍ਹਕਾਰ—ਪੁਕਾਰ, ਸੱਦ
ਹਣੇ—ਮਾਰੇ
ਹਰੇ—ਨਿਵਿਰਤ ਕਰਨਾ, ਦੂਰ ਕਰਨਾ
ਹਾਕ—ਹਕ
ਹਿੰਦਾਂਨ—ਹਿੰਦੂ
ਹਿਰਸ—ਲਾਲਚ

ਹੀਰਣ—ਹੀਰੇ
ਹੁਜਰੀ—ਕੋਠੜੀ, ਉਪਾਸਨਾ ਦਾ ਕਮਰਾ
ਹੇਰੀ—ਦੇਖੀ
ਹੇਰਿਯੋ—ਵੇਖਿਆ
ਕੱਸਬ—ਕੰਮ, ਕਿੱਤਾ
ਕਸਾਬ—ਕਸਾਈ
ਕਦਾਂਚ—ਬਿਲਕੁਲ
ਕਨਕਾ—ਕੁਣਕਾ, ਕੜਾਹ
ਕਰ—ਹੱਥ
ਕਰੁਣਾ—ਕ੍ਰਿਪਾ, ਦਯਾ
ਕਲਕਲਾਟ—ਕੁਰਲਾਹਟ
ਕਾਜੇਸ—ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਕਾਜ਼ੀ
ਕਾਦ—ਅੱਕ
ਕਾਂਨਨ—ਜੰਗਲ, ਵਣ
ਕਾਫ਼ਰੂ—ਜ਼ਾਲਮ
ਕਿਲਾਲ—ਜਲ
ਕੀਚ—ਚਿੱਕੜ, ਗਾਰਾ
ਕੇਹਰ—ਸ਼ੇਰ
ਕੁਣਕਾ—ਕੜਾਹ
ਕੁੰਕਮ—ਕੇਸਰ
ਕੂਣ—ਕੋਣ, ਕਿਨਾਰਾ
ਕੋਟ—ਕਰੋੜਾਂ
ਕੌਂਸ—ਖੜਾਊਂ
ਕੁਬੰਰਾ—ਕੰਬਲ, ਊਂਨੀ ਦੁਸ਼ਾਲੇ
ਕ੍ਰਾਲ—ਭਿਅੰਕਰ
ਖਗੇਸਪਤੀ—ਵਿਸ਼ਣੂੰ
ਖਲਹਨ—ਦੁਸ਼ਟ
ਖਲਹਲ—ਘਬਰਾਹਟ
ਖੁਣਸਾਇ ਕੈ—ਕ੍ਰੋਧਿਤ ਹੋ ਕੇ, ਖਿਝ ਕੇ
ਖੰਭਨਿ—ਥੰਮ
ਗਹੁਰ—ਦੇਰੀ
ਗਜਰਾਜਵਤੀ—ਰਾਵੀ ਨਦੀ
ਗਣ—ਨੌਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ 'ਗਣ' ਸੰਗਯਾ
ਗੀਦੀ—ਡਰਪੋਕ

ਗੈਨ—ਗਗਨ, ਆਕਾਸ਼
ਗੌਰੀ—ਪਾਰਵਤੀ
ਗੰਗ—ਗੰਗਾ
ਗ੍ਰੀਵ—ਗਰਦਨ
ਘਰੀ—ਘੜੀ
ਘੰਧਾਰ—ਕੰਧਾਰ
ਚਤੁਰਾਨਨ—ਚਾਰ ਮੁਖ ਵਾਲਾ, ਬ੍ਰਹਮਾ
ਚਸ਼ਮ—ਅੱਖ, ਨਜ਼ਰ
ਚਾਪਤ—ਮੁੱਠੀ ਚਾਪੀ ਕਰਨਾ
ਚਿਹਲ—ਚਾਲੀ, 40
ਚੀਰ—ਬਸਤ੍ਰ, ਕਪੜੇ
ਚੇਰੇ—ਚੇਲੇ
ਚੰਮੂ—ਫੌਜ, ਸੈਨਾ
ਛਿਤ—ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਧਰਤੀ
ਛੀਰ ਨਿਧੀ—ਛੀਰ ਸਾਗਰ ਜਿੱਥੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ
ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਕਲਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ
ਜਾਗਾ—ਜਗਾਹ, ਥਾਂ
ਜਾਬ—ਜ਼ਬਾਨ
ਜਾਰਨ—ਜਾਲਣਾ, ਸਾੜਨਾ
ਜੁਗ—ਦੋ
ਜੁਨਾਂਨ—ਯੂਨਾਨ
ਜੁਰ੍ਹੇ—ਨਰ ਬਾਜ਼
ਜੁਰੀ—ਜੁੜੀ
ਜੇਵਰੀ—ਰੱਸੀ (ਫਾਂਸੀ ਦੀ)
ਜੰਗਮ—ਜੋਗੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਫਿਰਕਾ
ਜੰਨੂੰ—ਜੰਤੂ
ਝਾਰ—ਝਾੜ ਕੇ
ਝੁਝਾਇ—ਝੰਜੋੜਨਾ
ਡਸਾਇਓ—(ਪਲੰਘ) ਵਿਛਵਾਇਆ
ਡੂਢੀ—ਡਿਓਢੀ
ਤਹਿਤੀਕ—ਸਚਾਈ, ਯਥਾਰਥਤਾ
ਤਕਸੀਰ—ਅਪਰਾਧ, ਕਸੂਰ
ਤਜ/ਤਜੀ—ਛਡਣਾ

ਪ/ਤਦਪਿ—ਤਾਂ ਵੀ, ਫਿਰ ਵੀ
ਕ— ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ
ਪਾਹੁ—ਤੜਫਾਹ
—ਤੁਹਾਡੇ
ਗਾ—ਪੁੱਤਰ
ਸੁ—ਦੇਸ਼
ਮਸ—ਗੁਸਾ, ਕ੍ਰੋਧ
ਮਰ—ਅੰਧੇਰਾ, ਅੰਧਕਾਰ
ਛਨ—ਤੀਖਣ, ਤੇਜ਼
ਰ—ਪਾਸ, ਕੋਲ
ਸ਼ਨੰ—ਤੁਲਾਈ
ਰਣ—ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬੰਦਨਵਾਰ
ਤ੍ਰਿਹਵਾਲ—ਘਿਉ, ਆਟਾ ਅਤੇ ਖੰਡ-ਤਿੰਨਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸਮਾਨ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸਾਦਿ
ਤ੍ਰਿਪੁਰਾਰਿ/ਤ੍ਰਿਪੁਰਾਰੀ—ਸ਼ਿਵ
ਤੰਈਦਾਨ—ਤਹਿਰਾਨ
ਦਮਰਾ—ਦਮੜਾ, ਰੁਪਿਆ
ਦਵਰ—ਦੌੜ ਕੇ
ਦਵਾਲ—ਦੀਵਾਰ
ਦਾਵਨ/ਦਾਯ—ਦਾਈਆਂ ਨੇ
ਦਾਰਾ—ਤਾਕਤਵਰ
ਦਿਉਸ—ਦਿਵਸ, ਦਿਨ
ਦਿਸ—ਦਿਸ਼ਾ
ਦਿਗੰਬਰੁ—ਨਾਂਗੇ, ਨੰਗਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ
ਦੀਰਘ—ਲੰਮਾ
ਦ੍ਰੁਮ/ਦ੍ਰੁਮ—ਦਰਖ਼ਤ, ਬ੍ਰਿਛ
ਦੁਲਰਾਇਯੋ—ਦੁਲਾਰਿਆ, ਲਾਡ ਨਾਲ ਖਿਡਾਇਆ
ਦੋਜਕੁ—ਨਰਕੋਂ
ਦ੍ਰੋਗ—ਝੂਠ, ਮਿਥਿਆ
ਧਰ—ਧਰਤੀ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ
ਧਵਲ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਚੁਕਣ ਵਾਲਾ ਚਿੱਟਾ ਬਲਦ

ਧੀਰ—ਧੀਰਜ
ਧੇਨ—ਗਾਂ, ਗਊ
ਨਖੀ—ਨੌਂਹਾਂ ਵਾਲਾ ਸ਼ੇਰ
ਨਗ—ਨਗੀਨਾ
ਨਦ—ਸ਼ੋਰ, ਆਵਾਜ਼
ਨਫ਼ਸ—ਵਾਸਨਾ, ਇੱਛਾ
ਨਭ—ਆਕਾਸ਼
ਨਰਪਤ/ਨਰਪਤਿ—ਰਾਜਾ
ਨਾਖ—ਉਲੰਘ ਕੇ, ਲੰਘ ਕੇ
ਨਾਜ—ਅਨਾਜ
ਨਿਆਜ—ਭੇਟਾ, ਅਰਪਿਤ ਵਸਤੂ
ਨਿਸਾ—ਰਾਤ
ਨਿਸਾਚਰ—ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ, ਰਾਖਸ਼
ਨਿਹਾਰ—ਵੇਖ ਕੇ
ਨਿਕਾਰ—ਨਿਕਾਲ, ਘਰੋਂ ਕਢ ਦੇਣੇ
ਨਿਧ/ਨਿਧਿ—ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ
ਨਿਵਾਜ—ਨਮਾਜ਼
ਨੁਖਾ—ਨੂੰਹ
ਨੇਗੀ—ਸਰਦਾਰ, ਮੁਖੀਏ ਜਾਂ ਲਾਗੀ
ਨੈਕ—ਥੋੜ੍ਹਾ, ਬਿਲਕੁਲ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿੰਨੀ
ਨੌਕਾ—ਬੇੜੀ
ਨੌਬਤ—ਵੱਡਾ ਨਗਾਰਾ
ਪਆਨਾਂ—ਗਮਨ ਕਰਨਾ, ਜਾਣਾ
ਪਖਾਰ—(ਪਾਣੀ ਨਾਲ) ਧੋਣਾ
ਪਠਿਯੋ—ਭੇਜਿਆ
ਪਤ—ਪਤੀ
ਪਟੰਬਰ—ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤ੍ਰ
ਪਦਾਤ—ਪੈਦਲ
ਪਵਰ—ਡਿਓੜੀ (ਤੇ ਆ ਕੇ ਕੁਰਲਾਂਦੇ ਹਨ)
ਪਾਇ—ਪੈਰ
ਪਾਹਿ—ਪਾਵੈ

ਪਾਦ-ਕੰਜ—ਚਰਨ ਕਮਲ
ਪਿਆਲੁ/ਪਿਆਲ—ਪਾਤਾਲ
ਪਿਖੇ—ਵੇਖੇ
ਪੀਰਾ—ਪੀੜਾ, ਦੁਖ
ਪੁਹਿਮੀ—ਧਰਤੀ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ
ਪੁਨੰ—ਫੇਰ
ਪੂਰ—ਭਰ ਕੇ
ਪੈਆਲੁ—ਪਾਤਾਲ
ਪੋਟ—ਪੰਡ, ਗੱਠੜੀ
ਪੌਢ/ਪਉਢ—ਲੇਟਣਾ, ਪਸਰਨਾ
ਪੰਕ—ਚਿੱਕੜ
ਪ੍ਰਹਰੋ—ਦੂਰ ਕਰਨਾ, ਤਿਆਗਣਾ
ਪ੍ਰਵਾਲਾ—ਮੂੰਗਾ
ਪ੍ਰਾਤ—ਸਵੇਰੇ
ਪ੍ਰਿਤਮਾ—ਮੂਰਤੀ
ਫਦੁਲੁ/ਫਜਲ—ਮਿਹਰਬਾਨੀ
ਫਾਰ—ਫਾੜ, ਪਾੜਨਾ
ਫੰਧਨ—ਫੰਧਾ
ਫ੍ਰਜੰਦ—ਪੁੱਤਰ
ਬਹਿਰ ਤਵੀਲ—ਤਵੀਲ ਛੰਦ ਦੀ ਬਹਰ (ਚਾਲ)
ਬਘੂਲੇ/ਬਘੂਰੇ—ਵਾਉ ਵਰੋਲੇ
ਬਧਰੁ—ਡੋਰਾ, ਬਹਿਰਾ, ਬਧਿਰ
ਬਰ—ਵਰ
ਬਲੇਲ—ਧੁਨਿ, ਸ਼ਬਦ
ਬਲੰਦ—ਬਲੰਦ, ਉਚੇ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ
ਬਾਸਰ—ਦਿਨ
ਬਾਜ—ਘੋੜਾ
ਬਾਜਸਾਲਾ—ਅਸਤਬਲ
ਬਾਦ—ਝਗੜਾ
ਬਾਰਧ—ਸਮੁੰਦਰ
ਬਿਸਾਲ—ਵਿਸ਼ਾਲ, ਬਹੁਤ
ਬਿਖਾਧ/ਬਿਖਾਦ—ਝਗੜਾ, ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ
ਬਿਦਾਈਆਂ—ਬੁਰਾਈਆਂ
ਬਿਧ—ਵਿਧਾਤਾ, ਪਰਮਾਤਮਾ
ਬਿਰੰਚ—ਬ੍ਰਹਮਾ
ਬਿਬ—ਦੋਵੇਂ
ਬਿਲੰਬ—ਦੇਰੀ, ਢਿੱਲ
ਬਿੰਜਨ—ਭੋਜਨ
ਬਿੜਾਲ—ਬਿੱਲਾ
ਬੁਹਾਰੀ—ਬਹੁਕਰ, ਝਾੜੂ
ਬੇਗ—ਵੇਗ, ਤੇਜ਼ੀ, ਜਲਦੀ
ਬੇਦਨ—ਵੇਦਨ, ਦੁਖ
ਬ੍ਰਿਖ—ਬੈਲ, ਬਲਦ
ਬ੍ਰਿਤੀ—ਸੁਰਤੀ, ਧਿਆਨ
ਬ੍ਰਿਧ—ਵਿਰਦ, ਮਰਯਾਦਾ
ਬ੍ਰ—ਵਰ, ਵਰਦਾਨ
ਭਤਾਰਾ—ਪਤੀ, ਵਰ
ਭਰਾਤਾ—ਭਾਈ
ਭਵਾਂਨ—ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ
ਭਾਖਤ—ਭਾਖਿਆ, ਕਹਿਣਾ
ਭਿਸਤ—ਸਵਰਗ
ਭਿਖੰ—ਭਿਖਿਆ, ਮੰਗਣਾ
ਭੀਰ—ਭੀੜਾ, ਸੰਕਟ
ਭੌਨ—ਘਰ, ਨਿਵਾਸ
ਮਸਕਤ—ਮਿਹਨਤ, ਘਾਲਣਾ
ਮਸਾਇਕਾ—ਸ਼ੇਖ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ, ਸਾਧੂ
ਮਕਰਾਨ—ਇਰਾਨ ਦਾ ਇਕ ਇਲਾਕਾ
ਮੱਜਨ—ਇਸ਼ਨਾਨ
ਮਜਾਰੀ—ਬਿੱਲੀ
ਮਢੀ—ਮੜੀ, ਸਮਾਧ
ਮਦਨ—ਕਾਮਦੇਵ
ਮ੍ਰਿਤਕਾ—ਮਿੱਟੀ
ਮੁਕਤਾ—ਮੋਤੀ
ਮੁਕਦਮ—ਰਾਜਾ, ਚੌਧਰੀ, ਮੁਖੀਆ
ਮੁਨਾਜਾਦ/ਮੁਨਾਜਾਤ—ਅਰਦਾਸ, ਸਤੋਤ੍ਰ, ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ

...ਾ—ਚੂਹਾ
...—ਗੂੰਗਾ, ਮੂਮ, ਚੂਹਾ
...—ਪਰਬਤ
...ਰੰਗ/ਤ੍ਰਿਦੰਗ—ਲੰਮੇ ਆਕਾਰ ਦੀ
ਢੋਲਕ
...ਸਾਤਾਲ—ਇਕ ਪਤਾਲ ਲੋਕ
...ਸਾਦ—ਰਸ ਆਦਿ
...ਜਤ—ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ
...ਰਿਸਟ—ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ
...ਰੂਰੇ ਚੰਗਾ ਲਗੇ
...ਰੰਰ—ਰੋੜ, ਕੰਕਰ
...ਰੰਭ—ਇਕ ਦੈਂਤ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੁਰਗਾ ਨੇ
ਮਾਰਿਆ ਸੀ
ਲਛ/ਲੱਛ ਲਛਮੀ, ਮਾਇਆ
ਲਲਾਈ—ਲਾਈ, ਲਾਲਪਨ
ਲਾਨਤੀ ਲਾਹਨਤੀ
ਲੁਕੇਸਰ ਲੋਕ-ਈਸ਼, ਬ੍ਰਹਮਾ
ਲੋਰ—ਲੋੜ
ਲੰਬੋਤਦਰ—ਗਣੇਸ਼
ਵਿਲੋਕ—ਦੇਖਣ
ਦੁਤੀਰਿ ਹੁਲਾਸ
ਉੜ—ਓੜਕ, ਆਖ਼ਰ
ਉਰਦ—ਮਾਂਹ
ਉਰੂ—ਪਟਾਂ ਦੇ
ਅਟਾ—ਚੌਬਾਰਾ, ਅਟਾਰੀ
ਅਟਰ—ਜੋ ਨਾ ਟਲੇ, ਸਥਾਈ
ਅਰਿ—ਵੈਰੀ
ਆਇ ਆਗਿਆ
ਆਰਤ—ਦੁਖ, ਪੀੜ
ਸਤਾਣੀ—ਪੱਕੀ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ
ਸਾਦਰ—ਆਦਰ ਸਹਿਤ
ਸਾਂਮ—ਸ਼ਰਣ
ਸਾਮੁਹੇ—ਸਾਹਮਣੇ
ਸਿਵਕਾ—ਪਾਲਕੀ

ਸੁਤਾ—ਪੁੱਤਰੀ
ਸੁਭੰ—ਉਤਮ
ਸੇਤ—ਸਫ਼ੈਦ
ਹਨੂੰ—ਹਨੂਮਾਨ
ਕਤਾਚ—ਕਦੀ, ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ
ਕਪ—ਬੰਦਰ
ਕਿਲਾਲ—ਜਲ, ਪਾਣੀ
ਕੂਣੰ—ਕੋਣ, ਕਿਨਾਰਾ
ਕੂਲ—ਕੰਢੇ, ਨੇੜੇ
ਕੰਚਨ ਸੋਨਾ, ਸਵਰਣ
ਕ੍ਰੂਰ—ਨਿਰਦਈ, ਕਠੋਰ
ਗਹਿ—ਪਕੜ ਕੇ
ਗਜਾਦ—ਹਾਥੀ ਆਦਿ
ਚਰਨੋਦਕ—ਚਰਨਾਮ੍ਰਿਤ
ਜਢ—ਜੜ, ਮੂਰਖ
ਜਾਂਮ—ਪਹਿਰ
—ਝਾੜੂ
ਟਰ—ਦੂਰ
ਡਢੀ—ਡਿਉਢੀ
ਤਾਸ—ਉਸ ਨੂੰ
ਤਾਮਸ—ਕ੍ਰੋਧ, ਗੁੱਸਾ
ਤੀਛਨ—ਤਿਖਾ, ਤੇਜ਼, ਤੀਖਣ
ਦਾਮ—ਰੱਸੀ
ਦਾਰਾ—ਇਸਤ੍ਰੀ
ਦ੍ਵਾਲ—ਦੀਵਾਰ
ਨਭ—ਆਕਾਸ਼
ਨਵਾਲ—ਨੁਹਾ ਕੇ
ਪਤ—ਪਤੀ
ਪਵਤ—ਡਿਉੜੀ, ਦਵਾਰ
ਪੂਰ—ਭਰ ਕੇ
ਪੌਰ—ਪੌੜ, ਡਿਉੜੀ
ਬਰ—ਚੰਗੀ
ਬਾਘ—ਸ਼ੇਰ
ਬਾਜਸਾਲਾ—ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਤਬੇਲਾ

ਬਾਦ—ਝਗੜਾ
ਬਾਪੀ—ਬਾਉਲੀ
ਬਾਰ—ਜਲ
ਬਿੰਜਨ—ਭੋਜਨ
ਬ੍ਰਿਕੁ—ਬਘਿਆੜ
ਬੇਰੇ—ਵੇਲੇ, ਸਮੇਂ
ਭਣੇ—ਕਹੇ
ਭਿਖੰ—ਭਿਖਿਆ
ਭੁਜਾ—ਬਾਂਹ
ਮਨੂਰੇਂ—ਖਿੰਘਰ
ਮਵਾਸ—ਪਨਾਹ ਲੈਣ ਦੀ ਥਾਂ
ਰਵ—ਸੂਰਜ
ਰਾਰ—ਝਗੜਾ
ਲਟੇਂ—ਮਿਟਣਾ, ਲੋਪ ਹੋਣਾ

ਤ੍ਰਿਤੀਆ ਹੁਲਾਸ

ਉਰੂ—ਪੱਟਾਂ ਤਕ
ਉਭਲ/ਊਭ—ਆਕਾਸ਼, ਉਪਰ ਵਲ
ਅਸਤ—ਅਸਤੀਆਂ, ਹੱਡੀਆਂ
ਅਸਤ੍ਰਕਾਰੀ—ਪਲੱਸਤਰ ਕਰਨ ਦਾ ਗੁਣ
ਅਵਾਸਨ—ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਭਾਵ ਚੌਬਾਰਾ
ਆਉ—ਅਉਧ, ਉਮਰ
ਆਨਿਨ—ਚੇਹਰਾ, ਮੂੰਹ
ਸਬਲ—ਬਲ ਵਾਲਾ
ਸਤਾਬ—ਛੇਤੀ, ਜਲਦੀ
ਸਾਰੰਗ—ਸੋਨਾ
ਸਾਂਵਰੀ—ਸਾਉਲੀ, ਕਾਲੀ
ਸਿੰਦਨ—ਰਥ
ਸਿਵਕਾ—ਪਾਲਕੀ
ਸੀਂਵ—ਸੀਖ
ਸੁਰੰਗ—ਲਾਲ ਰੰਗ
ਸੂਤਰਾ—ਸਹੀ, ਠੀਕ
ਸੂਦਾ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਸੂਧਾ—ਸਿੱਧਾ
ਸੋਧ—ਸੁਧ
ਸੋਮ—ਚੰਦਰਮਾ
ਸਿੰਗਰਫ਼—ਲਾਲ
ਹਤਿਯੋ—ਮਰਿਆ
ਹਾੜ—ਤੋਲ
ਹੀਏ—ਹਿਰਦਾ
ਹੁਤਾਸਨ—ਅਗਨੀ
ਕਸਾਰ—ਪੰਜੀਰੀ
ਕਹੇ—ਟੱਕ
ਕਟਾਸ—ਕੜਾਹਾ
ਕਨਕ—ਸੋਨਾ
ਕਰੀ—ਹਾਥੀ
ਕਲਬੂਤ—ਢਾਂਚੇ
ਕਵਰੇ—ਕੌਰ
ਕਿਰਸ—ਕਮਜ਼ੋਰ
ਕੁਹੀੜ—ਉਹ ਲਕੜ ਜਿਸ ਉਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਭਿਤ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ
ਕੁਲਾਲ—ਘੁਮਿਆਰ
ਕੁਵੰਡ—ਕੋਵੰਡ, ਧਨੁਸ਼
ਕੂਪਾਰ—ਖੂਹ
ਕੋਰ—ਕੋਲ
ਖੁਣਸਾਇ—ਖਿੱਝ ਕੇ
ਖੋੜ/ਖੋੜਸ—ਸੋਲ੍ਹਾਂ
ਖੰਜਨ—ਮਮੋਲਾ
ਗਰ—ਗਲ
ਗਰੀਵ—ਗਰਦਨ
ਗਰੇ—ਗਲੇ
ਗੌਨ—ਆਉਣਾ
ਘਨਸਾਰ—ਕਪੂਰ, ਚੰਦਨ
ਘਾਲ—ਹੰਘਾਲ
ਚਾਵਰਾ—ਚਾਉ ਵਾਲਾ
ਚੇਬ—ਸੇਵਕ
ਚੌਂਤਾ—ਚੌਂਤਰਾ, ਥੜ੍ਹਾ
ਚੋਂਪ—ਖੁਸ਼ੀ

ੀਦਾਰ—ਛੜੀਬਰਦਾਰ, ਚੋਬਦਾਰ
ੀਆ—ਸੱਟੀ
—ਕਟੋਰਾ
—ਠਿਕਾਣਾ, ਟਿਕਾਣਾ
ਾਇ—ਵਢਵਾ ਕੇ
ਤ—ਪੁੱਤਰ
ਰੰਗ—ਘੋੜਾ
ਸੇਰੇ—ਦਸ ਸੇਰ ਦ ਵੱਟੇ
ਹਨੇ—ਸੱਜੇ
ਛੱਨ—ਸਜੇ
ਦ੍ਰਿਗ—ਅੱਖਾਂ, ਨੈਨ
ਦੀਵਾਨ—ਕਚਹਿਰੀ
ਦੂੰਦ/ਦੂੰਦਭ—ਦੋਹਰਾ
ਨਿਆਜ—ਭੇਟਾ
ਨਿਹਾਰ/ਨਿਹਾਰਿਯੋ—ਦੇਖਿਆ
ਨਿਖੰਗ—ਤਰਕਸ਼, ਭੱਥਾ
ਨੁਖਾ—ਵਹੁਟੀ, ਪਤਨੀ
ਨੌਬਤ—ਵੱਡਾ ਨਗਾਰਾ
ਪਖਾਰ—ਧੋਣਾ
ਪਟੰਬਰ—ਰੇਸ਼ਮੀ ਬਸਤਰ
ਪਰਵਾਲ—ਮੂੰਗਾ
ਪਾਂਣ—ਚਮਕ
ਪਾਰ—ਅੰਤ
ਪਿਆਲ—ਪਾਤਾਲ, ਧਰਤੀ, ਜ਼ਮੀਨ
ਪੂਰਾਇ—ਭਰ ਕੇ
ਫਰਦ—ਸੂਚੀ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪਟਵਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਰਕਬਾ ਅਤੇ ਨੰਬਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ
ਫਾਰ—ਪਾੜ ਕੇ
ਬਾਸਣ—ਬਰਤਨ
ਬਾਦ—ਵਾਦ, ਘੱਟ
ਬਾਪੀ—ਪੌੜੀਦਾਰ ਖੂਹ, ਬਾਵਲੀ
ਬਾਮ—ਖੱਬਾ
ਬਿਸਾਲ—ਵੱਡਾ
ਬੁੰਬ—ਪਾਣੀ ਦਾ ਫੁਟ ਕੇ ਨਿਕਲਣਾ, ਉਛਾਲਾ
ਬੂਵਾੜ—ਬੂਆੜ, ਝੂਠੇ ਤਿਲਾਂ ਦੇ ਪੌਦੇ
ਬੈਨ—ਬਚਨ, ਗੱਲਾਂ
ਭਾਲ—ਮੱਥਾ
ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ—ਭਵਾਂ
ਮਇਆ/ਮਾਇਆ—ਕ੍ਰਿਪਾ, ਮਿਹਰ
ਮੱਜਨ—ਇਸ਼ਨਾਨ
ਮਦਮਾਤਾ—ਹੰਕਾਰੀ
ਮੁਰਾਬਾ—ਗੋਂ, ਮੁੰਨੀਆਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਡੰਡੇ
ਮੁਸਦੀ—ਮੁਨਸ਼ੀ
ਮੇਵਰੇ—ਸੇਵਕ, ਭਗਤ
ਰਕੇਬੀ—ਥਾਲੀ
ਰੁਧਰ—ਲਹੂ
ਰੇਖਤਾ—ਚੂਨਾ, ਗਚ, ਸੀਮੰਟ ਦਾ ਬਣਿਆ ਮਸਾਲਾ
ਲਛ—ਲੱਖ
ਲਜਾਸ—ਡੋਰੀ, ਰੱਸੀ ਸਹਿਤ
ਵਣ—ਇਕ ਰੁੱਖ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੀਲੂਾਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ

ਚਤੁਰਥੋ ਹੁਲਾਸ

ਉਜਿਆਰੀ—ਚਿੱਟੀ, ਸਾਫ਼
ਉਜੀਰਣ—ਅਣਪਾਚਾ
ਅਘ—ਪਾਪ
ਅਜੈ—ਅਜਿਤ
ਅਭਿਰਾਮ—ਸੁੰਦਰ, ਮਨੋਹਰ
ਅਭੀਚ—ਨਛੱਤ੍ਰ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਅਮਿਤ—ਬਹੁਤ ਅਧਿਕ, ਜੋ ਮਾਪਿਆ ਨ ਜਾਵੇ
ਅਰੂਢ—ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ
ਅਲਕੇਸ—ਧਨ ਦਾ ਦੇਵਤਾ
ਅਵਾਸ—ਘਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ
ਅਵੰਤਕਾ—ਉਜੈਨ ਦਾ ਪੁਰਾਤਨ ਨਾਂ

ਆਸਾ—ਕਾਸਾ, ਬਰਤਨ
ਆਨ—ਦੂਜਾ, ਹੋਰ
ਐਨ—ਘਰ
ਐਰਾਵਤੀ—ਰਾਵੀ ਨਦੀ
ਅੰਙਨਾ—ਇਸਤਰੀ
ਅੰਬਰ—ਬਸਤ੍ਰ
ਸਸੈ—ਸੈ
ਸਹਾਸਨ—ਧਨੁਸ਼, ਕਮਾਨ
ਸਹਿਸਾਨਨ—ਹਜ਼ਾਰ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਇੰਦਰ
ਸਮਿ—ਸਮਾਨ
ਸਯੰ—ਸ਼ਾਮ
ਸਰਾਸਰ—ਤਮਾਮ, ਸਭ, ਬਿਲਕੁਲ
ਸਾਸਰਪੁਰ—ਪਿਸ਼ਾਵਰ
ਸਿਸਾਂਨ—ਇਸ਼ਨਾਨ
ਸਿਵਕਾ—ਪਾਲਕੀ
ਸੁਤ—ਪੁੱਤਰ
ਸੁਰਾਸੁਰ—ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਦਾਨਵ
ਸੰਬਰਾਰੰ—ਕਾਮ ਦੇਵ
ਹੇਂਮ—ਸੋਨਾ
ਹੰਨੇ—ਘੋੜੇ ਦੀ ਕਾਠੀ ਦਾ ਮੁੱਠਾ
ਕਨਕਾ—ਕਿਣਕਾ
ਕਪਰਦੀ—ਜਟਾ ਧਾਰੀ ਭਾਵ ਸ਼ਿਵ
ਕਾਜਰ—ਕਾਜਲ, ਸੁਰਮਾ
ਕਿਲਾਲ—ਜਲ
ਕੀਰ—ਤੋਤਾ
ਕੂਲ—ਕੰਢੇ ਉਤੇ
ਕੰਗੁਨਾ—ਸ਼ਗਨ ਦਾ ਗਾਨਾ
ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ/ਤ੍ਰਿਕੂਟੀ—ਤ੍ਰਿਕੋਨੀ
ਖਰਖਰਾ—ਲੋਹੇ ਦਾ ਇਕ ਸੰਦ ਜੋ ਘੋੜੇ ਦੇ ਵਾਲ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀਂਦਾ ਹੈ
ਖੰਜਨ—ਮਮੋਲਾ
ਗਇੰਦ—ਹਾਥੀ
ਗਵਰ—ਗੌਰੀ, ਪਾਰਬਤੀ
ਗਾਤ—ਸ਼ਰੀਰ
ਗੁਰਿੱਸਟ—ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਧਰਮ
ਘਨਸਾਰ—ਕਪੂਰ
ਚਮੂੰ—ਸੈਨਾ, ਫ਼ੌਜ
ਚੀਰ—ਬਸਤ੍ਰ
ਚੂਪਦਾਰ—ਚੋਬਦਾਰ
ਛਰੀਦਾਰ—ਪਹਿਰੇਦਾਰ, ਚੋਬਦਾਰ
ਛਿਤਪਤੀ—ਰਾਜਾ
ਛਿਮੋਂ—ਖਿਮਾਂ ਕਰੋ, ਬਖਸ ਦਿਓ
ਜਅੰ—ਜਯ, ਵਿਜੈ
ਜਗਤੇਸ—ਜਗਤ ਦੇ ਸੁਆਮੀ
ਜਾਮ—ਪਹਿਰ
ਜੀਨ—ਕਾਠੀ
ਜੀਰਣ—ਪੁਰਾਣਾ
ਜੁਹਾਰੇ—ਪ੍ਰਣਾਮ, ਨਮਸਕਾਰ
ਜੋਜਨ—ਚਾਰ ਕੋਹ ਜਿੰਨਾ ਫ਼ਾਸਲਾ
ਜੰਬੁਦੀਪ—ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੇ ਸੱਤ ਦ੍ਵੀਪਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦ੍ਵੀਪ
ਤਟ—ਕੰਢਾ, ਕਿਨਾਰਾ
ਤੁੰਗ—ਉੱਚੀ
ਦਨਜ—ਦਾਨਵ
ਦਨੇਸ/ਦਿਨੇਸ—ਸੂਰਜ
ਦਿਢਿ—ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ, ਪੱਕਾ
ਦੀਨਾਰ—ਇਕ ਪੁਰਾਣਾ ਸਿੱਕਾ
ਦੀਬਾਂਨ—ਦੀਵਾਨ, ਸਭਾ
ਦੁਰਦ—ਹਾਥੀ
ਦੁਦਭੀ—ਛੋਟਾ ਨਗਾਰਾ
ਦੰਡਵਤ—ਡੰਡੋਤ, ਡੰਡੇ ਵਾਂਗ ਸਿੱਧੇ ਪੈ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਣਾਮ
ਦ੍ਰਿਗ—ਅੱਖਾਂ, ਨੈਣ
ਦ੍ਰੁਮ—ਦਰਖ਼ਤ, ਬ੍ਰਿਛ
ਧਨੁਖ—ਕਮਾਣ, ਧਨੁਸ਼

—ਘਰ, ਨਿਵਾਸ
—ਮੁਖੀਆ, ਸਰਦਾਰ
—ਨਿਚੋੜ
ਨਾਥ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ
ਨੰ—ਨਗਾਰਾ
ਬਾਸਰ—ਰਾਤ ਦਿਨ
ਹਾਰ—ਵੇਖ ਕੇ
—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
—ਨਾਇਬ, ਮੰਤ੍ਰੀ
—ਕਦੀ ਵੀ
ਪੁ—ਰਾਜਾ
ਪੰਕਜ—ਚਰਨ ਕਮਲ
ਰਹੀ—ਕਹਿ ਕਹਿ ਕੇ ਥਕ ਗਈ
ਠਿਆ—ਪੜ੍ਹਿਆ
ਦਮਾਂਪਤ—ਲਕਸ਼ਮੀ ਦਾ ਪਤੀ ਵਿਸ਼ਣੂੰ
ਰਮਾਨ—ਪ੍ਰਮਾਣ, ਤੁਲਨਾ
ਵਰ—ਡਿਉੜੀ, ਦੁਆਰ
ਤੀ—ਚਿੱਠੀ
ਾਦੰ—ਪੈਰ, ਚਰਨ
ਾਨੰ—ਪੀਂਦੇ ਹਨ
ਾਰਸੀ—ਫ਼ਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ
ਰਾਗ—ਪ੍ਰਯਾਗ, ਤ੍ਰਿਵੇਣੀ
ੰਚਾਲੀ—ਦ੍ਰੋਪਦੀ
ਾਚੀ—ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾ
ਬਕਤ੍ਰ—ਵਿੰਗਾ, ਟੇਢਾ
ਬਾਏ—ਬਜਾਏ, ਵਜਾਏ
ਬਾਜੀ—ਘੋੜਾ
ਬਾਮ—ਇਸਤਰੀ, ਨਾਰੀ
ਬਾਂਮ—ਖੱਬਾ, ਵਾਮ
ਬਾਰਨ—ਹਾਥੀ
ਬਾਰਬਧੂ—ਵੇਸਵਾ
ਬਿਘਨ—ਬਾਧਾ, ਰੁਕਾਵਟ
ਬਿਮਲ—ਪਵਿਤਰ, ਨਿਰਮਲ
ਬੰਕੀ—ਬਾਂਕੀ, ਸੁੰਦਰ

ਭਵਨਿਧ—ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ
ਭੁਜਾ—ਬਾਂਹ
ਭੁਜੰਗ—ਸੱਪ, ਸਰਪ
ਭੂਪੁ—ਰਾਜਾ
ਭੰਙਨਾਂ—ਭੰਗਨਾਂ, ਵਿਘਨ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੱਤਾ
ਮਸਲੰਦ/ਮਸਨੰਦ—ਸਿੰਘਾਸਨ, ਤਖ਼ਤ
ਮਹੀਪੰ—ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦਾ ਸੁਆਮੀ, ਰਾਜਾ
ਮਰਾਲ—ਹੰਸ, ਰਾਜ ਹੰਸ
ਮਾਲ ਕੁਲਾ—ਸੇਲੀ ਟੋਪੀ
ਮੇਵਰਾ—ਪੈਗ਼ਾਮ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲਾ, ਸੇਵਕ
ਮੋਦ—ਖੁਸ਼ੀ, ਆਨੰਦ
ਮੰਜਨ—ਇਸ਼ਨਾਨ
ਰਸਾਲ—ਅੰਬ
ਰਤੰ—ਰਤੀ, ਕਾਮ ਦੇਵ ਦੀ ਪਤਨੀ
ਰਰੇ—ਬੋਲਣਾ, ਉਚਾਰਨਾ
ਰੋਹਣਿ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਪਤਨੀ
ਲਿਲਾਰ—ਲਿਲਾਟ, ਮੱਥਾ
ਲੋਚਨ—ਅੱਖਾਂ

ਪੰਜਮੋਂ ਹੁਲਾਸ

ਅਸਕੇਤ/ਅਸਿਕੇਤੁ—ਪਰਮਾਤਮਾ
ਅਥਿਯੋ—ਸ਼ਾਮ ਪੈਣ ਤੇ
ਅਘੀ—ਪਾਪੀ
ਅਘਾਇ—ਰਜ ਕੇ
ਅਰੇ—ਅੜੇ
ਅਵਨੀ—ਧਰਤੀ
ਅਵਾ—ਆਵਾ, ਭੱਠਾ
ਆਇਸ—ਆਗਿਆ
ਆਯੁਧ—ਸ਼ਸਤ੍ਰ
ਅੰਬੁਜ—ਕਮਲ
ਅੰਬੀਰ—ਅਮੀਰ
ਈਂਧਨ—ਬਾਲਣ
ਸਸੁ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ

ਸਕਾਰੇ—ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਸਕੁਚਾਇਆ—ਸੰਕੋਚ ਕੀਤਾ
ਸਖਿਆਤਾ—ਪ੍ਰਸਿੱਧ, ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ
ਸਗਾ—ਕੁੱਤਾ
ਸਤੂਨ/ਸਤੂੰਨ—ਥੰਮ
ਸਬਲ—ਬਲਵਾਨ
ਸਮੀਰ—ਹਵਾ, ਪੌਣ
ਸਯੰਦਨ—ਰਥ
ਸਰਦਾ—ਕਟੋਰਾ, ਪਿਆਲਾ
ਸਰਬੰਕ—ਸਾਰਾ
ਸਵਤਾ—ਸਵੇਰ
ਸਾਮ—ਸ਼ਰਨ
ਸਾਰਥੀ—ਰਥਵਾਨ
ਸਿਸ—ਪੁੱਤਰ, ਬਾਲਕ
ਸਿਤਾ—ਚਾਂਦੀ
ਸੁਤਾ—ਪੁੱਤਰੀ
ਸੁਤਾਹਤ—ਪੁੱਤਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ
ਸੁਤਾਨ—ਸ਼ੈਤਾਨ
ਸੁਰਿੰਦ—ਦੇਵਰਾਜ, ਇੰਦ੍ਰ
ਸੁਵਾਨ—ਕੁੱਤਾ
ਸੈਨ—ਸੈਨਾ, ਫ਼ੌਜ
ਸੈਨਾਨਿ—ਫ਼ੌਜੀ
ਸੰਬਰ—ਜਲ
ਸ੍ਰਸਰੀ—ਗੰਗਾ, ਗੁਰੂ ਪਤਨੀ
ਸ਼੍ਰਿੰਖਲਾ—ਸੰਗਲੀ, ਜ਼ੰਜੀਰ
ਹਤ—ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ
ਹਲਾਹਲ—ਅਤਿ ਕਠੋਰ ਜ਼ਹਿਰ
ਹਾਰਟਾ—ਹਰਟ
ਹਿੰਗੁਲੁ—ਸਿੰਗਰਫ਼
ਹੀਏ—ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ
ਹੇਰ—ਵੇਖ ਕੇ
ਕਸਾਬ—ਕਸਾਈ
ਕਟ ਪ੍ਰਯੰਤ—ਲੱਕ ਤਕ
ਕਪਾਲ—ਖੋਪਰੀ
ਕਰਾਰ—ਕੰਢਾ
ਕਰਾਹੀ—ਕੜਾਹ
ਕਰੋਰ—ਕਰੋੜ
ਕਰੁਨਾਨਿਧ—ਕਰੁਣਾ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ
ਕਲਹਿ—ਝਗੜਾ
ਕਾਂਬਰੀ—ਕੰਬਲ
ਕਾਲਕੂਟ—ਜ਼ਹਿਰ
ਕਿਰਾਰ—ਕਿਰਾੜ
ਕੁਰਿਧਤ—ਕ੍ਰੋਧਿਤ
ਕੁਲਾਲ—ਘੁਮਿਆਰ
ਕੂਪ—ਖੂਹ
ਕੈਂਕਰ—ਜਾਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ
ਕੈਂਟਭ—ਕੈਟਭ ਦੈਂਤ
ਕੰਸ—ਮਥੁਰਾ ਦਾ ਰਾਜਾ ਜੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਮਾਮਾ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਦੁਸ਼ਮਣ
ਕੰਨਕਾ—ਕੰਨਿਆ
ਕ੍ਰੂਰ—ਨਿਰਦਈ, ਜ਼ਾਲਮ
ਖਗ—ਪੰਛੀ
ਖਲ—ਦੁਸ਼ਟ
ਖੋਤਸ—ਸੱਲ੍ਹਾਂ
ਗਢ—ਗੜ੍ਹ, ਕਿਲਾ
ਗਾਜ—ਗਰਜ, ਕੜਕ, ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼
ਗਾਤ—ਸ਼ਰੀਰ
ਗਾਤੀ—ਚਾਦਰ
ਗੋਪ—ਗੁਪਤ
ਗ੍ਰੀਖਮਤਾ—ਗਰਮੀ, ਤਪਸ਼
ਗ੍ਰੀਵ—ਗਰਦਨ, ਗਲਾ
ਘੇਵਰ—ਘਿਉ ਨਾਲ ਗੜੂਚ
ਘੰਧਾਰ—ਕੰਧਾਰ
ਚਟੂਕੀ—ਚਾਟੀ
ਚਰਨਬੁੰਜ—ਚਰਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਚੋਪੜ—ਚੌਕ
ਚੌਂਤੋਂ—ਚੌਂਤਰਾ
ਛਾਛ—ਲੱਸੀ

ਜਰੰ—ਜੜ੍ਹੋਂ
ਜਾਮਨੀ—ਰਾਤ੍ਰੀ
ਜਿਲਤ—ਜਿਲਦ
ਜੀਰਨ—ਪੁਰਾਣੀ, ਬੋਦੀ
ਜੁਗ—ਦੋਵੇਂ
ਞੰਜਨ—ਇਧੋਂ
ਤਸਕਰ—ਚੋਰ
ਤਗਾਰੀ—ਤਕੜਾਈ
ਤਰੁਨੈ—ਜਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ
ਤਰਬਰ—ਤਰੁਵਰ, ਚੰਗਾ
ਤਲਬ—ਤਨਖਾਹ
ਤਾਸ—ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ
ਤਾਸਮੋਂ—ਉਸ ਵਿਚ
ਤਿਮਰ—ਹਨੇਰਾ
ਤੂੰਗ—ਢੇਰ (ਚੋਣੀ)
ਤੋਸ਼ਖਾਨੇ—ਖਜ਼ਾਨੇ
ਦਧ/ਦਧਿ—ਦਹੀਂ
ਦਰਬ—ਧਨ, ਦੌਲਤ
ਦਵਾ—ਦਾਵਾ, ਅਗਨੀ
ਦਿਜ—ਬ੍ਰਾਹਮਣ
ਦਿਜ ਗੋ—ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਗਊ
ਦੀਹ—ਦੀਰਘ, ਭਿਆਨਕ
ਦੁਘਦੁ—ਦੁੱਧ
ਦੁੰਦਭੀ—ਨਗਾਰਾ
ਦੁਰਦ—ਦੋ ਦੰਦਾਂ ਵਾਲਾ ਹਾਥੀ
ਧਧ—ਦੁੱਧ
ਧੋਪ—ਸਿਧੀ ਤਲਵਾਰ
ਨਕੇਤ—ਘਰ
ਨਦਾਰ—ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ
ਨਫਰ—ਵਿਅਕਤੀ, ਸੇਵਕ
ਨਲਨੀ—ਤੋਤਾ ਫਾਹੁਣ ਦਾ ਇਕ ਯੰਤਰ
ਨਾਖ—ਕੈਦਾ
ਨਾਗਰ—ਚਤੁਰ, ਨਿਪੁੰਨ
ਨਾਤਾ—ਰਿਸ਼ਤਾ

ਨਿਸ-ਪਤ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ
ਨਿਪਾਤੰ—ਮ੍ਰਿਤੂ
ਨੂੰਨ—ਲੂਣ
ਨੌਕਾ—ਬੇੜੀ
ਪਛ—ਪੱਖ
ਪਛੰਡ—ਘੋੜੇ ਦਾ ਪਿੱਛੇ ਲੱਤ ਮਾਰਨਾ
ਪਤ—ਮਾਨ, ਵਡਿਆਈ
ਪਦਾਰਬਿੰਦ—ਚਰਨ ਕਮਲ
ਪਦੰਬੁ—ਚਰਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਪਰਵਾਲ—ਮੂੰਗਾ
ਪਵਰ—ਡਿਓੜੀ, ਦੁਆਰ
ਪਾਤਕੀ—ਪਾਪੀ
ਪਾਵਕ—ਅਗਨੀ
ਪਾਵਰੀ—ਖੜਾਵਾਂ
ਪਿੰਗੁਰਾ—ਪਿੰਗਲਾ
ਪੁਰਾਇ—ਭਰਵਾਕੇ
ਪੇਵਕਾ—ਪੇਕਾ, ਪਿਤਾ ਦਾ ਘਰ
ਪੋਤ—ਜਹਾਜ਼
ਪ੍ਰਯੰਕ—ਪਲੰਘ, ਮੰਜਾ
ਪ੍ਰਵੇਖ—ਪਰਿਵੇਸ਼, ਪ੍ਰਭਾ ਮੰਡਲ
ਬਹੀਰ—ਵਹੀਰ
ਬੜਵਾਨਲ—ਜਲ ਅਗਨੀ
ਬਾਜੀ—ਘੋੜਾ
ਬਾਜਮੇਖ—ਅਸ਼ਵ ਮੇਘ ਯੱਗ
ਬਿਆਰਿ—ਭੁੱਖੜ
ਬਿਸਾਲ—ਵਿਸ਼ਾਲ, ਵੱਡਾ
ਬਿੰਜਨ—ਭੋਜਨ
ਬਿਦਾਰੇ—ਪੁਟ ਸੁਟੇ
ਬਿਪ੍ਰ—ਪੰਡਿਤ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ
ਬਿਬਿ—ਦੋਵੇਂ
ਬਿਲਮ—ਦੇਰ
ਬੀਥਨ ਬੀਥ—ਗਲੀਆਂ, ਸੜਕਾਂ ਤੋਂ
ਬੇਸ—ਬਹੁਤ
ਬੇਗਿ—ਸ਼ੀਘਰ

ਬੂਹ—ਇਕ ਜੱਟ ਜਾਤੀ
ਬੋਹਥਾ—ਜਹਾਜ਼
ਬੰਚਕ—ਗਿੱਦੜ
ਬ੍ਰਿਹਿਮਾਦ ਕੋ—ਬ੍ਰਹਮਾ ਆਦਿ ਨੇ
ਭੂਖਨ—ਗਹਿਣੇ
ਭੂੰਮ ਸੁਰ—ਧਰਤੀ ਦਾ ਦੇਵਤਾ
ਭੇਵ—ਭੇਦ, ਰਹੱਸ
ਭੌਨ—ਭਵਨ, ਘਰ
ਭ੍ਰਿਗ—ਇਕ ਰਿਸ਼ੀ ਦਾ ਨਾਂ
ਮਹਿਲ—ਪਤਨੀ
ਮਹਿੰਦ੍ਰ—ਮਹਾਨ ਇੰਦ੍ਰ
ਮਹੀ—ਪ੍ਰਿਥਵੀ
ਮਖਸਾਲ—ਯੱਗਸ਼ਾਲਾ
ਮਜਨੰ—ਇਸ਼ਨਾਨ
ਮਥਨੇ—ਰਿੜਕਣੇ
ਮਥਨੀ—ਮਧਾਣੀ
ਮਧੁ ਕੈਟਭ—ਦੋ ਦੈਂਤਾਂ ਦਾ ਨਾਂ
ਮਰਾਲ—ਹੰਸ
ਮਾਤਲ—ਮਾਂ ਦਾ ਭਰਾ, ਮਾਮਾ
ਮੁਚਕੁੰਦ—ਇਕ ਪੌਰਾਣਿਕ ਪਾਤਰ
ਮੁਰ—ਰਾਖਸ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ
ਮੂੜ—ਸਿਰ
ਮੇਦ—ਚਰਬੀ, ਮਿਝ
ਰਵ—ਸੂਰਜ
ਰਾਕ਼ਾਈ—ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ
ਰਾਰ—ਝਗੜਾ, ਤਕਾਜ਼ਾ
ਰਾਲੀ—ਰਵਾਲ, ਧੂੜ
ਰਾਵਰੋ—ਤੁਸੀਂ
ਰਿਸਿ—ਗੁੱਸਾ
ਰੇਖਤਾ—ਰੇਤ, ਚੂਨਾ ਤੇ ਸੀਮੇਂਟ ਦਾ ਮਸਾਲਾ
ਰੋਪ—ਰਖਣਾ, ਸਥਿਤ ਕਰਨਾ
ਰੋਪਨਾ—ਸਗਾਈ ਦੀ ਰਸਮ
ਰੰਚ ਹਿ—ਜ਼ਰਾ ਜਿਨਾ, ਬਿਲਕੁਲ

ਲਰ—ਲੜ
ਲਿਲਾਰ—ਲਿਲਾਟ, ਮੱਥਾ
ਲੁਕਿੰਦ੍ਰ—ਬ੍ਰਹਮਾ
ਵਸਗੀਰ—ਵਸਨੀਕ
ਵਿਪਨ—ਜੰਗਲ, ਬਨ
ਵਿਲੋਕ—ਵੇਖਣਾ
ਵਿਰਾਹਿ—ਸੂਰ

ਖਸਟਮੋਂ ਹੁਲਾਸ

ਉਚਟ—ਉਚਾਟ ਹੋ ਗਿਆ
ਉਦਰ—ਪੇਟ
ਉਨਮਾਦ—ਮਸਤੀ
ਉਰੰ—ਛਾਤੀ, ਹਿਰਦਾ
ਅਸੁ—ਅਸ਼ਵ, ਘੋੜਾ
ਅਸਮ—ਉਚੀ ਥਾਂ
ਅਸਵਾਰਾ—ਪਰਲੋਕ ਗਮਨ, ਦੇਹਾਂਤ
ਅਹਿਦੀਯਾ—ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸਵਾਰ
ਅਖੇਟੈ—ਸ਼ਿਕਾਰ
ਅਗਰ—ਧੂਪ
ਅਜਾਰ—ਦੁਖ, ਕਲੇਸ਼
ਅਟਾ—ਅਟਾਰੀ, ਉਚੀ ਥਾਂ
ਅਟਾਨ—ਅਟਾਰੀਆਂ
ਅਠੋਤਰੀ—ਇਕ ਸੌ ਅੱਠ ਮਣਕਿਆਂ ਮਾਲਾ
ਅਦ੍ਰਗ—ਨਿਸ਼ਕਲੰਕ
ਅਦ੍ਰ—ਅਦ੍ਰਿ, ਪਹਾੜ
ਅਨਰੁਚ—ਅਣਚਾਹੇ
ਅਨੀਆਰੇ—ਅਣੀਵਾਲੇ, ਤਿੱਖੇ
ਅਨੰਗ—ਕਾਮਦੇਵ
ਅਭਰਾਮ—ਸੁੰਦਰ
ਅਰੂਢ—ਅਰੂੜ, ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ
ਅਵਾਸ—ਘਰ, ਨਿਵਾਸ
ਅਵਾਹ—ਅਵੇਰ, ਦੇਰ
ਆਯੁਧ—ਹਥਿਆਰ
ਆਂਦ—ਆਂਦਰਾਂ

—ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ
ਧੀ—ਦਵਾਈ
—ਖਰਗੋਸ਼, ਸਿਹਾ
ਨ—ਸਤੰਭ, ਥੰਮ, ਖੰਭਾ
ਸ਼ੱਨ—ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ
ਤੇ—ਸਿਫਾਰਸ਼
ਲ—ਫਸੀਲ, ਕਿਲੇ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਦੀ ਦੀਵਾਰ
ਸਤ—ਸਮਸਤ, ਸਾਰੇ
ਸਤੇ—ਸਾਰੇ
ਹਾਈ—ਸਾਹਮਣੇ
ਤਾ—ਨਦੀ
ਜ—ਕਮਲ
ਹੀ—ਤਲਵਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਯੰਦਨ—ਰਥ
ਆਰ—ਗਿੱਦੜ
ਕਤਾ—ਰੇਤ
ਪ੍ਰ—ਢਾਲ
ਵਕਾ—ਪਾਲਕਾ, ਸੁਖਪਾਲ
ਧ—ਸਿੱਧਾ
ਰ—ਦੁੱਧ
ਰਾ—ਠੰਡਾ
ਰਨੀ—ਮਿਠਿਆਈ
ਯਾ—ਸੀਤਾ
ਸ਼ੀਂ—ਸ਼ੀਸ਼ਮ, ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬ੍ਰਿਛ
ਸੁਧਾਸਰ—ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਸੁਨਾਸੀਰ—ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਦੋ ਦੇਵਤੇ
ਸੁਰੱਸ—ਉੱਤਮ ਰਸ
ਸੁਰੰਗ—ਸੁੰਦਰ ਰੰਗ ਵਾਲੀ
ਸੁਰਪਤ—ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਸਵਾਮੀ ਇੰਦਰ
ਸੁਰਾਸੁਰ—ਦੇਵਤੇ ਅਤੇ ਦੈਂਤ
ਸੂਧਾ—ਸਿਧਾ
ਸੂਰ—ਸੂਰਜ

ਸੈਫ—ਸਿਧੀ ਤਲਵਾਰ
ਸੋਮ—ਚੰਦ੍ਰਮਾ
ਸੌਂਨ—ਸ਼ਗਨ
ਸੰਦੀਪਨ—ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਸਿਖਿਆ ਗੁਰੂ
ਸੰਬੋਧੇ—ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ
ਸ੍ਰੁਤ—ਸੁਰਤ
ਸ੍ਰਿੰਖਲ—ਸੰਗਲੀ
ਸ੍ਵੇਤ—ਸਫੇਦ, ਚਿੱਟਾ
ਹਟਤਾਲ—ਹੜਤਾਲ
ਹਣੀ—ਮਾਰੀ
ਹਯਾਤ—ਜੀਵਨ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ
ਹਰਏ—ਹਲਕੇ
ਹਰਿਯੋ—ਲੁਟਿਆ
ਹਲਕਾਰੇ—ਸੁਨੇਹਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲਾ
ਹਿੰਙੇ—ਹਠਚਿੰਦ
ਹਿੰਦਾਨ—ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ
ਹੌਲਾ—ਦੁਖ, ਕਸ਼ਟ
ਕਟ—ਕਟਿ, ਲਕ
ਕਰਾਰ—ਕੰਢੇ
ਕਰਾਲਾ—ਭਿਆਨਕ
ਕਵਾਇ—ਚੁਗਾ, ਪੋਸ਼ਾਕ
ਕਵੰਡ—ਧਨੁਸ਼
ਕੜ—ਕਸ ਕੇ
ਕਾਨਨ—ਜੰਗਲ
ਕਾਲਕ—ਕਾਲ-ਕਰਤਾ, ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਤਲਵਾਰ
ਕਿਕਾਨ—ਘੋੜਾ
ਕਿਬਲਾ—ਪੂਜਨੀਕ ਪੁਰਸ਼, ਪਿਤਾ
ਕਿਲਾਲ—ਜਲ
ਕਿਲਵਿਖ—ਪਾਪ, ਗੁਨਾਹ
ਕੁਸਾ—ਘਾਹ, ਦੂਬ
ਕੁਤਬਾ—ਖੁਤਬਾ, ਵਿਖਿਆਨ, ਕਥਨ
ਕੁਰੰਗ—ਸ਼ੇਰ

ਕੁਰੰਗ-ਅਰੁ—ਮ੍ਰਿਗ ਦਾ ਵੈਰੀ, ਸ਼ੇਰ
ਕੁਲਾਹਟ – ਕਲੇਸ਼
ਕੁਲਾਹਲ—ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬਾ, ਰੌਲਾ
ਕੁਲਫ—ਕੁਫਲ, ਤਾਲਾ, ਜਿੰਦਾ
ਕੂਕਰ—ਕੁੱਤਾ
ਕੂਰ – ਕੂੜ
ਕੇਹਰ—ਸ਼ੇਰ
ਕੇਫ—ਸ਼ਰਾਬ
ਕੋਰ—ਪੰਕਤੀ, ਕਤਾਰ
ਕੌਰ – ਕੰਵਰ, ਪੁੱਤਰ
ਕੌਰੀ—ਜਫੀ
ਕੁੰਕਮ—ਕੇਸਰ, ਕੁੰਗੂ
ਕੁੰਣਸਾਇਆ—ਖਿਜ ਕੇ ਕ੍ਰੋਧਿਤ ਹੋ ਕੇ
ਕੰਨਕਾ—ਕੰਨਿਆ
ਖੱਖਾ—ਖਤਰੀ
ਖੱਗ—ਖੜਗ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ
ਖਾੜਾ—ਅਖਾੜਾ
ਖਿੰਜਵਾਇ—ਖਿੰਜ, ਰੱਸੀ ਨਾਲ ਖਿੱਚ ਪਾਉਣੀ
ਖੋਦ—ਲੋਹੇ ਦਾ ਖੋਲ
ਖੋੜਸ—ਸੋਲ੍ਹਾਂ
ਖੋਂਸ—ਜੁੱਤੀ
ਖੰਘੁਰ—ਸੜੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਦਾ ਮੋਟਾ ਪਿੰਡ
ਗਹਿਢਾ—ਬਹੁਤ, ਅਧਿਕ
ਗਜਾਰੂਢ—ਹਾਥੀ ਤੇ ਸਵਾਰ
ਗਢ—ਗੜ੍ਹ, ਕਿਲਾ
ਗਾਤ—ਦੇਹ, ਸਰੀਰ
ਗਾਤੀ—ਸਰੀਰ ਲਪੇਟਣ ਦੀ ਚਾਦਰ
ਗਿਲਜੀ—ਪਠਾਣੀ
ਗਿਲਜੇ—ਪਠਾਣ
ਗਿਲਤੀ—ਮੁੰਡਾਸਾ
ਗੀਦਰ—ਗਿੱਦੜ
ਗੁਨ—ਰੱਸੀ, ਡੋਰੀ
ਗੂਟ—ਛੋਟੇ ਕੱਦ ਵਾਲਾ
ਗੈ—ਹਾਥੀ
ਗੈਲ—ਸਾਥ, ਮਾਰਗ
ਗੰਧ੍ਰਬ—ਦੇਵ ਲੋਕ ਦਾ ਗਵੈਯਾ, ਇਕ ਦੇਵਤਾ
ਗੰਨ—ਗੋਲੀ, ਮੋਛੇ
ਗ੍ਰੀਵ/ਗ੍ਰੀਵਾ—ਗਰਦਨ
ਘਟੀ—ਘੜੀ
ਘਨਸਾਰ—ਕਪੂਰ
ਚਗਤਾ – ਮੁਗਲ
ਚਤੁਰੰਗਨ—ਉਹ ਸੈਨਾ ਜਿਸ ਦੇ ਚਾਰ ਅੰਗ ਹੋਣ
ਚਮੂੰ—ਫੌਜ
ਚਰਚ—ਲੇਪ ਕਰਨਾ
ਚਰਚਾਏ—ਕੇਸਰ, ਚੰਦਨ ਆਦਿ ਨਾਲ ਲੇਪ ਕੀਤੇ
ਚੀਰਾ—ਬਸਤ੍ਰ, ਕਪੜੇ
ਚੋਰਟਾ—ਚੋਰੀ ਲਈ ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ
ਚੰਡਾਰ—ਚੰਡਾਲ, ਚੂੜਾ
ਛਰੀਦਾਰ—ਚੋਬਦਾਰ
ਛਾਰ—ਛਾਲ
ਛਿਤ – ਧਰਤੀ
ਜਹੁਰੈਂ—ਜੌਹਰ
ਜਠਰਾਗਨ—ਪੇਟ ਦੀ ਅਗਨੀ
ਜਮਬਾਹਨ—ਝੋਟੇ ਦੀ ਖਲ ਦੇ ਬਣੇ ਨਗਾਰੇ ਤੇ
ਜਮਾਨ—ਜਵਾਈ
ਜਿਆਈ—ਜਿਵਾਈ
ਜੀਵਾਰਿ—ਜਿਉਂਦਾ ਕਰਨਾ
ਜੁਥ—ਸਮੂਹ
ਜੁਬਾ—ਯੁਵਾ, ਜਵਾਨ
ਜੇਵਰੀ—ਰੱਸੀ, ਫਾਹੀ
ਜ੍ਰਾਊ/ਜਰਾਊ – ਜੜਾਊ
ਜੰਪਕ/ਜੰਬੁਕ—ਗਿੱਦੜ
ਝਿੰਖਾਰ—ਬਾਰਾਂ ਸਿੰਗਾ

ਹਿ/ਟਰਿ—ਟਲ ਜਾਵੇ, ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ

ੂ—ਹੁੰਡੀ

ਮਿ—ਸਥਾਨ, ਜਗ੍ਹਾ

ਾਏ—ਡਹਾਏ, ਵਿਛਾਏ

ਹੜੀ—ਡਿਓੜੀ

ਰ—ਢਾਲ

ਟਾ—ਬਾਲਕ, ਬੱਚਾ

ਨਕ—ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ

ਵ—ਤੇਰੇ, ਤੇਰਾ

ਜੀ—ਘੋੜਾ

ਬਲੰਗ—ਤੈਮੂਰਲੰਗ

ਅ—ਤੀਵੀਂ, ਪਤਨੀ

ਗਹਿ—ਬੰਦੂਕਾਂ

ਾ—ਘੋੜਾ

ਗਮ—ਘੋੜਾ

—ਤੈਨੂੰ

ਜੰਤ੍ਰ—ਕੋਹਲੂ

ੀਰੈ—ਤਾਸੀਰ, ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ

ਕਾ—(ਪਹਿਲੇ) ਤੋੜ ਦੀ (ਸ਼ਰਾਬ)

ਰਿ—ਦਰਾਰ, ਤ੍ਰੇੜ

ਜਰਾਜ—ਬ੍ਰਾਹਮਣ

ਵਾਲਾ—ਮੰਦਿਰ, ਘਰ

ਹ—ਲੰਮੇ, ਵੱਡੇ

ਨਾਰ—ਸੋਨੇ, ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਸਿੱਕਾ

ਾ—ਲੁਕਿਆ, ਛਿਪਿਆ

—ਘਾਹ

ਦਭ—ਨਗਾਰਾ

—ਦਰਖਤ, ਬ੍ਰਿਛ

ਜਨੀ—ਫੌਜ

ਨ—ਗਊ

—ਸਿੱਧੀ ਪਤਲੀ ਤਲਵਾਰ

ੀਨਾ—ਨਦੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਸਮੁੰਦਰ

ਨਾਹਿ—ਬਾਦਸ਼ਾਹ

ੇਸ—ਰਾਜਾ

ਨਵਕਾ—ਨੌਕਾ, ਬੇੜੀ

ਨਾਖ—ਲੰਘ ਕੇ

ਨਾਕੇ—ਕੰਢੇ, ਰੋਕਾਂ

ਨਾਤੀ—ਪੋਤਾ

ਨਾਰ—ਗਰਦਨ

ਨਿਆਜ—ਨਜ਼ਰਾਨਾ

ਨਿਸਾਚਰ—ਰਾਤ ਨੂੰ ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ, ਰਾਖਸ਼

ਨਿਕੇਤ—ਘਰ

ਨਿਰਿਖ—ਵੇਖ ਕੇ

ਨਿਰਾਰ—ਨਿਰਾਲਾ

ਨਿਵਾਰਤ—ਹਟਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਨੀਮ—ਛੋਟਾ, ਗੌਣ

ਨੰਦਨ—ਪੁੱਤਰ, ਬੇਟਾ

ਪਹਾਰਿ—ਪਹਾੜ

ਪਹਾਰਿ/ਪੈਜਾਰ—ਜੁੱਤੀ

ਪਟ—ਬਸਤ੍ਰ, ਕਪੜੇ

ਪਟਾ—ਇਕ ਹਥਿਆਰ

ਪਤੰਗ—ਸੂਰਜ

ਪਦੰਬੁਜ—ਚਰਨ ਕਮਲ

ਪਟੀਰ—ਚੰਦਨ

ਪਨਹੀ—ਜੁੱਤੀ

ਪਰਖਾ—ਪਰਿਖਾ, ਕਿਲੇ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਦੀ ਖਾਈ

ਪਰੈ—ਪਵੇ, ਪਏ

ਪਲਾਂਣ—ਕਾਠੀਆਂ, ਥੜੇ

ਪਲਾਇਆ—ਚਲ ਗਿਆ, ਭੱਜ ਗਿਆ

ਪਾਹਨ—ਜੁੱਤੀ

ਪਾਟ—ਪਾਠ

ਪਾਤਕ—ਪਾਪੀ

ਪਾਨੀ—ਹੱਥ

ਪਾਰਥ—ਅਰਜਨ

ਪਾਵਸ—ਬਰਖਾ ਰੁਤ

ਪਾਵਕ—ਅਗਨੀ

ਪਿਸਾਚ—ਰਾਖਸ਼
ਪਿਨਾਕ—ਧਨੁਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਪਿੱਪਲਾ—ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਸਿਰਾ
ਪਿਰੋਜਪੁਰ—ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ
ਪਿਲੰਗੁ—ਚਿਤਰਾ, ਚੀਤਾ
ਪੀਤ—ਪੀਲੇ
ਪੁਹਾਰੇ—ਛੁਹਾਰੇ
ਪੋਤੇ—ਖਜ਼ਾਨੇ
ਪੌਰਦਾਰ—ਦਵਾਰਪਾਲ
ਪੌਲੇ—ਜੁੱਤੇ, ਛਿੱਤਰ
ਪੰਕਜ—ਕਮਲ
ਪ੍ਰਾਚੀ—ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾ
ਪ੍ਰਯੰਕ—ਪਲੰਘ
ਪ੍ਰਯੰਤ/ਪਰਜੰਤ—ਤਕ, ਤੀਕ
ਫਰਜੰਦ—ਪੁੱਤਰ
ਫਾਧ—ਫਾਂਦ ਕੇ, ਟੱਪ ਕੇ
ਫੈਂਟਾ—ਕਮਰਕੱਸਾ
ਫੈਰ—ਫਾਇਰ, ਗੋਲੀ ਚਲਣਾ
ਬਖਤਰ—ਕਵਚ
ਬਗ—ਬਗਲੇ
ਬੱਜਰ/ਬਜ੍ਰ—ਸਖਤ, ਕਠੋਰ, ਇੰਦ੍ਰ ਦਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਬਪੁਰੇ—ਬੇਚਾਰਾ, ਦੀਨ
ਬਫਾਤੇ/ਵਫਾਤ—ਮੌਤ, ਕਾਲ
ਬਾਜੁ—ਖੁਰਪਾ, ਰੰਬਾ
ਬਾਜਸਾਲ—ਘੋੜਸ਼ਾਲਾ
ਬਾਂਨ—ਤੀਰ
ਬਾਂਮ—ਖੱਬਾ
ਬਾਰਜ—ਕਮਲ
ਬਾਵਰ—ਫਾਹੀ, ਫੰਧਾ
ਬਿਉਂਤ—ਵਿਉਂਤ, ਯੋਜਨਾ
ਬਿਆਧ—ਬਿਮਾਰੀ, ਦੁਖ, ਕਲੇਸ਼
ਬਿਸਾਲਾ—ਵਿਸ਼ਾਲ, ਵੱਡਾ
ਬਿਕਟ—ਬਿਖੜਾ, ਭਿਆਨਕ
ਬਿਬਿ—ਦੋ
ਬਿਰਾਹੇ—ਬਿਰਾਜੇ
ਬਿਰਾਰ—ਬਰਾੜ
ਬਿਰੂਛਨ—ਫੌਜ
ਬੁਗਚਾ—ਠੜੀ, ਬੁਚਕਾ
ਬੋਸਨ—ਖੁੰਬਨ
ਬੋਖਰਾ/ਬੋਕਰਾ—ਲਲਕਾਰ ਕੇ
ਬ੍ਰਿਕ—ਬਘਿਆੜ
ਭੀਰ—ਭੀੜ
ਭੂਤਲ—ਧਰਤੀ
ਭੂਰਾ—ਛੋਟਾ ਕੰਬਲ
ਭ੍ਰਿੰਗ—ਭੌਰਾ
ਮਸਲੰਦ—ਮਸਨੰਦ, ਗੱਦੀ
ਮਹਾਂਤ—ਮਹੰਤ
ਮਹੀਰੁਹਿ—ਘਾਹ, ਪਤਰ ਆਦਿ
ਮਗ—ਰਸਤਾ
ਮਢੀ—ਮੜ੍ਹੀ, ਮਸਾਣ
ਮਤੰਗ—ਹਾਥੀ
ਮਦਨ—ਕਾਮਦੇਵ
ਮਰਾਲ—ਹੰਸ
ਮਾਂਡੀ—ਲਾਣੀ, ਲਗਾਈ
ਮਾਫਕ—ਮੁਰਮਾਫਕ, ਅਨੁਕੂਲ
ਮ੍ਰਿਗਲਾ—ਹਿਰਨ ਆਦਿ
ਮੁਸੇਟੀ—ਮੁੱਕੀ, ਮੁੱਠ
ਮੁਦਤ—ਪ੍ਰਸੰਨ
ਮੁਫਰਾ—ਸੁਆਦਿਸ਼ਟ ਵਸਤੂ
ਮੁਰਖੇ—ਮੂਹਰਲੇ
ਮੂਢ—ਮੂੜ, ਮੂਰਖ
ਮੇਧ/ਮੇਧਿ—ਪਵਿਤਰ
ਮੇਰੁ—ਮਾਲਾ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮਣਕਾ
ਮੋਛ—ਮੁਕਤੀ
ਮੋਦਕ—ਲਡੂ
ਮ੍ਰਿਗਰਾਜ—ਸਿੰਘ, ਸ਼ੇਰ (ਵੀਰ ਸਿਘ)
ਮ੍ਰੀਚ—ਸੂਰਜ ਦੀ ਕਿਰਨ

ਪ੍ਰੀ—ਪਿਨਕੀ
ਰਬਾਰੇ—ਰਾਹ ਦਸਣ ਵਾਲੇ
ਰਾਸ !—ਜੋਧਾ, ਖੋਤਾ
ਰਾਫਦੀ ਤਿਆਗੀ, ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣ ਵਾਲੇ
ਰਾਰ/ਰਾਰਿ—ਝਗੜਾ, ਦੁਸ਼ਮਣੀ
ਰਾਵ—ਅਮੀਰ, ਰਾਜਾ
ਰਾਵਰੀ— ਤੇਰੀ, ਤੁਹਾਡੀ
ਲਘ—ਲੰਘ ਗਏ, ਬਤੀਤ ਗਏ
ਲਬ ਲਾਠੀ, ਸੋਟੀ
ਲੂਬ—ਲੋਥ, ਲਾਸ਼
ਵਿਆਘਰ—ਬਾਘ
ਵਿਲੋਕ—ਦੇਖਣਾ

ਸਪਤਮੋਂ ਹੁਲਾਸ

ਉਦਧ—ਸਾਗਰ, ਸਮੁੰਦਰ
ਅਸਸਾਲ—ਅਸਤਬਲ
ਅਗਾਧ—ਅਥਾਹ
ਅਤਸੇ—ਅਤਿਅਧਿਕ
ਅਤੀਸਾਰ—ਦਸਤ ਸੂਚਕ ਇਕ ਬਿਮਾਰੀ
ਅਫਤਾਬੈ—ਸੂਰਜ
ਅਭਿਰਾਂਮਾਂ—ਸੁੰਦਰ
ਐਨ—ਘਰ
ਅੰਬਰ—ਬਸਤ੍ਰ, ਇਤਰ, ਸੁਗੰਧਿਤ ਪਦਾਰਥ
ਇਜਾਬ/ਅਜਾਬ—ਦੁਖ
ਸਹੰਸ – ਹਜਾਰ
ਸਕ੍ਰ—ਇੰਦਰ
ਸਤੁਦ੍ਰ—ਸਤਲੁਜ
ਸਪਰਧਾ—ਈਰਖਾ, ਜਲਨ
ਸਰੋਜ—ਕਮਲ
ਸਾਂਮ—ਸ਼ਰਨ
ਸਿਵਕਾ—ਪਾਲਕੀ
ਸੀਵ—ਸੀਮਾ, ਹੱਦ
ਸੁਮੁਨ—ਫੁਲ
ਸੈਲੰ—ਸਿੱਲਾ, ਪੱਥਰ
ਕਸਾਬ—ਕਸਾਈ
ਕਟਾਛ—ਕਟਾਖ, ਨਜ਼ਰ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ
ਕਫ਼ਗਾਨ/ਖਫ਼ਗਾਨ—ਕਲੇਸ਼
ਕਾਸਟਾ – ਲਕੜੀ ਵਿਚ, ਬਾਂਸ ਦੀ ਪੋਰੀ ਵਿਚ
ਕਿਵਾਰ—ਕਿਵਾੜ, ਬੂਹਾ
ਕ੍ਰੀਟ/ਕਿਰੀਟ—ਮੁਕਟ, ਤਾਜ
ਕੁਸਮ ਫੁੱਲ
ਕੂਪੰ - ਖੂਹ
ਖਗਰਾਇ—ਗਰੁੜ
ਖੁਧਾਰਥ - ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਦੁਖੀ
ਗਿਰਦੂਨ—ਪਹਾੜੀ ਘਾਟੀ
ਗੈਂਨ—ਆਕਾਸ਼
ਗ੍ਰੀਵ—ਗਰਦਨ
ਚਤੁਰ—ਚਾਰ
ਚਰੁਣਾਬੁਜ—ਚਰਨ-ਕਮਲ
ਛਰੀਦਾਰ—ਚੋਬਦਾਰ
ਛ੍ਵਤ—ਛੁਹਣਾ, ਸਪਰਸ਼ ਹੋਣਾ
ਛੇਲਾ—ਬਕਰਾ
ਜਟਾਊਂ/ਜਟਾਈਂ—ਇਕ ਰਾਮਾਇਣ ਪਾਤਰ
ਤਗੀਦ/ਤਾਗੀਦ—ਪੱਕਿਆਈ
ਤਲਬ—ਤਨਖਾਹ, ਵੇਤਨ, ਵਸੂਲਣ ਵਾਲਾ ਧਨ
ਤੜਾਗੰ - ਤਾਲਾਬ, ਸਰੋਵਰ
ਤੂੰਨੂੰ—ਤੀਰਾਂ ਦਾ ਭੱਥਾ
ਤ੍ਰਿਣਾਲੇ—ਕੱਖਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲੀ
ਦਰਦ—ਦੁਰਦ, ਹਾਥੀ
ਦਲੀਪੁਰ—ਦਿੱਲੀ
ਦੁਰਹੈ—ਲੁਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ
ਦ੍ਰਿਗ—ਅੱਖਾਂ
ਧਨੁ/ਧੇਂਨ—ਗਾਂ, ਗਊ
ਨਕੇਤ—ਘਰ, ਧਾਮ (ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਘਰ)

ਨਭ—ਆਕਾਸ਼
ਨਾਂਹਿ—ਰਾਜਾ, ਨਾਰ, ਨਰੇਸ
ਨੈਬ—ਨਾਇਬ, ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ
ਪਦੰਬੁਜ—ਚਰਨ ਕਮਲ
ਪਰਵਾਨਾ—ਹੁਕਮਨਾਮਾ
ਪਾਖਰ—ਘੋੜਿਆਂ ਲਈ ਜੰਜੀਰਦਾਰ ਲੋਹੇ ਦਾ ਝੁਲ
ਪੀਨਸ—ਪਾਲਕੀ
ਪੁਹਾਰੇ—ਫ਼ਵਾਰੇ
ਪੁਰਹੂਤ—ਬਹੁਤ ਨਾਂਵਾਂ ਨਾਲ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ
ਪੈਆਨ - ਪ੍ਰਸਥਾਨ
ਪ੍ਰਹਸਤ - ਹਸਦਾ ਹੋਇਆ
ਬੜਵਾਨਲ—ਸਮੁੰਦਰ ਜਾਂ ਭੂ-ਗਰਭ ਦੀ ਅਗਨੀ
ਬਾਜ—ਘੋੜਾ
ਬਾਜਸਾਲ—ਅਸਤਬਲ
ਬਿਬ/ਬਿਬਿ—ਦੋਵੇਂ
ਬਿਯੋਮ—ਆਕਾਸ਼
ਬਿਲੰਦ/ਬਲੰਦ—ਉੱਚਾ, ਵੱਡਾ
ਬਿੜਾਛਾਲ—ਇਕ ਦੈਂਤ ਜੋ ਮਹਿਖਾਸੁਰ ਦਾ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸੈਨਾਪਤੀ ਸੀ
ਬੰਦਸਾਲ—ਜੇਹਲ
ਬਿਜੰਮ—ਭੋਜਨ
ਭੂਖਣ—ਗਹਿਣਾ, ਜ਼ੇਵਰ, ਸਜਾਵਟ
ਭੂਰ—ਅਤਿਅਧਿਕ
ਭੇਰੋ—ਭੀੜੋ, ਬੰਦ ਕਰੋ
ਭ੍ਰਾਤ—ਭਰਾ, ਭਾਈ
ਮਤਾਬੇ/ਮਹਤਾਬ—ਚੰਦਰਮਾ
ਮਰਦੂਦ—ਨੀਚ, ਛੇਕਿਆ ਹੋਇਆ
ਮਰਾਲ—ਰਾਜ ਹੰਸ
ਮੇਵਰੇ—ਕਰਮਚਾਰੀ, ਪਤਰ ਲੈ ਜਾਣ ਜਾਂ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲਾ
ਰਵਵਾਰ—ਐਤਵਾਰ
ਰਾਵਕੁ—ਰਾਉ, ਰਾਇ, ਰਾਜਾ
ਰਾਵਰੇ—ਤੁਹਾਡੇ, ਆਪਦੇ
ਰੁਧਰੁ—ਲਹੂ
ਲਖ—ਵੇਖਣਾ, ਸਮਝਣਾ
ਲੌਪੁਰ - ਲਾਹੌਰ

ਅਸਟਮੋਂ ਹੁਲਾਸ

ਅਭੰਗਾ—ਅਖੰਡ
ਔਸਰ—ਅਵਸਰ, ਵੇਲਾ
ਅੰਚੁਰ/ਅੰਚਲ਼—ਲੜ, ਪੱਲਾ
ਸਕੰਪ—ਕੰਧਾ, ਮੋਢਾ
ਸਕ੍ਰਪ੍ਰਸਤ—ਇੰਦਰ ਪ੍ਰਸਥ, ਦਿੱਲੀ
ਸਖਨਾਂਵੈ—ਸੱਖਣਾ, ਖਾਲੀ ਕਰੇ
ਸਰਸੀ—ਪ੍ਰਸੰਨ
ਸਵਤਾ—ਸੂਰਜ
ਸੁਗਮ—ਆਸਾਨ, ਸੌਖਾ
ਕਰੀਟ—ਮੁਕਟ, ਤਾਜ
ਕੋਪ—ਗੁੱਸਾ, ਕ੍ਰੋਧ
ਗਿਰਿੰਦ—ਪਹਾੜ, ਪਰਬਤ, ਪਹਾੜ ਜਿ[ਹੇ] ਗੁਣ
ਘਾਤ—ਮੌਕੇ ਤੇ
ਛਟੀ—ਛੜੀ, ਸੋਟੀ
ਜਠਰ—ਪੇਟ, ਢਿੱਡ
ਤਨਕ—ਬਹੁਤ ਥੋੜੀ
ਤਾਤਾ—ਪਿਤਾ, ਤਾਤ
ਦਾਮਨ—ਬਿਜਲੀ
ਦੁਤ—ਚਮਕ, ਰੋਸ਼ਨੀ
ਦੁਰਾਨੀ—ਲੁਕੀ ਹੋਈ, ਛਿਪੀ ਹੋਈ
ਦ੍ਰਿਗ—ਅੱਖਾਂ
ਨਰੇਸਰ—ਰਾਜਾ
ਨਵਲਾ—ਪਤਲੀ ਛੜੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਫੁੱਲ ਗੁੰਦ ਕੇ ਲਗਾਏ ਹੋਣ
ਨਾਗਰ—ਚਤੁਰ, ਸਿਆਣਾ
ਨ੍ਰਿਪ—ਰਾਜਾ

ਪਰਜੰਕ—ਪਲੰਘ, ਮੰਜਾ
ਪਵਰਾਂਹਿ—ਡਿਊੜੀ
ਪੀਨਸ—ਪਾਲਕੀ
ਪੰਜੋਖਰਾ—ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ ਦਾ ਇਕ ਪਿੰਡ ਜੋ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਛੇ ਮੀਲ ਪੂਰਬ ਵਲ ਹੈ
ਬਿਸਾਲ—ਵਿਸ਼ਾਲ, ਵੱਡਾ
ਬਿਪ੍ਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ
ਬਿਬ—ਦੋ
ਭਰਮ -- ਭੌਰਾ
ਭਾਂਨ—ਸੂਰਜ
ਮਕਰ—ਮੱਛੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ
ਮਕਰਧੁਜ—ਕਾਮਦੇਵ
ਮਜੇਜ—ਮਜ਼ਾਜ, ਸੁਭਾਉ
ਮ੍ਰਿਦ—ਕੋਮਲ, ਨਰਮ
ਰਦਨ—ਦੰਦ
ਰਾਉ—ਰਾਜਾ
ਰਿਸਾਇ—ਖਿਝ ਕੇ, ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ
ਰੀਤੇ—ਖਾਲੀ
ਰੰਕ—ਗਰੀਬ, ਕੰਗਾਲ
ਰੋਮੋਂ ਹੁਲਾਸ
ਅਧੀਰ—ਬੇਚੈਨ, ਵਿਆਕੁਲ
ਅਵਨੀ/ਅਵਨਿ—ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਜ਼ਮੀਨ, ਧਰਤੀ
ਸਮਾਣਾ—ਸਮਾਨਾ, ਪਟਿਆਲੇ ਕੋਲ ਇਕ ਨਗਰ
ਸਰਕ੍ਰਿਯੋ—ਸਰਕੰਡੇ ਤੋਂ
ਸਾਂਗ--ਬਰਛੀ
ਸੀਭੜੇ—ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਪਿੰਡ
ਸੁਧੇ—ਸਿੱਧੇ, ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ
ਸੈਫਾਬਾਦ—ਬਹਾਦਰਗੜ੍ਹ (ਪਟਿਆਲੇ ਨੇੜੇ)
ਕਟਾਛ—ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ
ਕਿਕਾਂਨ—ਘੋੜਾ
ਕ੍ਰੀਟ—ਮੁਕਟ
ਗਹਿ—ਪਕੜ ਰਖੀਆਂ ਹਨ
ਗਾਬ—ਗਾਥਾ, ਕਥਾ, ਪ੍ਰਸੰਗ
ਘਟ-ਪੁਤ—ਅਗਸਤ ਮੁਨੀ
ਚੀਰ/ਚੀਰੁ—ਕਪੜਾ, ਬਸਤ੍ਰ
ਜਲੇਸ—ਵਰੁਣ (ਪਾਣੀ ਦਾ ਦੇਵਤਾ)
ਟੂਕ—ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ
ਠਵਰ—ਠੌਰ, ਸਥਾਨ
ਤੁੱਪਕ—ਬੰਦੂਕ
ਦ੍ਰੁਮ—ਦਰਖਤ, ਬ੍ਰਿਛ
ਨਨਹੇੜੀ—ਘਨੌਰ ਦਾ ਇਕ ਪਿੰਡ
ਨਿਖੰਗ—ਤਰਕਸ਼, ਭੱਥਾ
ਨਿਧਵਾਰ—ਸਾਗਰ
ਪਦਾਂਬਾਜ—ਚਰਨ ਕਮਲ
ਪਰਪੰਚੀ—ਕਪਟੀ, ਫਰੇਬੀ
ਪਲਾਈ—ਭਜ ਗਏ, ਪਲਾਇਣ ਕਰ ਗਏ
ਪ੍ਰਾਚੀ—ਪੂਰਬ
ਬਾਸਰ—ਦਿਨ
ਬਿਜਾਇ—ਬੇਜਾ, ਗ਼ੈਰ ਵਾਜਬ
ਬਿਯੋਗ—ਆਕਾਸ਼
ਬਿਰਦ—ਮਰਯਾਦਾ
ਬ੍ਰਿੰਦ—ਬ੍ਰਿੰਦ, ਸਮੂਹ
ਭਾਲ—ਮਸਤਕ, ਸਿਰ ਦਾ ਅਗਲਾ ਹਿੱਸਾ
ਭਿਖੀ—ਮਾਨਸਾ ਖੇਤਰ ਦਾ ਇਕ ਪਿੰਡ
ਮਾਖੋਵਾਲ—ਆਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ
ਮਿਥਲੇਸ—ਰਾਜਾ ਜਨਕ
ਮੂਲੋਵਾਲ—ਤਸੀਲ ਧੂਰੀ, ਥਾਣਾ ਸ਼ੇਖਪੁਰ ਦਾ ਪਿੰਡ
ਮੰਜੁਲ—ਮਨੋਹਰ, ਸੁੰਦਰ
ਲਖਣੌਰੋਂ—ਲਖਨੌਰ ਪਿੰਡ ਤੋਂ
ਵਿਲੋਕ—ਵੇਖ ਕੇ

ਵਿਸਮੋਂ ਹੁਲਾਸ

ਉਮਾਂਪਤ — ਸ਼ਿਵ
ਅਪੱਛਰ — ਅਪਸਰਾ, ਪਰੀ
ਅਭਰਾਮੁ — ਸੁੰਦਰ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ
ਅਮਿਤ — ਅਸੀਮ, ਬੇਹਦ
ਸਸ — ਚੰਦਰਮਾ
ਸਪਰਧਾ — ਈਰਖਾ
ਸਰਤਾ — ਨਦੀ
ਸਿਰੋਰੁਹਿ — ਕੇਸ਼
ਹਨੈਂ — ਮਾਰਨਾ, ਰੋਕਣਾ
ਕਲਿੰਦ੍ਰੀ — ਯਮੁਨਾ ਨਦੀ
ਕੇਸ ਗਢ — ਕੇਸਗੜ੍ਹ (ਆਨੰਦਪੁਰ)
ਕੇਹਰ — ਸਿੰਘ
ਕਿੰਨਰ — ਨਿੰਦਿਤ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਨਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਧੜ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਮੂੰਹ ਘੋੜੇ ਦਾ ਹੈ
ਕੁੰਤਲ ਕੋਟ — ਕੇਸਧਾਰੀ, ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ
ਕ੍ਰਿਸਨ ਪੱਖ — ਹਨੇਰਾ ਪੱਖ
ਕੂਲ — ਕੰਢਾ
ਖਾਰ — ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ, ਦੁਖ-ਸਮੂਹ
ਗੈਨ — ਆਕਾਸ਼
ਗੰਧ੍ਰਬ — ਦੇਵ ਲੋਕ ਦਾ ਗਵੈਯਾ
ਘਨਸਾਰ — ਚੰਦਨ, ਕਪੂਰ
ਘਰਤ — ਘ੍ਰਿਤ, ਘਿਉ
ਚਿਕਰਕੋਟ — ਦੇਸ਼ ਸਮੂਹ, ਕੇਸਧਾਰੀ
ਚੂਕ — ਗ਼ਲਤੀ
ਜਛ — ਯਕਸ਼, ਦੇਵਤਾ
ਝੰਖਾਰ — ਬਾਰਾਂ ਸਿੰਗਾ
ਤਾਰੀ — ਤਾੜੀ, ਸਮਾਧੀ
ਨਿਰਪੁ/ਨ੍ਰਿਪ — ਰਾਜਾ
ਪਲਾਨਾ — ਭੱਜ ਗਿਆ
ਪਾਰਥ — ਕੁੰਤੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਰਜਨ
ਪਿਸਾਚ — ਪ੍ਰੇਤ
ਬਿਯਾਘਰ — ਵਿਆਘਰ, ਬਾਘ
ਭਾਰਥ — ਮਹਾਭਾਰਤ
ਭਿਰਾਮਾਂ — ਅਭਿਰਾਮ, ਸੁੰਦਰ
ਮੀਨ — ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਰਾਸ਼ੀ, ਮੱਛ
ਰੇਵਤੀ — ਸਤਾਈਸਵਾਂ ਨਛੱਤ੍ਰ
ਰੋਝ — ਨੀਲ ਗਾਯ
ਲੋਚਨ ਦੇਵੀ — ਨੈਨਾ ਦੇਵੀ

ਸਹਾਇਕ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ

ਥ-ਲਿਖਤਾਂ

1. "ਕਿੱਸਾ ਹੀਰ ਰਾਂਝਾ"—ਸੈਂਟ੍ਰਲ ਪਬਲਿਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਨੰ. 550
2. "ਸਿੰਘ ਸਾਗਰ"—ਮੋਤੀ ਬਾਗ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਨੰ. 102
3. "ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼"—ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਨੰ. 115392
4. "ਗੁਰਕੀਰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼"—ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਅਰਕਾਈਵਜ਼, ਪਟਿਆਲਾ, ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਨੰ. ਐਮ/682
5. "ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਵੈਰਾਗ ਸ਼ਤਕ"—ਪੰਜਾਬ ਅਰਕਾਈਵਜ਼, ਪਟਿਆਲਾ, ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਨੰ. 675
6. "ਸੁਧਾ ਸਿੰਧੁ ਰਾਮਾਇਣ"-ਮੋਤੀ ਬਾਗ, ਪਟਿਆਲਾ, ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਨੰ. 18

ਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ

1. "ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ", ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
2. ਸਪਤ ਸਿੰਧੂ : 'ਗੁਰ ਵਿਲਾਸੋਂ ਕੀ ਪੌਰਾਣਿਕ ਭਾਵਨਾ ਕਾ ਸਰੂਪ' (ਕ੍ਰਿਤ ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ), ਨਵੰਬਰ 1963
3. ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ : 'ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ' (ਸੰਪਾ ਡਾ. ਜਯ ਭਗਵਾਨ ਗੋਇਲ), ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ, ਪਟਿਆਲਾ, 1970
4. ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਭਾਈ : 'ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਰਤਨਾਵਲੀ', ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 1984
5. ਚੰਦਰ ਕਾਂਤ ਬਾਲੀ : 'ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਂਤੀਯ ਹਿੰਦੀ-ਸਾਹਿਤਯ ਕਾ ਇਤਿਹਾਸ', ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ, 1962
6. ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ : (ਸੰਪਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ), ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, 1959
7. ਮਨਮੋਹਨ ਸਹਿਗਲ ਡਾ. : 'ਪੰਜਾਬ ਕਾ ਹਿੰਦੀ-ਸਾਹਿਤਯ' ਲੋਨ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, ਪਟਿਆਲਾ, ਪਹਿਲੀ ਛਾਪ
8. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ ਡਾ. : 'ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮ ਅਧਿਐਨ', ਪੈਪਸੂ ਬੁੱਕ ਡਿਪੂ, ਪਟਿਆਲਾ, 1977

[redacted]